

K O S M O L O G I E

Inleiding.

Het geheel van de kosmos bevat een oneindig aantal aspecten. Het is niet mogelijk al deze aspecten volledig te belichten. Toch zijn er een aantal mystieke geheimen, soms in geheimscholen onderwezen, soms ternauwernood vermoed of in een ver verleden vastgelegd, die wij in deze cursus proberen samen te vatten.

U zult merken dat er telkenmale een verhaal wordt verteld. Dit verhaal kunt u misschien - al zijn wij zeker niet zo ijdel te denken dat het gelijkwaardig is - vergelijken met de bijbel. Ook in Genesis wordt verteld over de schepping. Wat wij u vertellen over de schepping is hetgeen wij daaromtrent geestelijk en stoffelijk weten en begrijpen.

EERSTE BLOK.

A.

DE SCHEPPING.

HET bestond. HET was en HET was niet. Niemand kon omschrijven wat HET was en mogelijk kende HET zichzelf niet.

HET dacht. Maar de gedachte was niet kenbaar. In de gedachte was ruimte. Ledige ruimte zonder licht, maar gevuld met de kracht van dit Wezen. En het Wezen dacht en probeerde zijn gedachten vorm te gevener ontstond een razende werveling. En nog steeds was het duister. Toen brak opeens de beweging zich baan in een fel licht dat zoveel tinten en kleuren vertoonde als een regenboog. En ziet, elk licht was een andere dimensie; het was een andere wereld. Zo ontstonden er in de ruimte een aantal wervelingen waarin licht was en kracht was en waarin materie ontstond.

Elk van de wervelingen sprak tot zichzelf: "Ik besta." En zo denkende werd het een eigen veld met een bijzondere en eigen kracht. En deze bijzondere en eigen kracht deelde zich weer in vele delen en er ontstond massa.

Uit de wervelingen werden de sterren geboren. En de sterren wervelden en elk zei tot zichzelf: "Ik besta." En de sterren, al wervelend, ontmoeten elkaar in de vurige nevel van de levende Kracht en er ontstonden kleine sterren die rond de grote ster cirkelden. En ieder sprak tot zichzelf: "Ik ben!" Ze keken naar de grote ster waar zij omheen cirkelden en zeiden: "Dit is mijn vader."

Zo gebeurde dat in vele werelden; 63 zouden ze zijn in getal. En in die 63 werelden sprak elk voor zichzelf: "Dat waaruit ik ben voortgekomen is God. Dat wat ik ben is de uiting van God, het Woord van God." De sterrennevel die zei: "Ik ben het Woord van God," was God, want zij beheerste alles wat in haar gebeurde. En al beheersende sprak zij tot de sterren en gaf haar wil en wet. Zij bepaalde de beweging, het ritme en de samenhang. Zij dreef de sterren voort op hun baan. En de sterren zeiden tot zichzelf: "Ziet, dit is God. Maar ik ben het Woord van God, de uiting, want ik vervul Zijn wil en maak haar kenbaar." En de planeten spraken: "Ziet, onze zoon is God."

Dit is een zeer vrije vertaling van een oud scheppingsverhaal. Een mystiek en tegelijk magisch verhaal. Want als u goed heeft geluisterd, dan heeft u overal persoonlijkheden ontmoet. Persoonlijkheden, die ontstaan in een ledige ruimte van iets wat wordt omschreven als HET, als het Onbekende of het Onzijdige, maar waarvan men wel zegt dat Het denkt. Hoe kun je weten dat het Onbekende denkt? Alleen wanneer de gedachte beleefbaar wordt.

Als je doordringt tot in het diepste duister, weet je: ergens blijft er niets meer over dan een kloppende emotie. Deze kloppende emotie op zichzelf wil verbeeld worden; zij wil Woord worden.

Zo zijn ook wij, wanneer wij willen scheppen. Ook in ons is een behoefte. Diep in ons is een eerste gedachte, een schets, en wij proberen die dan buiten ons waar te maken. Maar dat kan alleen, indien alle vormen van materie samenwerken, de werktuigen ons gehoorzamen en de ruimte ons niet frustreert. Dat is de werkelijkheid. Daarom is het verhaal zeker niet zo dwaas als het wel lijkt.

In de magie, dat zal u bekend zijn, worden planeten beschouwd als zijnde bezielde. Ze hebben namen. Er bestaat zelfs een ziel van de planeet, een geest van de planeet, die gelijktijdig heerser is van de dienende geesten van de planeet. Het is alsof alle krachten in de kosmos persoonlijkheden zijn. In de magie werkt men daarmee. Er bestaat een magische astrologie waarin men de verschillende krachten roept bij hun naam en teken. Ook daarin blijkt weer - het is een oude overlevering - dat de mensen altijd hebben gedacht aan al wat er bestaat als aan een persoonlijkheid. Dit is het eerste wat wij in een beschouwing van kosmologie moeten beseffen.

Alles heeft een eigen structuur en een eigen uiting; iets wat we een eigen leven zouden kunnen noemen. Je kunt niet zeggen dat een planeet leeft zoals een mens. Je kunt ook niet zeggen dat een planeet niet leeft. Dit zelfde geldt ook voor zonnen en Melkwegstelsels.

Een ander punt dat ook buitengewoon interessant is in de magische astrologie is de splitsing van de werelden. Wij hebben dit - het is misschien niet helemaal juist - vertaald als 63 sterrenniveaus. Het getal 63 is een symbolisch getal. Het is de 9 (het wezen dat voor God treedt) dat hiermede wordt aangegeven. En al spreekt men wel over een werkelijk aantal sterrenniveaus, zo geloof ik ook dat wij moeten denken in termen van dimensies, van andere werelden, andere bestaans- of zijnstoestanden.

De fragmentatie in die eerste kracht - het is een bekend verhaal - is de eerste explosie. Die eerste explosie wordt verklaard als een spanning, een gedachte, die wordt geuit door het Onbekende. En daaruit ontstaat dan eigenlijk pas een kenbaar verloop van oorzaak en gevolg. Maar het mysterie blijft. De oorsprong van de kosmos kun je niet verklaren.

In alle kosmosen - en dat is hier het typerende dat evenzeer moet gelden voor elke andere dimensionale wereld - bestaan er wetten en regels. Deze wetten en regels zijn volgens de boeken waaruit ik heb geciteerd (het zijn oude, lang vergeten boeken) niet alleen overal gelijk en gelijkwaardig, maar ze zijn essentieel. Alle krachten en persoonlijkheden kunnen tezamen slechts dan bestaan, indien zij beantwoorden aan de wetten die hun zijn opgelegd. Want in de eerste flits van ontstaan werd een beweging gegeven; deze beweging is het leven.

"Hij, die de beweging ontkent, ontkent het leven. Hij, die de beweging staakt, verliest het leven. Alles is een voortdurende rondgang, maar de banen zijn bepaald. De banen zijn deel van de kracht waaruit ze zijn voortgekomen."

Een zeer vrije vertaling, want die oude taal zonder meer in Nederlands om te zetten, zou alleen maar tot grote verwarringen leiden.

De onontkoombare wetmatigheid van de kosmos wordt hier zo maar even ge-proclameerd: je kunt alleen verdergaan, je kunt niet terug. Dat is hier één van de belangrijkste regels. En dat geldt voor sterren en voor planeten, voor

sterrennevels en voor al wat er maar kan bestaan. Het is belangrijk, dat wij ook hier begrijpen wat er wordt gezegd.

In de eerste plaats zegt ieder: "Mijn hogere is God. Ik ben het Woord Gods. Ik ben de openbaring van dat hogere Wezen." Dat is natuurlijk een wat vreemde opvatting, want dan is iedereen eigenlijk ergens God voor alles wat onder hem staat. Maar als je dit gaat zien als een orde van grootte van krachten, als je gaat begrijpen dat elke God in zichzelf gelimiteerd is tot datgene wat hij binnen een hoger bestel is, dan kom je als vanzelf tot een lotsgebondenheid. Een lotsgebondenheid, die zeker niet alomvattend is, maar die bepaalde zaken dicteert.

Het is misschien aardig - daarvoor moet ik dan wel in een ander werk duiken - om hier het concept "tijd" aan toe te voegen. Dit werk, dat schijnt te stammen uit een atlantische of een even na-atlantische periode (het is nog in het z.g. bloemenschrift geschreven, het is een pictogrammenschrift in gebogen lijnen) stelt:

"Dat wat wij zijn, is vastgelegd. Maar dat wat wij beleven van ons zijn, is niet vastgelegd. Zo is het ons beleven dat ons voortdurend verrast, als wij onszelf ontmoeten. Deze ontmoeting met onszelf is de voortgang der dagen."

De tijd in de kosmos is dus eigenlijk geen technische factor. Ze is een bepaling. Tijd kan alleen dan bestaan, indien je zelf verandert. Alle verandering is zinloos voor mij, indien ik niet zelf verander, want slechts in mijn eigen verandering kan ik het zijn meten. Het meten van het zijn is de tijd. Een typische opvatting.

De mystieke leer over de kosmos gaat nog veel verder. Zij stelt, dat alle werelden zijn voorgekomen uit dezelfde kracht en dat er zo steeds werelden zijn die elkaar weerspiegelen. Het werk waarin ik deze gelijkenis vind is ongeveer 9 à 10.000 jaar oud. Het staat in een ideogrammenschrift. Later is het op houten tafels gecopieerd. Het stelt:

"Zoals de maan zich spiegelt in de vijver, zo spiegelt de wereld onze wereld. Deze beide zijn gelijk, want de een is het beeld van de ander, en wie zal zeggen welk beeld werkelijkheid is?"

Wel vrij vertaald, maar de gedachte is authentiek. Hieruit zoudt u kunnen afleiden dat er voor deze wereld - gerekend in dimensies - een andere vergelijkbare zijnstoestand is. Een toestand, die vanuit ons beleven niet zoveel hoeft te verschillen van het stoffelijke en het geestelijke bestaan zoals wij dat kennen. Het is een wereld waarin wij a.h.w. kunnen overgaan; en nu niet in de zin van sterven, maar van ons bewustzijn kunnen verplaatsen.

Er zijn enkele magische werken waarin wordt gesteld, dat indien wij ons bewustzijn verplaatsen naar die andere wereld, de mogelijkheden die wij daar bezitten een verandering in ons wezen tot stand brengen die dan later, bij terugkeer in onze eigen wereld, blijft bestaan omdat de identiteit moet worden gehandhaafd. Dat is het idee van: misschien in je droom herboren worden, rijk of arm worden of iets voor een ander doen en dan wakker worden en ontdekken dat het inderdaad is gebeurd. Want voor de mens is die andere wereld een droom. Maar indien de kosmos werkelijk zo is opgebouwd (er zijn allerlei redenen om dit aan te nemen), dan is de eerste conclusie die wij in dit eerste onderwerp mogen stellen:

De kosmos is een geheel, maar wij behoren tot een fragment daarvan. Dit fragment beperkt onze erkennings- en belevingsmogelijkheden. Wij zullen alleen een **volledige** erkenningsmogelijkheid vinden, indien een ander fragment van de werkelijkheid overeenstemt met het fragment waarin wij leven.

Ik zou nu graag willen overgaan tot onze eigen geestelijke beschouwing van het Al, die uit de aard der zaak toch weer iets anders is, ofschoon deze mystieke elementen bij degenen die zich bij ons daarmee bezighouden erg aanslaan en worden gezien als een weergave in symbolen van een werkelijkheid. Eenvoudig gezegd:

Wij weten dat de Melkweg een persoonlijkheid heeft. Wij weten dat sterren persoonlijkheden zijn en onderling met elkaar spreken. Wij weten dat planeten bezielde zijn. Als geest kun je dat weten. En als mens moet je het maar geloven. In die wereld blijkt dan, dat het leven van een mens op aarde eigenlijk grotendeels is beperkt tot zijn lichamelijk beseffen, en dat zijn uittredingen - indien ze al plaatsvinden - wel een contact geven met onze wereld of met een ander deel van zijn eigen werkelijkheid, maar dat hij daar weinig of niets van overhoudt en dat hij dat ook niet kan vertellen.

Als wij kijken naar wat sterren en planeten zijn, dan lijkt het eerder erop dat hun lichamelijke processen het dromen zijn, terwijl hun geestelijke processen de uittreding bevatten, vergelijkend gesproken. De entiteiten die in sterren en planeten wonen hebben communicaties. Hun persoonlijk besef verschilt sterk van dat van de mens. Je kunt zeggen: het is een andere tijdsfactor of iets dergelijks. Hoe het ook zij, ze spreken onder elkaar. Ze hebben een werkelijkheid die wordt bepaald door voorstellingsvormen en niet door stoffelijke vormen of massa.

Het is duidelijk, dat daardoor een wereld voor ons een andere betekenis krijgt. Die wereld heeft een aura. Ze is afleesbaar. Die afleesbaarheid is echter beperkt tot de stoffelijke processen die plaatsvinden. Je kunt zeggen: Hier is een zieke plek, daar een stofwisselingsmoeilijkheid, hier is een heel grote spanning of: hier bestaat een onrust. Verder kom je niet. Probeer je de persoonlijkheid zelf te volgen, dan treedt het verschil in besef zeer sterk op de voorgrond. Je kunt niet zeggen: De aarde denkt dit of dat. Je kunt hoogstens aanvoelen dat er een proces is dat in een gedachte zal kristalliseren. De afleesbaarheid blijft beperkt en de werkelijke geestelijke waarden van een aard- of zonnegeest zijn voor ons moeilijk te volgen. Maar het feit, dat die persoonlijkheden bestaan en dat onze wereld verwant is aan de uwe, soms de uwe zelfs doorkruist en toch de beide werelden gescheiden zijn, doet ons veronderstellen dat ook de dimensionale werelden ergens waarheid zijn; dat er een groot aantal verschillende bestaanstoestanden en levensomstandigheden zijn waarin de kosmos kan worden ingedeeld.

Wanneer wij het scheppingsproces nagaan, dan weten wij allemaal: er is massa. Die massa wordt door een oorzaak onevenwichtig, daardoor ontstaat beweging van de massa en daardoor de explosie. Dat wil zeggen, er ontstaat warmte. Warmte veroorzaakt straling. Straling veroorzaakt nog grotere beweging en in een soort kernreactie ontstaat het eerste licht. Dat is allemaal na te gaan en het is een zeer redelijke verklaring voor alles wat men in de kosmos kan constateren. Maar kun je daar stil bij blijven staan? Natuurlijk, als je de zaak alleen maar oppervlakkig wilt bekijken, heb je gelijk. Dan zeg je: Er zal een eerste explosie zijn geweest, daardoor is dit zus en dat zo bepaald en dat heeft de wetten van de ruimte en zelfs de buiging van de ruimte bepaald. Maar voor onze werkelijkheid, zoals die geestelijk bestaat, is de buiging van de ruimte iets wat niet meer constateerbaar is. Voor ons bestaat er geen rechte of een gebogen lijn, maar een groot aantal punten. Dat grote aantal punten tezamen maakt voortdurend ons bewustzijnsvlak of onze wereld uit. En dan behoeven die punten niet naastliggend te zijn. Ze kunnen op heel verschillende afstanden geconcretiseerd worden, als je het menselijk bekijkt.

Het is duidelijk, dat dergelijke stellingen bij ons niet zo zullen aanslaan en dat we sprekend vanuit ons denken zeggen: Er is een begrensdheid. Die begrensdheid is die van de gedachte van het licht. Het licht dat wij kennen is niet het totale licht, het is een fragment daarvan. Wanneer wij het gehele scheppingsproces willen leren begrijpen, dan moeten wij doordringen tot het oorspronkelijke licht. Dat betekent, dat wij dan een groot aantal andere werelden of andere kosmische belevingsmogelijkheden zullen moeten kennen voor-

dat wij terecht komen bij het Onbekende.

Ons leven in de sferen leert ons verder, dat gedachten krachten zijn en ook bepalend zijn. Daarom staan wij veel minder dan de mensen afwijzend tegenover het denkbeeld dat de gedachte van een zon of een planeet bepalend kan zijn voor de gehele toestand waarin ze zich bevindt. Een dergelijke toestand zal alles omvatten wat zich op zo'n wereld bevindt. Voor u is dit laatste niet erg logisch en het is trouwens ook helemaal niet leuk. Je kunt over al die dingen filosoferen, maar de praktijk wijst in ieder geval dit uit en het is een stoffelijk feit:

Er is een werveling. In deze werveling, vooral in haar kern of beginpunt, schijnt massa aanwezig te zijn die aan een voortdurende spreiding onderhevig is. Hierdoor wordt de trechtervorm van elke sterrennevel eveneens verklaarbaar. Het is duidelijk, dat bij een dergelijke warreling de condensatie van energie tot materie of van straling tot massa niet gelijkmatig zal verlopen. Dat zal de verklaring kunnen vormen voor het langzaam ontstaan van een afgeplatte bol, die langzaam maar zeker meer de richting van een schijf of een discus uitgaat en waarbij een deel van de massa aan de uiteinden een uitwaaiering vertoont: de grijpparmen van de Melkweg. Aan één einde daarvan zit de zon met de aarde.

Als wij de beweging vooropstellen, dan komt de vraag: Wat is er in de kern? De kern blijkt stoffelijke gezien te bestaan uit een zeer groot aantal sterren, die - en dat is het zonderlinge - op zo korte afstand van elkaar staan, dat hier in de buitenwijken van het Melkwegstelsel het bestaan van sterren niet eens meer mogelijk zou zijn.

Nu weten wij uit de proeven die de mensen hebben gedaan met o.m. een cyclotron dat, als je een bepaald veld (een magnetische kracht) opwekt, het wel degelijk mogelijk is om energie af te buigen van een rechte baan om een soort eigen ruimte te scheppen waarbinnen b.v. gamma- en betadeeltjes een bepaalde omloopbaan afleggen. De conclusie voor het bestaan van die vele sterren op korte afstand van elkaar zou dus zijn, dat er enorm sterke velden moeten bestaan.

Waar komen die velden dan vandaan? Wij kunnen niet vertellen dat ze uit de massa komen, want dan zouden ze ook bij de zon constateerbaar moeten zijn en dat is niet het geval. Indien wij echter uitgaan van een energie, die vooral in de kern nog aanwezig is, ook al is haar omzetting in massa praktisch teneinde, dan wordt dat ineens wel aanvaardbaar. Dan zeggen wij:

Het is een energie vergelijkbaar met een sterk magnetisch veld waardoor elke ster zich a.h.w. in een afgesloten deel van de ruimte bevindt en haar eigen werking en straling zodanig wordt afgedempt, dat ze geen overmatige beïnvloeding van nabij zijnde zonnen tot stand kan brengen. Om u daarvan enig idee te geven:

Er zijn een groot aantal zonnen wier massa het duizendvoudige is van Sol (uw zon), terwijl hun onderlinge afstand gemeten kan worden in misschien 2 à 3 lichtjaren. Dat is praktisch onmogelijk, als u zich voorstelt wat voor energieën daar een rol moeten spelen, vooral als u zich ook realiseert dat één goede uitbarsting van de zon magnetische stormen veroorzaakt die tot voorbij Saturnus gaan. Als u zich dat gaat realiseren, is dat iets ontstellends.

Gaan we echter weer uit van die velden, van de persoonlijkheid, dan zou je kunnen zeggen: Het is een goddelijk gebod waardoor de ster zichzelf omhult met de kracht waaruit ze is voortgekomen. En naarmate ze zich verder verwijdert van haar oorsprong, is de behoefte om tot deze vorm van isolement te komen steeds kleiner. Dat zou ook betekenen, dat sterren, die in de kern van het Melkwegstelsel dicht bijeen staan, mogelijk wel satellieten hebben, maar die zullen kleinere sterren zijn en ook een sterrenmassa bezitten.

Bewoonbare planeten, zoals wij die hier kennen, zullen niet voorkomen in de dichtste kern van het Melkwegstelsel, maar alleen naar de rand van de Melkweg toe. In de kern zijn levensmogelijkheden aanwezig, ook voor persoonlijk leven, maar dat zou dan energetisch leven, energievormen moeten zijn.

Het zou nooit een stoffelijk leven zijn gelijk aan of vergelijkbaar met levensvormen en zelfs bestaanswaarden zoals ze bij u op aarde kenbaar zijn. Het is goed om ook dit in het oog te houden. Want al beredeneren wij dit nu zo menselijk mogelijk, als je probeert het wezen van de kosmos te vinden, de schepping zelf, dan moet je wel eerst uitgaan van wat je zelf kunt constateren en wat je er zelf van weet.

Het wonderlijke is, dat als wij dat allemaal hebben geconstateerd en we willen geen absolute doelloosheid aanvaarden - niet alleen voor de kosmos maar ook voor onszelf - dan moeten wij terug gaan in de richting van deze mystieke kosmogonese (de geboorte uit een Ik) waarin elke opvolgende reeks ik-heden door een soort splijting ontstaat en wederom vader of godheid wordt voor hetgeen uit hemzelf voortkomt. Een gevlochten keten, zult u zeggen. De kabbala komt met haar verklaring van de hemelen, in haar opstelling van hiërarchieën en de vervlechting van tekens heel dicht bij die werkelijkheid.

Gaan we kijken naar onze geestelijke werkelijkheid waarbij we spreken over Tronen, de Heren van Stralen, de Heren van Wijsheid, dus een aantal gepersonifieerde functies, die - al zijn ze op zichzelf een hiërarchie - aan de top een persoonlijkheid hebben, iets wat wij als persoonlijkheid beleven en erkennen, dan zijn wij ook dicht bij deze mystieke werkelijkheid. De kosmos bezien als iets wat alleen mechanisch bestaat, betekent alle waarden van bezieling, van geestelijk bestaan en voortbestaan ontkennen. Maar wanneer wij teruggrijpen naar de bron, dan komen wij op een punt terecht dat wij moeten zeggen:

Het andere is voor mij God, omdat het datgene is waaruit ik ben voortgekomen. En al datgene wat vanuit mij leeft of door mijn gedachten en levenskracht wordt bezield, zal mij als God erkennen. Dan ontstaat er een soort Pantheon waarin de ene God uit de andere voortkomt en zelfs de tijd als een Kronos der antieken zijn eigen kinderen opeet. Want altijd weer zal alles terugkeren.

Ook voor die terugkeer bestaat er een filosofie, die wij waarschijnlijk in de wetenschappelijke Atlantis-periode moeten plaatsen; en dat is ongeveer 35.000 jaar geleden. Daar wordt namelijk dit gezegd:

"Wanneer het ene Al dooft, licht het andere op. Wanneer er in het ene bestaan een stilstand komt of een verval, zo zal elders een hernieuwing en een bloei optreden. Want het leven zelf en het verschijnsel van erkenning en leven gaat niet teloor. Slechts de wereld en de uiting waarin ze zich manifesteert, kan verdwijnen. En zelfs dit verdwijnen betekent, dat het als potentie blijft bestaan. Wanneer in het andere Al geen voldoende verandering en levenskracht meer optreden, zo zal het oude Al wederom oplichten." Als wij dit concept heel ver terug volgen, dan komen wij terecht bij de Hindoeleer: Brahman en de dagen en nachten van Brahma.

Een kosmos onderzoeken, een kosmos beschrijven, een schepping benaderen en proberen te begrijpen betekent altijd een mystiek avontuur. Als je een machine kent en je kunt elk radertje en de functie ervan verklaren, je kun misschien zelfs zeggen wat het product van de machine is, dan weet je nog niet waarom ze is ontstaan en wie het product zal gebruiken. Ik geloof, dat ook dit een zeer belangrijke factor is. Voor dit mystieke avontuur moet ik naar onze geestelijke wereld terugkeren en bepaalde opvattingen, denkbeelden en misschien ervaringen daaruit aanhalen.

Het product van alle leven is verandering. Elke verandering impliceert echter behoud van de vorige mogelijkheid. Slechts energie verandert van vorm zonder dat ze haar vorige waarde blijft behouden, maar ze kan die onder omstandigheden steeds hervinden. Energie bevat alle mogelijkheden. De mogelijkheid waarin een bepaalde energiehoeveelheid of eenheid optreedt, wordt alleen bepaald door de plaats waarop of de situatie waarin ze zich bevindt ten aanzien van de omgeving. Hier is dus een voortdurende verandering zonder meer mogelijk. Dit zou waarschijnlijk voor de kern van ons leven evenzeer waar zijn. Ik geloof niet, dat de kracht die wij persoonlijk zijn verandert.

Ik geloof alleen, dat ze zich steeds weer in andere situaties bevindt en daardoor anders optreedt en andere mogelijkheden toont.

Als ik dat voor de geest van toepassing verklaar, dan moet ik dat ook doen voor bezielde planeten, sterren, sterrenniveaus en misschien zelfs voor het Onbekende zelf. Dan kan ik zeggen: Alles kan zijn reden hebben, maar niet in de energie.

Maar wat blijkt nu? Naast energie bestaat er zo iets als een geheugen. Er is een besef dat blijft voortbestaan, ongeacht de vorm waarin de energie optreedt. Zelfs mensen herinneren zich soms vorige levens of belevingen in een bepaalde wereld of sfeer, die op dit ogenblik niet de hunne is. Stel, dat dit nu de betekenis is. De schepping is een poging tot omschrijving of erkenning. "In den beginne was het Woord. En het Woord was uit God en het Woord was God." Het woord: de geuite gedachte. Want pas wanneer je het woord spreekt, zul je door de daad van het spreken beter beseffen wat het is. Zoals het bij u (u spreekt zoveel dat het niet meer zal opvallen) een feit is dat iets wat u heeft opgeschreven, dus waar u de gedachte weer in een actie heeft omgezet, veel beter in het geheugen is gegrift. Het niet-gerealiseerde wordt zo beter gerealiseerd. De inhoud van eigen wezen verandert misschien niet, maar ze wordt wel veel duidelijker kenbaar.

In de mystiek rond Jezus' tijd zegt men dat de ware schepper zich spiegelt in zijn schepping. Later zal dat nog vele malen worden herhaald, zelfs door christelijke mystici.

Men zegt: God wilde Zichzelf kennen. Dat is natuurlijk onvoorstelbaar, tenzij God ook een beperkt wezen is. Ik geloof, dat "kennen" niet het juiste woord is. God wilde Zichzelf omschrijven. Dan kan die actie op zich zinloos zijn. Voor ons behoeft er dus niet een specifieke betekenis worden toegekend aan de schepping. Het lijkt mij verwaten aan te nemen dat de hele schepping alleen heeft plaatsgevonden voor de mensen, voor de geesten of desnoods voor de primaire mens waarvan we allemaal deel zijn. Wij weten het niet. Wij kunnen het hoogstens vermoeden. Maar zeker is, dat ook wij, als wij proberen iets duidelijk te maken, dromen. Droomt God misschien? Is het Zijn droom die onze kosmos is?

Aardig gezegd, roept de realist uit, maar het is dan toch wel een erg kenbare en tastbare droom. Ongetwijfeld. Maar is onze werkelijkheid wel zo werkelijk als wij denken? In de geest is dat in ieder geval niet zo, want als je denken verandert, verandert ook je werkelijkheid. En als we met mensen te maken hebben, vraag ik mij ook wel eens af, of hetgeen ze hun werkelijkheid noemen niet voor een groot gedeelte afhankelijk is van hun eigen denkbeelden en hun illusies omtrent het leven en de verschijnselen daarin.

Zeker, er zullen vaste normen en waarden zijn, zoals er in de hele kosmos kennelijk vaste regels en wetten zijn. Kosmische wetten van evenwicht, van gelijkblijvende velden, van compensatie van krachten. Maar die wetten zullen wij niet helemaal beleven. Maar als wij proberen onszelf te vinden, dan is er iets wat creatief is, dan vertellen wij onszelf een verhaal, dan maken wij een droom of een dagdroom waarin dingen voorkomen, die in onze wereld of volgens ons besef niet reëel zijn. Maar wij gaan ons voorstellen hoe het zou zijn. En als wij ook nog willen beseffen waarom wij het ons zo voorstellen, dan krijgen wij een veel duidelijker beeld van onszelf.

Waarom zou de Schepper niet net zo zijn? Zeker is, dat Zijn schepping een enorme hoeveelheid splitsingen vertoont. Het zijn allemaal onvoltooide gedachten die een eigen leven gaan leiden en zichzelf verder uitwerken.

En hoe de materie aan haar vorm komt? De materie komt aan haar vorm, denk ik, uit de kracht die zichzelf probeert te beschouwen. Zoals de sterren midden in het Melkwegstelsel gevangen zijn in dat vreemde, zware magnetische veld waardoor ze naast elkaar kunnen bestaan in omstandigheden die volgens de menselijke natuurwetenschap onmogelijk zouden zijn, zo hebben zij misschien - of de groten die ons hebben geschapen of de krachten waaruit zij zijn voortgekomen - ergens zichzelf gekristalliseerd in vorm, in materie,

omdat het denken een contrast nodig heeft en dat slechts kan vinden door zichzelf te binden.

De volgende maal komen we op de geestelijke schepping terug. De geestelijke schepping is toch weer iets anders, omdat de geest zich bezighoudt met het denken, de gedachtenvorm. Nu hebben wij geprobeerd de kosmos te beschouwen en de bestaanswaarde, de mystieke verklaring daarvoor naast elkaar te leggen. Onwillekeurig kom je in zo'n les tot een soort geloofsbelijdenis. Nu moeten we gaan kijken welke gedachte erin schuilt. Als we die gedachte voldoende hebben omschreven, dan zouden we ons nog moeten afvragen wat eigenlijk "leven" is, hoe leven werkelijk ontstaat. Niet alleen maar een wereldzee en een beetje straling, maar die vreemde bezieling, die belevingsmogelijkheid. Hoe ontstaat die en wat is de zin daarvan? Ik hoop u daarmee dan meteen een beeld te hebben gegeven van wat de lessen van het eerste blok zullen worden.

:--:--:

C O M M E N T A A R.

Wat is scheppen eigenlijk? Per slot van rekening kent iedereen op aarde een opschepper. Wat is een opschepper? Een opschepper is iemand, die door zijn woorden iets doet voorkomen wat niet zo is. Dat is b.v. een visser, die kans ziet van een stekelbaarsje een vis van $1\frac{1}{2}$ meter te maken. Met andere woorden, hij kan wel werken met het bestaande, er zal wel iets zijn, maar hij maakt er iets van wat er niet was. En als een opschepper dat doet, zal een schepper dat ook wel doen.

Er zijn altijd heel grote problemen geweest over hoe het allemaal in elkaar zat. Laten we nu ook een beetje nuchter zijn, want wij kunnen natuurlijk in het vage blijven doorredeneren.

Wat God is? Wie zal het zeggen. Je kunt God niet definiëren. Op het ogenblik, dat dat het geval is, zijn we net zo groot als God, anders kunnen we Hem niet overzien. Dientengevolge moeten wij beginnen met te constateren dat er in het hele proces van het scheppen en de schepping voor ons raadselen schuilen. Er zijn punten, die wij niet kunnen oplossen. En als wij ons daarmee bezighouden, dan is het allemaal mooie filosofie, misschien mystiek. Het zijn dingen die je kunt aanvoelen, maar het is niet een zaak die hand en voet heeft.

Wat valt eigenlijk op bij de Schepper en de schepping? Eigenlijk valt ons op dat er een orde is, dat wij onze eigen orde daar voortdurend tegenover stellen en dat het resultaat altijd weer wanorde is. Anders gezegd: Wij zijn kennelijk in de gehele schepping ook een invloed. Alleen werken wij volgens ons eigen concept en dat schijnt niet in overeenstemming te zijn met het concept waaruit de schepping is geboren.

U weet hoe dat gaat: De Rijn heeft zuiver rivierwater. Ja, dat zou hij moeten hebben. Het is de eigenschap van rivieren dat ze koel, helder water hebben. En wat hebben de mensen ervan gemaakt? Dikke, lichtgevende pekelsbrei! Nu kun je wel zeggen dat ze de pekels erdoorheen gemengd hebben, maar waarom? Om de doodeenvoudige reden, dat de mensen de zaak anders bekijken. Dan valt ons op: De schepping is in zichzelf een wetmatigheid waarin geen exploitatie bestaat. De schepping is gewoon samenhang. Zodra de mens op zijn manier gaat scheppen, dan doet hij dat door datgene

wat er bestaat te exploiteren en zo te veranderen in iets waarvan hij denkt dat hij er beter van wordt, wat dan gewoonlijk maar korte tijd het geval is. Wij zouden moeten zeggen: De Schepper moet wel een heel andere visie op het bestaan hebben gehad dan wij.

Als wij zien hoe al die zonnen daar rondzwerven, dan vragen we ons toch wel even af: Hoe zit dat in elkaar? Ineens is daar zo'n felle lichtstraal en dan zeggen de mensen: Daar staat een nieuwe heldere ster. Maar wat is het feit? Het is een nova: een ster die zichzelf verteert. Daar botsen kometen, meteoren en weet ik wat al tegen planeten aan. Planeten vallen viteit. Je kunt het zo gek niet denken of het gebeurt. Het is niet alleen een wordingsproces. De hele schepping is een continu proces van ontstaan en ondergaan. En dan zouden we de conclusie moeten trekken: De schepping is een voortdurende verandering van toestand, die echter verloopt op een wijze die voor ons niet geheel constateerbaar is en daardoor ons de schijn geeft van een vaste ordening waarin slechts nu en dan een wijziging plaatsvindt. Maar gezien over het geheel zijn het de wijzigingen die alles beheersen. Het is het bestaande, maar de voortdurende verandering waardoor de schepping wordt gekenmerkt. /niet

Wat is de Schepper? Antwoord: Ik weet het niet.
Waarom heeft Hij geschapen? Antwoord: Ik weet het niet.
Waarom doe ik dan alsof ik het weet? Antwoord: Omdat ik alleen door de Schepper uit te beelden volgens mijn eigen normen en uit te gaan van mijn besef voor mijzelf aanvaardbaar word. Ik ga iets wat gevoel is omzetten in rede.

Als ik spreek over kosmische wetten waarom noem ik die dan wetten? Waarschijnlijk omdat ik ze zelf zou maken om een ieder daaraan te binden. Daarom neem ik aan, dat er vaste waarden of regels bestaan. Een kosmische wet is eigenlijk alleen maar een kwestie van evenwicht. Het is een bestaanstoestand. De mogelijkheden worden begrensd door de mogelijkheden die in het bestaan liggen.

Dan is het aardig te spreken over meer dimensies, werelden en sterrenrevels, maar je bent er nog niet aan toe je eigen wereld te begrijpen. Ik heb soms het idee, dat de mensen zo graag naar de maan en naar Mars willen, omdat ze niet weten wat ze met de aarde aan moeten. We moeten dus een beetje dichterbij huis blijven.

Wat zeggen de mensen? God heeft de hemel en de aarde geschapen. Daar ga ik onmiddellijk mee accoord, want de aarde is een deel van de hemel. Misschien ook van de hel, maar dat weet ik niet precies. God heeft de aarde speciaal geschapen voor de mensen. Nu, dat weet ik zo niet. Maar als God de aarde speciaal voor de mensen heeft gereserveerd, dan zou Hij de mensen kunnen navolgen.

De mensen houden werelddierendag. Waarom houdt God dan niet wereldmensendag of zo iets? Neen, daarover spreken we niet.

God is rechtvaardig. Als je het hele leven bekijkt, dan schijnt Zijn rechtvaardigheid een beetje te verschillen van ons besef te dien aanzien.

God heeft wel alles systematisch gedaan. Dat klopt, want als wij de zaak ontleden, komen wij tot een lijst van elementen. En dan zeggen we: Die elementen komen voor op de maan en op Mars hebben wij ze ook teruggevonden, dus zal het overal zo zijn. Dat is net zo iets als wanneer een kleine jongen zegt: Er ligt zeil in de voorkamer en in de achterkamer, dus zal het op straat ook wel liggen. We trekken maar eenvoudig conclusies. Als ik mij dan verstitout commentaar te geven op de ongetwijfeld heel mooie en diepzinnige inleiding die u heeft gehoord, dan doe ik dat vooral om u duidelijk te maken dat we ook nog even met de voeten op de grond moeten blijven. En de grond waarop een mens staat heet aarde.

Op het ogenblik, dat wij in onze gedachten en met onze verkenningen van de kosmos te ver gaan, komen wij in een droomwereld terecht. Een wereld, die misschien bestaat, maar die op de wereld en voor ons leven op aarde

heel weinig betekenis heeft en van weinig belang is. Laten we daarom de schepping vanuit aards standpunt volgen.

God heeft hemel en aarde geschapen, daarna zee en land, ten slotte kwam Hij aan Adam. God was kennelijk geen feminist, anders had Hij het anders gedaan. Toen Adam eenzaam werd, kreeg hij zijn ribstuk. Dit is allemaal heel leuk, maar erg overdrachtelijk. Waarom zeggen we: God schiep eerst Adam, de mens, de man? Omdat het in een mannenmaatschappij werd uitgevonden? Ik geloof, dat het eigenlijk enigszins anders is: De man was de daad. De vrouw was datgene wat uit de daad voortkwam. De vrouw was a.h.w. de achtergrond van de man. De man was in de oertijd de beschermer, de heerser. Dus is het heel duidelijk, dat hij zichzelf als beschermende, als machtsfactor stelt, als de eerst aanwezige voordat de vrouw kan komen: de voortbrengende factor. God zou dat dus zo hebben geschapen. Of is dit oorzaak en gevolg? Anders gezegd: de relatie tussen mensen is niet de wil van de Schepper, maar een normaal resultaat van de wereld waarin ze leven.

Als we het paradijs nog wat nader bekijken, dan wordt dat verdeeld door 4 stromen. Waarom? Omdat dat geografisch juist is? Daar geloof ik niet veel van. De vier stromen zijn vier elementen. Vroeger geloofde men dat er vier elementen waren waaruit alles was opgebouwd. Het paradijs is kennelijk de plaats waarin alle krachten, waaruit alles wordt opgebouwd, samenkomen. Dan wordt het ineens begrijpelijk waarom men spreekt van "wandelen met God". Zouden de mensen het misschien zo moeten zeggen:

Het proces van de schepping is de voortdurende samenvoeging van elementen, totdat daaruit kenbare bouwstoffen met mogelijk een eigen bestaan voortkomen? En dan weten we nog niet waar die elementen vandaan komen, maar dat kunnen we niet achterhalen. Laten we in ieder geval beginnen met de feiten.

We zitten in een wereld waarin wij worden bepaald door de elementen, de dingen die rond ons zijn. Is er iemand die dat niet gelooft? Daar is een muur; samenvoeging van moleculen. Probeer daar even doorheen te lopen, maar dan wel flink hard. Het lukt niet. Waarom? De elementen bepalen wat wij kunnen en niet kunnen, wat wij zijn en niet zijn. Dan kan de gedachte misschien sterker zijn dan al dat andere. Een geest loopt per slot van rekening door jullie heen. Van mijn standpunt zijn jullie niet veel meer dan mist, tenzij ik mij speciaal op jullie instel, dan ga ik er een beetje vorm in zien. En zo zijn wij ook voor jullie. Je mogelijkheden worden bepaald door de waarden van je omgeving. Is de schepping dan misschien vanuit ons standpunt niets anders dan onze poging om te verklaren waarom wij door onze omgeving zijn beperkt? Dit is misschien niet zo filosofisch, maar wel erg praktisch.

Elk concept dat wij hebben van schepping en Schepper moet voortkomen uit de wereld waarin wij leven en de beperkingen die wij daarin ervaren. Als wij zeggen dat de Schepper ons mogelijkheden kan geven, die onze beperkingen overschrijden, dan komt dat voort uit onze behoefte om minder beperkt te zijn door onze omgeving dan door ons gevoel. Dit is wel heel mooi en nuchter, maar wij zijn er nog niet.

Wat moeten wij dan doen met de begrippen kosmos en schepping? Heel eenvoudig: wij moeten erkennen dat kosmos en schepping niets anders zijn dan de woorden waarmee wij de beperkingen van ons eigen bestaan omschrijven en ons vermoeden omtrent andere bestaansmogelijkheden, die wij op dit moment niet kunnen realiseren. Dan is het Onbekende, God, de Eerste Oorzaak of hoe wij het ook noemen niets anders dan de aanduiding van een beginpunt, omdat wij niet verder kunnen kijken.

Er bestaat een erg aardig verhaal over iemand, die wilde weten wat het heelal was. Hij maakte een heel mooi ruimteschip en ging daarmee ontzettend ver weg, helemaal door de duistere ruimte heen. Toen keek hij om en zag hij wat het was. De hele kosmos met al zijn sterrenniveaus was één.

moede die dreef in een onbekende zee die hij niet kon constateren.

Nu is dat natuurlijk een gelijkenis. Als wij met de kosmos en de schepping bezig zijn, dan kunnen wij dat filosofisch doen omdat onze gedachten niet beperkt zijn. Maar zodra wij reëel willen worden, moeten wij zeggen: De kosmos is voor ons voorlopig beperkt tot ons eigen zonnestelsel. Al het andere dat wij weten dat er moet zijn (de radio- of ruissignalen die telescopen ontvangen) is alleen maar een poging om ons te oriënteren. Bij die oriëntatie zijn wij echter steeds weer gehouden aan onze technische mogelijkheden op aarde, onze eigen besefs- en voorstellingsmogelijkheden. Wij kunnen de kosmos eenvoudig niet omschrijven en we willen toch aan kosmologie doen! Dat wil zeggen, dat wij vanuit menselijk standpunt proberen het onbekende te bepalen. En als we daaraan willen beginnen, best, maar laten we dan ook beginnen met te kijken wat er aan de hand is wanneer wij gewoon op aarde zijn. Want u zit op aarde en kosmologie is voor u alleen belangrijk, indien u haar ook kunt beleven vanuit uw aardse standpunt.

U kijkt naar boven en u ziet de sterren. Maar u weet dat boven geen boven is, want u zit op een bol en die heeft geen boven en geen onder. Toch spreekt u over andere mens als tegenvoeters, antipoden. Hoe komt dat? Omdat u een eigen oriëntatie heeft. Die oriëntatie wordt dan misschien door de zwaartekracht van de aarde bepaald, maar voor u is ze een werkelijkheid. Uw beeld van de kosmos zal dus worden bepaald door de situatie waarin u zich bevindt t.a.v. de kosmos. Wij zeggen: De aarde is een persoonlijkheid. Roep maar eens hard "Gea", misschien luistert ze wel. Als ze luistert, komt er misschien een lichte rilling en dan zegt u: Er is een aardbeving. Dus roept u alstublieft niet te hard.

Als er een wezen is dat in de aarde leeft, dan zal dat van u verschillen dat u niet in staat bent het te begrijpen. Zelfs een bezieling van de aarde kunt u niet begrijpen. En als wij er iets van maken dat wij kunnen begrijpen, dan hebben wij eerst weer de persoonlijkheid van de aarde gehumaniseerd, haar menselijk gemaakt.

Wij meten de afstanden in de ruimte en zeggen: Deze ster staat op een afstand van zoveel lichtjaren en die ster op een afstand van zoveel lichtjaren. Wij denken, dat wij een objectieve maatstaf hanteren, maar is dat wel waar? Wat weet men in feite over de gedragingen van licht in de ruimte tussen de sterrenstelsel? Niets! Eigenlijk weet men niet eens wat licht precies is. Als licht je treft, is het een trilling. Als het zich door de ruimte voortbeweegt, kan dat niet als trilling, want er is niets. Dus dan zou het daar straling moeten zijn. Het is erg moeilijk om dat allemaal uit elkaar te houden. Zouden wij misschien moeten zeggen: Licht is onze reactie op een verschijnsel? Maar dan kunnen wij ook niet in lichtjaren gaan rekenen en is de lichtsnelheid waarover wij redeneren iets wat niet absoluut is. Dan moeten wij de relativiteit ook gaan toepassen op alle bekende maatstaven. Voor ons gelden ze, maar gelden ze ook ergens anders? De kosmos is één groot raadsel, tenzij wij ons bewust willen beperken tot een menselijk beeld daarvan. Ik kom dan tot deze conclusie:

Vanuit een menselijk standpunt gezien is de kosmos een verzameling van mogelijke werelden en mogelijke sterren waaraan wij voorlopig een betekenis toekennen zonder te weten of deze concreet is.

De kosmos lijkt ons beperkt te zijn alleen al door het feit, dat wij ons geen beperking kunnen voorstellen en gelijktijdig een onbeperkteid niet kunnen beseffen. Wij weten echter dat licht een zekere buiging kent, een kromme. Het licht gaat niet helemaal recht uit. Dan zou er dus buiten hetgeen wij kunnen zien nog veel kunnen bestaan wat wij niet zien, menselijk gezien. Wij zullen dus nooit de volledige kosmos kennen.

Belangrijk is de relatie die wij hebben met de kosmos. Onze kosmologie en kosmogonie zijn eigenlijk niets anders dan onze aardse voorstellingen

waarbinnen wij proberen een begrip te krijgen van een totaliteit waartoe wij behoren, maar die wij niet kunnen overzien.

Ik zal trachten op mijn manier de kosmos in een aantal termen samen te vatten.

1. De kosmos is ons besef van totaal bestaan.
2. De schepping is voor ons het ontstaan van het voor ons kenbare.
3. De Schepper is de oorzaak voor het ontstaan van het voor ons kenbare, zonder dat wij die oorzaak kunnen omschrijven.

Onze eigen wereld is het voorbeeld voor alle beelden, die wij van de kosmos verwerven. Onze logica, onze benadering en de situatie waarin wij zelf verkeren, zal bepalend zijn voor de wijze waarop wij de Schepper en de schepping beschouwen. Dan is het geheel van de kosmos en de kosmologie ten slotte te herleiden tot onszelf. Wie dit beseft, moet toegeven dat het onze gedachten zijn die de wereld scheppen waarin wij menen te wonen. Als we zover zijn gekomen dat we dit toegeven, dan moeten we ook zeggen:

De God, die ik mij buiten mij voorstel, woont in mijn gedachten. Dat wat in mijn gedachten woont is deel van mijzelf, zodat al wat ik buiten mij erken in feite deel van mij moet zijn. Ik neem aan, dat er buiten mij iets zal bestaan, maar dat kan ik niet omschrijven. Maar het beeld dat ik heb, komt uit mij voort. Dan moet ik ook in en vanuit mijzelf werken om tot een persoonlijke kosmologie te komen. Alle andere kosmologieën en kosmogonieën zijn niets anders dan een aanleiding tot een denkproces waardoor ik vanuit en voor mijzelf moet constateren wat voor mij de betekenis van dit alles is in mijn bestaan. In mijn poging om dit bestaan te rationaliseren komt uit die rationalisatie voor mij de mogelijkheid tot besef en handelen voort.

Waarom is de geest dan altijd zo druk bezig over kosmos en kosmische wetten?

Kosmische wetten zijn eigenschappen. Eén van die eigenschappen is b.v. dat energie nooit verloren gaat. Energie kan van vorm veranderen, maar gaat nooit verloren. In de praktijk blijkt een deel van de energie - al is het een tamelijk gering promillage - wel verloren te gaan; althans zetreedt niet meer in de bekende vorm op. Het gaat ergens naar toe. Nu kunnen we zeggen: Het gaat naar een tweede kosmos, die nu in stasis (rust) verkeert. Als daar genoeg energie is, begint het proces daar en zijn we er hier voorlopig van af. Een geest kan dat zo ongeveer zeggen, omdat hij weet dat er zoiets bestaat. Maar het is zijn persoonlijke interpretatie en dat blijft het. Logischerwijze zal een mens, die zich wenst bezig te houden met kosmologie de volgende stellingen moeten onderschrijven:

1. Daar ik zelf degene ben die de voorstelling zal moeten maken die voor mij geldig is, zal al hetgeen ik uit de buitenwereld ontvang slechts een aanleiding kunnen zijn tot een nadere definitie van datgene wat ik in mijzelf eigenlijk al weet of aanvoel.
2. Alle lessen die u krijgt, zijn eerder ervoor bestemd uw denkbeelden en gedachten, zoals ze in u bestaan, nader te definiëren dan u tot andere gedachten te brengen.
3. Wij leven. Ons leven is een proces van verandering. Dat kunnen wij onderschrijven, want dat maken wij allemaal zelf meer. Dan zal niet alleen ons ik veranderen, maar ook ons beeld van de kosmos. Alleen indien wij bereid zijn ons beeld van God, van schepping en kosmos voortdurend te wijzigen in overeenstemming met ons wezen en met de veranderingen die zich daarin voltrekken, zullen wij tot een benadering komen van een voor ons leefbare werkelijkheid. Een kosmos waarin je niet kunt leven is de moeite niet waard om er over na te denken.

Misschien vindt u dit commentaar vervelend. Maar als je begint met alles mooi op te bouwen, dan moet je ook proberen het weer een beetje af te breken, want het is niet voldoende een mooi beeld te hebben. Je kunt natuurlijk, als de muren erg vuil zijn en er zit ook nog enig klein leven in, daar gewoon een nieuw behang overheen plakken en zeggen: Nu is alles weer mooi en zuiver. Maar dat is niet waar. Je moet eerst tot de kern van jezelf komen.

Ik heb u een stel regels voorgelegd en die zijn op zichzelf misschien niet zo belangrijk, maar ze zijn een aansporing even na te denken over wat u doet. Kunt u uw oude voorstelling van de schepping, van God en van alle andere dingen eenvoudig overplakken met een nieuwe filosofie of moet u er eerst mee afrekenen? Moet u het eerst weer eens beschouwen?

Als wij een begrip willen krijgen van de kosmos, dan zullen wij eerst moeten begrijpen hoe wij de kosmos tot op heden hebben gezien en als het even kan: waarom?

Wij moeten terugkeren tot de basis van ons wezen, want vandaaruit kunnen we verdergaan. Wij kunnen niet eenvoudig een ander denkbeeld nemen. Wij kunnen het raadsel niet oplossen zolang in ons die raadselen nog niet eens omschreven zijn. Alles wat zich met kosmos en kosmogonie bezighoudt, zal voor de mens vaag zijn of onbevredigend, dor. En dat is logisch. Vaag, omdat hij voor zichzelf de problemen niet heeft omschreven die hij heeft t.a.v. de kosmos. Dor, omdat het te maken heeft met feiten die hij mogelijk zou kunnen begrijpen, maar die teveel van hem vergen om ze volledig te kunnen begrijpen. Het is niet de moeite waard. Wat is dan wel de moeite waard?

De moeite die wij doen om te begrijpen heeft alleen zin, indien onze kosmologie ons gelijktijdig voert tot een groter begrip van onszelf, een juistere interpretatie van onze eigen wereld en de verschijnselen daarin en een erkenning van mogelijkheden, die wij in die wereld misschien tot nu toe niet hebben gerealiseerd, maar die wij - afgaande op het begrip van de kosmos - in onszelf moeten vermoeden en daarom kunnen proberen te ontdekken. Een speurtocht naar het begin van alle bestaan, is gelijktijdig een speurtocht naar de kern van je eigen wezen. En als je dat niet wilt aangaan, kun je er beter niet aan beginnen.

Ik wil u nu nog enkele feiten over de kosmos zelf geven.

Het zal wel een ontzettende klap zijn geweest, toen het eerste leven begon, maar er was niemand om het te horen.

Dat uit de sterrennevel sterren zijn ontstaan is ongetwijfeld juist, want wij kunnen elders nog zien dat het gebeurt. Maar waarom het precies zo gebeurt, kunnen wij alleen maar afleiden en dat alleen op grond van de kennis, die mensen bezitten betreffende velden, stralingen en massavormen. Wat dat betreft zijn wij onze tijd al ver vooruit, want hetgeen wij hebben gezegd over het ontstaan der kleinste delen van de materie, namelijk als wervelingen van energie, is iets waar men nu wetenschappelijk over denkt, maar nog niet helemaal achter is. Het is waar.

Dat in die wervelingen de geboorte van planeten kan plaatshebben is evenzeer waar, maar de vraag: hoe? hebben de mensen nog niet opgelost.

Het feit, dat twee sterren die elkaar ontmoeten elkaars massa (het is eigenlijk een deel van elkaars atmosfeer en plasma) kunnen aantrekken, is ongetwijfeld ook waar. De geboorte van planeten daardoor is zonder meer aanvaardbaar en waarschijnlijk. Maar het is niet de enige manier. Wij zijn geneigd aan te nemen dat onze manier de enige en de enig juiste is. Dat er geen andere manier bestaat. Dan is de theorie van sterren, die elkaar ontmoeten of van het ontstaan van kleinere massa's, die sneller afkoelen en dan in een omloopbaan rond de sterren worden getrokken (de wijze waarop de omloopbanen rond de zon bestaan is volgens mij strijdig met deze hypothese, maar ze wordt verkondigd), wel aannemelijk. Wij kunnen althans materieel ver-

klaren hoe het mogelijk is dat er sterren en planeten zijn. We kunnen dan ook niet ontkennen dat hun beweging een onderlinge samenhang heeft, dat er een bepaalde wet bestaat. We kunnen zelfs constateren dat de aarde zich met een bepaalde snelheid, tezamen met de zon en andere planeten, door de ruimte beweegt. We weten dus dat wie op aarde woont in feite op reis is in de ruimte.

De mensheid beweegt zich door de ruimte. En dat wil zeggen, dat ook de invloeden van de ruimte voortdurend kunnen veranderen. Er kan geen vaste relaties bestaan tussen ruimte en de zon en haar planeten, omdat bij een voortdurende verplaatsing in de ruimte met een versnelling die niet gelijk is - en dat is weer constateerbaar - aan die van alle andere sterren er een voortdurende wijziging van relatie moet plaatsvinden zowel tot de totaal massa van het Melkwegstelsel als tot enkele sterren in de nabijheid. Deze verandering betekent verandering van straling, van iets wat men misschien zwaartekracht of veld zou kunnen noemen. De aarde en de zon ondergaan daarbij natuurlijk een voortdurende verandering door de ruimtereis en het is heel goed mogelijk, dat deze reis mede aansprakelijk is voor het levensritme dat de mens kent en dat hij tijd noemt.

Als wij dat weten, kunnen wij nog een stap verdergaan en zeggen: In alle dingen wordt alles nagebootst. Als wij kijken naar een stofje dat op lichtdruk in de ruimte zweeft en wij zouden dat gaan ontleden, dan blijkt dat 't in zichzelf eigenlijk een soort sterrenneveltje is met een vaste vorm naar buiten toe (dus in vorm al gekristalliseerd), maar met in zich een voortdurende verspringing en beweging van allerlei kleinste delen t.o.v. elkaar, ongeacht de vaste bindingen.

Er zijn indringers; kleine deeltjes worden opgenomen door het stofje, andere worden door baanverdringing en baanverschuiving weer uitgestoten. En als dat in een stofje zo is en de vergelijking met sterren en planeten gaat op, dan mogen wij ook aannemen dat de mikrokosmos en de makrokosmos vergelijkbaar zijn. Dan zou de mens al datgene wat hij over de mikrokosmos weet moeten gebruiken als uitgangspunt voor zijn verklaring van de makrokosmos. En dan zou kosmologie in feite zijn een overdragen van de constateerbare waarden in de kleinste delen naar deze grote onoverzichtelijke hoeveelheid planeten en sterren om zo tot een begrip te komen van het bewegingsritme en zo ook van de bestaanswaarde daarvan.

Nu ik dit zo heb opgenoemd, moet ik mij ook nog afvragen, of de geest en de andere dimensies een rol daarbij kunnen spelen.

Ik weet dat een geest anders leeft dan een mens. Ik weet ook dat onze wereld een andere is dan de uwe. Onze wereld is minder vast omlijnd dan de uwe, maar ze is wel degelijk ook begrensd en pas als wijzelf veranderen, verandert ook de begrenzing van onze wereld. Als dit voor de geest bestaat (u kunt zeggen: dat zijn andere dimensies), dan moet dit ergens samenhangen met het bestaan op aarde, met de mensen. Want als wij daaromtrent denkbeelden kunnen delen, zo zullen wij ook de feitelijke waarden delen, zelfs als wij die niet persoonlijk en aan den lijve onder vinden. Dan stel ik op grond daarvan:

Elke benadering van de kosmos is gebaseerd op voorstellingen. Deze voorstellingen bepalen onze beleving ervan, zonder dat gelijktijdig de bepaling en de beleving daarvan een zekerheid scheppen omtrent de blijvende waarde van de kosmos. Eerst wanneer wij begrijpen hoe wijzelf door een verandering van ons bewustzijn tot een andere beleving van de kosmos komen, zullen wij beseffen dat al wat wij onder kosmologie verstaan niets te maken heeft met het wezen en de essentie van de kosmos, maar eigenlijk alleen met onze persoonlijke relatie tot het bestaan dat wij buiten ons constateren.

WERELD IN WORDING

Inleiding.

Als wij de wereldgeschiedenis willen beschouwen, dan moeten we uitgaan van het verleden, zien hoe het heden daaruit is af te leiden en uit de aard der zaak proberen een extrapolatie te geven van de toekomstige ontwikkelingen.

Als eerste blok van 3 lezingen gaan we uit van allerlei situaties, die op aarde altijd hebben bestaan zoals economie, sociaal gedrag, politiek en wat dies meer zij. U zult waarschijnlijk, als u dit hoort, denken dat deze cursus wel zeer aards is. Dat is maar ten dele waar, want in dit alles ligt ook een andere ontwikkeling, een innerlijke ontwikkeling, besloten. Zoals een dokter de symptomen beschouwt om tot een diagnose te komen, zo zullen wij, die de wereld in haar wording en ontwikkeling willen begrijpen, moeten uitgaan van de symptomen zoals die bekend zijn en van de verwachtingen die wij daarop kunnen baseren.

EERSTE BLOK.

A.

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN.

Toen de mensen nog in stamverband leefden, zich met knuppels door het leven sloegen en voor de rest overal hun steentje bij beitelden, was er geen sprake van economie zoals men die nu beschouwt. Maar dat is al heel lang geleden. In die tijd had men iets wat men met enige goede wil behoefte- en aanzien-economie zou kunnen noemen.

De goede jager verzorgde natuurlijk zijn eigen gezin, maar deelde zijn buit met anderen. Zijn plaats in de gemeenschap werd dus wel door zijn bijdrage tot de algemene economie bepaald. Hij ontleende daaraan een zeker gezag, maar rijk kon hij niet worden. In de hele stam was de basis van de samenleving eigenlijk: geven en ontvangen, ontvangen en geven. Een ieder gaf wat hij waard was en wat hij had. Hij vond het dus heel natuurlijk dat anderen dat ook deden wanneer hij zelf in nood zat of aan bepaalde dingen behoefte had. Het is in deze periode dat langzaam maar zeker het eerste begrip "bezit" ontstaat.

Bezit is in het begin territorium: mijn grot en daar blijf jij uit. Daarover vertellen ze nu nog mopjes. Voor de oerman, zo zegt men tegenwoordig, was de grot de stapelplaats van alle dames die hij met zijn knots op het achterhoofd had geslagen. Maar die dames waren niet op hun achterhoofd gevallen en er ontstonden dan ook wel degelijk bindingen waar gezinsverband een rol in speelde. Het is duidelijk, dat men dan ook op een gegeven ogenblik niet meer alleen blijft jagen. Als men b.v. veeteelt gaat bedrijven, dan wordt een aantal dieren bezit. Misschien gemeenschappelijk bezit, maar toch heeft een ieder zijn bijdrage en een bepaalde voorkeur geleverd. Er ontstaat dan een splitsing van eigendom. Alles behoort nog wel aan de stam, maar de aansprakelijkheid daarvoor behoort aan specifieke leden van de stam, die daardoor

ook bijzondere rechten kunnen doen gelden op al datgene waaraan zij hun tijd en arbeid hebben besteed.

Als er landbouw komt, dan wordt ook bezit van akkers steeds belangrijker. In het begin gaat het alleen maar om een plek waarop men heeft gezaaid en dus het recht heeft om daar te oogsten. Maar al heel snel wordt het ook een kwestie van: mijn gebied, de grond wordt van mij. Zodra dit het geval is, krijgen we inderdaad een verder gaande landbouwontwikkeling. We krijgen dorpen, dus vastliggende nederzettingen, die niet zo gemakkelijk verplaatsbaar zijn. Vanaf dat ogenblik kan men niet meer overal alles vinden wat men nodig heeft. Het is vaak een enorme moeite om b.v. de juiste stenen te gaan halen waaruit men bijlen, schraapscherven e.d. moet maken. Er ontstaat dus ruilhandel. Bij de ruilhandel geldt het kapitalistische principe dat iets altijd datgene waard is wat een gek ervoor geeft. Het behoefte element is bepalend voor de prijs.

De bescherming van bezit wordt noodzakelijk. We krijgen een krijgerskaste die alleen tot doel heeft om het bezit van andere leden van een groep te beschermen tegen buitenstaanders. Het is duidelijk, dat ze daarbij bepaalde rechten gaan uitoefenen. Er ontstaat nu een splitsing tussen datgene wat men feitelijk doet en wat men daaraan ontleent. Je zou kunnen zeggen: De krijgers zijn de eerste mensen die salaris krijgen, ook al heette dat toen nog niet zo.

Ik zou verder kunnen gaan met deze ontwikkeling beetje bij beetje op te voeren, maar het is eenvoudiger om over te gaan naar de stadsnederzettingen.

Stadstaten hebben behoefte aan voedsel waaraan ze zelf niet zonder meer kunnen voldoen. Het is niet mogelijk dat alle mensen in de stad gelijktijdig ook landbouw bedrijven. Bovendien oefenen ze beroepen uit. Ze maken dingen, ze doen dingen. Zo ontstaat er dus een handelsverkeer waarvoor men op den duur vaste ruilmiddelen nodig heeft.

In het begin is dat vaak een soort wissel: iemand, aan wie je wat levert, verklaart dat hij je de tegenwaarde schuldig is. Maar op den duur is dat minder gemakkelijk te doen en komen er stukjes metaal in omloop. De Romeinen b.v. maakten in de eerste periode naast de munten van hun eigen staat ook gebruik van rolletjes gouddraad. Die waren als een soort ring om de vingers gewonden; je kon dus meteen zien dat iemand kapitaalkrchtig was. Kocht je iets, dan knipte je een stukje van de draad af en dat gaf je aan de koopman. De gestempelde munten komen eigenlijk overal voor waar de steden de samenleving beginnen te beheersen. En daar waar we met munten te maken krijgen, komen we voor het eerst in contact met een ander aspect waarbij niet de directe ruilhandel meer bepalend is maar een soort prijs. Dat wil zeggen dat iemand, die produceert ongeveer kan nagaan wat zijn product waard zal zijn. Er wordt dus meer vervaardigd in overeenstemming met vraag en behoefte. Daar zijn b.v. de eerste confectie potten en pannen die niet op aanvraag worden gemaakt, maar in voorraad. De Egyptenaren, maar ook de mensen van de eilanden, waren daar zelfs heel vaardig in. Het kretenser aardewerk is lange tijd beroemd geweest in het gehele Middenoosten.

In die periode ontstaat er bovendien voor het eerst de noodzaak om een vaste regeling te treffen. Als je eigendom wilt beschermen, kun je dat niet meer willekeurig doen, als er teveel bezitters samen zijn die geheel verschillende bezitswaarden en rechten hebben. Er ontstaat een soort politie. We hebben ook te maken met een vorst, die de wetten decreeteert. De wetten worden nogal willekeurig gesteld.

Als we kijken naar de atlantische wetgeving, dan weten we dat die in de Raad der Vorsten werd vastgesteld. Er was wel een wet die voor een groot aantal deelstaatjes van Atlantis gold, maar de wetten werden door de vorsten zelf opgesteld; die zeiden wat er ging gebeuren. Dat betekende ook dat zij een zeker recht hadden op alle bezit, ja, zelfs op het leven van hun onderdanen. Men zou dit een soort dwangeconomie kunnen noemen, omdat zowel de betekenis en waarde van arbeid, van producten als ook van status of kennis

worden bepaald van bovenaf. Dit is een punt waarbij we even moeten stil-
staan, omdat dit namelijk een idee is dat wij onder het socialisme terug-
vinden.

Een socialistische maatschappij is eveneens een dwangmaatschappij.
Zij gaat uit van de staatsalmacht, die recht heeft op al wat een mens
(een onderdaan) doet, inclusief zijn bezit, zijn werkvermogen, de plaats
waar hij zal verblijven. Kortom, de eenling is een soort slaaf van de staat
die echter daartegenover - dat moeten we ook constateren - verplichtingen
aan zien van de eenling op zich neemt. In het socialisme geeft de staat
je alles, maar ze kan ook alles eisen. Hierdoor kan er inderdaad een heel
redelijke ontwikkeling op gang komen, maar economisch is het wel eens een
beetje moeilijk, want de economie wordt niet meer bepaald door vraag en
aanbod onderling, maar door het decreet. Dus als er een generaal aan het
bewind is die zegt: "Ik wil kanonnen," dan kan een miljoenenvolk roepen
om lippenstift, maar ze krijgen kanonnen. Dat is een van de moeilijkheden
daarvan.

Een veel vrijere vorm van handel is natuurlijk die welke wordt bepaald
door vraag en aanbod. Maar let wel: vraag en aanbod kun je in een economie
alleen hanteren, indien de rechten van een ieder zodanig vaststaan en on-
aantastbaar zijn, dat een ieder vrij is om zijn prijs te noemen en een ieder
vrij is om die prijs al dan niet te aanvaarden. Een ontwikkeling in deze zin
kent u ook. Om een voorbeeld te geven:

Philips had ongeveer 20 jaar experimenten en ook nogal wat kapitaal
gestoken in de ontwikkeling van o.m. de televisie. Toen was het op een ge-
geven moment noodzakelijk dat Nederland televisie kreeg, want het moest ren-
dabel worden gemaakt. Was dit nu een vrije maatschappij geweest, dan had men
gezegd: Laat Philips dan zelf maar een zender opzetten. Laat hem zelf pro-
gramma's uitzenden. Als de mensen dat mooi vinden, dan zullen ze wel kopen.
Maar wat deed Philips? Hij verschoof de verantwoordelijkheid in feite naar
de staat. Anders gezegd: Hij belastte de gemeenschap met de kosten voor de
opbouw van het televisie-apparaat: zenders en alles wat daar nog bij komt,
ook de verliezen die werden geleden, zeker in het begin, op de samenstel-
ling van de programma's e.d. Hier is dus reeds een afwijking. Er is geen
sprake van een geheel vrije maatschappij, omdat de kapitaalkrachtige firma
in dit geval eigenlijk dwang uitoefent op de regering en als zodanig offers
eist die niet meer in vrije vraag en aanbod zijn bepaald.

De atheense methode was er een van import en export. De Atheners ston-
den er voor bekend dat zij, zoals de Alexandrijen voor hen ook al hadden ge-
daan, goederen importeerden tot zelfs uit het verre Cathai (het huidige
China) en dat ze ook producten haalden uit de verste binnenlanden van Afri-
ka. Ja, ze voerden zelfs reeds specerijen aan uit India en de daar voor lig-
gende eilanden, waarschijnlijk ook Indonesië.

Het is duidelijk, dat deze mensen enorme voorraden hadden en deze werden -
en dat is het zonderlinge in dit geval - ook weer verkocht. De atheense ge-
meenschap is eigenlijk een in- en exportmaatschappij. Hierbij is de handel -
het verschil tussen wat ik moet betalen en wat een ander ervoor over heeft
- de rijkdom van Athene. En Athene is rijk. Het is duidelijk, dat de Atheners
voor zich dus menige luxe zelf konden bepalen, zoals b.v. slaven.

De slavenhuishouding - overigens in Athene anders opgezet dan in Rome -
maakt duidelijk dat een ieder diensten koopt met een bedrag en dat die dien-
sten nu toevallig dan door een levend wezen werden verleend, nu ja, goed.
Men kocht een mens voor bepaalde taken, zoals men tegenwoordig een paard
koopt om een wagen te trekken. Men kocht ze ook voor vermaak. Zoals iemand
tegenwoordig een renpaard of een gedresseerde hond wil hebben, zo wilde men
vroeger wel een slaaf hebben die kon lezen en schrijven, misschien geschrif-
ten kon samenstellen, fluit spelen of met de cymbaal overweg kon. De slaver-
nij was dus in een gemeenschap als Athene eigenlijk maar bijkomstig, met één
uitzondering: de mijnen.

Er werd nogal wat zilver en lood gedolven en in beperkte mate ook tin. Deze exploitatie was afhankelijk van arbeidskracht. Die werd natuurlijk gekocht. Maar ze werd gekocht voor verzorging, niet zoals in uw dagen voor een gefixeerd bedrag. De tegenstelling hiertoe kunnen we zien in Rome.

Het romeinse imperium was uit de aard der zaak een militaire structuur. De heersers waren practisch altijd veldheren. Het volk zelf was een boeren-volk. Omdat de stad Rome in verhouding tot haar mogelijkheden en ligging een enorme behoefte aan voedsel had, was eigen landbouw onvermijdelijk. Men had daarvoor slaven (werkkrachten) nodig. De burgers had men nodig voor de krijg (de oorlogvoering) en voor de registratie. Eerst veel later ontstond de armoede in Rome. In het begin was een Romein rijk en beschikte hij over slaven die zijn feitelijke taken uitvoerden.

Wat is nu weer het typische? De Romeinen veroverden, zeker. Ze waren in moderne termen imperialisten. Ze hadden dat echter nodig, want in heel hun grote rijk bestonden zeer afwisselende behoeften. Zij zelf hadden o.m. veel voedsel nodig. Het is duidelijk, dat zij graanimporteerden uit Egypte om te zorgen dat zijzelf geen honger leden. Gelijktijdig voerden zij amber en barnsteen in uit het noorden en verkochten dat voor een groot gedeelte naar het zuiden door. Hun handel was echter gebaseerd op het bewaren van een machtsevenwicht waarbij de bezittende klasse door economische middelen aan hen werd gebonden, terwijl ze daardoor de krijgsmacht en het feitelijke gezag in eigen hand konden houden. Hoe beperkt dat was, blijkt wel uit de geschiedenis. De schijnbare vrijheid van Rome bestond niet. Het was in feite een dictatuur met sterk fascistische tendensen. Als je romeins burger bent, ben je altijd de meerdere van een ander. Er is een tijd geweest dat een Romein geen slaaf kon zijn, tenzij hij als misdadiger was veroordeeld. In dat geval, kon hij alleen als vechtslaaf worden gebruikt hetzij voor spelen, hetzij in de vele kleine particuliere legertjes die men erop na hield. Hij kon dus geen werk- of huisslaaf worden.

De Romein zelf probeerde dus zijn grootheid te bevestigen door alle anderen uit te buiten. Nu klinkt dat erger dan het was. Rome heeft inderdaad veel gedaan voor de wingewesten, b.v. wegenbouw. De wegen in het noorden - tot in uw eigen land toe - die door Rome werden ontworpen of aangelegd, de bruggen die ze bouwden, maar ook de waterleidingsbedrijven (aquaducten) die ze aanlegden, waren wel degelijk ook ten gunste van de bevolking. De handel, die vrijer werd, was een gunst voor het volk. Alleen, er stond ten aanzien van een Romein geen recht tegenover. De bevolking had geen rechten; zij ontving a.h.w. de kruimels van de tafels der uitverkorenen. Dit soort economie bestaat nog steeds.

Als men uitgaat van de grootheid van Frankrijk en op grond daarvan regelingen probeert te treffen, die de belangen van anderen niet maar de eigen behoeften aan grootheid wel te stade komen, dan zit hier inderdaad iets van dat oude romeinse denken in. Ook dit is een vorm van fascisme.

Als de Ver. Staten uitgaan van het standpunt dat het het goed recht is van de grote maatschappijen om regeringen in andere landen te domineren en daar hun belangen te verdedigen, dan is dat weer: wij zijn méér dan jullie. Het is dus een mentaliteit die nog steeds bestaat. Ik meen, dat het goed is om ons dit te realiseren.

De uiterlijke vormen in economisch opzicht, ofschoon die vaak mengvormen zijn, zijn in deze dagen nog precies dezelfde als in het verleden. Tussen landen wordt nog steeds ruilhandel gedreven, ook als dat soms betekent: als ik dit van jou koop, krijg ik zoveel bestellingen dat ik er zoveel werkuren aan overhoud. Want het gaat niet om de term die we gebruiken, maar om wat we doen.

De vrije handel bestaat nu tussen staten. Kapitalistische staten hebben de neiging communistisch te denken zodra het in termen van hun eigen gemeenschap gaat. En ook communistische staten hebben de neiging kapitalistisch te denken zodra ze in relatie treden met andere staten en landen. De menta-

liteit is in zoverre veranderd dat in steeds toenemende mate (ook in landen waarin feitelijk een dictatuur of een absolute dwang economie bestaat) de rechten van de eenling meer op de voorgrond komen. Het is niet meer de functie die het recht geeft, het is het leven dat bepaalde rechten met zich brengt. Waar dit gebeurt, is een geestelijke ontwikkeling gaande.

Ik hoop hiermede duidelijk te hebben gemaakt, dat de huidige situatie met haar crisisverschijnselen voortvloeit uit het verleden. Maar er is één heel grote verandering, vooral in de z.g. vrijere landen: Vroeger had je de slaaf. Zijn werkkraft kocht je of je veroverde hem. Maar vanaf dat ogenblik was zijn welzijn zeer afhankelijk van zijn prestatie. In deze tijd kan de arbeider eisen stellen. En naarmate de arbeider beter is georganiseerd, zullen de eisen die hij stelt minder samenhangen met zijn prestatie maar meer met zijn persoonlijke behoefte.

De crisis, zoals die in Nederland bestaat, kun je nooit oplossen door te zeggen: Dan moet iedereen minder gaan werken, als je gelijktijdig zegt dat iedereen dan evenveel moet verdienen. Je kunt de koek niet in meer stukken delen zonder gelijktijdig de stukken kleiner te maken. Dat is zeker nog niet doorgedrongen tot de mensen. Ze denken nog steeds: wij kunnen ons deel in de economie (in casu de arbeid) verkopen; zoals wij dit willen. En ze zijn gewoon boos, dat het hoger worden van de prijs van hetgeen ze aanbieden de vraag ernaar minder maakt. Maar dat is een logische economische wet: Naarmate mijn product duurder is en daardoor minder nuttig in verhouding, zal het minder worden gevraagd. Dure arbeidskrachten zullen minder worden gevraagd dan goedkope op het ogenblik, dat dure arbeidskrachten niet méér presteren dan goedkope. Een probleem dat ook in andere landen, tot zelfs in de Ver. Staten, Engeland en in sommige zuid-amerikaanse landen zelfs een rol speelt.

Omgekeerd is daar natuurlijk ook de vraag van de producent. De producent is bereid alles te produceren, als hij het maar kan verkopen met winst. Hij werkt niet voor aanzien. Hij werkt ook niet om voornamelijk anderen een inkomen te verschaffen, hij wil er voor zichzelf ook iets aan overhouden. Het is een mate van egoïsme.

Dan geldt in de moderne economie nog het volgende: Naarmate het aandeel van de niet-productieve arbeider groter wordt in het totale proces, zal ook het rendement van de gemeenschap als geheel afnemen. Hoe meer ambtenaren, hoe minder werk de werkers nog kunnen verzetten. Dat is een heel eigenaardig verschijnsel, maar toch is dat zo.

Wat gebeurt er tegenwoordig? Ik zou zeggen dit: Men begint te twifelen aan de zin van de welvaart, terwijl men gelijktijdig dat deel van de welvaart, dat men zijn eigendom acht, niet wil prijsgeven. Er ontstaat dus een conflict-situatie. In alle economische verhoudingen - tot in de onderontwikkelde gebieden toe - zien we hetzelfde gebeuren. Een ieder wil hebben en behouden. Een ieder wil gelijktijdig verschillende veranderingen in de maatschappij en ook in het persoonlijk leven waardoor er in feite minder mogelijkheden voor iedereen komen.

Als u vraagt om een schonere productie, dan wordt het een kostbare productie. Een kostbare productie betekent een duurder product. Een duurder product betekent limitering van afzetmogelijkheid. Limitering van afzetmogelijkheid betekent beteugeling van het productieproces, dus vermindering van het aantal arbeidsuren dat als mogelijkheid in de productie zit.

In deze dagen zal men een keuze moeten maken. Nu kan men twee kanten uitgaan. Men kan gaan naar de vrije maatschappij, maar dan moet iedereen maar zien hoe hij het zelf roeit, of men kan gaan naar de dwangmaatschappij waarin elke economische relatie en verhouding in feite door de staat wordt bepaald. De staat is de enig werkelijke verantwoordelijke. Een ieder is afhankelijk van de staat voor alles wat hij heeft maar ook voor alles wat hij doet. Als we de ontwikkelingen nagaan, gaat het voorlopig in de richting van deze dwangmaatschappij.

Zeker, het socialisme begint hier en daar zijn invloed wat te verliezen, maar niemand wil prijsgeven wat hij heeft. Dus, de eerstkomende periode: toenemende dwang van de gemeenschap, beperking van vrije mogelijkheden en daardoor een sterkere confrontatie met de behoefte om toch zichzelf te zijn. Dat betekent, dat het verzet vooral komt van degenen die geestelijk wat rijper zijn, want deze gaan beseffen dat het leven in een voortdurend gelijkmatige sleur, hoe zeker en hoe aangenaam stoffelijk dan ook, nooit bevredigend kan zijn.

Als u kijkt naar b.v. de dissidenten in Rusland, dan valt op dat er onder hen zeer veel mensen zijn die vergeleken met de normale Sovjet-burger het bijzonder goed hebben, die een veel hoger inkomen hebben dan het gemiddelde en die zich veel meer kunnen permitteren dan de gemiddelde burger. Toch komen deze het eerst in opstand. Begrijpelijk, zij zijn de meest intelligenten en daardoor worden ze sterker geconfronteerd met het onrecht, met het teloor gaan van de eigen mogelijkheden. Dit zal zich over de gehele wereld manifesteren.

Het is duidelijk dat de dwangmaatschappij dit niet kan aanvaarden. Want een verstoring van de absolute staatsmacht, ja, van de onfeilbaarheid van het gezag betekent ook een wankelen van de economische structuur. Het betekent, dat men het leven zoals men zich dit voorstelt niet kan blijven leiden en dat de verplichtingen, die men heeft ten aanzien van de eenvoudige burger gewoon niet meer kunnen worden nagekomen. Hierdoor komen we terecht in een probleemsituatie, die men met enige goede wil revolutie kan noemen.

Wat gebeurt er als er een revolutie is? Normaal is dat stuivertje wisselen. Degene die niets heeft, gaat zitten op de plaats van hem die veel heeft en vergaart dat wat hij meent minder te hebben gekregen dan degene die volgens hem teveel heeft, waardoor de feitelijke toestand dezelfde blijft. In dit geval is het geen echte revolutie. Het is een revolutie waarbij men bereid is veel prijs te geven, ook aan zekerheden, ook aan bezit, aan gebruiks-luxe, indien men daarvoor een grotere vrijheid krijgt om zichzelf te zijn en zijn eigen doelstellingen, zijn eigen werkzaamheden en al dat andere mede te bepalen. Het is een enorme aanval op de bureaucratie. Een dergelijke aanval zal door de bureaucraten als het even kan met geweld worden neergeslagen. Geweld is dus niet uit te sluiten. Maar geweld zelf brengt weer nieuw verzet. Het doet meer mensen beseffen dat hun persoonlijke vrijheid, hun werkelijk geluk, hun eigen leven wordt bedreigd.

Daarna krijgen we een periode van het tegendeel: een te grote vrijheid. Die vrijheid moeten we dan niet alleen in politiek zoeken, maar we moeten vooral zoeken in de richting van de economie. "Ieder voor zich en God voor ons allen" zal dan weer de leuze worden. Maar degene, die begrijpt dat zijn vrijheid ook wordt beperkt door het lijden van degenen in zijn omgeving, zal proberen dat lijden te verminderen en te doen verdwijnen. Veel van wat eens georganiseerd was, komt weer op, maar nu op een volledig vrijwillige basis. Het denkbeeld van produceren om te verkopen maakt voor een deel plaats voor het denkbeeld produceren om in de productie een zekere vreugde en trots te vinden.

In de middeleeuwen maakte een meubelmaker een kast. Dan was het voor hem - of het nu een luxe kast of een eenvoudige moest zijn - een kwestie van trots om een goed werkstuk te leveren. Hij zag zichzelf weerspiegelt in hetgeen zijn handen voortbrachten. In deze tijd worden heel veel kasten en tafels gemaakt vanuit het standpunt: zolang ze maar verkoopbaar zijn, kan het. Met als gevolg dat zeer veel producten worden afgeleverd die eigenlijk niet eens houdbaar zijn. Het is krankzinnig dat je een kast maakt met een levensduur van ongeveer 5 jaar, daarna begint ze wankel te worden en ineem te vallen, terwijl je met hetzelfde materiaal een kast kunt maken die 50 jaar kan bestaan. Economisch is dat een dwaasheid. Maar het betekent wel, dat als je een kast maakt die 50 jaar kan bestaan, je minder kasten

kunt afzetten. Er moet dus een verandering in verbruik komen. Het verbruik gaat meer in de richting van werkelijke noodzaak en duurzaamheid, minder van modeverschijnselen en voortdurende verandering. En toch moet er werk zijn. Dan zullen zeer vele van de huidige productie-apparaten in feite niet meer rendabel zijn. Dat blijkt trouwens nu al zo hier en daar. Een fabriek kun je alleen in bedrijf houden, als je een groot aantal gelijke of althans bijna gelijke producten maakt. Maar als elk product aan afzonderlijke eisen moet beantwoorden en bovendien een grote duurzaamheid moet hebben, dan kun je het kostbare apparaat om dat te produceren niet meer in stand houden.

Steeds meer zal men dus teruggrijpen naar handwerk. En handwerk betekent meer werk voor meer mensen, maar ook grote nadruk op werkelijke vakmanschap, op kennis. Dat wil niet zeggen dat dan de hele mechanisatie wegvalt. U moet niet denken dat er vandaag of morgen weer bomen zullen worden omgehakt met stenen vuistbijlen. Dat gebeurt niet meer. Maar het is toch wel zo, dat men op een andere manier gaat produceren. En door deze veranderingen in de productie zal ook de gehele samenhang een andere worden. Vroeger was een meester meubelmaker, kleermaker of brouwer in aanzien. Niet alleen om wat hij had, maar om hetgeen hij maakte.

U woont vlak bij Delft. In die stad heeft een zekere Bolwang gewoond. Dat is waarschijnlijk een bijnaam geweest. Deze Bolwang maakte bier. Hij had een betrekkelijk kleine brouwerij en maakte ook nooit méér bier dan hij zelf met zijn vier knechts kon brouwen. Deze Bolwang was zo bekend en geëerd dat hij één van de eerste burgers van de stad was, ofschoon zijn bezit bescheiden bleef. Zijn dochters waren begeerde jonge vrouwen in een tijd dat het materialisme nogal meesprak. Want hij maakt het beste bier. Dat kun je nu niet meer voorstellen.

Een ander verschijnsel is de functie van de bankier. Als wij een grote geldomloop proberen te bevorderen, dus steeds meer geld in omloop komt, dan is de bankier nuttig. Maar op het ogenblik, dat wij alleen maar het werkelijk noodzakelijke willen verbruiken en daarbij eerder kijken naar onze behoefte dan naar de mogelijkheid om b.v. te besparen en te beleggen, dan zit de bankier in een slecht vak. Hij wordt dan weer wat hij vroeger is geweest: niet in de eerste plaats de man die paraplu's uitleent zolang het regent, maar de man die u gelden uitbetaalt, die u elders heeft gestort. Kortom, de man die de gevaarlose geldtransporten mogelijk maakt. Ik denk, dat instituten die travellercheques uitgeven een veel langer leven zullen hebben dan degenen die grote bedrijven financieren. Het overschrijven van gelden is dus belangrijk, al het andere veel minder.

Een mens, die zichzelf wil zijn, heeft ook geen behoefte aan een onoverzienbaar groot bedrijf. Zo'n bedrijf is een belasting waar niets tegenop weegt. Aanzien, rijkdom is eigenlijk maar beperkt van betekenis, terwijl de problemen onbeperkt kunnen groeien. In een tijd waarin alles naar vereenvoudiging streeft, zullen de bedrijven de neiging hebben zich meer te gaan specialiseren, maar gelijktijdig kleiner te worden. Nu begint dat al te gaan in de ^{vorm} van Trusts, omdat er nu eenmaal vele ontdekkingen zijn gedaan waarvan bepaalde groepen het eigendomsrecht bezitten. Toch meen ik, dat de economie langzaam maar zeker weer in de richting gaat komen van een gebruikseconomie. Een gebruikseconomie betekent een economie waarin alles wat wordt voortgebracht optimaal wordt gebruikt. Een verbruikseconomie daarentegen is een economie waarin men tracht al datgene wat wordt geproduceerd - hoe dan ook - te verbruiken.

U leeft in een verbruikseconomie. Een economie waarin het belangrijker is dat een medisch specialist voldoende consulten heeft dan dat hij bij elk consult het meest verantwoorde advies geeft en de beste maatregelen treft. Dat betekent, dat men in vele gevallen u liever artikelen levert die u eigenlijk niet nodig heeft dan iets wat u werkelijk nodig heeft, zodat u vaak 5 of 6 producten moet gebruiken om het resultaat te krijgen dat u eens

met een enkel product kreeg. Dergelijke dingen zijn kenmerkend voor de verbruikseconomie.

In de gebruikseconomie ligt het anders. Maar een gebruikseconomie kan alleen werkelijk tot stand komen, indien de mensen innerlijk rijper worden. Als de mensen gaan begrijpen wat ze werkelijk nodig hebben en bereid zijn te wachten totdat ze dat wat ze nodig hebben ook vinden. Dus geen vervangingsmiddelen aanvaarden, tenzij het onvermijdelijk is.

In deze omstandigheden gaat de wereld langzaam maar zeker weer naar een meer op de kleine gemeenschap gebaseerde samenleving toe. De economische verhoudingen zijn minder wereldomvattend. Ze zijn daarentegen in veel sterkere mate dan voorheen van persoonlijke aard. Het zijn weer mensen die met elkaar spreken, niet meer belangen die worden uitgewisseld.

Deze economische ontwikkeling zal, voordat het laatst door mij gestelde waar wordt, vermoedelijk 200 jaar vergen. U zult het dus waarschijnlijk niet aan uw kant meemaken. Dat is prettig voor u, dan heeft u al die tussenliggende stuiptrekkingen ook niet mee te maken. Er is dus een ontwikkeling die uit het verleden valt af te leiden.

Wat zegt de algemene ontwikkeling van de economie ons?

De menschen kunnen niet alleen bestaan.

Specialisatie is in beperkte mate noodzakelijk.

Synthese van kennis en mogelijkheden is een voortdurende noodzaak, indien men aan al wat voor de mens belangrijk is tegemoet wil komen.

Een mens, die vrij wil zijn, moet zijn verantwoordelijkheden ook zelf dragen.

Hij, die zekerheid wil hebben, maakt zich de slaaf van degene die hem die zekerheid biedt.

Degene die zich bewust wordt van hetgeen hij zelf is, kan en wil, zal altijd kiezen voor het zelf dragen van zijn verantwoordelijkheid. Hierdoor zal de rijpheid van de mens eens worden woerkaatst in een zeer vrije economie waarin echter emotionele en menselijke waarden een grotere rol spelen dan de zuiver materiële.

Met deze beschouwing zijn we slechts een klein stukje verder gekomen met het begrijpen van de huidige wereld. Op de achtergrond ligt nog de moraal.

De moraal is meestal iets wat in een godsdienstige vorm wordt gezegd om aan de goden de macht te kunnen ontnemen die men zelf niet bezit en zo zijn wil aan anderen op te leggen, zelfs als dat ten onrechte is. We zullen ons dus moeten bezighouden met de ontwikkeling van de godsdienst. Maar we kunnen ons niet bezighouden met godsdienst zonder ons ook bezig te houden met politiek. Want een godsdienstig overtuigd mens wil zijn overtuiging aan de wereld opleggen. Daarvoor heeft hij macht nodig. Die macht bezit hij niet, dus manoeuvreert hij zo, dat hij die macht en zeggenschap kan verkrijgen. Daarbij vergeet hij vaak dat de macht op zichzelf een werktuig is om zijn moraliteit tot uiting te brengen, niet een doel in zichzelf. Het gevolg is dat hij de macht te ver nastreeft en in feite immoreel gaat handelen. Dat is een van de politieke dwaasheden waarover we ook nog zullen spreken.

Wat de godsdienst betreft, het onbekende speelt in het menselijk leven altijd een rol. De verering van het onbekende is onvermijdelijk, al is het alleen maar omdat de mens zijn eigen beperktheid te sterk aanvoelt om vrede te hebben met het wereldbeeld zoals hij die ziet. Elke ontkenning of erkenning van God en goden bevat gelijktijdig een poging om het eigen "ik" een betere, meer waardevolle vaste positie te geven in eigen ogen.

De economie waarmee we bezig zijn geweest en waarvan we enkele facetten hebben gezien, geeft reeds aan in welke richting we moeten gaan. De richting van de persoonlijke vrijheid, want alleen de mens die zijn innerlijk kan uiten in zijn daden, die zijn innerlijke behoefte in zijn werk tot uitdrukking kan brengen en die zijn geloof feitelijk kan beleven door de manier waarop hij op aarde

optreedt, kan een gelukkig en harmonisch mens worden. Dit is de reden dat wij begonnen zijn met de economie.

Ik heb getracht een begin te maken. Meer dan een begin is het niet. Kijkt u eens rond u. Probeer te begrijpen wat die economische dwang is, waar eigenlijk de fout ligt. Probeer eens te zien hoe men altijd weer doet alsof het onmogelijke mogelijk zal worden, alleen maar om eigen onvermogen niet te behoeven toe te geven. Indien u daarin slaagt, dan bent u rijp om u bezig te houden met de ontwikkeling van de godsdienst en de gevolgen die deze met zich brengt voor de toekomst.

NOOT.

Als je de ontwikkelingen in de wereld wilt begrijpen, dan moet je ook deze dingen weten. Het zijn maar zeer summiere gegevens, maar je moet ze kennen; je moet er enige interesse voor hebben, anders kun je je wereld niet begrijpen. Het is dwaas om je in je wereld voortdurend bezig te houden met je eigen denkbeelden, terwijl je geen begrip hebt voor een ander. Zelfs broederschap, de geestelijke verwantschap die de mensen nastreven, is alleen te bereiken, indien je begrip hebt voor de eenvoudige zaken zoals politiek, economie, zelfs de technische ontwikkelingen en al wat daarmee samenhangt. Dat is de basis. Wie deze verschijnselen die zijn wereld en maatschappij beheersen niet begrijpt, zal nooit de waarheid vinden. Hij zal nooit zo vrij komen te staan van alles wat hem onbegrepen omringt en beïnvloedt, dat hij eindelijk kan zeggen: Als een bewust mens begin ik mijn eigen weg te kiezen. Dat is wel de bedoeling van deze cursus.

:--:~:

COMMENTAREN.

In de moderne tijd spreekt men over een groeiende economie zonder te beseffen dat de economie de mens die produceert allang over het hoofd is gegroeid. Economie is gebaseerd op het feit, dat iedereen iets nodig heeft waarvan hij denkt dat een ander dat heeft.

De winst in de economie wordt bepaald door het feit, dat je doet alsof je iets hebt wat een ander nodig heeft, terwijl je weet dat hij meer nodig heeft dan hij van jou krijgt, zodat hij nog een keer terugkomt.

Handel is de basis van elke economische ontwikkeling, omdat per slot van rekening het meeste niet aan de productie maar wel aan de handel wordt verdiend. Hoe meer mensen verdienen en daardoor meer krijgen dan ze in feite hebben verdiend, hoe meer degenen die het verdienen minder zullen krijgen dan ze werkelijk nodig hebben.

Elke arbeider is een slaaf op het ogenblik, dat hij zich afhankelijk stelt van een bedrijf. Op het ogenblik, dat de arbeider echter zeggenschap wil hebben in het bedrijf, moet hij winst en verlies daarmee delen en daartoe is hij niet bereid.

Als wij de groei van de economie in de komende tijd bezien, dan kunnen we zeggen: De economie groeit zichzelf te barsten; wat overblijft is een nieuw begrip.

De sporen van het verleden worden uitgezaaid voor de toekomst. In de toekomst zal menig een meer produceren en minder krijgen, maar daar-

door meer geluk kennen en minder eisen.

De werkelijkheid van het gehele leven is niet gebaseerd op dat wat je hebt, krijgt of verdient, maar op datgene wat je bent, innerlijk beleeft en naar buiten toe waar kunt maken.

Het geheel van de kosmische ontwikkelingen zal zich altijd weerspiegelen in de menselijke economie en in andere delen van de samenleving. Als zodanig zou ik willen opmerken: Wanneer Aquarius kosmisch inwerkt op de aarde, zullen steeds meer mensen hun producten leveren voor minder dan ze menen dat ze waard zijn in de hoop zo langer te kunnen blijven leveren dan in feite mogelijk is.

Als we willen proberen een klein economisch A, B, C, weer te geven, dan is hier het volgende:

- A. Als je begint een boerenbedrijf tot een industrie te maken, dan moet je niet gek kijken, als je niet krijgt wat je voor je leven werkelijk nodig hebt, maar wat het meest rendabel kan worden geleverd. Als je desondanks probeert dat wat je wordt geleverd ook nog bruikbaar te maken, dan kost je dat zoveel dat het bijna onbetaalbaar wordt. Voorbeeld: roomboter.
- B. Bezorgen is er tegenwoordig niet meer bij, omdat de zorg voor het bezorgen zo kostbaar is, dat men het bezorgen niet meer kan betalen. Is iemand nu bezorgd dat er velen zijn die niets meer kunnen krijgen, omdat ze het niet kunnen halen?
- C. Het contact tussen de mensen wordt minder naarmate men goedkoper wil kopen, omdat daar minder menselijke contacten kunnen worden toegelaten, omdat deze de prijs gewoonlijk verhogen.
- D. Debatteren is een van de eigenschappen van de mens welke juist in de economie zo mooi tot uiting komt, want een ieder weet duidelijk te maken dat hetgeen hij wenst beter is dan wat de ander mogelijk acht. Het resultaat is, dat hetgeen mogelijk is niet wordt gedaan en hetgeen wenselijk wordt geacht nooit tot stand komt.
- E. Energie is een factor die bij de mens een grote rol speelt op het ogenblik dat hij een groot gedeelte van zijn arbeid door apparaten of door anderen wil laten verrichten. Wanneer de mens zijn eigen energie verbruikt om datgene tot stand te brengen wat hij werkelijk noodzakelijk acht, is ze goedkoop. Hoe meer energie van anderen hij gebruikt, hoe onbetaalbaarder datgene wordt wat hij in feite nodig heeft.
- F. Financieën is een instelling, die moet bepalen wat er eigenlijk mis is met het geld nu het moet worden uitgegeven terwijl het er niet is, zodat het in feite in deze tijd niets anders is dan een woord dat aangeeft hoe je met niets iets kunt financieren.
- G. Gezondheid is iets wat je niet kunt kopen. Toch zijn er zeer velen die gezondheid verhandelen, ze echter niet leveren en daardoor hun financiën gezond maken, terwijl u er niet beter van wordt.

Hiermee heb ik een paar (ik ga niet een heel alfabet maken) punten genoemd die gezegd moeten worden.

Ik zou nu een paar feiten willen noemen uit de huidige economie.

Er zijn op het ogenblik in West-Europa ongeveer 400 verschillende merken sigaretten, bestaande uit ongeveer 12 verschillende mengingen, ondergebracht in andere verpakkingen, iets verschillend in grootte en in een heel andere prijsklasse. Indien men zou terugkeren tot enkele algemene mengingen, slechts bepaald door de kwaliteit en niet door verpakking of de behoefte om een ander de loef af te steken, dan zou men ongetwijfeld de sigaretten veel goedkoper kunnen maken; wat natuurlijk niet zal gebeuren, omdat men dan ook automatisch de heffing daarop zou verhogen.

Er worden op het ogenblik in West-Europa bijna 1600 verschillende middelen in de handel gebracht, gemiddeld berustend op een mengsel van

16 à 17 hoofdstoffen. De verschillende mengingen zijn inderdaad aanwezig. We kunnen aannemen, dat er ongeveer 40 soorten wasmiddelen van licht afwijkende kwaliteit zijn. Indien men echter de productie daarvan zou beperken, dan zouden vele grote zaken failliet gaan, daar ze niet meer in staat zijn hun eigen producten in een schijnbare concurrentiestrijd voortdurend aan de mensen op te dringen.

Er is in Europa een enorme vervoersbehoefte. Dit vervoer geschiedt echter niet op de meest rationele manier, maar op een manier die men meent het meest winstgevend te kunnen maken voor anderen. De voorkeur voor de auto is niet een natuurlijke eigenschap van de mens, maar een hem door de industrie ingehamerd principe van status en gemak. In feite is dat niet eens waar.

Openbaarvervoer wordt door velen verward met een soort openbaar verkeer. Men meent dat men zijn eigen waardigheid prostitueert, indien men met de tram gaat. Dit zijn allerlei dwaasheden waarvan ik er nog vele zou kunnen opnoemen. In de praktijk komt het hierop neer:

De meeste mensen laten zich door anderen iets aanpraten. En het eenmaal aanvaard hebbend verdedigen ze het ten koste van alles, zelfs ten koste van zichzelf. Dit is de grootste dwaasheid die er bestaat.

Een mens, die zelfstandig nadenkt, zal anders verbruiken dan iemand die niet nadenkt. Dat betekent niet dat hij noodzakelijkerwijs minder verbruikt, maar hij verbruikt juist en meer in overeenstemming met zijn werkelijke mogelijkheden en behoeften.

Als iemand meent twee huizen nodig te hebben, dan kan hij dit alleen verklaren door het feit dat hij zichzelf ziet als een gespleten persoonlijkheid. Als iemand twee auto's nodig heeft, meen ik dat dit alleen voortkomt uit de angst voor het gebruik van het eigen vervoermiddel, nl. het apostelpaardje ofwel de benenwagen.

Als men uitgaat van het standpunt dat alles voortdurend gezonder moet zijn, dan moet men zich wel realiseren dat deze voortdurende hang naar gezondheid op zichzelf ongezond is, daar men door het wegnemen van mogelijke gevaren gelijktijdig de kwetsbaarheid van een ieder groter maakt. Hoe meer men ziekten onderdrukt, des te groter het gevaar voor ziekten wordt, als iemand in niet gecontroleerde omstandigheden komt te verkeren. De gehele economie doet mij hieraan denken.

Men probeert steeds een perfectie te bereiken. Men is niet bereid risico's te lopen. Men wil alle risico's verzekerd hebben. Hoe meer men dit echter doet, hoe minder weerstand men heeft, wanneer er omstandigheden ontstaan die minder aangenaam zijn.

Aardige voorbeelden hiervan zijn de staalindustrie en de kledingindustrie in Nederland. Beide zijn zozeer uitgegaan van datgene wat wenselijk was, dat ze de veerkracht niet hebben om zich aan te passen aan wat nog mogelijk en dus noodzakelijk is geworden.

Als ik probeer de EEG te beschouwen, dan meen ik dat er één letter verkeerd is, namelijk de 2e. Die zou een N moeten zijn. Want het is maar een enge situatie. Het geheel van de EEG gaat namelijk uit van een gemeenschappelijke regeling. Maar hoe meer je gemeenschappelijk regelt en hoe meer je jezelf tegen de anderen probeert te beschermen, hoe minder de mogelijkheden voor jezelf zowel als voor de anderen worden. Vrije concurrentie geeft minder zekerheid, maar meer mogelijkheden. Wie bang is voor vrije concurrentie, erkent in feite de minderwaardigheid van zijn eigen procedure of product.

Alles wat in de maatschappij wordt geregeld, zal voor de meerderheid wel enigszins aanvaardbaar zijn. Bij elke regeling zijn er echter minderheden die daaronder lijden. Hoe meer regelingen, hoe meer minderheden. Hoe meer minderheden, hoe minder meerderheid. Hoe minder meerderheid, hoe minder de kans om regelingen te treffen of bestaande regelingen op te heffen.

U zult waarschijnlijk zeggen dat dit een overbodige opmerking is. Dat is het

niet. Als we rekening houden met de meerderheid zoals die in het Nederlands Parlement bestond in de jaren 1945 - 1950, dan zien we dat daarin een aantal voorlopige maatregelen zijn getroffen, die nu nog worden gecontinueerd omdat dezelfde groepering niet voldoende macht heeft gehad om ze ongedaan te maken voordat anderen er profijt van konden trekken.

Ik wil u verder eraan herinneren, dat Drees bij u een van de nieuwste heiligen is geworden. Menigeen trekt van hem. Wat men zich niet afvraagt is: in hoeverre Bruin dit kan trekken. Anders gezegd: Elke zekerheid, die wij aan onze medemenssen geven, gaat ten koste van onze eigen mogelijkheden. Slechts indien wij bereid zijn onze eigen mogelijkheden te beperken, kunnen wij anderen grotere zekerheid verschaffen. Wie dit beseft, zal een keuze moeten doen tussen elfbeperking of vermindering van mogelijkheden voor anderen. Daar de meeste mensen de laatste keuze zullen maken, zal er een opstand komen waardoor degenen, die denken geen mogelijkheden meer te hebben, zullen bewijzen hoezeer zij nog mogelijkheden bezitten om zich kenbaar te maken en zelfs invloed uit te oefenen op de algehele gang van zaken.

Het mooie van een bedrijf is altijd weer dat de directeur oud moet zijn en de afdelingschefs jong. In het conflict tussen progressie en orthodoxie namelijk wordt het mogelijke voor een bedrijf het eerst benaderd. Op het ogenblik, dat wij uitgaan van het voor het bedrijf meest wenselijke, komt er voor de mens het meest onverdraaglijke tot stand. Op het ogenblik, dat wij uitgaan van wat voor de mens het meest wenselijke is, worden de lasten die daaruit ontstaan voor een bedrijf niet meer te dragen. Men zal dus altijd een compromis moeten kiezen.

De gehele economie kan alleen bestaan in een voortdurend compromis waarbij we rekening moeten houden met het feit, dat altijd de vraag bepalend moet zijn voor het compromis dat mogelijk is. Indien wij namelijk uitgaan van het aanbod, dan zal er nooit een redelijk compromis kunnen worden bereikt, omdat een aanbod altijd is gebaseerd op de wens van anderen en niet op de behoefte van anderen.

Wie zich in deze dagen wil bezighouden met de werkloosheid, zal moeten onthouden dat een groot gedeelte van deze werkloosheid te wijten is aan het feit, dat zeer velen werk verrichten dat eigenlijk loos is, omdat het geen wezenlijke betekenis heeft. Hoe meer werk er wordt verricht dat geen feitelijke en productieve betekenis heeft, hoe groter het aantal mensen dat zal lijden onder het onvermogen om voldoende te produceren en te verbruiken om zo iedereen ook werk te garanderen.

Economie is voor velen geworden tot het geloof in een wetenschap die voortdurend haar eigen falen bewijst.

Een econoom moet begrijpen, dat hij op grond van het verleden wel de ontwikkelingen in het heden kan verklaren, maar de ontwikkelingen van de toekomst niet juist kan voorspellen. Daar het geheel van een aantal factoren dat bij elke ontwikkeling een rol speelt (waaronder de zuiver menselijke) in de economie niet kan worden overzien, is het duidelijk dat de economie nimmer door economen mag worden geleid. De economen zijn de geschiedschrijvers van het economisch gebeuren, niet de raadgevers die bepalen hoe het morgen moet zijn.

Als wij ons bezighouden met de huidige maatschappij, dan valt op dat zij ten onder gaat aan deskundigheid. Er zijn namelijk zoveel deskundigen met tegengestelde meningen dat het hier ook praktisch onmogelijk wordt om een redelijk product voort te brengen.

Wie tegenwoordig een kippenhok wil bouwen, zal de mening nodig hebben van 27 ambtenaren en 2 architecten. Tegen de tijd dat hij het hok heeft gebouwd, zijn z'n kippen overleden. En zo sterft ook in het gebekvecht over het wenselijke en het mogelijke tussen de deskundigen de kip die de gouden eieren legt: namelijk de gewone deskundige man, die bereid is om zijn eigen werk te doen en in ruil daarvoor een leven te krijgen dat net

voldoende is, voor hem.

Dan mag ik eindigen met deze schimpscheut:

Op het ogenblik, dat men de economische wensen godsdienstig meent te moeten rechtvaardigen, is het duidelijk dat ze niet economisch maar eerder emotioneel zijn. Daar echter een econoom voor het woord "emotioneel" allergisch is, noemt hij zijn overtuiging moreel en religieus gebaseerd. Wie "moreel en religieus gebaseerd" zegt op het moment dat hij niet in staat is om zijn werkelijke motieven te noemen, dient te beseffen dat hij geen leiding mag geven aan anderen.

-:-

RECLAME.

Wanneer je positief gaat denken en van alles slechts het beste zegt, terwijl je anderen het recht ontzegt te zeggen wat nog slecht zou zijn, dan schenk je niemand klare wijn, terwijl je toch niet zegt te liegen.

Je wilt de mensen niet bedriegen, maar duidelijk maken hoe begerlijk alle zaken zijn. Als je zo werkt en suggereert en zo de mens voortdurend leert het positieve te begeren en te negeren wat er negatief ontstaat, dan vind je een maatschappij, een wijze ook van leven en van denken, die van de menselijkheid maar weinig overlaat.

Slechts waar de mens met mensen kan verkeren en de behoefte uit het mens-zijn is voortgekomen, is de suggestie vaak in wezen overbodig en wordt reclame eerder een gemis dan een verdienste.

Zoals men u soms suggereert: dit is goed, of: dat is kwaad, dat heeft u nodig en: het wordt tijd dat u zich het andere ontzegt, bedenk wel: u leeft uw eigen leven. En een eigen leven voor het "ik" te leven zoals u wenst, is toch uw eigen recht?

-:-

HET HEILIGE MOETEN.

Waarom is het moeten zo heilig? Vermoedelijk omdat het heilig is verklaard door anderen, die dit moeten voor een ieder behalve voor zichzelf de enig aanvaardbare weg achten.

Je moet. Maar waarom? Moeten kan volgens mij alleen worden geboren uit onvermijdelijke omstandigheden, dan wel uit een innerlijke erkenning van voor het "ik" belangrijke waarden waarbij uiterlijke omstandigheden op de tweede plaats komen.

Het heilige moeten is een term, die druipt van schijnheiligheid. Maar indien wij het feit, dat wij moeten goed begrijpen, dan zullen wij constateren dat het voor ons een voortdurende keuze is. Er bestaat geen werkelijk moeten, onontkoombaar, onherroepelijk. Er bestaat slechts een keuze tussen een voor ons nog net aanvaardbare en misschien onaanvaardbare situatie. En als wij dan kiezen voor het aanvaardbare, zeggen wij dat wij moeten, maar dat is niet waar. Wij zijn niet gedwongen en zo geketend als we plegen te veronderstellen. De ketenen, die dit heilige moeten tot stand brengen, zijn ketenen die wij zelf smeden. Onze gevoelens van afhankelijkheid, onvermogen misschien, onze behoefte aan bepaalde bindingen, bepaalde toestanden veroorzaken het heilige moeten. En als wij onszelf veranderen, is er geen moeten meer.

Men heeft eens gemeend dat de kosmos vervuld zou zijn van wetten waarmee God ons voortjaagd als een slavendrijver zijn slaven, ze geselend, soms vleiend en belonend, opdat wij maar verder zullen gaan op een door Hem getekende weg. En dat terwijl God de oneindigheid heeft geschapen en omgeven door kosmische wetten die gelijktijdig al het voorstelbare en mogelijke in zich bevatten; een terrein waarbinnen wij ons vrijelijk kunnen bewegen.

Is er een heilig moeten? Er is alleen een moeten, indien je zelf een keuze doet. Er bestaat geen moment in het menselijk bestaan waarin de keuzemogelijkheid ontbreekt. Laten wij dat goed begrijpen.

Wij zijn al te zeer geneigd om datgene wat ons wordt opgedrongen door de wereld of door de omstandigheden te beschouwen als een verontschuldiging voor onszelf. Dat is dwaasheid, want we moeten niet werkelijk. Als we niet willen leven, kunnen we altijd nog sterven. Als wij niet willen leven op een bepaalde manier, moeten wij de consequenties daarvan durven aanvaarden en op een andere manier leven om te zien, of dit dan beter past bij hetgeen wij juist achten. Wij hebben altijd een keuze. Dat die niet altijd de juiste zal zijn, neemt niet weg dat de mogelijkheid er is.

Zeker, we kunnen onze dromen niet onmiddellijk waarmaken. Maar als we willen, kunnen wij zozeer voortgaan in de richting van die dromen dat er een ogenblik komt waarop zij voor ons onherroepelijk waar zijn. Wij zijn geen slaven van een noodlot, gebonden aan het een of ander kosmisch uurwerk dat ons voortsleept door werelden, sferen en belevingen. Wij zijn entiteiten, die vrij zijn om steeds onze eigen richting te bepalen. En zou die richtingbepaling dan gelimiteerd zijn door het standpunt waarop wij ons op dit moment bevinden, zo betekent dit nog niet dat we geen keuzevrijheid en geen keuzemogelijkheid hebben. Er is geen werkelijk moeten behalve dit ene: wij moeten leven! Want wie ophoudt te leven in de ene wereld, hervindt het besef van zichzelf in een andere. Er is geen ogenblik dat dat stilstaat. Maar al het andere dat samenhangt met onze opvattingen omtrent leven, is onze zaak. Wij maken uit wat het leven betekent door de keuze die wij doen uit de mogelijkheden die het leven ons geeft.

Wie het heilige moeten uit zijn leven wil verdrijven, moet leren zijn mogelijkheden onder ogen te zien en het zichzelf toe te geven, als hij bepaalde mogelijkheden om zekere redenen verwerpt.

Mijn laatste commentaar. Als wij toch bezig zijn, dan moeten wij ons ook nog bezighouden met de geest en de scheppende kracht van de geest, want dat komt altijd weer aan de orde. Vooruitlopend op wat u nog als les daarover zult krijgen, zou ik willen zeggen:

Daar waar de geest een besef als een volledige waarheid in zichzelf ervaart, bezit hij de mogelijkheid dit aan anderen over te dragen. Ook bij mensen bestaat dit. Zo kun je elkaar genezen. Je kunt elkaar begrijpen, ook als de feiten je onbekend zijn en door dit begrip zelfs juist reageren in omstandigheden waarin je - theoretisch gezien - steeds zou moeten falen. Je hebt als mens alle mogelijkheden. Is het dan zo dwaas te veronderstellen, dat de gedachte voor ons het primaire punt is van alle schepping? Daar waar onze gedachten in voldoende innerlijke zekerheid, met voldoende uitbeelding en omschrijving als een concrete waarde worden gebruikt, maken wij ze waar buiten onszelf.

De hele kosmos gehoorzaamt aan gedachten. Gedachten zijn sterker dan materie, indien wij onze gedachten maar sterk genoeg kunnen maken en ons niet door de materie laten beheersen, dan zal op grond hiervan een ontmoeting in de kosmos van iets wat wij God noemen mogelijk zijn.

Er zal een beleving van alle krachten in de kosmos - ongeacht de wetten die de stoffelijke kosmos beheersen - voor ons beleefbaar en hanteerbaar zijn. Dan zullen wij als delen van het geheel onze functie in het geheel voortdurend kunnen veranderen, ook al zullen wij daarmee misschien de waarde van het geheel niet beïnvloeden.

Wie al deze punten eens wil overwegen - ik heb enkele genoemd die het overwegen zeker waard zijn - moet dat doen.

Het is ditmaal een blok-programma; een soort blokkendoos waarmee je naast elkaar verschillende bouwwerkjes opzet. Maar het bouwwerk dat wij opzetten, kan voor u de bouwsteen zijn waarmee u de tempel in uzelf bouwt. Het is heel erg belangrijk dat u dat doet. Het is niet belangrijk wat de mensen zeggen of doen, het is niet belangrijk wat er in de wereld gebeurt, maar het is belangrijk wat er in u bestaat en wat er in u gebeurt. Het is uw eigen beleving, uw eigen mentaliteit, uw eigen benadering waardoor u uw eigen kosmos maakt met al zijn wetten en belevingsmogelijkheden. En dan zeg ik u:

Daar wij zelf scheppers zijn, een gedelegeerde scheppingskracht in ons belevend en ervarend, zullen wij, scheppend met de kracht in ons, onze wereld moeten bouwen, opdat er een kosmos ontstaat, die voor ons begrijpelijk en hanteerbaar is. Vandaaruit zullen wij kunnen groeien naar steeds wijdere horizonten en zullen wij steeds dichterbij het grote geheim, ook al geloof ik niet dat iemand ooit het werkelijke raadsel van de Schepper zal kunnen ontraadselen.

Het begrip bewustzijn in de schepping.

Bewustzijn is de basis van de kosmologie. Bewustzijn is beseffen. Beseffen is bewustzijn. Eerst dat wat wij beseffen, kan in ons worden samengevoegd tot een beeld waaruit wij begrijpen hoe en waar wij bestaan.

Kosmologie is in feite het opbouwen van denkbeelden op een zodanige wijze, dat al hetgeen door ons wordt beseft voldoende eenheid verkrijgt om daardoor het geheel waarin wij leven beter te benaderen, te begrijpen en een mate van eenheid ermee te verwerven. Dan zullen wij misschien op grond van nieuwe ervaringen steeds verder groeien in een werkelijkheid die op dit moment nog niet geheel is te overzien.

Is God de bron van alle bewustzijn?

Dat zou men kunnen zeggen. Over het algemeen wordt dat ook gedaan. Maar ik heb al gezegd: We kunnen God niet definiëren. We weten eigenlijk niet wat HIJ is. Op het ogenblik dat je zegt: HIJ is de bron van alle bewustzijn, stel je iets als uitgangspunt, zonder dat je het waar kunt maken. Het is dus een zuiver persoonlijke benadering. Voor een mens, die voor alles een bron en een bewuste actie moet vinden is het aanvaarden van God als bron de enige logische oplossing, want slechts door het aanvaarden van die God is de doelgerichtheid, die de mens in zich ervaart ook wezenlijk en nuttig in zijn persoon aanwezig.

Meditatie.

S C H E P P E N .

Scheppen: voortbrengen uit jezelf. Wat kun je anders? Scheppen is jezelf waarmaken en daardoor kun je oorspronkelijk zijn, zelfs als een ander meent dat je maar nabootst.

Je kosmos, je hele wezen en werkelijkheid worden bepaald door dat wat je zelf voortbrengt. Zelf is de mens. En met al wat hem wordt gegeven misschien, al wat hem omringt, is hij het zelf die moet waarmaken wat hij is.

-Wij moeten een kosmos bouwen waarin wij kunnen leven. Niet omdat die kosmos werkelijk zo zal bestaan, maar omdat het voor ons de enige manier is om te leven met een werkelijkheid, die wij niet begrijpen.

Wij scheppen uit het onbegrepen het begrijpbare, uit het onbeleefbare het beleefbare. Wij maken uit een werkelijkheid onze werkelijkheid en uit onze werkelijkheid scheppen wij onze mogelijkheden. Met onze mogelijkheden scheppen wij de ware betekenis van ons bestaan. Laat ons daarom zeggen: Ik moet waar zijn. Ik moet mijn innerlijk leven, mijn innerlijk wezen, mijn verwachting, mijn hoop en mijn gedachten een vorm geven die in mijn wereld niet door mij kan worden ontkend, opdat ik in dit onkenbare ga beseffen wat er mogelijk verder bestaat.

Slechts hij, die zichzelf leert kennen, leert scheppen.

Slechts hij, die kan scheppen, kan de waarde van de schepping beseffen. Slechts hij, die de waarde van de schepping beseft, vindt daarin de tekenen van de Schepper.

:-:-:

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

M A A N D B L A D.
(10 nrs. per jaar)

I N H O U D.

NOVEMBER 1976.

22e jaargang.
Nummer 2.

KOSMOLOGIE

De geestelijke schepping

CI blz. 17.

Commentaar

CI " 24

WERELD IN WORDING

Religie

CII " 15.

Commentaren

CII " 22.

Contact - Geduld.

CII " 26.

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

EERSTE BLOK.

B.

DE GEESTELIJKE SCHEPPING.

Elke mens denkt. Elke mens droomt. Elke mens bouwt voor zichzelf voorstellingen op, die misschien op de werkelijkheid zijn gebaseerd, maar niet daaraan gelijk zijn. Hij verandert er iets in. Het gemakkelijkst zie je dat, als je een schilder bezig ziet. Een schilder ziet een landschap, hij pakt er een stukje uit, hij geeft het zijn inhoud en beleving mee en er ontstaat iets wat net anders is dan de werkelijkheid, omdat het een eigen sfeer, een eigen karakter krijgt. Hij heeft dan iets geschapen, iets voortgebracht dat zo niet bestond.

Nu is de schepping in haar geheel natuurlijk een geestelijk proces. Als u zich herinnert hoe wij de vorige maal in de inleiding hebben gesproken over HET, het Onbekende dat denkt en hoe eigenlijk uit dat denken de uiting voortkomt: het Woord en uit het Woord al het andere, dan zult u al begrepen hebben dat geestelijk scheppen in feite is: het maken van een werkelijkheid vanuit jezelf.

Nu zullen mensen zeggen: Voor ons is dat niet van toepassing. Er zijn echter nogal wat dingen die daar tegen pleiten. Hoe komt het anders dat je alleen door je gedachten geconcentreerd in te stellen b.v. een zieke kunt genezen of een bepaalde situatie veranderen? Dan verander je ook iets in de werkelijkheid; je scheidt een nieuwe mogelijkheid. Het is deze werkelijkheid die wij moeten ontleden. Je begint dan automatisch weer met het geheel, want ons uitgangspunt en ons einddoel zijn en blijven de totaliteit waarvan wij allemaal deel zijn.

Als het geheel van de schepping voor de mens een vaste vorm heeft, dan zien we dat zodra we het element tijd anders gaan bezien eigenlijk alles in een staat van voortdurende verandering is; er is flux, er is stroming. Nooit zijn de dingen precies hetzelfde. Als je een woord spreekt, dan is er weer een ogenblik voorbij. Wat er ontstaat is nieuw en het woord heeft daarin zijn betekenis. Wanneer het woord een gerichte gedachte weergeeft, dan is er een nieuwe bewuste impuls geschapen en die zal het geheel kunnen veranderen. Zo is dus het geheel plooibaar voor de gedachte.

Die plooibaarheid zal ergens natuurlijk beperkt zijn. We nemen aan dat het niet mogelijk is om iets te scheppen wat niet in God bestaat. Maar aan de andere kant weten we wel dat er veel meer mogelijkheden zijn en veel meer werkelijkheden kunnen worden opgebouwd dan je ooit als mens zoudt denken.

Op het ogenblik, dat er in het "ik" een voorstelling ontstaat die intens genoeg wordt beleefd en waarbij een voldoende besef is t.a.v. de verwezenlijking, zal dit beeld op enigerlei wijze ook buiten de veroorzaker kenbaar worden. Het wordt een deel van de werkelijkheid. Zo is dus de gedachte scheppend en herscheppend ten aanzien van de werkelijkheid rond de

denker. Misschien is dat een van de dingen, die wij ook in de grote werelden (de planeten, de zonnen) kunnen zien. Ook deze hebben een persoonlijkheid.

Wanneer de aarde denkt, dan doet ze dat anders dan u. Maar haar denken is wel degelijk scheppend en herscheppend. Want op het ogenblik dat ze voelt dat er in haar wezen, al is het maar aan de oppervlakte, omstandigheden zijn ontstaan die ze niet meer kan dulden, begint ze zich voor te stellen hoe dit moet veranderen. En wat gebeurt er? De aarde verandert, maar ook de gedachtensfeer van de wezens die op haar leven verandert. Er zijn veranderingen in de atmosfeer, er zijn misschien nieuwe samenvoegingen van grondstoffen en voor je het weet, is de wereld aan het veranderen; is er een nieuw evenwicht. Wanneer dit evenwicht geestelijk op een bepaald punt te groot wordt, dan zien we dat juist daar de z.g. zwakheden van de aarde zich openbaren. Dan heeft daar de aarde, er zijn stormvloedën, aardverschuivingen en allerlei rampen. Die rampen verstoren dan wel precies de gedachtenuitstraling die niet gewenst is, die niet harmonisch is. Je zoudt kunnen zeggen, dat elk wezen probeert zich te handhaven.

Handhaven in de werkelijkheid is in feite een automatisch proces; daaraan kun je niet veel veranderen. Maar je kunt je gedachten uitstralen. Met je gedachten kun je je mogelijkheden veranderen en daardoor jezelf handhaven in een wereld waarin je normalerwijze ten onder zoudt gaan.

Wij leven allemaal met een innerlijke wereld. Of wij nu geest zijn of mens in ons bestaat een soort droomland met al zijn aangename en onaangename verschijnselen. In die wereld vallen allerlei beperkingen weg. Wij zijn in die wereld jong en mooi of oud precies zoals wij het zelf willen. Wij zijn in die wereld soms gebonden aan de omstandigheden, omdat we het gevoel hebben niet meer meester te zijn van het gebeuren, van onze eigen ontwikkeling. Een ander ogenblik vliegen wij als een vogel. Het is een wereld die anders is en die niet werkelijk is, zeggen de mensen dan. Maar alles wat ik ben in die innerlijke wereld, de aanduidingen die ik daarin vind zullen mijn gedrag bepalen of veranderen. Door de innerlijke wereld ontstaan er - ook kenbaar voor mij in de wereld buiten mij - effecten en aspecten, die zonder dit nooit zouden hebben bestaan. Ik schep mijn eigen werkelijkheid door de intensiteit waarmee mijn innerlijke wereld wordt beleefd, want daarmee maak ik het gedachte tot werkelijkheid.

Als u dit punt kunt aanvaarden, dan is het ook eenvoudiger te denken in termen van allerlei magie en mythologie waarin juist dit aspect zo'n grote rol speelt: dat wat ik denk te zijn, word ik.

Als ik zeg: Ik ben God, dan kan ik mijzelf één ogenblik zozeer vergeten, dat voor één ogenblik de totale goddelijke macht door mij uitstraalt. Dan ben ik voor mijn wereld God. Zeker, ik beseft dan weer wie ik ben en het is voorbij. Maar dat ene ogenblik ben ik meester geweest van alle dingen.

Er bestaan bepaalde technieken, oosterse technieken vooral, waarmee de geest tijdelijk de meerdere wordt van de materie. Nu moet u niet denken dat het een kwestie is van alles omvormen. Een eenvoudig voorbeeld is het volgende: Als je geketend bent met metalen ketenen die je normaal nooit zoudt kunnen verbreken en je kunt je op de juiste manier concentreren, dan zie je die keten als breekbaar. Op het ogenblik dat je beseft: die keten is breekbaar, moet je een beweging maken en de keten breekt. Nu is het vreemde, dat die techniek - vaak autosuggestief of autohypnotisch genoemd - inderdaad de beoefenaren van een dergelijke vechtkunst in staat stellen om ijzer te breken. IJzeren ketenen, waartoe zelfs de modernste handboeien behoren en dat is toch behoorlijk staal, breken zij. Maar alleen indien ze de kans hebben om eerst deze concentratietechniek toe te passen.

Nu kunt u zeggen: Wat heeft dit te maken met scheppen? In feite veranderen zij iets. Zij worden voor misschien een honderdste seconde de beheersers. Hun voorstelling van de eigenschap van de materie domineert die van alle andere wezens. Op dat ogenblik is ijzer zacht, bros, breekbaar, presies

zoals zij het hebben gedacht.

Als we bij de magie gaan kijken, zien we dit ook. Men zegt, dat je van lood goud kunt maken. Natuurlijk kun je dat. Als je het patroon van goud je maar voldoende kunt voorstellen, kun je de materie van lood daarin veranderen. Soms doe je dat met een agens (een werkzaam middel) zoals sommige alchemisten dat hebben gedaan. Je kunt het ook doen, zoals van sommige ingewijden wordt verteld, alleen door de kracht van de gedachte. Het wonderlijkste hierbij is weer, dat er iets tot stand wordt gebracht dat zó niet heeft bestaan.

Scheppen is een hele wereld voortbrengen. Maar als je een wereld voortbrengt, dan ben je aan de wetten ervan gebonden. Ook dat is een punt waarmee u rekening moet houden. U kunt dus niet zeggen: Ik schep een nieuwe wereld en nu ga ik eenvoudig de regels veranderen, zoals grote schrijvers in het verleden wel ervaren hebben. Als je moet schrijven (Dumas père is dat overkomen, die werd opgesloten omdat hij een roman moest schrijven) dan kun je wel de figuren ontwerpen, maar op een gegeven ogenblik gaan ze leven. De intrige onttrekt zich voor een deel aan je wil en beheersing. De figuren, die je toch zelf hebt bedacht, gaan handelen en je bent niet meer in staat om ze terug te brengen in het oorspronkelijke patroon. Je wordt erdoor meegesleept.

Nu is dat voor een schrijver maar een fantasiewereld en wij kunnen met een paar psychologische verklaringen daar misschien nog onderuit. Maar als u begint om in uw eigen leven een bepaalde wet te stellen, dan kunt u door uw concentratie die wet en alles wat eruit voortkomt waarmaken. Niet alleen voor uzelf als een innerlijke zaak, maar wel degelijk als een toestand die buiten u bestaat. U heeft de gedachte gemaakt tot een deel van de werkelijkheid. Maar vanaf dat ogenblik bent u nog meer dan anderen juist aan deze wet gebonden. Dat is de grote moeilijkheid.

Er zijn over al deze dingen ontzettend veel beschouwingen geweest in de loop der tijden. Vandaag zou ik graag een stukje willen citeren uit een werk van een hindoemysticus van ongeveer 300 n. Chr. Hij behoort tot de z.g. Magische School van Benares, later bekend geworden als de School van de Zonnemagie. Hij heeft het over het scheppend denken en zegt letterlijk tegen zijn leerlingen:

"Weest voorzichtig met je gedachten, want als je denkt, schep je werkelijkheden. Een gedachte, die vaak genoeg gedacht is, blijft bestaan, ook als je haar niet meer wenst te denken.

De gedaante, die je hebt opgebouwd als een angstdroom voor anderen, zal ook jou beheersen. Want al wat je denkt, wordt deel van een werkelijkheid. En hoe vaker je het denkt en hoe intenser je het denkt, hoe onomstotelijker en wezenlijker het wordt, ook in je eigen wereld.

Als je denkt aan jezelf als je bevindende op een andere planeet, dan komt er een ogenblik dat je op die andere plaats bent, dat anderen je daar zien, dat je met hen spreekt, eet en drinkt en toch zul je, wanneer de impuls verzwakt, weer ontwaken en uitgeput zeggen: ik heb te lang geslapen.

Ieder die beseft welke krachten hij in zich draagt, weet hoe de schepping der goden tot stand is gekomen, want in ons is Brahman, de kracht waaruit al voortkomt. In ons is de gehele wereld der goden. En wanneer wij één daarvan in ons wekken en gestalte geven, zo zal die van ons wezen uitvliegen en buiten ons bestaan.

Hij, die de machten die in hem leven gebruikt, verandert zijn wereld, maar hij blijft gebonden aan hetgeen hij heeft voortgebracht."

Dat laatste vind ik wel het meest interessante. Het betekent dus, dat je niet naar willekeur kunt scheppen wanneer je met de geest werkt. Als we dit herleiden tot het Onbekende, datgene wat alles heeft voortge-

bracht, dan zou dat betekenen dat God de schepping heeft voortgebracht en daarmee opgescheept zit. Want Hij heeft haar waargemaakt en nu moet die waarheid ten einde lopen, de fase die is ingezet. Maar die eerste impuls, de eerste gedachte moet voltooid zijn voordat er iets anders kan komen.

Scheppen met je gedachten is een werkelijkheid creëren. Mensen, die wat meer bewust zijn, weten wat je bedoelt met de "tweede werkelijkheid". Het is inderdaad mogelijk je een gedachtenwereld op te bouwen zo volledig en zo intens dat je daarin kunt beleven en daarin over mogelijkheden beschikt om informatie in te winnen, om bepaalde krachten te geven, om zelfs bepaalde bezittingen te vergaren. En als je intens genoeg in die tweede wereld leeft, zul je zien dat ze meer en meer met je eigen wereld versmelt.

Ik citeer weer een mysticus:

"Rond ons is een droom: de begoocheling die wij werkelijkheid noemen. In deze droom zwelgen wij, niet beseffend dat als de dromer zijn droom wijzigt, de werkelijkheid zal veranderen. Noch zijn wij niet in staat te ontwaken tot de werkelijkheid. Maar zouden wij, dromers, niet meester kunnen worden van onze droom?"

Meesterschap. Op een andere manier dan de meeste mensen dat interpreteren. Niet alleen maar dat mijlen ver uitsteken boven de mensheid, God kennen, de wereld kennen en alle dingen. Zoals deze mysticus het ziet, zijn we daar meestal niet rijp voor. Maar meester worden over de droom dat wil zeggen: beseffen, dat een groot gedeelte van onze werkelijkheid alleen op gedachten berust, dat de feiten veel geringer in aantal zijn en veel plooibaarder dan wij plegen te veronderstellen.

Het scheppen met de geest, het scheppen met de gedachte is het innerlijk creëren van een wereld die in de plaats kan treden van een werkelijkheid die je tot op dat ogenblik meende te moeten beleven.

Voor mensen klinkt dit natuurlijk als onzin. Zij zullen zeggen: Kunnen wij daaraan iets veranderen? Wij kunnen onze wereld niet veranderen. Door dit te zeggen binden zij zich aan de wereld zoals die bestaat. Maar als je in de sferen leeft, dan beseft je hoe eigenaardig het eigenlijk is dat onze gedachten onze wereld kunnen bepalen.

Wanneer je in Zomerland ontwaakt, treed je een landschap binnen. Is dat landschap een werkelijkheid? Welneen. Op het ogenblik dat je zegt: De grond is er niet, is ze er niet. Op het ogenblik dat je zegt: Hier staat geen huis maar een kerk, staat daar een kerk. Het zijn gedeelde illusies, dat weet ik wel. Wij kennen hele landschappen waar altijd zeer velen tezamen zijn, leven, beleven en gelukkig zijn. Maar als één van hen zegt: Dit is voor mij niet meer waar, dan verandert zijn bestaan en de wereld. Als iemand zegt: Ik leef in een hel, dan leeft hij in een hel. Als hij zegt: Ik leef in een hemel, dan bouwt hij zich de voorstelling van een hemel, hij beweegt zich daarin en geniet alle waarden die hij in die hemel meent te mogen veronderstellen. Zo wonderlijk is het leven in de geest.

Als wij kijken wat er op astraal vlak gebeurt, dan zien wij in een sneller en gemakkelijker merkbaar proces wat er aan de hand is.

Er is een mens. Die mens denkt diep en intens na en in de astrale wereld ontstaat er vaag een wolk, een nevel, die naarmate de gedachte verder gaat concreter wordt totdat er een figuur, een gestalte is gevormd. Zeker, een schil. Ze is niet bezielde, zeggen we dan. Maar het is een vorm geworden. Het is een schepsel van de denker. Dergelijke gedachtenbeelden dwalen rond uw wereld, opgebouwd door het gelijke geloof van vele duizenden of miljoenen mensen gedurende vele jaren. Krachtig zijn die goden en ze spreken een oordeel uit van verdoemenis, ze geven genade precies zoals de mens van hen verwacht. Toch zijn het goden die de mensen hebben geschapen.

De geest scheidt. De geest is kracht. Deze kracht, zijnde deel van de Oerkracht waaruit het Al bestaat, heeft het vermogen om al wat van zichzelf uitstraalt vorm en gestalte te geven; zichzelf a.h.w. te maken tot een wereld. Scheppen met de geest is niets anders dan een denkbeeld zo volledig zien dat het waar wordt. Denk niet dat mensen dat niet kunnen. Denk niet dat deze dingen alleen in de astrale sfeer mogelijk zijn of misschien in een hogere wereld.

U leeft op aarde. U leeft in een kosmos die volgens u waar is. Als u zegt dat er tussen uw wereld en andere sterren zoveel lichtjaren liggen, dan zijn ze er. Maar wie zegt u dat het altijd zo is geweest? Wie zegt u dat de mensen die zeiden: mijn wereld is plat, niet evenveel gelijk hadden. En dat zij die zeiden: de sterren zijn alleen maar gaatjes in de hemel, ook niet gelijk hadden? Het is krankzinnig als je dat zegt, want dan ga je tegen de wetenschap in. Maar hoe komt het dan dat de wetenschap niet in staat is alles van het verleden te verklaren? Hoe is het mogelijk - ik vraag het maar even - dat lang vóór het begin van uw jaartelling medici, die volgens de huidige opvatting toch eigenlijk een soort wilden waren, trepanaties uitvoerden en kennelijk wisten wat ze moesten doen, dat ze in enkele gevallen ongetwijfeld operaties hebben uitgevoerd waar de mensen vandaag de dag alleen maar over denken en aarzelend aan beginnen, namelijk het verbreken van bepaalde contacten, zodat centra in de hersenen kunnen worden uitgeschakeld. Hoe komt het dat deze primitieven, die eigenlijk nog niet eens wisten dat de maan een hemellichaam is, wel in staat waren om precies bepaalde ruimtelijke gegevens, tot zelfs de omtrek van de aarde en de nauwkeurige omloop van de aarde rond de zon te bepalen? Zij hadden niet uw instrumenten, niet uw mogelijkheden, maar ze konden het wel. Waarom? Misschien wel, omdat zij meer dan u met de geest de middelen schiepen om zichzelf en hun wereld te kennen; omdat ze met hun geest schouwden en zo mogelijkheden vonden, die u eerst langs vele externe experimenten ooit eens zal vinden. Maar dit mag je niet zeggen, want u leeft immers op de top van de beschaving..... Maar is ook dat niet een illusie die wij zelf scheppen? De waarderingen die je scheidt, komen ze eigenlijk niet uit de geest? Laten we eens een eenvoudig voorbeeld nemen.

Er zijn bepaalde Zuidzee-eilanden waar een vrouw alleen mooi is, als ze moddervet is; een bewijs van weelde. Tot voor kort was een Twiggy een symbool van schoonheid in het Westen. Wie heeft nu gelijk? Schoonheid ligt in de beschouwer, niet in het beschouwde. Als je dat gaat begrijpen, begin je ook aan te voelen hoezeer in je wezen de werkelijkheid wordt bepaald. Zelfs aangenaam en onaangenaam zijn waarden die wel heel erg persoonlijk zijn. Wat de een verschrikkelijk vindt, dat vindt de ander ontzettend leuk. Het is maar hoe je erover denkt. Je gedachte bepaalt je ervaren en je wereld. Maar schep je dan niet een wereld, die afwijkt van die van anderen? Je verandert de regels voor jezelf en je beleeft volgens de regels die je hebt gesteld. Dat is zelfs als mens mogelijk. Dit kan elke mens, die begrip heeft voor sociale samenhangen voor zichzelf bewijzen.

Stel u nu eens voor, dat u die stoffelijke beperkingen terzijde schuift. In u zit een besef. Een zuiver besef dat nog veel minder door een maatschappelijke suggestie gebonden is aan een bepaalde wereldvoorstelling. Stel u voor, de geest in zich droomt. Wanneer de geest droomt, bouwt ze een wereld. Wanneer de geest vreugde beseft, scheidt ze vreugde buiten zich. Het is niet zeker, dat het een vreugde is die door een ander als zodanig ervaarbaar is, maar het is een vreugde. Je bouwt je eigen schoonheid, je eigen kosmos, je eigen heelal. Je scheidt in de geest en uit de geest het geheel waarin je leeft.

Nu moeten we teruggaan naar de werkelijkheid zoals u die meent te ervaren. Waarom heeft u zoveel riten nodig om bepaalde contacten met God te vinden of om bepaalde effecten te veroorzaken? Vraag u dat eens af.

De rite op zich is over het algemeen zinloos. Zij heeft alleen betekenis omdat ze u overtuigt van uw mogelijkheden, van uw nieuw contact. Is dat contact eenmaal gelegd, dan ontstaat er een werkelijkheid die beleefbaar is en dat is voor een ander kenbaar. Verder moet je zelf scheppen. Je moet niet in de schepping van een ander opgaan. Ieder van u kan ook zonder rituelen en zonder allerlei bijkomstigheden, indien hij overtuigd is dat het kan, voor zich de wegen scheppen om zelf te spreken met de geest als hij dat wil, om de krachten van de oneindigheid te bundelen en te richten op medemensen of zelfs op de wereld.

O ja, u gelooft in de wereld op een bepaalde manier en u zult dat niet teniet kunnen doen. U kunt niet bepalen wie zal winnen in de verkiezingen die op het ogenblik worden gehouden in de U.S.A. omdat u niet gelooft dat u sterker bent dan een heel volk. Toch zou u, indien u volledig in uzelf geloofde, dit kunnen waarmaken. U zou dan leven in een mogelijkheid waarin bij wijze van spreken de pindamijnheer wint in plaats van de motorman of omgekeerd. En dan zeggen de mensen: maar die anderen dan? U leeft in een wereld waarin het voor u zo is. Want niet een ieder leeft in dezelfde wereld, ook al heb je contact met elkaar.

Er zijn z.g. mogelijkheidswerelden. Dat wil zeggen, dat b.v. in Nederland een bepaald bedrijf failliet kan zijn of net op tijd kan worden gered, hetgeen voor werkgelegenheid en andere zaken een groot verschil kan uitmaken. Nu lijkt het alsof het voor u allemaal hetzelfde is. Maar als er mensen zijn die zeggen: dat kan werkelijk niet, dan leven zij in een wereld waarin het bedrijf behouden wordt, terwijl u allen zegt: het is failliet. Voor hen is er dan die werkgelegenheid, voor hen zijn er alle mogelijkheden.

De geest leeft mede in elke wereld die tot haar mogelijkheden behoort, maar zij kiest voor haar beleving een bepaalde baan temidden van die mogelijkheden. Je maakt voor jezelf waar datgene waarin je gelooft, niet wat je verlangt, maar waarmee je je één gevoelt.

Het wonderlijke daarbij is, dat je altijd het verleden moet aanvaarden zoals het is, want daarop baseer je alles wat je doet. Dat kun je niet veranderen. Ik weet het wel, voor u is het krankzinnig te horen dat er vandaag mensen zijn die u ziek zien, terwijl u zelf gezond bent en helemaal geen ziekte ervaart. Maar het is waar. Dat kan absoluut een werkelijkheid zijn. En als uw geest zich verplaatst naar een van die andere werkelijkheden - of ze nu door iemand anders geconcipieerd is of niet - dan gaat de kracht van uw geest daar binnen. Die wereld bestaat vanaf dat ogenblik. Maar dan moet u er helemaal in opgaan, niet ten dele, niet met voorbehoud.

Elke geest kan volgens haar inhoud en bewustzijn werelden scheppen en teniet doen. Elke kracht, die denkbaar is voor een geest, kan die geest in zich betrekken, activeren en richten op elk doel dat zij daarvoor kiest. Elk beeld dat je van jezelf hebt kun je waarmaken, indien je in dit beeld volledig opgaat en het andere vergeet.

Dit voert tot krankzinnigheid, zal men uitroepen. Dat is dwaasheid! Maar dit zijn de feiten. De geest is in zich volledig scheppend. De geest kan in zich alles tot stand brengen. De geest kan haar eigen wereld bepalen, maar ze kan zich niet onttrekken aan de regels en wetten welke voor die wereld bestaan. Om het heel eenvoudig te zeggen: Als u zich een wereld denkt waarin alle verkeer links houdt, dan kunt u niet zeggen: ik ben de schepper, ik rijd toch rechts, want dan zult u vanuit het hiernamaals neerschouwen op de wereld die u heeft geschapen en u afvragen hoe u ooit zo dwaas heeft kunnen zijn. Want dat is de werkelijke wereld. Dit om duidelijk te maken waar het om gaat.

De geest scheidt, maar in feite scheidt zij de regels waaraan zij zelf moet gehoorzamen. God scheidt de begrenzingen, de beperkingen, maar binnen de grenzen van deze goddelijke wetten scheppen wij onze eigen wetmatigheden, onze eigen levensritmen, onze eigen belevingen, onze eigen mogelijkheden, onze eigen ondergang of ons eigen succes. Dat zullen wij onszelf nooit wil-

len toegeven. Wij zijn het zelf die scheppen. Wij zijn het die werelden voortbrengen en werelden te gronde doen gaan. Elke dag misschien duizend keer zonder het zelfs maar te begrijpen. Wanneer wij wakker worden en eindelijk beseffen welke macht en kracht er in ons leven, zal het nog veel moeite kosten om ze te gebruiken.

Wanneer de Schepper denkt aan zijn schepping, wordt het Woord de actie en uit de actie komt alles voort, volgens het verhaal. Dan is het een besef dat scheidt. Maar als het eenmaal is gebeurd, beantwoordt het aan regels. De schepselen nemen a.h.w. de schepping in handen - of de Schepper dat wil of niet. Want zo heeft Hij zijn schepping gedacht, zelfs wanneer Hij misschien de uiterste consequentie daarvan niet heeft overzien. Zijn regels bepalen de schepping. En zo zijn wij de gedachten waarin de Eerste Kracht (de Beginkracht) de schepping, de openbaring, de mogelijkheid heeft gerealiseerd waar wij ons niet buiten kunnen stellen, want wij zijn er deel van. Maar daarbinnen zijn alle mogelijkheden waaraan wij ons wezen volledig kunnen geven en waarin wij ons kunnen verdiepen werkelijkheid. Daarom kan elke mens voorzichtig (voorzichtig, want hij moet vooral het vertrouwen in zichzelf en zijn wereld niet verliezen) kleine dingen veranderen door ze zich zo volledig in te denken dat het niet anders meer kan zijn. En dan zult u zien dat het gebeurt.

Wat anderen dan paranormale gaven noemen is eigenlijk niets anders dan een manier van denken. Het is de geest, die de mogelijkheden schept of te niet doet. Daarom leven zoveel mensen in werelden waarin ze elkaar niet kunnen begrijpen, omdat wat voor de één een werkelijkheid is die werkt, waarvan hij de resultaten kan zien, voor de ander niet denkbaar is en daardoor wordt verworpen zodat zelfs de resultaten niet meer kenbaar en aanvaardbaar zijn.

De geest schept zoals de musicus componeert, beetje bij beetje, totdat het hele werk er staat en geheel kan worden weergegeven. Zoals de schrijver zijn werk opbouwt; figuren en omstandigheden in woorden samenreiend totdat er een beeld ontstaat waarmee hij kan uitdrukken wat hij wil zeggen. Of zoals de dichter, die woord na woord breekt en samenvoegt, overbodigheden schraapt en de essentie van emotie zoekt totdat hij ten slotte in een klein ritme, met een paar woorden zijn eigen oneindigheid uitdrukt. Zo schept de kunstenaar. Voor die kunstenaar is dat een werkelijkheid, zelfs als een ander het niet kan begrijpen.

Zo scheppen de mensen en dat willen ze aanvaarden. Waarom dan niet aanvaarden dat u meer kunt zijn dan dat? Ik zeg u dit: Wie begrijpt wat geestelijk scheppen is, zal niet alleen zijn eigen wereld steeds meer kunnen aanpassen aan hetgeen hij werkelijk als een innerlijke noodzaak voelt, maar hij zal ook meer en meer ontdekken waar zijn grenzen liggen. In die grenzen zal hij zijn Schepper ontmoeten. Want dat zijn de onmogelijkheden die zijn ontstaan door de Eerste Gedachte waaruit alles is voortgekomen. Scheppen met de geest is gewoon: je denken maken tot je leven. Dat doet iedereen.

Er zit veel mystiek in. Er zitten veel dingen in die zuiver redelijk niet te verwerken zijn. Ga niet proberen ze te verklaren zoals u wilt, laat het gewoon op u inwerken. Misschien dat u dan in u bepaalde processen op gang brengt en daardoor leert dat het scheppende denken voor u wel degelijk bestaat. Kosmologie waarin delen van de kosmos niet bewust deel zijn van het geheel heeft weinig betekenis. Wij zijn bezig met een beschrijving en een verklaring van deze kosmos. Maar die kan altijd alleen bij onszelf beginnen, omdat ons eigen besef bepalend is voor alles wat wij in de kosmos zien en beleven.

Overweegt u dit alles. Neem er proeven mee, voorzichtige proeven. Misschien zult u zichzelf anders gaan zien. Als u zichzelf anders ziet, verandert uw wereld, maar dat ontdekt u pas achteraf.

:--:

COMMENTAAR.

Als je ooit zelf geestelijk geschapen hebt (ik heb dat gedaan; ik heb in mijn tijd boeken geschreven), dan weet je dat het soms een zware bevaling wordt al zijn het maar geesteskinderen. Het is gemakkelijk te zeggen dat de geest van een mens zijn werkelijkheid bepaalt, maar de mens gelooft daar niet in. Het is even gemakkelijk te zeggen dat God ons allemaal bepaalt. De mens gelooft daar eigenlijk ook niet in, maar hij doet alsof omdat dat gemakkelijker is.

Wie zich bezighoudt met het hele complexe probleem van mogelijkheden en waarschijnlijkheidswerelden, die wordt zo langzamerhand duizelig van alles wat men met enige goede wil rationeel nog kan noemen. Aan de andere kant denkt hij bij zichzelf: het is mooi dat die dingen er zijn, maar ik zit met mijn ellende. En vandaaruit zou ik mijn commentaar willen opbouwen.

Weten, dat je met de geest kunt scheppen is heel iets anders dan het doen. Het eerste wat wij nodig hebben is een mate van zelfvertrouwen. Een mens, die niet in zichzelf gelooft, kan niets. Een mens, die gelooft in God, kan ook niet veel. Maar een mens, die gelooft dat God hem de kracht geeft om iets te doen, gelooft in feite in zichzelf en die kan weer wel veel doen. Waaruit moge blijken dat het eerste dat wij nodig hebben - hoe dan ook - is een gevoel van vertrouwen en van innerlijke zekerheid. Zonder die innerlijke zekerheid blijft de hele inhoud van onze geest braak liggen. Wij weten dan dat het misschien wel kan en een ander zal het ooit wel eens hebben gedaan of nog doen, maar voor ons is dit niet weggelegd.

Ik zie altijd met grote bewondering op naar de sprekers, die een dergelijk, toch wel zeer verwarrend en complex probleem bespreken in een vurig betoog dat eigenlijk neerkomt op: mens, je kunt veel meer dan je doet, dus begin er eens aan. Maar ik weet hoe mensen zijn. Ik ben er ook één geweest. Dat is natuurlijk niet direct een compliment, maar het is wel een treurig feit.

Je bouwt je eigen wereld op, dat is waar. Maar zijn wij niet altijd gebonden aan onze ergernissen? Voor je het weet, ben je zozeer verwant met al het negatieve dat je in de wereld ziet dat je vergeet dat je zelf een positieve kracht bent.

Ik hoor mensen ijverig strijden voor de zuiverheid van het milieu. Het is leuk te zien hoe ze dat doen: ze delen folders uit en dan loop je later door een soort vergane tickertape van milieu-oproepen heen. En dan zeggen ze: dat is nodig. Dat is het nou: het is nodig! Wij zien wel waar wij heen willen, maar wij geloven niet dat we dat gewoon, zonder meer kunnen waarmaken. Wij menen, dat anderen het voornaamste werk moeten doen.

Als u met de geest wilt scheppen - ik heb het in de sferen zelf ervaren - dan moet u gewoon zelf beginnen. U moet niet zeggen: de wereld is anders of verkeerd of: ik heb deze moeilijkheid of: dat gaat niet goed. U moet tegen uzelf zeggen: deze mogelijkheid wil ik nu hebben. Dat wil ik nu bereiken. Dan moet u dat nog zo kiezen, dat het iets is wat speciaal voor u bestaat en in u leeft. Dan kunt u er iets mee doen. Het is met al die dingen alsof we eigenlijk voortdurend aan het kijken zijn naar wat een ander dan wel zou kunnen doen.

Wij lopen door de wereld van het natuurlijke en het bovennatuurlijke snuffelend als een hond langs de bomen, overal kijkend of iemand er een visitekaartje heeft achtergelaten. Dat kan dan wel zo zijn en we leren er misschien wat van, maar ondertussen zitten we aan de riem en we worden

meegesleurd. Meegesleurd door ons idee van het onvermijdelijke. Maar is er werkelijk iets onvermijdelijk? Ik geloof, dat het alleen onvermijdelijk is, als je je eraan overgeeft.

Zeker, er zijn zaken die wij niet onmiddellijk kunnen veranderen. Theoretisch zou een mens, die lichamenlijk ziek is in een oogwenk gezond kunnen zijn. Maar dan vraagt hij zich af, of hij dan toch niet een beetje ziek nog is en dan is hij alweer een beetje ziek. Anders gezegd: we grijpen voortdurend naar het verleden terug en alle scheppingen, die wij kunnen voortbrengen uit onze geest en onze wereld, zijn allemaal enigszins gebonden aan het verleden. Wij hebben behoefte aan wat men noemt: de continuïteit, de voortdurende voortgang. Dat is één van de grote moeilijkheden, volgens mij, die je ontmoet, als je je bezig gaat houden met het scheppen van de geest. Daarom vind ik het ook veel gemakkelijker te praten over God.

God is ergens iets. Wij weten niet wat. Op een gegeven ogenblik begint dat iets te denken en zegt het: Die gedachte is goed. Het stuwet het van zich uit en het wordt het Woord. En het Woord was uit God en het Woord was in God en het Woord was God. En ter plekke begint de ellende, want dan staat het ver weg. Ik meen, dat wij eerst anders moeten leren geloven.

Geloof is de innerlijke overtuiging die zich niet bezighoudt met redelijkheid, maar die zegt: zo is het en anders niet. Nu wij allemaal beseffen dat wij deel zijn van de oerkracht, , allemaal beseffen dat die kracht daardoor van ons kan uitgaan, beseffen dat wat die kracht kan dus voor ons ook mogelijk moet zijn, komen wij misschien een beetje verder. Maar om nu zo plompverloren te zeggen: Mensen, jullie kunnen veel meer, doe het dan maar even, dat lijkt mij zoiets alsof je tegen iemand met twee linkerbenen zegt: Kom, dans eens even een rumba voor mij. De enige methode om dat nog een beetje voor elkaar te krijgen is een cactus met flinke stekels achter in de pantalon, dan gaat het wel. Met andere woorden: er moet een prikkel zijn, anders gaat het gewoon niet. Die prikkel moet dan van buiten komen. Tegen de mensen zeggen dat ze meer moeten zijn en meer moeten doen is best, maar er moet toch ook een reden zijn. Er moet iets zijn dat hen aanspoort, hen voortdrijft; en dat ontbreekt vaak.

Als ik terugdenk aan mijn eigen menselijke bestaan (wat ik achteraf bekeken helemaal zo beroerd niet vind als ik toen dacht), zeg ik: Eigenlijk was je teveel gebonden aan wat je niet had. Als je leeft in een wereld waarin je je tekorten voortdurend opsomt, dan kun je op een gegeven ogenblik niet meer zonder tekorten leven.

Er zijn mensen die altijd arm zijn geweest. Als ze dan steenrijk worden, zijn ze ongelukkig totdat ze weer met een fles wijn onder een brug gaan liggen slapen en dan voelen ze zich happy. Zo zijn wij ook. Wij zijn te veel gesteld op de onvolkomenheid waarin wij leven. Dat zullen wij onszelf natuurlijk niet toegeven. Ieder van ons zegt: Heer, verlos mij van mijn zonden. Maar ondertussen denken ze wel: Heer, stel het a.u.b. uit totdat ik op het punt van overlijden sta, dan heb ik tot die tijd in ieder geval het genoegen ervan. Zo is de mens. Hij kan geen afstand doen van de onvolledigheden die hij erkent, omdat hij op de een of andere manier ook daarin een mate van zelfvervulling vindt.

Een oproep om eens even met de scheppende kracht te gaan werken betekent, dat je eerst moet prijsgeven wat je bent. Daarom heb ik een paar commentaren, die zijdelings met het geheel samenhangen.

Je moet leren wat je zelf bent. Ken uzelf, zeker. Maar dan niet alleen: zie je zelf in relatie tot God of tot welke kracht dan ook, maar zie dat je zelf de kern en de basis bent voor je wereld.

Doe afstand van jezelf. Neem a.h.w. geestelijk een stukje radeergummi en veeg alles wat je voor jezelf niet aanvaardbaar vindt weg.

Dan is het wel leeg, maar dat vult wel weer op. We moeten eerst proberen onze onvolkomenheden opzij te schuiven. Pas als wij dat hebben gedaan, kunnen wij er iets anders voor in de plaats stellen.

Scheppen lijkt mij voor de geest in de sferen zonder meer gemakkelijk. Toch is het daar ook nog wel eens dat je denkt: eigenlijk zou ik dat huisje wel kwijt willen, maar het staat zo leuk in het landschap. En dat terwijl je beseft dat huisje en landschap alleen maar illusies zijn. Maar je kunt er niet van af. Zo gaat het met de mensen toch ook.

Je hebt een droom en die wil je graag leven. Een mens, die van dromen af wil, zal vele dingen eerst opzij moeten schuiven. Hij zal er afstand van moeten doen. Een voorbeeld: Als je een nieuw huis wilt bouwen en je hebt maar één stukje grond waarop al een huis staat, dan zul je dat eerst moeten afbreken, ook al zitten er dingen in die je dierbaar zijn. Scheppen is niet alleen maar even een paar kleine veranderingetjes aanbrengen, een soort binnenhuisarchitectuur in het "ik". Het is wel degelijk een herschepping, dus een herbouwen van alles. En ik denk, dat het daarom juist zo moeilijk is.

Wij zijn allen bereid om b.v. de kelder weg te laten. Daar kan wat anders voor komen. En gelijkvloers, behalve dat ene kamertje mag ook alles weg. Maar twee hoog hebben we een leuk knutselhok zitten en dat kun je toch niet weglaten? Maar dan kun je het hele huis niet neerhalen. Je kunt niet die paar dingen behouden en de rest wegdoen. Vernieuwing is altijd totaal.

Als je een nieuwe wereld met nieuwe wetten en regels wilt, dan is ze toegankelijk, ze is bereikbaar. Alleen moet je dan wel bereid zijn om de gehele oude wereld eraan op te offeren. Je kunt niet zeggen: ik wil het allemaal hebben, maar dan moet dit en dat blijven bestaan zoals het nu is. Dat kan niet. En daarom meen ik dat degene die u zo heerlijk aanmoedigt om uw eigen wereld maar even te gaan scheppen voorbijziet aan de menselijke behoefte om te behouden wat hij heeft.

Wij willen eigenlijk veel waaraan wij ons ergeren niet missen omdat we niet weten wat wij ervoor in de plaats krijgen. Je zoudt moeten zeggen: Mens, leer jezelf zien zoals je bent. Reinig jezelf van al wat je niet aanvaardbaar vindt en schep dan met de kracht die in je is de wereld, die past bij het nieuwe "ik". Dat zou de oplossing zijn. Maar die eis is, zoals gezegd, te groot. Je hebt een geloof nodig. Je hebt iets nodig waardoor je voldoende zelfvertrouwen hebt.

Ik vind het altijd heel mooi, als je in onze wereld degenen ziet die bezig zijn om met elkaar van gedachten te wisselen. De een heeft een huisje met het slootje en de wilgen - het stinkt er zelfs nog zeer realistisch. Dan zegt de ander: Ik vind het wel mooi, maar het moeten geen knotwilgen zijn maar appelbomen die in bloei staan. Na verloop van tijd worden zij het eindelijk met elkaar eens en dan staan er een stelletje als appelbomen bloeiende knotwilgen of zo iets. Een compromis.

In de schepping is daar toch altijd weer het compromis, omdat wij niet kunnen loskomen van onze eigen conceptie. Wij kunnen ook de ander wel aanvaarden, maar alleen als het bij ons nog net een beetje past. En daardoor kom je niet zo gemakkelijk verder.

Je hebt een handleiding nodig, zeggen de mensen altijd. Nu, er zijn er verscheidene. Maar het moeilijke is voor mij altijd dat de mensen bij wijze van spreken als ze goede tafelmanieren willen leren het kookboek er ook bij houden.

Er zijn nieuwe filosofieën in het Nabije en het Verre Oosten die absoluut de moeite waard zijn. Maar men wil die alleen zien in verband meten dan noemt u maar op: het hindoeïsme, boeddhisme en nog andere ismen. Men wil het christendom en het Evangelie (een perfect receptenboek voor een mens die zichzelf wil leren kennen en wil ontkomen aan die schijnbare noodlotsdwang) wel aanvaarden, maar alleen indien men heerlijk kan putten

uit het Oude Testament om met de spreuken en profetieën daarvan de inhoud van het Nieuwe Testament te ontkrachten. Wanneer wij een keuze willen doen, dan kunnen wij niets behouden. Wij moeten prijsgeven. Je kunt geen christen zijn, als je een deel van je levensbeschouwing op het Oude Testament baseert; dan moet je alleen van de Evangelieën uitgaan.

Je kunt geen modern mysticus zijn, als je je steeds weer aangetrokken voelt tot alle goden van het verleden en alle sub-goden en godinnen, die zelfs vlak bij de mensen weldoend of wrekend rondfladderen. Je moet werkelijk een lijn trekken en zeggen: hier begint mijn nieuwe wereld. En als mensen dit onder elkaar al niet kunnen, wanneer ze een werkelijk grote vernieuwing als die van een Evangelie onmiddellijk aantasten door eerst het oude erbij te halen en er een soort super-judaïsme van te maken, kun je dan verwachten dat mensen innerlijk beter zullen zijn?

Wil je afstand doen van wat je bent geweest, dan kun je een nieuwe wereld betreden. Zeker. Maar als u eerlijk bent, wilt u afstand doen? Wilt u dat verleden eenvoudig uitblussen en vervangen door een verleden dat u nu nog niet kent, omdat u alleen met dat andere verleden in de nieuwe wereld kunt bestaan?

Ik ben het eens met iedereen die zegt dat je, indien je je volledig geeft, kunt scheppen. Dat is absoluut waar. Maar ik ben bang, dat het altijd bij details zal blijven.

We zullen met de kracht van onze geest een medemens kunnen genezen. We zullen een boodschap kunnen horen of kunnen uitzenden, daarbij blijft het meestal. Pas wanneer je je bewust bent van je beperkingen, van je enorme gebondenheid aan herinneringen die vaak ook nog halve leugens zijn als je ze beter met de feiten zoudt vergelijken of met allerlei belevingen die je misschien geïdealiseerd hebt, allerhande zaken die je voor een groot gedeelte alweer vergeten bent en waarvan je alleen het goede hebt onthouden, als je daarvan allemaal afstand moet doen, dan kun je dat niet. Maar pas als je er afstand van doet, ben je werkelijk in staat om je wereld te veranderen. Maar dat geldt gelukkig niet alleen voor ons.

Als je kijkt naar de aarde of de zon (dat zijn toch grote, machtige wezens, een soort goden), dan zullen die toch alles kunnen doen. Dat had u gedacht! De aarde zit nog gebonden aan de herinneringen aan Tirannosaurus Rex, de eerste modderbrij en de brakende vulkanen. Daar kan ze ook niet van loskomen. Daarom is er evolutie: een voortdurende opvolging van gebeurtenissen. Als de aarde ingrijpt, is dat altijd slechts een kleine wijziging in de loop van de ontwikkeling, het is geen absolute vernieuwing. Toch zou de aarde alle leven en alle mogelijkheden daartoe met één slag kunnen veranderen en vernieuwen. Ja, zich zelfs tot een taal andere planeet kunnen omtoveren. Ze kan dat echter niet.

De zon evenzo. De zon had best een paar planeten erbij of eraf kunnen doen. Eén volledige gedachte en het is waar. Maar het evenwicht van het zonnestelsel is eigenlijk deel van het bestaan van de zon. Het is de werking van de zonnemassa. De zon denkt, dat het zo wel niet ideaal is, maar toch te goed om nu plotseling een nieuw experiment te beginnen; en ze blijft zichzelf.

De traagheid waarmee wij een beeld uit het verleden opbouwen, belet ons onszelf te vernieuwen en onze toekomst zelf te bepalen.

Het zou een beetje pessimistisch zijn, als ik u met dit commentaar naar huis stuurde. Dat is ook niet de bedoeling. Laten we allereerst begrijpen dat we beperkt zijn en waarom. Laten wij dan gaan kijken wat wij dan wel kunnen doen. Ik heb daarvoor hier een paar eenvoudige recepten.

1. Omdat je jezelf beschouwt als gefixeerd in vorm en ontwikkeling, kun je je scheppingsvermogen voor jezelf maar zeer gedeeltelijk gebruiken. Wat je wel kunt doen, is de spanningen, die er in het heden bestaan, ontkennen en daardoor voor jezelf een andere verdeling

- van krachten en een nieuw evenwicht van bestaan gewinnen.
2. U ziet een ander veel meer als een veranderlijk iets dan uzelf, of u het nu beseft of niet. Daarom kunt u uw krachten wel voor anderen gebruiken, maar dan moet u daarbij altijd uw scheppend vermogen richten op die punten waarvan u gelooft dat
 - a. een wijziging nodig is en
 - b. een wijziging mogelijk is.
 3. Probeer nooit het totaal onmogelijk, maar wees niet bang om het onwaarschijnlijke te beproeven. Op deze manier groeit u naar het gebruik van de innerlijke krachten die u bezit. Naarmate u zelf meer scheidt, zult u ook meer begrijpen van de krachten in de schepping.
 4. Probeer nooit een innerlijke beleving, die met de werkelijkheid samenhangt of met het scheppen van geestelijke krachten, te verwoorden. U kunt namelijk nooit de woorden vinden die een ander verstaat zoals u ze bedoelt. Juist voor deze zeer persoonlijke en zeer ingewikkelde processen van het ego moet men geen woorden zoeken. Wanneer u dit wilt uitdrukken, doe dit door hetgeen u bent, niet door hetgeen u zegt.
 5. Iedereen gelooft van zichzelf dat hij bepaalde mogelijkheden of gaven bezit. Wanneer je die mogelijkheden of gaven niet afhankelijk stelt van de waardering van anderen, maar alleen van de mogelijkheid om jezelf daarin volledig uit te drukken, dan kun je daarin slagen. Je kunt dus voor jezelf mogelijkheden scheppen (ook als dit kunst zou betreffen of misschien een andere wijze van leven) zolang je daarbij niet het oordeel van anderen beslissend stelt.
 6. Wie met de eigen geest wil werken en scheppen, zal moeten uitgaan van zichzelf en zijn besef van mogelijkheid en aanvaardbaarheid.

Ik heb nu nog een blijde mededeling voor sommige onder u: Wanneer je het stoffelijk lichaam kwijt raak, raak je veel van de belemmeringen en remmen voor het scheppend vermogen, die daaraan verbonden zijn, eveneens kwijt. In de geest bouw je dan weer snel andere op, omdat je de volledige vrijheid om jezelf te bepalen nog niet kunt aanvaarden. Maar naarmate je beter beseft hoe veranderlijk de kosmos rond je is en hoezeer je eigen wil bij die veranderingen een rol speelt, des te sneller je ook zult gaan beseffen dat je werkelijk leven er heus één is van volledige vrijheid, zodat het "ik" zich positief kan verwezenlijken in het zijnde. En als dat alles voor u geen troost mocht zijn, dan heb ik voor sommigen nog een troost: u incarneert wel weer.

Onthoudt u nu maar één ding: De zaken, die u nu absoluut verwerpt, zult u dan niet meer beleven. U zult dus nooit in precies dezelfde moeilijkheden komen waarin u nu verkeert. Dat u zonder moeilijkheden zult leven in uw volgende incarnatie is onwaarschijnlijk, maar dan heeft u in ieder geval het voordeel van variatie.

:--:~:

WERELD IN WORDING

EERSTE BLOK.

B.

R E L I G I E .

Als je zegt religie, dan denken de meeste mensen onmiddellijk aan kerken en kerkelijke instellingen. Ze vergeten dat er eigenlijk heel wat aan vooraf is gegaan. Je zou kunnen zeggen, dat de religie tot op zekere hoogte zelfs het sociale milieu weerspiegelt. Het klinkt wat ambitieus als je dat zo zegt aan het begin van een lezing.

Als we echter rekening houden met b.v. de oude atlantische geschiedenis, dan zien we dat de basis ervan eigenlijk is gelegen bij de Witte Priesters. Dat zijn wijzen, die meestal op een afstand van de mensen leven, die geen orakels verschaffen maar wel over geheimzinnige krachten schijnen te beschikken en in staat zijn om de mensen op de een of andere manier rust en zekerheid te geven.

Zolang het een milieu is van voornamelijk vissers, landbouwers gaat het allemaal goed. Maar zodra het handel wordt en de eerste steden worden gebouwd, of er verandert iets. De mens, die dichtbij de natuur leeft, voelt zich eigenlijk zo verbonden met het onbekende, dat hij de openbaring daarvan als iets natuurlijks, iets wat in en rond hem plaatsvindt, kan aanvaarden. Maar iemand, die in een wat kunstmatiger milieu leeft, staat er toch anders voor.

In de eerste plaats worden zijn levensritmen langzaam maar zeker anders dan die van de natuur. Dat speelt daarbij een rol. In de tweede plaats leeft hij veel meer in contact met zijn medemensen, maar op een andere manier dan de eenvoudige boer of visser. Zelfs de kwestie van samenwerking is een andere. Samenwerking op het land, op zee, dat is een kwestie van elkaar helpen om in leven te blijven; het is vanzelfsprekend. In een stadsbeschaving is het eerder een kwestie van: wat kan ik wijzer van je worden. Daarom is er veel meer behoefte aan raad, aan een ingrijpen van buitenaf, aan hogere bronnen. Hierdoor ontstaan de stadspriesters compleet met tempels, orakels en wat dies meer zij.

Waar wij ook gaan kijken op de wereld, overal worden wij met hetzelfde geconfronteerd: op de eerste plaats komt het leven met het onbekende. Daaruit komen weer wetten en regels voort waaraan men zich moet houden ook al weet men niet waarom. Je weet ook, dat er bepaalde zaken zijn die je gelukkiger kunnen maken. En als je dat nu weet, dan gaat alles goed.

Nu komt er een stam, die een eigen gebied heeft. Dan krijg je te maken met de buitenstaanders. Je moet toch zorgen dat ze niet de beste stukken wild uit je jachtterrein weghalen. Dus heb je iemand nodig die je helpt.

Er ontstaat een behoefte aan raadslieden en in zekere zin aan verdedigers. Wat de raadslieden betreft, is dat eenvoudig genoeg: er zijn wijze voorvaderen. Als je die nu maar kunt oproepen, komt de rest wel voor

elkaar. Zij vertellen je dan wel wat je moet doen. De voorouderverering is een van de oudste vormen van religie. Mensen, die nog niet aan God dachten, raadpleegden wel hun stamhoofden of wijzen uit het verleden. (Het is voor de spiritisten misschien een blijde mededeling: deze manier van beschouwen van het bestaan is ouder dan alle bekende godsdiensten.)

Als je eenmaal zover bent dat je ook macht nodig hebt, dan zoek je iemand die sterker is dan alles wat je kent. Het worden goden of godsfiguren, soms in symbolen of in natuurverschijnselen uitgedrukt, waarvan de hoofdeigenschap is dat ze bij de groep, de stam of het volk behoren. Ze zijn a.h.w. de geestelijke verdedigingskracht van de groep tegen de buitenwereld. Alle magie, die daarmee gepaard gaat, heeft dan ook ten doel om die bescherming intenser te maken en eventueel de god een beetje achter de vodden te zitten, indien hij de vijanden teveel speelruimte laat. Maar goden gehoorzamen niet altijd aan wat de mensen verlangen. En aangezien de goden wel iets moeten weten, begint men weer, zoals men dat ook bij de voorouderverering al heeft gedaan, te zoeken naar kanalen om met hen in contact te treden.

De orakels ontwikkelen zich en langzamerhand ook een eerste vorm van astronomie, astrologie, sterrenwielarij, het beschouwen van de verschijnselen aan de hemel. De goden worden steeds meer geïdentificeerd met bepaalde voorwerpen of bepaalde krachten. Let wel, de goden stellen nog geen wetten. De wetten, dat is allemaal nog een kwestie van degene die de macht heeft.

Die goden hebben wel hun eigen attributen. Wanneer b.v. een kraai op een bepaalde manier over je pad vliegt, dan betekent het dat je je reis niet moet voortzetten. Als er plotseling een stroomversnelling komt in het water waar je doorheen wilt trekken, dan betekent het dat je voorzichtig moet zijn en alleen langzaam en overlegd voorwaarts moet gaan.

De situatie wordt een beetje anders, wanneer de kleine machthebbers langzamerhand worden samengebracht onder één hoofd: een vorst, koning, keizer, sjah, emir e.d. geef er maar een naam aan. Deze nu heeft op een gegeven ogenblik behoefte aan meer gezag dan hij alleen uit zijn mannen kan halen en dus gaat hij praten met de priesters, die de goden vertegenwoordigen en de middelaars zijn geworden tussen goden en volk.

Deze priesters zeggen dan dat er een uitverkiezing is. Als er een kindje komt, dan wordt er gezegd: Kijk, dat heeft de god gedaan. (Iedereen gelooft dat, behalve de vorst zelf.) Het resultaat is, dat bepaalde vorstengeslachten pretenderen een goddelijke origine te hebben. Dat bestaat trouwens nu nog. De Tenno, de keizer van Japan, is ondanks alle democratisering, achter alle mythen nog steeds de Zoon van de Zon zelf. Zoals in Egypte Farao ook de stoffelijke vorm van de god was, de zoon van Ra of van welke god toevallig in de mode was.

Het is duidelijk, dat op deze manier juist bij de meer ingewikkelde structuren van de maatschappij en bij de samenhangen waarin de sociale verschillen groter worden God een belangrijker plaats krijgt. God is a.h.w. degene die het bestaande in stand houdt. God is de onzichtbare orthodoxie waarbinnen de gemeenschap zich heeft te bewegen. En al heel snel zien we dan ook dat er wetten komen, die niet meer aan de vorsten worden toegeschreven, maar die uit de tempel worden verkondigd en goddelijke wetten heten te zijn.

Nu zijn het er in het begin niet veel, want de meeste vorsten voelen er niets voor de priesters de kans te geven om hun eigen gezag te kleineren of te beperken. Maar als er omstandigheden zijn waardoor een volk eigenlijk geen leider heeft die door een priester wordt geschraagd, dan wordt een goddelijke wet noodzaak. Dat zien we bij het joodse volk.

De wetten van Israël zijn eigenlijk nog niet opgetekend in de tijd van Abraham. Zelfs toen Mozes prins van Egypte was, was er nog geen sprake van een definitieve wet. Die wet komt, wanneer tijdens de uittocht de verschil-

lende groepen, waaruit dit eens te vormen volk is samengesteld, grote verschillen van mening krijgen. Men zegt: Toen Mozes de berg opging, aanbade de Israëlieten het gouden Kalf. Maar Mozes zou die berg waarschijnlijk nooit zijn opgegaan om de Wet te ontvangen, indien niet velen tot een afgodendienst hadden willen terugkeren en daarmee de eenheid van het volk zouden verstoren. Men mag dat zo niet zeggen, maar historisch gezien is dat toch wel juist.

Wij zien dat de religies eigenlijk hand over hand de macht naar zich toehalen. In Egypte zien we daarvan een heel mooi voorbeeld als we denken aan Ichnaton.

Ichnaton was iemand, die de mensen wilde vrijmaken van de heerschappij der priesterkaste. Dat is niet altijd voldoende begrepen. Elke mens kon met God in contact treden. Daarvoor waren er geen priesters en orakels nodig. Dit dreigde echter de werkloosheid van de priesterstand aanmerkelijk te doen toenemen. Daar hebben zij zich tegen verzet. Het resultaat is dan ook geweest, dat deze dichterlijke ziener, de profeet van een oude en toch weer nieuwe waarheid te gronde werd gericht. Zelfs heeft men de stad, die hij had gebouwd weer aan de woestijn overgeleverd; daarvan mocht niets overblijven. Het was de macht waar het om ging. De goden werden de steunpilaren van de macht van de priesters.

Velen van u zullen zeggen: Dat was wel zo in het verleden en in het heidendom, maar in deze dagen bestaat dat niet meer. Wacht u eens!

God speelt een grote rol, overal. Hoe komt het, denkt u, dat Constantijn de Grote de overwinning heeft behaald? U kent de bekende legende: Er verscheen een engel die zei: "In hoc signo vinces". Constantijn nam het teken van het kruis aan en hij overwon. De werkelijkheid is natuurlijk een beetje anders geweest.

Er waren nogal wat christenen in zijn rijk, die wel wat invloed hadden aan het Hof. Constantijn had daar niet zoveel op tegen. Toen hij ontdekte dat zijn eigen macht in groot gevaar kwam, vroeg hij hun om hulp. De christenen hebben gezegd: Dat willen wij wel doen, maar wij kunnen alleen vechten voor Jezus Christus. Dus moet u het teken van Jezus Christus op de krijgsbanieren zetten. Dat heeft Constantijn prompt gedaan. Hij dacht er zo met een koopje van af te komen. Maar zo goedkoop was het ook weer niet. Want omdat hij dit moest verklaren, zei hij dat hij dat in een droom, een visioen had gezien. En toen hij had overwonnen, zat hij er meteen aan vast; hij was christen. Van dat ogenblik af werd hij in feite voor een groot gedeelte geregeerd door priesters en door monikken. Zij wisten precies uit te leggen wat God wel wilde en wat Hij niet wilde. Onder ons gezegd en gezwezen, ik meen dat zowel de culturele bloei van het Oost-Romeinse rijk als de ondergang daarvan mede aan dit verschijnsel te wijten zijn.

Een ander voorbeeld:

In Afrika bestond het nationalisme al een heel lange tijd. Het nationalisme was er al voordat er engelse koloniën waren in Afrika. U kunt nagaan hoe lang dat geleden is. De Engelsen hadden daar hun macht. Gelukkig was er een profeet, die de heilige oorlog had verkondigd. En ja, als je dan iemand moet aanmoedigen om alles te riskeren wat zeg je dan? Als je valt in een heilige oorlog, dan zul je onmiddellijk binnengaan in het paradijs. Hetzelfde trucje eigenlijk dat ook de baas van de hachichins (de moordenaars) heeft uitgehaald. Hij liet hen in een soort roes een paradijsachtige toestand beleven. Toen zei hij: "Ga nu maar iemand vermoorden. Als je er zelf bij sterft, is dat niet erg, want dan kom je meteen in het paradijs." Al die sukkels geloofden dat.

U heeft misschien wel gehoord van het beleg van Kartoem waarbij een heel garnizoen heldhaftig ten onder ging. Waarom verloren ze van slechter georganiseerde en bewapende mensen? Omdat ze eenvoudig wilden sterven. Want sterven op het slagveld was de zaligheid vinden. In het leven

hadden zij niet veel, dus kon het later nooit slechter maar alleen beter worden.

Op dezelfde manier gebeurt het nu nog in bepaalde landen dat men de mensen toeroept: "Het is Gods wil dat wij de vrijheid van godsdienst, de democratie van het volk verdedigen. God is met ons en in deze gerechtvaardigde strijd zal Hij uw offers belonen." Jawel!

De religie is eigenlijk heel wat anders dan het innerlijk beleven. Toch heeft ook dat zijn ontwikkeling gevonden. Het is misschien wel aardig daar verder op in te gaan om een vergelijking te kunnen maken.

De oorspronkelijke Witte Priesters van Atlantis waren eerder mystici, filosofen dan dat ze priesters waren. Dat wil zeggen: zij waren niet in de eerste plaats bemiddelaars tussen mensen en goden. Zij waren eerder belevers van een andere werkelijkheid waaruit ze soms de kracht konden putten om een medemens te helpen. Maar dat was voor hen zelfs bijna incidenteel. Zij leerden werelden kennen van allerlei natuurkrachten en van geestelijke krachten. Voor hen was dat heel natuurlijk. Je kwam met hen normaal in contact. Je voelde dat aan, je leerde dat beleven. Iemand hielp je misschien een beetje en voordat je het wist was je zelf een Witte Priester.

Toen de eerste ramp van Atlantis te gebeuren stond, zijn een groot aantal van die Witte Priesters weggetrokken. Een deel van hen is terechtgekomen in het ondertussen weer ontruimde Tibet, andere groepen van hen hebben zich ook begeven naar Zuid-Amerika. Zij vonden daar echter een heel andere situatie, want ze zaten als buitenstaanders in een land met een andere bevolking. Daarom was het nodig hun eigen heiligheid te bewijzen, wilden ze daar rustig kunnen bestaan. Het gevolg was, dat zij zich tot een soort geestelijke leiders opwierpen, waarbij zij echter niemand verplichten. Let wel, zij brachten de mensen geen geboden van de goden, maar ze brachten tekenen waardoor de mensen wisten: daarin schuilt een hogere macht.

De eerste leerlingen kregen zoals gebruikelijk toestemming om in hun nabijheid te vertoeven. Dat is iets wat in India soms nu nog bestaat, waar een deel van het geestelijke leren bestaat in het samen met de Meester te mogen mediteren in absolute stilte. Zo begon dat, maar al snel werden dat inwijdingsscholen, want de geestelijke kennis werd doorgegeven, maar vaak ook restanten van meer technische kennis die uit het atlantische rijk afkomstig waren. Het eindresultaat was een aantal inwijdingsscholen verspreid over de gehele toenmaals bekende wereld, zelfs tot in het zuiden van Afrika toe. Dus niet alleen maar, zoals u zult denken, Zuid-Amerika en Azië. De meeste scholen werden op den duur zozeer gezocht dat het nodig was een selectiesysteem toe te passen. Die selectie werkte ongeveer als volgt:

Je kon nooit direct bij een Meester terecht komen. Je wist ook niet waar hij zat of wie hij was. Maar er waren wel mensen, die je iets leerden. Het is als het volgen van kleuteronderwijs, lagere school, middelbaar onderwijs en dan, als je alles goed had gedaan en ook een paar proeven van hogere bekwaamheid had afgelegd, was je pas geschikt om bij de Meester te worden toegelaten.

Die Meesters gaven hun leerlingen dan ook de vrijheid om de werken van de oude filosofen en denkers (wat daarvan was vastgelegd) in te kijken. Zij gaven hun de mogelijkheid om te experimenteren met de krachten die ze hadden. Zo ontstonden de geestelijke inwijdingsscholen, die eigenlijk voornamelijk ten doel hadden om de innerlijke waarde, het contact met een grotere werkelijkheid mogelijk te maken. Maar elke keer, als er zoiets tot stand komt, zijn er ook mensen die denken: Aan al dat mediteren heb ik niet zoveel. Als ik nu maar een paar wonderen kan doen of ze zelfs maar kan imiteren, dan zit er een goede broodwinning in, dan ben ik iemand.

Zo kwamen er inwijdingsscholen die helemaal geen inwijdingsscholen waren, maar eerder technisch onderwijs gaven: hoe kun je zover komen dat je bepaalde zaken kunt vertonen. Daar ging het eigenlijk om. Het is duidelijk,

dat juist deze scholen zich in vele gevallen ook nog ontwikkelden tot uitgebreide technische scholen waarin kruidkunde, geneeskunde, lezen en schrijven en dergelijke dingen werden onderwezen.

De geheimscholen zijn eigenlijk voor een groot gedeelte gescheiden van de religie. In enkele gevallen vloeien ze daarmee samen, omdat het gezag van de priesters eenvoudig niet te ontwijken is. Dat is in Egypte enige tijd zo geweest. Maar zelfs dan vinden wij de werkelijke inwijdingen vaak in aparte nederzettingen of kloosters diep in de woestijn of op een andere manier geïsoleerd van de rest van het volk. Deze groeperingen laten weer onderricht na dat zich voortdurend vervormt, want de invloed van een religie kun je niet teniet doen. Zodra er een goddelijk gezag of een goddelijke wet is gestipuleerd, zal de gehele gemeenschap meer en meer gaan reageren alsof die wetten onontkoombaar zouden zijn. Men gaat dan zelfs zo ver dat men elke onaangename gebeurtenis als een verwijt of een straf van God gaat beschouwen, behalve in het christendom. Daar wordt gezegd, dat God juist zijn liefste kinderen beproeft. Waarschijnlijk om duidelijk te maken dat ook de vroomste mensen wel eens tegenslag kunnen hebben.

Als je dit alles overziet, dan kom je als vanzelf bij de rol die de godsdienst in de moderne tijd speelt. Is het u wel eens opgevallen dat bijna geheel West-Europa - ongeacht de ontkenning ervan - eigenlijk wordt geregeerd door christelijke dogmatici, door mensen die goddelijke wetten, zoals zij die menen te kennen, aan een ieder willen opleggen? Deze mensen noemen zich vaak democraten en zijn dat ook onmiddellijk zodra je het met hen eens bent. God wordt een soort strijdmiddel. God is de rechtvaardiging van de houding die je inneemt tegen andere systemen. Het kan nooit Gods wil zijn dat we communisten worden. Godloochenaars kunnen door God nooit worden aanvaard. Ze kunnen misschien zalig worden door hun manier van leven, maar zij volgen de wet niet en wij wel. Voelt u waar het om gaat?

De godsdienst, hoe eerlijk ook de leer, hoe intens ook als innerlijke waarheid ervaren, kan eigenlijk alleen zijn zin en betekenis ontleenen aan de innerlijke beleving van de mens; maar die geldt alleen voor hemzelf. Door er echter een organisatie van te maken, maak je er een macht van. En het is juist de macht die een dergelijke organisatie bekleedt, die haar zo aantrekkelijk maakt voor een zeker soort mensen.

Heeft u wel eens de kardinalen van de Curia (pauselijke ministeries) bijeen gezien? U moet eens kijken naar deze mensen. Natuurlijk, zij voelen zich vroom en hun uiterlijk is misschien vroom, maar kijk ook eens naar die verbeterde, heerszuchtige trekken. Kijk eens naar die bleke, wat ingetrokken lippen. Kijk naar die wat toegeknepen, stekende ogen en leg nu daarnaast een aantal overtuigde dictatoren. Bij al die mensen, die beweren Gods wil uit te voeren door hun medemensen om te brengen, ziet u hetzelfde type. U ziet dezelfde gelaatstrekken. U ziet dezelfde nauwelijks aan verwatenheid ontkomende nederigheid gepaard gaand met een begrip van "ik ben sterker en meer dan jij, want ik heb de macht Gods."

Dat is nu typerend voor al die dingen. Of u dat nu probeert te zien in een christelijke wereld of u gaat naar een moslim wereld of u gaat zelfs naar de belangrijkste brahmanen van India, u gaat kijken bij de werkelijke leiders van de grote taoïstische en andere bewegingen zoals ze nog elders bestaan, u zult dezelfde eigenschappen, dezelfde gebaren, dezelfde eigenaardige gelaatstrekken zien.

Natuurlijk, je ziet een glimlach. Maar is die glimlach echt? Ik geloof, dat het "say cheers" eigenlijk is afgeleid van een veel ouder gezegd: "Zeg Jezus!" dan heb je ook dezelfde grijns om de lippen.

Het gaat ons niet alleen om de betekenis en de waarde van de godsdienst in het verleden. U zit vandaag de dag ook opgescheept met de godsdienst. Neemt u mij niet kwalijk dat ik het zeg: een C.D.A. is een volks-

wagen die op God moet lopen; maar je weet niet waar je hem moet tanken. Een C.D.U is precies hetzelfde en zo zou ik er meer kunnen noemen. Al deze groeperingen zijn machtsgroeperingen. Maar juist door hun duidelijk streven naar macht, naar orthodoxie (vergeet niet: God is de behoudzuchtige factor), naar de uiterste voorzichtigheid, opdat er niet teveel verandert, opdat de boot vooral niet aan het schommelen raakt, verwijderen ze gelijktijdig veel mensen niet alleen van hun machtsstreven maar ook van hun religieuze zekerheden.

Het wordt steeds duidelijker in deze tijd dat er een groot verschil is tussen datgene wat Jezus heeft gepredikt en wat men in zijn naam probeert te doen; dat er ook een heel groot verschil is tussen de voorschriften en wetten zoals ze in de soera's van de Koran staan en datgene wat de politici in naam van alle moslims ter wereld tot stand proberen te brengen. Daarom is er sprake van een ontkerstening: een verdwijnen van godsdienstigheid bij zeer velen.

Je kunt naar een uitvlucht zoeken; en dat gebeurt ook in ruime mate. Je kunt je begeven in een groep mystici, die hun eigen mystiek beleven en vaak daarbij ook bepaalde gezonde filosofieën uitdrukken in beelden van oude godsdiensten en ze misschien baseren op eenzelfde geloofswaarde, maar die hun hele benadering van het bestaan zo totaal anders richten dan dit kerkelijk normaal geschiedt, dat je hen eigenlijk niet meer kunt rekenen tot de christenen in de oude gevestigde zin van het woord.

Anderen trekken naar groepen, die misschien geen goddelijk gezag hebben en daardoor een beetje meer inspraak willen verdragen, die niet alleen vaderlijk willen bepalen wat goed voor je is en je soms je zin geven, maar die je een eigen verantwoordelijkheid opdragen, die je de kans geven om op je eigen manier en zonder een enorm machtsmisbruik een weg te zoeken in de wereld. Dat is een situatie waarin men op het ogenblik verkeert in de meeste landen van de wereld.

De invloed van de godsdienst op de mensen wordt steeds groter. Veel belijdenis is in feite lippendienst geworden. Maar er zijn steeds meer mensen, die in zich een wet gaan ervaren die voor hen goddelijk is, maar die ze beseffen niet aan anderen duidelijk te kunnen maken of op te leggen. Deze mensen vormen op het ogenblik het grote leger van hen die in God geloven, die proberen Gods wil te leven en tevens toch niet als zendelingen of missionarissen, machthebbers, zelfs politieke organisatoren willen optreden.

Het is deze onbekende en veelal zwijgende groep, die een grote rol speelt in de ontwikkeling van de religie en het geloof van morgen. Het is dan ook duidelijk: in deze tijd wil de mens niet meer geloven in de noodzaak om orakels te raadplegen en het gezag van iemand te aanvaarden waarvan men nu wel weet dat hij eigenlijk ook maar een mens is. Dit intensifieert het verlangen naar innerlijke bereiking.

De manieren die daarvoor worden gebruikt zijn vele. Ze lopen in het Westen uiteen van oosterse filosofieën, de Krishna-groepen, bepaalde groepen van Jesus' People, Baptistische gemeenschappen die soms zeer progressief zijn tot Vrijmetselaars, Rozenkruisers en alle andere groepen die een bepaalde geheimleer aanhangen. Deze mensen ondergaan een innerlijke verandering. Hoe ver die innerlijke verandering zich zal kunnen doorzetten, is voor een deel afhankelijk van de vraag hoezeer de groep waartoe zij behoren geïnstitutionaliseerd is. Naarmate het meer een lichaam is geworden met vaste hiërarchieën, gezagsverhoudingen en regels, hoe kleiner de kans op een volledige innerlijke ontplooiing. Maar de verschuiving is in ieder geval naar het innerlijke.

De religie is het uiterlijke beleven. Het uiterlijk kenbaar maken van het geloof geworden. Maar gelijktijdig het uiterlijk beleven van een goddelijk gezag door wetten, die je iedereen oplegt en waaraan je je natuurlijk zelf niet helemaal houdt. Deze dingen gaan wel weer voorbij.

Ik meen niet, dat de religie uit de mensheid is weg te branden. Zelfs atheïstische of God-ontkennende groeperingen beginnen langzaam maar zeker een soort ideaalbeeld te ontwerpen, een hemels Jeruzalem, uitgevoerd in rood en met Marx in plaats van het kruis in top. Maar de droom blijft en in die droom de mystiek van het innerlijk verweven-zijn met het onbekende. Dat kun je niet teniet doen.

De goddelijke wetten, de kosmische wetten, die in elke mens een rol spelen, kun je ook niet wegvagen. Maar de godsdienst moet vrij komen te staan van macht. De godsdienst moet een innerlijk beleven voor elke mens mogelijk maken en niet alleen maar een uiterlijke vorm bieden waarin men zich geborgen kan voelen.

Religie behoort strijd te zijn, maar dan wel een strijd met jezelf in de eerste plaats, niet een strijd om macht over anderen te verkrijgen. Als je dit gaat beseffen, dan zeg je: De verandering in de mens, die zich in zijn leven weerspiegelt, zal op de toekomstige vorm van de maatschappij, van de samenleving een veel grotere invloed uitoefenen dan alle uiterlijkheden. En misschien is het wel daarom dat veel van deze zich op God baserende politiek zo vertekend is, zo karikaturaal wordt dat ik het haast een dwaasheid zou willen noemen.

Wat de mens bidt, is zijn eigen zaak. Dat hij dikwijls bidt op een dag, is zijn eigen zaak. Dat hij zich daardoor met God verbonden gevoelt, is een zegen voor hem. Maar zodra hij 't als politiek argument gaat gebruiken in verkiezingen, neemt hij de gehele waarde en betekenis ervan weg. Als je dat eenmaal begrijpt, ga je zoeken naar de innerlijke mens en de innerlijke kracht. Dan kom je terecht bij inwijdingen, zeker. Maar geen inwijdingen waardoor je macht krijgt in de wereld. Eerder inwijdingen waardoor je de wereld anders ziet en beleeft.

De mensheid staat volgens mij op het ogenblik op een kruispunt; ze kan nog alle kanten uit. Teruggaan zal ze wel niet. Zou ze verdergaan in de richting van een innerlijke ontplooiing, dan zal de mensheid in korte tijd volwassen zijn. Dan zal ze met een nieuwe geestelijke rijpheid in staat zijn om haar innerlijke zowel als haar materiële problemen te regelen; en dit zonder de honger naar bezit of macht voorop te stellen.

Of ze kan grijpen naar machtsstrijd: het bewust creëren van tegenstellingen. Dan zal deze mensheid in afzienbare tijd zichzelf te gronde richten. Of ze kan alleen haar eigen denken en niet haar eigen beleven van waarde gaan achten. In dat geval maakt ze zichzelf tot een mierenstaat waarin eigen denken en gedrag alleen in zoverre toelaatbaar zijn, als ze zich als aanvullende factor voegen in het bepaalde orthodoxe geheel.

Het is duidelijk, dat in al deze vormen de religie een rol kan spelen. Maar het is ook duidelijk, dat God als een werkelijke factor alleen langs de weg van inwijding beleefbaar wordt, want godsdienst is er niet om werelden te scheiden. Een religie is er niet om te vertellen wat er later komt. Ze zijn er om duidelijk te maken wat nu bestaat, wat er nu is. En om door de beleving van het nu zijnde, van de krachten van het nu bestaande - ook in u - de erkenning van een leven dat anders is dan men het op aarde pleegt voor te stellen, het nieuw en anders beleven van de betekenis van dood en lijden, de mens te maken tot een wezen dat waarlijk de kosmos kan betreden zonder ooit terug te schrikken voor zaken, die deel zijn van het geheel en van de kosmische wetmatigheden die de uitdrukking zijn van Gods wet in alle schepping.

Houdt God de godsdienst samen?

Of God de godsdienst samenhoudt? Eerlijk gezegd, geloof ik het niet. God behoeft geen godsdienst samen te houden, omdat Hij het geheel van zijn

schepping is. Daar we duidelijk kunnen zien dat alle godsdiensten voor de meerderheid in feite een vermindering van de mens in zijn persoonlijk beleven van God tot stand brengt, kan ik niet geloven dat God deze techniek om leven van Hem te isoleren op enigerlei wijze in stand zou willen houden.

Onthoudt u één ding: Jezus heeft geen kerk gesticht, maar een gemeenschap. Als christenen een gemeenschap zijn, dan kan het beleven van de Christus God inderdaad in hen manifesteren, innerlijk kenbaar maken. Maar we mogen niet door het bestaan van kerken afleiden dat God daarin zit. Anders komt u in de richting van Boccaccio die in zijn vele, vaak zeer smeuge en kruidige vertellingen het verhaal opneemt van de jood die naar Rome ging.

Men zei hem: Je moet je bekeren. Er waren in die tijd enorme schandalen: de pausen misdroegen zich, er was een oorlogje tussen bisschoppen e.d. Toen de jood terugkwam dacht iedereen: hij zal zich wel niet bekeerd hebben. Maar de jodenman zei: "Als ondanks dat alles die zaak al bijna 1500 jaar bestaat, wil ik aandeelhouder worden."

Dit is maar een verhaaltje; het heeft niets te maken met de werkelijkheid. Het is propaganda. De werkelijkheid is deze: Alleen de mens, die zich innerlijk gesterkt voelt - ongeacht de regels en het afwijken van regels die buiten hem een rol spelen - beleeft op zijn manier het hogere en kan de kracht van die beleving, maar niet de beleving zelf, delen met anderen. Ik vrees, dat dit in de meeste kerken te weinig het geval is om hierin een directe manifestatie van goddelijke kracht te zien. U moet mij dat vergeven. Ik ben waarschijnlijk een oude agnosticus, al ben ik in mijn tijd natuurlijk ter kerke gegaan, al was het alleen maar om de gezellige borreltafel daarna.

-:-

COMMENTAREN.

Als je je bezighoudt met de geschiedenis van de religie, dan probeer je bepaalde dingen netjes neer te zetten. Ik kom dan tot de volgende conclusies:

1. Elk geloof is een poging van de mens om zich te ontdoen van het onbekende door het een naam te geven.
2. Hoe meer mensen geloven, hoe meer mensen beter worden van de gelovigen.
3. Alle krachten, die door het geloof worden opgeroepen, werken in de mens zelf. Alle krachten, die door de godsdienst worden opgeroepen, werken buiten de mens om.

Het is misschien vervelend om dat zo te zeggen, maar heel wat nationale helden en heldengifuren hebben ten slotte hun avonturen te danken aan een godsdienst en niet aan hun eigen geloof.

Neem nu maar Godfried van Bouillon. Deze mens zou nooit zo bekend zijn geworden, als hij niet zoveel gekke dingen had gedaan en als er geen Peter van Amiens was geweest. Hij was a.h.w. de propaganda-agent van de nieuwste rooftochten in naam van het H. Graf. En als je zo de hele wereld rond gaat, dan vraag je je wel eens af: Hoe komt het toch dat zoveel men-

sen hun geloof gebruiken als rechtvaardiging voor het onrecht dat ze anderen aandoen?

De meeste mensen zeggen: Onze God is een machtige en rechtvaardige God. Kennelijk vinden ze dit iets wat niet navolgenswaardig is, want in hun onmacht zijn ze voortdurend onrechtvaardig. Hun onrechtvaardigheid trachten ze te beschouwen als een bron van macht.

Wie nu het geheel van de geestelijke ontwikkelingen de inwijdingsscholen nagaat, kan wel zeggen: Zolang er sprake is van inwijding is er eigenlijk geen sprake van school. Zodra het meer school wordt, is er minder sprake van inwijding. Want inwijding is een innerlijk proces; dat kun je niet leren, dat moet je ervaren.

Als je zegt, dat je iemand kunt leren hoe hij moet ervaren, beïnvloed je hem dermate in je eigen richting, dat hij door de eenzijdigheid zijn innerlijke waarheid niet meer geheel kan beseffen.

Nu kan ik begrijpen, dat er mensen zijn die zich boos maken over iedereen, die iets kwaads durft zeggen van het geloof. Dat komt, omdat zij in het geloof geloven. Maar het zijn vaak degenen die in het geloof geloven wat het geloof zegt wat ze moeten geloven, die in een innerlijk geloof meer tot stand brengen dan anderen, die handelen volgens hetgeen het geloof hun zegt te geloven. Het is ongeloofwaardig, als je het zo bekijkt. De werkelijke ontwikkelingen komen echter zelden uit de discipline voort, maar van daarbuiten. Zelfs in het christendom kunnen we dergelijke voorbeelden vinden.

Luther was een opstandeling. Ook Thomas van Aquino, die de "vader van de theologie" wordt genoemd door de mensen die hem niet begrijpen, was in feite een opstandeling. Thomas à Kempis was een groot mysticus, maar hij werd tevens voor velen de rechtvaardiging van pretenties, die ze alleen in eigen droomleven voor een enkel ogenblik kunnen waarmaken. Ik heb het gevoel, dat zeer veel van hetgeen een geloof zegt te zijn is opgehangen aan degenen die al dood zijn; bij voorkeur degenen die zijn opgehangen om hun geloof of op andere wijze wreedaardig om het leven zijn gebracht. Het is toch eigenlijk wel zielig, dat je als heiden plotseling tot heilige wordt, als je sterft voor het geloofals het maar het juiste is.

Ik kan dat natuurlijk niet geloven en heb dan ook altijd de neiging te vragen: Hoe komen jullie eigenlijk ertoe uit te maken wat God doet? Als we eerlijk zijn, zeggen we: Er is in ons een beleven van God. Of dat de totaliteit is, weten we niet, maar daaruit kunnen wij voor onszelf wet en reden van ons bestaan en denken vinden. Laten we ons daar dan maar aan houden, dan vinden we voortdurend de innerlijke kracht om alles uiterlijk waar te maken. Maar op het ogenblik, dat wij gaan zeggen: In mij heb ik een begrip van God en dat is de enige waarheid, zijn we zo verwaand geworden, dat we niet meer in staat zijn te zien waar we falen.

De godsdienst is in de loop der tijden in wezen een machtsinstrument geweest in handen van degenen die het hanteerden. Dat hebben zij zelf waarschijnlijk niet beseft. Wij moeten niet denken dat degenen die misbruik maakten van wat in een kerkelijk geloof is vastgelegd dat deden omdat ze misbruik wilden maken. Integendeel, zij overtuigden zichzelf ervan dat wat zij deden het enig juiste was. Want mensen bedriegen zichzelf nu eenmaal graag. Maar dat kun je alleen doen, indien je God niet in je innerlijk toelaat.

Mogelijk denkt u dat ik nu bezig ben een aantal hatelijkheden te spuien. Dat is misschien wel waar gezien vanuit een bepaald standpunt, maar aan de andere kant probeer ik toch ook een beetje de waarheid te spreken.

Ik geloof - dit is mijn persoonlijk geloof dat ik niemand wil opdringen - dat de kracht, die wij in ons ervaren, waaruit we steeds beter beseffen te leven en waardoor we voortdurend meer van dit leven bewust zien,

God mogen noemen. Ik geloof, dat dit voor mij God is.

Ik geloof, dat we door deze kracht een inhoud vinden in ons wezen, die niet is te formuleren en waarvoor elke formulering als tijdelijke omkleding bruikbaar is.

Ik geloof, dat ons werkelijk leven zo veelomvattend is dat door te stellen dat dit leven het voornaamste is en dat Gods wil hierin het voornaamste is in de vorm waarin zij door anderen wordt verkondigd, dit gelijktijdig een vervreemding betekent van onze werkelijkheid.

Dit zijn geloofszaken. Maar per slot van rekening, iedereen verkondigt tegenwoordig zijn geloof. (Ik heb net weer gehoord dat de een of andere minister heeft gezegd, dat het volgend jaar economisch beter zal worden. Als je naar de gegevens kijkt, is dit een geloof. Ongetwijfeld hoop ik, dat de gelovigen de kracht zullen vinden om hun geloof waar te maken.) Maar als alles in feite een beetje geloof is, waar blijf je dan?

Je moet maar eerst beginnen te constateren dat de hele wereld is opgebouwd uit geloof. Als u van de giro een papiertje krijgt waarop staat dat uw tegoed op het ogenblik f 1.722,33 is of zoiets, gelooft u dan dat u het geld werkelijk heeft? Gelooft u dat het er werkelijk ligt? Vergeet het maar! Het staat alleen met een paar getalletjes op papier. Dit is een illusie. Maar als iemand u vertelt dat u door deze of gene daden te stellen van God bepaalde genaden zult verwerven en u krijgt alleen maar de bevestiging dat het nu in orde is zonder dat er iets gebeurt, dan heeft u toch met hetzelfde te maken. Anders gezegd: Het geloof is vaak een giro-instelling waarbij de onderlinge onregelmatigheden van het menselijk ras in een voortdurende uitwisseling een schijnbare progressie van persoonlijke en geestelijke gegevens mogelijk maken zonder dat er daardoor een feitelijke verandering optreedt.

Nu is daar nog de vraag, of wij een geloof kunnen delen met een ander. Ik geloof, dat je het geloof met een ander kunt delen, indien je bereid bent hem zijn eigen waarde te laten. Op het ogenblik echter, dat je de waarde van je godsdienst of lering aan een ander oplegt, ongeacht zijn inhoud en wezen, vernietigt je hem daarmee of je vernietigt de waarde van je godsdienst.

Er zijn mensen geweest, die anderen hebben gezegd: Kiezen of delen, geloven of vierendelen. Dat is dan ook gebeurd.

Er zijn mensen geweest, die zoals Karel de Grote de Saksers bekeerde, anderen bekeerden met een eenvoudige proces: Gelooft gij in Jezus Christus? Zo ja, loop door. Zo neen, kop eraf. Wat natuurlijk zeer bijdraagt tot de eenvormigheid van het geloof in je eigen milieu. Maar kom je daar werkelijk verder mee?

Wat is de waarheid van al deze dingen? Soms vraag je je dat af. Dan denk ik aan Jezus Christus. Ik denk aan de legende die ze van hem hebben gemaakt. Dan zie ik daarachter een sterke lichtende werkelijkheid en ik weet dat die bestaat.

Dan kijk ik naar iemand, die ze de enige profeet hebben gemaakt: Mohammed. Ik zie een mens, die innerlijk verlicht was en die ondanks alles zelf veel van de goddelijke waarheid heeft beleefd.

Ik zie een Gautama Boeddha, die erkende hoe eenvoudig het leven moet zijn en hoe rechtlijnig als je God voortdurend wilt beseffen. En ik zie ook wat ze ervan hebben gemaakt. Als je het mij vraagt, dan is ook daar de bewustwording zoek.

Ik kijk naar al die dingen, die op zich waar zijn, maar die onwaar worden, omdat de mensen er het hunne aan hebben toegevoegd. Soms denk ik wel eens: er zou op aarde één godsdienst moeten zijn, maar er zijn teveel koks. De een gooit er teveel peper in, de ander teveel wijn, een derde zout het nog wat bij, weer een ander vindt dat er nog wat foeli en kruidnagel bij hoort en als je het dan proeft, kun je kiezen: walgen of tegen wil en dank beleefd slikken.

Ik meen, dat er één waarheid is. Als ik vanuit mijn eigen bestaan God beleef, dan is dat een bewijs dat God bestaat, voor mij. Wanneer ik vanuit mijn eigen bestaan voortdurend zie hoe datgene wat ik ben, wordt beïnvloed door mijn beleving van mijn God, dan moet ik toegeven dat ik in zekere zin godsdienstig ben, omdat ik voortdurend probeer te beantwoorden aan datgene wat ik van die God in mij meen te erkennen. Maar gelijktijdig geef ik toe dat ik een hekel heb aan een godsdienst die mij vertelt hoe ik innerlijk moet voelen. Ik moet dan ook zeggen dat ik nog steeds blijf bij de stelling, dat theo-loog alleen vervoegd kan worden: Theo liegt nog steeds. Want alle filosofie en alle schijnbare kennis en pseudo-logica omtrent het hogere moet altijd stranden op de innerlijke beleving, die noodzakelijk is om die zaken waar te maken.

De waarheid is in de loop der geschiedenis steeds meer verdrongen door de menselijke behoefte daarvan profijt te trekken. Als je optimistisch de toekomst tegemoet wilt gaan, moet je denken aan een wereld waarin mensen en geesten versmelten tot een eenheid waarin God niet meer een mythos is of een kracht die je naar geloven kunt ontkennen, erkennen of alleen in een bepaald systeem erkennen. Dan moet God iets zijn wat in elke mens leeft en voor een ieder in al het zijnde op enigerlei wijze manifest is.

Mijn commentaar op het geheel is tamelijk gauw en eenvoudig gegeven.

Altijd weer heeft de mens in zich het geheim, het onbekende, aangevoeld. En altijd weer heeft hij daarin iets ontmoet wat we God kunnen noemen. En altijd weer hebben anderen daarvan misbruik gemaakt om de mens aan banden te leggen en hem zo - willens en wetens vaak - vervreemd van de krachten die in hem wonen.

Indien de mens ooit zijn werkelijk erfdeel wil ontvangen (er zijn nogal wat groepen die leren dat wij allen kinderen Gods zijn), dan zal hij eerst moeten beginnen met zijn Vader te zoeken, niet met hem te verkondigen. Wanneer wij in onszelf de waarheid vinden en deze leven, dan is dat de enig juiste verkondiging van de kracht die ons allen voortbrengt.

Ik meen, dat de toekomst voor steeds meer mensen de behoefte zal scheppen om God metterdaad waar te maken. Ik geloof, dat dit zal voeren tot een vergroting en intensificatie van al datgene wat wij mystieke beleving van God noemen, maar dat tevens betekent: een verduidelijking van 's mensen gedrag waarin eeuwige wetten een steeds grotere rol zullen spelen.

Ofschoon mijn geëerde collega en voorganger meent dat er andere wegen zijn die de mensheid kan inslaan, ben ik zo vrij om te veronderstellen, dat dit niet het geval is. Want als jullie een andere kant uitgaan, dan blijft er geen mensheid meer over. Dus kan de mensheid alleen die richting inslaan.

Indien de mensheid zou falen en in stoffelijke vorm te gronde gaat, dan ben ik er nog van overtuigd, dat de geesten van de mensheid op de ingeslagen weg zullen verder gaan, desnoods zullen incarneren ergens aan de andere kant van deze Melkweg, op een andere planeer, maar levend en zoekend naar dezelfde krachten, die zich op dit ogenblik in toenemende mate in de mensheid roeren.

Hiermede wil ik eindigen. Het is niet dat ik niet wil doorgaan, maar als je zegt "commentaar" dan is die gegeven, meen ik. Ik wil er nog dit aan toevoegen en dat is voor degenen die soms boos zijn een klein denkertje:

De meeste mensen worden niet al te boos, als je slechte dingen van hen vertelt, behalve natuurlijk als het waar is. Mogelijk kunt u dit eens overwegen, als u emotioneel zoudt reageren.

:--:~:

C O N T A C T.

Toen de luchtvaart pas begon, was één van de kreten: Vóór vrij? Contact.

Wanneer wij een ogenblik vrij zijn van de remmingen, die ons wezen voortdurend en in velerlei vormen dwingen op de grond te blijven, dan kan onze geest opwaarts wíeken en de werkelijkheid van het Goddelijke beleven.

Contact met God, met de geest, met al die werelden die zo vlak bij de mensheid staan is alleen mogelijk, indien je kunt loskomen van je te sterke gebondenheid aan aardse redeneringen, menselijke logica en dogmatiek. Daarom zeg ik tot u:

Als u vrijheid zoekt, zoek uw eigen vrijheid. De vrijheid, die in de eerste plaats innerlijk is. Zoek in die innerlijke vrijheid het intense contact met de werkelijke krachten van het zijn te vinden. Dit alleen kan u helpen uzelf waar te maken op een wijze, die door geen eeuwigheden van tijd weer ongedaan kan worden gemaakt.

-:-

G E D U L D.

Wat is geduld? Het vermogen om te wachten. Maar wacht je werkelijk wel, als de wereld verdergaat en al verandert? Geduld heb je eigenlijk alleen, als je eigen drift, noodzaak en illusie weet uit te stellen. Als je zegt: Het zal nog wel komen. En zo je droom niet de werkelijkheid opdringt, terwijl je die nog niet geheel kunt verdragen.

Geduld betekent ook: het vermogen te aanvaarden dat wat je niet beheerst jou steeds zal beheersen en dat verweer maar weinig baat, tenzij het "ik" een eigen wet erkent en deze voor de kosmos laat gelden, waarin het ooit zichzelf beseft.

Wie geduld tot deugd verheft, gaat wat ver, vrees ik. Maar wie zegt: geduld is een werkelijkheidsbegrip waarbij het nutteloze jagen, het steeds voortgaan in de tijd kan plaatsmaken voor een wachten in een besef van doelmatigheid, van rustig zijn zolang er geen dwang bestaat, die leert voor het eerst iets van de eeuwigheid erkennen waarin het Al, dat toch tegelijkertijd aanwezig is, afwisselend wordt beleefd. Wie zo in geduld met al wat rond hem is z'n zijn en krachten geeft aan de mogelijkheid die nu bestaat, hij vindt niet slechts de eeuwigheid, maar ook een wereld die beter hem en die ook hij veel beter steeds verstaat.

Als je denkt dat je geduldig bent, ben je al ongeduldig. Maar wanneer je werkelijk wacht in de erkenning van de noodzaken en mogelijkheden zonder verzet, dan spaar je zoveel krachten dat anderen hun geduld wel eens verliezen door het tempo dat je ondanks je rust ontwikkelt. Mag ik u toewensen, dat u ook in geestelijk opzicht op deze wijze verder zult komen?

:--:

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

M A A N D B L A D.
(10 nrs. per jaar)

I N H O U D.

DECEMBER 1976.

22e jaargang.
Nummer 3.

KOSMOLOGIE

De scheppende geest en het leven

CI blz. 29.

Commentaar

CI " 37.

Per expresse

CI " 42.

WERELD IN WORDING

De dwaasheid van de politiek

CII " 27.

Commentaar

CII " 36.

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

EERSTE BLOK.

C.

DE SCHEPPENDE GEEST EN HET LEVEN.

Als wij worden geconfronteerd met de scheppende geest en al zijn werkingen en wij denken daarbij aan de artistieke prestaties, hoe men eigenlijk uit het bestaande het niet-bestaande tevoorschijn tovert en zo een vernieuwing tot stand brengt, dan kunnen wij ons misschien ook voorstellen hoe het is, als een geest een bewustzijn denkt, droomt en schept. We zouden het wat beeldend moeten uitdrukken:

In de leegte drijft een licht. Het licht is aanwezig. Het licht denkt. En denkend ziet het zichzelf weerkaatst overal in de leegte. Het probeert zich voor te stellen hoe het zou zijn als er leven was en het besluit leven te maken. Het licht geeft aanzijn aan een aantal stralen die zich afzonderen en elk van die stralen wordt gezegd: Jij bent leven.

Maar wat is leven in een lege ruimte? Je hebt "dit ben ik" en "dat ben ik niet". Ik ga. Maar welke richting ga ik uit? Ik kan dat niet eens bepalen. Ergens is licht en ergens is duister. Maar wat betekent dat? Ik weet het niet. Het leven zoekt in zich weer een voorstelling te krijgen van de wereld waarin het leeft. En zo zoekt het steeds verder totdat het ontdekt dat er materie bestaat.

In de materie probeert dit leven richting en inhoud te vinden; een omschrijving van zichzelf. Maar in de werkende vulkanen, in de waanzinnige draaiing van de sterrennevels vind je jezelf niet zo gemakkelijk terug. O, je begint een beetje te begrijpen dat er richtingen zijn, maar wie en wat je bent, weet je eigenlijk niet. Dan komt het ogenblik, dat je gaat zoeken naar iets anders, naar een mogelijkheid. Die mogelijkheden zijn overal.

Ergens is er een kristal. Een geest ontdekt dat het kristal zijn wezen schijnt te versterken. Het is alsof er echo's terugkomen. Die geest versmelt met het kristal.

Ergens anders drijft een half-eiwit rond in de wereldzee, geschapen door toevallige omstandigheden en harde straling of door het ingrijpen van hogere machten. Die geest zegt tot zichzelf: Zou dit leven zijn? Maar er is geen besef, er is geen bewegingsmogelijkheid, er is niet voldoende. Langzamerhand probeert die geest iets daarin te veranderen en dan ontstaat er een eerste levensvorm en het wordt al heel snel een amoëbe. Maar die amoëbe heeft niet genoeg mogelijkheden.

Er is jacht, zeker. Er is "het eten" en misschien zelfs al "het gegeten worden" zo hier en daar. Maar als je een pseudo-pode uitstulpt en verder drijft in een wereld die je eigenlijk niet eens goed kunt omschrijven, dan weet je niet veel van jezelf. De geest probeert dat te doen door vele van die wezens elk een vonkje van zichzelf te geven. Hij probeert in de splitsing van een amoëbe voortdurend meer te worden, maar het is en blijft hetzelfde. Bewustzijn kan zichzelf niet omschrijven. Het heeft geen begrip

van zichzelf. Dan komt de beslissing: misschien moet ik het anders doen.

Er is een pressie en voor de eerste maal delen een paar cellen zich zonder zich gelijktijdig van elkaar te scheiden. De geest heeft een nieuwe mogelijkheid geschapen. Vanaf dit moment is het mogelijk te specialiseren. De ene cel kan een beetje anders gaan werken dan de andere.

De geest probeert zichzelf te spiegelen, maar komt tot de conclusie: nu kan ik mijn wereld een beetje beter omschrijven. Er is beneden, er is links en rechts. Ik heb vijanden en ik heb vrienden. Ik zie voedsel. Ik zie wat ik moet vrezen. Er komen vaag de contouren van Een bestaan in mij op. Maar is dat leven? Ben ik dat zelf?

Zo nemen de aantallen cellen toe, worden de organismen complexer en er ontstaat langzaam maar zeker het eerste werkelijke leven. Waarom? Eigenlijk alleen omdat het niet voldoende is alleen maar te bestaan, als je niet iets méér kunt doen dan dat. Het is de hunkering, voortgekomen uit die eerste lichtvonk om je te spiegelen aan jezelf. Het is de eeuwige strijd om zelferkenning en zelfkennis. Zo ongeveer kun je het je voorstellen. Dit is gebeurd in een oneindig aantal variaties, want er zijn ook sterren geweest.

Sterren die bezielde werden. Sterren waar in een enorme kolking de gasen zich langzaam maar zeker tot een kern verdichtten en waaromheen de enorme gloed bleef spelen van een voortdurend zich vernieuwend reactieproces. Het zijn dus persoonlijkheden. Ze hebben met elkaar gesproken, maar ook daar blijft de hunkering bestaan om zichzelf te kennen. Ook hier is de behoefte om jezelf te uiten.

De zon zendt haar stralen uit naar een planeet, eruptief bijna. Harde straling treft de oppervlakte. Waarom? Omdat een geest zichzelf wil kennen.

Scheppen is een poging om je aan jezelf te onthullen. Het is vaak een beetje moeilijk dat proces goed te begrijpen. Wij denken aan de scheppende geest heel vaak als iets wat almachtig is. Maar wat is die almacht? Wij zijn deel van het grote Licht, zeker. Voor ons is dat Licht almachtig, want al wat wij zijn en alle mogelijkheden die er bestaan hebben wij daaraan te danken. Maar is het Licht voor zichzelf almachtig? Wij weten het niet. Wij kunnen het alleen maar veronderstellen. Die veronderstelling is, dat de schepping voortkomt, zoals ze bij de mens en bij alle leven door de hele kosmos heen altijd is voortgekomen, uit de behoefte om het eigen "ik" te kennen. Het is een poging om jezelf te ontmoeten. Een poging ook om jezelf te ontmaskeren.

Als we te maken krijgen met normale scheppende kunst, dan denken de mensen altijd aan dat wat naar buiten toe kenbaar wordt. Ze horen de melodie, ze zien het schilderwerk of het beeldhouwwerk, ze lezen de roman, ze proeven het gedicht en denken: dat is de uiting. Maar eigenlijk is dat niet waar. Wat u erin ontmoet is wat u er zelf in legt. Het is uw reactie op iets van een ander.

Maar wat heeft die ander willen doen? Waarom heeft hij die melodie geschapen? Omdat er in hem een droom leeft. Iets waarvan hij voelt: dat zou ik zelf kunnen zijn en hij wil dat buiten hem zien. Daarom schildert hij, daarom probeert hij over de grenzen van het grijpbare en uitdrukbare heen iets méér te zeggen.

Rembrandt van Rijn schildert Saskia. Het is eigenlijk maar het spel van de vakman, zou men denken. Maar dan ineens wordt hij ergens gegrepen. Hij ziet iets méér en op de een of andere manier moet dat beeld worden verwerkt. Hij moet het veranderen. Het kan geen gewoon portret zijn, want ergens is daar zijn visie en zijn reactie op Saskia. Dan ontstaat er plotseling een eigenaardige werking van de achtergrond. Er is een bepaalde lichtval. Er komen wat schaduwen bij. De materialen krijgen een andere, een rijkere gloed. De vrouw zelf wordt bijna raadselachtig, alsof de uitdrukking die ze heeft veel verbergt: het zoeken achter het masker van de schilder, die niet de vrouw zoekt maar zichzelf; de betekenis die de vrouw voor hem heeft.

De scheppende geest is altijd bezig met zichzelf. Je kunt dat proberen te ontkennen, maar welke vorm van kunst je ook neemt - of je de reis van

de Pelgrim beschouwt of misschien een Kronkel leest - het is altijd weer: wat ben ik zelf? Het is het innerlijke drama uitgebeeld bij de een in een poging jezelf duidelijk te maken waar je naartoe gaat en bij de ander in de sfeertekening van een cafeetje of van een paar mensen die praten. Het is de eigen onbewuste en toch altijd aanwezige hunkering naar iets anders, naar een grotere warmte dan met de milde spot alleen uitdrukbaar is. Het is een honger.

Als ik u dit voorleg - ik geef toe dat ik daarbij enkele oratorische trucs heb gebruikt - dan doe ik dat om de scheppende geest toch een beetje dichterbij te brengen.

U schept ook op uw eigen manier. U probeert net even anders te zijn of te doen. U probeert contrasten te zien en te beleven. U probeert zelfs met uw uitingen tegen de mensen het eigen wereldbeeld op de een of andere manier een andere vorm te geven. Zelfs een paar kletsende dames, die het over een derde hebben die er niet bij is, zij zijn niet bezig over die andere, ook zij spreken nog over zichzelf. Want ergens is het scheppend element van de geest altijd aanwezig.

Laten we proberen dit geheel vast te leggen in enkele wat kille regels die minder sonoor zijn, maar juist daardoor misschien eerder enige objectiviteit krijgen.

1. Een scheppende geest is een geest die iets in zichzelf erkent, beleeft en dit kenbaar wil maken. Die kenbaarheid heeft niet de zaak zelf ten doel, maar het herkennen buiten het "ik" van datgene wat binnen het "ik" bestaat en wat in het innerlijk niet voldoende duidelijk beleefbaar is. Het is een voortdurend afzonderen van de elementen in jezelf om zo voor jezelf a.h.w. beetje bij beetje een beeld op te bouwen van dat wat je bent of zou kunnen zijn.
2. Het scheppend proces is voor de geest altijd in de eerste plaats een denkproces, ook als de gedachten niet het waakbewustzijn bereiken, want alle scheppen is uiten. Maar om te uiten moet je eerst de inhoud beseffen. Het is een bewust proces, ook als een deel van de waarden van dit bewustzijn niet in woorden of gangbare termen uitdrukbaar zijn.
3. De geest, die leven schept, probeert eigenlijk zichzelf te vinden, want leven is de uiting van het besef te bestaan. Daarom zal hij hoe dan ook en waar dan ook steeds weer trachten leven te vinden: een voertuig, een vorm, een wereld waarin contrasten zijn. Omdat alleen op deze manier het eigen besef van bestaan kan worden uitgedrukt en uitgebeeld.
4. Alle leven is een soort charade. Het is een etaleren in vermommingen wat je bent en wat je kunt. Daarnaast is het zien waar je faalt. In de erkenning van het falen en het slagen wordt de geest pas bewust van zichzelf. De schepping is het proces van de bewustwording.

Als wij ons bezighouden met de kosmos, dan moeten wij beginnen met te beseffen dat overal waar leven, waar beweging is er iets van die energie moet zijn die wij geest noemen of misschien, als ze nog niet is afgesplitst, God. Ik weet dat dit een stelling is, een onbewijsbare stelling. Ik besef heel goed dat je daarvan heel andere uitleggingen kunt geven. Maar als er leven is en dat moet enige zin hebben, dan kan dat alleen door de waarde die dat leven bezit, hoe dan ook, voor wie dan ook.

Ik stel, dat het leven altijd wordt geleefd vanuit een geest, dus vanuit een bewustzijn. Ik zeg, dat alle genetische eigenschappen en kwaliteiten, die je bij kleinere wezens en dieren kunt vinden, die zelfs in planten aanwezig zijn eigenlijk niet te maken hebben met het bewustzijn als zodanig, maar dat ze wel degelijk ontwikkeld zijn om een bewustzijn te dienen.

Elk leven bezit een reactievermogen. Soms is het niet iets wat u "denken" noemt. Soms is het proces van realisatie zo traag, dat u niet eens beseft dat het bestaat, maar het is er wel. Planten reageren op geluid en

niet alleen op licht. Planten reageren op de liefde van mensen, de uitstraling van mensen. Als je je dat realiseert, moet je toegeven dat er ergens een bewustzijnsproces aan de gang is. Leven is bewustzijn. Het is ook heel duidelijk dat iemand, die werkt met leven zoals heel veel mensen doen (u heeft waarschijnlijk ook wel een paar plantjes of een paar huisdieren) dit doet om zichzelf in dat leven nog eens extra uit te drukken.

De dame met haar schoothondje en de man met zijn rozen benaderen deze dingen alsof het gewoon een dier of een plant zou zijn. Zij projecteren zichzelf daarin. Het hondje wordt een soort jeudig replica van de persoon in kwestie. Het is het kind waarin men zichzelf herbeleeft. Het is een uitwisseling van genegenheid die aan de ene kant misschien berust op een voederbak, maar aan de andere kant op de enorme behoefte om een reflex te vinden voor bepaalde waarden die in het "ik" bestaan. Dat is met de man met de rozen precies eender. Hij zoekt iets te zien, iets te vinden dat beantwoordt aan wat er in hemzelf leeft.

De hele kosmos is vol van geesten, vol van bewustzijn. Weer een stelling. Natuurlijk. Het zou dwaas zijn om de menselijke psychologie, die bij hond en rozen zo'n grote rol speelt nu onmiddellijk ook toe te kennen aan de heersers van grote sterrenniveaus. Maar toch, wij als mensen die op aarde leven projecteren delen van onszelf, van ons besef, van onze wereldverwachting, van onze hunkering en ontgoocheling ook vaak in de dingen rond ons. Wij wijzen bepaalde figuren af. Niet omdat ze ons iets doen, maar omdat ze voor ons een herinnering of een ervaring zijn. De ervaring wijzen we af. We wijzen bepaalde geluiden, klanken en kleuren af. Niet omdat ze specifieke betekenis hebben, maar gewoon omdat ze voor ons disharmonisch zijn. Zo voelen we ons ook tot andere dingen aangetrokken. Wij zoeken eenvoudig een harmonisch geheel te vinden. Maar in de tegenstelling van afwijzen en aantrekken uitent wij eigenlijk wat wij zijn. Want wat wij in de wereld buiten ons zien is datgene wat wij zelf zijn.

Als je dat een beetje begrijpt, is het duidelijk dat een heerser van een sterrenniveau - hoezeer zijn processen van besef, van bewustzijn, zijn mogelijkheden ook zullen verschillen van die van ons - toch ergens een soortgelijke geneigdheid moet hebben.

In het wervelende spel van de materie, die hij beheerst, wil hij eenvoudig die klontering daarin tot stand zien komen alsof hij de eenof andere Hindoegod is die de wereldzee karnt. Hij wil leven op de planeten die zich afsplitsen wanneer zonnen elkaar hebben ontmoet of wanneer materie voor een ogenblik stolt buiten de draaiende kern van de zon zelf. Hij wil deze dingen. Want in de contrasten die er ontstaan in de wisselwerkingen, in de vele schijnbaar strijdige bewegingen, in heel dat kaleidoscopische spel van sterrenbanen tracht hij uit te drukken wat in hem beweegt. Of moet ik zeggen in haar; we kunnen er zelfs geen sexe aan toe kennen. Het is een wezen dat leeft, dat scheidt. Maar scheppend geeft het iets van zijn eigenschappen aan de dingen waarmee het werkt. Laat mij het zo zeggen:

De plant reageert op de liefde van degene die haar verzorgt. Het dier gaat zich in zijn gewoonten en in zijn manier van uiten voegen naar de persoon die de verzorger is. Waarom zou dan een ster zich niet gaan voegen naar de kracht die haar heeft veroorzaakt, maar die gelijktijdig haar bewegingen regelt, die haar a.h.w. voert door een onbekende ruimte? De ster imiteert; maar imiterend komt ze tot besef. Ze gaat zichzelf erkennen. Ook zij wil - dat ligt in de oorzaak besloten - zich uiten, ze wil zich openbaren. Zo ontstaan dan de planeten.

De planeten zijn bezielde, want ook daarin is er reactie op het leven van de zon. Die reactie zal er een zijn die in de eerste plaats erkenning inhoudt; een soort respect. Het is een behoefte aan bepaalde uitingen en een angst voor bepaalde verwijten misschien. De planeet denkt. Ze kan in de ruimte buiten zich niet iets vinden om te bezielen. Het planeetje kan

alleen zichzelf vinden. Zo splitst het zijn massa, verdeelt en herverdeelt die en probeert zo alle combinaties van grondstoffen te vinden. Er ontstaat een eerste leven. Een leven dat voor ons misschien nog geen leven is, omdat het niet beantwoordt aan de normen die een mens aan leven probeert aan te leggen. Er is b.v. een berg, die anders reageert dan andere bergen, die in zijn massaliteit een soort magnetisme heeft opgebouwd (een eigen uitstraling) waardoor een wisselwerking met de omgeving mogelijk wordt. Dan is het begrijpelijk, dat die berg op zijn beurt weer alles beïnvloedt wat er rond hem ontstaat en groeit.

Wanneer het eerste leven ontstaat, dan is dat niet slechts een kwestie van toeval of van een scheppingsdaad waarbij men a priori heeft gesteld: nu wil ik dit of dat maken. Het is natuurlijk erg aardig je God voor te stellen, terwijl Hij druk bezig is om alle beestjes die hij toevallig nog in zijn geheugen heeft te scheppen. Hier de zebra, daar de kangoeroe en ten slotte komt hij aan zijn "meesterwerk" toe: de mens. (Ofschoon dat meesterwerk dan tussen aanhalingstekens staat, want dat wordt alleen door de mens beweerd. U moest eens horen wat sommige dieren van de mens denken!)

Het is een mooi verhaal, maar het is gebaseerd op de behoefte van de mens om zichzelf primair te stellen, om vanuit zichzelf een dominante relatie te scheppen ten aanzien van zijn omgeving. Hij wil meer zijn dan het andere en daarom ontkent hij ontzettend veel dingen die reëel bestaan. Iedereen die een beetje nadenkt kan toch zeggen: Een dier is bezielde. O neen, zegt de mens, dat is een arm, redeloos wezen. Omdat die rede niet menselijk is? Omdat een ezel niet kan lezen is hij een ezel? Ik ken heel veel ezels die heel goed kunnen lezen en op twee benen lopen. Zijn die, omdat ze kunnen lezen, mensen? Het is een eigenaardig oordeel.

De mens projecteert zijn meerwaardigheidsbehoefte in zijn omgeving, maar gelijktijdig verwacht hij uit die omgeving een antwoord. Je test jezelf voortdurend. Dat klinkt wat vreemd, maar waarom wil de rozenkweker nu toevallig juist die ene nieuwe variëteit ontwikkelen? Is het niet alleen maar om zichzelf te bewijzen dat hij scheppend is, dat hij iets kan maken wat er nog niet was? Waarom probeert iemand, die met dieren omgaat in het dier bepaalde dingen tot stand te brengen die eigenlijk geen nuttigheidsoverwegingen als grondslag hebben, maar gewoon aardigheidjes zijn? Het mooi zitten, het likje, het netjes aan tafel zitten e.d.? Is het eigenlijk ook weer niet omdat je iets wilt veroorzaken dat er nog niet was?

Denk dan maar weer aan de kosmische ruimte. Denk aan al die entiteiten die bezig zijn met iets wat daar toch heel veel op lijkt. Natuurlijk, het zijn geen mensen en het zullen ook nooit mensen zijn. Het zijn geesten. En geest zijn betekent: de behoefte hebben om te scheppen. Niets is voor een geest erger dan in een ledige ruimte te staan, duister en zonder licht en niets te hebben dan zichzelf. De bewuste geest echter ziet het duister en zegt: Het worde licht. Zijn droom van licht projecteert hij en het is licht. Dan zegt hij: Er moeten zon, maan en sterren zijn. Hij neemt zijn gedachten en zegt: Daarbuiten zijn ze, en voor hem is het waar. Hij leeft in een wereld en zegt: Op die wereld moeten er steden en mensen zijn; en ze zijn er.

In de vorige les heeft u het een en ander gehoord over de manier waarop men in de geest creëert. Ook in andere lezingen is reeds het een en ander daarover verteld. Een geest moet werkelijk scheppen. En pas als wij zo ver zijn gekomen dat wij beseffen dat alles in onszelf bestaat en de **samenhang** in ons wezen kenbaar wordt, zal de behoefte tot scheppen afnemen, omdat dan de innerlijke erkenning de uiting meer en meer overbodig maakt.

Alle geest heeft de neiging tot scheppen. Elk scheppen is een poging om het "ik" te realiseren. Het is de onbekendheid met ons eigen wezen waardoor wij onevenwichtig zijn. Dat geldt voor elke geest. Het is de onevenwichtigheid die wij willen opheffen. Daarom maken wij buiten ons dingen waar die in ons hebben bestaan, maar die in ons geen vorm hadden, niet kenbaar, niet

hanteerbaar genoeg waren. Scheppend brengen wij leven voort. Want als wij met veel liefde en zorg een kunstwerk maken, dan zeg ik u dat daar kracht in schuilt. Het leeft, ook al is het een ander soort leven dan u denkt. De verf leeft. De lijnen leven. De combinaties kunnen leven. Klanken leven. Woorden leven. Alles krijgt leven. Het krijgt zelfstandigheid. En juist omdat het buiten ons staat als iets waaraan wij eigenlijk niets meer kunnen veranderen, confronteert het ons met onszelf.

Het eerste leven op aarde is inderdaad een combinatie van half-eiwitten geweest totdat er een nieuwe vorm ontstond, de eencellige, die in haar omgeving kon reageren. Wij weten allen dat er meercellige wezens zijn gekomen en hoe langzaam maar zeker daaruit de eerste weekdieren zijn voortgekomen, de eerste algea enz. enz. Maar realiseren wij ons wel dat al die dingen alleen konden bestaan omdat er iets of iemand was die behoefte had zichzelf daarin uit te drukken?

Er wordt nogal eens gelachen, als je het hebt over de beschermgeesten van volkeren, rassen en groepen. Dan zegt men: Daarvoor hebben wij toch geen geest nodig, dat doet God wel. Maar als je gaat kijken naar de verschillende kwaliteiten en eigenschappen die je op je eigen wereld vindt, is het dan niet begrijpelijk dat er ergens een entiteit is die probeert zijn beeld van leven, van mens-zijn te realiseren in de levensvormen die er zijn? In die levensvormen zit ook een geest. Die geest leeft ook weer op zijn manier. Het lijkt een beetje op een Chinees doosje: het ene doosje steekt in het andere. In de ene scheppende kracht is weer een andere verborgen en zo gaat het door totdat je het ogenblik bereikt bij de kern waar niets is. Niets, omdat de werkelijkheid van alle omhulsels in dit ene punt zit.

Zoals het leven op aarde is ontstaan, zo is dat overal gebeurd. Soms is het een vreemde combinatie geweest van een paar chemische stoffen, oxyden, vloeibare gassen, samengekomen ergens op een zware planeet. Het werd een nucleus, een kern. Die kern had mogelijkheden om zich te manifesteren t.a.v. de omgeving. Er is een geest geweest, die daaraan behoefte had, die de omgeving a.h.w. op een andere manier wilde constateren en zo is de bezieling van die eenvoudige kern ontstaan. O, het is geen leven volgens uw denken en in uw vorm misschien. Ik weet het wel.

Als u denkt aan iets dat leeft en bestaat uit vloeibaar metaal en verschillende oxyden, dan denkt u toch in de eerste plaats aan een soort wezen of een soort plant. Maar het kan net zo goed alleen een warreling zijn. Een warreling die blijft bestaan, want het gaat niet om de vorm. Het scheppen van het eerste leven is nooit gebaseerd op vorm. De vormnoodzaak en de vormmogelijkheid worden pas concreet nadat het bewustzijn in die eerste vormen gaat beseffen: hier heb ik nog niet voldoende definitiemogelijkheid. Ik moet mij verder openbaren om mijzelf beter te beseffen, om van die vreemde knagende honger, die leegte in mijzelf af te komen en eindelijk mij te vullen met het besef van al wat ik ben.

Er zijn werelden waar volkeren leven anders dan u. Er zijn humanoïde rassen die van plantaardige oorsprong zijn. Andere rassen zijn voortgekomen uit wat u koudbloedigen zoudt noemen. Er zijn vogels, vissen en wat u zich ook maar kunt denken en allemaal hebben ze wel de kans gekregen om de voornaamste vorm te worden. Die voornaamste vorm is niet alleen maar afhankelijk van de mogelijkheden die de vorm biedt. Het is wel degelijk ook de behoefte van een scheppende entiteit, een levengevende entiteit om in de wisselwerking tussen deze vormen onderling en de wereld waarin ze bestaan zichzelf te erkennen. Daarom geeft zo'n entiteit een stuk van zichzelf in elk leven.

Er zijn heel veel eigenaardige dingen. Als je denkt aan b.v. de manier waarop men in de oudheid de grote goden zag, dan zie je die eigenlijk als planeetgeesten, als manifestaties van werelden buiten de aarde. Tegenwoordig haalt men de schouders op en zegt: Dat is bijgeloof. Maar is dat wel helemaal waar? Is het zo dwaas om zelfs het onweer, dit wonderlijke spel van spanning tussen atmosfeer en aarde, te zien als manifestatie van een

persoonlijkheid? Is het niet een levend proces? Je zoudt eens daarover moeten nadenken. Dan zeg je tegen jezelf: Dit kan niet, want ik ben een mens. Of: ik ben een geest uit het menselijk ras. Ik ken die verschijnselen. Ik kan ze ontleden en verklaren, dus is het niet beziel, is het geen leven. Maar wie zegt u dat het geen uitingen zijn van leven?

U zit met elkaar te praten. U roept, terwijl u zit te picknicken elkaar een grap of een groet toe. Maar wat beleeft de mier die de klanken over zich heen voelt spoelen? Hoe zal zij die verklaren? Het is een luchttrilling, zal ze zeggen, een natuurverschijnsel. Of zal ze misschien zeggen: het is de stem van de goden die spreekt? Maar als je je realiseert dat de mier op die manier kan reageren, waarom zou dan de mens niet zo kunnen reageren op uitingen van een leven dat net weer iets hoger is, net een beetje anders is?

Als wij teruggaan naar de eerste levensvormen, dan worden we altijd geconfronteerd met enorme krachten die in de materie spelen. Dan is er onweer en bliksem, er zijn erupties van zonnen, er zijn enorm sterke wisselingen van temperaturen en dan heeft de aarde. Is dat allemaal alleen maar toeval? Of is er een geest, die probeert door reacties te veroorzaken buiten zich op de een of andere manier iets waar te maken?

Wat wij in deze lessen doen is in feite een primitieve kosmologie opbouwen meer niet. Een kosmologie wil zeggen: een beeld van de kosmos en deels een verklaring daarvan. Mag aan het begin hiervan dan misschien de scheppende geest staan, die vanuit zich ook het materiële leven dat eigenaardige spanningsveld dat een zelfstandig bestaan schijnt te geven, veroorzaakt? Ik meen, dat deze les op zich grote consequenties heeft voor een ieder die die mogelijkheid alleen maar aanvaardt. Het betekent, dat alle leven vanaf de eerste primitieve vorm tot wat u nu bent mede wordt geregeerd door Meesters, door bescherm- of geleidegeesten of hoe u ze wilt noemen, en dat de ontwikkeling van de rassen niet alleen maar een speling van de natuur is zonder meer, maar dat er wel degelijk ook entiteiten bij betrokken zijn. Een soort spel misschien van een hogere geest die bepaalde afwijkingen nodig heeft, omdat dit contrast de enige mogelijkheid is om de in hem bestaande vragen te beantwoorden.

Dan is het ook niet dwaas meer te denken dat een planeet een eigen leven heeft, dat een zon een eigen persoonlijkheid heeft. En al zijn die wezens dan vanuit menselijk standpunt zoiets als goden, als onbenaderbare manifestaties van een hoger besef, zeker is dat wij een brokje zijn van datgene wat zij gebruiken om zich te uiten.

Gesteld: Al wat bestaat in de materie is beziel. De mate van bezieling kan verschillen. Daar waar een entiteit haar gehele energie geeft aan het maken van iets - hoe dit dan ook geschiedt - zal een deel van de maker mede versmolten zijn in het werk. Dat betekent dat het werk een eigen leven begint. Een beperkt leven misschien, maar een leven. Het betekent, dat er niets kan bestaan in de gehele kosmos waarin een geest niet ergens een rol speelt. Als wij beginnen met aan tenemen dat alles beziel is, dan behoeft dat nog niet een pantheïsme te zijn. Het behoeft niet te zijn: alles is God. Neen, dan kan het eenvoudiger worden gezegd:

Alles is leven. En leven is altijd weer het product van een scheppende geest, die iets van zijn eigen kracht en van de ruimte die hij buiten zich erkent samenvoegt om zo iets van zichzelf beter te leren kennen. Als alles beziel is, dan is er rond u een enorm spel van allerhande krachten aan de gang. Dan is uw aarde een wezen dat leeft. Dan is de zon een wezen dat leeft. Dan zijn de banen van de planeten niet alleen maar toevalsproducten en dan kunnen wijzigingen daarvan ook voortkomen uit oorzaken, die redelijk gezien daarvoor onvoldoende zijn.

Wie het geheel van het Melkwegstelsel beschouwt, wordt gelijktijdig getroffen door de wonderlijke ordening die daarin heerst en de ongeloof-

lijke verspilling. Als je denkt aan zakelijkheid en efficiency, zoals een mens dat beschouwt, is het een krankzinnig geheel. Sterren exploderen. Stofwolken doen zonnen tijdelijk opvlammen of doen ze doven. Leven ontstaat en vergaat in momenten die vergeleken bij het geheel kort zijn. Zinloos, tenzij er een kracht is die in al deze dingen leven brengt. Maar waar een geest is, waar een besef is, daar is leven. Waar een bezielende kracht aanwezig is, daar kan deze niet zonder meer worden uitgewist. Ze blijft of als deel van de oorspronkelijke persoonlijkheid of als projectie daarvan bestaan. Niets gaat te gronde omdat de essentie altijd bestaat. Maar dat betekent dan ook, dat de sterren die vergaan zijn ergens nog bestaan. Het betekent, dat werelden met hun leven dat allang is uitgeblust toch nog ergens dat leven dragen, al is het maar een besef. Het betekent, dat de hele kosmos vooral vol is van denkbeelden, vol van kracht en dat betekent weer dat het eerste leven, waar het ook optreedt, altijd het product is van een bewuste scheppende geest, die vanuit zich buiten zich het eigen "ik" waarmaakt. Waar wij verder ook over zullen praten in deze cursus, vergeet u dat niet.

Als wij spreken over sterren en hun banen, dan spreken wij over persoonlijkheden, over bewustzijnsvormen. Dan spreken wij over zaken waarin het verleden blijft bestaan zoals in uw geheugen de herinnering aan uw jonge jaren misschien nog een rol speelt en zelfs dromen van het nooit beleefde u altijd weer stimuleren. Bezieldeheid is belangrijk.

Hoe het eerste leven op aarde ontstond? Ach, dat is zo eenvoudig. De aarde zelf is het die zich oploste in de eerste wereldzee. Waarom? Dat is allemaal toevallig, zegt men dan. Maar waarom zou dat toevallig moeten zijn? Waarom worden sommige stoffen in veel grotere mate opgelost dan andere, terwijl chemisch gezien de oplosbaarheid gelijk is? Het is alsof de aarde zelf zegt: Ik wil dat hier iets ontstaat. En als de half-eiwitten er zijn, dan is het alsof de aarde heeft gezegd: Nu heb ik de mogelijkheid geschapen voor leven. En dan komt er een ander besef dat zegt: Ja, dit kan leven zijn. Er ontstaat een wisselwerking: de erkenning van de aarde die zichzelf terugvindt in het leven en blijft reageren op de uitstraling van de mensheid ook nog in deze dagen aan de ene kant en het besef dat heeft gezegd: Hier moet ik een levensvorm vinden. Hier bouw ik voor mij een voertuig op. Hier schep ik het contrast waardoor ik mijzelf beter leer kennen, waardoor ik mijn wereld die in mij is buiten mij gemakkelijker kan projecteren en zo meer mijzelf kan zijn.

Je kunt niet zeggen dat alle leven op aarde van de zon stamt of van de aarde zelf. Er zijn andere krachten bij betrokken: geesten met een andere origine dan alleen maar het deel-zijn van zon of aarde. Maar dat zij zich kunnen uiten in die eerste levensvorm, is ook te danken aan de behoefte van de aarde zelf. Die hele kosmische spilzuchtige, grandioos wanordelijke orde is de voortdurende wisselwerking tussen geesten, die zichzelf zoeken omdat ze geboren zijn uit de projectie van een geest die zichzelf zocht.

Als wij dat weten, laten we dan maar rustig verder kijken hoe de eencelligen op een gegeven ogenblik tot een celdeling komen zonder directe scheiding. Hoe de meercelligen ontstaan en hoe elke specialisatie van functie in de cellen betekent dat bij celdeling meer organismen ontstaan en daardoor verdere specialisaties.

Dan kijken wij tot wij de eerste mollusk zien, de eerste kwal, de eerste vis, misschien het eerste kruipende dier, de eerste planten en misschien zelfs de eerste mensen. De afstand tussen de eencellige en de stegosaurus is niet groot. Die tussen de stegosaurus en de mens evenmin. Het zijn afstanden in tijd, niet afstanden in uiting. Het is het besef dat de hoofdrol speelt. Juist daardoor kan zelfs de mens soms dingen aan de hemel lezen, ook al kan hij ze niet goed vertalen. Alleen deze band en de nauwe verbondenheid van alles, ongeacht de scheidingen in tijd of ruimte

gezien vanuit een voertuiglijk standpunt, maken het de mens mogelijk de toekomst te zien en het verleden te leven, stemmen te horen en stemmen weer te geven.

Zoals het voor de mens is, is het voor alle leven. Want het eerste leven is geschapen toen de eerste lichtstraal, gedreven door datgene wat haar heeft uitgezonden, zocht zichzelf te herkennen. En zich onderscheidend van het duister, zichzelf omschrijvend, daarmee een eigen inhoud uitdrukkend in een wereld waarin ze eens had gezegd: Het worde licht.

-:-

C O M M E N T A A R .

Als je de inleiding hoort, krijg je zo het idee: een geest, ach, doet niets anders dan scheppen. Dat is wel waar, ofschoon hij zodra hij in een menselijke vorm komt meer houdt van opscheppen.

Wat is eigenlijk scheppen? Dat is erg moeilijk te definiëren. Als je de inleider in zijn betoog volgt, is scheppen niets anders dan het hergroeperen van bestaande waarden op een zodanige wijze dat ze kenbaar worden en dat deze herkenning op zich eerst mogelijk is na beleving.

Daarbij kom je toch een heel belangrijk punt. Want als je bezig bent over sterren en planeten die bezield zijn, dan zeg ik: Dat kan wel waar zijn, maar is niet het meest belangrijke dat je iets beleefd. Ik vind het mooi dat een kunstenaar kan schilderen, schrijven of componeren, maar ik meen dat het belangrijkste niet eens het eindproduct is, maar eigenlijk het feit dat hij het doet; de beleving waardoor hij het doet. Want dan maakt hij iets waar. Het leven is voor mij een voortdurend proces van een schijnbare verandering waardoor het bestaande beter kenbaar wordt.

Het eerste leven. Ik vind het erg leuk, zo'n eiwitje dat een klap zijn kop krijgt en dan plotseling muteert tot een eencellige. Daar komt dan een bewustzijn in. Mooi, maar wat heb je daaraan? Want als je die conclusie moet gaan doortrekken waar kom je dan terecht?

Op het ogenblik, dat je stelt: de eerste eencellige wezens werden bezield door misschien de aarde zelf, maar zeker ook door andere geesten (dus krachten van buiten de aarde die al op de een of andere manier een zelfstandig bestaan leidden), dan zeg je volgens mij, dat een mens eigenlijk een uit zijn krachten gegroeide amoëbe is, want dat is dan hetzelfde.

Dan zie je die complexe mensenwereld met haar economie, godsdienst, politiek en alle andere kunsten die ze vertonen en zeg je tegen jezelf: Waarom is dat nodig? Voor mij is het niet alleen de vraag: wat is het bestaan? Neen, waarom zijn de dingen zoals ze zijn? Dat vind ik veel belangrijker in een kosmologie.

Als je vraagt: hoe is de zaak ontstaan? Best, dat mag voor mij. Ik vind het meer kosmogonie dan kosmologie. Maar als je probeert te beredeneren wat de zin en de betekenis van alle dingen is, dan moet je toch uitgaan van al het bestaande. Wat bestaat er dan eigenlijk? Heel veel dingen waar wij allemaal tegen zijn en die wij desalniettemin toch in stand houden. Dat zult u met mij eens zijn.

Wat is de reden daarvan? Kennelijk dat wij tegen onszelf verdeeld zijn. De tegenstellingen, die buiten ons bestaan - ik citeer bijna letterlijk de

eerste spreker) zijn het resultaat van de tegenstellingen in ons die wij buiten ons kenbaar maken. Ik denk, dat heel veel mensen met moeilijkheden zich niet realiseren dat Den Uyl ook hun geesteskind is! En wat dat betreft ook Idi Amin of Menten. Toch is dat allemaal waar. Dan moet je volgens mij niet zeggen: de dingen bestaan zoals ik ze zie, maar: ik zie de dingen zoals ze in mij reeds bestaan. En daarmee is de objectiviteit, waarmee door de inleider even werd geschermd, eigenlijk wel teniet gedaan.

Wat ben ik? Daar is geen antwoord op te geven. Iedereen, die denkt dat hij zichzelf kent, bedriegt zichzelf, tenzij hij het alleen tegen anderen zegt, dan bedriegt hij anderen; tenminste dat denkt hij. De meeste mensen zijn voortdurend bezig een illusie over zichzelf op te bouwen, die ze voor anderen in stand houden; terwijl ze innerlijk de betekenis en waarde ervan ontkennen. En als dat voor mensen geldt, dan zou dat heel misschien wel eens waar kunnen zijn voor een sterregeest, een aardgeest of iets dergelijks.

Onder mensen heb je pure slechte of pure goede. Dan moet dat onder sterren ook waar zijn. En als ik nog wat verder ga, dan moet dat ook in het Melkwegstelsel zo zijn en in de andere sterrenniveaus. Zijn het nu goede of zijn het kwade? Je kunt geen conclusie trekken volgens het gestelde. Je kunt alleen maar zeggen: Voor mij is dit zo. En het is daarom dat ik in dit commentaar graag wil zeggen: Lieve mensen, het kan allemaal wel zo zijn en het is misschien heel erg goed om die dingen eens in u. op te nemen en erover te praten, maar u heeft ten slotte toch te maken met wat voor u waar is en wat mogelijk is. Op het ogenblik, dat u alleen kunt denken, als u zo doet (de spreker legt een vinger langs zijn neus), kan een ander denken: wat een gek mens. Maar denken is belangrijker dan wat een ander ervan denkt. Dus.... u legt uw vinger langs de neus of u gaat op uw kop staan.

Elke mens heeft een eigen manier van leven. Hij heeft een eigen belangstelling. Hij heeft een eigen manier waarop hij zich pleegt te uiten. Die dingen zijn dan, uitgaande van de geponeerde stellingen, van het allerhoogste belang. En wat van het hoogste belang is, moet ergens goed zijn. Dus... als u iemand een klap op z'n hoofd heeft, kan dat misschien voor de relatie slecht zijn, maar voor uzelf is het een onvermijdelijk iets; het moet gebeuren. Want als het niet gebeurt, bent u zichzelf niet.

Er zijn dingen, die je ontzettend graag zoudt willen doen, maar er komt nooit wat van. Dan kun je tegen jezelf zeggen: Dat is vervelend, een foute wereld....of: ik faal zelf. Maar je zoudt ook kunnen zeggen: Dat is logisch. Dat kan op dit moment eenvoudig niet waargemaakt worden, omdat ik innerlijk daarin nog niet helemaal geloof. Want als je zegt dat de geest de wereld schept - daar komt het eigenlijk op neer - dan moet de geest alles scheppen wat voor hem van belang is. En dan zitten we volgens mij weer precies in het oude cirkeltje van de sarasvati (?) en wat je verder nog hebt.

Alles weerkaatst tegen een buitenwereld die ik niet ken. Wat tot mij terugkeert is mijn eigen wezen, mijn eigen gedachten. Maar als ik dat zeg, dan moet dat ook gelden voor degene die zegt: De sterren zijn beziel. Dan moet ik dat ook zeggen voor hem die zegt: God is almachtig. God is hier en God is daar. Dat is dan geen kwestie van iets wat buiten mij bestaat, het kan alleen in mij bestaan. Maar als het alleen in mij bestaat, dan is het helemaal niet meer zo belangrijk wat er buiten mij bestaat, want dan is het veel belangrijker wat er zich in mij afspeelt.

U vindt het misschien vreemd dat ik mijn conclusies in deze zin trek. Het zou mooier zijn, indien ik onmiddellijk bezig was geweest met geesten die in vulkanen en op bergen wonen. Ik kan mij voorstellen dat een heetgebakerde geest zich tijdelijk vestigt in een vulkaan. Waarom niet? Maar wat is het nut daarvan? Het nut kan alleen zijn dat je een wisselwerking leert kennen. Maar alles wat je doet is werking. En de betekenis

van die wisselwerking wordt bepaald door wat jij daardoor ervaart.

Ik ben bang, dat ik in plaats van een redelijk commentaar te geven hier in een zedepreek terecht kom. Je gaat je dan onmiddellijk afvragen: wat is het belangrijkste? Dat belangrijkste is volgens mij de zin van de dingen. Wanneer iemand zegt: Er is een licht en dat licht wil zichzelf spiegelen, het leeft in een ledige ruimte en probeert zichzelf waar te maken door delen van zichzelf als een soort werkelijkheid buiten zich te scheppen, dan zeg ik: schitterend. Maar doe ik dat ook? Als u kijkt naar mijn wereld in de geest, dan is dat inderdaad het geval.

Als ik zeg: ik ga eens wandelen in het bos, ben ik de wandelaar en het bos allebei. Voor dat bos moet een ander ook nog even denken dat het bestaat, want als wij het samen eens zijn, dan wordt het meer regel. Ergens is dat bos iets wat uit mijzelf voortkomt. Maar als u op aarde in een bos wandelt en u zegt: ik heb er genoeg van, moet u niet denken dat het bos weggaat. U kunt zich dan de blaren lopen. Anders gezegd:

Er is wel degelijk een objectiviteit. Er is wel degelijk iets wat bestaat. En of dat nu een groeps- of een rassengeest is of doodgewoon het bos waar je doorheen loopt, het moet een objectieve betekenis en waarde hebben. Ik zal die misschien niet begrijpen, dat is wat anders. Misschien dat ik juist door de manier waarop ik zeg "ik heb er genoeg van" het voor mij mogelijk maak om op de eenvoudigste manier het bos te verlaten. En dat ik mijzelf in de war breng. Maar het bos is er. En als dat bos er is - en ik moet de stelling volgen - dan moet elke boom in dat bos apart leven, dan moet die bezielde zijn. Er moet een geest, een bewustzijn in zijn.

Als ik dat poneer en dat is volgens mij een logische conclusie uit hetgeen de eerste spreker heeft gezegd, dan volgt daar ook nog iets anders uit: de werkelijkheid van het bos bestaat. Maar de relatie tussen mij en het bos wordt bepaald door de wijze waarop ik denk naar het bos toe. Het bos reageert dan op mijn gedachten, op mijn uitstraling. De wederkerigheid is dan ineens iets wat toch verdergaat dan alleen een leegte waarin ik alleen maar projecteer en mijn eigen gedachten terug ontvang. Er is dan sprake van een wisselwerking tussen persoonlijkheden. Ik vind b.v. het beeld van een galactische geest uit het Melkwegstelsel erg mooi, maar die geest kan die baantjes niet in z'n eentje bepalen. Dat moet een samenwerking zijn van alle leven.

Ik geloof inderdaad dat alle leven één bron heeft en tot die ene bron terugkeert. Dat is geloof. De feiten bewijzen mij echter dat de wisselwerkingen tussen leven en de denkprocessen, de bewustzijnsprocessen daaruit volgend een kwestie zijn van realiteiten, van werkelijke ontmoetingen, werkelijke gebeurtenissen en werkelijke conflicten.

Conclusie: Als je je bezighoudt met de scheppende geest en het leven dat hij eventueel heeft voortgebracht, zal je nooit uit het oog mogen verliezen dat de wereld waarin je leeft voor jou een realiteit is. Dat je niet alleen te maken hebt met jezelf en je gedachten, maar wel degelijk met andere gedachten of werkelijkheden of wat het dan ook moge zijn. Wie op deze manier reageert zal zijn eigen instelling moeten vinden waardoor hij op de juiste wijze kan reageren op alles wat er in de wereld rond hem is.

Hoe ik leef en wat mijn leven is, wordt in de eerste plaats bepaald door mijn visie ervan. De dingen waarvan ik niet zeg dat ik ze zou willen hebben, maar waarvan ik zeg dat ik ben, zijn bepalend voor wat de wereld voor mij is. Is dat waar? Ik denk, dat die grondstelling voor een groot gedeelte juist is, maar niet helemaal. Want ik kan dat alleen handhaven, indien ik gelijktijdig in harmonie ben met alles rond mij. En dan heb ik niet alleen maar te maken met een gebeurtenisje. Ik heb te maken met de intentie, de mogelijkheden, de reactie, de visie, de wereldbeleving van anderen. Als dat voor ons geldt, moet dat ook voor sterren gelden en voor planeten.

Wij zullen zelf altijd een aantal wetmatigheden kunnen opstellen, die in ons bewustzijn gelden voor de gehele kosmos. Wij zullen geen wetten kunnen opstellen, die ook buiten ons bewustzijn om te allen tijd en overal gelijk geldig zijn. Dit is misschien een vreemde conclusie. Maar volgens mij is het volkomen juist, als ik stel: Er is een wet van evenwicht, van gelijkblijvende velden, van harmonie, van oorzaak-en-gevolg. Ze zijn er omdat wij op een bepaalde manier bestaan. Maar is de harmonie waarover wij spreken nu een evenwicht? Is het een eenheid? Of is het misschien een onevenwichtigheid? Dat kunnen wij niet overzien. Juist omdat wij de kosmische wetten alleen vanuit onszelf kunnen stellen en zelfs bij de wet van oorzaak-en-gevolg ons soms zullen moeten afvragen, of het gevolg niet de oorzaak is van hetgeen wij als oorzaak beschouwen - want tijd is ook een relatieve kwestie volgens de redeneringen van de eerste spreker - dan blijft ons alleen over ons vast te houden aan ons besef. Daarom zou ik - ongeacht al hetgeen er omtrent de kosmos is gezegd en wat ongetwijfeld waar is, heel mooi en heel goed, mijnerzijds de volgende aantekeningen daarbij willen plaatsen:

1. Wat wij ook weten van de kosmos, wat wij ook weten van al hetgeen er gebeurt, het is altijd onze visie. Daarom zullen wij in het gehele leven van onszelf moeten uitgaan. Wij zullen in onszelf moeten zoeken naar datgene wat voor ons vrede of vreugde is en naar wat voor ons angst of leed betekent. Wij zullen in de erkenning dat het in ons bestaat echter ook de mogelijkheid moeten vinden om het een andere vorm te geven. Wij leven in een realiteit, maar de betekenis voor ons van die realiteit kunnen wij steeds wijzigen.
2. Uitgaande van de inleider ben je geneigd aan te nemen, dat alles een beetje wordt bepaald. Je hebt zoveel geesten boven je, dat je zelf niets meer hebt in te brengen. Dat is alleen waar, als wij onze eigen machteloosheid voortdurend onderstrepen. Naarmate wij echter tot een beter besef komen van onze mogelijkheden, onze kracht en de zin van ons wezen in de uiting, zullen wij ongetwijfeld steeds meer tot stand kunnen brengen. Ofschoon wij daarvoor slechts onze eigen middelen, wegen en mogelijkheden gebruiken, kunnen wij onze relatie met de wereld wijzigen. De manier, waarop dat kenbaar wordt in verschijnselen, zal voor anderen misschien niet dezelfde betekenis hebben, maar daar kunnen wij ons helaas niet mee bezighouden. Want de betekenis, die het voor een ander heeft, kunnen wij niet overzien. Het enig overzienbare is onze eigen wereld. Dus moeten wij werken met onze eigen middelen, uit onze eigen krachten. Wij zullen moeten trachten - ziende wat er in ons leeft - die uiting te scheppen welke voor ons de juiste uitdrukking is van een wereldharmonie, van geluk, van vrede en vreugde.
3. Wetend, dat de gehele samenwerking van de sterren en de krachten die daarin leven een realiteit is en uit mijn geestelijk bestaan beseffend welke enorme krachten door de ruimte zweven zonder dat ze ooit voor de mensen kenbaar zullen zijn, constateer ik dat de mens - niet in staat zijnde met de rede of met zijn zintuigen iets van die krachten te beseffen - wel degelijk innerlijk daarop reageert. De mens is geest en reageert op elke geest. Elke scheppende werking van de geest wordt aanvoeld en kan door de mens zelfs weerkaatst worden. Daarom zullen wij rekening moeten houden met wat wij aanvoelen en dit aanvoelen moeten vertalen in termen van het eigen denken; wat dan weer moet leiden tot een eigen wereldvisie en een eigen daadstelling binnen die wereldvisie.
4. Alle geloof is aanvaardbaar, mits het door ons volledig wordt beleefd. Datgene wat wij alleen maar geloven zonder dat wij het beleven,

is waardeloos en zinloos.

Alle overtredingen, die wij koesteren hebben alleen betekenis, indien de overtuiging zo sterk is dat wij haar in de wereld weerspiegeld willen zien en zo proberen in een voortdurende wisselwerking met die wereld op enigerlei wijze daaraan vorm en gestalte te geven. Wij zijn voor onszelf de enige actieve factor, die op grond van zowel aanvoelen als denken, beseffen en overwegen in staat zal zijn om in de gehele wereld, die wij misschien toch ook wel een beetje zelf helpen scheppen die toestanden tot stand te brengen waarin wijzelf vreugde, vrede en misschien zelfs een juister erkenning van onszelf vinden.

-:-

Z E G E N.

De zegen is een visnet waarmee men aardig wat vis kan binnenhalen, omdat door de nauwe mazen over het algemeen de vissen zich niet kunnen onttrekken aan de voortdurend grotere beperkingen die je ze oplegt.

De zegen, die mensen naar ze zeggen van boven verwachten, is een droom waardoor ze zichzelf op gelijksoortige manier laten beperken.

Zegen is iets wat je krijgt. Maar als God iets is wat je mede bent, wat in een ieder leeft, dan behoef je niet over zegen te spreken; dan kun je alleen maar spreken over de waarheid, die in en vanuit jezelf werkzaam is. Doe dat dan liever en laat u niet vangen in de vrome spreken van hen die u verlossing, eeuwige zaligheid, het einde der wereld of het paradijs op aarde voor uw kinderen en verdere zegeningen beloven, indien u alleen maar wilt nalaten zelf te denken.

Denk, voel, leef zelf. Dat is de zegen, die de Schepper ons heeft gegeven. De enige voor zover ik weet, maar wel de hoogste: het feit, dat u een ego bent met een eigen weg, met een eigen besef en een eigen vermogen om de Schepper Zelf in u te erkennen.

:--:

PER EXPRESSE.

Als de slak haast heeft, haast zij zich langzaam. Toch zegt ze tot zichzelf: Ik ga nu per expresse.

Als een mens haast heeft, en hij haast zich langzaam, dan gaat hij snel. Als hij echter probeert sneller te gaan dan hij kan, gaat hij langzaam.

Juist omdat wij begrijpen, dat per expresse eigenlijk niet alleen maar spoed betekent, maar "bij uitzondering", kunnen wij misschien dat "per expresse" beter vertalen als: een ons uitzonderlijk concentreren op of het beseffen van datgene waarmee wij dan zo'n haast hebben.

Hoe meer wij begrijpen wat belangrijk is, des te sneller wij het verwezenlijken. Hoe meer wij voelen wat juist is, des te sneller wij het waar kunnen maken. Maar dan moeten wij niet proberen de zaken te forceren. Wij kunnen geestelijk en stoffelijk nu eenmaal geen ijzer met handen breken. Integendeel, wij moeten met de kracht, de mogelijkheden en de middelen die wij hebben gestaag bouwen aan datgene wat wij tot stand willen brengen. Niet datgene wat wij als uiting daarvan beschouwen, maar wat wij innerlijk en intens bedoelen met de uitingen, die wij misschien nastreven.

Wij zullen dan zien dat de dingen eerder waar worden dan wij dachten. Dan gaat het werkelijk per expresse. En als je daarbij bovendien nog het besef hebt van het Goddelijke en je kunt je beroepen op een kracht waarin je intens gelooft, dan is er een soort garantie bij. Dan is het "per expresse" en "aangetekend", want dan is er een stempel van hogere zekerheid, waarde en kracht aanwezig. En daardoor zul je, juist omdat je gestaag maar zonder bijzondere nadruk je richt op hetgeen je juist acht, waarmaken wat werkelijk daarachter schuilt.

Je zult dan die ervaring vinden die voor jou geestelijk de meest belangrijke is. Dan zul je die uitdrukking vinden waarin voor jou niet slechts tijdelijke waarden of begrippen, maar in feite eeuwige waarden van het "ik" manifest worden.

De meeste mensen hebben of teveel haast om iets zelf te doen en verknoeien het daardoor of ze menen, dat een ander zich moet haasten om iets waar te maken; en dan gebeurt er helemaal niets. Daarom is langzaam aan, maar je concentrerend op dat wat je wilt waarmaken, eigenlijk de enige weg die je kunt volgen.

Ik meen, dat dat zowel uit de inleiding als uit de commentaren naar voren is gekomen, want gelooft u mij: u maakt zelf voor een groot gedeelte de wereld die u beleeft, niet de wereld waarin u moet leven.

:--:--:

WERELD IN WORDING

EERSTE BLOK.

C.

DE DWAASHEID VAN DE POLITIEK.

Wij weten allemaal wat politiek is, tenminste dat denken we. In deze tijd betekent het een groep mensen, die in naam van een groot aantal mensen besluiten nemen welke die andere mensen nooit genomen zouden hebben. In het begin was dat toch wel een beetje anders.

Politiek ontstaat overal. Het zit in het woord poli; waar dus vele groepen en factoren aan het werk zijn. Als we kijken naar de allereerste stamverbanden, dan is daar eigenlijk ook al sprake van politiek, al is dat dan wat men noemt machtspolitiek. Want daar wordt voortdurend gemanoeuvreed tussen het opperhoofd (de aanvoerder van de krijgers) en de priester (de aanvoerder van de geestelijke machten). Deze strijd nu, hoe vreemd het ook moge klinken, duurt tot vandaag de dag voort.

Er zijn altijd twee fracties, twee delen. Het ene deel gaat uit van God en beroept zich voor zijn macht op de godheid. Het andere deel haart zich in feite op de zeggenschap, die hoe dan ook over andere mensen is verworven. Het is duidelijk dat deze politiek in een patriarchaal geheel, zoals dat bij herdersvolken bestaat, niet al teveel kansen maakt. Hier is de politiek dan ook verworven tot de intrige. Het gaat er hier om dat, als je het niet eens bent met de baas je hem zulke rare besluiten laat nemen dat iedereen zegt, dat hij niet deugt. Dan komt zijn zoon aan het bewind en als die nu maar jong genoeg is, kun jij misschien zorgen dat die zoon doet wat jij wilt.

Deze zelfde manier van werken speelt ook een grote rol in vele van de vroegere rijken. Als u tegenwoordig spreekt over regering, dan denkt u toch wel een beetje aan een Eerste en Tweede Kamer en op de achtergrond bureaucratie, technocratie en een stel ministers die als de toppen van een ijsberg boven het onkenbaar gemanoeuvreed uitsteken. Maar eigenlijk was het altijd zo, dat men de heerser zag als iemand met een goddelijk recht. In beperkte mate is dat in uw land bij velen nog het geval. Voor God, voor vorst of vorstin en vaderland. Dat gaat in die volgorde, de volgorde van belangrijkheid. Eerst komt God, dan van God afgeleid de vorst en van de vorst weer afgeleid zijn grondgebied: het vaderland.

Die situatie is duidelijk als we kijken naar Egypte. In Egypte hebben we de farao's, de koningen. Deze stellen zichzelf voor als zonen van de goden. Trouwens, niet zo lang geleden gold datzelfde in Japan nog voor de daar bestaande heerser. Deze zonen van goden kun je natuurlijk nooit afzetten. (Je kunt hen wel afzetten, maar niet van de troon.) De invloed die je wilt uitoefenen moet je dus op een slinkse manier doen. Toch zou ik dat ook onder politiek willen onderbrengen.

Er is hier geen sprake van een parlement, alleen van een hofhou-

ding. Maar elke partij, die bepaalde belangen verdedigt, heeft wel degelijk haar pressiegroepen. Omkoperij was in die tijd net zo gebruikelijk als in uw dagen. Grote belangengroepen, zoals priesters, kochten bepaalde hovelingen om om de farao aanhoudend te vervelen met verhalen over de verdiensten van deze of gene tempel of de noden van deze of gene godheid. Steden, die bepaalde belangen hadden, waren eveneens bereid om mensen om te kopen. Je betaalde dus eigenlijk voor lobbyisten. De lobby is dus eigenlijk veel ouder dan de rest van de politiek. De belangengroepen behartigen hun eigen interessen in de tijd van de ruitervolken. In de tijd van de oude beschavingen waarvan u nog maar een enkel stukje terugvindt, bloeiden de stadstaten en wat dies meer zij. Wat zien wij dan langzaam maar zeker nu gebeuren?

Er ontstaan machten naast de eigenlijke machthebber. Er is nog altijd iemand die het voor het zeggen heeft. Ook is dat zo bij de Grieken. U denkt waarschijnlijk aan de Grieken als de voorvaderen van de ware democratie. Maar een democratie ging nooit verder dan bij u de mogelijkheid in een kleine gemeente om middels de gemeenteraad beslissingen te nemen; dan mag iedereen zijn zegje zeggen, verder komt men niet. De werkelijke machthebbers waren nog steeds de vorsten. Meestal waren ze gelijktijdig de aanvoerders van de krijgers. Eerst toen de handel - vooral aan de Middellandse Zee - zich steeds meer ging uitbreiden, werd het absolute gezag eigenlijk aangetast.

Dat absolute gezag namelijk was afhankelijk van middelen, geld. De handelaren hadden wel geld, maar een groot gedeelte van hun bezit - en dat was nu juist het mooie - bevond zich niet binnen de grenzen van zo'n klein staatje. De vorst moest dus wel vriendelijk doen om er iets van te krijgen; en daarvoor verleende hij gunsten.

Zo ontstonden de standen-rechten, die voor een groot gedeelte later in Europa zelfs nog onder Karel de Grote een rol blijven spelen. Het is een zeker soort adel. Denkt u echter niet dat adel altijd betekent: afstamming uit een oud geslacht. Adel was in het verleden iets wat je eenvoudig kocht. Als je zo'n duizend jaar geleden vorst wilde worden, dan was dat helemaal niet moeilijk. Je kon naar de Balkan gaan, naar Italië of Spanje en daar kocht je een titel. Dat kon dan op twee manier geschieden: of je kreeg een gebied toegewezen, eigenlijk een stuk grond waaraan een titel verbonden was, of je kocht je a.h.w. in een familie in die adelsrechten had en dan was je vanzelf ook van adel.

De situatie ontplooit zich meer en meer. Wij krijgen nu Rome. Rome is voor velen toch wel het voorbeeld van wat er mogelijk is. Daar was een Senaat. Maar wat was die Senaat eigenlijk? Die was niet, zoals ze pretendeerde te zijn, de representatie van het volk. Ze bestond uit edellieden, patriciërs.

Deze patriciërs hadden niet allen evenveel rechten. Maar elke patriciër was ook de patroon van een aantal burgers van Rome. Met andere woorden: hij onderhield hen, hielp hen, gaf hun raad, beschermde hen. In ruil daarvoor steunden ze hem, zodat de rijken in die tijd zich een zetel in de Senaat kochten. Daar waar het mogelijk was, kochten ze ook hun gelijk en als dat niet mogelijk was, dan was er wel weer de mogelijkheid van de intrige eventueel gevolgd door de politieke moord. Dat was in die dagen een ontzettend veel voorkomend iets.

Wanneer iemand in de Senaat allerlei vervelende dingen zei, dan was er altijd wel een vorst, een heerser, die je kon duidelijk maken dat zo iemand iets lelijks over hem had gezegd, of dat hij niet alles had afgedragen wat hij moest afdragen, of dat hij misschien plannen had om zelf op de troon te komen. Er werd dan iemand gestuurd, die hem een mooi geschriftje bracht. Was hij een patriciër of een burger, dan had hij de keuze: zichzelf te vermoorden of vermoord worden. De meesten hielden de eer aan zich in die tijd; dat was nu eenmaal zo. Dit alles is eigenlijk de grondslag van

het politieke spel van vandaag.

Het klinkt misschien wat vreemd, als je zegt dat "het mes in de rug" een politieke traditie is. U bent misschien de "nacht van Schmelzer" al vergeten of u hoopt dat zoiets binnenkort weer gaat gebeuren. In feite is dit: een ander door middel van handigheidjes of intriges uit het zadel werpen gewoon een basisbeginsel van de politiek. Want politiek is niet, zoals men veronderstelt, vooral de kunst van de discussie, de kunst om het ten slotte met anderen eens te worden. Politiek is de kunst om van de aanwezige macht zoveel naar je toe te halen dat je daardoor anderen kunt uitschakelen. En dat is nu juist de grootste dwaasheid die er in de politiek kan bestaan.

Als je samenwerkt, dan zul je jezelf moeten beperken, dat is duidelijk. Maar in de samenwerking kun je iets waarmaken. Als iedereen erin gelooft, als iedereen erachter staat, dan kan elk volk onnoemelijk veel bereiken. Maar als bepaalde groepen zeggen: ik wil dat wel doen, maar mijn belangen gaan voor, dan ontstaat er een situatie waardoor je ten slotte moet zeggen: Den Uyl was een achtenswaardig man. Ik ben niet gekomen om over hem te rouwen. Ik ben niet gekomen om over hem te oordelen. Ik wil hem zelfs niet rechtvaardigen. Welke vrije variatie op de bekende toespraak uit Julius Caesar misschien duidelijk kan maken hoe ik erover denk.

Macht is iets wat in feite fictief is, zo vreemd als het lijkt. Macht namelijk is niet te grijpen. Macht bestaat zolang je over voldoende andere mensen beschikt die bereid zijn hun eigen oordeel, hun gevoelens te vergeten. Maar dan is die macht geen werkelijke macht. Ze is altijd gebaseerd op de een of andere vorm van dwang, van terreur. Het is politiek gewoon ondenkbaar dat je de macht opzettelijk afgeeft. En dat is ook het grote gevaar daarin.

Als we denken aan de Franse Revolutie, dan lees je in de geschiedenisboeken alles over de edelen die zo slecht waren voor het gewone volk. Nu, netjes waren ze niet. Maar er zijn ook Kamerleden die nog ergere dingen zeggen, als een agent van politie hen in de weg staat. Dus dat maakt ook niet zoveel uit, vind ik. Neen, het essentiële van de zaak was dit:

De adel had de macht. Die macht bestond uit het intrigeren aan het Hof van de koning. Er was een betrekkelijk klein deel van de werkelijke adel regelmatig aan het Hof aanwezig. Dit kleine deel kon dan spelletjes spelen waardoor men besluiten kon afdwingen, bepaalde mensen kon vervolgen, anderen aan een baan helpen en al die dingen meer. Nu ontwikkelde zich op den duur een nieuwe relatie dank zij het werk van allerlei mensen, misschien ook van de drukpers die anderen hebben voorgelicht. Er was de geestelijke stand, zeker. Maar de geestelijke stand was afhankelijk van Rome en niet van de vorst. De machtsverhouding tussen een vorst en Rome werd weerspiegeld in de machtsverhouding tussen de geestelijke of tweede stand en de adel. Er ontstond nu een derde stand.

Die derde stand was het gewone volk. En niet eens omdat de gewone mensen wat te zeggen zouden krijgen, maar doorgewoond omdat er een middenstand was. Die middenstand had geld, beschikte over de goederen die de adel nodig had. Men kon haar dus niet alle zeggenschap zonder meer ontnemen. Maar ze moesten dat wel heel beleefd en netjes doen, want de adel wilde de macht behouden. En daaraan is de adel ten onder gegaan.

De illusie van de onaantastbare vorst, ach, die zie overal steeds weer oprijzen. Ten slotte is een vorst (met excuses aan alle nog gekroonde hoofden) niet veel meer dan een vaandel dat wappert boven het fort van de intriges der machtigen.

Nu moet u proberen te begrijpen wat er gebeurt. Je kunt bepaalde mensen tot een bepaalde mate belasten. Je kunt hun dus vrijheden of rechten ontnemen. Zolang ze namelijk nog de hoop hebben er beter van te worden, zullen ze die beperkingen nog wel aanvaarden. Zij denken: ik kan daarboven uit komen. De grote fout van de Franse adel was dat ze een gesloten stand werd.

Het was dus voor een burger niet mogelijk om in de adel in te trouwen. Al had je nog zoveel geld en goed, je was gewoon een nul.

Ook de geestelijkheid werd meer en meer het voorrecht van de adel. De ondergeschikte plaatsen konden wel worden ingenomen door burgermensen, dat is waar, maar die hebben toch nooit een belangrijke post kunnen bezetten. Daardoor ontstond die enorme intrige, want beide standen beschouwden zich als een gesloten geheel, alleen aansprakelijk tegenover zichzelf. Het is te vergelijken met de medische stand in deze tijd, waarvan zeer veel leden zeggen: Ik heb niets te maken met mijn patienten. Ik heb te maken met het oordeel van mijn collegae en verder niet. Als ik weet dat ik het goed doe en zij zeggen dat ik het goed doe, dan heeft niemand verder iets te zeggen.

Zo was het met de adel ook. Het resultaat was dat de derde stand eigenlijk steeds meer in de verdrukking kwam vooral toen het Hof steeds meer nodig had en de adel eveneens meer middelen wilde gebruiken voor eigen luxe, voor haar eigen manier van leven. Het is uit de middenstand en niet uit de arbeidersstand, zoals u misschien zou denken, dat de Jacobijnenloges zijn ontstaan en ten slotte de Revolutie tot uitbarsting kwam.

Het is altijd weer hetzelfde. Als u kijkt naar b.v. Duitsland, om even een ander voorbeeld te gebruiken, dan kunt u zeggen: Dat Duitsland met Hitler en consorten is toch maar een slecht volk. Helemaal niet. Het was de situatie.

Duitsland had geen middelen meer. Er waren geen mogelijkheden meer. Denk maar eens aan de inflatie toen je $1\frac{1}{2}$ miljoen mark moest betalen op een gegeven ogenblik om een postzegel te kopen. In dat Duitsland waren alle standen erbij betrokken. Niet alleen de arbeiders maar net zo goed de middenstanders, ook de beter gesitueerden, de fabrikanten zelfs, de landadel. Ze hadden dus niets. En als er een vacuum is, dan kan een ieder die beloften doet mensen meekrijgen. En als je die beloften kunt vervullen - althans schijnbaar kunt vervullen, ook al is het maar voor korte tijd - dan kun je een machtsapparaat opbouwen. Dat is wat daar is gebeurd.

U moet niet denken dat Duitsland in 1930 bestond uit Nationaal-Socialisten. Het Nationaal-Socialisme was een kleine minderheid meer niet. Maar het was een groepering, die nieuwe waardigheid beloofde; die tegen een verslagen volk dat arm was en geen uitweg wist, dat onder de problemen van werkloosheid, kapitaalsvlucht, bezitsvervreemding gebukt ging, zei: Wij zijn wat waard en wij kunnen dit terugwinnen. En dan was daar ook nog de op zichzelf onrechtvaardige Vrede van Versailles; dat was meer dan genoeg.

Hitler kwam aan de macht. Maar hoe kwam hij aan de macht? Niet als een revolutionair. O, er is gemanipuleerd en geïntrigeerd, zeker. Maar de man kwam wettelijk aan de macht, vergeet u dat niet. De hoop van het volk was gericht op dit nieuwe nationale denken. Er was een man die dit verpersoonlijkte. Een man die een groot redenaar was. Dat kunnen we nu wel ontkennen, maar de man wist elke tekst aanvaardbaar te maken. Als deze man gewoon het ABC had opgezegd op de manier waarop hij zijn toespraken placht te houden; dan had hij een heel stadion vol mensen hysterisch kunnen maken. Dat was zijn kracht. Deze man kon daardoor allerlei maatregelen nemen die eigenlijk net niet helemaal juist waren. Hij deed dus dingen die eigenlijk nauwelijik door de beugel konden, maar de resultaten daarvan waren groots.

Denk aan de manier waarop ze wegen hebben aangelegd. Denk aan de manier waarop iedereen weer de kans kreeg aan het werk te gaan. Zeker, het was op kosten van de rijkere, maar op dat ogenblik groeide er iets. De exportpositie van Duitsland werd beter. De politieke status van Duitsland was weer rijzende. Met andere woorden: men kon weer wat meer druk uitoefenen. En hoe groot de mogelijkheid tot druk uitoefenen was, moge blijken uit het feit, dat b.v. de bezetting van Saarland, dat stuk van het rijk dat men bij het vredesverdrag had verloren, geen enkel werkelijk verzet heeft opgeroepen. Men zag gewoon in Duitsland een sterke tegenstander.

De gewone middenstanders, die een hele tijd niets dan armoede en ellende hadden gekend, zagen nu weer de mogelijkheid om met het een of ander schip (z1 heette dat Kraft durch Freude) even naar de fjorden of naar de Azoren te gaan. Men kon weer reizen, trekken, in de vrije natuur zijn vakantie doorbrengen; wat voor heel veel mensen, zeker in de grote steden, nooit mogelijk was geweest. Anderen konden eindelijk eens in Berlijn flaneren. Ze konden in een grote stad theatervoorstellingen bijwonen. Dat trekt. Het is eigenlijk het oude Rome: brood en spelen.

Je kunt zeggen: Hitler heeft het volk achter zich gehad. Natuurlijk heeft hij het achter zich gehad, maar hij gaf hun ook wat. Hij deed het niet voor niets. Ondertussen was het hem daardoor mogelijk zijn macht uit te breiden.

Nu heeft hij daarbij enkele zuiver politieke streken uitgehaald, zoals de moord op Röhm en de zijnen, de moord op de hoofden van de Stahlhelmen en de oude Garde. De revolutionairen werden er gewoon uitgehaald; ze werden doodgeschoten. Maar Hitler had een nooie verklaring en hij had het machtsapparaat. Hij kon steeds meer mensen bijeenbrengen, die alleen op zijn woord reageerden, die niet meer spraken van recht, van redelijkheid, maar die alleen nog spraken over "onze leider". Daardoor werd het mogelijk Duitsland inderdaad verder te ontwikkelen. Alleen ging de man te ver.

Hitler had geen begrip voor hetgeen hij werkelijk deed. Indien hij Oostenrijk met rust had gelaten, dan was het probleem Dantzig wel op te lossen geweest. Het is de bezetting van Oostenrijk waardoor de hele zaak eigenlijk een beetje in moeilijkheden is gekomen. Alleen het feit, dat hij zijn vaderland wilde inlijven bij zijn nieuw machtsgebied Duitsland, heeft hem de nek gebroken. Sentimenten misschien, zelfoverschatting. Daar begint dan in feite de oorlog.

Als je zo kijkt, zeg je: Waar liggen dan de dwaasheden in de politiek? Je kunt er genoeg opnoemen. Het beste systeem is, zo vreemd als het ook moge klinken, een anarchie. Dat wil zeggen: een maatschappij zonder hiërarchische verhoudingen. Daar komt het op neer. De meeste mensen denken: dat is chaos. Maar dat behoeft het niet te zijn. Het is alleen zo, dat niemand een rang heeft waardoor hij gezag uitoefent; hij kan dat alleen doen door zijn bekwaamheden. Maar een anarchie komt niet tegemoet aan de machtsbehoefte die in zoveel mensen leeft. Daarom kennen we de patriarchale vormen, de oligarchie en dergelijke.

Hier is de neiging aanwezig om alle mensen onmondig te houden. De leider of de vorst wordt een vader-figuur. Dat was bij Vadertje Tsaar zo en dat was bij Adolf zo, maar zelfs ook bij mensen als Alexander de Grote. Al die mensen waren dus de vader-figuur; streng maar rechtvaardig, goedertieren, kortom, God de Vader in menselijke vorm. In een dergelijke gemeenschap ontstaat een absolute vervreemding van de werkelijkheid. Een aardig voorbeeld daarvan is Stalin.

In de ogen van de gemiddelde Rus was Stalin een vriendelijke man, meestal gekleed in een stralind witte uniform, die als een soort uit de hemel neergedaalde Marxist zijn zegenende en beschermende hand over het volk uitstrekke, overwinningen behaalde en hen voerde tot nieuwe prestaties. Was de man dat werkelijk? Helemaal niet. De man was heel anders. Zo was het ook met Hitler. En zo is Koningin Juliana eigenlijk, maar op een andere manier, helemaal niet wat men van haar maakt: de moeder van het vaderland, maar eerder iemand die met een enorm gevoel van verplichting representeert en probeert ondanks het gevoel uithangbord te zijn, toch nog een beetje invloed te behouden om ergens nog iets te betekenen.

Er zijn natuurlijk andere benaderingen. Men spreekt dan vaak over de democratie als een van de belangrijkste richtingen. Maar is dat wel waar? Kijk, Demos (het volk) regeert natuurlijk wel, maar het volk regeert slechts in zoverre dat het de regeerders kiest terwijl het niet in staat is van

tevorende juistheid van zijn keuze na te gaan. Eigenlijk komen we veel eerder in de richting van wat we een theocratie (godsregering) kunnen noemen. Hier heeft men alle niet-redelijke standpunten onmiddellijk verklaard door te zeggen: "God is de Enige aan wie wij verantwoording schuldig zijn. Gods wil is datgene wat wij zeggen." Er zijn er in Israël die zeggen: "Israël mag nooit meer een stukje grond prijsgeven. Integendeel, wij moeten groter worden." Imperialisme zou men zeggen. Maar zij verklaren hun dwaasheid door te zeggen: "Want dit is Gods wil, zo lezen wij het in de Schrift." En daar hebben ze hun argumenten voor; wat natuurlijk kolder is.

God als regeerder aanstellen wil zeggen, dat je eigenlijk een abstractie neemt en daaraan een gezag ontleent, terwijl je niet voor dit gezag aansprakelijk bent tegenover andere mensen. Maar dan zitten we bij de theocratie eigenlijk in de buurt van andere op systemen gebaseerde leringen.

Neem het communisme. Dit heeft heel veel goede dingen, indien het uitgaat van de mensen. Maar op het ogenblik, dat wij een bepaalde leerstelling nemen en daaraan het recht ontleen en ieder, desnoods met tanks, te onderwerpen aan hetgeen wij juist achten, zijn wij eigenlijk theocraatjes geworden. We grijpen eveneens naar die wonderlijke achtergrond. En dezelfde mooie redenen voor hetgeen ze doen, kun je horen van alle dictators.

Als de heer Foster spreekt over de bijbelse waarheid waarin zijn apartheid der rassen noodzakelijk is, dan speelt hij ook de theocraat en probeert op de een of andere manier ook dictatoriaal op te treden. Hij houdt geen rekening met de mensen maar alleen met het beginsel. En gaat u nu eens kijken in Argentinië, Brazilië, Chili of waar u ook maar wilt. Wat vindt u daar anders?

De dwaasheid van de politiek is, dat zij bezeten van de macht voortdurend de essentie (de mensheid) uit het oog verliest. Zij denkt niet in termen van mensen maar van normen. En deze onmenselijkheid van de politiek is wel haar grootste dwaasheid.

Die dwaasheid kun je stoffelijk misschien nog wegedeneren. Je kunt zeggen: Als we aan de macht zijn, dan kunnen we in ieder geval veel tot stand brengen. Maar dat tot stand brengen is zo relatief. Wat moeten wij nu b.v. beginnen met iemand die alles tot stand heeft gebracht in een communistisch, socialistisch, nationaal-socialistisch, imperialistisch of welk ander systeem dan ook? Die man gaat dood en komt aan onze kant. Hij heeft dan geen macht meer, maar is door zijn machtsbehoefte geconditioneerd. Hij kiest dus altijd een situatie waarin sterke machtsverhoudingen bestaan. En dan zie je pas goed hoe stom dat is. Want als je een situatie kiest waarin sterke machtsverhoudingen bestaan, dan is het bijna zeker dat je zelf aan die macht onderworpen zult zijn. Je kunt niet geboren worden als heerser. Het resultaat is, dat je enorm veel ellende ondergaat.

Een ander voorbeeld van de gevolgen is dit: Zolang je uitgaat van de theorie, van de stelling, is het allemaal heel mooi. Dan kun je zelfs de Inquisitie in welke vorm en in welke tijd dan ook zonder meer rechtvaardigen. Maar wat moet de inquisiteur denken, als hij doodgaat en opeens zich gaat realiseren wat het lijden dat hij anderen heeft aangedaan betekent? Dat is een heel andere situatie.

De dwaasheid van de politiek is gelegen in de beperktheid van haar visie. Zelfs als ze een visie heeft voor duizenden jaren, zoals sommige kerken en systemen wel pretenderen, dan nog houdt ze geen rekening met het feit, dat elk individu een direct deel is van een kosmisch bestaan. En dat het individu niet aan de aarde en aan de wetten van de aarde gebonden blijft, maar op een andere manier zal moeten leven.

Ik vind het ook zo krankzinnig, dat de mensen niet voor hun opinie durven uitkomen. Als je iemand zegt: God verbiedt het voetballen of het

gemengd baden op zondag, dan is dat toch eigenlijk belachelijk. Stel je God voor als suppoost bij een zwembad! Of als iemand die daar gewoon voetballers staat weg te jagen. Dat is toch dwaasheid. God vraagt dat helemaal niet. God vraagt harmonie en vreugde. Nu geef ik toe dat je die eerder in een zwembad dan op een voetbalveld zult vinden. Maar toch gaat het om harmonie. Het is de eenheid, de samenwerking, of je dat nu naastenliefde noemt of erkenning van de goddelijke wet of de vervulling van de verplichting of het volgen van de juiste paden en het steunen op de juiste pijlers het blijft hetzelfde. Het gaat om de eenheid onder de mensen. De politiek speculeert juist op de verdeeldheid onder de mensen.

Men zegt de ene keer dat men polariseert en de andere keer dat men het niet doet. Polarisation is eigenlijk niets anders dan een wanhopige poging om een macht te verkrijgen die men vreest zich zelfs als mogelijkheid te zien ontglippen. Het is het erkennen in de politiek dat het tij aan het veranderen is en dan gauw proberen door het verscherpen van de tegenstellingen nog een aantal volgelingen te winnen. Dus is polarisation wat dat betreft eigenlijk helemaal niet zo intelligent als het lijkt.

We hebben echter ook de compromissen. "Wij zullen jullie sociaal programma aanvaarden, als jullie onze christelijke beperkingen daarop eveneens zullen aanvaarden." Dan blijft er toch niets van over. Dat is geen samenwerking, dat is koehandel. De dwaasheid van de politiek ligt juist daarin, dat ze het beginsel van het menselijk bestaan niet beseft. En ofschoon dit misschien enigszins afwijkt van wat u in dit onderwerp verwacht zou hebben, wil ik ook daaraan enige woorden wijden.

Elke mens behoort tot een bepaalde stoffelijke karakteristiek. Of u dat nu uitdrukt in sterrenbeelden of in kosmische golven, zal mij een zorg zijn. Elke mens behoort kosmisch (dus ook in zijn geestelijke voertuigen) tot een bepaalde ontwikkeling. Nu is het wonderlijke, dat astrologisch één enkel type het nooit kan maken. Je kunt niet zeggen: Een Stier b.v. is in staat het in de wereld in z'n eentje of met andere Stieren voor elkaar te brengen. Daar heeft hij gewoon de kwaliteiten niet voor. Onder andere heeft hij een te grote behoefte aan de materiële geneugten des levens. Je kunt ook niet zeggen: Hij wordt voortdurend tussen uitersten heen en weer geslingerd. Hij is niet zeker. Balans en Gemini eveneens. Dat is wel waar, maar alleen kun je het niet maken. Je hebt er andere typen bij nodig. Zelfs stoffelijk gezien zijn al die verschillende mentaliteiten, geneigdheden, de zuiver hereditaire en ook kosmische eigenschappen noodzakelijk, omdat één samenleving zonder dit niet mogelijk is.

Hetzelfde geldt voor de zeven Stralen. Elke Straal op zich kan groot, machtig zijn. Ze kan een directe uitstraling van het Goddelijke zijn. Maar het Goddelijke is wit. Pas wanneer de kleuren met elkaar harmonisch zijn, wordt in het geheel der kleuren het wit kenbaar. God, de Totaliteit, het werkelijke Bestaan kan alleen kenbaar worden, indien degenen die tot de verschillende kleuren behoren zich niet tegen elkaar afzetten, maar met elkaar een harmonie vormen en een totaal beeld creëren waarin dan opeens het wit weer manifest kan worden. De basisbehoefte van de mens is dus in de eerste plaats harmonie. Het is de erkenning van de noodzakelijkheid van de anderen, ook als dat betekent dat daarmee je eigen invloed sterk afhankelijk wordt gesteld van anderen en niet van abstracties die jij hebt uitgedacht.

In de kosmische wereld, of als u wilt de geestelijke of de eeuwige wereld, kunnen daarom dergelijke manoeuvres nooit bestaan. Politiek is alleen denkbaar op menselijk verstandelijk vlak waarbij emoties redelijk vermomd worden gehanteerd als argumenten om eigen drijfveren te rechtvaardigen.

Wij hebben echter elkaar nodig; we kunnen niet zonder elkaar bestaan. Wat moet b.v. een agent doen, als er geen verkeersopstoppingen of ver-

keersovertreders zijn? Wat moet een rechercheur doen, als er geen dieven en moordenaars zijn? Zo'n man is werkloos. Hij heeft geen betekenis meer. Hij moet dus wat anders worden. Kun je burgemeester zijn in een onbewoond dorp? We moeten begrijpen dat dat allemaal samenwerkt; het moet allemaal in elkaar passen.

Het wonderlijke in de politiek is nu dat ze - ofschoon de samenwerking onvermijdelijk is - voortdurend probeert de noodzaak te ontkennen. Ze beseft niet hoe essentieel de wisselwerking tussen allen op deze wereld is en dan laat ik het geestelijke maar even buiten beschouwing. Juist daarom proberen allen hun eigen kant te bevoordelen.

U leeft in een maatschappij waarin op het ogenblik strijd is tussen werkgever en werknemer. Maar kan de werknemer bestaan, als er geen werkgever is? En kan de werkgever ooit iets bereiken zonder werknemers? Het is een functie; maar die functie berust op wederkerigheid. Het is een geheel. Het zijn twee kanten van één en dezelfde medaille. Op het ogenblik, dat men dat uit het oog verliest en beide proclameert als tegengestelde waarden, als strijdelement, vernietigt men de maatschappelijke opbouw en de mogelijkheden ervan. Uw land ziet op het ogenblik de gevolgen daarvan. Om het eens heel eenvoudig te zeggen:

In Nederland is men zozeer uitgegaan van de rechten van de werknemer dat de situatie ontstond waarin de werkgever zich alleen kon handhaven door de onredelijkheid van de werknemer over te nemen. Hierdoor ontstond er een starre dogmatische houding, die bij beiden sterker zal worden - ongeacht hun begrip voor elkanders noodzaken - naarmate zij de onmogelijkheid beseffen om ten koste van elkaar voordelen te verwerven. Het enige voordeel dat zij echter kunnen verwerven ligt juist in hun samenwerking. Maar dat moet men niet tegen een vakbond-bonze zeggen. Wat dat betreft, als u vraagt wat nu vakbond-bonzen zijn, dan zijn dat fopbonbons: het ziet er lekker uit, maar wat erin zit deugt meestal niet. Die mensen mogen het eerlijk menen, maar waar het om gaat, beseffen ze kennelijk niet. Het gaat niet om macht, het gaat om samenwerking. Het gaat niet om winst ten koste van de ander, het gaat om een levensmogelijkheid voor beiden die voor beiden aanvaardbaar en bevredigend is.

Hetzelfde is het met de kerken. Naarmate een kerk zich scherper afzet tegen het heidendom, hoe meer ze haar roeping verloochent. Jezus heeft tegen zijn leerlingen gezegd, dat zij het zout der aarde moesten zijn. Maar als je zout zomaar proeft zonder dat er wat bij komt, dan krijg je er gauw genoeg van. Het is een noodzakelijk ingrediënt van de gerechten. Op het ogenblik, dat het zout probeert zich helemaal boven alle andere ingrediënten te stellen, is het hele gerecht verzout. Het zout wordt daarin opgelost en wat er overblijft is een onsmakelijke prak. Kijk maar eens wat de godsdiensten ervan gemaakt hebben! Hier ziet u dus: macht - of ze nu theocratisch moet zijn of democratisch of kapitalistisch wordt genoemd - op zichzelf is een dwaasheid, omdat de macht nooit kan bestaan uit een eenzijdigheid. Maar waar veelzijdigheid is, daar is macht de uitdrukking van het gezamenlijk vermogen van zeggenschap.

De dwaasheid van de politiek is wel, dat zij zeggenschap hoger acht dan eenheid; dat ze ten koste van alles macht wil handhaven en juist daardoor samenwerking onmogelijk maakt.

De dwaasheid van de politiek is, dat ze met drogbeelden en beloften het onmogelijke tijdelijk schijnbaar waarmaakt, maar niet beseft hoe verbitterd degenen zijn die in de schijn geloven, als ze met de werkelijkheid worden geconfronteerd.

De intrige van de oudheid leeft voort. O, nu misschien als een woordenduel, maar het is er nog steeds. De politieke moord, al is dat nu misschien meer een reputatiemoord dan wat anders, speelt nog steeds een rol. Men werkt liever met schandalen dan met nieuwe mogelijkheden. Men zal lie-

ver een nieuwe wet indienen dan een onjuiste wet aanpassen. Men wil altijd aan de top staan. Dat kan niet. Als een mens de ontwikkelingen in de wereld ziet, dan moet hij beseffen dat binnenkort de hele wereld in een enorme chaos zal veranderen eenvoudig omdat degenen die elkaar nodig hebben in feite elkaar bestrijden.

De landen hebben elkaar nodig. Europa met haar industrie heeft de derde wereld met haar grondstoffen nodig en omgekeerd. Ze moeten geen tegenstanders zijn. Integendeel, ze moeten proberen samen te leven, dan gebeurt er wat. Al die standen en systemen die tegen elkaar vechten hebben elkaar nodig. Als denkbeeld mogen ze bestaan, maar ze kunnen alleen zichzelf rechtvaardigen door de vrede die ze brengen, niet door de oorlog die ze oproepen.

Je kunt spreken over de noodzaak van werkgelegenheid en winst. Maar dat is alleen juist, indien je steeds meer wilt hebben, niet als je allen meer geluk wilt geven. Het is een tegenstelling scheppen in plaats van een samengaan. Het is de krankzinnige tegenstelling waar uw wereld aan laboreert.

Als we heel globaal rekenen, dan kunnen we zeggen dat er op dit moment in Nederland ongeveer 230.000 werklozen zijn en ongeveer 60.000 arbeidsplaatsen, daarbij inberekend de plaatsen die door te dure buitenlandse arbeidskrachten worden ingenomen, omdat Nederlanders er niets in zien. Stel nu dat die chaos zich voortzet, wat gebeurt er dan? Alleen voor uw land: als men steeds blijft vechten om wie de baas zal zijn, komt er een ogenblik dat niemand meer iets heeft. De werkloosheid zal dan binnen enkele jaren zelfs kunnen oplopen tot ruim 400.000, bijna een half miljoen in anderhalf jaar, als ze het te gek maken. Maar indien men zou samenwerken, indien men al die begrippen van winstmaken en eigen belangrijkheid opzij zou zetten, dan zou - als iedereen wil bijdragen aan het geheel - die werkloosheid eveneens binnen enkele jaren kunnen teruglopen tot schattingsgewijs 100.000 à 120.000. De mogelijkheid om de werkloosheid verder te doen verdwijnen zou dan zeker aanwezig zijn. Voor wie zich realiseert wat dat alleen voor uw land betekent is de keuze een enorm grote. Ik vrees, dat men voor de macht kiest. Maar wanneer dan niets meer te redden is, blijft er alleen maar strijd over.

Strijd is niet alleen disharmonie, het is ook het steeds meer onmogelijk maken van harmonie. Het is het op den duur onbereikbaar maken van de oprechte en eerlijke samenwerking. Die samenwerking is het enig mogelijke. Ik wil niet al te hoog schatten, maar u zit nog zo'n 8 à 9 jaar van de kritieke periode af, daarna moet er een opbouw komen. En wel om de doodeenvoudige reden dat, wanneer die opbouw niet komt, dan is er geen wereld meer. Er is natuurlijk wel een wereld, maar dan is er sprake van een zodanige deterioratie (verval) van het menselijk ras en de menselijke maatschappij op korte termijn, dat een groot deel van het menselijk ras gewoon te gronde gaat. Ik neem niet aan, dat dat gebeurt. We moeten dus aannemen, dat er voordat de 90er jaren van deze eeuw beginnen, een samenwerking moet komen die belangrijker is dan de tegenstelling; dat men tezamen eerst eens moet proberen een doel te bereiken voordat men erover gaat kletsen wie nu eigenlijk de belangrijkste is.

De wereld zal dan langzamerhand kunnen groeien naar een mensheid waarmee op den duur iets wordt bereikt wat dichtbij anarchie ligt: een wereld waarin de samenwerking vrijwillig is, maar gelijktijdig je eigen mogelijkheden en betekenis temidden van de mensen worden bepaald door de wijze waarop je de anderen weet te bereiken en voor de anderen betekenis wint door wat je zelf bent en doet.

O, er zal heus nog wel geld zijn, maar het zal niet meer zo'n betekenis hebben. Geld is een handig ruilmiddel, maar het is nooit een zelfstandige waarde geweest en zal dat ook nooit zijn. Men zal dan niet meer spreken over financiering van iets. Men zal spreken over de noodzaak der

dingen. Dat wil dan zeggen, dat op betrekkelijk korte termijn - ongeveer 200 jaar - de wereld harmonisch geworden kan zijn en dat de tegenstellingen - zeker op de continenten en misschien zelfs de spanningen tussen de continenten - wegvallen. De mensen zullen dan niet meer spreken over heerschappijen maar over mens zijn. Maar als de mensen werkelijk mens willen zijn, dan is er geen plaats meer voor politiek, dan is er geen plaats meer voor mensen die beroepshalve namens anderen spreken, dan is er alleen plaats voor mensen die op hun tijd en op hun plaats bereid zijn om de verantwoordelijkheid te dragen, die anderen hun tijdelijk geven en die bereid zijn die verantwoordelijkheid onmiddellijk aan anderen over te dragen op het ogenblik, dat zij hun eigen tekorten beseffen.

Dat is een toekomstdroom. Maar het is de droom waaruit het gehele harmonische bestaan (de kosmos) in de materie kenbaar zou kunnen worden. Want je kunt niet verstandelijk politiek bedrijven en gelijktijdig goddelijke krachten in de mens volledig tot uiting laten komen.

U moet nog dit onthouden: Als u een politicus ziet, moet u nooit zeggen: Bah, wat een vervelende man. U moet altijd zeggen: Ach, wat een arme kerel. Hij snapt nog niet dat samenwerken belangrijker is dan manoeuvreren om je eigen inzicht of je eigen zin tegen het besef en de wil van anderen in te laten prevaleren.

-:-

C O M M E N T A A R.

Als je begint met commentaar op de politiek,
suggereren zich onmiddellijk rijmwoorden als kliek en ziek.
En in de buurt van sinterklaas
het "makkers staakt uw wild geraas".
Want ziet men zo in deze tijd
geheel de politieke strijd,
dan vraagt men zich eigenlijk af:
wat is voor dit onbegrip der werkelijkheid de straf?
Je kunt in deze tijd alles goed berijmen.
Je kunt desnoods Den Uyl met Dolle Mina lijnen
of Dolle Mina met Den Uyl, want 't is toch één pot nat.
Eigenlijk hebben we dat de laatste tijd genoeg gehad.
Zo moet ik toch in deze tijd een sinterklaasrijm spreken,
ik wil niet over politiek of over mensen ooit de staf gaan breken,
die Sinterklaas nog met zich draagt.
Maar 't lijkt mij wel wat veel gevraagd
om met een innerlijk beseffen van wat je zijn moet en moet doen
toch nog te spreken over politiek als iets van goed fatsoen.
Het zal ongetwijfeld en ik weet dat best
heel wat mensen ergeren. En al hebben ze de pest,
ik wil ze heus niet tergen.
Maar wat ik zeg - het is heus waar -
de politiek maakt alles krom en daardoor wordt 't leven raar.
En zeldzaam wordt op aarde het geluk
en de geschillen breken vree en het genoeg stuk.
Wanneer ik kijk naar politiek en naar de kerkelijkheid,

dan vraag ik soms: hoe komt de mens zo dwaas, zo zelfgereid dat hij niet meer zelfs lachen kan om eigen dwaze streken? Van gevoel voor humor is mij, eerlijk en oprecht gezegd, bij politici en bij clery slechts zelden iets gebleken. O, ik weet het wel, de pastoor lacht om een pastoorsmop; hij weet dat het een mopje is en een ander vaak vergeet dat het ook waar kan zijn. En zo gaat het met de politiek. Een leuke grap gaat er wel in. Maar stel toch nooit jezelf bloot en zie nooit in hoe dwaas je bent, want dat is de politieke dood.

In dit korte commentaar zou ik het volgende willen zeggen:

Politiek is een kwestie waardoor de werkelijkheid wordt vervalst. Daar de werkelijkheid de kostbaarste munteenheid is waarin we ons leven kunnen uittellen, moeten vervalzers onmiddellijk worden gearresteerd.

Alle ideologieën en dogmatiek zijn in feite eenzijdigheden waardoor we worden afgeleid van de werkelijkheid van ons bestaan. Daarom zou men een ieder, die deze dingen wil opleggen langzaam aan zichzelf moeten laten ondergaan wat het betekent voor het bestaan, als je in een dogma leeft; een wet die niet je eigen is, maar die een ander je geeft en die je dus moet ondergaan.

Ik zou de mensen ook graag willen zeggen, dat het begrip van eigenwaarde in het bestaan niet ligt in het feit dat je geboren bent. Per slot van rekening, zelfs al bent u der dagen zat, u kunt niet zeggen: Aan het geboren worden heb ik zelf schuld gehad. U bent op de wereld gekomen en wat u van uzelf maakt, is dat wat u voor anderen betekent. Dus zeg niet: Iemand heeft mij hier gemaakt en de kosten daarvan zijn voor weinig werk mijn vrede, mijn geluk, mijn lust. Ik heb dit alles in kosten uitgerekend. Want zo loop je alleen maar stuk.

Ik zou willen zeggen: Als je jezelf bent en je eigen wegen gaat, zoekend naar geluk, naar doelmatigheid misschien in het zijn en in het contact met andere mensen samen, dan vind je toch een werkelijkheid van leven waarin alle geestelijk zijn en alle geestelijk streven als vanzelf zijn plaats zal vinden.

De belangrijkheid van het bestaan kan niet politiek worden uitgedrukt. Je kunt het niet in godsdienst omschrijven. Je kunt het niet in economische beginselen neerleggen. Altijd weer wordt alles geleid naar de mens zelf. Het is de mens zelf die bestaat. Het is de mens zelf die zijn verantwoordelijkheid moet dragen, niet voor zijn evennaaste maar voor zichzelf. Je bent aansprakelijk voor wat je zelf bent en wat je zelf doet.

Als je anderen dwingt tot ongeluk, dan is dat jouw schuld, niet die van de fout door anderen gemaakt. Als je een ander niet de hulp geeft die hij nodig heeft op het moment dat die nood waarlijk bestaat, dan ben je schuldig. Jij, niet de ander omdat hij zichzelf in die noodsituatie heeft gebracht.

Als je denkt dat het leven vervelend is, dat het eigenlijk weinig inhoudt en dat dingen als godsdienst, politiek, economie aan je voorbij gaan, vergeet dan niet dat je leeft in een wereld die nog steeds erdoor bepaald wordt. Probeer dan tenminste door je eigen manier van leven en denken iets anders het aanzijn te geven; iets van een menselijkheid die sterker is dan alle dagdromen, die geënt op de werkelijkheid alleen maar ontsporingen van theorieën ontketen.

Ik heb gezegd: het commentaar zal kort zijn deze keer. Ik geloof niet dat u veel behoefte heeft aan lange redevoeringen of aan nog meer sinterklaasrijmen om u op deze manier te wijzen op de belangrijkheid van al datgene wat er is besproken. Als u die zelf niet beseft, dan heeft u geen be-

langstelling voor een bepaald deel van het leven. Maar u leeft er mee. Of u nu geïnteresseerd bent in politiek of niet, uw leven wordt daar door bepaald. Besef dan tenminste wat ze is.

U kunt misschien zelfs een bepaalde godsdienst aanhangen of geen enkele godsdienst als juist willen erkennen, maar de godsdienst is een belangrijke factor in uw maatschappij, in de manier waarop de mensen met elkaar omgaan, in de dromen die ze dromen. Besef tenminste dat het bestaat.

Zo is het met de economie ook. Ach, die economie zal misschien niet zo belangrijk zijn als sommigen pretenderen. De wereld draait heus wel door. Maar als u niet weet wat er aan de hand is, als u niet beseft hoe deze dingen ook voor u een rol spelen, hoe u zelf een factor bent in dit geheel, hoe kunt u dan ooit bewust leren leven?

Een wereld in wording betekent een wereld die zich verder moet ontwikkelen. Maar kan ze zich verder ontwikkelen, als de hele zaak vastloopt in een onbenul dat niet meer bereid is om de belangrijke verschijnselen van de huidige ontwikkeling te registreren, kennis te nemen van de fouten daarvan en van de mogelijkheden die voor de eenling gelegen zijn in hetgeen er nu bestaat.

Mijn vraag is niet, of u het allemaal zo interessant vindt. Ik weet wel, er zijn een hele hoop mensen die zeggen: Ach, in godsnaam laat die politiek thuis en zit niet over God te redeneren, want al die dingen, ik ben er ziek van! Maar waarom bent u er ziek van? Omdat u de belangrijkheid ontkent of omdat u er zelf op de een of andere manier geen weg mee weet? Probeer in ieder geval uit te maken wat ze voor u betekenen. Probeer te begrijpen hoe u dat wat u voelt als juist dan moet uiten en uitleven.

Het is altijd weer een oproep tot de mens, dat geef ik graag toe. De meeste mensen zeggen: Het gebeurt buiten mij om, ik kan er toch niets aan doen. Maar als iedereen dat zegt, dan zijn de enkelingen de baas die belust zijn op macht of op hun gelijk, die fanatiek hun eigen versie en visie van leven willen doorzetten ten koste van alles. Onthoudt u één ding: Een dictator leeft alleen bij de gratie van het onbenul van zijn onderdanen. Een kerkelijk regeerder kan het leven van anderen alleen beïnvloeden door de dwaasheid van hen, die niet bereid zijn in zichzelf God te zoeken en daarom naar iemand zoeken die Hem op een plaatje laat zien en hun vervolgens de zegen heeft, opdat ze die later zeker zullen krijgen. Deze dingen zijn uw zaak.

De economie is niet een kwestie van "de grote mannen", het is een kwestie van elke mens. De godsdienst is niet een zaak van degenen die het weten en het ons wel vertellen. Het is een zaak van wat je in jezelf vindt en van een waarheid die je zelf kunt leven.

Politiek is in feite een verschijnsel dat je moet kennen, moet erkennen en waarop je moet reageren, wil je op je eigen manier de harmonie in je wezen en in de mensheid helpen bevorderen. Elke mens is mede aansprakelijk voor het geheel; en wel in de mate waarin hij door het gebruik van zijn gehele vermogen bewust juister kan ageren en reageren dan anderen.

Met deze commentaren heb ik dan meteen het blok afgesloten van deze drie lezingen. De volgende keer gaat het over iets anders.

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven

door de „Orde der Verdraagzamen”

te 's-Gravenhage

MAANDBLAAD
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

JANUARI 1977.

22e jaargang.
Nummer 4.

KOSMOLOGIE

Het ontstaan van leven op deze wereld

CI blz. 43.

commentaar

CI " 51.

Verdriet

CI " 56.

WERELD IN WORDING

Achtergronden van de cultuur

CII " 39.

Commentaar

CII " 47.

Inhoud

CII " 50

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

TWEEDE BLOK.

A. HET ONTSTAAN VAN LEVEN OP DEZE WERELD.

Wanneer moet je eigenlijk spreken van leven? Stel u een wereld voor vol van brakende vulkanen, een wolkendek, een wat brijchtig met lava doordrenkt land en verder niets. Toch leeft daar al iets. Daar zijn al elementen die leven aantrekken. Later zullen wij ze misschien salamanders noemen of luchtgeesten, watergeesten en aardgeesten;... eigenlijk zijn het de bewoners van de eerste elementen. Ze zijn bezielende krachten.

Een deel van hen bindt zich tamelijk intens aan die vorm van bestaan. Ze zijn half-geestelijk, half-stoffelijk en ook een beetje astraal. Een ander deel dobert door de brij totdat op een gegeven ogenblik de zon een enorme reactie vertoont op een boodschap van buiten en daardoor plotseling de regen ontstaat; het water komt.

Waar het water komt, daar ontstaat veel stoom en meer water. Er ontstaat een aantal wereldzeeën, betrekkelijk klein, een beetje puree-achtig zo hier en daar door al die stoffen die daarin zijn opgelost, alle as die erin drijft. Dan gaat dat verder.

Er zijn wat geesten die zich daarvan een beetje terugtrekken. Ze voelen er niet veel voor. Er komt dan een ogenblik dat er wederom een uitbarsting plaatsvindt. In die uitbarsting ontstaat dan het eerste leven: de half-eiwitten gevolgd door de eencelligen.

Nu zijn er een aantal entiteiten die zeggen: Wij zouden daar best iets mee kunnen doen. Maar ja, het zijn van die kleine wezentjes, je kunt je niet helemaal daarin verdiepen, ze zijn zo eenvoudig. Er zijn wel instincten, maar met zo'n wezen heb je eigenlijk geen ervaring. Ze nemen dan hele scholen. Het is alsof één entiteit een hele familie, die door deling van die simpele eencelligen wordt geschapen, voor haar rekening neemt. Het zijn verspreide lichamen die vaak over tamelijk grote afstanden door de wereldzee drijven en langzamerhand zich ontwikkelen tot nog steeds absorbeerders van chemicaliën of absorbeerders van ander leven.

Dan ontstaan er meercelligen. Van de meercelligen komen we langzaam maar zeker naar de eerste zeer eenvoudige levensvormen, een beetje molluskachtigen. Er is dan werkelijk al reden om je intenser met dat leven bezig te houden. Zo gaat het een hele tijd verder. U kent allemaal het verhaal - ik behoef het niet in details te vertellen - van de eerste reptielen; de eerste wezens die steeds meer uit het water aan land komen, zoiets als de longvis b.v. Onder hen zijn er steeds meer die in de moerassen gaan leven. Moerassen zijn er in die tijd genoeg, want er is ontzettend veel regen en betrekkelijk weinig zon.

Zo ontstaat er langzamerhand een vorm van leven, die zich in de varenwouden probeert te handhaven, maar de meeste kansen zijn eigenlijk wel in wat men tegenwoordig de vloedgrens zou noemen: het gebied waar de wateren van

de primitieve oceaan tegen de nog niet geheel gevormde moerasachtige oevers aanklotst. Daar ontstaan ook de eerste grote vormen.

Daar verschijnen de eerste warmbloedigen. Koudbloedige wezens van allerlei grootte zijn reeds aanwezig en een bepaalde soort blijft nog een hele tijd in dat grensgebied vertoeven. Wij noemen ze robachtigen omdat ze iets weghebben van een zeerob. Ze zijn overigens wat slanker van bouw. Ze leven in kolonies en ze kennen een zeer strikte rangorde. Als deze wezens zich een beetje gaan ontplooien op aarde (het zijn kolonies van misschien een paar honderd hier en een paar honderd daar), dan komen er entiteiten die al een stoffelijke ontwikkeling hebben doorgemaakt en die zeggen: Hier kunnen we misschien iets aan doen. Zij proberen dan vanuit hun sfeer, middels allerlei astrale krachten en werkingen, met deze wezens in contact te treden. En waarachtig....het lukt.

Langzaam aan wordt het mogelijk een soort lichtschijnsel te creëren. De wezens reageren daarop, Ze zijn telepatisch zeer ontvankelijk en het is mogelijk hun instinctieve drang zelfs voor een deel te reguleren. Er ontstaat voor het eerst op deze aarde een levensvorm die denkt - zij het beperkt, die iets van verering of een eredienst kent. Deze eenvoudige levensvorm heeft een gemeenschapsleven waarin de prooi wordt gedeeld en men tezamen bepaalde taken verricht.

In deze tijd komen ook insectenvolken voor, maar die hebben een snelle ontwikkeling en ze verdwijnen ook weer heel snel. Er is een tijd geweest van reuzenmieren. Die zijn voor een groot gedeelte eenvoudig verdwenen; daarvan is niets overgebleven. Er zijn ook andere volkeren geweest die doen denken aan de vliesvleugeligen. Men zou het een heel vroege vorm van bijen kunnen noemen. Die insecten hebben wel een groepsinstinct, maar helemaal gaat het toch niet. Het is net alsof ze op een gegeven ogenblik terugschrikken voor een individuele ontwikkeling. Toch hebben de geesten, die geïncarneerd zijn geweest in de robachtigen de behoefte gekregen om zich vrijer te bewegen, om a.h.w. meer zichzelf te zijn, zich een beetje los te maken van alle ritmen van de groep. Het resultaat is, dat ze inderdaad voor een groot gedeelte weer zijn geïncarneerd in warmbloedigen. Dan komen we bij de apen terecht, beter gezegd bij de verre voorvaderen van de apen.

Nu is dit een enorm stormachtige tijd. In deze periode hebben wij namelijk te maken met alle soorten leven die men zich maar denken kan. Er is b.v. een paard, al is het niet veel groter dan een fox-terrier; het zal later ongeveer zo groot worden als een herdershond. Er is een voorvader van de hond, die vreemd genoeg in die periode groter is dan het paard.

Er zijn allerlei soorten reptielen. We zien langzaam maar zeker de hele familie van de sauriërs van de grond komen. Er ontwikkelen zich bepaalde dikhuidigen waarvan u nu nog enkele vormen overheeft.

Daar is ook de voorvader van de aapachtigen die later aanleiding zal worden tot het ontstaan van de premenselijke stammen. Kortom, elke vorm van leven die u tegenwoordig nog kent is in beginsel in die tijd aanwezig.

Als je dat zo vertelt, is het een eenvoudig verhaal. De meeste mensen begrijpen niet dat zoiets miljoenen en miljoenen jaren vergt. Het is zo ongeveer gegaan. Wat was hierbij nu het belangrijkste?

In de eerste plaats: de elementalen blijven voor een groot gedeelte op aarde bestaan. En omdat contact tussen dierlijke en astrale vormen (denk aan de kolonies van de robachtigen) althans voor bepaalde soorten heel normaal is geweest, is het ook mogelijk voor deze astrale vormpjes om gewoon te integreren in de natuur.

Als u tegenwoordig een sprookje hoort over een nimf die in een bron woont (een najade) of van een geest die in een boom woont, dan halen de

mensen hun schouders daarover op. Als je het hebt over het kleine volkje, dan zeggen ze: Nu ja, dat is in Ierland. De Ieren zijn nu eenmaal grote leugenaars, grote vechters en grote drinkers.

Als ik echter kijk naar wat er gebeurt, dan blijkt dat de astrale vormen, die met hun leven een rol spelen in de verschuiving van de elementen, zich aangetrokken voelen tot stoffelijke wezens, die iets van diezelfde vrijheid genieten, die zich ook bewegen, zich vestigen, die jachtgebieden kennen, die angst kennen. En onwillekeurig komt het tot een uitwisseling.

De natuurgeesten waarschuwen het dierlijk leven. Het is zelfs zo, dat in de tijd van de Tyrannosaurus en de Tyrannosaurus Rex hele kudden kleine warmbloedige dieren reeds wegvluchten lang voordat er wat te zien is, omdat er toevallig een astrale flikkering voorbij is gegaan: een waarschuwing. Het leven is niet alleen stoffelijk, zoals u misschien denkt.

Er is een zeer lange periode geweest waarin half-stoffelijke en stoffelijke levensvormen een eenheid vormen. Ze leven in een soort symbiose waardoor de elementalen voor zich allerlei interessante ervaringen en prikkels vinden in de reacties van het stoffelijke, en omgekeerd alles wat in de stof leeft grotere mogelijkheden of zekerheden verwerft dank zij juist de reactie op deze natuurgeesten.

Dit is natuurlijk mystiek wat ik nu vertel, want ik kan het niet bewijzen. Maar geloof mij, de elementalen hebben in die tijd een heel belangrijke rol gespeeld. Het was zeker niet alleen het werk van de groepsgeesten dat hier van betekenis was. Het was wel degelijk ook de bescherming, die vele soorten hebben genoten doordat ze op de een of andere manier harmonisch werden met de elementalen. Dit geldt zelfs voor de vuur-elementalen (later salamanders genoemd), die in bepaalde gevallen gebieden a.h.w. beschermden. Dus niet verteerden, omdat daar met hen harmonische soorten leefden. Het betreft hier overigens voor een groot gedeelte salamanderachtige wezens. Ik neem aan, dat de geschiedenis van de vuurspuwende draken uit die tijd stammen.

Nu weet ik wel, vuurspuwende draken, zoals die in sprookjes voorkomen, zijn er niet geweest. Ze zijn er echter wel geweest in die zin, dat ze net als sommige koeien tegenwoordig nog gassen konden produceren die onder bepaalde omstandigheden zeer ontvlambaar waren. Als tegenwoordig een koe nog een stal in brand kan steken, is het misschien denkbaar dat er een bepaalde soort draak was, die kort na het voederen gassen uitbraakte. En als er dan toevallig omstandigheden waren waardoor ze konden ontbranden (dat kan een spontane ontbranding zijn), dan konden ze vuurspuwen.

Zo ziet u, zelfs sprookjeswezens vinden in het verleden wel degelijk hun plaats. En niet op een bovennatuurlijke manier, maar op een heel andere wijze dan in de wereld van vandaag. Het is gewoon een ontwikkelingsstadium van zaken die u nog vandaag de dag kent.

Een zeer belangrijke scheiding treedt op, wanneer we ook op het vasteland een scherpere verdeling krijgen van de jagers en de eters. De eters voeden zich met plantaardig voedsel. Enkelen van hen zullen in de primitieve periode ook nog bepaalde minerale stoffen als hoofdbestanddeel van hun voeding gebruiken. Daarnaast zijn er de jagers die hun prooi zoeken. Dit betekent dat een andere indeling tot stand moet komen. Als je allemaal plantaardig voedsel eet, dan stoor je elkaar niet zolang er genoeg is. Je kunt dan in grote gemeenschappen leven. Maar op het ogenblik, dat er prooijagers komen is het ook nog belangrijk om je te verdedigen. Dan moeten er dus eenheden worden gevormd die juist voor de verdediging meegeorganiseerd zijn. Dat betekent een verandering in besef, in instinct. Het betekent tevens een totaal andere benadering van het bestaan.

Het leven hoog in de bomen van de voorvaders van de apen was tot op die dag eigenlijk niet nodig. Alleen bepaalde pterodactylen (reuzenvleermuizen) moesten wat hoogte hebben anders konden ze niet wegfladderen. Die deden het bij voorkeur zo, dat ze een heel lange startbaan hadden, zo-

als b.v. een D.C 9 of een ander transatlantisch vliegtuig. Voor de rest was er geen behoefte om een hoog punt te kiezen. Bescherming op een hoog punt? Waar had je dat voor nodig? Uitkijken? Waar had je dat voor nodig. Maar nu wordt het anders; en dit betekent ook dat er angst wordt geïntroduceerd. Een gemeenschappelijke reactie. Een veel grotere behoefte dan voorheen aan een aantal signalen, aan taal. Deels telepatisch in die periode, ongetwijfeld. Die telepatische taal maakt ze weer ontvankelijk voor wat elementalen maar ook groepsgeesten te zeggen hebben. Vanaf dat ogenblik krijgen we een versnelde ontwikkeling.

U zult wel begrijpen, dat het leven op aarde niet helemaal van de aarde alleen afhankelijk is. Per slot van rekening, er zijn onnoemelijk veel sterren, die allemaal een persoonlijkheid hebben, een bepaalde invloed uitoefenen. Een astroloog weet dat vandaag de dag nog. Al die invloeden werken in op de zon en op het zonnestelsel. Dat houdt in dat er voortdurend wijzigende condities kunnen optreden. Niet alleen ijstijden, maar ook perioden van zeer sterke activiteit, die aanleiding zijn tot het vormen van steeds complexere zenuwstelsels. Perioden van rust waarin een soort traagheid intreedt en de vormen zich stabiliseren. In deze perioden zijn de vroege voorvaders van aap en mens op een punt gekomen, dat ze uit de wouden moeten komen.

Nu is de oplossing van dit probleem eigenlijk zo eenvoudig dat het mij verbaast dat er nog niemand op is gekomen. Wat is er gebeurd? Er zijn vlakten ontstaan. Lava is buitengewoon vruchtbaar. Er is zonneshijn, maar niet veel. Er is wel veel regen. Bepaalde gebieden in de bergketens zijn zeer gevaarlijk, want zo'n regenbui kan daar plotseling allerlei stortvloeden en overstromingen teweeg brengen. Op de vlakke ben je echter betrekkelijk veilig. En omdat de basis daarvan toch voor een groot gedeelte lava was, heeft men die vlakke gekozen waar een bijzonder rijke plantengroei was. Een plantengroei waarvan juist de jonge scheuten zo heerlijk en verleidelijk waren voor de nog steeds plantenetende voorvaders van de mens, want uw vroegste voorvader was vegetariër; die wist nog niet beter.

Het is duidelijk, dat de keuze voor dat soort voedsel weer betekende, dat je je moet beschermen. De voorvader van de mens neemt een aantal gewoonten en gebruiken over van de planteneters en mengt zich voor een deel ook tussen hen. Het is dus helemaal niet zo vreemd, als u hoort dat de voorvader van de mens samen voederen, samen eten met de voorvaders van hertsoorten, van paarden, van allerlei soorten planteneters, misschien oerossen en oerkoeien. Dat zijn hun vijanden niet, integendeel. Die zijn door hun sterke telepatische contacten met natuurgeesten vaak nog eerder op de hoogte van gevaar dan de mensen, die tot dan toe in een andere omgeving hebben geleefd en de signalen dus niet zo goed kennen.

Je moet dan kunnen meelopen als er gevaar dreigt. Anders gezegd: de voortbeweging en ook de waarneming wordt belangrijk. Degenen die tot op dat ogenblik op vier pootjes liepen, gingen steeds meer op de achterpoten staan en ook dit is een menselijke kwaliteit die bewaard is gebleven. Zeg maar iets onaangenaams tegen een mens, hij staat meteen op z'n achterpoten.

De situatie van het wordende mensdom is een zeer wonderlijke, want er zijn nog steeds contacten met natuurgeesten, natuurkrachten, elementalen en met rassen- en soortgeesten. Steeds meer vormen er zich groepen, die een afzonderlijk gedrag vertonen, want ze moeten zich aanpassen aan de omgeving en aan alles wat er gebeurt. Dientengevolge ontstaan er steeds meer groepsgeesten: entiteiten die een bepaalde groep begeleiden.

De contacten, die in het begin vaak nog gevisualiseerd kunnen worden, zullen door de concentratie op de gevaren in de omgeving steeds minder worden waargenomen. Wat er overblijft is een soort telepatische impuls die zeker niet vergelijkbaar is met een bewust proces. Het is eerder een onbewuste uitwisseling van signalen waarvan de eindconclusie, getrokken door de geest en niet door het wezen in de stof - bezielde als het ook moge zijn -

als een drang naar voren treedt. Hier splitsen zich ook de levensgewoonten van de verschillende groepen.

Er zijn andere entiteiten gekomen. Er is nog wel een groepsgeest of een rassengeest die het geheel overziet, maar de rassengeest laat zoveel mogelijk over aan de groepsgeest. Hij kan alleen nog maar zorgen dat de soort gunstig evolueert, maar niet meer dat daarbij instinctieve drang en dergelijke overal gelijk worden ontwikkeld. Die grondwaarden liggen in de levensomstandigheden. De rassengeest trekt zich a.h.w. terug.

De groepsgeesten veroorzaken allerlei fenomenen die steeds beter worden begrepen. Wat zijn die fenomenen? Wezens, die ook al doordat ze in feite niet tot de sterksten behoren op samenwerking zijn aangewezen, zullen natuurlijk een taal ontwikkelen. Dat behoeft u helemaal niet te verbazen. Er zijn in deze dagen honden, die 800 tot 1000 uitdrukkingen kunnen begrijpen. Het zijn er niet veel, maar ze zijn er. Het is dus duidelijk, dat in die tijd een vocabulair van 80 tot 100 klanken en signalen te weinig was. Ontwikkeling van taal werd noodzakelijk. Daarbij ga je natuurlijk uit van de grondklanken die zijn ingebouwd in de structuur van het strottenhoofd. Langzamerhand ga je ze combineren.

Er ontstaat een soort oertaal die met gebaren moet worden aangevuld, maar daardoor wordt ook de communicatie met de geest anders. Tot nu toe was het een kwestie van meetrillen met de gedachten van anderen. Nu wordt de nadruk meer gelegd op signaal - auditief of visueel of beide - en is de aandacht dus meer gespitst op de vage drang die eens werd verstaan en die voerde tot een onmiddellijke reactie, maar die nu eerst moet worden omgezet in signalen voordat ze aanvaardbaar wordt.

Er ontstaan rassen. De evolutie van de rassen op aarde is een hele geschiedenis. Er zijn reuzen geweest. Er zijn minimannetjes geweest; de pygmeeën zijn daarvan nog een overschot. Overal evolueert nu de groep in overeenstemming met haar omgeving, behoeften en mogelijkheden. De gevaren zijn hierbij van heel groot belang, want het is tegen het gevaar dat je je als gemeenschap moet beschermen. Dit betekent dat de ene groep veel harder moet kunnen lopen dan de andere en dus betere hardlopers gaat voortbrengen. Het is niet voor niets dat een bepaald ras in uw tijd nog steeds de beste atleten juist op dit terrein voortbrengt. Andere groepen worden misschien meer agressief. Sommigen zoeken het juist in hun beweeglijkheid, anderen eerder in een enorme moed en een monolithisch vermogen om te blijven staan tegenover aanvallen van enorm grote wezens.

De groepsgeesten proberen nog steeds te helpen, ze proberen nog steeds in te grijpen. Daarvoor moeten ze nu verschijnselen produceren. Benoemd worden ze niet. De benaming is gewoon verdwenen. Hoogstens zal iemand zeggen: Dat lijkt mijn vader of mijn grootvader wel. In sommige gevallen zeggen ze alleen: Hier zijn verschijnselen die zeggen "je mag niet". Ze beseffen niet dat er wordt gezegd: dit is gevaarlijk. Zo ontstaan taboes. Zo ontstaat verering van de voorouders, één van de eerste beginselen.

Gelijktijdig wordt de drang van de instincten geringer. Zeker, de instincten werken nog wel, maar ze werken nu meer op individuele basis. Het kudde-reageren dat in de tijd van de overheersende en dominerende groepsgeest elke menselijke groep steeds als een eenheid deed handelen, verdwijnt en er ontstaan sterke differentiaties binnen de groep. Dat is eigenlijk wel de bestaans- en ontstaansgeschiedenis van het leven op aarde zoals u het kent.

Wij zouden hier zeker allerlei theorieën bij kunnen halen. Wat ik u hier heb weergegeven is zeer eenvoudig: het ontstaan van het leven op aarde zoals de geest dat ziet. De geest let daarbij minder op verschillen dan u doet. Wij zien geen grote verschillen tussen de rassen, die achtereenvolgens de suprematie krijgen. Wij zien niet zo'n groot verschil tussen homo sapiëns en de vroegere vorm met een andere schedelbouw en andere borstkas; dat zijn ten slotte maar uiterlijkheden. Het gaat ons om het verstand.

Dat verstand ontwikkelt zich zeer snel. Als je niet meer door je instincten wordt gedomineerd, maar je je binnen de groep moet handhaven en je bovendien met de groep tegen vele bijzonder grote gevaren moet verdedigen, dan is het logisch dat je gaat denken, dat je alles gaat beschouwen, dat je de mogelijkheden ervan gaat overwegen. Dus heb je een goed geheugen nodig. Niet alleen voor het terrein waarin je je beweegt, maar ook voor de verschillende mogelijkheden die er zijn, indien er een zeker gevaar opdoemt.

Als iemand ziek wordt en hij wordt beter als hij van die of die bessen heeft gegeten, dan geef je die bessen aan een volgende zieke. Of misschien heeft iemand eens een lied gezongen voor een zieke, dan zing je dat lied weer voor een zieke, want het zou kunnen helpen. Er ontstaat dus iets wat lijkt op primitieve geneeskunde.

Enkele mensen, die gevoeliger zijn gebleven voor de krachten die uit de geest en uit de wereld der elementalen contact zoeken, worden haast automatisch wijzen, priesters, sjamanen. Dat kan haast niet anders. Zij zijn gevoelig en daardoor kunnen zij in vele gevallen inderdaad meer weten dan anderen. Maar ze kunnen niet duidelijk maken, hoe ze het weten. Ook in die dagen waren er al heel veel sceptici die zeiden: Die medicijnman kan mij nog meer vertellen.

De situatie waarin zij zich bevinden, dwingt hen ertoe om bepaalde gaven te vermommen, ze aan meer zichtbare zaken op te hangen. Zo ontstaan de eerste magische rituelen en rituelen. De wetenschap gaat schuil achter een vorm van poppenkast die op zichzelf niet altijd geheel zinloos is, maar die vooral ten doel heeft om het juiste contact mogelijk te maken. En daarmee zitten wij aan het begin van de menselijke beschaving.

Er zijn groepen, kleine misschies, maar die zich toch beschouwen als een natie in die dagen. Er zijn priesters, mensen die zich bezighouden met de geestelijke waarden en krachten. Er zijn natuurlijk ook de leiders in de strijd en op de jacht. De dictators van die tijd misschien. Er is de strikte rangorde binnen de gemeenschap: de indeling in standen. En als je dat nu allemaal hebt beschouwd, dan wordt het hoog tijd je te gaan afvragen, of dit in kosmische zin ook elders kan plaatsvinden.

Het blijkt dan dat de gehele ontwikkeling uitgaat van een planeet die zelf actief is; die dus een eigen kernactiviteit heeft waarbij het aanwezig zijn van een atmosfeer natuurlijk ook mede een rol speelt. Hier treden namelijk deze elementale krachten op. Waar elementalen zijn, wordt het eerste, zij het in geheugen nogal zwakke denkvermogen, geschapen. Dit denkvermogen kan zich in stoffelijk vorm bevestigen, indien het bestaan binnen het element niet bevredigend is.

Bijna elke planeet die wordt gevormd kent een periode waarin elementalen daar levenscondities vinden, die voor hen aanvaardbaar en juist zijn. Het astrale leven en de astrale bewustzijnsontwikkeling in de kosmos is dus betrekkelijk groot.

De levensduur van een elementaal is eveneens behoorlijk. Er zijn er bij die een paar duizend jaar kunnen bestaan. Daarna verdwijnt een groot gedeelte van het besef en gaat het a.h.w. weer terug naar de bron. Daarom zegt men in sprookjes wel eens dat de elementalen geen ziel hebben. Dat is niet helemaal waar. Het is eigenlijk een ziel die maar een tijdelijke vorm heeft en vanuit deze vorm naar een verdere ontwikkeling door kan gaan of weer moet terugkeren naar de bron, wanneer de vorm in haar mogelijkheden is uitgeput. Die elementalen zijn er door de hele kosmos.

Als die elementalen er zijn, dan zijn er ook bezielde levensvormen. Daar waar één cel of zelfs één vorm bestaat - hoe simpel ook - waarin actie en reactie mogelijk is, waarin belevingsmogelijkheden schuilen, daar is de kans heel groot dat die vorm bezield wordt. Overal waar hogere levensvormen kunnen voorkomen, daar ontstaan rassen- en groeps-

geesten. Dan is dus het hele Al wel bezielde en overal zal er dus leven zijn. Maar niet alle leven ontwikkelt zich tot mensen of dieren van een soort die u kunt kennen. Het is heel goed mogelijk, dat ergens plantaardig leven de top wordt. Het is ook heel goed mogelijk, dat juist temidden van een groepsleven slechts een eenling, een uitgestotene, tot een verdere ontwikkeling van besef komt en zo in feite de leider gaat worden van alle anderen. Er zijn duizend-en-één mogelijkheden.

O zeker, de menselijke vorm wordt hier en daar in het Al wel herhaald (niet geheel identiek, maar redelijk identiek), maar dat is niet zo belangrijk. Belangrijk is, dat er overal leven kan ontstaan, dat overal een bezieling van stoffelijke vormen kan plaatsvinden, dat overal een menselijke ontwikkeling qua bewustwording en bezieling denkbaar is.

Als wij ons bezighouden met kosmologie, dan moeten wij niet alleen zeggen: alle sterren zijn voortdurend in beweging en alle sterren beïnvloeden elkaar en hun planeten. Wij moeten zeggen: dit gehele heelal is vol van geestelijk bestaan, van astraal leven en van tijdelijk met de stof verbonden besef en leven. Dan pas krijgen we een beeld van de werkelijkheid. Als ik dat beeld nog wat verder wil doorvoeren - wat ik dan tot besluit van deze lezing wil doen - dan kom ik tot de conclusie:

Overal, letterlijk overal, zelfs in het niets van de ruimte waar op enigerlei wijze elementen bijeen zijn, al zijn het maar partikels stof, daar is een mogelijkheid dat een astraal wezen ermee speelt en op den duur zich er zelfs mee vereenzelvigd en zo een deel ervan bezielt. Het hele Al is dus bezielde.

Nu kunnen we ons wel op de borst kloppen en zeggen dat wij van de menselijke ontwikkeling dan toch wel de kroon, de top der beschaving zijn. Wij zijn de ontwikkeling die het dichtst bij God staat. Ik vind het eigenlijk een brutaliteit om dat zo te zeggen, maar dat neemt niet weg dat anderen er net zo over kunnen denken.

Het ontstaan van het leven op aarde is misschien deels een toeval. Ik geloof niet dat de zon heeft gezegd: Nu ga ik eens uitbarsten, opdat daar op aarde in die primaire wereldzee eindelijk het een en ander kan gebeuren. Maar de mogelijkheid was er en het bewust, dat zich daarvoor interesseerde, was aanwezig. Dat is belangrijk. Indien er in deze kosmos niet overal bewustzijn aanwezig zou zijn - hoe dan ook - dat zich voor alle verschijnselen interesseerde en de neiging had om zich met interessante verschijnselen tijdelijk te integreren, dan zouden wij de wondingsgeschiedenis van het leven rustig kunnen overslaan. Maar dan is er tussen alles ook een verwantschap, want de grenzen die je trekt tussen werelden of tussen de soorten op de wereld, bestaan geestelijk niet.

Je zegt niet tegen een geest: Wat bent u geweest? Een mens? Van welk ras, van welk land? Of: Wat ziet u er vreemd uit. Bent u vroeger misschien een poes of een hond geweest? Dat zeg je niet. Je toetst elkaanders bewustzijn. En dat betekent dat het bewustzijn van al die werelden ergens met elkaar verbonden is.

Er is een onvoorstelbaar fijn maaswerk van bewustzijn geweven door het geheel van de kenbare ruimte. En overal ontstaat weer bewustzijn, leven, persoonlijkheid. Hoever het zich zal ontwikkelen vanuit menselijk standpunt gezien, wat er eventueel zal worden bereikt, ach, dat is niet zo belangrijk. De ene soort gaat misschien met ballons de ruimte in, de andere kiest daarvoor meer een platte doosvorm en de derde heeft zeer onregelmatige vormen en doet aan ruimtevaart. En de mens maakt een soort superrotje en schiet zichzelf naar de maan. Dat komt voor, maar belangrijk is het niet. Belangrijk is het bewustwordingsproces.

Als ik aan het einde van deze korte les alles mag samenvatten, dan wil ik op het volgende wijzen:

De elementalen, die ook nu nog op aarde bestaan, zijn uw verwanten. Ze horen ergens bij u. Zonder hun leven in de elementen van een voor het

stoffelijke leven van meer ingewikkelde vormen nog niet geschikte wereld, zou er waarschijnlijk geen bezieling zijn geweest waardoor de latere vormen zich konden ontwikkelen.

Wij spreken over rassen- en groepsgeesten als zijnde hoge entiteiten. Maar in feite zijn ze wezens zoals u, alleen zijn ze zich meer of anders bewust van hun mogelijkheden en meer en ander dan u geïnteresseerd in bepaalde ontwikkelingen. Wij zijn niet anders. Wij zijn gelijken. En in deze gelijkheid putten wij allemaal uit dezelfde bron van kracht. In deze gelijkheid beïnvloeden wij allemaal elkaar. Als je klein bent, zul je natuurlijk door het dictaat van vaste sterren meer getroffen worden dan iemand die groter is, bewuster en vrijer, maar je wordt erdoor getroffen.

U leeft in een besef dat een hele kosmos omvaamt en dat in die kosmos een bepaalde hoofdontwikkeling onvermijdelijk heeft gemaakt, maar daarom bent u nog geen marionet. Want als u leert de mogelijkheden die er zijn te erkennen, kunt u ook de meest waarschijnlijke mogelijkheid vermijden. U kunt een eigen weg gaan en een eigen bewustzijn ontwikkelen.

Eens zult u misschien een groeps- of rassengeest zijn. Misschien ook brengt u het niet zo ver en zult u een tijd dolend in het duister ten slotte een nieuwe planeet ontdekken en u daar vereenzelvigen met een gaswolk, met stollende lava of misschien met het eerste ontstane water of de vloeistof welke die plaats inneemt. Wie zal het zeggen? Maar eindig zijn we niet, behalve in vorm. En juist dit deel-zijn van de oneindigheid vormt niet alleen de verklaring van het voortdurend ontstaan en herontstaan van leven, maar ook de reden daarvoor.

Het leven is de voortdurende expressie van het bewustzijn. Het bewustzijn op zich is de voortdurende erkenning van grotere mogelijkheden en harmonieën in die totaliteit waarvan u deel bent. Als u dat uit dit betoog heeft begrepen, dan zal het zeker zijn doel niet voorbij zijn geschoten.

Noot.

De hiërarchische indeling in de kosmos.

Een hiërarchisch geheel vloeit voort uit een denken dat de gelijkheid nog niet kan beseffen. Dat betekent, dat een hiërarchie menselijk is in haar origine. Het is een menselijk denkbeeld, niet een kosmisch bestel. Ook als wij de verhoudingen vanuit ons standpunt op een bepaalde manier zien, moeten wij begrijpen dat op andere gebieden de functies misschien verwisselbaar zijn. U bent misschien nog slaaf van de een of andere Heer van een Straal. Maar in u is ook een bewustzijn en mogelijk dat u op een gegeven ogenblik de leraar kunt zijn van diezelfde Heer van een Straal; dus zijn goeroe, zijn meerdere op één terrein. De functie is geen rang. Het vermogen op zichzelf is zelden zo alomvattend dat er van een werkelijk hoger geplaatst zijn sprake is. Daarom moet u kosmisch niet van een hiërarchie spreken, ook als er tijdelijk bepaalde verhoudingen optreden. Die worden bepaald door de verschijningsvorm waarin u leeft, door het bewustzijn dat u op dit moment bezit en door de kracht waarover u op dit ogenblik bewust kunt beschikken. Die bepalen tijdelijke verhoudingen, die elk moment kunnen veranderen of die zijn te wijzigen.

C O M M E N T A A R.

Wanneer je spreekt over het leven op aarde, is iedereen bezig met alle bezieling. Nu vind ik dat natuurlijk heel prettig. Ik houd van bezieling, ik houd van geestdrift en ik houd nog meer van de geest. Als ik het geheel zie, dan geloof ik dat we niet alleen van het begin naar het heden toe moeten werken, maar dat we ons ook eens moeten afvragen: waartoe heeft al dat andere geleid? En dan komen we tot enkele wonderlijke conclusies.

Laten we nu eens die paar rampen nemen waardoor de aarde met de verschuiving van de aardas en nog zo wat zich een breuk heeft gelachen. Het is natuurlijk geen breuk. Het heet de Andreasfault. Het schijnt, dat de aarde de mensheid wat belachelijk vindt, want op het ogenblik vertoont zij alle tekenen van een komende lachbui; en als dat gebeurt, dan heeft de mensheid.

Nu wil ik helemaal niet zeggen dat het voor de mensheid erg is, wanneer de aarde heeft. Per slot van rekening, de slachtoffers komen dan bij ons en kunnen tot rust komen. En als ze recht hebben op de bibliëratie, dan kunnen ze dat bij ons krijgen tot in der eeuwigheid.

Als je het zo bekijkt, dan wordt in het heden ontzettend veel bepaald door het verleden.

Als u eens denkt aan de vroegere regeringen van Nederland. Misschien kunt u zich de tijd van Colijn nog herinneren. Men heeft hem zelfs uitgebeeld: Colijnsplaat. Dat is een zandplaat die onder water gaat, als het ernst gaat worden. Als het vroeger op de centen aankwam, dan was Colijn onder water zodra het ernst werd. Zijn mentaliteit weerkaatst in het heden.

Is zonder een Colijn in het verleden een Van Agt in het heden mogelijk? En wat dat betreft, zou een Carter mogelijk zijn zonder een boerenopstand van eens. De ellende is, dat het nu een hereboer is geworden. Die hereboer zal ongetwijfeld proberen de noten te branden waarmee het volkslied van de Ver. Staten eens is geschreven; en dat betekent dat de Stars en Stripes er lichtelijk gehavend afkomen van het jaar.

In een heel ver verleden, als ik mijn voorganger mag geloven, was er eens een aap, die pas had geleerd op twee voeten te lopen en die een ontzettend paardegebit had. Die zocht ook zijn kapitaal onder de boomstammen en ondertussen probeerde hij iedereen met zijn glinlach te overtuigen dat hij gevaarlijk en gelijktijdig betrouwbaar was. U kunt zeggen: dat is kolder. Maar kan er iets in het heden bestaan wat niet uit het verleden is voortgekomen? Nu kunnen wij natuurlijk zeggen: het was geen directe voorvader van Jim Carter en daarin heeft u groot gelijk. Hij zal waarschijnlijk wel een voorvader zijn geweest van de familie Kennedy, vooral van oma Kennedy. Het is namelijk zo, dat oma in feite bepaalt wat er gebeurt. Het is net een olifantenkudde. In zo'n kudde maakt het oudste wijfje de dienst uit.

Nu is het zo, dat orde in de U.S.A. niet denkbaar is, want het is een democratie. Vandaar dat ze nu een Carter hebben genomen als een aardig evenbeeld om er wat wanorde in te brengen.

Er is vroeger in het heel verre verleden de eerste splitsing geweest tussen kerk en staat, ofwel de machtsstrijd van de medicijnman tegen de aanvoerder. Dat zien wij tegenwoordig nog steeds. Als de staatsman A zegt, dan zegt de Paus B. Er zijn zelfs bepaalde groepsgeest-verschijnselen aan de gang. Denk maar eens aan Nederland.

Nederland heeft een C.D.A. Weet u wat dat is? Dat is een autocbus, die met Van Agt aan het stuur naar Romé gaat, alle protestanten inclusief.

Het is heel leuk om te zien. Dat zijn gewoon kuddeverschijnselen. Als je kijkt naar de menigte, dan behoeft je tegenwoordig alleen maar een spandoek omhoog te steken waarop staat "wij zijn tegen iets" en iedereen loopt mee.

Vroeger had je één aap, de brulaap. Die brulde en dan sjokten alle apen achter hem aan. Nu is het net zo, alleen mag je vanwege de geluidsoverlast niet meer brullen, dus neem je een spandoek.

Als ik dat allemaal zo beschouw, dan vraag ik mij niet alleen af: waar komt de mensheid vandaan, maar ook: waar gaat ze naar toe? Op het eerste gezicht gaat ze naar een botsing toe. Dat is ook altijd weer hetzelfde geweest.

Er is een Atlantis geweest waar ze het eindelijk een beetje goed begonnen te krijgen. Toen wilde de een het beter hebben dan de ander; de een wilde meer hebben en minder doen dan de ander. Daardoor brak er een oorlog uit. Die oorlog veroorzaakte de eerste zeebeving. Toen ontstond er een Atlantis dat licht fascistische trekken had, omdat het dacht dat het de meerdere was van andere bestaande rassen en volkeren. En omdat het zozeer van zichzelf overtuigd was, heeft het zichzelf opgeblazen.

Dat zie je tegenwoordig veel: mensen die zich opblazen. Er zijn natuurlijk ook verstandige mensen. Neem Brandt. Die ontdekte dat hij zich weer eens had gebrand. Toen heeft hij zich laten wegbranden en daarom is hij nog steeds Brandt.

Maar als Van Agt merkt, dat hij niet meer geacht wordt, dan denkt hij: ik blijf, want ik ben Van Agt. Totdat er een nacht komt dat Van Agt geen Van Agt meer is. Dan zal hij in onze wereld moeten nadenken over alle moeilijkheden, die hij zichzelf op de hals heeft gehaald door niet te erkennen waar hij zelf faalde. Dit zijn moeilijkheden waar je lang over kunt doorpraten.

Er moet ergens in het verleden iemand zijn geweest, die de eerste lijn heeft uitgevonden. Deze vond uit dat met een beetje speeksel en wat hars heel veel bleef plakken. (dat was een verre voorvader van Den Uyl) daardoor kon hij kabinetten in elkaar zetten die wel rammelden, maar niet uit elkaar vielen.

Wat zoudt u denken van de priesters, die hebben gezegd dat de uitvinder van het wiel een boze tovenaer was? Toen zeiden ze: dat is krankzinnig, dat is vooruitgang. Maar als je nu al die auto's ziet, vraag je je stillerjes af, of hij toch niet iets verkeerd heeft gedaan?

De eerste mens, die een lans uitvond (een stok met een verharde punt) had eigenlijk wat meer zekerheid voor de stam willen scheppen, een beter wapen. Maar wie realiseert zich tegenwoordig dat daar eigenlijk de opgang naar de atoombom is begonnen? De atoombom, die ook het komende jaar zo hier en daar wel weer zal ploffen. Ik had liever dat degenen, die hem willen proberen, zouden ploffen. Maar het vervelende is, dat die geen breinmassa genoeg hebben om kritisch te worden. Op het ogenblik, dat de menselijke breinmassa een kritisch punt bereikt of de massa kritisch genoeg wordt - beide zijn mogelijk - zijn er geen atoombommen meer. Maar in het verleden zei men ook: We hebben een wapen nodig en wat kan het ons bommen wat er van komt. U ziet wat ervan komt.

Wat dat betreft moet ik zeggen: Ik vind het erg mooi dat al die natuurgeesten vroeger zo prettig met de mensen en de dieren omgingen. Tegenwoordig zie je ze ook niet meer. Alleen op de televisiereclame, als één elfje komt vertellen dat mensen van bloemen houden en bloemen van mensen. Het eerste kan waar zijn, het tweede is een leugen. Een elfje kan alleen leven waar sereniteit is, harmonie en rust. Rust is niet, zoals de mensen denken, vrede. Het hele leven is altijd strijd geweest, maar dan een wonderlijke strijd, want het sterven van

het een maakte het leven van het andere mogelijk. Een keten, een soort ingewikkelde symbiotische verhouding waardoor alles tezamen het bestaan, het voortbestaan en het harmonische bestaan van het leven mogelijk maakt.

Waar kun je dat tegenwoordig nog vinden? Misschien zit hier of daar in de ver afgelegen oerwouden nog de een of andere dwerg en houdt de een of andere aardgeest zich schuil in een nog niet beklommen berg, maar daar zal het dan wel bij blijven. Behalve wat luchtgeesten. Maar in de lucht stinkt het tegenwoordig ook al zo door de straaljagers dat ze ook niet al te lang daar in de buurt blijven.

Ik geloof, dat de mensheid langzaam maar zeker zich niet alleen heeft ontworsteld aan, maar ook heeft ontdaan van een groot gedeelte van haar astrale vrienden. Dat is overigens helemaal niet zo belangrijk, indien de mensheid maar in staat is daarvoor zelf het erkenningsvermogen en de snelheid van reactie te ontdekken, die eens die astrale vrienden mogelijk maakten. Maar wat heeft de mensheid gedaan? Ze is het astrale kwijtgeraakt en heeft de bureaucratie opgebouwd. Ze is dus niet sneller maar trager geworden.

Een bureaucraat is iemand, die snel en hard werkt om alles te vertragen wat een ander snel tot stand wil brengen.

En dan al die leidinggevende krachten. Vroeger had je groepsgeesten, die intens met de groep waren verbonden. Zij zorgden voor de groep. Tegenwoordig hebben ze technocraten die het zo technisch in elkaar zetten, dat de machines goed zijn, maar dat de mensen er niet meer voor deugen. Dan zeggen ze: onze machines zijn goed, dus deugt de mens niet. En dan wordt de mens als ondeugdelijk materiaal opzij gezet omdat de machines te goed zijn.

Vroeger was het: wij moeten samen leven, samen eten, samen drinken, samen feesten, want wij zijn van elkaar afhankelijk. Alleen in een perfecte samenwerking kunnen wij ons handhaven. Tegenwoordig hebben wij economen. En omdat vele economen verschillende voorstellingen hebben van de mogelijkheden van de toekomst, voelen alle groepen zich gerechtvaardigd om met een gerechtvaardigd groepsegoïsme op te trekken tegen alle anderen, totdat er voor niemand meer wat overblijft.

Als ik het zo bekijk - het zijn misschien commentaren die maar zeer zijdelings slaan op al datgene wat mijn voorganger zo bondig en volgens mij ook vaardig en deskundig te berde heeft gebracht - maar als die eerste mensen van ver vóór homo sapiëns er nu eens niet zouden zijn geweest, waar zoudt u dan zitten? Bij ons. Gezellig, zonder regen, zonder vorst, maar wel met een tekort aan bewustwording.

Ik vraag mij altijd af: waarom gaat het juist zo? Ik kijk dan in de grote wereldzeeën. Daar waren eens ontzettend veel planteneters. Toen kwam er een wezen die zei: Ik wil eigenlijk geen planten meer eten, dat is veel te ingewikkeld, want ik moet meercellig worden, dus ga ik planteneters eten. Dat was de eerste die de Planta heeft uitgevonden. Hij was a.h.w. de eerste werkgever. Toen de werknemers tot de conclusie kwamen dat ze hem wilden wegjagen, had hij zich al teveel vermenigvuldigd. En omdat hij zich zo vermenigvuldigd had, had hij geen neiging meer tot delen. En zo ontstonden er grotere en grotere wezens.

Als je het goed bekijkt, is de eerste zeeslang een voorloper van de huidige Internationals. Zo beschouwd is er een directe parallel tussen alles wat er in het verleden is gebeurd en wat er vandaag gebeurt. En aangezien dit de eerste kans is die ik heb om mij tot u te richten na het begin van 1977, voel ik mij verplicht daar het een en ander aan te doen, wat u ongetwijfeld inmiddels reeds geconstateerd zult hebben.

Wat is er eigenlijk gebeurd? Er is een jaarwisseling geweest. Weet u wat dat betekent? Dat je dezelfde sores nu met een nieuw jaartal aanduidt. Maar de jaarwisseling wordt altijd gevierd met vele goede vooremens, kapitalen aan vuurwerk en drank en al dat andere wat de mens

nodig heeft om zichzelf voor te houden dat het nu toch werkelijk een nieuw begin is. Maar er is nooit een nieuw begin. Alles blijft gebonden aan wat geweest is.

In het begin was het Mentens centen. Toen was het alleen Menten en nu is de vraag: waar zijn Menten zijn centen? Op een gegeven ogenblik zullen ze zeggen: Menten dement en wij geen cent. Die kans heb je. Dat zijn de problemen van uw tijd. Maar er is gelukkig in dit jaar iets aan de hand wat steeds in de historie terugkomt.

Er zijn van die perioden, dat op de een of andere manier de zon en de sterren op een wonderlijke manier samenwerken om het een en ander te openbaren. Die openbaringen zijn dan niet altijd even prettig, dat geef ik graag toe, maar ze zijn vaak wel duidelijk.

De meeste mensen in deze tijd vermoeden dat ze belazerd worden. Maar als Pluto, die retrograde gaat en de andere dingen die daarbij betrokken zijn goed verlopen, dan weten ze dat aan het einde van het jaar zeker. Ik denk niet dat ze er veel aan zullen doen, maar het is toch prettig dat ze weten waar ze aan toe zijn.

Belazerd worden is eigenlijk zo'n vreemde uitdrukking. Waar komt lazeren vandaan? Vermoedelijk van Lazarus en Lazarus is een wederopstanding. Misschien zou er een wederopstanding van de zelfstandigheid in de mens kunnen gebeuren, als hij zich realiseert hoezeer alles wat hij aan geestelijke mogelijkheden tot opstanding in zich droeg, werd begraven onder de schijnbaar gedegen goede zorgen van anderen.

Het is een goed jaar. Wij kunnen nu eens gaan uitmaken, of het Kabinet Den Uyl blijft. Nu blijft er altijd wel een Kabinet, dat is de narigheid. Den Uyl daar heb ik niet zoveel bezwaar tegen, maar wel tegen een Kabinet. Want dat betekent beslotenheid; en beslotenheid betekent gebrek aan openheid. Een Kabinet dat zegt, dat het openheid nastreeft, zal dus in zijn beslotenheid bepalen wat voor de openbaarheid bestemd kan zijn. En aangezien de stemmers zeer veel zullen voelen voor meer openbaarheid, vraag ik mij af wat zij zullen stemmen.

Nu vind ik dat voor Nederland op het ogenblik een bijna onmogelijke taak, laat ik het eerlijk zeggen. Wilt u met Wiegel mee en de V.V.D.? Als u dat doet, gaat u terug naar een stijl waarin men zegt: beloof alles, doe weinig en laat God voor ieder zorgen, opdat wij voor onszelf kunnen zorgen. Nu kunt u natuurlijk ook zeggen: dat zal mij een zorg zijn, maar in een zo sociaal bewuste maatschappij lijkt mij dat toch geen aantrekkelijk beeld.

Dan kunt ook zeggen: wij gaan naar Den Uyl. Maar ja, per slot van rekening hebben wij al zoveel uilenballen gezien en zo weinig werkelijke resultaten dat je je afvraagt, of het zin heeft deze man verder te laten gaan met zijn ontwijkingsmanoeuvres in de komende periode van vier jaar. Dan blijft alleen over Van Agt en het C.D.A. Maar als je daarmee begint, weet je maar één ding zeker: dat je vandaag of morgen nolens volens elke zondag naar de kerk moet. Ik ben bang, dat het een abortieve kwestie wordt met die verkiezingen. En wat blijft er over? Verwarring.

Verwarring is er altijd geweest in de wereld. Elke keer, wanneer er iets nieuwe ontstond, was er grote verwarring. Wat dacht u, toen die eerste nieuwlichter, die verwijfde homo sapiëns met zijn knuppel begon rond telopen, wat al die anderen hebben gezegd? Die hebben hun brede hoofden geschud, eens in de voor opgezette bast gegromd en gezegd: Daar komt niets van terecht. Homo sapiëns heeft het gemaakt! Wat, dat weet hij zelf nog niet, maar gemaakt heeft hij het.

Zo zijn er ook in deze tijd vele symptomen van vernieuwing. Maar nu blijkt, dat in het verleden de werkelijke vernieuwingen altijd gepaard zijn gegaan met nieuwe geestelijke krachten en nieuwe geestelijke inwerkingen en openbaringen. Of dat nu de eerste groepsgeest is geweest, die door

een astraal licht de aandacht wist te trekken van de robachtigen, dan wel de nieuwe openbaring van de eerste Witte Priesters van Atlantis of misschien de nieuwe bewustwording die door de grote Meesters en Leraren over de wereld zijn verbreid, altijd weer staat er aan het begin van elke verandering een geestelijke vernieuwing en altijd weer is die verandering voor de bestaande machten en de gewone mensen meestal onaanvaardbaar. Je zou dus moeten zeggen:

Wij bevinden ons in een periode waarin het onaanvaardbare onvoorstelbare afmetingen gaat aannemen. Misschien dat wij dan op den duur zullen erkennen dat in dit onaanvaardbare juist de vernieuwing schuilt zonder welke de mensheid zich op deze wereld niet lang meer zal kunnen handhaven.

Als ik tracht commentaar te geven, dan kan ik alleen maar zeggen: Ik heb meer hoop op de mensheid dan de meeste mensen, want ik zie meer mogelijkheden voor de mensheid dan de doorsnee-mens beseft. En bovenal zie ik werkingen en krachten van geestelijke aard, die van een zodanige intensiteit zijn dat ze - mogelijk gepaard gaand met rampen of explosieve effecten op aarde binnen een jaar of vijf waarschijnlijk - de mensheid voor een nieuwe taak stellen, een nieuwe mogelijkheid van samenleving en samenwerking. Want het is nog niet afgelopen.

Het ontstaan van de mensheid op aarde mag een mooi onderwerp zijn, maar het is het begin van het sprookje. Het is: er was ereis... verder zijn jullie nog niet. Maar daar kun je niet bij blijven stilstaan. Je moet het eerst anders gaan zien. Er was ereis...., dat is datgene waaruit het heden ontstond. En wanneer dit heden in zijn mogelijkheden wordt gerealiseerd, dan staat er misschien aan het einde van het sprookjeen ze leefden lang en gelukkig.

Dit is mijn commentaar. Misschien niet veel geestelijk commentaar, dat geef ik graag toe. Maar hoe moet iemand, die zich voortdurend met uw wereld bezighoudt aan geestelijke dingen denken? Als ik mij realiseer dat zelfs in een katholieke krant de mogelijke beschadiging van een knie van Johan Cruyff veel meer aandacht krijgt dan een uitspraak van de Paus, dan kan ik toch wel zeggen: je moet een klein beetje dichterbij de feiten en bij de werkelijkheid blijven.

Weten wat er is gebeurd is leuk, indien je daaruit kunt afleiden wat er in het heden bestaat.

Weten hoe het is gekomen is heel erg aardig, als je dan ook maar weet waar het naar toe gaat. Ik geloof, dat de mensheid nog een lange en zeer vruchtbare ontwikkeling voor zich heeft. Maar ik heb ook de stille overtuiging, dat ze de eerste paar jaren kreunend de geboorteweën van een nieuwe tijd zal blijven dragen. Hopelijk kreunt u niet te hard, want als u niet kreunt maar kijkt naar de positieve ontwikkelingen, dan kunt u er misschien nog een keer om lachen.

En onthoudt u dan maar, dat volgens mij een van de grootste momenten in de historie van de mensheid is geweest het ogenblik, waarop een mens zag hoe een ander op zijn zitvlak viel, daar een eigenaardig gezicht bij trok en begon te lachen. Want uit de lach is de mensheid geboren. Niet uit de logica, de redenering of de traagheid. Als u kunt lachen om de dwaasheden van deze tijd en gelijktijdig voortdurend ingrijpen in de mogelijkheden van de nieuwe tijd, dan zult u waarmaken wat eens waar was.

Door de krachten van de geest, door de invloeden en werkingen van astrale en andere aard werd de mensheid in staat gesteld zich verder te ontwikkelen. Zo groeide ze naar een menselijk stambestaan waarin overigens in een verdeling van machten de huidige tijd voor het eerst vaag gestalte kreeg.

Een toekomst waarin de mensheid meer is dan alleen maar een samenleving van mensachtige wezens, zie ik in deze dagen liggen. Ik zie in-

vloeden en krachten uit de geest. Ik zie een licht van direct Goddelijke oorsprong zelfs. Ik zie ook demonisch en verterend licht en deze tezamen zullen volgens mij de mens louteren, zodat hij met begrip voor de eenheid, die de gehele mensheid dient te verenigen, zal komen in een nieuwe fase van ontwikkeling.

:--:;

V E R D R I E T.

Verdriet: een diepe klacht in jezelf die je voortdurend herhaalt. Een poging te ontkennen wat onontkenbaar is. Een voortdurend denken aan wat had kunnen zijn en nooit is geworden. Dat is verdriet. Verdriet is wat je had willen zijn en niet bent geworden. Verdriet is het "ik" dat de werkelijkheid niet helemaal verdraagt. En toch leef je met de werkelijkheid. Heeft het dan zin om verdrietig te zijn?

Besef, dat verdriet iets is dat van jou is. Dat het te maken heeft met jezelf. Dat de oplossing van het verdriet nooit kan liggen in een ander, maar dat het altijd moet liggen in jezelf, in je eigen houding, je eigen inhoud.

Begrijp, dat iemand die de kosmische harmonie en de kosmische krachten kent en in zich beleeft, niet verdrietig kan zijn. Zeker, je kunt soms wenen omdat je ziet dat een ander zich niet kan bevrijden. Maar je bent niet werkelijk verdrietig. Je kunt niet verdrietig zijn, als je het licht kent. Je kunt alleen betreuren dat anderen het licht niet vinden.

Maar in het licht dat je in je draagt, vind je de kracht om voort te gaan tot je misschien bereikt wat nodig is, tot je die ander weer kunt geven wat waarlijk belangrijk is, tot je uit die werkelijkheid datgene kunt distilleren waarvan je nooit hebt gedroomd, maar dat het enig ware en lichtende is waardoor voor jezelf en voor anderen vooruitgang mogelijk is.

Spaar uzelf verdriet door te erkennen: de bron ervan ligt in mijzelf. Want dan kunt u misschien kijken waar de tegenwaarde van dat verdriet gebleven is. Die zult u buiten u en in uzelf altijd kunnen vinden, als u zoekt.

Wie de kracht zoekt, wie het leed overwint, die vindt ook de kracht waardoor hij leed kan wegnemen. En als u dat wat u in u heeft beter gebruikt, dan is er geen tijd voor verdriet, dan heeft u genoeg te doen.

:--:~:

WERELD IN WORDING

TWEEDE BLOK.

A.

ACHTERGRONDEN VAN DE CULTUUR.

Als men zegt "cultuur", dan heeft men het over een totaal leef- en waarderingspatroon. Het zal u duidelijk zijn dat zoiets niet tot stand komt zonder dat daarin allerhande invloeden een rol spelen en allerlei gevoelens en acties eveneens op de voorgrond komen. Laten wij proberen een beeld te krijgen van cultuur in haar primitiefste stadium.

Er is een gemeenschap. Die gemeenschap wordt geleid door iemand. De leider moet kenbaar zijn. De leider draagt een sieraad. De leider draagt een versierd wapen misschien. Kortom, hij draagt zaken die een ander niet draagt. Degene, die hem moet vervangen als hij in de strijd valt, zal eveneens kenbaar moeten zijn; dus ook hier op de een of andere wijze wat uitzonderlijke versieringen. De andere leden van de stam willen dat ook graag, dus kiezen ook zij versieringen, zij het dat ze eenvoudiger zijn. Maar nu zit men nog met het probleem dat iemand, die niet bij de club hoort, op ieder ander kan lijken zodra er geen versierselen zijn. Dus besluit men om de kentekenen aan te brengen (een tatoeage b.v.) op het lichaam zelf. Dat is dan niet meer een kwestie van kleurstof, het is onvervreemdbaar.

Het begin is heel praktisch. Dit wordt gewoonte, maar op den duur hoor je niet meer bij de gemeenschap als je niet getatoeerd bent. Je kunt geen aanvoerder zijn, indien je niet beschikt over het speciale wapen, de speciale tooi. Dat zet zich door alle eeuwen voort.

Als u tegenwoordig over een vorst spreekt, denkt u misschien niet meer aan de kroon, de rijksappel, de scepter of de zaken die daarvoor in de plaats komen, zoals kromstaf en zweep in de tijd van de Farao's. Dit kenteken, dat de rang a.h.w. bevestigt, is zelfs nu nog traditioneel in ere. Er zijn perioden geweest dat een vorst, die zijn rijksappel en rijkszegel niet had, niet kon regeren. Er zijn tijden geweest dat een aanvoerder, die zijn wapen verloor daarmee tevens ook zijn plaats in de rangorde verloor. De basis is dus tamelijk praktisch, maar door de gewoonte krijgt langzaam maar zeker een versiersel, een tatoeage, een ritme, een klank een betekenis die veel verder gaat dan het oorspronkelijke doel. Ze wordt deel van een cultuurpatroon. Ze wordt deel van een leefgewoonte waarop de mens geheel is ingesteld.

U zult zeggen: Dat is allemaal wel aardig, maar wat moeten wij dan aan met b.v. muziek?

De eerste muziek bestond maar uit enkele tonen. Het zijn de zwaaihou- ten geweest die waarschijnlijk het eerst een rol hebben gespeeld en daar- naast de slaginstrumenten. Ze hadden een eigen toon, een eigen ritme. Je kunt nu eenmaal niet elke god op dezelfde manier roepen. Je kunt niet elke bijeenkomst op dezelfde manier aankondigen. Zelfs in deze tijd luidt

men voor een bruiloft nog steeds anders dan voor een begrafenis. Er ontstond dus een onderscheid in ritme en al snel ook in klanken, in de samenstelling van het geluid. Er wordt muziek geboren.

De stemgeluiden, die werden gebruikt om het ritme aan te houden (bij roeiers of bij mensen die een last moesten slepen) zijn waarschijnlijk de eerste liederen geweest, want het ritme was belangrijk. Langzamerhand kwamen er wat woorden bij; grapjes eigenlijk, anders werd het zo eentonig. Soms ging men iets vertellen over het verleden en dat werd geïntegreerd in het ritme. Dat kreeg dan een bepaalde toon; het werd een traditie. Er ontstond een lied dat de stam zeer lang zong. Hierbij is opvallend dat cultuur althans voor een deel mede werd bepaald door ouderdom of eerbiedwaardigheid.

Als u met Nederlanders praat, dan zullen zij onmiddellijk het met u eens zijn dat Rembrandt cultuur is, dat het werk van Beethoven cultuur is en dat Joost van den Vondel niet mag worden uitgevlakt, zelfs als ze zijn Gijsbrecht angstvallig vermijden. Want dat zijn "de overgeleverde schatten van onze cultuur."

Waarom eigenlijk? Laten wij ons goed realiseren dat er heel veel mensen zijn die Beethoven niet kunnen uitstaan, die van Rembrandt veel minder afzien dan van een film van Donald Duck en die wat Vondel betreft veel meer voelen voor Carmiggelt. Maar het is oud, het is eerbiedwaardig. Het is iets wat de mensen een lange tijd mooi hebben gevonden.

Die verering gaat zover, dat we op een gegeven ogenblik zien hoe bepaalde muziekstukken plechtstatig worden. Ze waren dat oorspronkelijk helemaal niet. Neem b.v. de werken van Vivaldi. Dat was amusementsmuziek. Vivaldi was de Kurt Edelhagen van zijn tijd. Nu is het klassiek en het moet worden beluisterd in stilte en met volledige aandacht.

Bach was kerkorganist. Hij maakte ook wel eens wat leuke stukjes. Als er toevallig een raout (een avondfeest aan het Hof) was, dan moest er toch een klein muzikaal intermezzo zijn. Er werden een paar muzikanten neergezet met instrumenten die toevallig beschikbaar waren en dan werd er op weggetoeterd. Wat de man muzikaal heeft gedaan is erg knap, zeker, maar zijn muziek was beslist niet plechtstatig. Hij heeft enkele van zijn stukken gewoon geschreven als achtergrondmuziek voor een diner van hooggeplaatste personen. Maar dat zien ze nu niet meer. U ziet dus dat de traditie, het oude, langzaam maar zeker een magische glans krijgt.

Als iemand in deze dagen zou zeggen: wat die oude schilders, de primitieven, hebben gemaakt, is toch maar van weinig waarde, Oma Mozes doet het beter, dan krijg je onmiddellijk een hele hoop protest. Neen, die Rogier van der Weyden b.v. dat was er een. Die wist van wanten. Hij was inderdaad zijn tijd vooruit. Hij schilderde wel primitief zonder dat hij de schitterende tussenstadia had moeten doormaken van stofverwerking, materiaaluitdrukking, portretkunst en wat dies meer zij, maar is hij daarom nu meer? Hij is meer omdat hij oud is. Het is alsof de mens het verleden wil opsparen en het dan wil gebruiken om een podium op te bouwen waarop hij zijn moderne uiting, zijn moderne leefwijze kan etaleren. Dat hij daarbij teveel kijkt naar de recreatieve en opvoedkundige aspecten van hetgeen hij cultuur noemt, zullen we hem maar niet kwalijk nemen. Uw cultuur wordt meer bepaald door de auto dan door CRM.

Het karakter en het patroon van uw samenleving hebben meer te danken aan helden als Kojak (Kojak lijkt wel een politionele reïncarnatie van Karel de Kale) en soortgelijke figuren, de droomwerelden en al die eindeloze familiedrama's. Kijk, dat alles maakt uit wat u denkt van het leven, hoe u het beleeft.

U kunt natuurlijk zeggen: De literatuur is "je van het". Dat is mogelijk waar. Maar het werkelijke cultuurpatroon wordt meer bepaald door de damesroman of keukenmeidenroman zoals dat vroeger heette. Ze wordt bepaald door het blaadje met roddeltjes over filmsterren en adellijke per-

sonen, vorstelijke hoofden en dat soort mensen. Hier ontplooit zich eigenlijk de tegenstelling tussen wat u cultuur noemt en wat cultuur is.

Als iemand in Nederland een spandoek pakt en gaat protesteren, dan lijkt dat in vele gevallen een onzinnige of opdringerige beweging. In feite is het een manifestatie van het culturele patroon waarin u leeft. U leeft in een protestpatroon!

Als wij de culturele achtergrond van de gehele mensheid proberen samen te vatten, dan wordt het moeilijker. Hier in Nederland heb je de vergelijkingsmaterialen direct bij de hand en u erkent ze. Maar laten we dan even kijken naar het verleden.

Neem Mexico. Eens een land met een geheel eigen cultuur, een geheel eigen beschaving. Een rijk van edelen en slaven, van krankzinnige bouwwerken en offerdiensten die in hun wreedheid zover gingen als de christelijke Inquisitie. Deze zijn vergaan. Maar wat zien we? De herinnering is bijna hereditair geworden.

Ga vandaag naar Mexico. Kijk naar de kunst zoals die kenbaar is in de gebouwen, in de architectonische versieringen. Kijk naar de schilderkunst, de muziek, maar ook naar de manier waarop de mensen zich vermaken en u vindt er iets in terug van dat verleden.

Gaat u kijken bij de negers, dan kunt u wel zeggen: ze zijn onderontwikkeld of arm, maar zelfs de beschaafde, de gestudeerde neger in de U.S.A., die misschien professor is, of een belangrijke advocaat of zelfs staatsman, heeft in zich de achtergrond van de volkeren waaruit hij is gegroeid. Als er muziek is, dan is het net alsof zijn bewegingen anders zijn dan van een blanke. Dat wil niet zeggen dat hij meer of minder is. Het wil alleen maar zeggen, dat hij een andere achtergrond heeft en dat hij daardoor anders reageert. U kunt zeggen: hij is geconditioneerd.

Waar u ook kijkt op de wereld, of u gaat kijken in China dat met zijn gehele opbouw in communistische stijl ten slotte toch weer teruggrijpt naar de oude ambtenarij van de keizers (vooral in de tijd van Mantsjoe's) en ook naar de oude familietradities (ook als de familie wordt vervangen door een groep, een coöperatie of gemeenschap), dan gaat u begrijpen dat zelfs de kunstuitingen van dat China, die niet altijd even begrijpelijk zijn voor een westerling, ondanks zichzelf, ondanks de neiging om dan toch anders en modern te zijn, steeds weer moeten terugvallen op hetzelfde oude ritme, op dezelfde oude verklanking, dezelfde uitbeeldingsmethode.

U zult er misschien om lachen, maar in het zomerpaleis werden honderden jaren geleden Chinese opera's opgevoerd. Daarin kwamen gevechten voor, die nu nog - maar in andere kostuums - precies dezelfde zijn die de opera van Peking tegenwoordig opvoert in moderne, revolutionaire, vernieuwende, maoïstische opvatting van deze dagen. Je kunt je er niet aan onttrekken.

Alle mensen hebben in het begin een strijd gekend met de natuur. Dat is een zekere mate van conditionering geweest. Alle mensen hebben te maken gehad met de opkomst van rangen en standen. Ook dit is een conditionering geweest. Een standenloze maatschappij is theoretisch denkbaar, maar nooit praktisch, want de menselijke cultuur is opgebouwd op een uit lagen bestaande gemeenschap. Iemand moet het voor het zeggen hebben. Iemand moet de schuld kunnen krijgen enz. De "pecking order" die bij de kippen bestaat, vinden wij in de menselijke maatschappij voortdurend terug. Het is altijd weer deel van het gehele patroon van leven.

Het optreden van de mens kan natuurlijk veranderen en dat is maar goed ook, want op deze manier doet hij nieuwe ervaringen op. Hij kan misschien denken dat hij beter en meer is dan een ander of dan in het verleden, in de praktijk blijkt daar weinig van.

De bouwwerken in het oude Egypte waren duurzamer en wat schoonheid betreft tenminste vergelijkbaar met hetgeen uw moderne architecten kunnen wrochten. De oude tempeldansen hadden een sierlijkheid en stelden ook lichamelijke ritmische eisen, die het moderne ballet niet kan overtreffen.

Er is niet zoveel veranderd. Alleen de manier waarop het wordt beleefd verandert.

Mag ik het eerste deel van dit betoog afsluiten met de opmerking, dat cultuur in feite is gebaseerd op een erfelijke conditionering gedurende lange tijd, op de leefgewoonten en daarnaast op de persoonlijke uitdrukkings- en belevingsbehoeften van de mens in de tijd dat wij de cultuur willen beschouwen.

In het tweede gedeelte komen we aan een minder aangenaam chapter. In elke cultuur speelt de godsdienst een rol. Sterk van invloed is altijd het geloof en het bijgeloof geweest waardoor de mens probeert zich een begrip te vormen van een wereld, die teveel geheimen heeft om haar te doorgronden.

Als we in een ver verleden zien hoe men de goden en demonen vereerde, hoe men betekenis toekende aan een talisman, hoe men geloofde onkwetsbaar te zijn, hoe men meende zelfs de sterren soms te kunnen bereiken, dan zien we dat het niet gaat om een werkelijkheid, maar eigenlijk om een ontvluchting aan de werkelijkheid. Dat is voor degenen, die een godsdienst van belang achten misschien geen vriendelijke verklaring, maar in de praktijk blijkt het toch wel waar te zijn.

De menselijke werkelijkheid heeft nu eenmaal allerlei facetten, die niet zo gemakkelijk te verwerken zijn. In het verleden was dat misschien de bliksem, die schijnbaar willekeurig insloeg, huizen in brand zette, verwoestingen aanrichtte, mensen doodde. In deze tijd is het misschien de angst voor een atoomoorlog, die men probeert af te wenden door tot God te bidden; het beroep op het onbekende in de hoop daardoor het gekende te beheersen en zich eigen te maken.

De godsdienst is een wonderlijke geschiedenis, want we kunnen niet zeggen dat al degenen die een godsdienst hebben gepredikt - welke dan ook - nu werkelijk kwaad in de zin hebben gehad of alleen zichzelf, hun macht of het bewijs van eigen grootheid zochten. Dat is zeker niet het geval. Maar het is wel zo, dat vooral zeer vele godsdiensten steeds tegemoet zijn gekomen aan de behoefte van de mens om zijn problemen a.h.w. te sublimeren en zo uit zijn direct bewustzijn weg te zuigen.

Het is al behoorlijk lang geleden dat in de tijd van Ur (dat was nog voordat Abraham op stap ging) er een soort psychiaters, priesters, waren. Deze priesters deden niet veel meer dan degene, die met problemen kwam, aanhoren. Ze lieten hem praten en zeiden elke keer: de God zal hier ingrijpen. Dan lieten ze de ander weer verdergaan. Dus zelfs vóór Freud was er psychiatrie, zij het in meer religieuze vorm. Misschien zou men kunnen zeggen dat de biechtstoel (een praxis die overigens niet direct tot het katholicisme beperkt blijft) eveneens een soortgelijke functie heeft: een uitstorten a.h.w., een catharsis waardoor het "ik" gereinigd en opgelucht verder kan gaan. Een ontlading van psychische druk. Maar dat is niet voldoende. De mens wil ook dromen.

Die droom kan hij dan vinden in plechtigheden waarbij goden worden rondgedragen en magiërs wonderen doen zoals dat in Egypte en Babylon het geval is geweest. Het kan zijn dat hij wordt betoverd door de zang en de melodiek, zoals van het gregoriaans dat, hier en daar nog in zwang zijnde, de katholieke kerk een bijzondere en melodisch zo'n bepaalde sfeer geeft. Je werkt met reukwerken; je streelt dus de zintuigen. Je verdooft de mensen eigenlijk ook een beetje. Je moet een waan, een illusie scheppen. Dit scheppen van illusie, oorspronkelijk eigenlijk voorrecht van de religieuze gemeenschappen, wordt voor een deel overgenomen door anderen op het ogenblik dat de goden onderling elkaar teveel gaan beconcurreren. Er zijn al heel gauw vertoningen die eenzelfde doel nastreven.

Het eerste toneel is religieus toneel: de mysteriespelen die we ook kennen uit Egypte en uit nog vroegere landen en die op hun manier zelfs

in Eleusis blijven voortbestaan. En kijk nu eens naar Griekenland. al die amfitheaters. De theatervoorstellingen die er worden gegeven. In het begin zijn het heldenverhalen (een soort voorvaderverering) en godenverhalen, maar al snel aangevuld met een weerspiegeling van het normale leven zoals dat zou kunnen zijn; iets waarmee men zich kan vermaken en waarin men zich kan verplaatsen en kan dromen.

In Rome bestaat er zelfs een groot aantal theaters. Het merendeel van de acteurs woont aan de overkant van de Tiber; het zijn namelijk grotendeels joden. Hun voorstellingen zijn berucht en beroemd. Zij toveren een schijnwereld tevoorschijn en gebruiken daarvoor toneelmechanieken die net zo ingewikkeld zijn als wat er in de gloriëtijd van de Italiaanse Renaissance ooit is vervaardigd. Engelen vliegen, verscheurende dieren worden opgevoerd, exotische dieren marcheren over het toneel, hele jachtaferelen worden vertoond. Er is zelfs een tijd geweest dat terechtstellingen konden worden vervangen door het deelnemen aan een toneelspel waarin de held ook feitelijk werd gewond of gedood. Dan speelde je de held en had de kans om er je leven bij in te schieten. Op de cultuur van Rome heeft dat veel meer invloed gehad dan alle circussen waarover men zich in deze tijd nog zo druk maakt. Maar in die circussen vielen martelaren die als zodanig later werden erkend, in de toneelspelen niet. Dat was het verschil.

Die vertoning vinden we overal. Denk eens aan Afrika waar bepaalde stammen hun levensonderhoud verdienen door rond te trekken en overal waar ze komen voorstellingen te geven. Voorstellingen waarin lichamelijke bekwaamheden, dansen, maar ook enkele mystieke elementjes een rol spelen. U realiseert zich dit waarschijnlijk niet zo, maar zelfs de slangenbezweder was eens een magische figuur, die de kracht en de beheersing van de goden uitdrukte. En als dat element wordt vergeten, dan blijft er toch nog iets van de bewondering, van de legende bestaan.

In China waren er veel leraren en profeten die rondtrokken. In dat land waren de eerste filosofen, die tot het volk spraken dat zij rond zich bijeen riepen. Hun opvolgers waren de sprookjes- en verhalen-vertellers met hun holle klank-eenden. Het waren eendvormige houten bekkens waarop ze sloegen totdat ze genoeg publiek bijeen hadden en dan begonnen ze met hun verhalen over helden, goden en draken. Ergens zetten ze de traditie voort. Maar zonder de filosofen en de neiging om te luisteren en je te verzonken in een andere wereld, hadden zelfs de gewone acrobaten van Afrika, de sprookjesvertellers van Azië en Noord-Afrika ongetwijfeld veel minder gehoor gevonden dan nu het geval is.

Wij zouden kunnen stellen dat er in elke cultuur en in elk cultuurpatroon een neiging bestaat om de werkelijkheid te veranderen. Niet door haar daadwerkelijk te wijzigen maar door haar middels benoemingen, plechtigheden, allerlei semi-magische goocheltoeren een andere inhoud te geven voor degenen die haar beleven. Dit is het religieuze element dat op de achtergrond van de culturen altijd zo'n grote rol speelt.

Je kunt je India niet voorstellen zonder de vele goden die achter de Veda's schuilgaan. Je weet, dat er wijsgeren en leermeesters zijn, maar je kunt je hen niet voorstellen zonder tevens daarachter de godenwereld waaruit zij hun denken, hun theorieën a.h.w., aan de mensheid schenken met gelijktijdig een verdoving tegen bepaalde elementen van de feitelijke wereld.

Ook in uw land ontmoeten wij dit. Het is opvallend dat in een tijd, dat het voor de gewone stand in de Nederlanden erg moeilijk was, predikanten met elkaar duels aangingen over de vraag: hoeveel engelen er kunnen dansen op de punt van een naald. Het zijn die dingen waarin de mens zich verdiept, waardoor hij zich gegrepen voelt.

In een tijd dat Nederland te lijden heeft onder de hebzucht van de Spaanse exploitanten (of moet ik zeggen imperialisten, dat is de moderne term daarvoor), ontstaat de belangstelling voor iets wat als tegenwicht kan die-

nen voor de katholieke kerk die altijd achter het heersende gezag heeft gestaan. De Reformatie is in Nederland en in delen van Duitsland onvermijdelijk geworden door de enorme lasten die het gewone volk moet opbrengen, door de grote ontberingen, de ontrectingen ook die een groot gedeelte van het volk ondergaat. Het is in de eerste plaats daar en niet in de voornamen standen dat de nieuwe gedachte wordt geboren.

Als we kijken naar de Encyclopedisten in Frankrijk, dan realiseren we ons niet wat daar aan de hand is. Hier moet ook iets worden gesteld tegenover het toch wel dominerende geestelijke gezag dat gelijktijdig de adel en de vorsten hun voorrechten schijnt te willen garanderen. Men zoekt het in de redelijkheid, de menselijke beredenering. Door deze menselijke beredenering kan men de mensen laten voelen dat het anders kan zijn. Zij zien zichzelf als totaal andere wezens.

U denkt waarschijnlijk, als u aan die tijd denkt, aan de Jacobijnen. En dan niet aan degenen die netjes gekleed met hun jacobijnenmuts op in Loges bijeen kwamen, maar aan degenen die door de straten gingen om de terreur in werking te stellen. Als u hoort van de Sansculottes, dan denkt u aan arme berooide soldaten die zonder kleren naar Nederland werden gestuurd om daar even vetgemest te worden. De werkelijkheid is anders.

De Jacobijnen zagen het bloed en de wreedheid van de beginnende terreur niet. Voor hen waren Robespierre, Danton en al die anderen de nieuwe goden. De moord op zovelen, als b.v. met de zinkschepen bij Lyon, was voor hen niet het uitmoorden van tegenstanders. Het was a.h.w. het offerritueel waarmee de vrijheid moest worden bezegeld. De guillotine had niet, zoals Dr. Guillotin hoopte, een vermenschelende en humaniserende invloed op het ter dood brengen. Het werd eerder het gemechaniseerd tempo waarbij het neersuizen van het mes een soort veredeld "ça ira" werd, dat weerspiegeld werd in het klikken van de breinaalden van de tricoteuses. Religieus.

Als we gaan kijken naar de opstanden in Rusland, dan zien we ook daar weer precies hetzelfde. Het is geen kwestie van Mensjewieki of Bolsjewieki. Dat wordt in de kamers bepleit door mensen, die met theorieën bezig zijn, mensen die naar macht of misschien geweld zoeken, zoals in deze dagen de politici nog steeds de theorieën verzinnen, terwijl het volk wordt gedreven door zijn behoefte te ontkomen aan wat er bestaat. Daaruit komt het vluchtverschijnsel voort. Daaruit komt ook de kunst van een tijd voort. O, niet de goedgekeurde kunst natuurlijk.

In de tijd van Hitler bestond de kunst uit het weergeven van edele Germaanse maagden en helden. In Rusland is het nog steeds kunst om de liefdesgeschiedenis tussen de tractor en de boerenmaagd weer te geven in veredelde kleuren en naturalistische vormen. Dat is de propaganda, de vertoning. Maar daarachter zit wel degelijk de behoefte een patroon te hebben.

Als je met een Rus ruzie krijgt en je zegt dingen die hem niet bevallen, dan is de kans groot dat hij reageert met: dat is niet cultureel. Met andere woorden: dat is niet edel, dat past niet in de overlevering, dat past niet bij mijn conditionering.

Als je zo gaat denken, krijg je ook beter begrip voor de hele wereld, voor haar tradities, voor de wijze waarop ze reageert.

Nederland is altijd het land geweest van de schijnbare duldzaamheid, van de voortdurende opstandigheid, van de continue betweterigheid. Of we nu teruggaan naar de tijd dat een zekere Dirk de Rijnvaarders probeerde te plunderen, of ons bezighouden met Floris "Der Keerlen God" of kijken naar deze periode waarin Wim Kan Den Uyl waarderend de mantel uitveegt, altijd weer is het in Nederland zo geweest dat men wilde dulden, maar de grootmoedigheid was beperkt.

De Portugese joden mochten zich natuurlijk vestigen in Amsterdam. Niemand had daar wat op tegen. Ze mochten hun eigen bedehuizen hebben, maar ze moeten alsjeblieft niet teveel van zich laten horen. En zelfs nu, als men over een Erasmus spreekt, vergeet men maar al te graag zijn afkomst.

Zoals velen Jezus niet direct zien als het type van een prehistorische kibboetzin. Neen, laten we eerlijk zijn. Alle landen hebben hun achtergrond en hun traditie en daaruit wordt veel verklaarbaar.

Ga eens kijken naar de Russische cultuur, als u een voorbeeld wilt hebben. Daarin ligt de nadruk op vaardigheid, op perfectie. Of u nu gaat kijken naar het Staatsballet of naar het Staatscircus, hier is tot kunst, tot grandioze uiting van wat leeft in het volk verheven een bijna mechanische perfectie. Zeker, artistiek volwaardig, dat geef ik toe, maar gelijktijdig los van de tekst.

Het toneel is eigenlijk geen echte Russische cultuur; het heeft de neiging de kant van de propaganda uit te gaan. Een uitzondering is misschien het zigeunertoneel dat lange tijd in Rusland heeft kunnen bestaan zonder zich direct in de propaganda te laten vangen, zelfs in de Stalinistische tijd.

Waarom juist deze niet-sprekende zaken? Waarom de opera? Waarom ballet? Waarom circus? Hier is de kans tot een vertoning waarin iedereen kan wegvlugten: die weelde is ook van mij. Hier is de kans, zonder dat er een direct protest kenbaar wordt of behoefte te worden, de mensen te boeien, hen een ogenblik uit hen omgeving weg te halen en te brengen naar een meer ideale wereld waarin ook zij alles kunnen; een stimulans en een droom tegelijk. Maar woorden moeten daar niet teveel bij te pas komen, schijnt het. Zelfs in het poppenspel wordt de tekst ondergeschikt gemaakt aan de elegantie van bewegingen, aan de gevatheid waarmee alles wordt gebracht, aan de enscenering. Het woord is onbetrouwbaar, denkt men.

De Russische natie is een achterdochtige natie. Het hele volk is achterdochtig. En als we het communisme zien als een revolutionair streven over de wereld dat alleen voor zich erkenning eist, dan moeten we denken aan een mengsel van achterdocht en kerkelijk dogmatisme.

Kijken we naar de U.S.A. Hier denkt u misschien aan vrijheid. Maar vrijheid was nu niet direct het symbool van de U.S.A. zoals ze is ontstaan. Degenen, die daar terecht kwamen, waren in feite mensen die of wegvlugten omdat ze niet konden passen in een bestaand cultureel patroon, dan wel mensen die minderwaardig waren, misdadigers of mislukelingen. Daarnaast natuurlijk wat kooplieden en exploitanten, die lange tijd de boventoon hebben aangegeven. Bekijk dat en zie hoe het zich ontwikkelt.

Zeker, de grondwet van de Ver. Staten is schitterend. Ze zegt ontzettend veel en laat gelijktijdig discriminatie van ras, van godsdienst bestaan. Ze spreekt over de gelijkheid van elke burger en laat toe dat indianen worden uitgeroeid vanwege zakelijke belangen. Zoals diezelfde grondwet nog steeds toelaat dat bepaalde delen van de bevolking in de steden - nu denk ik heus niet alleen aan de negers en de Portoricanen - gewoon worden uitgebuit, worden gebruikt als een soort breekijzer om de brandkast van de Staat open te krijgen om daar voordelen uit te halen. Het is het idealisme van "wij zijn meer dan een ander. Wij hebben het beste". En dan moet je wel, want als je bang bent dat je niet genoeg hebt, dan zeg je: Ik heb het beter. Het is de neiging van de mens tot compenseren.

Ook deze neiging heeft in het cultuurpatroon een enorme invloed. Zeker, de U.S.A. heeft op dit moment orkesten beter dan u in Europa. Er is toneel. Niet alleen show maar ook werkelijk toneel dat in vele opzichten beter is dan het beste dat Europa kan bieden. Maar waarom is het opgebouwd? En hoe is het opgebouwd? De Metropolitan Opera is een liefhebberij van rijke mensen geweest, die iets wilden hebben dat kon concurreren met de Scala van Milaan. Zo is het eigenlijk begonnen. Zelfs Madison Square Gardens is eigenlijk een poging om te overbluffen en het Crystal Palace, zaliger gedachtenis, dat in Nederland zijn evenbeeld vond in het Paleis van Volksvlijt, eenvoudig te overtreffen.

De eerste wolkenkrabbers werden gebouwd in Manhattan. Maar waarom? Om méér te zijn. Het meer zijn, het je waarmaken, het je voortdurend bewijzen hoe dan ook, is de culturele achtergrond van de U.S.A. En zelfs degenen, die tegen het establishment ingaan, hebben de neiging om zich op welke manier dan ook te manifesteren en zich te bewijzen als meerdere, als belangrijke. Dit geldt zelfs voor de volgelingen van een Manson, de tovenaars die de moorden heeft veroorzaakt.

Ik neem nu maar een paar landen. Ik zou het over de gehele wereld kunnen doen. Altijd weer kom je er achter dat een volk in feite wordt gedreven door zijn verleden. De verklaringen van vandaag hebben eigenlijk niets te maken met de feiten van vandaag.

Als u kijkt naar Joop den Uyl, dan is dat een socialist, maar als u luistert naar Joop den Uyl, dan hoort u een Calvinist. Het Calvinisme, het Reformanisme zit de Nederlander nu eenmaal in het bloed en dat moet tot uiting komen in zijn regering. Vandaar ook dat er zo weinig keus is in Nederland.

Zoals in Engeland alle partijen - ook Labour - teruggrijpen naar het idee van de Peers, de machtigen, de baronnen die alles eigenlijk bedisselen en die alleen maar behoeven te worden gevolgd, toegejuicht door de "hen tot in den dood getrouwen" die met hen gaan.

In elk land, tot zelfs Frankrijk of wat dat betreft Italië met zijn voortdurende twisten, zijn verdachtmakingen, weerspiegelt zich nog altijd de intrige, de onzuiverheid van verhoudingen, die er in de tijd van de koningen, van de belangrijke groten staten of staatjes in Italië en Frankrijk bestond. Het is gewoon het oude dat zich voortzet.

De achtergrond van de cultuur wordt bepaald door de illusie, door de godsdienst en door het gebeuren waarmee uw oordeel werd geconditioneerd. Om een wereld te veranderen zou je met een algehele conditionering nog vele geslachten nodig hebben, tenminste zeven. En als je werkelijk een nieuwe mens wilt vinden die vrij staat van alle vooroordelen, van alle ingetrecterde waarderingen, dan zou je misschien wel 7 maal 7 geslachten nodig hebben. Realiseer u dit.

De culturele achtergrond is het verleden. Het is de heiliging van het verleden. Het is het vereren van de symbolen, terwijl men vaak de betekenis die ze hadden allang vergeten is. Het betekent het sublimeren van het onbegrepen tot iets wat een eigen verdienste of een eigen voorrecht is.

Indien u mij toestaat hier nog één opmerking aan toe te voegen: De eredienst die velen in Nederland nog steeds kennen ten aanzien van het vorstenhuis is ook mede veroorzaakt door deze culturele achtergrond. Zij die zeggen: Ik heb er niets op tegen, als het wordt afgeschaft, hebben ergens in zich toch nog een hunkering naar die vaderlijke of moederlijke figuur aan het hoofd van de Staat, die de kinderen voortdurend zegt, dat ze toch wel zoet zijn.

Misschien vindt u dit als inleiding niet bevredigend. Ik zou dat kunnen begrijpen. Maar vergeet u één ding niet: u leeft uit de legende van het verleden. Uw waardering, uw streven naar vernieuwing is niet gebaseerd op uzelf alleen, maar op al datgene wat men u heeft aangepreft, wat men u heeft ingehamerd, wat erfelijk door vele geslachten in u is vastgelegd als eigenschap, als kwaliteit. Eerst als u die achtergrond kunt aanvaarden en begrijpen, zult u misschien ook gaan inzien hoe in een wereld, die toch in wording is, die verder groeit naar een grotere rijpheid van de mensheid juist de cultuur een stabiliserend element is. Want de cultuur is datgene waardoor de vlucht van menselijke gedachten en begeerten steeds weer in balans wordt gebracht, omdat men ondanks alles wil blijven beantwoorden aan de ingelegde waarden van het verleden.

x
- Kunnen spanningen de mensen bewust maken van hun conditionering?
Dat zou een hernieuwde conditionering vergen. En een conditionering die bewust maakt van een conditionering, maakt de eerste conditionering niet ongedaan, maar conditioneert u verder in uw houding tegenover datgene wat toch een basis is van uw bestaan. Het is dus erg moeilijk. Ik geloof, dat je een mens wel duidelijk kunt maken dat een groot gedeelte van zijn leefregels niet noodzakelijk juist behoeft te zijn en dat er niet één waarheid kan zijn die voor alle mensen gelijk geldt, al is het alleen maar omdat mensen anders zijn. Als u dat kunt bereiken, dan heeft u al veel bereikt.

Als u anderen wilt vertellen dat zij geconditioneerd zijn, dan moet u zich eerst afvragen wat uw eigen conditionering is, want u bent ook geconditioneerd. Dat wil zeggen, dat uw visie op de conditionering van anderen in wezen ook wordt bepaald door een aantal factoren, die niets met uw persoonlijk bewustzijn of erkenning te maken hebben, maar die in u een soort instinctieve drang wekt en deels ook een onbewuste reactie op het bestaande vormt. Dat betekent, dat u het wel kunt proberen, maar dat de kans dat u daarmee een volledig succes behaalt betrekkelijk klein is. Ik zou zeggen: leer de mensen beseffen, dat ze vele dingen niet doen omdat ze het niet willen of omdat ze die niet juist achten, maar alleen omdat ze niet weten hoe ze het anders moeten doen. Als u hun dat aan het verstand kunt brengen, dan heeft u het enige gedaan dat mogelijk is om hen althans enigszins van een te strakke conditionering te bevrijden.

- 2 -

COM M E N T A A R.

Onder deze wat vage titel schuilt mijn recht om een korte beschouwing te geven over facetten van de voorgaande lezing.

Als ik de behandeling ervan beschouw, dan zie ik meer van de ontwikkeling van de cultuur dan van haar achtergronden. Dat is begrijpelijk, want beide vloeien bijna onmerkbaar in elkaar over. Ik ben ervan overtuigd dat de cultuur noodzakelijk is voor een mens, ook al is ze vaak anders dan hij zich die probeert voor te stellen.

De cultuur namelijk is dat patroon waarin de samenleving tot een mate van eenheid komt. Op het ogenblik, dat wij de cultuur wegnemen, krijgen we communicatiestoornissen. Het is niet voldoende dat men met elkaar een bepaalde boodschap bespreekt. Men moet ook een achtergrond hebben, een zekere context waarin het besprokene geplaatst kan worden. En het is de cultuur, die de achtergrond van het gehele leven vormt.

In dit opzicht zijn er zaken die zeker de aandacht vragen en die ook veelzeggend zijn voor de beleving van die culturele achtergrond. Neemt u Nederland waar een oudejaarstoespraak van Wim Kan het wint van alle Kamerverslagen, inclusief de troonrede.

Kijk naar de manier waarop een filmster of de een of andere rock-an'-roll idool of soortgelijke vreemde figuren vaak veel meer in de belangstelling staan van de mensen dan degenen die hun lot in feite bepalen.

Ik meen, dat dit veelzeggend is. Men wil zich bezighouden met datgene wat zich afspeelt binnen de eigen erkenning van de wereld, maar vooral ook

wat in overeenstemming is met het eigen behoefte-element.

De verering van de rock-an'-roll-star is feitelijk niets anders dan de "ik"-projectie in een heldenrol. De aandacht voor Wim Kan is eigenlijk de weerspiegeling van het onbehagen dat de onbegrijpelijke politiek wekt bij menig burger. Het is kenmerkend voor de tijd waarin u leeft dat alles steeds weer onder de loup wordt genomen, dat men alles probeert te herzien. Ook dit vloeit weer voort uit de voorgaande tijd, volgens mij.

Het is heel duidelijk dat de beide wereldoorlogen op hun eigen manier een enorme omwenteling hebben teweeggebracht. De eerste wereldoorlog b.v. geeft aanleiding tot een vrouwenemancipatiebeweging zoals die in vele eeuwen niet heeft bestaan. Zij geeft gelijktijdig een verandering van zeden weer. Er ontstaat een totaal nieuwe cultus van vermaak, mede uitgedrukt - vreemd genoeg - in het improviserend karakter van de Chicago-jazz, die in deze tijd bijzonder de aandacht trekt van de mensen.

Het is de tweede wereldoorlog die de banden met de bestaande machten verbreekt. Het was vroeger niet denkbaar dat iemand openlijk op een toneel grappen zou vertellen over b.v. Colijn of een van zijn vele voorgangers laat staan over de Koningin. Dat was ondenkbaar. Na de wereldoorlog was het niet alleen denkbaar, het was bijna obligaat geworden. De spot op de bestaande instellingen werd plotseling noodzaak. Alternatieve groeperingen groeiden overal als kool. En als u het mij vraagt, soms als boerekool, soms als apekool. De beide wereldoorlogen hebben ongetwijfeld een grote verandering veroorzaakt, maar de aanleiding daartoe ligt juist in de situatie van de oorlog zelf.

Als Nederland alles zo wil hervormen, dan komt dat voort uit een te sterk genormd zijn en een te zwaar onder druk staan in de oorlogsjaren. Als de mensen proberen een andere manier van leven te vinden, niet meer terug te keren naar het oude, dan kan dit worden verklaard door hun teleurstelling, toen kort na de oorlog bleek dat het verleden niet hernieuwd kon ontstaan. Het is een verwerpingsreactie, en als zodanig ook volkomen terecht en begrijpelijk. Dit is cultuur.

In uw tijd heeft men het over sub-culturen. Nu moet ik toegeven dat, zoals bij menig wetsartikel, de subs het winnen van de oorspronkelijke inhoud. De situatie waarin de huidige Nederlandse bevolking zich bevindt, kan als volgt worden gekenschetst:

Er is enerzijds een behoefte aan de grandeur van het verleden, anderzijds echter wil men een vrijheid hebben die met dat verleden niet te verenigen is. Een conflictsituatie dus waarin men probeert uiterlijkheden uit het verleden te gebruiken om de eigen onrust over de innerlijk te groot geworden vrijheid te verbergen.

Ook in alle vernieuwingen van de kunst waarin de minder harmonische factoren lange tijd een grote rol hebben gespeeld, worden de onrust en onzekerheid van mensen uitgebeeld die innerlijk meenden: nu zullen we toch wel vrede krijgen en verder kunnen gaan.

Het verzet, want dat was het in feite, was niets anders dan een weergave van een wereldbeeld dat men durfde aanschouwen omdat men meende dat men het kon overwinnen.

Naarmate echter de verwarringen en ook de conflicten in de wereld toenemen, zien wij een groeiende hang naar zekerheid, naar geborgenheid. Om het heel eenvoudig te zeggen: Kort na de oorlog zocht men het in de richting van Pinter, in deze dagen neigen de meesten in de richting van André van Duin. Men beschouwt dit wel eens als een betreurenswaardige ontwikkeling, maar ik geloof dat dit een verkeerde visie is op het geheel. De cultuur kan niet bestaan uit alleen vervreemdingseffecten. Ze kan ook niet bestaan uit een te zuivere reflexie van datgene wat is, zoals in dat stuk: de Familia.

Het is eerder belangrijk, dat men de dromen van een hemel en het gevoel van een lichte verhevenheid door het aanschouwen van andermans dwaasheid in deze tijd gebruikt om een zekere innerlijke rust te gewinnen. Je hebt weinig aan een steeds opvoeren van de gewelddadigheid in het openbaar vermaak. Het is evenzeer duidelijk dat de al te harde en verdovende rock, die lange tijd de meeste jongeren heeft getrokken, langzaam maar zeker plaats zal moeten maken voor de meer romantische en dromerige vertolking van levensproblemen of zelfs idealisering die men op zichzelf als onmogelijk erkent. Dit is niet te vermijden; dit vloeit voort uit de situatie waarin men verkeert.

Er is een tijd geweest dat in Nederland alleen het buitenlandse lied aandacht kreeg. Daarna volgde een tijd waarin men zich voornamelijk wilde verdiepen in het levenslied; kort voordien nog verachtelijk "smartlap" genoemd. Nu zullen we langzamerhand een ontwikkeling zien in de richting van het chanson, van het beschouwelijke met grotere diepgang. Misschien nog in de eigen taal, maar dan zo mogelijk toch omgezet ook in andere talen. Men wil zijn persoonlijkheid en wezen wel beter erkennen in deze periode, maar er is geen reactie meer nodig op de al te verdovende ritmen, die als populaire muziek worden gepresenteerd. Dientengevolge kan men nu gaan zoeken naar een melodische inhoud die gepaard gaat met een gedachte. Een mens moet zich ontspannen en gezien de situatie is dit iets waarin hij zich tijdelijk kan verliezen.

Ik meen dat we ook de schilderkunst op gelijksoortige wijze kunnen zien. de oudheid beschouwend, zien we daar de uitbeelding naar het leven of zelfs meer dan dat. Daar waar het geen uitbeelding meer is, krijgen we te maken met het zuivere symbool. Het symbool dat voor een gekend denkbeeld staat. Er volgt een periode in uw dagen tussen de twee wereldoorlogen, waarin men langzaam maar zeker probeert zich los te maken van dit alles. Men tracht enerzijds in alle vormen de schoonheid te erkennen. Het stapelen van keien wordt ook een kunstvorm evenals het ophangen van geplastificeerde versleten broeken in een lijst. Het volkomen natuurgelovig uitbeelden van auto's of asbakken wordt kunst. Daarnaast zien wij de absoluut niet-figuratieve kunst die lange tijd - laat ons eerlijk zijn - door de mensen niet zozeer werd gewaardeerd. Een Mondriaan kan in deze tijd bij velen op begrip en een zekere bewondering rekenen, maar als je diezelfde kunst had laten zien in 1916, dan zou de waardering daarvoor op zijn minst genomen zeer matig zijn geweest.

Wat is nu de verdere ontwikkeling? Wij zien dat men terugrijpt naar de Jugendstil en zelfs verder dan dat. Dat men terugzoekt naar het meer romantische naturalisme. In vele gevallen probeert men daaraan de magische elementen te verbinden waardoor de mens innerlijk wordt getrokken naar een onwerkelijke wereld met ongekende en ongeziene krachten waarop hij in deze tijd moet vertrouwen, anders weet hij het niet meer. Ik meen, dat dit kenmerkend is voor de wijze waarop cultuur functioneert.

Cultuur is niet een bezit, zoals men wel eens denkt. Cultuur is eenvoudig een aanpassing, die uitgaande van het bestaande voortdurend nieuwe vormen schept en uit die nieuwe vormen herscheppend en nogmaals herscheppend zich een beeld vormt van het mogelijk, dat verstandelijk bezien onbenaderbaar wordt.

De cultuur is de geestelijke aanvulling van een werkelijkheid waarin men teveel tekorten ervaart; dit althans is mijn visie. Dit stellende meen ik dan ook dat onze spreker van heden te weinig de nadruk heeft gelegd op juist dit aanvullend karakter dat de cultuur heeft. Zij suppleert, zij brengt a.h.w. door haar uitingen een voortdurend nieuwe ontlading van spanningen en het bewust vinden van nieuwe spanningen naar de mens toe en geeft hem zo een inhoud, die hij zonder dit niet bewust zou kunnen bereiken.

Cultuur is een bewustmakingsproces dat buiten de mens gesteld met modieuze tendensen in feite hem steeds weer zichzelf doet verliezen en erkennen tegelijkertijd.

:--:~:

I N H O U D.

Inhoud, datgene wat in iets bevat is. Een mens heeft dus inhoud, als er in hem iets bevat is. Een mens, die een goed diner heeft gehad, heeft waarschijnlijk een behoorlijke inhoud.

Een geest denkt en werkt op aarde via de mentaliteit. Als in het geheel van het denken voldoende combinatiemogelijkheden aanwezig zijn en zo voortdurend nieuwe beelden kunnen ontstaan en elkaar afwisselen, dan mogen we spreken van een mens met een behoorlijke geestelijke inhoud.

Inhoud is niet alleen maar betekenis. Het is aanwezigheid plus de daaruit voortvloeiende mogelijkheid. Het diner wordt omgezet in energie, althans dat hoopt men. De geestelijke inhoud wordt omgezet in wijsheid, in bewustzijn, dus in erkenningsmogelijkheid. En als een geestelijk of een stoffelijk onderwerp, zoals wij dit u vaak presenteren, inhoud moet hebben, zo betekent het dat het in u bepaalde processen moet kunnen losmaken, opdat het u de mogelijkheid geeft op een nieuwe manier te beschouwen, te realiseren en te reageren.

Het beste beeld van inhoud vind ik nog steeds het conservenblikje. De inhoud daarin is voor bederf gevrijwaard, inderdaad. De inhoud is het belangrijkste van het blik, inderdaad. Maar als je het niet openmaakt, heb je niets. Dat is mijns inziens kenmerkend voor de inhoud van ons wezen. Datgene wat in ons is, kan groot zijn en zeer belangrijk. Maar het krijgt pas zijn betekenis, wanneer het naar buiten kan treden en daardoor een proces op gang kan brengen waarbij onze inhoud vernieuwt en gelijktijdig onze werkzaamheid zich uitbreidt.

Sta mij toe u toe te wensen: een verrijking van uw inhoud, voerend tot een vernieuwde activiteit van uw gehele geestelijke en stoffelijke wezen.

:--:~:

Vereniging
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"
's-Gravenhage.

Den Haag, februari 1977.

UW MEDEWERKING VERZOCHT.

Zoals gebruikelijk zal het Bestuur binnenkort weer in overleg treden met de Geestelijke Leiding voor het samenstellen van het Programma voor het verenigingsjaar 1977 - 1978, dat voor wat betreft de bijeenkomsten aanvangt met de Vrijdagavond-bijeenkomst op 19 augustus 1977.

Bij de vaststelling van de onderwerpen welke op de 1e vrijdag van elke maand, op de besloten Discussie-avonden (2e donderdag van elke maand) als ook op de bijeenkomsten te Hilversum (1e maandag van elke maand) zullen worden behandeld, houdt de Geestelijke Leiding gaarne allereerst rekening met de wensen van de O.D.V.-leden dienaangaande.

Gaarne zal het Bestuur van de leden willen vernemen naar welke onderwerpen de belangstelling uitgaat. Wensen en suggesties ter zake worden uitsluitend schriftelijk ingewacht vóór 15 maart 1977 bij de secretaris der O.D.V.

De Heer J. W. Schotel, Graaf Willem de Rijkelaan 15, Leidschen-
dan 2131.

Het Bestuur.

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven

door de „Orde der Verdragzamen”

te 's-Gravenhage

MAANDBLAAD,
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

FEBRUARI 1977.

22e jaargang.
nummer 5.

KOSMOLOGIE

De geest en de wereld

CI blz. 57

Commentaar

CI " 66

Leegte

CI " 70

WERELD IN WORDING

Achtergronden v.d. cultuur (vervolg)

CII " 51

Commentaar

CII " 59

Een zucht

CII " 64

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

TWEDE BLOK.

B.

DE GEEST EN DE WERELD.

De geest heeft in het gehele scheppingsproces altijd een grote rol gespeeld. Er zijn entiteiten, die reeds tot bewustzijn zijn gekomen in de periode dat het Al zich vormde. En toen zij kwamen tot een binding met de materie, zijn ze haast onwillekeurig betrokken geraakt in de wervelingen van de eerste sterrenniveaus. Deze entiteiten hebben geprobeerd zich daarin uit te drukken. Want alle contact tussen geest en stof is altijd gebaseerd op het uitdrukken van jezelf, het nemen van proeven waardoor het besef omtrent jezelf en je beleving van de wereld wordt uitgebreid. Naarmate de entiteiten sneller tot bewustzijn komen, wordt hun neiging om zich aan de materie te binden ook groter.

Als wij kijken naar het allereerste begin, dan zien wij dat er entiteiten zijn die zich met de zon en met de planeten verbinden. De mens heeft hun later namen gegeven die nu nog bekend zijn. Uit deze bezieling van de planeten is ook weer een soort scheppingswerk voortgekomen. Scheppen betekent in feite: waarmaken wat je kunt. En aangezien elke persoon op een andere manier experimenteert, is het duidelijk dat er op elke planeet ook een andere ontwikkeling onvermijdelijk wordt. Maar alle, dat is een feit, zijn verbonden met de zon.

De zon zelf is waarschijnlijk het oudste bewustzijn van het zonnestelsel. Ik zeg: waarschijnlijk, want vanaf het punt, waarop ik mij nu in hoogste bewustzijnstoestand kan bevinden, is dat niet met zekerheid te constateren. Wij zullen eens nagaan wat er gebeurt, als een wereld bezielt is.

Een wereld die bezielt wordt is nog in actie, in wording. Het is meestal een roterende gloeiende massa waarin langzaam maar zeker een afkoeling intreedt waardoor de zwaarste delen van de materie de neiging hebben naar binnen toe te graviteren waardoor ze dan weer vrijelijk elektronen en protonen invangen en langzamerhand tot bepaalde zwaardere elementen worden. Voor de aarde is dat o.a. nikkel.

Kijk ik nu wat zo'n entiteit doet, dan is dat eigenlijk gewoon experimenteren met mogelijkheden. De afkoeling wordt bepaald door de situatie. Er zijn bepaalde velden (u zoudt ze waarschijnlijk magnetische velden noemen) die mede bepalen op welke manier de aarde draait en wat ze precies zal doen. De zon beweegt zich door de ruimte. De aarde is ermee verbonden, dus heeft de entiteit die de aarde bezielt zeker niet de mogelijkheid om helemaal een eigen weg te gaan. Ze heeft echter een aantal mogelijkheden en die worden benut.

Het merendeel van die mogelijkheden hangt in het begin samen met de materie; dus met materialen en temperaturen ofwel met de beweeglijkheid van de materie. Langzamerhand komt er echter - dat heeft u ook in de vorige les kunnen horen - een afkoeling tot stand waardoor zich een atmosfeer

en een vaste bodem gaat vormen. De gasvormige elementen hebben zich nu geheel gescheiden van de zwaardere elementen. Er ontstaat een korst die veel vulkanische werking vertoont. Het is eigenlijk een beetje een oertijd.

In deze tijd gaan de elementen zich reeds met de wereld verbinden. Als kleine geestelijke elementen zijn ze anders dan de ziel van de aarde, maar ze zijn wel degelijk belangrijk, want ze stralen impulsen uit van behagen en onbehagen. Zo ontstaat er een steeds duidelijker scheiding van de elementen, omdat de zuivere vorm van een element vreugde is voor de entiteit die ermee verbonden is. De aardgeest reageert dus zeer duidelijk op al datgene wat er aan bewustzijn rond de aarde aanwezig is.

Nu komt er leven op aarde. We nemen maar een grote sprong. Dat leven is te gering om in geestelijk opzicht een persoonlijkheid te kunnen hebben. Een eencellig wezen kan niet zonder meer een eigen ziel hebben. Het kan bezielde worden, maar dan door een entiteit die over het algemeen een groot aantal (dat kan in de miljoenen lopen) van die wezens probeert te bezielen. Het is ook duidelijk dat bij elke scheiding (de deling zoals bij een amoebe) die geest niet zegt: Nu komt er een nieuwe ziel. Neen, hij zegt: ik krijg een andere bewegingsmogelijkheid.

Als een entiteit eindelijk tot de conclusie komt dat dit geen voldoende ervaring oplevert, dan is het niet meer delen van de cellen de meest logische oplossing. De meercelligen zijn dan ook - vooral in het begin - zeker nog wezens die van buitenaf worden bestuurd.

Als we nu verder gaan kijken, dan ontdekken wij dat er op een gegeven ogenblik plantengroei ontstaat. Waarschijnlijk eerst een soort alga. Deze hebben een eigen levensproces en daardoor wordt het aantal eenheden, dat je als geest kunt besturen en daarmee gelijktijdig experimenteren, kleiner. Je kiest dus voor beperkter mogelijkheden en tevens ga je ook kijken, of je misschien - als je veelheid ambieert - andere kansen ziet. Die kansen zijn er heel vaak, als je van buitenaf besturend optreedt, voor wezens die weliswaar bezielde zijn, maar dan door een minder bewuste geest. De situatie, die je dan aantreft, is ongeveer de volgende:

Elke plant is bezielde. Elke plant heeft door de gemeenschappelijke origine bepaalde eigenschappen en kwaliteiten waaraan de bezielende geest van elke plant afzonderlijk gebonden is. Maar gelijktijdig is degene, die eens daarmee was begonnen, nog steeds verbonden met zijn werk en heeft hij nog steeds de neiging te experimenteren. Alleen, die experimenten kunnen nu niet zonder meer worden uitgevoerd, want er is een goedkeuring nodig van de bezielende kracht van elke soort afzonderlijk. Er ontstaan dus wat men zou kunnen noemen soort- of rassengeesten, die eigenlijk alleen kunnen reageren in overeenstemming met het besef van alle bezielende entiteiten, die in hun ontwikkeling niet ver genoeg zijn gekomen, althans ten aanzien van de materie.

Het wordt nog interessanter, wanneer wij gaan kijken naar de dieren. Levende wezen kun je ontwikkelen. Ook daar kun je als geest het proces van de celdeling beïnvloeden; je kunt het levensproces beïnvloeden. Wordt het eenmaal zo ingewikkeld dat een eigen bezielingsmogelijkheid nodig is, dan kun je nog altijd van buitenaf proberen aanwijzingen te geven. Soms loopt dat mis.

Een aardig voorbeeld daarvan is: de sauriërs, die grotendeels al waren uitgestorven voordat een verschuiving van de aardas en verandering van polariteit van het aardmagnetisch veld voor vele andere grote dieren (de warmbloedigen) het einde ging betekenen. Waarom stierven ze uit? Het was eenvoudig: ze ontwikkelden een te grote massa, terwijl een evenredig denkvermogen niet werd ontwikkeld.

Een entiteit, die zo'n wezen bezielde, had maar zeer beperkte reactiemogelijkheden. Dat was op zichzelf al niet interessant, maar bovendien kwam er van buitenaf de impuls: laten we het nog groter maken. Laten we zien wat we kunnen bereiken. En dan ontstaan er soorten als de Tyrannosaurus Rex.

Er ontstaan de verschillende pterodactylen. Al deze dieren kunnen wel verder worden geëvolueerd, maar dan moeten ze worden onttrokken juist aan degene die de impuls geeft van 'groter worden': de soort- of rassengeest. En dat gebeurt inderdaad.

U weet waarschijnlijk dat de pterodactyl ergens de voorvader is van o.m. de kip die u dat heerlijke ei bezorgt en van alle andere vogelsoorten. Zoals ook bepaalde reptielen de voorvaders zijn geweest van de warmbloedige dieren. Maar die hebben zich aan de rassengeest onttrokken. Daaruit kunnen wij de volgende lering trekken:

Een geest, die op aarde bezielend optreedt, kan niet worden verplicht zich voortdurend aan zijn soort- of rassengeest te onderwerpen. Hij kan zich daaraan onttrekken en daardoor variaties tot stand brengen, die een afzonderlijke ontwikkeling volgen.

De sauriërs zijn uitgestorven. Hun massa was te groot om op het land te leven. Hun eisen aan voedsel waren eveneens te groot t.a.v. de omgeving waarin ze bestonden en ten laatste: ze hadden niet het nodige denkvermogen.

De planteneters, zoals b.v. een plesiosaurus (slanghagedis) of een brontosaurus, zelfs een tyrannosaurus Rex, dat toch een heel verscheurend dier was, hadden twee soorten hersenen: een klein impuls gedeelte waarin zintuiglijke impulsen en een kleine beredering mogelijk waren en een tweede hersendeel, dat lag waar bij u tegenwoordig de zonnevlecht ligt. Vandaaruit werden allerlei impulsen gezonden die het automatische bestuurdén en daarnaast een aantal erfelijke reacties. Het wonderlijke was nu, dat deze twee hersendelen op den duur elk voor zich aan zulke grote eisen moesten beantwoorden dat een snel reageren niet meer mogelijk was.

Dat betekende, dat een eenmaal begonnen strijd niet kon worden afgebroken omdat, wanneer je beseftte dat je die strijd ging verliezen het meestal al te laat was om op te houden. Bijvoorbeeld: Als je een beweging maakte en tot jezelf zei - zintuiglijke waarnemend: Dit wordt gevaarlijk, ik moet een andere kant uit. Maar voordat je zover was dat je dat wist, was het ongeluk al gebeurd. Zo verdwijnen in zeer korte tijd een groot deel van de sauriërs. Wij zien dat andere, meer warmbloedige soorten een dergelijke periode doormaken. Maar wij zien ook dat ze tevens de neiging hebben om de soort te veranderen.

Neem b.v. de voorvader van het paard. Het dier is ongeveer zo groot als een kleine dog. Het heeft een groot gedeelte van die capaciteiten, alleen is zijn darmkanaal iets korter dan het tegenwoordig is. Deze diersoort kan blijven bestaan door de aantallen; die zijn in die periode tamelijk groot. Maar wanneer het dier sneller moet worden, dan kan het dat niet van wege de geringe omvang of afmeting. Het resultaat is dat er een pony-achtig dier ontstaat dat een aanmerkelijk grotere schofthoogte heeft en een grote bewegingsmogelijkheid. Het betekent gelijktijdig dat soorten zich afsplitsen en dan krijgen we de gazelle-achtigen en de ezel, die oorspronkelijk ook van het paard afstamt, maar zich in het bijzonder gaat aanpassen aan de berg- en rotsmilieus.

Op deze manier laat elke soort elke keer weer bepaalde groepjes achter, die aan een nieuwe ontwikkeling beginnen. En elk van die groepjes zal door degene, die de aanleiding werd tot die eerste verandering (toen hij zelf nog bezieler was van een stuk materie), worden geholpen en geleid. De soort- of rassengeest wordt vaak bij de splitsing van de soorten geboren uit de soort zelf. Ook dat is interessant om te weten.

U zult zich waarschijnlijk afvragen: Hoe zit het met de mensen, want dat vinden mensen altijd het meest interessante. Het is heel eigenaardig: mensen houden vaak het minst van mensen, maar ze spreken er het meest over.

Wanneer de eerste mensen op aarde komen (dat zijn verschillende groepen), dan hebben ze nog de keuze hoe ze zullen gaan leven. Sommigen zijn in die periode zuiver planteneters, anderen zijn jagers. Dat wil zeggen, dat

hun darmlengte aanmerkelijk verschilt, dat er een verschil in bouw is en ook in zintuiglijkheid. Een wezen, dat zich met planten voedt, moet wel goed planten kunnen herkennen, maar het behoeft niet zo snel te reageren dan alleen door een vreesimpuls.

Een jager moet in de eerste plaats gemotiveerd worden door een lustimpuls. Zijn beweging is dus voor het grootste gedeelte gebaseerd op een behoefte-element, een wil. In de tweede plaats heeft hij daarbij een veel groter aanpassingsvermogen nodig.

De grazer heeft te maken met een soort leven dat hij in zich opneemt, dat zich niet verweert en ook niet vlucht. De jager daarentegen heeft te maken met wezens die vluchten en die dat vluchtinstinct steeds verder ontwikkelen. Het is duidelijk dat onder de voorvaders van de mens nogal wat verschillen bestaan in het begin. Maar wanneer de vlakten er eindelijk zijn en je je prooi het gemakkelijkst vooral in de vlakke kunt vinden, dan zien wij een versmelting tussen de planteneter die daar naartoe trekt en zijn soortgenoot de vleeseter. Het resultaat is de omnivoor.

De omnivoor staat dus niet aan het begin, maar is deel van een ontwikkeling. Deze omnivoor heeft grote voordelen. Hij heeft nl. in de eerste plaats een snel reactievermogen en een goed waarnemingsvermogen.

In de tweede plaats heeft hij de mogelijkheid zich practisch overal mee te voeden en kan bovendien ook nog combineren en is geneigd tot samenwerking. De eerste mensen zijn dus ook kuddedieren.

In het begin zal de soort ontwikkeld zijn door één enkele rassengeest. Maar toen de splitsing in voeding kwam, waren er al twee. Toen de planteneters en de vleeseters weer moesten samensmelten, ontstond er een grote moeilijkheid, want de derde soort viel onder de invloed van twee bestaande rassengeesten, maar had zoveel eigenschappen en kwaliteiten, dat de eerste bezielers van de nieuwe soort zelf ook weer als rassengeest gingen optreden. Zij bonden zich echter aan speciale groepen. We krijgen nu werkelijk met groepsgeesten te maken.

Deze groepsgeesten zijn dus niet méér en niet minder dan de bezielers van die lichamen, ze zijn alleen anders. Ze hebben een bepaalde evolutie doorgemaakt en daardoor staan ze nu op een punt dat dit leiding-geven voor hen het meest interessante experiment is en ook de beste mogelijkheid betekent tot zelferkenning en een zich juister bewegen in de eigen wereld.

Naarmate de entiteiten, geïncarneerd in de lichamen van de mensen, zelfstandiger worden, is er minder behoefte aan juist de rassengeesten. Dezen trekken zich a.h.w. terug en blijven alleen nog wat genetische mogelijkheden bepalen.

De groepsgeesten worden echter erg belangrijk. Want de groepen zetten zich tegen elkaar af. Er is een voortdurend strijdelement. Men wil zichzelf in stand houden. Er is op den duur ook het verwervingselement, dat niet meer alleen slaat op voedsel, maar op den duur op bezit, op jachtgebied en ten slotte op een eigen territorium, eigen wetten, eigen denkwijzen.

Het is in deze periode dat bepaalde groepsgeesten zich beginnen te manifesteren aan degenen die stoffelijk leiding geven. Men meent waarschijnlijk dat dat een sprookje is, maar ik kan u garanderen dat deze z.g. goden of halfgoden - men kent beide namen daarvoor - reële wezens zijn. Het zijn entiteiten, die vroeger ook een voertuiglijke ontwikkeling hebben doorgemaakt en die nu de groep die zij proberen te leiden, trachten nieuwe impulsen te geven door zich te vertonen meestal aan de leiders (dat zijn lang niet altijd de heilige mannen, het kunnen ook helden zijn), die een grote betekenis hebben binnen de gemeenschap. Ze zullen in vele gevallen worden aangesproken als voorouders, wat helemaal niet zo dwaas is, want vele geesten die als groepsgeest optreden zijn in feite voorouders van deze groep en deze soort.

Dan gaan de mensen kunstmatige tegenstellingen scheppen. En nu wordt het moeilijker. Want u zult begrijpen dat een groepsgeest, die toevallig

thuishoort b.v. bij de Germanen niet vraagt waar de grens loop tussen Nederland en Duitsland of tussen Duitsland en Denemarken. Hij heeft alleen met de soort te maken. Maar de nationaliteiten gaan zich als zelfstandigen gedragen. Dat gebeurde ook al in een ver verleden.

Als u weet hoe dat vroeger was met alle strijd rond b.v. Egypte, dan kunt u aardig wat voorbeelden hebben hoe daar zowel de trekkende stammen (een soort bedoeïen) als ook de Nubische stammen, die eigenlijk rooftochten maakten en slaven wilden hebben, binnenvielen. U ziet hoe daar het nationaliteitsbegrip al bestond. Hier gaat het om de soort. En aangezien het Boven-Egyptische rijk voor een groot gedeelte toch een Nubische afstemming had, is het ook duidelijk dat er geen groot verschil kon zijn tussen de mensen, die nu toevallig onderdanen waren van de koning van Egypte en degenen die onderdanen waren van de vorst of de heerser van een andere stam of een ander rijk. Het is zelfs aardig te zien hoe die mensen dat oplosten. Zij aanbaden a.h.w. gelijke goden, ook al werden ze anders uitgebeeld of afgebeeld.

In Egypte komen de goden van de Nubische stammen - vooral van het Boven-Egyptische rijk - voortdurend op bezoek. Later zien we dat het een enkele maal, als eenmaal de twee Kronen verenigd zijn, toch nog geschiedt als een soort statiegebeurtenis. In plaats van de vorsten die elkaar bezoeken, zijn het nu goden die elkaar bezoeken. Deze goden zijn reële entiteiten, niet goden. Ze zijn soort- en groepsgeesten. Daarnaast zijn er geesten ontstaan die naties vertegenwoordigen. Een natie kan deel zijn van een groep; en deze groep kan weer deel zijn van een ras. Hier krijgen we dan de kunstmatig geschapen entiteiten.

Deze entiteiten zijn veelal geen reël bezielde wezens. Het zijn eigenlijk meer projecties. Het is alsof de mens in dit geval astraal voor zich een vorm opbouwt, meestal geen waarschijnlijke vorm. Ik vind Michaël voor Duitsland evenmin aanvaardbaar als Marianne voor Frankrijk en ik moet zeggen dat ik de Maagd voor Nederland ook bedenkelijk vind. Deze symbolen krijgen een astrale gestalte en worden geladen met denkwijzen.

Nu is er een kracht ontstaan, die soms zich zo sterk kan uitbreiden, want een heel volk geeft er zijn gedachten aan, dat ze in staat is de invloed van de werkelijk bezielde groeps- en rassengeest deels te neutraliseren, deels af te buigen. Het is alsof de mensheid steeds onafhankelijker wordt. De eenling is echter nog steeds gebonden. Hij is gebonden aan het ras, aan de groep en nu vooral aan dit projectie-wezen, deze door mensen geschapen illusie, die toch zijn gedrag voor een groot gedeelte beheerst.

Er komen bezielende wezens in mensen die zeggen: Ik kan dit niet aanvaarden. De projectie kan verworpen worden. Als je er geen deel meer aan hebt, valt een groot gedeelte van de invloed weg. Zeggen, dat je b.v. een wereldburger bent, betekent niet dat je het bent in wettelijke zin. Maar het betekent wel, dat je je steeds meer onafhankelijk maakt van een Uncle Sam, een John Bull of van een andere symboolfiguur die een natie representeert.

In het voorgaande heb ik geprobeerd u duidelijk te maken hoezeer de geest eigenlijk verknoopt is met alle ontwikkelingen op aarde, want wat er op aarde gebeurt, valt mede onder de aansprakelijkheid van een geest. Het kan daarnaast deel zijn van een experiment dat een bepaalde geest probeert te voltrekken; een poging om zichzelf te erkennen of uit te drukken. En als het nu ergens vastloopt - dat is het typische - dan kan een entiteit zeggen: Ik trek mijn invloed terug. Wat betekent dat voor de mens? Het betekent, dat het richtend element, waardoor de geest ondanks alles in een individueel streven toch weer gebundeld werd, wegvalt. Er ontstaat een verdoold zijn. Men weet niet meer waar men naartoe moet. Ieder kiest voor zichzelf. Er ontstaat in plaats van één nationaal illusie-wezen een groot aantal secundaire illusie-wezens, die de belangen van bepaalde groepen binnen de natie representeert. En ook zij zijn tamelijk machtig.

Er zijn veel mensen die aan hen geloven of met hen werken. Naarmate ze groeien neemt de nationale schijnfiguur in invloed af. Het betekent dat nu de rassen- of groepsgeest weer een grotere greep kan krijgen op zijn onderdanen, maar die zijn inmiddels vervreemd van de wil van een dergelijke rassen- of groepsgeest. Wat moet hij dus doen? Hij moet zorgen, dat alles weer in het rechte spoor komt. En dat betekent, dat er heel veel verandert waarop niemand had gerekend en wat iedereen erg onaangenaam vindt. Want een rassen- of groepsgeest denkt in de termen van de ontwikkeling van een bepaalde soort, niet in termen van de emoties die bepaalde mensen ondergaan. Dit vergeet men wel eens.

Men denkt wel eens: zo'n geest moet het toch wel goed met ons voor hebben. Die geest heeft het goed voor met b.v. de mensheid of met het Nederlandse volk of met een bepaalde groep daarvan. Maar hij heeft het niet zonder meer godd voor volgens uw voornemen. U zoudt misschien rijk willen worden. Die geest zegt doodgewoon: Die lichamen worden te pappe-ri-g. Wij moeten dus een situatie creëren waardoor die mensen meer moeten doen en minder kunnen eten, dan worden ze vanzelf een beetje taaier.

Deze leidende geesten zijn zeker niet bereid om op elke persoonlijke invloed in te spelen. Als dat gebeurt, dan is dat alleen omdat het bezielde wezen in de stof op dit ogenblik optreedt als een perfecte representant van die sterkere entiteiten, die leiding geven aan een bepaalde ontwikkeling.

Nu komen wij aan een heel interessant deel: de mensheid zelf. Elke mens is natuurlijk bezielde. Het zou denkbaar zijn dat er soms menselijke vormen rond lopen die niet bezielde zijn, maar dat zal in de praktijk niet voorkomen, omdat het bestaan van zo'n wezen in feite zinloos is. Het betekent, dat het van buitenaf in stand houden van het gehele biologische proces, de toevoer van bepaalde energieën en het reguleren daarvan een zeer grote inspanning zijn voor een entiteit die daar eigenlijk geen interesse voor heeft. Het resultaat is dus dat het weinig gebeurt.

Een mens is bezielde. Wat is de geest die de mens bezielde? Het is een wezen, dat een ontwikkeling heeft doorgemaakt. Ja, maar waar? De ervaring wijst uit dat een mens over het algemeen wordt bezielde door een entiteit die reeds op aarde heeft geleefd of bindingen heeft gehad met de materie. Maar het is ook denkbaar dat een natuurgeest in een eigen evolutie besluit te incarneren als mens. Dan wordt hij/zij mens. Het geslacht, dat voor mensen zo belangrijk is, is in de geest eigenlijk niet veel meer dan een illusie, een herinnering aan het verleden; een soort terugkeer tot de oude mode, wanneer je weer contact opneemt met de mensheid.

Die mens heeft een geest met een voorgeschiedenis. Een watergeest b.v. kan brandweerman willen worden. Een vuurgeest zal meer voelen voor stoker. Het klinkt gek, maar het ligt niet ver van de waarheid af. Een mens, die vroeger in zijn leven zijn beste emoties heeft gevonden in muziek, zal waarschijnlijk, als hij incarneert, proberen in de richting van musiceren of het aanhoren van muziek te gaan. Er wordt wel degelijk een preferentie geschapen voor zover dat mogelijk is. De geest bepaalt dus niet welke eigenschappen het lichaam heeft, maar wel hoe de aanwezige eigenschappen zullen worden gebruikt. Dus kun je zeggen, dat elke mens een karakter heeft dat door een bepaalde entiteit, die in hem is geïncarneerd, toch mede is vastgelegd.

Die geest heeft natuurlijk daarmee een bepaald doel, maar ook incarneren in de stof is in zekere zin een experiment. Het is een je confronteren met bepaalde denkbeelden, bepaalde mogelijkheden en zo weer het verwerven van een beter inzicht in jezelf en in de kosmische of geestelijke wereld waarin je feitelijk bestaat. Dat laatste heeft implicaties.

U kunt niet alleen zijn, dat is duidelijk. Een geest is verbonden met allerlei geesten. Als u nu toevallig op aarde incarneert, dan betekent dat

niet dat alle contacten worden verbroken. Het kan zijn dat anderen ook met u incarneren in andere rassen en soorten, o.a. die hogere entiteiten die met de stof experimenteren. Maar het kan evengoed dat die geest in de sferen blijft en zegt: Voor mij is het nog geen tijd. Dan zal de band blijven bestaan. Ook op deze wijze beïnvloedt die geest uw wereld en de mensheid in sterke mate.

Mensen denken aan dergelijke geestelijke contacten vaak in termen van beschermgeesten of duiveltjes die je voortdurend zondige gedachten influisteren. Nu is dat bij de meeste mensen niet nodig; op die gedachten komen ze zelf wel. We moeten wel stellen: Dit richting geven berust vaak op een eenzijdigheid.

Als u contact heeft met een entiteit op basis van muziek (laten we dat beeld nog even gebruiken), dan zal die entiteit u inderdaad beschermen, leiden en beïnvloeden zodra het gaat om muziek. Maar als het gaat om het componeren van een nieuw gerecht, dan is die geest niet aanwezig; die trekt zich daar niets van aan.

Er zijn entiteiten, die samen een bepaalde groei hebben doorgemaakt. Dan is die groei en het doel daarvan de basis van het contact tussen de mens in de stof en de geest die nog in de sferen is. U kunt dus niet zeggen: ik heb een vaste beschermgeest. U zoudt eerder moeten zeggen: ik ben net een soort rijk: de geesten waarmee ik verbonden ben, reageren ongeveer als ministeries: elk reageert alleen op hetgeen hemzelf aangaat. Het is zelfs mogelijk, dat op grond van een en dezelfde waarde in de mens geestelijk verschillende strijdige invloeden worden uitgeoefend.

Wat die invloed betekent? Voor een individue betekent het inspiratie, geneigdheid of een zekere emotie. Het is geen dwingende factor, maar het betekent wel dat het hele denkvermogen, voor zover dat stoffelijk bestaat, in een bepaalde richting wordt getrokken. Dus de geest heeft wat dit betreft ook een grote invloed.

Nu gaat u zo dadelijk over. Wat zal uw contact met de wereld zijn? Wat zal uw invloed op aarde zijn?

In de eerste plaats moet u zich realiseren dat het enige tijd duurt voordat u weet wie u bent in de geest. U denkt dat u overgaat zoals u op aarde heeft geleefd. U denkt aan uzelf in dezelfde vorm die u op aarde had. U heeft bepaalde voorstellingen omtrent het hiernamaals en u klampt zich daaraan vast. Die zijn er natuurlijk niet, tenzij u ze zelf kunt projecteren. In het begin zal dus uw invloed betrekkelijk gering zijn. Maar u heeft een aantal banden op aarde gehad. Sommigen zijn u voorgegaan, laten we zeggen uw ouders. Sommigen blijven na u op aarde bestaan: uw kinderen en kleinkinderen. Wat hebben die voor u betekend? Dat moet u dan niet meer uitdrukken in menselijke termen, maar werkelijk in: wat hebben mijn ouders in mijn bewustzijn vastgelegd en wat heb ik in mijn kinderen of mijn kleinkinderen in mij aan besef veranderd? Het zijn die besefsveranderingen die weer een band betekenen.

U zult echter na enige tijd ontwaken uit uw voorstelling van een bepaald beeld: een soort stoffelijke persoonlijkheid die nu in de sferen leeft. Vanaf dat ogenblik wordt u steeds minder beperkt of bepaald door de soort- of rassengeest en de groepsgeest waaronder u eens ressorteerde. U kunt nu a.h.w. van buitenaf naar de ontwikkelingen kijken. De neiging zal dan groot zijn om te zeggen: Ik geef nu invloeden aan degenen die nog op deze of gene wijze bestaan. Ik neem eens contact op met mijn ouders (heb ik in het voorbeeld gezegd, het kunnen ook anderen zijn) die mij zijn voorgegaan. Zo kom ik tot een beïnvloeding van degenen op aarde waarmee ik mij verbonden acht. Die beïnvloeding kan ik echter veranderen, want ik ben niet meer gebonden aan de normen van de groepsgeest en ook niet meer aan de normen en bestrevingen van een rassengeest. Ik kan wijzigingen aanbrengen. Het is ongeveer één op de tien miljoen die dat doet. Het is niet veel, maar het betekent dat er in Nederland altijd nog één of twee geesten kunnen zijn die een dergelijke verandering in een nageslacht genetisch zowel als in mentale en

geestelijke benadering tot stand proberen te brengen.

Voor de geest is natuurlijk de wereld van de geest de belangrijkste wereld. Dat geldt ook voor mij. Maar die belangrijkste wereld bestaat op aarde niet. Je realiseert je dat als geest meestal weinig. Je meent, dat jouw waarden ook op aarde waarden moeten zijn; en dat is lang niet altijd waar. Wat je dus eigenlijk doet, is weer experimenteren.

Dit experiment kan een zuiver persoonlijke zaak zijn, maar je kunt ook verbonden zijn geraakt, op welke wijze dan ook, met een groot aantal entiteiten, die toch iets gemeen hebben. En dan kom je terecht in een groep waar een Meester, zult u waarschijnlijk zeggen, een meer bewuste entiteit, eigenlijk een soort opperhoofd wordt voor een stam van geesten. Alleen noem je dat niet zo en er is ook niet het begrip van: die ander is weerwaardig. Hij weet gewoon meer. Je gaat daar voor een deel op af. Een deel van die Meesters, dus die entiteiten, voegen zich weer samen en dan ontstaat er een organisatie zoals de Witte Broederschap. Die broederschap staat als wezen alweer een heel eind af van de mensheid. Dat is iets wat je als mens over het hoofd pleegt te zien.

De invloed van de Witte Broederschap is gericht op de bewustwording van de mensheid. Maar welke? De bewustwording die geestelijke wenselijk is en dan geestelijk nog volgens een bepaalde sfeer, een bepaalde ontwikkelingsgang en voorstelling van ontwikkeling. Dat wil dus niet zeggen, dat de Witte Broederschap alles alleen maar ten goede doet vanuit een stoffelijk standpunt. Ze kan dingen doen die u stoffelijk onaanvaardbaar zoudt vinden, maar die voor haar de enige mogelijkheden zijn om die bewustwording tot stand te brengen. Dan kunnen heel veel entiteiten daaraan meewerken en terwijl ze u allemaal het beste wensen u eigenlijk de grootste ellende van uw stoffelijk bestaan bezorgen. Zij hopen dat u daardoor zult veranderen of dat uw besef daardoor zal veranderen.

Zij proberen u bij te staan, zeker. Wanneer u overgaat en u bent in harmonie met die broederschap, dan zal iemand proberen u te bereiken. Maar ze kunnen toch niet helpen, dat u eerst met uw begrip zult moeten afrekenen. U kunt doodgaan en zeggen: Hier ben ik, waar is de O.D.V.! (dat gebeurt wel eens) en dan kunnen wij proberen te antwoorden. Maar u kunt ons pas horen, wanneer u niet kijkt naar de O.D.V. zoals u zich haar heeft voorgesteld, maar zoals wij haar beleven. Dan eerst ziet u een licht. U ziet in uw gedachten een nieuwe invloed en dat vertaalt u als licht. Dat licht kan dan gestalten bevatten die proberen zich aan te passen aan uw voorstellingsvermogen. Maar het zal altijd zo zijn dat eigenlijk uw behoefte aan die gestalten moet verdwijnen voordat er een werkelijk contact kan zijn.

Tijd is voor de geest van geen belang. Een rassengeest kan een experiment doen dat 100.000 jaar vergt en het net zo beschouwen als u het fröbelen of een ander liefhebberijtje tussen de bedrijven door. Dat klinkt niet erg eerbiedig. Tijd telt niet. Tijd is in de geest niet iets zoals u het kent. Een groepsgeest kan een bepaald iets nastreven en zeggen: Of dat nu duizend of tienduizend of tien jaar duurt, wat interesseert dat mij, als het maar goed tot stand komt.

Die invloeden zijn dus vaak strijdig met uw behoefte om iets snel te bereiken. Ze zijn in uiting vooral strijdig met uw verwachtingen. De vraag is nu maar: reageert u er op of niet? Want wanneer een bepaald volk in al zijn bestrevingen en met zijn mentaliteit in harmonie is met een rassen- of met een groepsgeest en niet alleen met zijn eigen geschapen nationaalbeeld, dan zal die entiteit zijn krachten geven. Dat betekent, dat de mogelijkheden van elk lid van die gemeenschap groter zijn dan anders het geval zou zijn. Men kan wetenschappelijk en kunstzinnig beter vooruit. Men krijgt nieuwe mogelijkheden en inzichten in sociaal opzicht. Er zijn snelle veranderingen. Alles wat je je maar kunt voorstellen. Is die harmonie er niet, dan loopt het allemaal in het honderd, omdat het alleen

een feedback is van je eigen verlangens, je eigen herinnering, je eigen voorstelling. Dus een volk, dat één is met de entiteit die de groep en het ras beheerst, zal in een korte tijd een snelle vooruitgang doormaken. Op het ogenblik, dat die harmonie ophoudt te bestaan, valt de zaak uiteen.

De toekomst waarvan u droomt, legt u vast in de astrale projecties. Maar die toekomst kan alleen bestaan in termen van het verleden, in termen van uw denken. Het is daarom vaak heel moeilijk om het waar te maken, punt 1. Punt 2 betekent het vaak dat u gewoon niet meer reageert op de impulsen van de u beschermende geesten: de groeps- en de rassengeest. Om daar iets tegenover te stellen heeft de wereld van de geest de mogelijkheid om zich in de stof te projecteren. Wij kennen deze mensen als de stichters van godsdiensten, als grote filosofen, als grote ontdekkers en wat dies meer zij. Wat gebeurt er in feite?

Eerst moet er worden gezocht naar een geval waarbij personen in hun relatie met het stoffelijk nageslacht proberen een verandering tot stand te brengen; iets los te maken van de eigen omgeving. Wanneer dit is geslaagd (meestal vergt dat 7 generaties werk), dan kun je pas incarneren. De geest, die incarneert kan dan, uitgaande van het zuiver stoffelijke bestaan en alles wat daar bijbehoort, daarin nieuwe geestelijke waarden, harmonische waarden projecteren. Gelijkzeitig zal hij zelf harmonisch zijn met zijn groepsgeest, zijn rassengeest of misschien zelfs met de geest van de aarde of van de zon. Daardoor zal hij ook vele dingen tot stand kunnen brengen die voor anderen onbegrijpelijk zijn.

De meeste Meesters zijn wonderdoeners in de ogen van anderen, omdat ze geen begrip hebben van de soort energie waarover die Meesters kunnen beschikken en meestal kunnen ze ook niet begrijpen dat de belichaming niet identiek is met hun eigen belichaming. Er zijn bepaalde veranderingen in aangebracht.

Deze Leraren en Meesters passen de mensheid waar het mogelijk is steeds weer aan aan de harmonie met de hogere entiteiten. Die entiteiten noemt u dan god of goden. U noemt ze misschien ook aartsengelen of wat voor termen u daarvoor prefereert. Nu moet u goed begrijpen:

Een god is slechts een menselijke projectie, een voorstelling die nodig is om een harmonie met de in de stof levende entiteiten mogelijk te maken, zodat ze ook stoffelijke bevestigd wordt, maar niet. Een god, die zich aan de mensen toont, is dus geen god. En het beeld dat u ziet is niet het beeld van die god. Het is een combinatie van de wil van de hogere geest en van uw eigen vermogen om die in een gestalte, in een vorm te verwerken.

Alle goden zijn droombeelden. Alle grote leiders en filosofen worden al heel snel - ook als hun leer weer wordt herinnerd - vervreemd van hun werkelijk wezen. Er ontstaan droomfiguren waarin het geestelijk uitgestraalde gemakkelijker kan worden overgebracht en daarin kan voortleven. Maar op den duur vervalsen de mensen het zodanig, dat er eigenlijk geen contact meer is. Dan wordt het tijd voor een nieuwe Meester of Leraar en is het tijd voor nieuwe manifestaties. Dit gebeurt dan ook regelmatig. We zouden nog kunnen zeggen:

Alle manifestaties van goddelijke kracht door Leraren, Meesters, profeten e.d. zijn in feite slechts een aanpassing van de menselijke tendens aan de geestelijke wil van degenen die een bepaalde ontwikkeling probeten te beheersen en te richten. Daar zij een beeld hebben dat de toekomst (dus het eindproduct van de ontwikkeling) reeds in zich bevat, zal alles wat zij manifesteren op de bereiking van dat einddoel gericht zijn, ook als dit menselijk niet zonder meer te begrijpen is.

Gezien het voorgaande zal het u duidelijk zijn dat de geest in de ontwikkelingen op aarde een zeer grote rol speelt. De zonnekracht manifesteert zich voortdurend niet alleen in de aarde, maar door die aarde ook in een

contact met de mensheid. Sterren en planeten leven met hun gedachten, met hun wezen, in een totaal ander tijdsbesef een heel ander doel nastrevend dan u zich kunt voorstellen wel degelijk met de mensheid. En als u harmonisch bent met deze krachten, dan beantwoordt u eraan zoals uw aarde zal beantwoorden aan de kracht van de zon en aan grotere krachten die in de sterrennevel een rol spelen. Alles blijft met elkaar vervlochten.

Het bewustzijn, dat de basis is van alle geest, van alle bezieling, van alle zijn is draad na draad met alles verbonden, van de kleinste en eenvoudigste levensvorm tot het kosmisch omvattend Wezen dat wij bij gebrek aan beter dan maar God, de Eeuwige of de Eerste Oorzaak noemen. Er is nooit een onderbreking. Alles blijft met elkaar in contact. Niets is waarlijk meer dan het andere. Niets is waarlijk minder dan het andere. Alleen de functie bepaalt tijdelijk de beïnvloeding die van de een op de ander mogelijk is.

Dat ik nog even de nadruk heb gelegd op de gelijkheid heeft zijn reden. U had dat nl. in de vorige les grotendeels over het hoofd gezien en het was nog wel het belangrijkste. Namelijk, pas als u beseft dat uw eigen harmonie u niet alleen deel kan maken van een hogere kracht, maar u ook nog een beetje de gelijke kan maken van krachten, die in andere opzichten misschien boven u of onder u staan, zult u ook de impulsen die u uit de geest treffen beter kunnen interpreteren. En dat is belangrijk. Wilt u de les daarover nog eens goed nalezen.

:--:

C O M M E N T A A R .

Als je bezig bent met het probleem van de geest en de manier waarop ze met alle leven vervlochten is, dan kom je op een gegeven moment zo ver dat je zelf niet meer weet wie en wat je bent. Dat is voor een mens een bezwaar. Een mens, die niet weet wie hij is, komt eerst op het politiebureau en dan in een psychiatrische kliniek terecht. Als je jezelf ziet als een minuscuul deeltje van een onoverzichtelijk geheel, dan zit je ook in moeilijkheden, want per slot van rekening, je bent een ego en dat moet je als zodanig beleven.

Het is misschien goed te weten hoe alles samenhangt. Ik kan mij best voorstellen, dat het voor menig mens zelfs een hele verlichting betekent, als hij kan zeggen: Nu begrijp ik eindelijk waarom er Meesters zijn. Meesters zijn gewoon de correctie die de geest probeert aan te brengen in het stoffelijk bestaan, in de stoffelijke ontwikkeling. Maar aan de andere kant krijg je zo het idee: wat betekenen ik dan zelf? Ik geloof, dat ik in mijn commentaar daaraan in de eerste plaats aandacht zal besteden.

Indien u niet belangrijk was, zou het eigenlijk krankzinnig zijn dat zo enorm veel geesten, in sommige gevallen met een zo groot bereik en een zo groot besef, zich met u persoonlijk zouden kunnen bezighouden. Anders gezegd: u bent op het ogenblik misschien meer uitvoerend orgaan dan hersenen - althans in geestelijke zin - maar u bent belangrijk. Wat u tot stand brengt en wat u beseft, moet wel een grote betekenis hebben. Want alle veranderingen tezamen, die tot perfectie leiden zullen

toch mede door u tot stand worden gebracht. De enige vraag, die u hierbij kunt stellen is: Waarom ervaar ik dit niet zo? Ook dat is weer begrijpelijk, want u bent als mens niet in staat te weten waar de geest ingrijpt, waar de geest over de zaken beslist en waar u dat zelf doet.

In het stoffelijk besef lopen al die beïnvloedingen van de geest en de eigen gedachten zozeer samen, dat het haast niet meer mogelijk is om, tenzij u een excuus zoekt, te zeggen: Dit heeft de geest gedaan, dat heb ik gedaan. Je bent tot een projectie geworden waaruit de krachten van de oneindigheid, tot zelfs degenen die eens een sterrennevel hebben helpen scheppen, proberen zichzelf waar te maken. Als je weet hoe belangrijk het is wat je bent en wat je doet, dan zul je misschien dat minderwaardigheidsbesef, dat je zo gauw wordt aangepraat, willen vergeten.

Een andere kwestie is: Als ik dan zoveel dingen doe, hoe kan ik nu weten, of de geest daar wel of niet de hand in heeft? Daarvoor kan ik u ook een oplossing geven. Het is tamelijk eenvoudig: Als de geest u ergens toe brengt, dan gebeurt dat zonder dat u eigenlijk weet dat het gebeurt. U ontdekt het pas, als het al voorbij is. Maar als u zelf iets doet, dan maakt u zelf plannen en dan kan het misschien een beetje anders lopen dan u denkt, maar dan heeft u toch wel degelijk rekening gehouden met alles wat er kan gebeuren. Dat is het grote verschil. Dat betekent niet, dat je altijd kunt zeggen: De geest zal er wel niets mee te maken hebben, want ik heb dit of dat gedacht. Je zou je kunnen afvragen: Waarom komen bij mij bepaalde denkbeelden op? Waarom ontstaan in mij plotseling bepaalde impulsen. Als je daar een antwoord op weet, kun je misschien zeggen: Hier zijn invloeden aan het werk waar ik niet tegen op kan.

Wie als mens op aarde leeft, wordt - dat is al heel duidelijk geworden - door nogal wat autoriteiten beheerst. Want je hebt toch altijd nog de groepsgeest die uitmaakt wat je in de groep moet doen. Je hebt ergens nog een gezamenlijk nationale projectie en die bepaalt ook, of je nu krentenweger wordt of niet. Dan heb je nog een rassengeest en boven die rassengeest staat nog weer een aardgeest of een nog grotere rassengeest en dan is er nog de zonnengeest en zo kun je doorgaan. Het is zeer complex. Maar één ding staat vast: in je leven ben je niet volkomen vrij.

Wanneer u op aarde leeft, kunt u bepaalde dingen zelf wel veroorzaken, maar niet alle. U kunt initiatieven nemen, maar die lopen op een gegeven ogenblik spaak. Heel anders dan u had gedacht of bedoeld misschien. De mensen hebben u helemaal misverstaan of er is iets tussen gekomen.... en het gaat gewoon niet door. Dan zeg je tegen jezelf: Dat is vervelend, waarom die andere nou niet Maar als je goed kijkt, zeg je: Hé, het is net of er in mijn leven een periode is afgesloten. Nu kan dit niet meer op die manier, nu moet het anders gebeuren. Ik weet niet hoe, maar de oude wegen kan ik niet meer gaan. Al zou ik het willen, ik kan niets meer op deze manier tot stand brengen. Ik moet het op een andere wijze proberen. Als je dat gaat beseffen, zeg je ook: Ik maak in mijn leven fasen mee waarin ik op een bepaalde manier iets tot stand breng. Ineens is het afgelopen. Ik kan dan nog wel veel tot stand brengen, maar ik moet het wel over een andere boeg gooien. Ik denk, dat dit voor iemand, die zich met al die entiteiten bezighoudt, veelzeggend is.

Er zijn in je leven bepaalde sporen te vinden. En op een gegeven punt, of je wilt of niet, moet je van richting veranderen. Zoals je bepaalde dingen doet waarvoor je eigenlijk niet eens veel voelt en waarin je misschien helemaal geen zin meer hebt, maar die je toch nog enige tijd moet doen. Je kunt je er gewoon niet aan onttrekken. Zou je het bewust proberen te doen, dan ontstaan er toch weer omstandigheden waardoor je terug wordt gebracht in het oude. Je zou moeten zeggen: Er is wel degelijk een bepaalde gerichtheid in mijn bestaan, ook al kan ik de zin daar-

van zelf niet overzien. Mijn commentaar is in feite, dat u niet vrij bent in uw leven, omdat er invloeden zijn die het u onmogelijk maken op een bepaalde manier iets te bereiken. U kunt niet volgens uw eigen inzicht en wil reageren. U moet altijd reageren binnen het geheel; en dat geheel wordt door anderen beheerst.

Nu is het erg aardig te zeggen: Dan ben ik maar niet vrij en is het dus een andersmans aansprakelijkheid. Maar daar staat weer iets tegenover. Als je in harmonie bent met een zekere invloed of met een zekere kracht, dan blijkt dat plotseling alles wel kan. Het is voor ons dus kenmerkend het vinden van de juiste afstemming, zeker wanneer wij op aarde zijn. Maar ook in de geest geldt dat nog voor een zeer lange tijd.

Daar waar ik precies ga aanvoelen welke krachten op dit moment op mij inwerken - en dus ook op anderen - kan ik door in de richting van die kracht mijn hele denken, mijn handelen te ontplooien a.h.w. veel meer bereiken dan ik ooit alleen uit mijzelf zou kunnen waarmaken. Het is een beetje een kwestie van het juiste ogenblik en de juiste richting vinden.

In elk leven komen van die ogenblikken dat je je gaat afvragen: Waarom gaat het nu zo goed? Dan is het antwoord: harmonie.

Een harmonie kan bestaan tussen u en een gewone geest zoals ik, maar die wel degelijk verder kan reiken. Niemand kan zeggen: Dit is God die door mij werkt. Mensen doen dat natuurlijk graag. Neen, er is iemand of iets die mij heeft geïnspireerd om op een bepaalde manier te reageren of om op een bepaalde wijze iets te doen. Hier ligt voor ons de mogelijkheid te begrijpen wat wij doen. Want als je uitgaat van het standpunt: ik heb een volledig vrije wil, dan kun je wel naar huis gaan, dan lukt niets. Je bent dan de grootste stommeling die er bestaat. Want alles wat je zo graag wilt, dat gaat nu net niet door. En alles wat je niet wilt, dat gebeurt. Als je echter gaat begrijpen, dat het zin heeft, dat het een kwestie van samenhang is, dat het een cyclisch verschijnsel is, dat je je harmonieën soms moet veranderen, alleen omdat je op die manier verder komt en niet meer, zoals je hebt gedaan, dan denk ik dat je dan wat gemakkelijker zit.

U heeft zich waarschijnlijk wel eens afgevraagd: Waarom heb ik mij met de O.D.V. beziggehouden? Het antwoord is heel eenvoudig: Het was voor u een harmonische factor. Dat wil niet zeggen, dat u allemaal hetzelfde in de O.D.V. vindt. U heeft allen andere geestelijke connecties. Vooral de directe relaties die u met de geest heeft, zijn voor een ieder weer anders. Hier is voor u een harmonie te vinden en daarmee kunt u werken en moet u werken. Dat wil niet zeggen, dat de Orde u vertelt wat u moet doen. De Orde scheidt in feite slechts harmonische mogelijkheden in u en als uw bewustzijn die volgt, komt u tot de juiste resultaten. Dat geldt niet alleen voor de Orde, dat kan ook gelden voor een kerk en voor welke beweging u maar wilt. Wat mij betreft de P. v.d.A., de P.P.R. Niet de C.D.A. dat is teveel een hutsput. Er zijn nog andere groepen denkbaar. Dus heel eenvoudig gezegd: Uw harmonieën bepalen de gerichtheid van uw leven en de mogelijkheden die u in een bepaalde periode heeft.

Nu kunt u natuurlijk proberen een algemene regel daaruit te trekken. Ik zal daarom een paar algemene regels stellen:

- 1e De gemiddelde periode van streven in één richting duurt voor de doorsnee-mens tussen de 5 en 8 jaar. 7 jaar komt ook bij veel mensen voor.
- 2e Elke verandering is ofwel een absolute omkeer, dan wel een geringe afbuiging. Je kunt niet zeggen: Ik sla de hoek om. Je gaat of afwijkend in dezelfde richting verder of je keert a.h.w. op de schreden terug. Je gaat het oude herbeleven. Beide mogelijkheden bestaan.

Als u die perioden heeft doorgemaakt, dan moet u verder rekening houden met een periodiciteit die voor de meeste mensen geldt, maar niet voor allemaal - dat zeg ik er bij.

Het is namelijk de 11 tot 15-jaarsperiode met een gemiddelde van 13 jaar en 3 maanden. Deze periode blijkt vooral het geestelijk besef te beïnvloeden. Hier is niet zozeer sprake van lotsgebondenheid, maar je beleeft iets en je gaat ineens de wereld anders zien. Die beleving verandert verder niet veel aan de normale gang van zaken en je normale belangstelling, want dat spoor ligt nog vast; dat is deel van een 7-jaarsperiode, langer of korter.

De 13-jaarsperiode verandert over het algemeen wel je geestelijk uitzicht. Daaraan kunnen we weer een conclusie verbinden.

De meeste mensen zullen, nadat ze 7 jaar iets hebben gedaan en dan zijn veranderd of niet verder zijn gegaan gedurende ongeveer 3 tot 5 jaar, plotseling ontdekken: dit is toch niet helemaal wat ik zoek. Dat is heel vreemd. Dat wil niet zeggen, dat hetgeen ze tot nu toe hebben beleefd waardeloos is geworden. Het wil alleen zeggen, dat hun innerlijke gesteldheid anders wordt. Wij vertellen dit in de geest bij ons over het algemeen als een wisseling van geleider. Dat is natuurlijk ook maar een term. Het betekent gewoon, dat je op andere geestelijke invloeden respondeert dan vóór die tijd. Kun je dit in je bewustzijn verwerken, dan zal een dergelijke verandering vaak heel grote gevolgen hebben voor je innerlijke veerkracht en voor je visie op de wereld. Het zal veel minder invloed hebben op de gang van zaken in stoffelijke zin; dus wat je beleeft, wat krijgt en niet krijgt enz.

De periodiciteit die voor sommige mensen ook nog van belang is (maar dat is voor minder dan de helft van de mensheid) is de 30-jaarsperiode. Nu is dat nooit precies 30 jaar. Het ligt tussen de 27 en 33 jaar. In deze periode kun je nl. nieuwe inzichten krijgen. Het is een verandering in je totale wereldbenadering en wereld beschouwing, die gelijktijdig voert tot de erkenning van nieuwe krachten of nieuwe middelen.

Iemand, die wordt ingewijd, zal dit gewoonlijk doormaken tussen zijn 27e en zijn 33e tot 35e jaar, daarna zal hij pas veranderen. Dan gaat hij zijn eigen weg bepalen, afwijkend van alles wat daarvoor is gebeurd. Het belangrijke van deze periodiciteit ligt daarin dat je een grotere vrijheid krijgt in stoffelijk opzicht, als je geestelijk rijp genoeg bent om te beseffen wat er nu in je tot leven komt. Er zijn mensen die dat doormaken.

Dan is het natuurlijk erg leuk te praten over de manier waarop rassen- en groepsgeesten tot stand komen. Maar als u naar de dieren-tuin gaat, dan vraagt u zich ook niet af wie de voorvader is geweest van de neushoorn. Kijk maar rustig naar de feiten. Kijk naar uzelf. Al het andere is alleen maar background. Het is een manier waarop je kunt begrijpen wat er in je is gebeurd. En wat er in je is gebeurd, is juist het belangrijkste. Zonder deze innerlijke ontwikkelingen, zonder deze voortdurende wisseling van periodiciteiten, die in je leven de mogelijkheden steeds weer op een andere manier manifesteren, zou je eenvoudig geen mens zijn.

Wees dus maar rustig een emms. Leef op je eigen manier, maar probeer niet ten koste van alles het oude door te zetten, wanneer je voelt dat het niet meer kan. Probeer niet ten koste van alles een geestelijke vernieuwing door te zetten, wanneer je voelt dat je daar de middelen niet voor hebt. Pas je aan.

Probeer vooral harmonieën te kennen. Probeer in jezelf een gevoel van verbondenheid ook eens te beleven, want daarin ligt voor de mens de grootste mogelijkheid om een tamelijk grote vrijheid - ook van wil, maar zeker ook ten dele van handelen - te bereiken en toch voort-

durënd innerlijk blijder en bewuster te worden.

-:-:-

LEEGTE.

Een man zei: Nu zoek ik naar mijn brein; naar de rede en het verstand waardoor ik alles weet en alles goed besef. En zo drong hij in zichzelf door. Maar toen hij eindelijk een spoor van zijn verstand had gevonden, vond hij alleen nog maar een leegte. Want wie doordringt in het zijn der dingen, dringt door in een leegte, omdat de vormen vervaagd zijn.

Wie denkt dat zijn leven leeg is, ziet eenvoudig niet meer wat de werkelijkheid opbouwt feit na feit, beleving na beleving, gebeuren na gebeuren.

Je zegt 'leegte' omdat je iets bepaalds zoekt. Maar als je gewoon het leven aanvaardt, bestaat er geen leegte. De leegte is iets wat je zelf creëert door te zoeken naar iets wat misschien niet bestaat zoals je denkt dat het moet zijn.

Een werkelijkheid kun je altijd ontdekken. De leegte waarover je spreekt is iets wat je met je gedachten scheidt zonder te beseffen waarom.

Wie werkelijk wil weten wat de leegte is, zal ik een beschrijving daarvan geven:

De werkelijke leegte is de totaliteit van alle gebeuren waarbij alles elkaar opheft en er niets overblijft, totdat wij ons richten tot de gebeurtenissen zelf en plotseling ontdekken dat de werkelijke leegte tevens de eeuwigheid is waarin alle gebeuren gelijktijdig aanwezig is.

:-:-:-

WERELD IN WORDING

TWEEDE BLOK.

B.

ACHTERGRONDEN VAN DE CULTUUR.

(vervolg.)

Als men zegt 'cultuur', dan zit daar het woord cultus in. Cultus is niet alleen eredienst, maar een samenstelling van een aantal gebruiken. Als wij ons willen bezighouden met de achtergronden van de cultuur, dan moeten wij ons realiseren dat de cultuur wordt gevormd door de gebruikte gebruiken en dat die gebruiken ook weer door de cultuur worden beïnvloed.

We kunnen daarover natuurlijk heel ingewikkelde verhalen gaan ophangen, want er zijn tijden geweest dat je werkelijk moest vragen: Wat is het nu eigenlijk? Waar gaat het eigenlijk om? Hoe komen die mensen tot zo'n aantal gebruiken?

Ik denk, dat we het eenvoudiger kunnen maken, als we proberen een analyse te geven van een bepaalde cultuur en trachten de achtergrond te schetsen waartegen die cultuur moet worden gezien. We zien dan de samenhang van de invloeden die van buitenaf optreden, de omstandigheden waaronder de mens leeft en de resultaten van wat wij de cultuur noemen: de uitingen middels geloof, kunst, woon- en leefgewoonte en wat daar verder bijhoort. Ik heb gedacht om daarvoor een stukje Egypte te nemen.

Als we Egypte beschouwen, dan valt onmiddellijk op dat het een vruchtbaar gebied is, maar zeer beperkt. De gemiddelde afstand vanaf de vruchtbaarheid gevende rivier bedraagt niet meer dan 10 kilometer. Het is een zeer langgerekt rijk. Hier en daar vinden we wat bredere stroken waarop cultures mogelijk zijn en daaromheen ligt de woestijn.

In die woestijn leven mensen die een trekkend leven leiden: stammen die nomadisch of bijna nomadisch zijn. Daartegenover staat de Egyptenaar als landbouwer. Dat is dan het begin. Als je de cultuur van Egypte wilt begrijpen met zijn dodencultus en alles wat er nog bij komt, dan moet je eerst weten wat voor een land het was en onder welke condities men daar leefde.

De situaties voeren natuurlijk tot een voortdurende strijd tussen de bewoners van de woestijn, die natuurlijk wel iets te kort komen, en de eigenaars van de vruchtbare gebieden die proberen om deze gewapenderhand te verdedigen tegen de invallen uit de woestijn. Alweer iets wat in de hele cultuur van betekenis is.

De woestijn krijgt het karakter van een soort dreiging, een dodenrijk. We zullen later in de Dodenboeken dit alles terugvinden. Anubis is in feite een jakhals; een wezen, dat alleen sporen achterlaat in het zand van de woestijn en verdwijnt in de dood. Daarom wordt hij ook met een jakhalskop voorgesteld. Zoals een andere god schijnt thuis te horen juist daar waar

de wateren zich wat verbreden: de ibis. En automatisch wordt het een god van wijsheid, want komt niet alles uit het water? Dat is de manier waarop de mens interpreteert.

In deze ontwikkeling wordt het langzamerhand noodzakelijk een georganiseerde verdediging op te bouwen. Wij krijgen nederzettingen die in het begin eigenlijk meer forten zijn, maar zich geleidelijk aan tot steden ontwikkelen. Die steden verdedigen het bezit, maar vormen gelijktijdig ook een bezit. Degenen, die daar de baas zijn, bezitten of beheersen het land. Alweer iets belangrijks: een splitsing in standen waarbij blijkt dat de priesterstand weliswaar erg belangrijk is, maar dat de krijgsmanstand toch voor een groot gedeelte bepaalt hoe de zaken verlopen. Deze krijgsglieden zijn het die met hun wapens, hun optreden en hun toen reeds bestaande militaire orthodoxie eigenlijk de gehele samenleving beïnvloeden.

Het gaat om bezit en om dat te handhaven. Maar bezit handhaven is niet voldoende, want er zijn heel veel mensen die geen bezit hebben. Dus moet het bezit geëtaleerd worden. Grootheid en macht moeten worden duidelijk gemaakt door het bezit. Dan is het ook heel begrijpelijk, dat men de dood gaat zien als iets waarmee men zich voortdurend moet bezighouden. Want men kan wel wat bezit meenemen naar de andere kant, maar men laat toch heel veel achter.

Als wij horen dat op de feesten van de Egyptenaren een geraamte wordt binnengebracht (tenminste een afbeelding daarvan) en dat dan wordt geroepen: -'Bezie dit en besef dat je dat zult worden!' dan denken wij aan diepzinnigheid. Dit is echter doodgewoon een uitdrukking: het bezit is geen zekerheid.

De poging om het bezit een schijn van duurzaamheid te geven (denk aan de graftekens, de pyramiden, maar evengoed aan de tempels en paleizen die er gebouwd zijn) toont aan dat duurzaamheid erg belangrijk is voor de Egyptenaar. Dat zal zijn religieuze benadering van het leven wel degelijk beïnvloeden, maar ook zijn kunst. Want de kunst moet duurzaam zijn. Ze moet iets kolossaals hebben. Ze moet overweldigend zijn. Ze moet hem de verzekering geven dat dat leven eenvoudig niet teniet kan gaan.

Er zijn ook zuiver sociale gebruiken. Een rijke Egyptenaar ontvangt zijn gasten. Ze worden bediend door naakte slavinnen. Dat is heel eenvoudig als je begrijpt hoe die mensen dachten.

Bezit is belangrijk. Een geklede slavin kan feilen hebben. Als ze niet gekleed is, dan wordt ze in haar volle schoonheid en dus ook in al haar eigenschappen kenbaar. Men zegt niet: Hier is een blote vrouw. Men zegt: Kijk nu eens wat ik heb.

Op gelijke wijze zien we hoe b.v. een leger wordt uitgerust. Dat leger wordt niet alleen uitgerust op een doelmatige manier, het gaat er veel meer om een zekere mate van weelde ten toon te spreiden. Macht is bezit. Bezit moet worden uitgedrukt.

Als je zo de achtergrond van de cultuur beschouwt, dan is die achtergrond eigenlijk de angst voor het verlies, want er kan iets gebeuren. De oogst is niet tot rijpheid gekomen. Wat moet je dan eten. Dan moet je toch op de een of andere manier iets kopen of verhandelen of ruilen, anders ben je je zekerheid kwijt. Je kunt veel bezit hebben, maar als er stammen van buiten invallen, dan je het kwijt en waar blijf je dan?

Bezit en de mens worden geassocieerd. En omdat bezit zich langzaam maar zeker in drie verschillende delen splitst (dat is lang voordat de twee Kronen worden verenigd), krijg je als vanzelf die splitsing ook op een andere manier weerkaatst en in de maatschappij en in de godsdienst. Een voorbeeld:

De eerste stand: de boerenstand.

In het begin zijn boeren tevens soldaten. Er zijn dus betrekkelijk weinig slaven. De beroepen ontwikkelen zich. De samenleving wordt complexer en de boer kan niet mee. De boer is namelijk alleen maar de basis waar die hele top op steunt. Hij blijft dus achter.

De tweede stand: de burgerstand.

De burger heeft nog een mogelijkheid om met bezittingen te werken en is

niet zo afhankelijk van verdediging of van goedertierenheid. Hij kan dus een zekere rijkdom verwerven.

De derde stand: de machtstand.

Ze omvat zo el de overigens gewijde hofhouding (het zijn allemaal priesters en priesteressen) als ook het leger waarin trouwens de meesten een graad hebben in het priesterschap. Zo bezien zijn er dus drie standen.

De eerste stand verzorgt het leven. Als we nagaan wat in het Dodenboek wordt geschreven over het Land der Zaligen, dan is dat landbouwgebied. Van de gewassen reiken de halmen van het graan tot aan de grond, zwaar van de volle aren.

De tweede stand is de bezitstand, de handelsstand.

De 1e fase: Wijsheid wordt in die dagen ook gezien als iets wat met rang en met bezit samenhangt.

De 2e fase: Weten. Wie wat weet, die heeft daardoor macht en door die macht komt hij tot weten. Hij weet meer dan een ander.

De 3e fase: Beheersing. De hogepriester, de Farao en al diegenen die hun gezag tot uiting brengen, behoren hiertoe. De hoogste trap is het gerechtshof der goden, de macht.

Dan moet ook de mens in drie fasen worden uitgebeeld.

1. zijn stoffelijk leven waarin het bezit wordt vergaard.
2. de geest.
3. Een voertuig dat tussen de aarde en de eeuwigheid heen en weer kan pendelen en dat het bezit nog van buitenaf kan blijven bekijken en gelijktijdig de waarde daarvan kan overbrengen in de wereld van de geest waar de beheersing weliswaar is, maar waar je ook nog iets wilt hebben om over te heersen zoals je gewend bent.

Het is duidelijk, dat de grafgift hier ook een grote rol gaat spelen: bezit overbrengen naar het hiernamaals. Vergis u niet, dat is niet zo alleen bij de Egyptenaren. Als we horen over het fabelgraf van Kublai Khan en van Djengis Khan, dan vernemen we ook dat ze enorme schatten meenemen. Vorsten in de Germaanse periode worden begraven met enorme grafgiften. Koningen, tot 1400 - 1500, worden begraven tezamen met de symbolen van hun macht. Meestal replica van scepter en rijksappel maar zonder zegel. Als je dat allemaal bekijkt, dan wordt steeds duidelijker: het is de manier waarop de mensen leven waardoor hun wijze van denken en geloven eigenlijk wordt bepaald. Maar dat houdt ook weer in, dat ze de wereld op een bepaalde manier zien en uitdrukken.

U kunt in uw dagen zeggen: Wat waren de Egyptenaren een grote kunstenaars. Dat is waar. Maar hun kunst is - uitgezonderd twee kleine perioden - hoofdzakelijk formeel. Het is voor hen een soort schrijven, niet een uitbeelden van hetgeen je ziet. Het is de weergave van een maatschappij zoals zij die zien, met een starre ordening, met een starre machtsindeling waarin kwaliteiten, die in de plaats kunnen treden van bezit het enige is dat van belang is.

De magie speelt natuurlijk ook een rol in Egypte en in alle andere beschavingen tot in de uwe toe. Nietwaar: 'zo waar helpe mij God almachtig'. Of u dat zegt of Jimmy Carter maakt geen verschil. Men zegt het. Het is een bijgeloof.

De Egyptenaren hadden ook een bijgeloof. Zij meenden dat het lichaam verduurzaamd moest worden. Dat hadden ze gemeen met vele Indiosstammen. De Inka's, de Azteken, de Tolteken e.d. kenden ook de conservering. Er zijn ook volkeren geweest, zoals de Bosjesmannen, die ook die gebruiken een tijdlang kenden. Het gaat er doodgewoon om: hoe leef je.

Ik hoor de mensen in deze tijd heel vaak zeggen: De negercultuur is toch erg primitief. Die is helemaal niet primitief. Die negers leven alleen anders. De waarde in hun samenleving is een geheel andere. Voor hen kan een symbool, waarvan u alleen maar de primitieve schoonheid ziet, erg machtig

zijn. Voor hen is dat de uitdrukking van eenheid in de samenleving die ze nodig hebben. Als we kijken naar het denken en het geloof van de negers, hun bijgeloof, hun gebruiken, hun dansen, hun sierkunst, dan ontdekken we dat het allemaal de bedoeling heeft om een eenheid uit te drukken. Waarom? Omdat die eenheid binnen hun stam en binnen hun familie onvermijdelijk, noodzakelijk is. De wederkerigheid tussen hemel en aarde, maar evengoed tussen mens en mens moet voor hen een vanzelfsprekende zijn, anders kunnen ze niet bestaan. Het is duidelijk, dat zij die emotie van saamhorigheid uitdrukken in allerlei symbolen en dat zij juist door dit gevoel van saamhorigheid veel meer hiërarchisch denken dan vele westerlingen. Dat kun je hun eenvoudig niet ontnemen.

Neem nu uw eigen tijd, dan valt daarin ook van alles op. De mensen van de rijke landen leven op een bepaalde manier. Dat weerspiegelt zich in hun woningbouw, in de wijze waarop zij hun kantoren optrekken, hun wegen aanleggen. Het heeft helemaal niets te maken met kunst als zodanig. Kunst is alleen maar de weergave ervan; het is de reflexie van de werkelijkheid. Maar de achtergrond van de cultuur ligt in de manier waarop je bestaat.

Als je steeds rijker wordt - en dat bent u in feite al geloofd u het misschien zelf niet - dan verschuift de belangstelling, dan word je minder behoudend. Een vijftig jaar geleden kochten de mensen een ameublement voor het leven. Toen was duurzaamheid erg belangrijk en daarnaast sierlijkheid. Maar die sierlijkheid kon niet beantwoorden aan modevormen; ze moest de uitdrukking zijn van belangrijkheid. Zeker, er kwamen ook nog wat dingen bij. De heren gingen pommele gebruiken en onmiddellijk verschenen de antimakassar-tjes. Het woord zegt het trouwens al: tegen de makassarolie die in de brillantane werd gebruikt. Dan kunt u zeggen: Het was toch zo aardig. Dat heeft daar niets mee te maken. Het was in de eerste plaats praktisch. En het werd een uitdrukking.

De huizen in het Victoriaanse tijdperk waren veel meer gesloten dan tegenwoordig. Dat is ook logisch. Vroeger was de wereld tamelijk hard en bar in de ogen van de mensen. Dus moesten de huizen een beslotenheid vormen. Het moest a.h.w. de grens vormen tussen de innerlijke zekerheid (de zekerheid van de eigen kleine gemeenschap waar het personeel ook bij hoorde) en de wereld daarbuiten waar het een kwestie was van maniërisme, van manoeuvreren en manipuleren. De plaats om jezelf te kunnen zijn moest dus afgesloten kunnen worden.

In de tegenwoordige tijd houdt men meer van grote ramen. Men laat de wereld binnen. Waarom zou men dat niet doen, want als het in je eigen leven niet goed gaat, kun je je nog altijd op de wereld daarbuiten beroepen. Het is een wereld van massaliteit. Men gelooft in de betekenis van de massa. Dan is het ook duidelijk, dat die massaliteit zich gaat uitdrukken in bouwvormen. Uw moderne steden en satellietsteden zijn de uitdrukking van monumentale massaliteit, van gelijkgerichtheid, gelijkvormigheid, maar daardoor ook van een mate van bescherming. Een naast elkaar wonen zonder elkaar te kennen, zeker, maar dan ook een zekerheid vinden in het feit dat je met die anderen samen bent. Dat de mensen dat niet meer zo ervaren is weer het gevolg van veranderingen in de maatschappij, in de situatie.

Er is een crisis in de wereld. Wat voor invloed denkt u dat crisis zal hebben?

In de eerste plaats: er komen flodderige producten op de markt.

In de tweede plaats: de mensen zullen daardoor weer meer gaan kijken naar duurzaamheid. De belangstelling voor b.v. jeans is een van de tekenen daarvan. Jeans was vroeger alleen maar iets voor een arbeider. Tegenwoordig is ze het teken van bruikbaarheid, draagbaarheid, maar ook duurzaamheid. Het is de kwaliteit, die men onbewust in het modegebeuren al zoekt en die men niet helemaal wil loslaten.

Als de crisis zich voortzet, dan gaan de mensen steeds meer denken in termen van bezit: wat heb ik, hoe lang kan ik dat bewaren, wat kan ik ermee

doen? En dat betekent ook dat de kunst dan niet meer de bevlieging van een ogenblik kan weergeven; dat moet ook eeuwigheidswaarde hebben.

Als u kijkt naar Shakespeare, dan heeft u een heel aardig voorbeeld van de cultuur van zijn tijd. De meeste mensen zien alleen maar de mooie drama's. Al die koningen die vermoord worden of anderen vermoorden.

Wat ze niet begrijpen is, dat dit geheel zo ontzettend formeel is en gelijktijdig zo dodelijk, zo vol van verraad, vol van magisch toeval, van verraderlijkheid, waanzin. Maar dat is de maatschappij van die tijd!

Een maatschappij die zich zo scherp splitst in een bovenlaag en een onderlaag waarin zo grote spanningen bestaan dat de rovers langs de wegen trekken. Soms zijn het voornamelijk edellieden, soms ook boeren die het er maar eens op wagen.

Als je die hele situatie probeert te begrijpen, dan wordt duidelijk: hier is het rumoer van moord en doodslag van intrige en van verwisseling eigenlijk niets anders dan de uitdrukking van de onregelmatigheid en de sterke verdeeldheid, die in de gehele maatschappij besloten ligt.

Er zijn ook mensen die zeggen: Amerika heeft geen cultuur, dat is allemaal uit Europa binnengebracht. Dat is niet helemaal waar.

Wat je in de U.S.A. nodig had, zeker in het begin, was naast je principes, die je moest hebben om jezelf te rechtvaardigen, ook een soort 'catch as catch can'-mentaliteit. Het wonderlijke is, dat als we nu kijken naar de manier waarop bepaalde operettes, opera's, muziekwerken, originele Amerikaanse kunst (niet de indiaanse kunst) tot stand komen, dan zien we daar iets van hetzelfde in: een poging tot zelfuitdrukking, tot zelfhandhaving. Een strijdelement waarbij de discipline alleen maar dient om de belangrijkheid, de onaantastbaarheid te onderstrepen.

Je kunt zeggen: De Amerikanen hebben grote showmensen, ongetwijfeld. Maar waarom zijn ze zo groot? Omdat hun bestaan zo hard is. Ze moeten wel van alles kunnen. Als je niet kunt dansen, zingen, acteren en daarnaast als het even kan ook goochelen en bepaalde sporten goed beoefenen, dan is je bestaan maar zeer twijfelachtig, dan kun je geen indruk maken. En je moet indruk maken, anders kun je jezelf niet doorzetten tegenover anderen. Het is een wereld van bluffen en overbluft worden. Dat alles zal invloed hebben op de groei, op de manier waarop alles wordt samengevoegd tot één geheel.

Het betekent ook, dat de mensen zich op een bepaalde manier gaan gedragen. Het feit, dat er in het begin vrouwen waren in de U.S.A. die een minderheid vormden en daardoor voor de continuïteit van volk en geslacht belangrijk waren, speelt zelfs nu nog een rol in manier waarop de Amerikaanse vrouw zich pleegt op te stellen t.a.v. haar wereld en haar omgeving. En daardoor wordt weer het gezinsleven gekenmerkt. Maar als het gezinsleven zo is gekenmerkt, dan zal dat ook kenbaar worden in de verhoudingen, in een leger, in de kunst, in de kerk. Dat zie je overal en dat is ook heel begrijpelijk.

Ik geloof dat, als je zoekt naar de achtergronden van de cultuur, je nooit moogt vergeten dat de cultuur eigenlijk alleen maar het beeld van een samenleving is welke ontstaat aan de hand van noodzaken, die een mens kent om zijn bestaan te handhaven.

Dan wordt ook begrijpelijk waarom de mensen vroeger kinderen offerden aan Dagon. Wat dat betreft, Abraham had daar ook niets op tegen; hij had bijna Izaak geofferd. Waarom men dat deed?

Wel men leefde in een wereld waarin eigenlijk alles kon worden gekocht.

Als je naar een koning ging en je had schatten genoeg, dan kon je alles wat je maar hebben wilde van hem krijgen, als het hem maar niet teveel kostte. Als je arm was en je had iets speciaals, dan bood je dat de koning aan. Hij gaf er altijd meer voor dan je op de vrije markt ervoor kon krijgen. Dus als je iets kostbaars had, dan gaf je dat aan de vorst.

Dat betekende zekerheid. Of als je geen vorst in de buurt had, dan zocht je iemand die rijk was, die aanzien wilde genieten. Wie is er belangrijker dan een god. Dus als je iets van een god gedaan wilt hebben, dan moet je

hem iets aanbieden, het kostbaarste dat er bestaat. Nu, het kostbaarste voor ons is het nageslacht. Want wanneer we oud zijn en onze kinderen werken niet voor ons, dan komen we jammerlijk om. In de tijd dat Dagon een god was, had niemand nog ooit van AOW gehoord. Dus de offers, de mentaliteit waarmee men tot de goden ging, waren eigenlijk een weerspiegeling van de maatschappelijke gebruiken.

Als we naar Azië gaan in deze tijd, dan constateren we dat een ambtenaar meestal een tamelijk laag loon heeft. Daarom doet die ambtenaar wat hij van staatswege zou moeten doen bij voorkeur heel traag, tenzij u hem iets geeft om zijn inkomen te vergroten. Een kleine omkoopsom die er overal bijhoort, of je nu in Egypte komt, in Indonesië, in India, in Pakistan of waar dan ook. Het enige land waar dat niet werkt is China. Maar daar kun je weer heel veel bereiken met een paar spreuken van Mao. Dat is ook een vorm van omkoperij, want het is de erkenning van de grootheid van een volk. Het is ook een verheffen van status op een andere manier. Het is duidelijk, dat mensen die zo leven niet alleen hun medemensen op die manier zullen bekijken, maar dat ze ook hun relatie tot de goden op dezelfde manier zullen interpreteren; dat hun kunst diezelfde verwervingsdrang kent. Dat betekent dat hun muziek, hun beeldende kunst, hun toneelspel, hun literatuur, hun mode, hun wijze van samenleving daarvoor wordt gedictéerd.

Dan kunt u zeggen: Er bestaan toch verschillende culturen gelijktijdig op aarde. Dat is zeker waar. Maar ga eens kijken naar de omstandigheden. Laten we als voorbeeld nemen de Shivaros. Die zijn nu tegen de kerstening aan, tenminste wat er nog van over is. Deze indianenstam heeft gebruiken waardoor de kinderen ongemerkt worden opgenomen in de kring der volwassenen. Elke keer worden ze iets méér volwassen; d.w.z. ze gaan meer doen. Omdat ze dat alleen op een bepaalde manier leren is er dus een zeer strikt ritueel in die samenleving gekomen. Niet dat iemand in het bijzonder priester is. Maar priester zijn betekent wel een bepaalde bekwaamheid bezitten. Hij moet namelijk vastgestelde gebaren, dansen, aanroepingen e.d. kunnen volbrengen. Het kind, dat die bekwaamheden meer bezit dan de anderen, neigt naar het priesterschap. Een ander neigt juist meer naar baas te zijn bij de bouw van boten b.v. Iedereen maakt wel zijn eigen boot, maar er is altijd nog de expert die raad geeft en helpt, die iets meer is. Die bekwaamheid heeft hij waarschijnlijk van zijn vader geleerd, die het weer van zijn vader heeft geleerd.

Het is een wereldje waarin de gemeenschapszin enorm groot is, want er is geen scheiding tussen kinderen en volwassenen, ook al zou men dat denken. Er is eenvoudig een scheiding tussen taken. Elke taak op zichzelf is noodzakelijk voor het geheel. Als één van die taken uitvalt, komt het geheel in gevaar. Dat zal ook tot uiting komen in hun godsdienst, in de wijze waarop zij hun contacten met de omgeving beleven, in de manier waarop zij technieken ontwikkelen. Dat is allemaal één geheel; dat kun je niet scheiden.

Dan kun je zeggen: Die mensen leven toch heel anders. Waarom zijn bij deze stam (trouwens ook bij vele andere stammen) kinderen zo bijzonder belangrijk?

In de landen waar het kind een belangrijk heeft die niet kunstmatig wordt opgeschroefd (wat dat betreft heeft Dr. Sprock heel wat op zijn geweten in het westen), ontleent het die belangrijkheid aan een grote kindersterfte. Juist in een land waarin veel kinderen sterven, is het kind dat overleeft kostbaar. In een land waarin de zekerheden voor de ouderen gelegen zijn in de familie waartoe ze behoren, is het kind een kostbaarheid, want het is de toekomst. De plaats van het kind in zo'n gemeenschap wordt daardoor bepaald, maar de samenhang in die gemeenschap evenzeer. En dat betekent weer, dat de kunstvorm mede hierdoor wordt bepaald.

Als u kijkt naar Rood-China, dan ontdekt u met enige verbazing dat ondanks alle progressiviteit de kunstvormen gelijk zijn gebleven. Ze hebben wél een andere inhoud gekregen, maar het revolutionaire, het drama van de Chinese opera, is in feite een herhaling van de oude strijd van de machtige heerser tegen de soldaten van de Witte Draak. Dezelfde middelen, dezelfde inscenering, dezelfde opvatting, in vele gevallen zelfs dezelfde toonzetting. Hoe komt dat?

China is al heel lang, waarschijnlijk zelfs al 4000 jaar een streng ingedeelde en zeer stabiele standenmaatschappij geweest. Dat wil zeggen, dat stylering in het contact tussen de standen noodzakelijk werd. Het scheppen van machtssamenhangen was alleen mogelijk door het scheppen van symboolsamenhangen. Strijd was in vele gevallen een kwestie waarin bluf en intrige een grotere rol speelden dan b.v. mannenmoed. (Dat moeten de Chinezen mij maar vergeven dat ik het zeg, maar het is zo.) Het is duidelijk, dat ze de gehele maatschappij hebben geïntegreerd in de wijze waarop ze de kunst manipuleren, hun gemeenschappen indelen, ja zelfs in de manier waarop ze hun wegen hebben aangelegd en hun gebouwen hebben opgetrokken.

Een Yamen wordt omgeven door een muur met daarin een geestenpoort. Waarom die muur? Afslotenheid. De kleine gemeenschap waarin de preciese hiërarchie kan worden gehandhaafd en waarin men een vrijheid kent tegenover de grovere hiërarchische samenhang van de buitenwereld. De geestenpoort is er alleen maar om de geesten die daar niet thuishoren (men deed aan voorouderverering) erbuiten te houden. De muur heeft gewoon de taak van selectie, van afscheiding. En of we nu gaan kijken naar de functie van de jademuren en de jadepoorten in het oude keizerlijke paleis of naar de zeer eenvoudige huisjes van de meer vermogende boeren, overal zien we een indeling die vergelijkbaar is.

We zien ook de enorme gebondenheid aan plaats, die voortkomt uit een gemeenschap waarin juist het hebben van een plaats zo belangrijk is. Dan is het ook duidelijk, dat iedereen die plaats niet alleen zou willen handhaven, maar ook eeuwig willen bezitten. Men wil begraven worden in zijn eigen grond. Kerkhof was voor de Chinezen tot voor kort een vloekwoord. Je behoorde in je eigen land en als het kon op het eigendom van je familie begraven te worden, want op die manier bleef je deel van de gemeenschap. Daar komt het op neer. Al die dingen bij elkaar vormen een achtergrond.

Als wij kijken naar een ontwikkeling of naar een gemeenschap, dan zien wij alleen de fenomenen ervan. Die fenomenen zijn echter de uiting van de levensachtergrond van de mensen.

Het is misschien interessant te zien dat in uw dagen de gemeenschap de neiging heeft tot fractionering. Ze valt steeds meer in delen uiteen die zich niet meer beschouwen als deel van het geheel, maar als factor die het geheel dient te beheersen. Op het ogenblik, dat die fractionering ontstaat, is het duidelijk dat ook de kunst diezelfde kant moet uitgaan.

Als je bepaalde doeken van Picasso ziet, dan zal de leek zeggen: Waarom zit één oog daar waar ik een arm zou tekenen en het andere oog waar ik een teen zou afbeelden? Waarom zweeft het hart daar rechts onder en zitten de armen en benen met elkaar verknoopt ergens in het midden? Maar als je kijkt naar de maatschappij zoals ze is met al die tegenstellingen, met die voortdurend om macht, om betekenis, om bezit intrigerende groepen die samen dan een natie of een gemeenschap uitmaken, dan is dat eigenlijk een logische uitdrukking. Door de verschuiving van waarden is de eenheid teloor gegaan. Dat zal de kunst moeten uitdrukken.

Dan komt er een ogenblik dat de mensen zeggen: Wij moeten een ideaal vinden waardoor we één kunnen zijn. Het is dan logisch, dat wanneer men zoekt naar het ideaal, naar een denkbeeld dat sterker is dan de werkelijk-

heid, men zal komen tot een verandering van die werkelijkheid. Men gaat dan in de richting van magisch realisme, magische symboliek. In een tijd waarin alles gereguleerd is, krijg je ongetwijfeld de geïdealiseerde uitdrukking, maar ook de foto-gelijke weergave van de andere kant van de werkelijkheid. Dan krijgen we het zuivere naturalisme waarvan de technieken misschien zo hier en daar verschillen, maar waarvan de uitbeelding toch steeds uitgaat van absolute herkenbaarheid, van de vastlegging van het bestaande. De een zal dat dan doen met pointillisme, de ander met de brede penseelstreek. Maar de herkenbaarheid, de weergave van de werkelijkheid om daarmee je behoren tot die werkelijkheid uit te drukken is dan de gangbare kunstvorm.

Op het ogenblik, dat men de werkelijkheid of delen daarvan niet wil zien, krijgen we de romantisering; de neiging om alles zo buitengewoon mooi te maken. Dan wordt La Dame aux Camélias een heldin en is ze niet meer een wat tragische dame met een horizontaal beroep, wat ze toch in feite was. Dan zien we plotseling Watteau-achtige landschappen waarin de mensen dartelen als elfen of teruggekeerd zijn naar de natuur.

Maar dat is de achtergrond van de maatschappij die daartoe de aanleiding is! Het is een tijd waarin men alles probeert terug te brengen tot 'terug naar de eenvoud'; een Rousseau-tendens. Die kunnen we terugvolgen tot vóór de val van het koningschap, een aardig eind verder zelfs.

En waarom? Omdat de mensen een uitweg zoeken uit een te strak geworden gewoonte. Een koning wil eigenlijk liever slotenmaker of klokkenmaker zijn dan koning. De koning wordt een belasting. Dat zien we elke keer weer.

Als in een cultuur grote veranderingen optreden, dan moeten we kijken naar de achtergrond. En dan zien we dat daar vaak de tegenstelling waar wordt. Op het ogenblik, dat daar een absolute druk wordt uitgeoefend door het bestaande, kijkt men uit naar het andere; en dat doet men religieus en artistiek.

Ik kan dit onderwerp nu wel voldoende geïllustreerd achten en zou hieraan nog enkele korte regels willen toevoegen.

1. Elke cultuur wordt geboren uit de omstandigheden waarin de mensen leven en wordt in haar uiting bepaald door de denkwijzen die de mensen nodig hebben om zich te kunnen handhaven in het bestaande patroon.
2. De factoren van de natuur en van andere onbeheersbare krachten spelen een grotere rol in elke cultuurachtergrond naarmate de mens hierdoor meer wordt getroffen. De mens zal altijd zijn gedrag, zijn denken en zijn uiting aanpassen aan datgene wat hij ondergaat, niet aan datgene wat hij in wezen is of doet.
3. Om een cultuur te begrijpen zal men zich dus niet moeten afvragen: hoe sta ik tegenover de uiting? Men zal zich moeten afvragen: onder welke condities en omstandigheden is het tot stand gekomen? Wat is de geschiedenis van de mensen en de mensheid op het ogenblik, dat deze uiting naar voren springt? Alleen zo zal men door alles heen de werkelijkheid kunnen zien. Want de cultuur is de werkelijkheid. Alleen, een werkelijkheid die wordt geschreven onder bepaalde condities en daardoor een psychische conditionering veronderstelt bij hen die haar willen begrijpen.

Ik heb getracht de zaak duidelijk te stellen. Ik had natuurlijk veel meer kunnen aanhalen, maar ik dacht dat u Egypte interessant zou vinden. Ik heb dat als hoofdvoorbeeld gebruikt.

Wilt u a.u.b., wanneer u hiermee bezig bent, u ook eens afvragen hoe men kan komen tot woonsteden als Zoetermeer, wijken als Morgenstond? Vraag u eens af: waarom? Vraag u af welke drijfveren de mensen hebben om zich in feite toch te onderwerpen aan een dergelijke norm, een dergelijke beperking van hun uitingsmogelijkheid in wezen. Wat is de reden? Als u dat

doet, dan begrijpt u de tijd waarin u leeft en begrijpt u ongetwijfeld ook een beetje beter waarom u reageert zoals u doet, zelfs op mijn wezen.

C O M M E N T A A R.

Als je het hebt over de achtergronden van de cultuur, dan is het net alsof je spreekt over de encenering van een toneelstuk. Het is waar, een toneelstuk wordt voor een groot gedeelte bepaald door wat men de *ambiance* (omgeving) noemt. Je kunt de betekenis van een stuk wijzigen alleen door het in andere decors te plaatsen en in andere costuums te spelen. Toch blijft het hetzelfde stuk.

Als u onze vriend en inleider heeft horen spreken, dan krijg je zo het gevoel: die achtergronden veranderen steeds en daardoor veranderen de cultuur en de mensen. Ik heb meer het idee, dat de mensen niet veel veranderd zijn, maar dat door een voortdurende verandering, een voortdurend *changement* de decors, soms zeer verrassend zelfs, hetzelfde stuk toch weer anders klinkt. Persoonlijk heb ik altijd het gevoel dat je cultuur niet kunt onderbrengen bij een bepaald volk; het hoort meer bij een bepaalde mentaliteit.

Als ik denk aan die waanzinnige Beierse vorst (Ludwig II), die een fantastisch mooi slot heeft gebouwd; het moest mooier zijn dan Versailles. Ik denk dan aan Wagner met zijn eigen mystiek en eigen monumentaliteit om niet te zeggen pompeusheid en ik denk dan aan het Derde Germaanse Rijk waarin Wagner weer een symbool werd, dan zeg ik: dit is eigenlijk een eenheid van mentaliteit. Bepaalde dingen slaan aan bij mensen die op een bepaalde manier denken, daarom zullen zij die op de voorgrond schuiven en dan wordt de cultuur mede daardoor bepaald. Ik vind dat helemaal niet zo gek, als je het goed bekijkt.

Als we denken aan de Ring der Nibelungen.... Was Willen niet een goede smid? Hij heeft namelijk het wapen van de nederlaag gesmeed waarmee later het Derde Rijk zich kon bewapenen. Aangezien onze vriend het zo nodig vond om in Egypte te beginnen, wilde ik ergens anders naartoe gaan.

Als ik zo kijk naar de manier waarop mensen denken en reageren, dan kom ik tot de conclusie: cultuur is eigenlijk meer een gewoonte. Ze wordt bepaald door de manier van denken. Het is allemaal in de mens. Als u denkt, dat dit een deel van de cultuur is, dan ligt het niet aan het feit dat wij cultureel zijn, maar aan het feit dat u een bevestiging vindt voor zaken die u noodzakelijk acht voor uw gemoedsvrede, voor uw benadering van het bestaan en dientengevolge beschouwt u dit als waardevol. Als voldoende mensen het als waardevol beschouwen, wordt het cultuur.

Ik moet altijd weer denken aan dat bekende grapje van het joodse jongetje dat voor het eerst in een katholieke kerk was. Hij zag dat met andere ogen. Hij zei: Ik vind het een mooi beroep. Even buigen zus, even buigen zo, hoedje af, hoedje op, één keer knielen, weer hoedje af, hoedje op en dan rondgaan met de centenbak. Dat levert aardig wat op. Het drama dat de katholieke kerk erin ziet, was kennelijk aan dit jongemans volledig voorbijgegaan. En aangezien zijn eigen culturele opvattingen

waarschijnlijk bepaald werden door de handel in sinaasappelen of iets dergelijks, was het duidelijk dat hij ook in die termen al wat hij in de katholieke kerk zag waardeerde.

De culturele opvattingen van de mensen worden dus bepaald door de omgeving en de omstandigheden. En dan wordt het ineens begrijpelijk dat de A.J.C. met haar vroegere liederen en de z.g. volksdansen (ik vond het meer een soort huppelontspanning) een bepaald culturelelement was. Ze gaf uiting aan een behoefte van de mens: o.a. het naar buiten gaan, het strijdbaar zijn (strijdliederen) en het terugkeren tot de natuurlijkheid, tot de onderlinge relatie van de mensen, die dan bij gebrek aan de huidige opvattingen moest worden uitgedrukt in een dansje rond de Meiboom of zo iets.

De situatie wordt voor mij gemakkelijker interpreteerbaar naarmate het dichter ligt bij mijn eigen bestaan. Ik zal ongetwijfeld ook wel geconditioneerd zijn om bepaalde zaken als aanvaardbaar en andere als onaanvaardbaar te beschouwen. Maar die conditionering maakt niet uit wat goed of kwaad is of wat er bestaat. Het maakt alleen uit wat ik beschouw als passend binnen het culturele patroon van mijn tijd en de uwe.

Ze zeggen alijtd, dat er een grote kloof tussen de generaties is. Dat kan ik best begrijpen. De oudjes mochten bepaalde dingen niet en andere wel. De jongeren zeggen: Wat jullie niet mochten dat doen wij juist en aan dat andere hebben we geen behoefte meer. Dus is het begrijpelijk, dat de oudjes zeggen: Die jongeren deugen niet. Maar die jongeren hebben alleen een eigen manier van leven, een eigen benadering van het bestaan gevonden. De grote vraag is nu maar: is er iets te vinden wat de oudjes en de jongeren ook hebben en aanvaardbaar vinden? Dus een punt waar zij niet met elkaar in strijd zijn of elkaar beoordelen, maar waarmee ze samen iets kunnen doen. Dan is dat wat de band door de generatiekloof is eigenlijk de cultuur zelf. De culturele achtergrond mag dan door de omstandigheden worden bepaald, maar de cultuur zelf moet dan toch wel gebaseerd zijn juist op datgene wat van geslacht op geslacht van betekenis is.

Als je je bezighoudt met de godsdienst, zie je precies hetzelfde. Als je te maken krijgt met een kerkelijke organisatie, dan merk je dat ze voor één ding doodsbenuwd is: de mystiek. Weet u waarom? Omdat zij zich weliswaar baseert op zaken die op zichzelf mystiek zijn, maar gelijktijdig beseft ze dat haar reglementen, haar vaste lijn wordt bedreigd, indien ze de mystiek teveel toegang geeft in haar machtsgebied. Diertengevolge schakelt ze de mystiek uit.

Hetzelfde is het met een econoom. Deze begrijpt heel goed dat er menselijke elementen zijn, die zijn berekeningen volledig oncontroleerbaar kunnen aantasten. Maar als hij toegeeft dat die menselijkheid inderdaad een rol speelt in wat hij als economie beschouwt, dan geeft hij toe dat zijn economische regels niet meer helemaal toepasbaar zijn. Hoe moet hij dan berekenen wat er morgen moet zijn, terwijl het nu gebeurt? Dat zijn de moeilijkheden waarmee hij te kampen heeft. Het feit op zich dat men die regels hanteert, is volgens mij weer deel van een cultuurpatroon.

Waarom, denkt u, zouden de economen zoveel invloed hebben in deze tijd? U kunt het bepalen, als u naar het verleden kijkt. Realiseert u zich, dat de economie, zoals dat toen nog niet zo plechtig werd genoemd, ineens stortte toen de situatie bij de Wall Street krach ontstond; dat de economie in Duitsland in puin viel door de enorme geldortwaarding en in Nederland door de sterk toenemende werkloosheid. In alle landen is iets dergelijks gebeurd.

Toen hebben ze gezegd: Wij moeten een wet ontwerper waardoor dat niet meer kan voorkomen. Maar een dergelijke wet kun je alleen ontwerpen, indien je de menselijke factor uitschakelt; en dat proberen ze nu. Dientengevolge heeft men een wetenschap nodig op grond waarvan men der-

gelijke toevalsreacties meent te kunnen corrigeren. Dat het niet lukt, is duidelijk. U heeft nu al verschillende Kabinetten gehad waarin economen zaten, goed verpakt zelfs. Elk van die Kabinetten heeft steeds weer nagelaten dat te doen wat nodig was en gedaan wat overbodig was. Die mensen hebben een geloof, net als de Paus. De Paus spreekt de zegen uit. Een Kabinet schrijft de Troonrede. Een klein verschil, maar het is dezelfde zegen die men een ander toedenkt.

Alles moet verklaarbaar zijn uit het gebeuren. Dat ben ik in ieder geval met mijn voorganger eens. Wanneer je rekening houdt met hetgeen jezelf is overkomen in het verleden, dan wordt daardoor mede bepaald in welke richting je zult streven en zo proberen je waar te maken in deze tijd.

Er zijn jongetjes die nog lang in hun bed doen. Dat is een heel droevig probleem en daar krijgen ze klappen voor. Ze hebben het toen op een schreeuwen gezet en later de behoefte gekregen om zich te laten gelden. Dat zijn dan de bekende beat-zangers geworden; die bleren nog steeds maar nu tegen betaling.

U zult zeggen: waarom vindt de jeugd dat nu mooi, dat stampende oerritme. Het is duidelijk, die kinderen hadden behoefte aan iets waarin zij zich konden uitleven. Ze hadden geen behoefte aan cultuur, ze hadden alleen behoefte aan iets wat hun de kans gaf om zich emotioneel op te laden en te ontladen.

Er zijn mensen die zeggen: Dat heeft allemaal te maken met vrije sexualiteit. Ik zie dat er helemaal niet in. Als je twee van die schokkende jongeren tegenover elkaar ziet staan, afstand tussen beiden is nog altijd een halve meter, dan zie ik dat lang niet zo sexueel als twee mensen die een weense wals dansen; die zitten aan elkaar gekleefd. Men geeft er dus een andere verklaring voor. Dat de jeugd daaraan behoefte had, wordt volgens mij bepaald door de situatie waarin ze leefden. Ze wilden zich losmaken van iets. Ze wilden zich uitleven en daar hadden ze dan een manier voor om dat te doen. Ze hebben er nu misschien niet meer zoveel behoefte aan om dat op die manier uit te leven, maar ja, nu zijn alle orkesten vervangen door de elektronische pingelinstrumenten. En dat betekent dat je misschien wel weer teruggaat naar Mozart en Haydn, maar dan wel met slaggitaar, basgitaar en sologitaar samen in een trio. Dan zou Haydn misschien denken: dat komt me bekend voor. Dat is nu weer de achtergrond: wat er is bepaalt wat er komt. Niet qua mentaliteit, maar qua instrumentaliteit. En als het met muziek zo is, dan moet het met iets anders ook zo zijn.

De schilders van vroeger stonden zich rot te werken om verf te mengen. Dat ging op een heel speciale manier. Ze kregen daardoor een eigen coloriet en duurzaamheid. Wie doet dat tegenwoordig nog? Er zijn grote fabrieken die leveren je dat in tubetjes. De meeste schilders verven nu uit een tube. Je kunt dan zeggen: Die kunst is niet vergelijkbaar. Maar er zijn vandaag de dag mensen, die nog steeds de Nachtwacht schilderen. Alleen, ze schilderen met moderne verf. Er zijn mensen, die op dit moment nog heel goed in staat zijn om alle klassieke doeken na te maken. Er is een hele vervalsingsindustrie. Maar de meeste van die schilders nemen niet de moeite om die ouderwetse verf te maken; die doen het met Talens of zo. De middelen veranderen, de mogelijkheid blijft hetzelfde.

Ik meen, dat je dat in de ontwikkeling van de cultuur toch ook in de gaten moet houden. De achtergrond van de cultuur wordt niet alleen bepaald door de mentaliteit van de mensen, maar ook door de middelen, die ze op een gegeven ogenblik tot hun beschikking hebben.

Ik kan mij best voorstellen dat er in Egypte iemand is geweest, die in staat zou zijn om muziekwerken te scheppen even groot of groter dan Beethoven. Maar de man beschikte alleen maar over een sistrum (rinkelbom).

Dus werd het voor hem lofliederen waarbij de menselijke stem, de rinkelbom en nog zo wat een rol speelden. Dat is dan weer teloor gegaan.

Tegenwoordig zijn er mensen die weer teruggaan naar de natuur; de harpen komen weer in aanzien. Vroeger was de harp het eenvoudigste snaarinstrument, daar werd in Babylon ook al op gespeeld. Het is logisch, dat hun muziek dan gebaseerd moest zijn op de mogelijkheden van de instrumenten, zo goed als de Grieken een groot gedeelte van hun muziek gebaseerd hebben op de mogelijkheden van de fluit.

Dan kunnen we zeggen: De Griekse kunst heeft bepaalde karakteristieken. Dat is waar vanuit uw standpunt. Maar vroeger was het toepassen van reien (koorzang) een eenvoudige methode om een scènwisseling op te vangen, om duidelijk te maken dat de scène zich ergens anders afspeelde. Dus werd de indeling van de drama's mede bepaald door die reien. Dat was gewoon wat men tegenwoordig doet door het gordijn op te halen en neer te laten. Je kunt niet zeggen dat daardoor de inhoud anders is. Als je goed kijkt, zijn er in de oudheid drama's geschreven, die erg veel doen denken aan het meer declamerend uitgewerkt zijn van het thema van "Who is afraid of Virginia Woolf" Heel veel van hetgeen er in de oudheid bestond, kan vandaag de dag, mits aangepast aan de moderne middelen, nog precies zo mee. Je kunt je voorstellen, dat veel van het moderne toneel eens gespeeld zou kunnen zijn in de een of anderen openlucht arena waar het klassieke toneel vroeger opereerde. Misschien in een van de hallen die daarvoor werd gebruikt in b.v. Rome.

Nu moeten we ook een paar conclusies gaan trekken, die niet zo lijnrecht zijn.

De mentaliteit van de mens is in de loop van de menselijke geschiedenis in verhouding niet zo erg veel veranderd. Alleen de manier waarop de mentaliteit tot uiting komt, verandert wel. Dan is de mentaliteit dus de overbrugging van wat ik zoeven noemde de generatiekloof: een kloof tussen de tijdperken. Ze is eigenlijk de basis waarop elk cultuurpatroon moet berusten, omdat de mentaliteit eenvoudig alles samenbrengt, ongeacht hun afwijkende vormen. Daaraan moet je de conclusie verbinden, dat de beschikbare middelen voor de uiting van een cultuur veel belangrijker zijn dan de afzonderlijke vormen, die per gemeenschap kunnen ontstaan. De vormen zijn duidelijk, maar ook de aankleding is belangrijk.

Als je spreekt over de achtergronden, dan spreek je over de mensen. Als je spreekt over de mens, dan spreek je over een wezen dat heeft geleerd om met parlementaire taal te slaan in plaats van met een knots en dat voor de rest nog niet veel is veranderd. Dan spreek je ook over mensen, die nadenken over een atoombom zoals ze eens nadachten over de vraag, of je met een steenlawine een sabeltandtijger zou kunnen doden.

Begrijp dat de mens de kern is, dan kom je verder. Ik vind het aardig dat er gezegd is: Denk eens na over uw eigen tijd, uw problemen, uw satellietsteden en wat er allemaal aan vastzit. Maar is er ergens niet altijd weer diezelfde honger van de mens om zichzelf te zijn, om de eerste te zijn in zijn gemeenschap, om met alle middelen zichzelf a.h.w. te verweren tegen anderen? Is dat niet kenmerkend voor de mentaliteit van de mens door alle eeuwen heen: de eenzijdigheid, om niet te zeggen de gewetenloosheid vaak, waarmee hij zijn doeleinden nastreeft? Daar heeft u de bindende factor.

Die bindende factor zou wel eens erg belangrijk kunnen zijn om al die cultuurachtergronden van elkaar te onderscheiden. Wat voor middelen heeft een mens om al deze kwaliteiten, die hij zelf zo graag ontkent, uit te drukken? Dan kunnen we ook zien wat de cultuur van een volk zal zijn. Als ik naar de toekomst kijk - dat is goed denkbaar - wat zal dan de culturele achtergrond zijn?

Wij hebben in de eerste plaats meer sentiment nodig, juist omdat de gemeenschap waarin men leeft deze sentimentele uiting niet toelaat. De mens in zijn zelfzucht heeft een voortdurend beroep op sentimenten nodig om zichzelf te rechtvaardigen. We zullen dus ongetwijfeld een tijd tegemoet gaan waarin een bepaalde romantiek weer veel meer op de voorgrond komt. Het 'mens durf te leven' wordt herboren. De Marie van de toekomst zal misschien Mary heten en ze vrijt waarschijnlijk met een pop-ster in plaats van met een soldaat, maar vrijen zal ze. Dat komt gewoon terug.

De godsdienst is ook in vele gevallen de rechtvaardiging voor hetgeen de mens doet. Hoe zal de godsdienst zich dan verder ontwikkelen? Misschien in de richting van een maatschappelijke dogmatiek. Maar als dat altijd in de eerste plaats een zelfrechtvaardiging blijft en pas in de tweede plaats een mogelijkheid om de eigen werkelijkheid weg te drukken en daardoor een stukje van de goddelijke werkelijkheid te beleven, dan neem ik aan dat de mensen op een gegeven ogenblik zullen zeggen: we hebben genoeg van de steden.

Mensen hebben echter behoefte aan helen en aan gezelschap. Dus misschien komen ze van steden tot dorpen, maar dan zullen ze hun dorpen toch weer tot steden laten uitgroeien. Ik geloof niet aan een wereld waaruit de steden verdwenen zijn. Ze zijn gewoon deel van het menselijk instinct. En zolang de mens de middelen en de mogelijkheden heeft om steden te bouwen, zal hij ze bouwen. Hij bouwt er misschien de illusie van isolement in, van de vrije natuur, maar hij zal niet werkelijk de afstand scheppen tussen zichzelf en anderen, als hij het kan vermijden. Daarvoor is de stadsmens te belangrijk geworden in praktisch alle cultuur, met uitzondering van Afrika waar de meerderheid nog wel aan de natuur gewend is. Maar zelfs bij dezen bestaat de hang naar zekerheid, naar het beloofde land van de stad, ook als dat tenslotte een Bidonville blijkt te zijn.

De conclusies, die ik hier trek zijn anders dan van mijn collega. Maar over één ding zullen we het ten slotte wel eens woorden: Als we beseffen dat de menselijke mentaliteit gebaseerd is op een instinctieve drang tot zelfbehoud die door talloze geslachten voortdurend werd versterkt, dan weten we ook dat de mensen zich op een weg bevinden waarvan ze niet zonder meer kunnen loskomen, althans niet in uiterlijkheden. Zelfs als de mens om zichzelf te redden zijn totale gewoonten moet veranderen, dan zal hij dat niet gemakkelijk doen.

Voor de gehele mensheid is het probleem van het veranderen van de eigen manier van leven veel groter dan voor een zware roker, die plotse-ling besluit dat hij ermee moet ophouden, omdat een zekere dokter Meinsma hem heeft verteld dat het zijn dood is. Dat zijn de problemen waarmee je zit.

Dan is de rechtlijnigheid te verklaren door de behoefte van de mens om zichzelf te handhaven; het is de zelfhandhavingsdrang. En die is even goed te verklaren voor de neiging van de kerk om abortus af te wijzen, als voor de neiging van bepaalde staten waar een overbevolking is, terwijl men gelijktijdig een soort staatkundige dictatuur nastreeft om een bevolkingsgroei te beperken. Dit heeft niets te maken met wat men noemt de hogere beginselen, de hogere ethiek. De hogere beginselen zijn zo goed als de kunstvorm alleen maar de rechtvaardiging van het voor zelfbehoud als noodzakelijk erkende. U vindt het misschien erg ontluisterend, maar ik geloof dat het niet kan worden ontkend, als je in de wereld bent.

Dan stel ik hier verder de conclusie, dat de mens die in conflict leeft met zijn eigen werkelijkheid de neiging zal hebben om die werkelijkheid uit te beelden. Hij zal dat doen, omdat hij op deze manier afstand neemt van hetgeen hij zelf is. De mens echter, die tevreden is met zichzelf, zal niet tevreden zijn met zijn wereld. In die ontevredenheid zal hij proberen een wereld te creëren die bij hem past. En zo scheidt hij dan het in feite abstracte toneel waarop hij zelf misschien optreedt als vorst, terwijl hij putjesschepper is of als slaaf als hij koning is. Het is de po-

ging om aan te vullen.

Datzelfde zou ook in woningen tot uiting kunnen komen. Het is een poging om jezelf aan te vullen, zekerheid te geven, maar vooral om jezelf uit te drukken. Dat is de reden waarom de burens een nieuw bankstel kopen en u opeens ontdekt dat uw meubeltjes ook versleten zijn en met een vrij crediet van de een of andere bank kunt u ook nog wel een mooi bankstel kopen. Of u het kunt betalen, zult u later wel zien. Dat is ingebouwd in de totale maatschappij, maar vooral in de drang om jezelf waar te maken, om je te laten gelden, om in feite te overleven.

Dit is dan in mijn commentaar de eindconclusie: Alle cultuur is niets anders dan de uitdrukking van de wil tot overleven waarbij de mens probeert afstand te nemen van al datgene wat hem in zijn wereld of in hemzelf onaanvaardbaar voorkomt.

--:-

EEN ZUCHT.

Wat is een zucht? Een ademtocht die in haar ongenoegen sterft, terwijl ze zacht verwaait.

Een zucht is leven in de tijd. Een kort moment van ongenoegen en verbazing dat vergaat, voordat je eigenlijk goed weet wie je bent en waarom je leeft.

Alles verandert en alles vergaat. En steeds weer ontstaat dat oogenblik van aarzeling, van afwijzing, van bewondering of stil verlangen, dat evenals een uitgestoten adem afweert of omvaamt, waarneemt of verwerpt en dan opeens voorbij is, opgelost.

In ons leven zijn vele dingen waarover we zuchten - en niet altijd van vreugde. We beseffen te weinig dat die dingen even vluchtig zijn als onze zucht. Datgene wat wij er zelf van maken blijft voortbestaan. Dat is hetgeen ons motiveert, wat ons verder drijft. De feiten die vergaan. En als het hele bestaan, de hele eeuwigheid in wezen is gerealistiseerd, ach, dan zucht je een keer en dan is die illusie voorbij. Dan wordt de werkelijkheid geboren. Met één zucht uit de schijn naar de werkelijkheid, wanneer je beseft dat die zucht niet alleen maar een gemoedsuiting is, maar een kenteken van vergankelijkheid waarin het enige, dat blijft bestaan, het onveranderlijke is.

:--:-:

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

MAANDBLAD.
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

MAART 1977.

22e jaargang.
nummer 6.

KOSMOLOGIE

Ontwikkeling van de mens

CI blz. 71

Commentaar

CI " 81

Persoonlijkheid

CI " 84

Sensatie

CI " 84

WERELD IN WORDING

Cultus en cultuur

CII " 65

Commentaar

CII " 73

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

TWEEDE BLOK.

C.

ONTWIKKELING VAN DE MENS.

Als u denkt aan het begin van Genesis, dan ontdekt u een paar vreemde zaken.

In de eerste plaats maakten engelen met God ruzie over de vraag of de mens al of niet mocht worden geschapen.

In de tweede plaats: de mens is geschapen na al het andere.

In de derde plaats: die mens wandelde met God.

Als we nu gaan kijken naar de oervormen van de mens (we houden ons dan bij de warmbloedige vertebraten die op het land leven) dan vragen we ons af: hoe kan men ertoe komen hier te zeggen: de mens wandelde met God? Ik heb getracht deze toch wel belangrijke fase in de ontwikkeling na te gaan.

Bij eencelligen ontstaat er een conditionering. Als u nu onder een microscoop een druppel water bekijkt, ziet u dat nog. Er wordt aangeval- len, maar het is net, of dat alleen op grond van het uiterlijk geschiedt; een andere reden is niet nodig. Er wordt gevlucht, maar de vlucht hangt weer samen met een bepaald verschijnsel. De eerste conditionering van het leven is er ongetwijfeld één geweest waarbij het hoofdzakelijk ging om associaties die op niet-bewust vlak plaatsvonden. Dit heeft een bepaalde kleur, dus is het goed. Dat heeft een andere kleur, dus is het verkeerd. Dit heeft een vorm die eetbaar is, dat heeft een vorm die niet eetbaar is enz. enz.

In die eerste mensen, de oermensen, vinden we dergelijke kwaliteiten nog wel terug. Ook zij zijn zeer sterk geconditioneerd. Ze reageren op de buitenwereld. Een groot gedeelte, zo niet hun gehele handelen is eigenlijk niet een kwestie van willen, maar van gewoon reageren op grond van ingeboren drangverschijnselen. Pas wanneer die mens te zeer onder spanning komt te staan en in een milieu leeft waarin het zelfbehoud een zo belangrijke factor wordt dat hij geen kans meer heeft om tot rust te komen, blijkt hij steeds achterdochtiger te reageren. Gevaar is alles wat niet herkend wordt als ongevaarlijk. En daarmee is een stap gedaan in de richting van wat we misschien wel een obsessie zouden kunnen noemen. Want al het andere dat niet kenbaar is als gevaar moet daarom juist beter begrepen en ontleed worden.

Er wordt veel meer verschil gemaakt dan in alle andere levensvormen bij elkaar. Zelfs nu, in deze tijd, mag worden gesteld dat het onderscheid dat dieren maken veel eenzijdiger is dan het onderscheid dat een mens kan maken. Ook de oermens maakte dus al meer verschil dan een dier. Het was minder een kwestie van instinctieve reactie, van conditionering. Het was meer een kwestie van overweging. Als het aantal factoren waarmee je rekening moet houden en waarop je bewust moet reageren te groot wordt, dan ont-

staat er één mate van intelligentie die groot genoeg is om een zelfstandig en beredeneerd handelen mogelijk te maken. Laat mij dit illustreren met een voorbeeld:

Er zijn bepaalde vossen en ook wel wolven die een normaal levenspatroon hebben. Maar door omstandigheden (er komt b.v. een vallenzetter in de buurt) wordt het leven ineens veel gevaarlijker. Een paar keer ontsnappen ze ondanks zichzelf. Vanaf dat ogenblik worden ze wantrouwend. Ze gaan alles twee keer, drie keer bekijken. Wat zien wij dan? Zo'n dier is ten slotte niet alleen in staat om alle vallen op te sporen, maar het weet ook hoe het zo'n val moet laten dichtslaan. Het heeft het kennelijk een paar keer gezien en ontdekt, dat als dat is gebeurd die val dan niet meer gevaarlijk is. Die dieren worden de pest van de vallenzetter, want hij heeft heel weinig kans om nog werkelijk bont te krijgen, dus dieren die een goede vacht hebben.

Op diezelfde manier is de mens langzaam maar zeker wakker geworden en hij ging combineren. Er zijn twee belangrijke verschijnselen in dit geval:

1. De spontane groep wordt tot een georganiseerde groep. Er is dus niet meer alleen een elkaar verdedigen, maar daarnaast is er een taakverdeling die niet tot stand komt door toevallige omstandigheden, maar door beredenering.
2. Men moet middelen vinden. Of dat nu een steen is waarmee men gooit, een stok waarmee men vecht of het beheersen van allerlei kleine trucjes zoals een steenlawine, dat maakt niet zoveel uit. Op het ogenblik, dat wij weten hoe wij op een bepaalde manier samen moeten reageren, ontstaat er een totaal nieuwe sociale orde. Waar een sociale orde is, moet ook het besef van de mens anders worden. Zijn omgeving gaat anders tot hem spreken.

In deze periode waarin die mens nog niets kan verklaren, wordt hij omringd door het mysterie. Een mysterie dat niet alleen groot is, maar ook ergens vertrouwd. Het kan tot hem spreken uit een boom. Een vogel kan het hem toeroepen uit de lucht. Hij kan het zien aan een wonderlijk teken dat ergens op de grond staat. God is overal aanwezig en daarom leeft die mens met het bovennatuurlijke.

Nu heeft hij, krachtens zijn voorgeschiedenis, toch al die kans gehad. Zijn verre voorvaders hadden direct contact met lichtende geesten, een soort groeps- en rassengeesten. Het is duidelijk, dat deze verbondenheid gepaard gaat met een grote telepatische gevoeligheid. Men leest veel meer af. Ook dit weet u.

Dieren - misschien geen goede vergelijking, maar ik moet er toch één treffen - zijn in staat om op afstand bepaalde gebeurtenissen waar te nemen. Zij reageren op een brand, die voor hen niet zintuiglijk constateerbaar is. Zij trekken uit een gebied voordat er een aardbeving of vulkanische uitbarsting plaatsvindt, niet wanneer die uitbarsting reeds is geschiedt. Ze voelen die dingen aan. Ze interpreteren zeer kleine tekenen. En hun gedachten worden bepaald door zaken, die ze niet helemaal kunnen beredeneren, waarvoor zij geen verklaring kunnen geven. God spreekt eenvoudig. En als God spreekt, dan trekt de mens verder, dan zoekt de mens een ander hol, dan besluit hij plotseling een van zijn grootste vijanden te gaan bestrijden.

Nu weet ik wel, dat het begin van de mensheid volgens de evolutionisten veel later ligt dan volgens ons, die hebben geprobeerd de werkelijkheid waar te nemen. De mens heeft namelijk geleefd in de tijd dat de sauriërs er reeds waren en niet eerst lang daarna. Die mens heeft misschien juist daardoor allerlei impulsen gekregen die hem later, wanneer de grote hagedissen verdwijnen, een bijzonder goede kans geven om zijn omgeving te gaan domineren. En dat is weer een belangrijke fase.

Op het ogenblik, dat ik mij niet alleen maar verbonden voel met de een of andere mystieke kracht die hoe dan ook voortdurend ergens in mij spreekt, maar bovendien daardoor meester ben over alle dingen, ga ik mij met veel meer zelfvertrouwen bewegen. Ik besef de gevaren wel, maar ik geloof niet dat die gevaren mij kunnen treffen. Er ontstaat een soort heldendom, tenminste wanneer men uitgaat van de moderne denkwijze. De mens durft alles aan. Hij schrikt niet terug voor het overvallen van dieren die veel groter zijn dan hijzelf. Degenen die zich daarvan een voorstelling willen maken, zou ik eraan willen herinneren dat er soms mensen zijn - vooral negers - die in kleine jachtgroepen van 18, hooguit 20 man rustig neushoorns en olifanten aanvallen met als wapens alleen lansen. En ze winnen. Zo waren die mensen. Het is duidelijk, dat in deze gevallen degene die het best kan vechten op de voorgrond komt. En dat is ook alweer een factor welke in de beschavingen een grote rol speelt. Het recht van de sterkste zeggen wij tegenwoordig.

De sterkste is degene die krachtens zijn vermogen, zijn inzicht en durf, maar vooral krachtens zijn vermogen om een ieder die hem niet gehoorzaamt de les te lezen, aanvoerder wordt. Die aanvoerders moeten daardoor gaan letten op de mogelijkheid anderen te verslaan. Ze worden wat krijgsvachtiger. De stam zelf voelt daar misschien niet al te veel voor, maar jagen, prooi slaan, vijanden verslaan dat is het leven van de krijgsman. En juist daardoor verzwakte een beetje de innerlijke stem. De mens wandelt niet meer zo bewust met God. Hij wandelt meer bewust met vernietiging, met chaos, met datgene wat hij aan zichzelf kan offeren.

In die periode is het duidelijk dat de stem der goden op een andere manier moet worden gehoord. Wij krijgen dan te maken met de vroegste priesters of wijzen (sjamanen zou je ook kunnen zeggen), die spreken met de geesten van voorouders, die de geheimzinnige stem als de stem van een bepaalde god weergeven. Want je moet met fantasie omkleden wat je anders niet kunt verklaren en uitdrukken. Zo wordt in de mensheid een deling gemaakt. Er zijn de mensen die nog steeds op de een of andere manier verbonden zijn met God en er zijn mensen die eigenlijk meer verbonden zijn met de aarde.

Het is een geschiedenis die bepalend is voor de grote rijken van Mû en Atlantis. Het is een geschiedenis die doorwerkt in al het gebeuren en in alle mogelijkheden van Atlantis. Ik zou zeggen, dat nog in deze tijd de mensheid eigenlijk in twee soorten uiteenvalt: zij die wandelen met God en zij die wandelen met de rede; het vermogen hun milieu en anderen te domineren en te overheersen.

Soms lijkt het of de krijgsman gehoorzaam is aan de priester. Maar dat is maar heel beperkt, want als de priester iets zegt wat de krijgsman absoluut onredelijk vindt, dan handelt deze als krijgsman en niet als gelovige.

Dat geldt ook voor de wetenschap. De wetenschapsman kan heel vroom zijn, maar op het ogenblik dat de wetenschap in strijd komt met het geloof, is de kans heel groot dat hij de wetenschap aankleeft en het geloof probeert om te vormen tot het nog net aanvaardbaar is. Het is een zeer typische situatie waarin men langzaam maar zeker ook de meer bewuste mens vorm en gestalte ziet krijgen.

Als je alles gaat overwegen, moet je op den duur je ook afvragen wat je eigen instinctieve drang is. Wanneer dieren in de bronst zijn, dan zijn ze enorm kwetsbaar. Ze zijn met één ding bezig en de rest van de wereld kan ze niets meer schelen. Maar een mens met die opgevoerde drang tot zelfbehoud kan zich dat niet permitteren. Hij moet veilig blijven; en dat betekent dat hij zijn instinct moet beheersen. Maar dat betekent ook dat hij de drang van zijn instinct niet meer bindt aan bepaalde temperaturen en perioden, maar dat hij het gaat omzetten in iets wat hij naar wil en geloven kan gebruiken. Ook dat is een belangrijk punt.

De mens ontkomt dus aan de drang van zijn lichaam. Hij kan gaan bere-
deneren en beheerst en bewust handelen. Of dit nu de wil is die hierbij een
rol speelt, lijkt mij nog altijd een vraag. Ik meen, dat het eigenlijk meer de
angst is dan de wil die in het begin de mens heeft vrijgemaakt. Zeker is
echter -- en dat klopt dan weer een beetje met Genesis -- dat hij op den duur
alles gaat benoemen.

Hij ontwikkelt een taal, die in het begin misschien honderd klanken
kende, maar die al heel snel uitgroeit tot een soort oertaal die in de tijd
van Mt praktisch overal nog werd verstaan. Een taal, die gebaseerd is op
ongeveer 40 hoofdklanken. Elk van die klanken kan men beschouwen als een
woord. Die klanken zijn echter op zoveel manieren te combineren dat men ten
slotte een woordbestand krijgt van ongeveer 8000 tot 10.000 . En dat is even-
veel of meer dan de gemiddelde mens in deze tijd ter beschikking heeft.
Die taal geeft hun ook de mogelijkheid ervaringen uit te wisselen.

Het is langzamerhand gewoonte geworden dat, als je een vreemdeling ont-
moet, je met hem spreekt. Hij vertelt je hoe de weg is, of er vijanden zijn.
Hij vertelt je dat hij nieuwe wapens heeft gezien of nieuwe eetbare planten
heeft ontdekt. Deze manier van uitwisseling maakt een scheiding mogelijk tus-
sen de eigen ervaring en die van de ander. Het is niet meer noodzakelijk zon-
der meer te reageren op wat een ander zegt, want je kunt beredeneren.
Er ontstaat een steeds groter theoretisch vlak waarvan iedereen kennis neemt
en waarvan men gebruik maakt, indien dat eventueel nodig is. Deze theoretische
kennis wordt door de ouderen vergaard en die zijn dan vaak in staat om
enorme opsommingen daarvan te geven.

Nog later blijkt, dat die onderwijzers een soort priesterlijke functie er-
bij krijgen en dan zijn ze vergelijkbaar met de status van de barden bij de Kel-
ten. Ze brengen niet alleen nieuws en overleveringen rond, zij zijn ook dege-
nen die leren rekenen, die de tekentaal onderwijzen die vooraf gaat aan het
schrijven. Zij zijn het die later uit het bloemenschrift van Atlantis de eer-
ste wampuntaal ontwikkelen: een beeldschrift waarin door de combinatie van
de beelden bijzondere wendingen mogelijk zijn en soms zelfs abstracte denkbeel-
den kunnen worden uitgedrukt. Op deze manier wordt de mens meer en meer een
gemeenschapswezen dat voor zijn gemeenschap steeds meer afhankelijk is gewor-
den van de kennis die anderen bezitten.

Nu moet u niet denken aan specialisatie zoals u die in uw eigen tijd
kent. Iedereen kan beschikken over alle kennis die behoort tot de groep
waarvan hij deel uitmaakt. Dat wil zeggen, dat als hij leerling-medicijnman
wordt, hij toegang heeft tot alle kennis van planten, van natuurkrachten,
alle overleveringen omtrent goden, de manier om voorvaderen aan te roepen
etc. Hij mag het niet allemaal direct gebruiken, maar hij heeft er wel toe-
gang toe.

Wordt hij krijger, dan heeft hij niet alleen toegang tot de kennis van
wapens (hoe maak ik die en hoe hanteer ik ze; hoe maak ik een vuistbijl of
een speerpunt), hij krijgt ook de mogelijkheid om alle strijdverhalen aan te
horen. Hij krijgt dus een begrip van strategie, zij het beperkt. Hij krijgt be-
grip van landstrekken, die hij nog nooit heeft gezien. Hij hoort hoe hij zich
moet oriënteren en al die diengen meer. Hij krijgt een theorie die veel ver-
dergaat dan voor zijn eigen directe behoefte nodig lijkt. Dit opvoedingssys-
teem, dat al zeer vroeg bestaat, is voor de vorming en de verdere geschie-
denis van de mensheid beslissend. Op die manier maak je namelijk een mate
van wetenschap mogelijk.

Het zal u misschien vreemd klinken, als ik u vertel dat reeds lang
voordat de mensen in de holen de eerste tekeningen maakten er toch al men-
sen zijn geweest die eens een kaart wisten te tekenen. Onbeholpen misschien
en meestal in het zand, zodat het toch weer uitgeveegd moest worden, maar
ze wisten aan de hand van overleveringen te vertellen: Als je daarheen gaat,
dan vind je die bergen, die rivieren, dan moet daarvoor oppassen en daar kun
je jagen. Het aanwezig zijn van een intellectuele kaste en een krijgerskaste
zal later bepalend zijn voor elke sociale samenhang. Dat geldt nu ook nog.
Zelfs als u nu niet te maken heeft met een priesterdom, maar met partijfilo-

sofen, dan heeft u nog te maken met mensen die zich met het abstracte bezighouden, de mystieke werkelijkheid van de mens.

Daarnaast heeft u de practici. Die zijn tegenwoordig misschien niet meer allemaal soldaten, maar ze zijn net zo goed ook de wetenschappers, de economen, de sociologen, die eenvoudig aan de hand van macht en mogelijkheden vertellen wat de rest moet doen. Deze indeling van de mensheid is voor zover mij bekend, nooit teniet gedaan. Ze heeft altijd bestaan.

Wel zien wij dat er steeds meer gemeenschappen ontstaan. Elke gemeenschap maakt haar eigen ontwikkeling door, dat is duidelijk. Iemand, die op een vlakte leeft, heeft een ander milieu, kent andere gevaren, andere noodzaken en mogelijkheden dan iemand, die in de bergen woont. Iemand, die op een eiland woont, wordt weer met andere situaties geconfronteerd dan iemand die ergens verder op het vasteland woont. Overlevering.

En steeds ook weer het trekken, want er is nog steeds geen sprake van een wereld waarin je nu eens even voorraden e.d. gaat aanleggen. Zeker, de jagers zijn langzamerhand misschien veehouders geworden, maar ze trekken. Als het hier niet gunstig meer is, dan ga je verder. Er is ruimte genoeg. Maar dat betekent ook dat je voortdurend nieuwe omstandigheden ontmoet. Het betekent dat je niet altijd de wegen kunt gaan die je zoudt willen gaan. Mag ik u eraan herinneren dat de veeteelt in Zwitserland waar men het vee naar de hoge zomerweiden brengt andere eisen stelt, maar ook een andere kennis veronderstelt dan bij een veehouderij in Nederland.

Het is belangrijk dat wij zien hoe de mens wordt gevormd door zijn omgeving. Maar doordat die omgeving vaak wisselt, beschikt hij op den duur over een verstand dat in staat is veel meer combinaties te maken dan welk dier ook. Het houdt ook in dat deze mens voor de geest veel bruikbaar is dan een dier. Want waar eenmaal abstracties aanwezig zijn, daar kunnen we a.h.w. nieuwe combinaties, nieuwe voorkeuren aanbrengen. De wordende mens zal daardoor bijzonder begaafd zijn op deze of gene wijze. Hij zal intens emotioneel leven misschien, of intens verstandelijk. Hij zal zijn belangstelling speciaal richten op uitdrukking (kunst b.v.) of op feitenverwerking (wetenschap). De situatie is vanuit de geest gezien in deze periode zo, dat je eigenlijk met die mens alle kanten uit kunt. Je kunt hem - ongeacht zijn betrekkelijk primitieve omstandigheden - ontwikkelen in elke richting. Dit is erg belangrijk.

Het wandelen met God is hierdoor grotendeels vergeten, dat is duidelijk. Zeker, de priesters hebben nog die vreemde band met de totaliteit, maar ook zij hebben die dusdanig geformaliseerd dat ze eigenlijk niet meer weten waar zij aan toe zijn. Een enkele keer komt er een mens, die wordt getroffen door de een of andere innerlijke kracht en dan door de uiterlijkheden, de façade van het priesterdom, heen kijkt. Maar dan tast hij de sociale orde aan. En vergeet niet dat de priesters en de soldaten op den duur een soort machtsbalans vormen. In vele gevallen is het hoofd van beide kasten een koning of een priester-koning, die als hogepriester en als opperste generaal functioneert. Niet alleen fungeert, want hij neemt zelf bewust deel aan de ontwikkeling.

Het is verklaarbaar waarom Abraham wegtrekt uit Ur. Hij kan zich niet aan de maan-aanbidding, die daar hoofdzakelijk wordt beoefend, overgeven. Hij ziet wel een god, maar het is een andere god. Hij gelooft ook aan een god die zich in vuur en in vurige verschijnselen openbaart, zeker, maar het is een god die tot hem spreekt en niet alleen tot de priester. Abraham heeft kennis. Hij voelt aan. Hij heeft voorwetenschap van bepaalde gebeurtenissen en daardoor wordt hij gevaarlijk. Dit zelf beseffend trekt hij weg.

Het is typerend voor alles wat er in de loop van de tijd gebeurt. Wij zien namelijk overal en bij alle volkeren dergelijke figuren. Ik weet het, Abraham is een bijzonder geval geworden omdat hij de voorvader is geworden van het volk, dat zozeer zijn eigen overleveringen wist te bewaren dat het tot op deze dag een soort bloedverbonden eenheid is gebleven. Maar het neemt niet weg dat het elders evenzeer gebeurt. U kunt dit terugvinden in de legenden van China. U kunt het terugvinden in de oude boeken van India.

U kunt het misschien ook nog terugvinden in de oude overleveringen van bepaalde indianenstammen in Zuid-Amerika. Zelfs de negers hebben dergelijke overleveringen.

Nu wordt de mensheid natuurlijk niet geconfronteerd met een wereld die rustig blijft. Er zijn een aantal wereldomvattende rampen. Overal geven de overleveringen ons weer waar het om gaat.

Sommige indianenstammen geloven dat ze vluchten in rotsholen voor neervallende meteorieten en later door een verlosser daaruit weer naar de oppervlakte worden gebracht. De negers geloven aan een soort overstroming waarbij een heel verre voorvader in een kano over de zee kwam en het eerste dorp stichtte. Noè is geen uitzondering.

Realiseer u wat dergelijke rampen betekenen, ook als ze niet de gehele mensheid uitroeien. Dat is kolder. De zwakkeren vallen weg. Degenen, die het vindingrijkst zijn, die het snelst kunnen reageren, die weten wat ze wel en niet nodig hebben, overleven. En dat betekent dat door die natuur-rampen er eigenlijk verschillende malen een soort kunstmatige selectie plaatsvindt. U zoudt misschien zeggen een natuurlijke, maar ik geloof dat die rampen samenhangen met het besef van de mensheid en met het besef van de grotere krachten van die mensheid.

De ontwikkeling van de mens is nu zover gevorderd dat hij helemaal vrij is. Wij zien de eerste landbouwers. Wij zien de eerste steden. We zien ook nieuwe legenden ontstaan. Maar het belangrijkste van alles is misschien wel, dat de mens zijn nieuwsgierigheid voortdurend verder uitbreidt.

Men leest in de sterren niet alleen de wil van de goden, neen, men zoekt ook naar een verklaring voor het verschijnsel. Men ziet de wind, maar men wil weten waarom de wind draait en men verbindt dit aan de wolkenformaties. Men gaat bepaalde wolken zien als regenbrengers. En indirect is dit weer de aanleiding tot een religieuze plechtigheid, die zich bij de negers maar ook bij de eskimo's - eigenlijk overal in de wereld - heeft ontwikkeld tot de regendans.

De mens leert in deze periode ook steeds meer de magie van het leven kennen. De magische fase keert in het leven van de mensen steeds weer terug. Het is een terugkeer naar de stem van het onbekende en daardoor een poging om hernieuwd te wandelen met God.

In een magische periode wordt kennis en erkenning samengevoegd met uiterlijkheden of verdienste. Waarom, zo zult u zich afvragen, wilde Abraham zijn zoon Izaak offeren en nam hij hem mee de berg op? Heel eenvoudig: De bergen waren dichterbij de goden. Daar had je meer kans dat het offer gezien en aanvaard werd. In het vuur openbaart zich steeds weer de werkelijkheid. Mozes met zijn brandend braambos is daarvan een bijbels voorbeeld. Maar er zijn verschillende voorbeelden van vuur, zoals vuurvogels die een grote rol spelen bij het optreden van de oude helden. Denk maar eens aan de verhalen over Ardoena. Op deze manier gaat de mens uiterlijk een vorm vinden waardoor hij zijn innerlijke krachten op een voor hem nog aanvaardbare manier weet te organiseren. Zijn band met het onbekende, met de mystieke wereld van goden en krachten, wordt omgezet in de priesterlijk-magische wereld van rituelen, van juiste overleveringen en zelfs van geheime spreuken en formules.

Als u nu naar de mensen van vandaag kijkt, zult u zeggen: die zijn zo gek niet meer. Dat had u gedacht. In Nederland zweert u nog steeds een waarheid met de woorden: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig. Of u volstaat met de belofte om de waarheid te spreken, die eigenlijk toch door de meesten wat minder wordt aangeslagen. Het aanroepen van goddelijke of hogere krachten, maar zelfs ook het wat spottend afroepen van een oordeel over zichzelf. Zoals de koopman zegt: "Het is goed. 'k Mag hier blind worden als het niet waar is." Dit alles maakt duidelijk hoezeer wij eigenlijk nog teruggrijpen naar die dingen, ook in uw dagen.

De geestelijke ontwikkeling krijgt ondertussen een andere vorm, want het leven met hoge geesten zonder meer wordt steeds moeilijker. Zij moeten tekenen hebben. Als de Israëlieten uit Egypte trekken, dan gaat hun god hen voor.

Overdag in de gedaante van een rookwolk en 's-nachts als een vurige kolom. Het symbool treedt in de plaats van de leidende werkelijkheid. En dat voert weer tot een grotere zelfstandigheid.

Het klinkt misschien wat vreemd, als je zegt dat het goed is dat de mens dat directe contact verliest, maar voor zijn ontwikkeling is het haast onmisbaar. Nu hij niet meer te maken heeft met een waarde, die hij direct benadert en beleeft, wordt het noodzakelijk zelf meester te worden van het milieu, ook op die punten waar vroeger de godheid moest ingrijpen. De mens vindt niet meer langs de magische weg van de godheid de kudde waarop hij wil jagen, maar hij heeft wel geleerd de tekenen te lezen. Nu kijkt hij naar een stofwolk in de verte en gaat dan die richting uit, omdat hij daar kan jagen. Of hij luistert met zijn oor tegen de grond, totdat hij aan de geluiden in een bepaalde richting een prooi meent te mogen veronderstellen. Gelijktijdig neemt hij meer en meer in aantal toe. Hoe groter de aantallen worden, des te belangrijker het wordt een eigen gebied te verdedigen.

In de tijd van Mû was het verdedigen van het gebied eigenlijk meer een kwestie van verdedigen tegen de natuur, het scheppen van rustplaatsen waar men veilig was. In de tijd van Atlantis was het het scheppen van een soort alleenrecht voor handel, voor uitwisseling. Nu wordt het eigen gebied een levenskwestie. Je hebt een gebied nodig omdat je anders niet kunt jagen, niet het land kunt bebouwen. Je moet dat gebied verdedigen. Het territorium wordt steeds belangrijker. Het trekken wordt in verhouding steeds minder. Alleen die gebieden waar toch niet zoveel te halen is blijven nog vrij voor de trekkende stammen. Iets wat overigens later aanleiding zal zijn tot onder meer de beruchte reizen van Djengis Khan, die er genoeg van had om alleen maar aan de rand van de woestijn te leven.

Kijkt u naar de mensheid in de tijd van Rome. Dat is een voorbeeld dat u gemakkelijk kunt controleren en dat juist daardoor ook erg interessant is gezien zijn achtergronden. Wat zien we namelijk?

Rome adopteert alle goden. Waarom? Men zegt: Dat is een politieke maatregel. Maar dat kan niet helemaal waar zijn, want Rome wordt wel degelijk geleid aan de hand van geheime boeken met profetieën. Rome wordt beheerst door het heilige Vestaalse vuur. Rome is een stad, die schijnbaar een democratie is. In feite is het een militaire slavenstaat. Waarom is Rome dan zo grootmoedig? Omdat de filosofie van Rome zegt: "Alle goden zijn slechts de klederen waarin de werkelijke God zich vertoont." Een uitspraak die door de Cani (een bedelende monnikenorde in die dagen, maar dan een heidense) voortdurend werd verkondigd.

De mens mag alles zijn en mag alles doen, maar zijn functie in de gemeenschap is onaantastbaar. Daaraan zitten verplichtingen vast. Als je b.v. een huisvrouw bent, dan is dit huisvrouw zijn belangrijk. Daarin mag je niet falen. Wat je voor de rest uitspookt, moet je onder elkaar maar uitmaken. Als je een slaaf bent en je hebt een bepaalde positie, b.v. die van leraar, dan is het je taak ervoor te zorgen dat er kennis wordt overgedragen. Wat er verder gebeurt en wat je verder doet, dat doet weinig ter zake.

In de tijd van Rome is het bepalen van de functie van de mens een van de belangrijkste zaken geworden. Je kunt een barbaar zijn, maar word je als barbaar officier van een Romeins leger, dan heb je je rechten in Rome. Dan word je haast automatisch Romeins burger. Dan heb je een plaats. Dan zijn bepaalde bezittingen veilig en kan niemand ze aantasten. Het is misschien een heel vreemde wereld gezien vanuit het huidige standpunt, want alles wat je doet heeft natuurlijk het heil en de macht van Rome tot doel. Maar daarachter zit een verworvenheidsfilosofie waarbij het overwinnen van de elementen en ten slotte het overwinnen van de zon eigenlijk de hoofddrijfveer is.

Er ontstaat ook een, vooral door militairen gevolgd, inwijdingsritus die godsdienstig in bepaalde fasen erg veel lijkt op het katholicisme: de Mitrasverering.

Rome kent dezelfde economische verhoudingen die vandaag de dag nog bestaan. Rome is in zijn ruinheid van opvattingen gelijktijdig erg benepen als het gaat tegen de eigen belangen. Als we de Senaatsvergaderingen van Rome willen vergelijken met die van de UNO, dan is het verschil werkelijk niet zo groot. Wat verandert er dan? Wat ontwikkelt er zich in de mens? Misschien voornamelijk wel de kennis en de mystiek.

Het christendom komt. Elders is het het boeddhisme of de islâm. Het ligt wel een tijd van elkaar af, maar dat is niet zo belangrijk. Er is een vaste mystieke lijn, die verbondenheid met God garandeert. Zeker, ook dat krijgt weer uiterlijke vormen. We zien het christendom ontstaan als een aantal mensen sprekend met tongen die door God worden be-roerd en bewogen en al heel snel wordt het een organisatie. Maar het gevoel van de mystieke verbondenheid blijft bestaan en tot op deze dag kent men bij de christenen het Avondmaal, dat als herinneringsdienst of als direct contact met de Christus - beide denkwijzen zijn mogelijk - een grote intense beleving van het Goddelijke wordt. De concretisering van God in jezelf.

Gelijktijdig met de godsdienst gaat ook de wetenschap verder. In het begin zal de godsdienst alleen zoeken naar een bevestiging van haar waarden in redelijke termen. Vandaar dat Galilei in grote moeilijkheden komt. Maar daardoor ontstaat

- a. het systematische denken, het wetenschappelijke denken dat ook enige tijd als een priesterlijk voorrecht heeft bestaan,
- b. de in Atlantis z.g. groene of duistere orde genoemd, maar nu wordt verbreid over iedereen.

Het typerende van de situatie is, dat de krijgsmansstand daardoor steeds afhankelijker wordt van degenen die de mystiek kennen en degenen die concrete kennis vergaren.

De wetenschap en de godsdienst samen beheersen in feite de koninkrijken en keizerrijken. Denkt u maar eens aan de knieval die Frederik Barbarossa voor de Paus moest maken, want zonder diens erkenning kon hij zijn gezag niet langer handhaven. Wat dat betreft, wil ik u eraan herinneren dat zelfs in het begin van de 17e eeuw er overal aan de hoven bepaalde priesters waren die in feite de macht achter de troon vormden. Van Frankrijk herinnert u zich dit van Richelieu en Mazarin. Dat weet u dan nog. Maar al die anderen zijn in de vergetelheid geraakt. Zij waren de biechtvaders van koningen en koninginnen. Maria Theresia nam zeer zelden een beslissing, als ze niet eerst door een bepaalde pater daarbij was geadviseerd. Ook Franz Jozef van Oostenrijk, der alte Franz, had de gewoonte om religieuze raad in te winnen; en dat terwijl hij in bepaalde gevallen voor zijn omgeving absoluut niet toegankelijk was. Zeker, het bleef sub rosa.

In deze dagen, nu de godsdienst dan toch wel wat verder op de achtergrond is geraakt, blijkt dat men in de eerste plaats raad inwint bij wetenschapsmensen. Het Pentagon neemt practisch geen beslissingen meer, indien niet eerst de voorstellen door grote computers zijn gecontroleerd op mogelijkheden en consequenties. In veel landen wordt het probleem van ja-oorlog of nee-oorlog of: op welke manier zullen wij onze industrie gebruiken, mede bepaald door wetenschapsmensen, die met hun denken, hun plannen en hun vermoeden dat nieuwe vindingen binnen zekere tijd mogelijk zullen zijn de gehele economische en sociale tactiek van landen bepalen.

Als u dat ziet, is het eigenlijk allemaal een beetje hetzelfde. De vorm is anders, de bevolkingsdichtheid is anders, maar het wezen is niet veel veranderd. Alleen de aantallen spelen altijd in de ontwikkeling van de mensheid een heel grote rol. Het is nl. zo, dat een mens - en een dier trouwens ook - een bepaald terrein rond zich wil hebben waarin hij vrij is, waarin zijn uitstraling niet door die van anderen zal worden beroerd. Tegenwoordig staat u in de steden in de tram, in de trein, bij een halte of een oversteekplaats in feite allemaal in elkaars aura. U realiseert zich dat niet eens meer. Vroeger was dat uitermate storend. Wanneer de bevolkingsdichtheid in een bepaald gebied zozeer toenam dat men dus niet - wanneer men dit wenste - dergelijke contacten met de geestelijke uitstraling van anderen kon vermijden, dan

ontstonden er grote spanningen. Die spanningen vormden dan op zich weer een neiging tot gewelddadigheid. Volksverhuizingen zijn eraan te wijten geweest, maar ook opstanden en revoluties. Altijd weer, wanneer de toename van de bevolkingsdichtheid in een bepaalde periode te groot was, zien we als gevolg daarvan: sociale omwenteling, onrust, verandering in gebruiken en gewoonten. Hoe komt dat?

De mens heeft nu eenmaal een eigen uitstraling. Deze uitstraling is geneigd te reageren op al wat sympathiek is. Datgene wat harmonisch is wordt zonder meer aanvaard. Maar als dat iets niet harmonisch is, alleen maar neutraal, dan wordt het als een onaangename beroering of prikkeling ervaren. Is er sprake van antipathie, dan blijkt zelfs een lichamelijke reactie het gevolg, o.a. een lichte toename van adrenaline-afscheiding. Dat kan men overal zien.

Nu gaan de mensen steeds dichter bij elkaar leven. Wat is het gevolg? Wat eens een inbreuk op je privé-leven was, wordt nu langzaam maar zeker een behoefte. Er zijn mensen, die niet meer gelukkig zijn als ze zich niet bevinden in een situatie waarin ze eigenlijk op elk ogenblik een zeker contact kunnen hebben met anderen. En dat is niets lichamelijks. Het is een nabijheid, een erkennen, een weten: die uitstraling is vlakbij. Ik kan mij er onmiddellijk mee vermengen, indien dat nodig is. Dat verandert veel, want dat betekent dat in de ontwikkeling van de mensheid bepaalde bovenbewuste factoren, die vroeger alleen via de mystiek enige betekenis hadden, nu steeds sterker gaan uitwerken. Hoe meer de aura's van de mensen met elkaar vervlochten zijn, hoe meer er sprake is van een onbewuste overdracht van feiten, van inhouden, van gevoelens en hoe sterker een pressie uit de omgeving wordt uitgeoefend.

Wanneer een bevolkingsdichtheid zo groot is geworden dat een voortdurend contact met de aura van anderen onvermijdelijk wordt, ontstaat er een uit de gemeenschap voortkomende conditionering, die dwingend is voor een deel van het emotionele leven en voor een beperkt deel van het handlingsleven van elke mens. Hierdoor wordt men in een tijd als de uwe, vooral in de landen die een grote bevolkingsdichtheid genieten, eigenlijk gedwongen tot een sneller partij kiezen.

Polarisatie is een verschijnsel dat zich vooral in dichtbevolkte staten zeer kenbaar aftekent. Elders wordt het wel geïmiteerd, maar dan blijkt het eigenlijk meer een theoretische kwestie dan een praktisch emotionele relatie te zijn. Het betekent hierdoor ook het scheppen van spanningsvelden tussen mensen. Waar die spanningsvelden aanwezig zijn, ontstaat er enerzijds een grote gevoeligheid voor geestelijke waarden en krachten, anderzijds een grotere moeilijkheid in het contact met anderen. Het bewustworden van het contact wordt moeilijker door de spanning die er op onbewust terrein bestaat tussen de mensen.

Ontleedt men dit verder, dan zou men voor de huidige periode kunnen concluderen dat de mens op een punt staat waarop de doorbraak naar het mystieke onvermijdelijk wordt. Niet omdat het mystieke zoveel betekenis heeft, maar omdat het mystieke, het boven alle bewustzijn uitgaande waarmee men zich innerlijk verwant voelt, de compensatie kan vormen voor de spanningsvelden, die tussen de mensen onderling zijn opgebouwd.

De mens zoekt naar een stabilisator. Iets wat zijn wezen een mate van rust en zekerheid kan geven. Dat kan in de gemeenschap niet meer, dus kiest men voor de projectie naar het hogere - langs welke weg dan ook - om op deze manier die evenwichtigheid te verkrijgen. Waar die evenwichtigheid bestaat, ontstaat gelijktijdig in elk contact een uitstraling die alleen aanvaarding of een absolute, maar dan ook gewelddadige en lichamelijke verwerking zal inhouden. Het conflict groeit op stoffelijk niveau, terwijl gelijktijdig een grotere harmonisatie op geestelijk terrein onvermijdelijk is.

Dan komt de mens op een punt dat de gemeenschap als zodanig moet gaan functioneren zoals ongeveer de Witte Priesters hebben gedaan in Atlantis. Ze moeten wel omwille van hun geestelijke gezondheid, hun zelfbehoud - dus niet alleen om religieuze motieven - een contact opnemen met hogere machten

en krachten. Ze moeten het paranormale a.h.w. overschakelen op gebruiks- waarde, anders kunnen ze zichzelf niet handhaven. Dat is de toestand waarin men zich langzamerhand gaat bevinden. En wat is het resultaat?

Door de verhevigde tegenstelling tussen groepen en de grotere contrasten tussen uitstralingen - dat is onvermijdelijk - zal er van groep tot groep een neiging zijn tot intensere geweldpleging. Gelijktijdig ontstaat er in elke groep een grotere harmonie. Op het ogenblik, dat men met geestelijke middelen gaat strijden, komt er een versmelting. Wanneer die versmelting wordt gevreesd, zal men naar stoffelijke middelen grijpen die veelal voeren tot zelfvernietiging van de stoffelijke vorm voor enige tijd.

U ziet, als u de ontwikkeling van de mens nagaat, er eigenlijk van alles en nog wat in te vinden is. Ik heb met deze les niet alleen maar willen zeggen: Mensen, op die manier is het allemaal gekomen. Ik zou u veel liever duidelijk willen maken in welke situatie wij ons thans bevinden. Dat is voor u zeer belangrijk.

De ontwikkeling van de mens is er niet slechts die van zijn redelijke vermogens. Het is ook een ontwikkeling waarin zijn emotionele status veranderingen ondergaat en op den duur zijn innerlijk leven van veel groter belang kan zijn dan men op dit moment misschien maar durft veronderstellen. Want de redelijkheid kan alleen functioneren, indien ze wordt aangevuld door het innerlijk leven. De vrijheid van de mens, de vrijheid van wil wordt alleen mogelijk, indien men dit paranormale, dit bovenmenselijke voortdurend mee betreft in het geheel van zijn menselijk bestaan. De scheiding tussen mensen en goden moet ongedaan worden gemaakt. Er kan niet iets hogers zijn buiten de God die in mij is. De God die in mij is, behoef ik niet buiten mij te zoeken. Dat is eigenlijk het hele verhaal.

Nu is het heel begrijpelijk dat veel mensen zullen zeggen: Na al die verhalen over de contacten tussen geesten en mensheid, de ontwikkeling van de mensheid en nu weer dit verhaal, zou ik wel eens willen weten: wat is nu eigenlijk het belangrijkste? Laat mij proberen dit kort voor u samen te vatten:

Het belangrijkste voor de mens is het vinden van innerlijk evenwicht, stabiliteit. Hij kan dit alleen doen door zijn innerlijke kwaliteiten en gaven een grote rol te laten spelen. De rede alleen kan die stabiliteit niet geven. Dit betekent dat de rede uitvoerend orgaan wordt en niet op zichzelf essentieel bepalend is.

De essentie van het "ik" is niet redelijk. Ze is ook niet bovenzinnelijk zoals men dat zo mooi zegt. Het heeft weinig te maken met de zintuiglijke waarneming en beleving. Het drukt zich uit middels de rede, omdat op deze manier het innerlijk leven manifesteerbaar wordt. Daarnaast drukt het zich uit in de stoffelijke emotionaliteit omdat op deze wijze spanningen, die redelijk niet uitdrukbaar zijn toch verwerkt kunnen worden. Het houdt in, dat u op dit punt van de ontwikkeling van de mensheid eigenlijk niet kunt leven zonder ideaal, zonder droombeeld, of dit nu echt is of niet. Het betekent dat u in deze tijd bij alles wat u redelijk doet mede geleid zult worden door de droom, die in u leeft. En het betekent dat u uw emoties niet steeds zult kunnen en mogen bedwingen, omdat die op een gegeven ogenblik noodzakelijk zijn om de spanningen in uw wezen af te reageren. Zo bezien heeft mijn betoog ook enige praktische betekenis.

Voor hen die zich afvragen hoe de mens, zoals die nu bestaat, eigenlijk samenhangt met de kosmos, kan ik aalleen dit zeggen:

Het evenwicht dat je vindt, is bepalend voor datgene wat van het kosmisch bewustzijn tot je wezen doordringt. Elke mens kan dus een deel van het kosmisch bewustzijn in zich opnemen, mits hij innerlijk een voldoende toestand van rust, van ontspanning, van vrede heeft bereikt. Het betekent niet, dat je dat zonder meer kunt uitdrukken. Naarmate je de kosmos meer in je erkent en laat werken, zul je ook veel meer in staat zijn om je energieën aan te vullen. Je uitingsmogelijkheden worden groter, ook als je redelijke mogelijkheden meestal nog beperkt zijn. De kosmos spreekt door elke mens die inner-

lijk tot rust komt. Dat houdt echter voor uw huidige wereld in, dat veel van de kosmische werkelijkheid de mens zal ontgaan door de enorme spanningsvelden die tussen de mensen inderling plegen te bestaan.

Als slot van dit betoog zou ik nog willen opmerken:

De eerste mensen zagen er niet uit als mensen en toch zouden u zonder hen niet kunnen bestaan. Nu zijn er veel mensen, die uiterlijk sterk van elkaar verschillen en toch zou de mensheid, zoals ze nu is, niet zonder deze mensen kunnen bestaan. Begrijp, dat ook in uw tijd, zoals in alle tijden, het evenwicht tussen volkeren en rassen van het grootste belang is. Geen van hen kan worden gemist. Elk in zijn eigen kwaliteit, met zijn eigen bijzondere uitstraling voor het bereiken van een zo harmonisch geheel dat het merendeel van de mensheid zich ten slotte van de kosmische krachten zelf bewust kan worden.

-:-

C O M M E N T A A R.

Als er wordt gezegd dat er twee soorten mensen zijn, dan ben ik het daarmee volkomen eens. Er zijn mensen, die denken dat ze meer waard zijn; de anderen zijn mensen die het niet denken, maar wel doen alsof.

Als er wordt gezegd dat de bevolkingsdichtheid grote invloed heeft op de gevoeligheden en de prikkelbaarheid van de mensen, ben ik het ook daarmee volledig eens. De meeste mensen worden vooral prikkelbaar omdat ze de leider willen zijn en als er een te grote massa is, moeten zij achteraan lopen.

Als je zegt dat de geestelijke waarde en de geestelijke werkelijkheid een steeds grotere rol moeten spelen op het ogenblik dat je stoffelijke mogelijkheden minder gaan worden, ben ik het daarmee ook eens. Want als je helemaal niets meer kunt, denk je aan God.

Het is eigenaardig dat de meeste mensen aan God denken. En als God een te hoge autoriteit is, proberen ze iemand te vinden die een beetje lager staat. Zo zijn er heel wat mensen die hopen dat ik hen kom afhaken. Toch heb ik helemaal geen afhaal- en besteldienst. Maar dat komt doodgewoon, omdat ze denken: die staat nog dicht genoeg bij me om tegen te kunnen sputteren, als het nodig is. Het is geen God waarvoor je alleen eerbiedig je mond moet houden. Ik kan dat volkomen begrijpen.

In de hele ontwikkeling van de mensheid heeft de mens altijd van die stadia doorgemaakt. Ze doen nu net alsof dat heel wat bijzonders is. Toen was het zus en toen was het zo. Als je het mij vraagt, is de eerste mens begonnen met te denken: ik ben meer dan een ander. Sindsdien is geen mens daarmee opgehouden.

Wat is de grootste waarheid van de mens? Dat hij over die dingen, waarmee hij het meest bezig is, het minst weet. Vandaar dat de meeste mensen zich bezighouden met God.

Wat is de grootste waarheid omtrent de menselijke ontwikkeling? Dat de mens, naarmate hij beseft wat hij is, in staat is om iets meer te begrijpen van hetgeen er rond hem bestaat.

Wat is de grootste waarheid omtrent de menselijke ontwikkeling gezien in massaliteit? Naarmate de massa groter wordt, heeft zij meer de neiging autoriteiten te zoeken om zo aan eigen aansprakelijkheid te ontkomen. Slagen de autoriteiten, dan acht men zich daarom meer. Slagen de autoriteiten niet, dan acht men de autoriteiten minderwaardig. Dit geldt zelfs bij voetbal.

Wanneer onze spelers een wedstrijd winnen, dan is dat ook onze verdienste. Wanneer zij echter een wedstrijd verliezen, dan is het heel begrijpelijk dat het de schuld van de coach is. Die stomming had nooit die opstelling moeten maken. Bovendien had hij nooit een paar van die idioten in het veld moeten brengen; zelfs één die in eigen doel trupt!

Als ik kijk naar de ontwikkeling van de mensheid, dan zeg ik: Ach, als je rekent hoeveel tijd ze nodig hebben gehad om zover te komen als ze nu zijn, dan kunnen wij voorlopig nog wel een aardig eindje doorgaan. Maar als wij ons realiseren wat op dit ogenblik de mogelijkheden van de mens zijn, dan moeten we zeggen: Indien de mens innerlijk beseffend normaal handelt uit hetgeen hij beseft en daarbij de vorm kiest die volgens zijn rede de meest aanvaardbare is, zal hij de grootste resultaten bereiken. Dat is wijsheid.

Als ik kijk naar de situatie waarin de mensen tegenwoordig verkeren, dan zou ik willen zeggen: Je moet beginnen met je af te vragen: in hoe verre je zelf faalt. Wanneer je je eigen falen geheel hebt opgelost, wordt het tijd te kijken of je anderen kunt helpen hun fouten te verbeteren. Maar als je begint anderen te helpen hun fouten te verbeteren, dan kom je er niet aan toe jezelf te verbeteren; en dat wil zeggen, dat je hen met de beste bedoelingen van de wal in de sloot helpt.

Als je in deze tijd wetenschappelijk wilt denken, moet je begrijpen dat alle wetenschap op zich een beperkt deel van de feiten bevat en dat als zodanig de wetenschap nooit kan gelden als een verklaring voor alle feiten. Je moet je verder realiseren dat de redelijke en logische processen van de mens noodzakelijk zijn om voor hem aanvaardbaar zijn eigen wereld en mogelijkheden te omschrijven en aan te duiden, maar dat hij daarbij innerlijk niet in staat is deze redelijkheid en logica consequent voor zichzelf en anderen toe te passen in de wereld. ..

Als ik onze vriend zo over Rome hoor praten, heb ik het gevoel dat de Nederlanders hun kans gemist hebben. Ze hebben eens wel gezongen: "Wij gaan naar Rome", maar ze zijn er nooit terecht gekomen. Vandaar waarschijnlijk de reformatorische inslag in Nederland. Maar als je zegt: Rome was een gemeenschap die ontzettend veel kon aanvaarden, dan zeg ik: Ja. Waarom konden zij zoveel aanvaarden? Omdat ze op een ander terrein niets namen. Ze namen erg veel, maar ze namen van niemand iets. Het resultaat is dat, als je Rome beschouwt als model voor de wereld zoals ze nu nog bestaat, je tot die wereld zegt, dat ze schermend met vele goden in feite aan niets werkelijk en volledig gelooft. Dat is volgens mij overtrokken. Je zegt verder, dat ze op grond van haar eigen wetten probeert alle menselijke waarden uit te schakelen. En ook dat lijkt mij - ofschoon soms waar - toch niet de juiste benadering van het mens-zijn.

De meeste mensen zijn voortdurend bezig de fouten bij anderen op te sporen. Ik geloof, dat ook dit een foute benadering is. Als je eerst kijkt waar je zelf faalt, kom je verder. Een commentaar dat ik graag wil doorgeven aan de betrokken partijen als de heren Den Uyl, Van der Stoep en alle anderen die in het buitenland komen verklaren wat de Nederlandse natie in feite is zonder dat ze er iets van afweten.

Als u intens en eerlijk in uzelf gelooft, dan moogt u dit geloof nimmer binden aan vormen en verwachtingen. Onthoudt u dit goed! U kent alleen één waarheid. Deze waarheid zal u innerlijk als juist aanvoelen nl.: het licht is datgene wat ik begeer. Het licht is datgene waarin ik mijzelf zal kennen. Het licht is datgene waardoor ik zal worden bevrijd van vele van de voorstellingen waarmee ik nu ben belast. Dit beseffend zoekt u naar het licht. Niet naar een figuur die u erheen zal brengen. Niet naar een wereld waarin het u gebracht zal worden.

Wij zijn op weg naar het licht. Als u zich dit steeds voor ogen stelt zowel tijdens uw leven als tijdens uw overgang, zal het licht voor u een werkelijkheid zijn, die niet teloor kan gaan.

Denk niet dat je met je gedachten of voorstellingen kunt bepalen wat je nu bent of wat je later zult beleven. In de stof ben je gebonden aan be-

P E R S O O N L I J K H E I D .

Ikheid. Wezenheid. Mijn persoonlijkheid is al wat ik ben, of ik dit erken of niet. Mijn wezen is een goddelijke werkelijkheid, geopenbaard in zeer bepaalde en gerichte mogelijkheden. Als ik dus zeg: Ik ben een persoonlijkheid, dan zeg ik alleen maar dat ik deel ben van een goddelijk geheel en daarmee uitdrukking geef aan een zeer specifieke waarde, die in het Goddelijke tegenwoordig is. Dan is het ook niet zo belangrijk om mijn persoonlijkheid te ontwikkelen. Het is belangrijker om datgene waaruit mijn persoonlijkheid bestaat tot uitdrukking te brengen.

Wanneer ik de hoogste krachten in mij steeds tot uitdrukking breng door datgene wat ik ben en ervaar op mijn eigen niveau van beseffen en beleven dat het hoogste in mij voortdurend werkzaam is, dan zal ik als vanzelf mijn persoonlijkheid voor een deel verliezen ten aanzien van mijzelf. Ik ben ninder begrensd, maar voor anderen zal ik meer een persoonlijkheid zijn, omdat ze in mij een sterkere uitdrukking vinden van de Goddelijkheid, van de totaliteit, maar wel in een vorm die voor hen nog begrijpelijk en benaderbaar is.

Laat mij daarom maar een persoonlijkheid zijn voor anderen, mits ik gelijktijdig beseff hoezeer ik onderworpen ben aan de kracht waaruit ik ben voortgekomen.

--:-

S E N S A T I E .

Sensatie, sensatie. Wij zijn in 's Heren hand. Wij rijden door het leven langs de steile wand door moterkracht van het Zijn waanzinnig voortgedreven.

Sensatie, sensatie. De eeuwigheid staat open, maar we hebben geen tijd. Daarom laten we de eeuwigheid vergaan, want je bent bezig met deze tijd met het bestaan.

Sensatie, sensatie. De totaliteit openbaart zich. De werkelijkheid wordt beleefbaar en wordt beleefd, maar geen mens die er ooit een cent voor geeft. Want de mens wil graag zichzelf zijn, zich dompelen in eigen dromen. En die totaliteitnu ja, die mag dan later komen.

Sensatie, sensatie. O, prikkelend gevoel. O, heerlijk beseffen. Ik zonder doel dat toch beleeft en dat toch streeft en dat - al schijnt alles te vergaan - zichzelf vernieuwend in de sensatie weet, dat het voort kan bestaan.

Sensatie, sensatie. Het is maar een woord. Het is een begrip, een stuk uit de tijd. Maar de ware sensatie is weten om leven, is weten om zijn. Weten verweven te leven met al wat er bestaat is de enige sensatie in het Zijn, die nimmer vergaat.

Als de burenen weer lastig zijn, dan zegt u: Sensatie, sensatie, hier is de bloem der natie in een conflict gewikkeld en door zichzelf gekweld tot-dat ze beiden scheldend zichzelf hebben uitgeteld!

:--::

paalde mogelijkheden. Je kunt misschien wel denken dat je anders had willen zijn, maar je kunt jezelf niet anders maken. Wanneer je in de geest bent, kun je denken dat je bepaalde ervaringen op prijs stelt, maar je kunt alleen datgene ervaren wat in jou leeft. Je kunt jezelf dus uiten, maar je kunt niet meer een verandering of ontwikkeling tot stand brengen. De spanningen, de teleurstellingen die je op aarde hebt ondergaan, zijn bepalend voor de mogelijkheden die je geestelijk zult bezitten. Wanneer je ze geestelijk geheel ontplooid hebt, heb je daarmede tevens je nieuwe mogelijkheden in de stof reeds vastgelegd en zul je op grond daarvan juist incarneren.

Wat dat betreft, is het misschien ook wel interessant op te merken dat mensen incarneren en reïncarneren. Je kunt natuurlijk de ontwikkeling van de mensheid wel schetsen, maar als je je niet realiseert dat mensen, die in de oertijd jagers zijn geweest misschien in deze tijd weer opduiken om politie-agent of handelaar te worden, dan vergeet je toch iets. De waarden van het verleden worden in het heden middels reïncarnatie voortdurend hernieuwd tot leven gebracht. De manier waarop ze verder worden ontwikkeld en uitgewerkt is bepalend niet alleen voor het lot van de mensheid, maar ook voor de ontwikkeling van bewustzijn, die in de mensheid en in de geest mogelijk is.

Dan heb ik nog een paar kleine commentaren als slot.

1. Wanneer u zich bezighoudt met de ontwikkeling van de mensheid, moet u begrijpen dat u alleen probeert aan de hand daarvan te constateren wat u zelf in feite bent. Want niet wat de mensheid geworden is, maar wat u nu bent is van belang. Alleen aan de hand van uzelf en uw eigen bereiking kunt u namelijk verder gaan.
2. Een ver verleden en vele vergelijkingen zijn ongetwijfeld interessant, maar het meest belangrijke is hoe u nu de kracht, die u vandaag beseft en het probleem dat vandaag voor u bestaat zult benaderen. In het heden vormen wij de toekomst. In het heden drukken wij het hele verleden uit voor zover het in ons vertegenwoordigd is.
3. Wanneer u beseft, vrienden, hoe betrekkelijk alles is zodat u ook weleens om uzelf kunt lachen, zult u ook beter beseffen hoezeer de essentie van het leven een innerlijke vreugde is, die gebaseerd is op een innerlijke vrede.

Als u die beide voortdurend gadeslaat - al is het maar in de verte - en soms voor een ogenblik benadert, zult u daardoor alle krachten en mogelijkheden in stoffelijk en geestelijk bestaan bezitten die nodig zijn om een ware ontwikkeling van uw persoonlijkheid mogelijk te maken, die dan als vanzelf bijdraagt tot de ontwikkeling van de mensheid als geheel.

:--:~:

=====

WERELD IN WORDING

=====

TWEEDE BLOK.

C.

CULTUS EN CULTUUR.

Als we de samenhang zien tussen de cultus, de eredienst, de moraal enerzijds en de cultuur anderzijds, dan worden we ons al snel bewust van een sterke wederkerige beïnvloeding. Dat is ook begrijpelijk.

Als we Egypte beschouwen, dan blijkt de dodencultus van dit land zijn stempel te drukken op de wijze waarop men beeldhouwt, schrijft (het schrijven van toen was een soort schilderen) ja, zelfs de gedichten die men maakte hebben onwillekeurig iets meegekregen van deze drift naar het hiernamaals.

Kijken we in de vroege middeleeuwen, dan vinden we daar de trotse ridders met hun streng religieuze opvattingen, die ze in de praktijk natuurlijk weer vergeten.

Wat is hier eigenlijk de situatie? Het avontuur lokt. Je moet meer zijn dan een ander; dat kun je door meer te beleven. Kennis is maar betrekkelijk waardevol. Het is belangrijk dat je sterk bent; mogelijk zou je draken kunnen bestrijden. Het is belangrijk dat je erg slim bent, anders zou een ander je misschien in een valstrik kunnen lokken. Juist in die op zichzelf helemaal niet zo mooie tijd vinden we een hoffelijkheid, een formalisme in de samenleving. We vinden zelfs een strenge scheiding tussen de standen die b.v. in de vroege schilderkunst hier en daar tot uiting komt.

Luisteren we naar de liederen die worden gezongen, dan blijkt dat de dichters van die dagen zich vooral bezighouden met edele jonkvrouwen, hoge heren en nederige knechten. Het volk zelf komt niet veel verder dan een "rom, rom, rom, want hij kwam nooit weerom". Typisch is alweer de samenhang. De mensen denken wel eens dat cultus alleen samenhangt met religie, maar dat is maar zeer indirect waar.

Als je een cultus opbouwt, moet je een grondidee hebben. Dat is een geloofsidee. Maar de cultus zelf staat eigenlijk voor een groot gedeelte los van de feiten van het geloof. Het is een poging van de mens om zijn begrip van juistheid, van mogelijkheid en vooral ook zijn begrip van belangrijkheid kenbaar te maken in allerlei formaliteiten. De handelingen zijn vaak meer symbolisch dan anderszins. Dat weet u in uw tijd ook. Als u de auto koopt die wordt geadverteerd met deze schone dame in minikini, dan neemt u ook niet aan dat u die dame cadeau krijgt bij aankoop. U weet dat het een poging is om de attractiviteit van het voertuig uit te drukken. En aangezien de meeste mannen de kopers van auto's zijn, is het dus noodzakelijk om daaraan een vrouwelijke achtergrond te verbinden. Auto is vrouwelijk en dat wordt uitgebeeld.

Op dezelfde manier was de ridder ridderlijk. Niet omdat hij zich zo netjes gedroeg, maar doodgewoon omdat in de gehele wereld de ridder (de

ruiter) iemand was die meer had en meer kon en die moest beter zijn in alle opzichten. De versluiering van de werkelijkheid wordt een cultus, die zolang er een georganiseerde samenleving is de mens eigenlijk beheerst.

Als u naar de huidige tijd kijkt, dan vindt u ook bepaalde cultussen. Wees eens een ogenblik realistisch en vraag u af, of alle sociale wetenschappen eigenlijk niet meer hebben van een cultus dan van een realiteit? Het is vaak het omkleden van bepaalde drangverschijnselen, zelfs ook bepaalde maatschappelijke noodzaken met mooie leuzen en idealen. Hetzelfde geldt voor alle andere zaken.

Als men spreekt over het recht van de arbeider, dan spreekt men in feite ook over de macht van de arbeider. Als men het heeft over de noodzaak tot zuiver leven, dan heeft men het kennelijk ook over de noodzaak tot discipline. Het is opvallend, dat veel landen waarin we een strenge dictatuur aantreffen de sport zelfs een zeer belangrijk deel van de cultuur is geworden. Het is enerzijds de ontwikkeling van alle lichamelijke krachten en mogelijkheden, anderzijds de absolute gehoorzaamheid, de discipline, kortom, het precies passen in het tevoren geplande patroon.

Wie op deze manier kijkt naar de wereldgeschiedenis, ziet heel andere dingen dan de normale geschiedkundige die zwelgt in paleizen, veldslagen, helden en soms een enkele keer een opstand die natuurlijk wordt neergeslagen. Altijd weer wordt een volk bepaald door datgene wat het werkelijk verlangt. Dat verlangen is zeker niet altijd datgene wat direct wordt geuit. Het is wat er achter ligt; het is de droom. De cultus is de symbolisering van een droom. En deze symbolen tezamen vormen de grondslag van de cultuur.

Nu zult u zich waarschijnlijk afvragen in hoeverre geestelijke elementen hierin een rol kunnen spelen. Ik zal proberen dit zo kort en duidelijk mogelijk uit te leggen.

De geest heeft behoefte aan een bepaalde beleving, daarvoor incarneert ze. Zij is niet zozeer geïnteresseerd in de vorm van de beleving als wel in de mogelijkheid tot die beleving. Het is duidelijk dat de geest in haar incarnatiedrang gelijktijdig de gerichtheid meebrengt waardoor een mens op een bepaalde plaats in de maatschappij zijn lichaam vindt, maar ook waardoor groepen gelijkgestemden voortdurend weer in een gelijke tijd en een gelijke omgeving plegen te incarneren. De geest geeft dus wel degelijk achtergronden.

Als we terug willen gaan naar het verre verleden - en laten we dan maar weer bij Egypte blijven - dan is het duidelijk dat bij zeer velen daar de behoefte bestaat om de wereld te kennen. Men is niet alleen geobsedeerd door de dood, al lijkt dat misschien zo, maar ook door het onbekende. De hele godengeschiedenis en het Dodenboek confronteren u steeds weer met juist het onbekende, met de wonderen van het onbekende. De volgelingen van Thoth zijn degenen die proberen de geheimen van het menselijk lichaam en van bepaalde principes van het leven te ontsluiten. Elders zijn er priesters die zich bezighouden met de hemelruimte. We kunnen dus zeggen dat het wetenschappelijk denken en streven - zij het op een andere manier dan bij u bekend - in Egypte een heel grote rol speelde. Maar juist als je geen zekerheden hebt en je moet je bezighouden met het onbekende, heb je behoefte aan een grote rigiditeit van de gemeenschap als zodanig. Er moet een strakke indeling zijn, want alleen zo'n indeling garandeert je de rust voor je onderzoekingen.

Er moet een zekere machtsverhouding zijn. In die machtsverhouding moet je als zoeker en denker een plaats hebben die het je mogelijk maakt niet alleen waar te nemen en te denken, maar ook datgene wat je ervaart op enigerlei wijze toe te passen en te uiten. Dit wordt duidelijk in de indeling van allerlei priesterkasten. Het komt eveneens naar voren in de

verhouding tussen de priesterkaste en krijgerskaste.

De meesten van u weten dat niet, maar er waten heel wat provincies waar het tempelbier en ook het krijgsmansbier (twee biersoorten) voor de wetenschapsmensen beschikbaar was. Het krijgsmansbier was iets zwaarder. Het tempelbier was iets edeler van gisting en smaak. Het z.g. faraobier, voorbehouden aan de hoogste stand (gouverneurs, hogepriesters e.d.) bleek voor de wetenschapsmensen eveneens soms verkrijgbaar te zijn en wel als erkenning van hun prestaties. Daarmee hebben we dan meteen al de hele zaak weergegeven.

De wetenschapsman staat eigenlijk gelijk met de priester. Hij is trouwens altijd ook gewijd in een bepaalde godsdienst en hij is gelijktijdig de gelijke en de meerdere van de krijgsman. Hij heeft de kans om de erkenning van de hoogste macht (de Farao) te krijgen. Die erkenning stelt hem gelijk met opperofficieren. Het is duidelijk, dat alleen al in die samenhang de geest gemakkelijker kan zoeken. En juist omdat het geen wereld is waarin de wetenschap reeds zoveel wetten heeft gesteld dat ze je als een keurslijf beginnen te benauwen, is er ook de mogelijkheid om de meer esoterische erkenningen in je waarnemingen te vervlechten.

De magie van Egypte speelt een heel grote rol tot ongeveer 400 v. Chr., daarna wordt het wat meer goochelarij. Maar altijd weer is er een samenhang.

De geneeskunde stond zeer zeker op een behoorlijk hoog peil, maar ze viel samen met o.a. hypnose. De hypnotiseur nam veelal de taak van de huidige narcotiseur over. De suggestor was aanwezig, maar ook de telepaat al werd hij anders genoemd. Hij werd een zielewachter genoemd. Deze namelijk had de taak te zien of de patient de operaties goed kon doorstaan en of er misschien wat aan te doen zou zijn, indien het verkeerd dreigde te gaan. Het was dus een samenwerking van paranormaal begaafden met technisch begaafden als je het zo moogt uitdrukken.

In de gehele maatschappij vinden we deze dingen terug. Zelfs als je je bezighoudt met het bijbelse beeld van Egypte dat uit de aard der zaak wel enigszins vertekend is, zien we hoe Mozes strijdt met de magiërs aan het Hof. Wat duidelijk maakt dat de magiër dus een zeer hooggeplaatst persoon was. Wat er niet bij verteld wordt is dat de magiër ook een wetenschapsmens is, dat vele van de droomuitleggers betere psychologen waren dan menig psychiater van deze tijd. Gaan we kijken in andere gemeenschappen, dan zien we weer precies hetzelfde.

In Griekenland zien we dat de zaak uiteenvalt in degenen die koloniseren (de Spartanen) en degenen die handelen (de Atheners). Vergelijken we datgene wat ze tot stand brengen, dan blijkt dat de kunst veel vrijer, veel minder gedisciplineerd zich openbaart in Athene, dat het toneelspel meer nadruk krijgt, dat er grotere dichters zijn en ook betere filosofen dan in Sparta. Maar Sparta brengt weer rekenaars voort, mensen die ook mathematici zijn in hun tijd. Het brengt grote soldaten voort, maar ook ontdekkingsreizigers, natuuronderzoekers, weerkundigen. Als we dat vergelijken, dan is het duidelijk dat de begeerte en de behoefte van een bepaalde Staat of van een bepaalde maatschappij bepalend zullen zijn voor datgene wat er kan gebeuren. Die behoefte schept een sfeer. In die sfeer incarneren entiteiten die zich juist daartoe voelen aangetrokken. Iemand, die ervaring wil opdoen met het lichaam b.v. en vooral zichzelf wil beproeven en beheersen, zal niet in Athene incarneren maar in Sparta. Hij zal daardoor veel harder van opvatting zijn dan een Athener; dat is gewoon logisch. Dat zal ook in deze tijd gelden.

Een geest, die behoefte heeft aan een zuiver logische, nuchtere benadering van leven en de verschijnselen van het leven, zal ongetwijfeld kiezen voor bepaalde staten waarin God officieel niet meer wordt erkend. Maar in die staten zal hij tevens, wanneer hij creatief werkzaam is, gebonden zijn aan de logica van die maatschappij. Hij zal het geheel van zijn bege-

ren, van zijn denken moeten overbrengen in een vorm, die de maatschappelijke drang weergeeft en zijn eigen ontwikkelingsbehoefte. Eerst op het ogenblik, dat in een dergelijke gemeenschap een afwijkende mentaliteit hand over hand toeneemt, krijgen we te maken met mensen die in hun denken, in hun werken als schrijver, beeldhouwer, schilder maar evengoed ook als technicus de norm stellen; die in feite zich losmaken van de alwetende en almachtige bescherming van het staatsapparaat en zich zelfstandiger daartegenover plaatsen.

Dan kunnen we kijken naar landen als Rusland, Tsjecho-Slowakije, China. Op het eerste gezicht vraag je je dan af: wat zal daar wel de cultuur zijn? Dan kijk je eerst naar de cultus van het leven.

De cultus van de Sovet-Unie en in mindere mate van China vinden we uitgedrukt in vijfjaren-plannen; dus in een streng vastleggen van al wat er gaat gebeuren. Het is een wanhopige poging om een greep op de toekomst te krijgen. Alles wordt eraan ondergeschikt gemaakt. Gelijkzeitig zien we dat het noodzakelijk is om een mate van ontspannenheid tot stand te brengen. Die mate van onspannenheid zal dan weer in vorm moeten beantwoorden aan datgene wat de Staat als zodanig is: de planning. Maar ze zal er zich tevens deels aan onttrekken.

In China worden de oude kunsten en oude handwerken nog steeds goed beoefend. Er zijn in China nog steeds grote schilders, uitstekende artistieke lakwerkers. Er zijn beeldsnijders van een kwaliteit die je in het westen met een lantaarntje moet zoeken. Hun werk is soms in vorm wat veranderd, bepaalde traditionele elementen blijven achterwege, maar de techniek zelf geeft toch nog steeds aan een behoefte aan een zekere ontspannenheid. En die ontspannenheid komt zelfs tot uiting in het bekende drama de Chinese opera.

Als we naar een Chinese opera kijken, dan zien we een aantal gevechten. Het is eigenlijk voornamelijk acrobatiek, afgewisseld met voor de westerling althans kwetsende geluiden. Dat is altijd zo geweest. De Chinese opera in de tijd van de grote Mantsjoe-keizers was ook zo. We zien dat nu de revolutionair wordt verheerlijkt, terwijl het vroeger de afgezant van het Hof was en in een latere fase een bepaalde rechtvaardige landheer die optrad om schone maagden te beschermen tegen draken en andere monsters. Maar het feit blijft bestaan dat men dezelfde technieken gebruikt. En wat is nu het wonderlijke? In een land als China is de vrijheid van het individu op z'n minst genomen zeer beperkt. Maar wat wordt er verheerlijkt in die opera? De vrijheid. Eens was het de rijkdom, de macht om anderen af te wijzen, de verdediging die vooral voor de armen zo erg belangrijk was. Nu is het de vrijheid die wordt verheerlijkt. Dat is het element waarop de geest nu inhaakt.

De geest zal niet zeggen: Gaat deze opera nu over oude kasteelheren of over soldaten en revolutionaire van Mao? Ze zal zich afvragen: Wat is de drijfveer? Maar als ze komt en ze is zelf gericht op bevrijding, het zich ontdoen van onnodige banden, dan is het duidelijk dat zij in die cultuur alle elementen, waarin het begrip vrijheid een grote rol speelt, scherper gaat uitdrukken. Zij bepaalt mede het cultuurpatroon en verandert de betekenis (de inhoud) van een deel van de waarden waaruit de cultus van het gemeenschappelijke leven en denken is opgebouwd.

Wij hebben ons in vorige onderwerpen beziggehouden met de samenhangen die er overal zijn. Maar werpt hetgeen ik nu heb gezegd niet een paar vragen op? Er zijn opmerkingen te maken die verbluffend lijken, als u even goed kijkt. En dat blijkt niet alleen in uiterlijk maar ook in mentaliteit en in alles wat daarmee samenhangt.

Heeft u er wel eens opgelet dat uw huidige minister van Justitie een ontstellende gelijkenis vertoont in uiterlijk en in gedrag met Filips II van Spanje? Onderzoek uw historische kennis en u zult weten wat ik daarmee wil aangeven. Het is duidelijk, dat er in beide gevallen sprake is van een enorme onzekerheid die dan wordt gecompenseerd door een beroep op het absolute gezag. Filips beriep zich op God en de kerkelijke raadslieden. Als we het gevolg daarvan nagaan, dan zien we een neiging tot een bijna barbaarse dictatuur

die op zichzelf misschien niet kwaad gemeend is, maar die ondanks alle schijnbare blijmoedigheid voortdurend een zekere sombere uitstraling geeft. Het is de mens die vecht met zichzelf. Die bang is voor zijn leven, zijn aansprakelijkheden en verantwoordelijkheden en die daaraan probeert te ontkomen door zich te identificeren met de God die hij vereert.

Als u dit verschijnsel ziet (ik heb u één voorbeeld genoemd, ik had ook een ander kunnen nemen, maar ik dacht dat dit aardig voor u was), dan moet u zich toch eens afvragen hoe het komt dat er in elke periode van ongeveer 300 jaar een soort heimwee uitbreekt. Een heimwee niet zoals men misschien denkt naar orde, maar naar een verleden.

Men ziet plotseling neo-classicisme optreden. Men ziet plotseling een versierd barok ontstaan die probeert uit te beelden wat er vroeger is geweest. Men ziet in deze tijd een hang ontstaan naar de gelukkiger twintiger jaren toen iedereen danste en niemand wat deed. Misschien is het begrijpelijk.

Kijk eens, een vooruitgang - cultureel, maatschappelijk - impliceert tevens een verlies van zekerheid. Waar onzekerheid ontstaat daar zoekt men vaste waarden. Die vaste waarden zijn in de nabije ontwikkeling niet te vinden. Dan grijp je terug naar een periode waarin datgene wat voor jou belangrijk is, werd geuit en gelijktijdig die vaste samenhang en ordening bestond die je voor jezelf verlangt. Het is geen wonder dat uw gewelddadige tijd vooral de twintiger en dertiger jaren terugzoekt. Deze gelukkige periode die grote figuren voortbracht als Dillinger en Al Capone, want men is in feite grotendeels in verzet tegen de huidige levensvorm. En in alle kunst klinkt dat mee, maar ook in de godsdienst.

Ik heb er niets op tegen dat een jazz-kwartet een mis in beat uitvoert in de een of andere katholieke kerk. Ik kan me ook best voorstellen dat de dominee op zijn preekstoel een conferancier is die wordt begeleid door een wat hot Hammondorgel en een wat ontstemde trompet. Op zichzelf maakt 't niets uit voor de boodschap die ze brengen. Maar het is kentekenend dat ze juist naar die middelen grijpen, welke zo in strijd zijn met de sfeer van mystiek, van bijzonder geroepen zijn en ook bijzonder verplicht en gebonden zijn die aan kerken eigen is. Als je zo'n verschijnsel ziet, vraag je je onwillekeurig af: wat is de geestelijke achtergrond daarvan?

Wij kunnen natuurlijk zeggen: het is een nevenverschijnsel van de cultuur of we kunnen bepaalde verschijnselen wegpraten als zijnde subculturen, maar er moet een geestelijke waarde achter zitten. Dan blijkt, dat juist in dergelijke gevallen de mensen bang zijn de boot te missen. Ze willen met hun tijd meegaan, maar gelijktijdig zijn ze niet in staat om zelfstandig genoeg te zijn. Het zijn mensen die graag auto willen rijden, maar dan wel in een gehuurde auto, terwijl ze bovendien zichzelf en hun bagage all risk hebben verzekerd. Deze mensen nu grijpen naar dit soort middelen. Zo goed als andere zachte middelen weer aangeven dat de geest wel zoekt naar vrijheid, maar dat hij werkelijke vrijheid in feite niet kan aanvaarden. Dit is de grote moeilijkheid die in elk cultureel blok terugkomt. Er is altijd weer een terugzoeken naar het verleden, een protesteren tegen het heden en gelijktijdig het zich ontwikkelen, zonder een bereidheid die ontwikkeling in alle consequenties vanuit zich te volgen.

Ik geloof, dat je in al deze ontwikkelingen voor ogen moet houden dat de geest, die op aarde incarneert, probeert zichzelf te ontwikkelen. Een geest, die incarneert heeft dus bepaalde moeilijkheden. Zij kiest in het leven een toestand waarin zij die moeilijkheden meent te kunnen oplossen. Zij incarneert dus op die punten waar voorhaar bestaande moeilijkheden aanwezig zijn, maar brengt gelijktijdig de eigen traagheid mee, het pogen om eigen verantwoordelijkheid af te schuiven, haar pogen om zichzelf los te denken van alle verplichtingen, de neiging om blind te zijn voor bepaalde gevolgen van zijn daden. En dat houdt in dat de mens, die leeft - in welk tijdperk je ook kijkt - wel degelijk ook geestelijk gemotiveerd is en dat ook zijn gedrag mede geestelijk kan worden verklaard.

De cultus, waarin hij dan zijn belevingsnoodzaken, zijn conflicten giet, is ten slotte verschijnsel, niet oorzaak. Maar het betekent wel dat daaruit

een bepaalde zedenleer voortvloeit, een bepaalde waardering ook en dat die waardering als vanzelf ook een wetmatigheid wordt of probeert te worden in de gemeenschap. Laat mij het zo zeggen: In de tijd dat Twiggy als meest beroemde mannequin in Europa de kleren aan de kapstok hing, werd er in Polynesië een extra grote bruidsschat betaald omdat de bruid meer dan 200 pond woog.

Kijk, bij u was er overvloed, dus magerte kwam niet al te veel voor, daarom werd ze een begeerlijk iets en kon ze zelfs tijdelijk tot schoonheidsideaal worden gepromoveerd. De mensen op die eilanden hadden veel te veel te maken gehad met honger en hongersnoden, tijden dat er weinig te eten was. Dus: veel vet betekende rijkdom. Rijkdom is bewonderenswaard, dus hoe dikker de bruid des te gelukkiger de bruidegom. Daar koopt men a.h.w. de bruid per pond, maar wel aan één stuk natuurlijk.

Als u dit eenvoudige voorbeeld hanteert, zult u ook kunnen begrijpen waarom er zo grote culturele verschillen kunnen bestaan tussen uw eigen land in deze tijd en de ontwikkelingslanden ook in deze tijd.

Wanneer de toestand anders is, dan is datgene wat nastrevenswaard en bewonderenswaard is anders. Het betekent dat de gehele sociale samenhang anders is. En dan kun je misschien met de mond dezelfde principes belijden, maar je kunt ze eenvoudig niet praktisch uitvoeren. De mensen begrijpen dat veel te weinig.

Als je denkt aan b.v. de dissidenten in de verschillende oostbloklanden, dan meent de westerling: die mensen hebben gelijk en dat moet dan toch maar worden erkend. Maar men vergeet, dat de innerlijke onzekerheid, het jagende wantrouwen dat het gouvernement, maar in feite een groot gedeelte van die volkeren bezielt, gevoerd heeft tot een zeer strikte ordening. Elke aantasting van de ordening betekent niet een verandering of een vooruitgang, maar een grote onzekerheid. Het betekent dat je jezelf onder de loep moet nemen in een periode dat je dat niet wilt, omdat je juist jezelf rechtvaardigt door een systeem dat je aanhangt. Dat is een zuiver emotioneel iets. Dan moet zo'n dissident dus worden afgewezen. Maar dat betekent dat we ook een hele cultuur moeten ontwikkelen die gelijkgericht is.

De Krokodil, een bekend humoristisch blad in de oostbloklanden, heeft heel mooie tekeningen van dissidenten. Dat zijn tekeningen zoals men die hier waarschijnlijk zou maken van mensen als Amin; dus personen die men wel zeer op prijs stelt, maar dan op een bepaalde manier. Er zijn schrijvers, critici, kunstenaars, die elk op hun manier duidelijk maken dat ze die onzekerheid, die aantasting van het systeem niet wensen. Ze nemen liever de persoonlijke onzekerheid dan de onzekerheid van hun bestemming, van een toekomst die niet meer bepaalbaar is. Realiseer u dat en u zult begrijpen dat Nederland daar heel anders tegenover staat.

Nederland is juist een land dat zoveel verzekeringen heeft dat het eigenlijk een meer onbepaalde toekomst wenst, dat het risico's wil nemen. Maar dat heeft weer zijn uitwerking. Ik geloof niet, dat er veel landen in de wereld zijn waar een gesubsidieerd vormingstoneel stukken kan brengen die feitelijk direct gericht zijn tegen de heersende orde in dat land. Bij u is dat mogelijk. Maar dat is geen vrijheidszin of ware democratie, zoals men graag zegt, het is eerder de uiting van een behoefte aan onzekerheid. Een losbreken uit een stoffelijk zich te geborgen weten en daardoor andere denkbeelden en systemen realiseren.

Dat zal ook in de kunst tot uiting komen. Waar de kunst moet wegvluchten, kan ze maar twee richtingen uit. Ze kan gaan naar het abstracte, ze kan magisch, metafysisch worden of ze kan grijpen naar een werkelijkheid die eigenlijk een karikatuur is van bestaande mogelijkheden. Het sprookje van eens is in uw dagen vervangen door science fiction en de goede fee is een robot geworden. Het klinkt vreemd, maar ergens is het zo begrijpelijk.

In een wereld waarin men de techniek als een zekerheid beschouwt, de wetenschap als een rechtvaardiging van alles wat men wil doen en wat men zal bereiken, daar past geen fee die wonderen kan doen. Daar past alleen een superieure robot, die krachtens hetgeen zijn instructeurs aan onbegrijpelijk in hem tot stand hebben gebracht dezelfde dingen doet die de fee eens heeft ge-

daan, maar dan wel technisch-wetenschappelijk verantwoord. Het is gewoon een gevolg van de mentaliteit van de mensen.

Als ik kijk naar de geesten die op het ogenblik in grote getale incarneren, dan ontdek ik dat in uw eigen omgeving en trouwens ook in bepaalde andere delen van de wereld zeer veel geesten tot incarnatie komen, die in zich de behoefte hebben zich te bewijzen, niet zozeer aan de gemeenschap maar vooral aan zichzelf. Het betekent dat zij een cultus zullen maken van al datgene wat eigenlijk niet behoort tot de gemeenschap. Het zijn mensen, die in hun neiging om zich voor te stellen aan de mensheid bewust afwijken van alles wat gangbaar is. Er is een soort exhibitionistische neiging om zijn eigen anders zijn nadrukkelijk te etaleren. De gebieden waar het nu heel veel voorkomt, wil ik u ook nog noemen. Dat zijn namelijk Italië, Egypte, Nederland natuurlijk, Engeland in zekere mate en vooral het westelijk deel van de U.S.A. Dat zijn gebieden waar betrekkelijk grote groeps-incarnaties de laatste twee jaren hebben plaatsgevonden. Dat betekent dat daar stringente veranderingen in de cultuur kunnen worden verwacht over ongeveer 25 jaar. Want in die tijd zijn deze mensen volwassen genoeg geworden om zich uit te drukken.

Een ander typerend verschijnsel dat u misschien ook zal zijn opgevallen is, dat in een niet zover verleden er veel muzikale wonderkinderen waren. Mozart, Chopin niet te vergeten en ook enkele kinderen van Bach hebben die reputatie gehad. Die wonderkinderen werden afgewisseld door een aantal wonderkinderen die vooral rekenkundige talenten hadden. In deze dagen zien we ook wonderkinderen, die op betrekkelijk jeugdige leeftijd - 12, 14, 16 jaar - in staat zijn zichzelf de atletische supertop van de wereld te tonen. De verering van het lichaam. U zult zeggen: wat heeft dat te maken met cultuur? Het is er toch een deel van.

Als in uw dagen mensen lyrisch kunnen worden over Johan Cruyff zoals eens in een ver verleden een dichter-koning lyrisch werd over de zon die hij zag als een god, dan moeten we heel goed begrijpen dat er een parallel moet zijn. Het is de projectie van jezelf. Het is de projectie van het "ik" als middelpunt. En dat bepaalt de kunst in elke vorm; de uitvoerende zo goed als de scheppende kunst. Dat bepaalt - en zeker in toenemende mate in uw tijd - de godsbeleving maar tevens de doelstelling van de eenling in de wereld. Het maakt a.h.w. van de gemeenschap een broedkamer waarin juist bepaalde kwaliteiten bijzonder snel tot rijping zullen komen. Vandaar mijn vergelijking met wonderkinderen.

Het wonderkind komt ook voort uit datgene wat het meest begerenswaardig is. En of het nu een Shirley Temple is, een kleine Natasja die buitengewoon goed turnt of schaatst, het is eigenlijk alleen maar centrum zijn. En dat kleine mensen daartoe worden gebracht, is alleen mogelijk omdat grote mensen daarvan dromen. Ik geloof niet, dat er ooit een Shirley Temple zal zijn die uit zichzelf graag film gaat spelen. En ik geloof niet dat er veel moderne jeugdige trinitalenten zijn die uit zichzelf, zonder de drijfveer die door ouders en omgeving wordt geschapen, zo enorm veel tijd aan de lichamelijke kwellingen willen besteden, die noodzakelijk zijn om een topprestatie te leveren. Dus, vrienden, realiseer u wel: dergelijke dingen vormen de cultus, de verering, maar gelijktijdig de moraliteit, de zedelijke benadering van het bestaan, de omschrijving van idealen. Uit die cultus komt dan de cultuur voort, die de innerlijke mens neerschrijft in de termen van de cultus die hij beleeft.

Dan hebben we nog een paar stukjes die anders zijn.

Het is duidelijk, dat ik u hier zeer weinig kan demonstreren van de verschillende culturen en cultuurperioden. Ik heb daartoe eenvoudig geen middelen. Als ik een poging in die richting waag, dan is dat vooral omdat we verschillen wel kunnen laten uitkomen, zelfs als de perfectie ontbreekt.

Ongeveer 3500 jaar geleden was er een dichter die schreef:

"Ik heb uw aangezicht gezien. Nu bloeit de appel en morgen zullen de chrysanthenen schemeren in het maanlicht. Ik ben gelukkig."

Dat is een sfeer. Het is de samenvoeging van menselijke ordening en het natuurverschijnsel waardoor men zijn gebondenheden verlicht, terwijl men erin opgaat.

Ongeveer een 1000 jaar geleden schrijft een neger-dichter ongeveer het volgende:

"Hij loert in het duister. Ik zie zijn gloeiende ogen. De hagedis heeft mij uitgekozen. Zal ik offer zijn of priester?"

De angstdroom van de mens. Een angstig leven omgeven door bovennatuurlijke machten. De salamander is de uitbeelding van de een of andere god, waarschijnlijk een riviergod. In het duister ziet die mens licht en hij weet: hier is het onbekende dat mij benadert. Nu vraagt hij zich af: wat zal ik zijn: offer of priester? Met andere woorden: zal ik offeren of worden geofferd? Het is de steeds weerkerende vraag die de hele negergemeenschap ongetwijfeld heeft beziggehouden.

Kijken we een tijdje verder, dan is er een bard die zingt over helden en bloeddorstige gelagen. Het is een heel lang gedicht en ik kan uit de aard der zaak maar een paar fragmenten uit het epos citeren en nog in een onvolkomen vertaling.

"Zo heft de beker. Laat de mede u verwarmen en onthoud dat buiten de vijand reeds wacht. Wodan is voorbijgegaan. Nu breekt de tijd aan van strijden en wij zullen de ijsreuzen overwinnen."

De strijd met de natuur, dat is duidelijk. De krachten van de natuur staan achter ons, maar gelijktijdig worden we bedreigd. Ijsreuzen doen denken aan koude, aan een land dat doodgevroren is. Wij zullen daartegen strijden, maar nu kunnen we vrolijk zijn. Het is de beschrijving van mensen, die in de herfst nog genieten, terwijl ze weten dat de bittere winter voor de deur staat. De termen zijn anders. Het zijn de strijderstermen van die dagen.

Misschien is het eleganter als een Spaanse dichter uitroept:

"O, hoe zie ik de poelen van uw ogen. Achter het raam betovert mij uw schim. Ik waag het niet van u te dromen, maar buig de knie en dromend nog, in gedachten bij u slaap ik in."

U moet zich voorstellen hoe dat tot stand komt. Die man heeft dat gedicht. Hij staat daar met een gitaarachtig geval tot zijn enkels in de mest onder een raam, tralies ervoor en een klein balconnetje. Daar staat hij dat lied uit te schreeuwen. Die man zal niet in slaap vallen. Maar in zijn tijd was de droom de ontvluchting aan de werkelijkheid. In de droom is alles mogelijk. Is het eigenlijk niet een verweer tegen al die gewoonten waaraan hij zich, als hij het voor het zeggen heeft, natuurlijk niet zal houden?

Als u nu in uw eigen tijd kijkt, wat moet u dan denken van mensen die op een gegeven ogenblik alleen nog maar proberen om met stamelende klanken iets te zeggen omdat woorden hen eigenlijk al te veelzeggend zijn. Ik heb daarvan al eens een voorbeeld gegeven. Is dat niet het ontvluchten aan alle samenhang? Is het niet de poging om een chaos te vinden waaruit je zelf je wereld kunt opbouwen? Wat hen drijft ondanks alles is niet alleen maar het anders zijn. Degenen die hen toejuichen, zijn zij die zich verwant voelen eerder met een chaos waarin alleen nog het ritme van het leven bestaat dan met een wereld van ordelijk begrip. En zo zouden we voort kunnen gaan.

Je zoudt Vondel kunnen citeren: "Constantijntje, aardig kijntje, hier gekomen van omhoog." Hij krijgt ook nog een lodderig oog, wat een modern mens altijd wat eigenaardig aandoet. Het zijn allemaal aardige dingen. We kunnen ook nog denken aan een mens als Werumeus Buning, die ook allerlei leuke gezangen heeft, Spaanse coplas imiteert en al die dingen meer. Allemaal op hun manier zeggen ze iets en beelden ze iets uit.

Wat moet ik denken van een cultuur waarin de moderne zangkunst wat tekst betreft voor 9/10 uit "Oh baby" bestaat? Dat moet kenmerkend zijn. Is dat "Oh baby" misschien dan toch de behoefte om op de een of andere manier jezelf een beetje te verliezen? Is al die verkleding, die goochelarij met licht een behoefte om een andere werkelijkheid te scheppen? Een werkelijkheid die niet deze is? Pas als je begrijpt hoe die cultus tot stand komt,

die je misschien maar aarzelend onder cultuur rangschikt, kun je begrijpen wat de cultuur zelf is: Een voortdurende wording, een voortdurende verandering. Maar daarnaast ook een voortdurende verwonderde schrik, een zich hernieuwende angst voor het onbekende.

Dat zal een onderwerp zijn waarmee we ons ook nog zullen bezighouden. Dat op zichzelf wijst reeds op de behoefte van de mens om het nu bestaande in te ruilen voor iets anders, zoals het gelijktijdig duidelijk maakt dat hij bang is voor de consequenties van zijn behoefte om anders te zijn.

--:--

C O M M E N T A A R.

Ik geloof, dat de vorige spreker heeft betoogd dat de hele wereld voortdurend andere culturen sticht doordat men andere angsten kent en dat men daaruit een cultus ontwikkelt welke dan op zijn beurt het gedrag van de mensen beïnvloedt. Dat kan natuurlijk waar zijn, maar het werpt voor mij wel heel grote vragen op.

Neemt u b.v. een bepaalde omroep die een deel van haar propaganda weergeeft onder de titel: Retteketet kukleku. In mijn tijd betekende 'aan mijn retteketet' een tamelijk laag deel van het menselijk lichaam met een niet bijzonder smakelijke functie. Dus als ik dit zou moeten vertalen in goed Nederlands dan is het: aan m'n reet dat gekraai. Vergeeft u mij, maar taalkundig is deze vertaling verantwoord op grond van de oude woordbetekenis. Dan vraag je je natuurlijk af: Wat denken die mensen erbij? Ze schetteren en ze kraaien, maar kennelijk wel op een bepaalde wat lagere wijze. Dat lijkt mij wonderlijk voor iemand, die net rozen heeft uitgedeeld. Dat is natuurlijk niets bijzonders. Men heeft waarschijnlijk een andere omroep willen navolgen die indertijd veel succes heeft gehad met 'tulpen uit Amsterdam'. Hoe het ook zij, deze problemen - en voor mij zijn het werkelijk problemen - nemen hand over hand toe.

Het lijkt wel of de mensen niet meer weten wat een woord betekent. Vroeger was iemand timmermansleerling en iemand was timmerman of timmermansmeester. Tegenwoordig kan dat niet meer. Als je heel goed kunt timmeren en je gaat anderen dat onderwijzen, dan word je timmeroloog. Waarom noemen ze de dingen niet bij hun naam? Een chirurgijn was vroeger, zoals u waarschijnlijk zult weten, een kapper, die bovendien met bekken en messen de onvermijdelijke ingrepen verrichtte aan het menselijk lichaam. Hij was op zijn manier een allround-man. Waarom was dat een chirurg? Tegenwoordig is dat een specialist. Het is wonderlijk als je dat zo bekijkt.

Er zijn tijden geweest waarin specialisten eigenlijk niet voorkwamen, waarin mensen eigenlijk alles deden, over alles dachten en bijna alles konden. Denk eens aan Leonardo da Vinci. In uw dagen zien wij heel veel mensen, die allemaal denken één ding heel goed te kunnen en verder niet veel kunnen dan wat ze denken te kunnen en dan vaak meer denken te kunnen dan ze kunnen. Dus daar kun je niet van opan. Maar hoe kun je dan een beeld krijgen van de werkelijke mogelijkheden?

Een econoom weet niet wat zich afspeelt in de psyche van de mens. En de psycholoog houdt, gezien zijn tarieven, ook geen rekening met de economische toestand van de mens. Neen, als ik het zo belijk, dan leeft u in een heel wonderlijke tijd. Trwouwens, vroeger was Veronica iemand, die met een zweetdoek klaarstond voor Jezus toen hij langs kwan. Dat heeft ze overgedaan aan de EO en zelf is ze in the beat gegaan compleet met Starsky en Hutch. Wat mocht je daarvan denken? Op de een of andere manier is er iets aan het verschuiven, iets aan het veranderen.

Mijn geachte voorganger ging steeds in op de Egyptenaren. Nu moet ik toegeven dat mijn aardse kennis van Egypte beperkt is gebleven tot een klein rijmpje over de koning van Egypte, die hadenz. enz. Dus ik kan mij niet bepaald een egyptoloog noemen. Maar als ik kijk naar Egypte, dan kom ik tot de conclusie dat daar mensen hebben geleefd en nog leven. Je kunt je afvragen hoeveel, maar ze zijn er toch. Ik meen, dat alles wat mensen doen en tot stand brengen niet veel meer is dan waarmaken wat ze innerlijk zijn. Je kunt er niet aan ontkomen wat er in je leeft; dat komt er op een gegeven ogenblik uit. Dat moet in Egypte ook waar zijn geweest en dat moet waar zijn in deze dagen. Dan maakt dat ook heel begrijpelijk waarom de een minster-president wordt en de ander beroepswerkloze. Dat zijn twee zijden van één medaille als u het mij vraagt. Vroeger de een farao, de ander slaaf. Maar was de slaaf nu ongelukkiger dan de farao of omgekeerd? De vraag is maar hoe je het bekijkt.

Ga je kijken naar Florence in zijn glorie-tijd, dan zeggen de mensen tegenwoordig: Wat was dat mooi! Maar dat was ook een kwestie van dolken en vergif, verbaal of factueel. Men was voortdurend bezig elkaar af te maken. Er waren mensen, die van deze praktijken probeerden te profiteren en dat is precies zo gebleven. De vorm is veranderd, de mensen zijn hetzelfde gebleven.

Er zijn mensen die zeggen: Wat er nu gebeurt is toch verschrikkelijk. Ik moet zeggen: Amin komt bij mij beter over dan Nero. Nero speelde er nog harp bij ook; dat was nog erger.

Er zijn mensen die denken: dat verschil tussen de rassen is iets verschrikkelijks. Maar dat is altijd zo geweest. Alleen was het vroeger geen verschil tussen rassen maar tussen dorpen. Elke besloten gemeenschap heeft de neiging elke andere besloten gemeenschap met bepaalde kentekenen af te wijzen. En als we dat weten, dan kunnen we zeggen: In onze cultuur past dat niet en we kunnen net doen of het niet bestaat, maar het is er. Je kunt niet ontkomen aan de mens zelf.

De mens heeft bepaalde instincten, bepaalde kwaliteiten. En of hij nu leeft in een grot ergens in een berg of in een bewaarplaats in een flatgebouw dat maakt geen verschil uit; hij blijft zichzelf. En of hij op stap gaat met pijl en boog, met een slinger of in een auto stapt, hij blijft dezelfde. Op het ogenblik, dat hij een machtsmiddel in handen heeft, wordt hij agressief. Dat is niet zijn bedoeling.

Dan geloof ik, dat die hele geschiedenis over cultuur voor een heel groot gedeelte ontaardt in een poging om uiterlijkheden te vergelijken met toestanden. Maar de basis van de toestand is de mens; en de mens blijft precies dezelfde.

Dat is natuurlijk erg teleurstellend voor de moderne mens die zichzelf ziet als de bekroning van alle voorgaande geslachten. Maar voor de voorgaande geslachten is het van hen uit beschouwd natuurlijk een doornenkroon, dat is duidelijk. Vroeger hebben ze er nooit aan gedacht om een atoombom te gooien, toen vonden ze een pot lood al genoeg. Tegenwoordig is een gloeiende pot lood iets waaruit een geschil kan voortkomen tussen industrie en bevolking. Dat heet dan Biliton. Op Banka en Biliton hadden ze tinnijnen. De loodsmelterijen ervan zitten in Nederland. Het is een kolonisatieproces.

De mens dacht vroeger toch wel een beetje anders over zijn medemensen dan tegenwoordig. Hij was helemaal niet te beroerd om een medemens af te maken net zomin als nu. Alleen, hij was er niet bang voor om het hoogstpersoonlijk te doen. U doet het liever door op een knop te drukken. Is dat dan vooruitgang, is dat beschaving, is dat cultuur? Hoe kun je spreken over cultuur, als zakelijke belangen altijd voorgaan bij al de belangen van de gewone mensen? Hoe kun je spreken over een cultuur, als elitaire groepen hun liefhebberijen kunnen beoefenen op kosten van de massa zoals ze altijd hebben gedaan, terwijl ze beweren dat die massa eenvoudig rijp moet worden om hun beschaving te kunnen volgen?

U bent natuurlijk ver gevorderd. Tegenwoordig is het levenslied in ieder geval acceptabel. Er is een mijnheer met een hoes, die heeft dat acceptabel

gemaakt met de dame zonder naam. Nu liggen ze uit elkaar, dus dat huis is ook weer in last. Dat is toch ook altijd zo geweest.

Daar waren de doedelzakspelers, de zangers en de luitspelers die bij het gewone volk kwamen. Zij hadden het over soldaten die weg waren gegaan en soldaten die terugkwamen. Wat ze in die tussentijd hadden gedaan werd ook in details opgesomd inclusief alle dames. Kwam je bij de hogergeplaatsten, dan kon het soms een boerte zijn, maar dan moest die geestig zijn. Een boerte was een grap. Deze neiging om een scheiding te maken zal altijd weer optreden.

Er was vroeger ook een verschil, dat weet u misschien wel, tussen de werkelijke opera en de volksopera. Weet u wat dat verschil nu was? In de grote opera zongen heel goede stemmen zonder dat je kon verstaan wat ze zongen. In de volksopera zongen wat minder goede stemmen, maar die kon je wel verstaan. Verstaanbaarheid is te volks, dat was ordinair, te gewoon. Dus als iemand u zegt dat u ordinair bent, moet u zich daar niets van aan trekken. Dan zegt u, dat u een gewoon mens bent. Alleen moogt u dan wel het uwe denken over die persoon. Zo gaat die scheiding altijd door.

Ze gaat door in de kunst. Ze gaat door in het maatschappelijk leven. Ze gaat zelfs door in het taalgebruik. De een zegt: ajasses. Een ander zegt: mijn God. Ze bedoelen allebei precies hetzelfde. Wat dat betreft, een opmerking. Tot voor kort, het zal nu met de emancipatie wat minder zijn geworden, was er één ding dat de standen kon verenigen, althans als ze van het vrouwelijk geslacht waren: een muis. Dan gilden ze nl. allemaal in dezelfde toonhoogte.

Deze situatie, die ik probeer uiteen te zetten al is het misschien een beetje spottend, kun je in een paar regels wel samenvatten.

1. De werkelijke menselijke verhoudingen veranderen van vorm maar niet van aard.
2. De wijze van denken, die de mensen volgen is over het algemeen een rationalisatie voor hun gevoelens; en die veranderen niet zo snel.
3. Alle uitingen van cultuur en denken worden natuurlijk bepaald door de omgeving en door de manier waarop ze in die omgeving tot uiting zullen komen. In feite is er echter geen verschil tussen grandma Mozes en de man die voor het eerst een oeros heeft getekend in een grot in Auvergne of in Spanje. Het verschil is eigenlijk meer in de details gelegen dan in de hoofdzaken.

Dan haalde de inleider de geest erbij. Ik kom tot de conclusie, dat die geesten dan wel zullen incarneren waar hun behoefte liggen, maar dat kennelijk de behoefte van de geesten over het geheel genomen toch ongeveer gelijk is gebleven, anders zou de mens niet zoveel vergelijkbare waarden hebben bezeten door alle tijdperken heen.

Dan zie ik in deze tijd een geestelijk ontwaken waarover onze vriend niet heeft gesproken. Ik zie namelijk dat steeds meer mensen komen tot een heel andere manier van voelen en denken. Als het alleen denken was, zou ik er niets van zeggen; een mens denkt zoveel. Maar nu het gevoel erbij komt en deze mensen een nieuwe benadering gaan vinden niet alleen tot de wereld, maar ook tot zichzelf, nu stel ik dat hier sprake is van entiteiten die zichzelf niet alleen willen bewijzen door een verandering van cultus of een andere zedeleer tot stand te brengen, maar dat het entiteiten zijn die een hogere, een meeromvattende wereld voor zichzelf willen waarmaken.

Dat is gemakkelijk gezegd: een hogere, meeromvattende wereld. De wereld is niet hoger. Meeromvattend is ze eigenlijk ook niet alleen vollediger leefbaar. Maar dat dit op aarde gebeurt, doet bij mij de vraag rijzen of er in de hele menselijke historie niet meer van dergelijke tijdperken zijn geweest. En dan kom ik tot de slotsom dat dat inderdaad het geval is geweest.

Wij zien b.v. een sterke algehele verandering van instelling en mentaliteit aan het begin en aan het einde van Atlantis. Twee perioden waarin

over de hele wereld een vergelijkbare ontwikkeling plaatsvindt. De mentaliteit aan het begin ontstaat door een grote verandering van de hele hyperborese toestand. Het einde van Atlantis is weer het ontwaken van een nieuwe wijsheid, die zelfs grote invloed zal hebben op de hele verdere geschiedenis van de mensheid, ook al wordt dat niet zo openlijk toegegeven.

Dan kijk ik naar het christendom. Ja, het christendom heeft natuurlijk ook wel een verandering betekent voor de mensheid. Die verandering van denken is veel meeromvattend omdat het ook voorkomt bij een groot aantal andere leringen. Er is eigenlijk een geheel nieuwe periode begonnen, die kenbaar wordt ongeveer 300 na Chr. Dan is er een nieuwe benadering van de gemeenschap, maar ook van eigen levensdoel en daardoor ook gevoelsmatig een innerlijk beleven van andere krachten en waarden.

Als ik dit zo stel, dan moet ik daaraan de conclusie verbinden dat ik in deze periode een aanloop voor eenzelfde proces zie. Ik denk, dat de cultuur toch nog wel verdeeld zal blijven. Er zal altijd wel een soort elitaire situatie ontstaan en daaronder de gewone mensen. Er zal altijd wel een soort eredienst zijn voor het een of ander - of het nu de Staat is, God in een bepaalde vorm of misschien de mens zelf. Maar de manier waarop ze wordt beleefd, de conclusies die door de mensen daaruit worden getrokken en de consequenties daarvan - gevoelsmatig en niet alleen redelijk - zijn in deze tijd al zodanig, dat een verandering binnen 200 jaar onvermijdelijk lijkt. Dat moet dan een andere incarnatiegolf worden met andere behoeften dan nu, ook al zie ik op dit ogenblik nog heel veel mensen incarneren waarvan ik zeg: nu ja, goed, dat zijn alleen maar herhalingsoefeningen verder niets.

Dan is mijn commentaar dus: Wanneer je het hebt over cultuur, cultuurachtergronden, cultuurwaarden en al wat erbij hoort, dan mag je nooit vergeten, dat al is het gestelde over het geheel wel juist, er altijd als door een aardbeving, een schok, een verandering ontstaat waardoor op zeer korte termijn anders ingestelde geesten gaan incarneren. Ik geloof, dat dit betekent niet dat de cultuur ten einde komt, maar dat een cultuur in een lichte wijziging van uiterlijkheid een geheel nieuwe innerlijke betekenis kan krijgen. En dan is mijn eindconclusie deze:

Niemand mag over het hoofd zien dat het begrip 'cultuur' in feite niets anders is dan de verbinding tussen de tijdperken en de daarin bestaande menselijke ontwikkeling. Het is niet de hoofdzaak. Het is een uiting die door een zekere behoudendheid en progressiviteit, die zich in elke periode steeds weer manifesteert, het mogelijk maakt dat een geestelijk vernieuwde mens in oude, schijnbaar klassieke vormen zijn geheel nieuw beleven tot uiting brengt en zo een nieuwe openbaring voor zichzelf bereikt.

:-:-:-

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN
mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

MAANDBLAAD.
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

MEI 1977.

22. jaargang.
nummer 7.

KOSMOLOGIE

Kosmische inwerkingen op de mens

CI blz. 85

Kosmische invloeden voor de komende tijd

CI " 93

WERELD IN WORDING

De oorzaak van oorlog

CII " 77

Inwerking uit de geest

CII " 84

Feest

CII " 90

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

DERDE BLOK.

A.

KOSMISCHE INWERKINGEN OP DE MENS.

De oude Grieken hadden een denkbeeld over de kosmos: de aarde was het centrum. Daar omheen waren allerlei bollen, in die bollen zaten planeten en ten slotte sterren. Sindsdien heeft men een hele theorie herzien die is voortgekomen uit de Chaldese opvatting, dat de sterren het schrift der goden waren en dat ze het lot van de mensen aankondigden. Een hele tijd hebben de mensen gedacht: dat is allemaal onzin. Nu neigt men - mede op grond van statistische gegevens helaas - tot de conclusie dat er in astrologie iets meer zit dan men dacht. Met andere woorden: men begint aarzelend te erkennen dat er een relatie is tussen de mens, zijn lot en de kosmos. En dat is het nu waarover wij vanavond zullen spreken.

De kosmos zelf kunt u zich het best voorstellen als een enorme ruimte vol energie. In die energie zijn luchtballen; dat zijn sterren en planeten. In die luchtballen zit weer een andere vorm van energie. Waar die energieën samenvallen ontstaat een sterke werking. Waar die energieën elkaar opheffen is praktisch geen werking. Waar die energieën elkaar tegenwerken ontstaat een negatieve werking. Het is duidelijk, dat ook afstand daar iets mee te maken heeft.

Als we zeggen dat de kern van een Melkwegstelsel de aarde beïnvloedt, dan is dat natuurlijk wel waar. Maar er liggen zo enorm veel sterren tussen die de bestaande uitstraling kunnen variëren en daarin veranderingen kunnen aanbrengen of ze neutraliseren, dat je eigenlijk kunt zeggen: Dat komt alleen in golven. Je kunt niet zeggen: Dat is de kracht die in het centrum van het Melkwegstelsel bestaat en die zal altijd op gelijke wijze op aarde merkbaar zijn. Ze komt in golven.

Nu hebben sterren gelukkig wel vaste banen en een vast bewegingspatroon. Zo kun je vanuit dit Melkwegstelsel toch wel een aantal energiegolven voorspellen. Als je het een beetje handig aanlegt, kun je zelfs ongeveer nagaan wat voor inwerking die energie op aarde zal hebben.

Wij zitten nu net aan het einde van een kosmische tendens die voor de meeste mensen nogal ongunstig was. We hebben op het ogenblik in het zonnestelsel nog steeds de invloed van Saturnus. Met andere woorden: tegenstellingen, oorzaak-en-gevolg-werkingen worden verscherpt uitgedrukt, maar de invloed uit de kosmos wordt meer positief. Dat houdt dus in, dat het voor heel veel mensen toch wel weer iets beter zal gaan, maar niet voor iedereen. Die mensen voelen zich beter, daardoor reageren ze beter en daardoor wordt hun lot anders. Kort gezegd: De kosmos heeft hen beïnvloed. Als dat nu alles was, dan waren we vlug door het onderwerp heen. Maar er zit nog veel meer aan vast.

Een mens heeft een geest. Die geest kun je weer in zoveel etages indelen. Uw stoffelijk lichaam is op dit moment de bel-etage, uw onderbewustzijn is het souterrain en daarboven kunnen wij de voertuigen opstapelen tot een soort wolkenkrabber.

Nu heeft elk voertuig eigen gevoeligheden, maar het leeft ook in een wereld met eigen energieverhoudingen. Het wonderlijke is nu dat in elke wereld ook bepaalde krachtswisselingen plaatsvinden. Als we dat kort willen samenvatten, kunnen we zeggen: Elke sfeer waarin het ego bestaat of kan bestaan, is krachtens haar geaardheid onderhevig aan pulsaties die periodieke verschijnselen t.a.v. energietoename en energievermindering zullen veroorzaken. Dat is erg aardig, maar wat moet je ermee doen?

Neem de astrale wereld; die is half-stoffelijk en ligt dichtbij. Soms zal de astrale wereld veel sterker op de aarde inwerken dan anders het geval is. Er zijn perioden dat een astrale invloed op aarde eigenlijk maar heel weinig vermag. Hoe zit dat in elkaar?

Wel, de astrale wereld is voor een deel afhankelijk van signalen en stralingen van sterren en planeten. Daarom is ze ook fijn-stoffelijk. De planeetstanden hebben dus iets te maken met de energieverhoudingen in de astrale wereld. Nu is het zo, dat als ik een gedachte uitzend deze in de astrale wereld vorm krijgt. Die vorm moet ik dan behouden door er energie in te brengen. Nu zou men kunnen zeggen dat onder bepaalde omstandigheden de beweeglijkheid van de kleinste deeltjes zoveel groter is dat men misschien het tienvoudige aan energie nodig heeft om hetzelfde resultaat als vorm (iets wat op de aarde kan inwerken) te bereiken.

De periode van astrale beïnvloeding is op het ogenblik gelukkig klein. We zitten ten slotte vlak voor het Wessakfeest en dan zijn sterke astrale invloeden nooit zo aangenaam.

De astrale wereld varieert. Maar ook Zomerland. Er zijn tijden waarin iemand, die in Zomerland vertoeft, veel gemakkelijker de aarde kan bereiken dan anders het geval is. Daar zijn dan twee invloeden werkzaam. Allereerst de eigen energie die in de wereld ook niet altijd dezelfde is. Dan zijn er zaken, die men vanuit het standpunt van Zomerland omschrijft als verschijningen van het gouden licht, het witte licht en de pilaren van vele kleuren. Dat betekent een contact met hogere werelden, dat is zeker, maar gelijktijdig is het het ontstaan van een veel grotere variëteit van stralingsmogelijkheden. Normalerweise zou je zeggen is het een gebundelde lichtstraal.

Er zijn perioden waarin die bundeling zo groot wordt, dat wij een soort laserstraal-effect hebben: een volkomen gelijkrichten van alle uitstraling. Als je daarmee iemand op aarde wilt beroeren, dan moet je heel nauwkeurig te werk gaan en heb je voor dat proces veel meer aandacht en energie nodig dan anders het geval is. Maar op het ogenblik dat die gouden kracht er is, diffundieert het veld. Dat wil zeggen, dat je met mikken en wat afstemmen op een persoon hem bereikt. Zeker, anderen kunnen dan meeluisteren, maar dat doet meestal niet zoveel ter zake. Het contact tussen uw wereld en een geestelijke wereld kan weer mede worden bepaald door de situatie op uw wereld en in die andere wereld. Dat geheel vatten we samen in de kosmische wetten van evenwicht en de z.g. regels van harmonie. Wat zeggen die nu t.a.v. een kosmische beïnvloeding? Dat is heel eenvoudig:

Waar gelijke waarden overwegend aanwezig zijn, ontstaat er niet alleen een sterke correspondentie tussen deze waarden, maar wordt tevens het tegendeel van deze waarden ook in de kosmos gewekt. Anders gezegd: Wanneer heel veel lichtende krachten het goede proberen te brengen dat alleen kan, indien ook het duister een zekere mogelijkheid krijgt voor krachtsontplooiing, en wel in dezelfde mate waarin het licht deze heeft.

Nu heeft het licht een voordeel, want het werkt positief en opbouwend. Het kwade werkt negatief, chaotisch. Waar vorm overheerst, kan ze de chaos vaak de baas, niet altijd. Dat ziet u wel aan de slopprocedures in de grote steden. Er zijn harmonieën aanwezig in bouwkundig opzicht, maar die worden dan plotseling omgezet in kaalheid versierd met betonnen staketsels. De theorie is ongeveer juist.

Er zijn dus inwerkingen van verschillende sferen mogelijk. Persoonlijkheden, levend in een bepaalde sfeer zullen, indien de condities juist zijn, zich op aarde zeer sterk kunnen manifesteren. Zijn de condities het tegendeel van juist, dan zal alleen met zeer veel kracht en moeite een gelijkwaardig contact tot stand te brengen zijn.

Er zijn natuurlijk nog hogere dingen dan een geest die in een sfeer rondzwerft. Er zijn grote krachtcentra en die noemen wij dan maar de Heren van Wijsheid, de Heren van de Stralen, de Heren van Licht enz. Dat zijn namen die wij geven aan brandpunten van geestelijke energie. Nu is die energie zo groot, dat ze zeer sterk inwerkt niet alleen op een wereld die toevallig wordt beroerd, maar bovendien ook op een bepaalde harmonie van leven.

Wanneer de Heren van Wijsheid werken (de vraag is dan: welke?) geldt: Op het ogenblik, dat een Heer van Wijsheid werkt, zal hij allen die met hem harmonisch zijn zodanig oriënteren, dat hun ontvankelijkheid voor zijn invloed aanmerkelijk groter wordt. Er zijn dus tijden waarin een Heer van Wijsheid a.h.w. volgelingen kan maken. Hij kan dan gemakkelijker doordringen. Deze volgelingen kan hij ook bereiken, indien de omstandigheden niet gunstig zijn, maar dan zal hij heel moeilijk nieuwe mensen kunnen bereiken.

Wat betreft de Heren van de Stralen is dat eigenlijk nog gemakkelijker. Zo'n Straal hangt samen met levenskracht, daarop heeft ze de voornaamste invloed. Als u in het begin een bepaalde vorm van levenskracht heeft, dan komt u onder de invloed van een Heer van een Straal. Deze helpt u bij de bewustwording, maar gelijktijdig conditioneert hij u voor datgene wat voor u belangrijk is en wat u ontvangt. Als u tot een bepaalde Straal behoort, zal de Heer van die Straal praktisch gedurende de gehele ontwikkelingsfase u blijven beheersen. Dat houdt in, dat als die Heer in de kosmos sterker wordt, u dus veel meer mogelijkheden krijgt dan anders. Overigens zijn dat meestal mogelijkheden op mentaal, geestelijk of mystiek gebied.

Dan hebben we de Heren van Licht. Een Heer van Licht is een gever van levenskracht. Gewoon gezegd: het is net leven en dood tegelijk. Een Heer van Licht brengt de energieën waardoor manifestatie mogelijk wordt, maar hij brengt ook die soort energie waardoor de manifestatie op zichzelf niet onbeperkt houdbaar is. Je moet dus op een gegeven ogenblik van vorm veranderen.

Wanneer een Heer van Kracht in een positieve fase inwerkt op uw wereld, dan is het niet alleen een kwestie van groei en bloei, maar een kwestie van overvloedigheid van al het leven dat met die Heer en alleen met die Heer correspondeert. Er zijn jaren dat er enorm veel mensen worden geboren, zelfs veel genieën. Er zijn ook jaren dat er veel vlooien zijn of andere insecten. Er zijn jaren dat er bijzonder veel lammeren, veulens, kalveren worden geworpen. De honden en katten reageren op een andere invloed, maar die zijn dan ook buitengewoon vruchtbaar. Er zijn perioden dat de graanoogst bijzonder veel opbrengt en er zijn ook perioden dat bij schijnbaar gelijke omstandigheden de oogst veel minder is; dan zijn er veel minder korrels. Ook dat is een invloed van een Heer van Licht. Het is een vorm van energie die overheersend is.

In de samenwerking van de Heren van Kracht kunt u het best denken aan drie zonnen die rond een gezamenlijk middelpunt draaien. Een zon is het dichtste bij, die beïnvloedt u. Maar de beide andere zonnen geven u

ook licht. Het is dus nooit zo, dat er maar één soort licht uit deze bron komt. Maar in sommige perioden geeft de ene bron het meeste licht en heeft dus de meeste invloed. En dan vervangen andere bronnen hem weer op dat gebied. Er zijn ook ogenblikken dat het bijna neutraal is.

Dit is maar een kleine opsomming van alle kosmische krachten die er bestaan. Maar als mens kun je je ook afvragen: Wat betekent dit voor mij? En dan stel ik:

U behoort tot een bepaalde fase van licht. De menselijke ontwikkeling is gebaseerd op een gevoeligheid voor een bepaalde vorm van levenskracht. Er zijn tijden waarin de mensheid veel sterker is, veel meer wilskracht heeft, positiviteit bezit. Er zijn perioden waarin de mensheid het initiatief schijnt te verliezen. Als zodanig wordt het geheel van de mensheid door de Heren van Licht beïnvloed en zijn er perioden van grote activiteit en vernieuwing, daarnaast grote perioden van 50 soms zelfs tot 100 jaar waarin er eigenlijk niets gebeurt. Iedereen zegt dat hij vooruit gaat en iedereen maakt pas op de plaats. Dit kan een verklaring geven voor bepaalde historische ontwikkelingen. Waarom plotseling een bloeiperiode en een ogenblik later ineens een stilstand of zoals ze het tegenwoordig noemen: een verburgerlijking.

U moet begrijpen, dat de mensen daarbij nog tot stralen behoren. Als een Heer van een Straal sterk staat (dus grote invloed heeft), dan zullen al degenen die op dit gebied reageren, die dus tot deze ontwikkeling behoren, veel meer kunnen doen. Zij hebben een snellere bewustwording. Zij begrijpen beter en ook neemt hun reactievermogen toe, zeker als ze niet in een negatieve fase van een Heer van Licht zitten.

De Heer van Wijsheid draagt daar nog iets toe bij. De Heren van Wijsheid brengen u er namelijk toe om te snoeien. Heeft u een positieve invloed van de Heren van Licht en van de Heer van de Straal waartoe u behoort, dan is het heel goed mogelijk dat de Heer van Wijsheid u ertoe brengt om de bijkomstigheden te verwaarlozen. Hij brengt u tot een besef van hoofdzaken en maakt daardoor weer een intense innerlijke vernieuwing mogelijk. Heeft u dat allemaal, dan staat u er goed voor, denkt u. Maar dan heeft u nog te maken met de beïnvloeding van het lichaam.

Die beïnvloeding van het lichaam komt in de eerste plaats uit het gehele Melkwegstelsel. Om het wat eenvoudiger te maken heeft men in de z.g. grote astrologie bepaalde sterren aangeduid als dragers van deze stralingen. Dat is natuurlijk niet altijd waar. U kunt spreken over een straling van Altaïr, Aldebaran enz., maar in wezen geeft u daarmee gewoonlijk aan een bepaald type straling, die vanuit het centrum van de Melkweg de buitenkant ervan en ook de aarde en de zon bereikt. Indien die invloed nu toevallig positief is, dan betekent dat wel dat alles wat in het zonnestelsel gebeurt meer van de positieve kant benaderd kan worden. En dan hebben we in de astrologie weer te maken met de omloop van de planeten, inclusief zon en maan, die ook dat bepalen volgens het type van uw geboorte (?) en dat is in feite het punt waarop de prenatale ontwikkeling is vastgelegd. Daar kunt u zeggen: Ik heb een negatieve periode in mijn horoscoop, maar de grote sterren staan voor mij toch wel gunstig..

U heeft dan weinig energie, lichamelijk heeft u wat moeilijkheden, maar gelijktijdig meer inzicht en doorzicht, u kunt gemakkelijker reageren. Zijn er daarbij bovendien nog positieve kosmische invloeden uit de sferen (van uw straal en eventueel van licht en wijsheid), dan zult u ontdekken dat u een aantal sterke mystieke belevingen doormaakt, die zich vaak in dromen, soms in visioenen manifesteren en waaruit u dan conclusies kunt trekken omtrent het bestaan en zelfs omtrent het tijdsverloop. Dat klopt over het algemeen heel aardig, maar u bent niet de enige.

Als alle invloeden gunstig zijn voor u en voor de astrale wereld, dan is het duidelijk dat u vanuit de astrale wereld veel gemakkelijker wordt lastig gevallen, maar ook geholpen. Het betekent verder, dat u gemakkelijker

zult uittreden (dus contact opnemen met de astrale wereld) en zo ook zelf in die wereld bepaalde dingen beleeft of tot stand brengt. Datzelfde geldt ook voor andere sferen.

Als een sfeer bijzonder sterk is op het ogenblik dat voor u de situatie gunstig is geaspecteerd vanuit de Melkweg en grotendeels negatief vanuit uw eigen zonnestelsel, dan zijn mystieke belevingen, ervaringen en uitredingen gemakkelijker mogelijk en zullen de indrukken, die ze bij u achterlaten ook blijvender in uw bewustzijn zijn vastgelegd.

Nu vraagt u zich natuurlijk af: Maar als nu alles gunstig is?

Als het allemaal tegelijk gunstig is, dan is dat de periode waarin u de Steen der Wijzen vindt, per ongeluk nog 6 goed heeft in de lotto, de hoofdprijs in de loterij wint en bovendien ook nog een erfenis krijgt. Dit komt zeer zelden voor. Maar daar staat tegenover dat u toch voor een groot gedeelte gunstige invloeden heeft. Juist als niet alles gunstig is, maar wel een groot gedeelte, speelt uw eigen persoonlijkheid daarbij een selecterende rol.

U heeft een eigen wil. Die wil is afhankelijk van stoffelijke conditionering, van vorige incarnaties en wat dies meer zij. Maar het is een persoonlijke gerichtheid. Als de levenskracht nu versterkt wordt, als het Melkwegstelsel u meer stoffelijke energie geeft en een paar sterren tegen staan, dan zult u die energie zelf gemakkelijker kunnen kanaliseren.

Zodra het hele veld gunstig is, heeft u eigenlijk geen keuze meer, dan drijft u op uw mogelijkheden en wordt het beleven bepaald door alles wat eraan vooraf is gegaan. Maar bij de eenzijdigheid, die bij de meeste mensen praktisch continu is, kunt u met de wil uw belevingen bepalen. Dit houdt in, dat bij een redelijk gunstige aspectering op geestelijk, stoffelijk of astrologisch niveau de mens zeer veel van zijn wensen kan verwezenlijken, maar dat hij bij die verwezenlijking altijd zelf betrokken is. Het is dus geen toeval, geen geluk. Het is wel degelijk een samenwerking tussen de eigen concentratie en de voor het "ik" gunstigste omstandigheden daarbuiten. Dit is dan voor de eenling.

Nu moeten we natuurlijk ook gaan nadenken over delen van de mensheid, volkeren b.v.

Nu weet elke astroloog dat men voor een volk of natie wel een horoscoop kan maken, maar dat die betrekkelijk blijft. Een volk of een groepering heeft echter wel de neiging om mede een eigen groepsgeest te vormen. Er is wel een entiteit die in die groep bestaat, maar naarmate het bewustzijn groter wordt gaat men zelf ook meer bepalen wat de groepsgeest wel of niet kan doen. En het is nu juist die groepsgeest, die buitengewoon gevoelig is voor alle invloeden uit de kosmos en in het bijzonder uit de geestelijke wereld. Hierdoor verandert in het gemeenschappelijk bewustzijn van een volk iets. Die verandering kan betekenen: grote agressiviteit b.v., groter inzicht, meer innerlijke rust, meer vreugde.

Dan gaan we eens kijken wat de horoscoop van die groep stoffelijk ongeveer aangeeft. Staat daarin: gevaar voor oorlog en zien we dat de mensen in een periode van vreugde zijn, dan geloven we daar niet zo hard in. We zeggen dan: Er komt misschien politieke strijd of geschillen, maar er komt geen oorlog.

Zien we dat de mensen agressief zijn, dan is oorlog onvermijdelijk.

Zien we dat de mensen alleen maar een depressieve periode hebben, dan is er geen onderling begrip. Er is een waarschijnlijkheid van oorlog door foutieve reacties. Dat is dan de oorlog die bij vergissing uitbreekt.

Vroeger zeiden we: Dat doet Mars. Nu heeft Mars heel wat in zijn mars als kracht, maar hij is toch ondergeschikt aan de zon. Hij kan zeker zelf niet bepalen, of er nu wel of geen oorlog komt. Wel kunnen we zeggen: Wanneer die agressie er is, zal de invloed van Mars bijzonder sterk tot uiting komen.

Is Mars gunstig geaspecteerd, dan zien wij in zo'n volk een aantal veranderingen optreden, die nog lange tijd nawerken en die voor het gehele volk positief zijn.

Staat Mars negatief geaspecteerd op een ogenblik dat de agressie tamelijk groot wordt door de kosmische straling, dan zullen ofwel opstanden, dan wel oorlogen daarvan onvermijdelijk het gevolg zijn. Ook hier dus: invloed op de mens.

Dan kunnen we nog denken aan de zon zelf. De zon die in het leven van de mensheid, de planeetbewoners, zo'n enorm grote rol speelt. Kijkt u maar naar buiten. De zon komt weer een beetje dichterbij uw halfrond, de straling wordt intenser, rechtstandiger en alles bloeit en groeit. Het wordt ook wat warmer, al zult u daarover nog wel eens klagen. Eigenlijk heb je ineens het gevoel dat je veel meer kunt. De zon schijnt, het is overal lente en dan moet u zien hoe de mensen dartelen.

Ik heb getracht u een beeld te geven van allerlei kosmische invloeden die op de mensen inwerken. U zult begrijpen dat het niet mogelijk is om dat helemaal weer te geven. Het is een ontzettend gecompliceerd geheel waarbij, als je het lot van één enkele mens zou willen bezien, behalve de astrologische verhoudingen ook nog rekening moet worden gehouden met ongeveer 40 andere invloeden. Dat is teveel, dat kun je niet doen. Maar algemene lijnen heb ik u ongetwijfeld gesuggereerd.

Nu zult u die invloeden toch willen gebruiken. Er zijn enkele grondregels, een soort ezelsbruggetjes, die u kunnen helpen om, wanneer u een gunstige tendens aanvoelt daarvan toch optimaal gebruik te maken. U kunt niet alle invloeden voldoende duidelijk aanvoelen. U kunt natuurlijk nooit met zekerheid zeggen wat nu wel of niet het resultaat zal zijn. Algemeen gesproken kunt echter zeggen:

Op het ogenblik, dat u voelt bijzonder veel energie en daadkracht te hebben, moet u overwegen welke voornemens u in de afgelopen periode heeft gehad. Neem die voornemens welke het dichtst bij een directe verwezenlijking staan en begin daar onmiddellijk aan te werken. U zult hierdoor veranderingen tot stand brengen die misschien klein lijken, maar die grote gevolgen kunnen hebben.

Als u het gevoel heeft innerlijk ontruikt te zijn, andere werelden dichtbij voelt, u vergezeld weet van Meesters misschien en dat soort dingen, dan geldt het volgende:

Op het ogenblik dat wij ons geestelijk sterk beïnvloed voelen, zijn wij in harmonie met sferen. Is het gevoel dat wij daarbij hebben droefgeestig, dan moeten wij ons op iets anders concentreren, bij voorkeur op eenvoudige lichamelijke ontspanning of arbeid. Is het gevoel dat wij daarbij krijgen positief, lichtend misschien, dan zullen wij ons realiseren wat nu - stoffelijk gezien - onze grootste problemen zijn. En dan niet denken aan geld, maar denken aan onze gezondheid, onze levenskracht, onze mentaliteit en de behoefte aan een bepaalde kennis. Door ons daarop sterk te concentreren en dit zolang die periode duurt ongeveer eens per 10 uur te herhalen gedurende een kwartier, is er grote kans dat er in ons een nieuwe benadering ontstaat voor alle problemen waarmee we bezig zijn, terwijl gelijktijdig de eigen levenskracht aanmerkelijk zal toenemen. U zult zich prettiger gevoelen en tevens nieuwe samenhangen gaan zien in verband met de problemen waarop u zich concentreerde. Dit kan u heel goed van dienst zijn, als het gaat om wetenschap, geestelijke wetenschappen of de manier waarop bepaalde geestelijke krachten gericht en gebruikt kunnen worden.

U zult soms een horoscoop hebben. Als uw horoscoop heel gunstig is en de zon dominant (dat zijn dus twee punten), dan kunt u zich concentreren op elk punt dat voor u belangrijk is. U zult dan intuïtief moeten reageren. U doet dit het best door onmiddellijk notities te maken van uw reactie; dus die niet onmiddellijk in de daad omzetten. De geestelijke waar-

den kunnen misschien negatief zijn en er zullen op geestelijke problemen praktisch geen antwoorden komen, maar voor de stoffelijke problemen krijgt u misschien toch nieuwe inzichten.

Zijn de geestelijke invloeden gunstig, al is het maar tot Zomerland, dan kunt u soms zelfs in de toekomst kijken. U kunt bepaalde dingen beter aanvoelen. U kunt intuïtief de juiste keuze doen uit vele mogelijkheden. Om u een voorbeeld te geven hoe dat kan zijn:

Uw horoscoop staat gunstig geaspecteerd. De zon staat daarin zeer sterk, u bent geestelijk goed geaspecteerd wat betreft uw straal en eventueel nog de Heren van Licht. Nu wilt u de lotto invullen. Dan moet u niet denken welke getallen er zullen komen. U grijpt een potlood, u kijkt en waar u het eerst naar kijkt, zet u een kruisje. Indien de impulsen worden gevolgd, heeft u een prijsje. Als u absoluut harmonisch bent met de buiten de tijd liggende impulsen, dan zult tot zelfs 14 dagen tevoren de mogelijkheid hebben om er zelfs 6 goed te hebben.

Het zal u duidelijk zijn dat u dat op vele gebieden kunt doen. De regel, waaraan u zich altijd moet houden is echter nog eenvoudiger: Op het ogenblik, dat ik zelf voel dat ik energiek ben, zal ik daden moeten stellen. Als mijn energie gering is, ben ik geestelijk gewoonlijk gevoeliger. Ik zal mij dan juist moeten bezighouden met al datgene wat mentaal of geestelijk tot oplossing moet komen.

Elke mens heeft per 28 dagen (per maan-cyclus) gemiddeld 2 perioden van optimale energie en 2 perioden van optimale geestelijke mogelijkheid. Degenen onder u die weten hoe zij de grafiek kunnen trekken, zullen van deze periodiciteit ongetwijfeld gebruikmaken.

Met betrekking tot uw horoscoop zou ik u willen aanraden rekening te houden met de volgende aspecten:

Bij gunstige standen van Uranus, Jupiter, Zon en Mercurius heeft u een buitengewone feeling voor ontwikkeling. U kunt juist disponeren op langere termijn.

Heeft u een gunstige stand van Saturnus, Venus, Mars, dan kunt u - zoals soms als Neptunus gunstig geaspecteerd is - stoffelijk wel direct besluiten nemen die van groot belang zijn en die gunstig zullen uitwerken op het geheel van de ontwikkeling. U kunt het niet vooruit zien. In een dergelijk geval is speculeren uit den boze.

Dan geef ik u nog een raad: Als u denkt dat er een geestelijke invloed is, dan moet u proberen daarvoor een bewijs te vinden. Als u denkt dat u de juiste energie heeft, dan kunt u dat op de proef stellen. Bijvoorbeeld: Neem 2 dobbelstenen en kijk hoeveel keer u 7 gooit uit 10 worpen, of een ander getal dat u zelf kiest. Als hier het geluk met u is, zodat u misschien 4 à 5 keer 7 gooit, dan betekent het dat u op dat ogenblik en in de daaropvolgende periode van 6 tot 7 uur zekere risico's kunt nemen. Doe dat niet, indien u van tevoren u niet ervan heeft overtuigd dat alles goed gaat.

Een andere manier om dit te gebruiken is: Wanneer ik mij depressief voel, moet ik mij niet afvragen waar die depressie vandaan komt. Die zal ongetwijfeld naast andere ook kosmische oorzaken hebben. Ik moet mij richten op één aspect van mijn bestaan of van de wereld waarin ik leef, dat voor mij positief is en in deze concentratie proberen licht te zien. Dat licht kan een gevoel zijn, het kan een visuele hallucinatie zijn. Het kan ook zijn het plotseling voor uw geestesoog verschijnen van een beeld van b.v. bloeiende bomen, een bloem misschien; iets wat u mooi vindt. Als dit gebeurt, houdt u dan dit beeld goed voor ogen. Probeer het voor uzelf nog eens op te wekken. U zult zien dat u daarmee door een eenzijdige gerichtheid de depressie kunt verbreken en gelijktijdig een juistere oriëntatie vindt in uw wereld. U kunt op deze wijze harmonische principes hanteren die voor de doorsnee-mens ontoegankelijk zijn.

De door mij gegeven raadgevingen berusten op ezelsbruggetjes. Ze zijn zeker niet onfeilbaar. De kans echter dat u goede resultaten behaalt bij het volgen van deze regels is 3 tot 4 op de 5, en dat is een tamelijk hoog percentage; dat ligt tussen de 60 en 80 %. Het is de moeite waard dat te proberen. Want als je als mens van alle kanten wordt beïnvloed door kosmische krachten, dan zou je wel dwaas zijn als je niet zoudt proberen om daarmee zo nu en dan een klein beetje geestelijk en desnoods stoffelijk je voordeel te doen.

x Hoe weet je, of je een gunstige stand hebt van Saturnus en Uranus?

- Dan moet u een geboortehoroscoop en een progressieve-horoscoop hebben. Dat kan desnoods een planetengroep zijn. Vergelijkt u de planeetstand met de geboortestand, dan kunt u zien in welke huizen de planeten staan en welke plaats ze ten opzichte van elkaar innemen. Dat is erg belangrijk, want dan zie je wat de directe werkingen zijn.

Als je een vierkant in een geboortehoroscoop hebt en het herhaalt zich in de progressievehoroscoop, berg je dan. Verwacht de resultaten van dat vierkant in de huizen, die worden aangegeven door de geboortehoroscoop, dus niet in de progressievehoroscoop. Je weet dan waar je ongeveer aan toe bent. Je moet er echter een beetje horoscopie en astrologie voor kennen. Het is voor een ieder, die daarmee werkt gemakkelijk om zo de grove lijnen te vinden, zodat u kunt zeggen: Nu zit het voor mij gunstig op dit of dat terrein en kan ik er wat aan doen.

x Hoe weet je wanneer een straal gunstig voor je is ? En welke straal?

- Het is de straal waartoe u behoort. Verder is het een gevoelskwestie. In ieders leven is er een periodiciteit. Die periodiciteit kan lopen tussen de 5 en 9 jaar. 7 jaar is een veel voorkomende. Nu weet u zelf wel wat in het verleden voor u de kroonpunten zijn geweest. Dat zijn de ontwikkelingen die voor u zeer belangrijk waren. U moet ze dan niet vertalen in b.v. liefde of geld, maar in harmonie, eventueel stoffelijk slagen e.d.

Dan gaat u na op welke ogenblikken u het gevoel heeft gehad van een bijzonder sterke verbondenheid met iets onbekends. Een gevoel eigenlijk of je een beetje van de voeten wordt getild, als je mediteert. Dan gaat u na wat die invloed in het verleden is geweest. Dan kunt u ook nagaan welke werking de invloed die u nu voelt, kan hebben. U kunt ook weten op welke manier u zich nog het best kunt richten om optimale resultaten uit de gunstige aspectering van die straal te krijgen.

Het is allemaal niet zo eenvoudig, dat begrijp ik wel. Maar als u ziet wat een eigenaardige kronkels een mens maakt om op een ander terrein zijn zin te krijgen, dan zou ik zeggen: U kunt hiervoor ook evenveel moeite doen, vooral omdat de resultaten vaak blijvender zijn.

KOSMISCHE INVLOEDEN VOOR DE KOMENDE TIJD.

U weet allen dat het nu practisch Wessak is. Wij hebben al wat invloed kunnen aflezen en weten dus enigszins wat er gaat komen. Ik zal u in deze lezing een beknopt overzicht geven van wat er allemaal te verwachten is.

Als men het eenvoudig wil zeggen, dan wordt dit het jaar van de spreekwoorden. Wie het onderste uit de kan wil hebben, krijgt het lid op de neus b.v. Dit is één van de feiten die zeker waar zullen worden. Heel veel mensen zullen in hun verwachtingen teleurgesteld worden om de doodeenvoudige reden dat de verwachtingen niet meer met de werkelijkheid overeenkomen.

Het is een jaar waarin prijzen plotselinge stijgingen en ook dalingen zullen vertonen. Dat laatste is schijnbaar gunstig, maar het betekent eigenlijk een grote instabiliteit. Het betekent ook, dat er heel veel bedrijven zullen zijn in Europa, Amerika, maar ook in andere landen, die op de een of andere manier failliet zullen gaan.

Gelijktijdig bestaat de neiging om tot overdrijving te komen. Dat betekent, dat u in de komende periode waarschijnlijk heel veel zult horen over de honger in de derde wereld, over het tekort aan energie, over de noodzaak van beperking van bevolkingsaantallen en dat soort dingen. Allemaal gegevens, die een beetje vals zijn, die niet helemaal juist zijn en die hoofdzakelijk te maken hebben met een irreële voorstelling van zaken.

Het is een jaar waarin illusies een zeer grote rol zullen spelen. Deze illusies zullen ongetwijfeld mede te maken krijgen met geloofszaken, politieke zaken en economische verhoudingen.

Opvallend is de manier waarop het egoïsme zowel van het individu als van de groep in de komende periode een sterke bevordering ondergaat; zeer waarschijnlijk in de eerste maanden van het volgend jaar. Deze neiging tot egoïsme zal zeer veel conflicten uitlokken.

In de gemeenschappen zal de misdadigheid tijdelijk toenemen. Het is vooral incidentele misdadigheid en ook de neiging om in roestoestand dingen te doen waarvan men later zelf schrikt. Deze dingen zullen in die periode heel erg groot zijn.

Wij nemen aan, dat voor de gehele wereld de uiterlijke verschijnselen negatief zullen zijn. Daarnaast staat echter de invloed die de mensen, zeker in de komende 3 à 4 maanden, veel meer energie geeft. De mensen krijgen dus meer kracht en zullen daardoor zich ook gemakkelijker kunnen voorbereiden op de schokken die ze eventueel te verduren zullen krijgen.

De natuur zelf is niet rustig. Er is nog een aantal aardbevingen en stormen te verwachten, die hier en daar nogal wat schade zullen aanrichten. Er zijn ook zeer veel ongelukken in het verkeer te verwachten waarbij het vliegverkeer er in verhouding gunstig afkomt. Zeer waarschijnlijk zal het spoorwegverkeer (en dan denk ik niet specifiek aan Nederland maar aan de gehele wereld) door een aantal grote en omvangrijke ongevallen in de publiciteit komen

De invloed ter vernieuwing die in deze periode kan worden gebruikt, zal volgens de verwachtingen eveneens zeer groot zijn. Ze heeft bepaalde mystieke neventinten. Dat betekent, dat men niet op grond van feiten, maar eerder van emoties en innerlijke belevingen tot hervormingen zal overgaan zowel in het eigen leven als ook in de gemeenschap. Daarop kan worden ingehaakt. Het is mogelijk om daardoor zeer veel mensen op het juiste moment te inspireren.

Er wordt verwacht dat er eveneens - maar dat weten we niet zeker, dat moeten we afwachten - zeer grote geestelijke krachten zullen vrijkomen waardoor het mogelijk zal zijn om vanuit bepaalde geestelijke sferen zeer intens op individuen in te werken.

De stromingen, die uit het stoffelijk heelal komen, zijn op z'n minst genomen ontstellend doordat ze een zeer snelle pulsatie vertonen. Grote energie en het wegvallen van energie volgen elkaar met grote snelheid op; dat kan soms tweemaal à driemaal in een maand voorkomen. Dat zal waarschijnlijk zijn van half oktober tot half december van dit jaar. Deze zeer snelle golving heeft tot gevolg dat de mensen eigenlijk zelf niet meer weten wat ze zijn. Het ene ogenblik zijn ze ziek, het volgende ogenblik zijn ze gezond. Op het ene ogenblik hebben ze met iedereen ruzie, het volgende ogenblik voelen ze zich geïsoleerd en zitten ze in een hoekje. Deze invloeden zijn echter van stoffelijke aard en worden gelukkig voor een groot gedeelte door geestelijke kracht aangevuld.

De periode van wit licht, die gewoonlijk rond het kerstfeest valt, zal dit jaar waarschijnlijk later zijn dan normaal. Voor ons is dat aan één kant een beetje vervelend, omdat onze Steravond veel minder een beroep zal kunnen doen op dat licht dan anders. Maar wij vermoeden toch dat wij door een beroep te doen op bepaalde mystieke invloeden ook een heel bijzondere Steravond zullen hebben dit jaar, indien alles tenminste meewerkt.

De mensen zelf - en daarmee moeten wij rekening houden - worden vaak tot het uiterste beproefd. Je zult heel vaak moeten doorbijten om te bereiken wat je wilt en af te maken wat je dacht dat je zou kunnen doen. Maar aan de andere kant is het voor de mensen in deze periode heel belangrijk om zich regelmatig en zo volledig mogelijk te ontspannen, omdat juist deze ontspanning (dat is een invloed uit het planetenstelsel) kennelijk noodzakelijk wordt en dan voert tot nieuwe mogelijkheden en inzichten.

Alles bij elkaar en voor zover wij het nu kunnen overzien een jaar, waarin krachtsverhoudingen bijzonder snel wisselen, waarin aspecten (ook stoffelijk aspecten) in onvoorstelbaar korte tijd in hun tegendeel schijnen te veranderen. Het is een tijd waarin de mens weinig houvast heeft, als hij naar uiterlijke zaken kijkt. Degene daarentegen die zich baseert op zijn innerlijke krachten en verwachtingen, zal zeer waarschijnlijk - ongeacht de wisselingen buiten hem - een zeer goede periode doormaken, omdat hij niet alleen aan geestelijk bewustzijn wint, maar bovendien door zijn evenwichtigheid grotere voordelen kan bezitten ten opzichte van de omgeving.

Als wij dit nu zo in het algemeen zeggen, dan betekent dat niet dat het voor u allemaal precies zo zal verlopen. Het zijn algemene tendensen. U zult ze regelmatig in uw omgeving kunnen opmerken.

U zult ontdekken dat heel veel mensen sterk worden gedomineerd door hun horoscoop. U zult in dit jaar (dat tot de volgende Wessak-bijeenkomst loopt) een tijd doormaken waarin u het gevoel heeft niets te kunnen doen. Alles wordt buiten u om bepaald. In zo'n tijd kunt u zich het best op uw innerlijke krachten beroepen. Dat is de enige manier waarop u juist kunt begrijpen wat er buiten u gebeurt.

Heel veel mensen menen plotseling vernieuwingen in hun emotioneel leven te ondergaan. Het gevoelsleven van de mens zal gemiddeld - bij 2 van de 3 mensen - een grote verandering ondergaan in hun gevoelens t.a.v. de wereld. Dat is erg belangrijk.

Wie in deze tijd erg hangt aan materiële verhoudingen en bezit, zal moeilijkheden ervaren, want juist deze zaken zijn niet evenwichtig.

Wie zich in deze tijd veel bezighoudt met een moraal die gebaseerd is op recht volgens de ouderwetse opvattingen, zal eveneens veel moeilijkheden ondervinden, omdat hij de kans gewoon niet krijgt om te doen wat hij juist acht. Wie echter bereid is te handelen zo goed als onder de omstandigheden maar mogelijk is, daarbij uitgaand van de heersende condities, zal tot zijn verbazing ontdekken dat hij er heel goed afkomt. Je moet de inner-

lijke spanning van: kan ik dit wel of kan ik dit niet doen, op het ogenblik vermijden. Daar staat tegenover dat, als er een beslissing is genomen je je daar dan gewoon bij moet neerleggen. Daar moet je dan niet verder over nadenken. Wie in deze tijd leeft bij de dag, heeft de grootste kans een gelukkig leven te leiden en daarbij ook zijn energieën niet onnodig te verknoeien.

Willen we kijken naar de invloeden die zuiver geestelijk uit de verschillende sferen tot ons komen, dan valt op dat er sterke openbaringsneigingen bestaan in de lichtsferen en vooral in die sferen waarin de kleuren eigenlijk al verdwenen zijn. Hierdoor moet worden aangenomen dat hoge filosofische denkbeelden op aarde vaste voet zullen kunnen krijgen. Daarnaast moet worden verwacht dat bepaalde opvallende vernieuwingen in wetenschappelijk denken daarvan het gevolg zullen zijn. Ik heb zo het idee dat hierdoor ook bepaalde oudere personen, die erg veel last hebben veroorzaakt door hun behoudzucht, zullen verdwijnen. Ik denk daarbij o.a. aan de Paus, maar ook aan verschillende staatslieden, en niet te vergeten een aantal nu nog sterk dominerende wetenschapsmensen. Ik wil niet zeggen dat het uitverkoop of grote opruiming wordt, maar er gaat heel wat weg.

De situatie van uw land zou ik in dit verband even kort willen schetsen, ofschoon het geen toekomstverwachting is.

Wij weten dat Nederland op het ogenblik zeer sterk verdeeld is. Het is een gespletenheid die niet alleen in het volk tot uiting komt, maar ook in de denkbeelden van elke mens afzonderlijk. De meeste mensen weten niet wat ze moeten doen, omdat ze gelijktijdig twee dingen tegelijk willen doen en eigenlijk helemaal niets. Het is duidelijk, dat dit moet leiden tot allerlei extreme reacties. De mensen zullen het ene moment zeer strijdvaardig zijn en het volgende moment zullen ze over zich laten lopen. Dat laatste is niet zo bijzonder voor de Nederlandse burger. Er wordt veel over gelopen. Maar het is erg belangrijk dat dit ook gebeurt met de leidinggevende figuren en dat dit een rol speelt in de buitenlandse politiek.

De neiging om je door te zetten - zelfs als het onredelijk is - zal uw land verschillende malen parten spelen. Aan de andere kant moet u er wel mee rekenen dat Nederland ook internationaal bepaalde successen en voordelen zal behalen juist door het feit, dat het aan een redelijke voorstelling van zaken weet vast te houden, ook als alle belangen eigenlijk het tegenovergestelde schijnen te eisen.

Nederland heeft bovendien grote kans betrokken te worden in bepaalde vernieuwingen van medische technieken in deze periode. Dit zou wel eens aan het einde van het jaar al opzien gebaard kunnen hebben. Daarnaast zal Nederland proberen in te grijpen in bepaalde internationale economische ontwikkelingen. Hier zal Nederland het lid op de neus krijgen.

Ik heb geprobeerd om een korte samenvatting te geven van alle invloeden, zoals ze gaan optreden. Ik kan ze echter niet allemaal in perioden indelen.

Ik wil u erop wijzen dat u nu een periode van rood licht tegemoet gaat. Dat geeft een periode van toenemende levenslust en levenskracht aan de mensen, maar gelijktijdig een toenemende en vaak onredelijke strijdvaardigheid. Zorg, dat u weinig ruzie krijgt. Profiteer van de energie die u heeft om datgene te doen wat u wilt doen.

Wit licht periode van ongeveer 10 tot 15 dagen in Juli - Augustus, zeer waarschijnlijk beginnen de 22e à 23e juli. Deze periode zal m.i. bepaalde destructieve gevolgen kunnen hebben doordat bestaande tegenstellingen en fouten bijzonder scherp tot uiting zullen komen. Het zal daarnaast echter in vele gevallen de mensen helpen om de zaak weer in een juist verband te zien. Degene die streeft naar een contact met de werkelijkheid zal dat in deze tijd gemakkelijk kunnen krijgen.

Blauw licht. Eind augustus tot begin oktober. Deze tijd geeft veel bezinningsmogelijkheden. In deze periode moeten wij er rekening mee houden dat

denken vaak belangrijker is dan doen, omdat juist het maken van een plan, het juist inzien van een situatie veel beter is dan eenvoudig maar ergens aan beginnen. In deze periode zult u waarschijnlijk met onverwachte ontwikkelingen te maken krijgen. In dat geval moet u niet alleen aan uzelf denken, maar aan allen die erbij betrokken zijn. U moet dus altijd proberen het geheel te zien en vandaaruit proberen de zwaksten te steunen. Dat is belangrijk!

Groen licht in de daarop volgende periode geeft een sterke geloofsinslag. Het groene licht gaat al heel snel over in een zelden voorkomende violet periode. Deze zal waarschijnlijk vallen in begin december en zal een duur hebben van ongeveer 12 dagen. (Dat betekent dat onze Steravond daar middenin valt.) In deze periode zult u bepaalde innerlijke belevingen kunnen hebben. Houdt u vast aan de krachten die u ervaart, niet aan de denkbeelden. Denkbeelden zijn vaak onvolledige vertalingen, maar de kracht die u ervaart en de innerlijke zekerheden die u in een dergelijke tijd kunt verkrijgen kunnen een heel belangrijke rol spelen in het verdere jaar.

Wit licht rond 26 december. Deze periode houdt waarschijnlijk tot de jaarwisseling aan, 5 tot 6 dagen. In deze tijd wederom felle tegenstellingen, maar gelijktijdig felle openbaringen van waarheid, bijzondere inzichten en zeer waarschijnlijk weer opzienbare publicaties.

De periode daarna toont ons violet licht tot het begin van de 3e decade van januari. Ze wordt gevolgd door een periode van geel licht. In de maand februari zullen zeer velen op onverklaarbare wijze ontdekken dat ze over meer levenskracht beschikken dan voordien. Afgelopen is dat vermoedelijk 17 of 18 februari.

Een periode van rood licht volgt. Er zullen dan heel veel lelijke dingen gebeuren. U moet heel goed uitkijken. De neiging tot geweldpleging zal in die tijd erg groot zijn. Dat duurt tot einde maart. Er zijn enkele korte perioden van groen en blauw licht tussen, maar dat is niet veel.

Daarna komt er een korte flits van 4 dagen wit licht, gevolgd door blauw licht. In deze tijd kunt u nieuwe plannen maken. U zult daarvoor de energie hebben en het juiste inzicht. Vanuit deze periode kunt u de daarop volgende rood-periode gebruiken om uw daadkracht te vergroten. En dan hebben we het jaar gehad.

Ik heb geprobeerd de perioden in de bekende kleurencode weer te geven. Houdt u echter vooral rekening met de aanduiding van betekenis die ik u gaf. Het kan u een aardige leidsnoer zijn voor de komende tijd. Wilt u verder nog weten wat de kosmische invloeden zijn die daarna optreden, dan kan ik u alleen een algemene lijn geven.

De spanningen nemen in het komende jaar sterk toe zowel op het economische vlak als in de politiek. Grote veranderingen vinden plaats, die o.a. betrekking hebben op de verhouding Rusland-China, China-Amerika en Rusland-Amerika en die daarnaast een totaal nieuwe oriëntatie van de EEG ten aanzien van de U.S.A. ten gevolge zal hebben. Ik geloof, dat instellingen als de UNO en de EEG tegen het einde van 1978 zeer waarschijnlijk ofwel een verandering hebben ondergaan, dan wel zijn gekomen op een punt waar ze niet meer in staat zijn iets reëls te betekenen of tot stand te brengen. Dit geldt ook voor vele andere internationale verdragsorganisaties en zelfs voor de uitvoerende lichamen van de UNO.

Interessant in de hele komende periode is wel dat, al zal er hier en daar wel geweld worden gepleegd, het gevaar voor een internationale oorlog niet feitelijk aanwezig is. Ongeacht de vele verschijnselen zullen steeds weer tekenen van naastenliefde en internationale solidariteit - een bekend woord in deze tijd - naar voren komen. En dat niet alleen van landen waarvan men het misschien zou verwachten, maar ook van landen die u wellicht verdenkt van fascisme, communisme e.d. Indien het werkelijk nodig is, blijken de mensen toch wel bereid te zijn elkaar te helpen. Hierdoor

zullen ze ook naar ik aanneem - en dat zou erg belangrijk zijn tegen 1980 - een grotere waardering voor elkaar kunnen krijgen.

In de ruimtevaart zijn een tweetal opzienbarende publicaties te verwachten. Maar dat zal pas in de tweede helft van 1978 zijn. Een nieuw technisch foefje zal waarschijnlijk einde 1978 of 1979 in omloop komen. Het heeft betrekking op de mogelijkheid om magnetisme op een bepaalde manier voor krachtwinning te gebruiken. Dus niet alleen om elektrische stroom, maar ook om er directe stuwkracht mee te krijgen en nog zo van die dingen. Het zal wel publiciteit krijgen, maar voorlopig niet praktisch worden uitgewerkt.

Het laatste punt dat hierbij interessant is:

1978 heeft één periode van bijna 45 dagen onafgebroken een zeer sterke blauwe invloed. In deze periode vermoeden we, we kunnen dat nooit met zekerheid zeggen op zo'n lange termijn, dat nieuwe methoden van energiewinning, energievoorziening zeer grote aandacht krijgen en voor het eerst in lange tijd op reële wijze benaderd zullen worden. Dit zal internationaal zijn. Het zal dus zowel de U.S.A., Europa als Rusland en China en de andere grote mogendheden betreffen. Zeer waarschijnlijk zal de eerste aanduiding hiervan reeds merkbaar zijn in het begin van 1978. Maar dan zal er niet veel aandacht aan worden besteed. Het zal een Japanse publicatie zijn.

Nu heeft u dan een paar aanduidingen (het is geen prognose) van wat er uit de kosmos te verwachten is en wat daaruit ongeveer kan voortkomen.

U heeft een eigen lot, een eigen levensritme, eigen periodiciteiten. Die kunt u alleen zelf vaststellen. Als u uw leven goed nagaat, dan zult u heus wel ontdekken: om de zoveel jaren gebeurt er met mij het een en ander waardoor er iets voor mij verandert. Of: om de zoveel jaren ben ik bijzonder ziek en om de zoveel jaren heb ik ineens een periode dat alles meeloopt. Als u dat in de gaten houdt, dan kunt u deze ritmen gewoon verder projecteren voor de komende jaren. Doet u dit, dan krijgt u een beter inzicht in de betekenis van de door mij genoemde stralingen voor uw persoonlijke mogelijkheden, uw persoonlijke belevingen.

Ik wil u er nog op wijzen dat de instabiliteit, die in de afgelopen periode voor veel mensen is begonnen in hun leven zich nog lange tijd zal voortzetten, waarschijnlijk zelfs tot na 1984. Dat is niet zo erg als u denkt, want deze onevenwichtigheden moeten gewoon worden opgevangen. U moet gewoon leren wat meer te balanceren, u een beetje minder aan zekerheden en vaste waarden vastklampen. Op die manier kunt u enorm veel bereiken.

Geestelijk krijgt u ongetwijfeld veel meer kansen in de komende tijd dan ooit te voren, omdat we weten dat uit bepaalde sferen bijzonder veel op aarde kan worden bereikt. Wees niet pessimistisch. U denkt misschien: wat ziet het er slecht uit! Dat is uiterlijk. Tegenover alles wat u slecht noemt, staat altijd iets wat voor u ook positief is. Begrijp, dat het geheel van de kosmos altijd in evenwicht is en dat het optreden van al die krachten dat evenwicht niet werkelijk verstoort, maar alleen de facetten waarop het evenwicht tot uiting wordt gebracht doet verschillen.

Er zijn heel veel mensen die zich afvragen: Maar hoe moet het dan met..... en dan krijg je: het verloop van de verkiezingen, het moderne verkeer tot het probleem van de atoomenergie. Altijd weer, wanneer er iets gebeurt, dan gebeurt er ook iets anders.

Het zou interessant zijn om te zien wat er gebeurt met de verkiezingen. U zult zien dat er een wat onverwachte constellatie ontstaat politiek gezien, maar u zult ook zien dat daarvoor onmiddellijk een tegenwicht komt. Een tegenwicht dat uit de omstandigheden, uit de pressiegroepen en uit de mensen voortkomt. Het is dus niet zo dat al die invloeden eenzijdig zijn. In uw leven ondergaat u ze vaak eenzijdig, omdat u de neiging heeft u

vast te klampen aan het verschijnsel op het ogenblik dat zich dit manifesteert en u niet bereid bent te kijken naar de achtergrond, het andere deel dat al even belangrijk is.

Wie rekening houdt met wat er op het Wessakfeest gaat gebeuren, zal voor zichzelf reeds de conclusie hebben getrokken: je kunt nooit alles tevoren volledig voorzien. Dit geldt ook - en dat zal binnenkort wel weer gebeuren - voor wat u te horen krijgt over de uitwerking van de Grote Raad van de Witte Broederschap. Zij geven dan hun plannen. Maar plannen zijn plannen. Denkt u maar eens aan het laatste Kabinet, wat voor plannen ze niet hebben gehad! Maar een plan kan alleen worden uitgevoerd, indien het voldoende aanslaat. Met andere woorden: wanneer het door anderen zo wordt opgenomen, dat het in een realiteit kan worden omgezet. En dit betekent dat de samenwerking zowel met natuurkrachten, geestelijke krachten als met de mensheid zelf ook voor de Witte Broederschap afhankelijk is van een beantwoorden aan hetgeen wordt uitgestraald.

Dit geeft u in ieder geval één voor u aangename gedachte. Er is in de kosmos misschien niet veel zekerheid te vinden behalve deze ene: Wij zullen altijd voortbestaan. Maar tevens kunnen wij er wel zeker van zijn dat niets absoluut is. Alles is altijd relatief. Alles is voorwaardelijk. Indien wij dat beseffen, kunnen wij inspelen op het evenwicht dat rond ons blijft bestaan.

Zo vinden wij in onszelf de harmonie waardoor wij juist die krachten kunnen puren uit de kosmos, die we nodig hebben om ons een zo positief mogelijk leven te verschaffen. Als u daar nu maar rekening mee houdt, dan geloof ik wel dat dit kleine overzicht van de inwerkingen uit de kosmos in de komende periode u zal helpen om de juiste harmonieën te zoeken en daardoor voor uzelf steeds meer licht te puren uit de wisseling van kleuren die de kosmos nu eenmaal op aarde voortdurend manifesteert.

Vrienden, ik hoop dat mijn bijdrage interessant genoeg is om er kennis van te nemen. Het is geen prognose, het geeft alleen de tendensen aan. Wilt u daar s.v.p. aan denken. Het is belangrijk dat u weet wat voor een tendens er heerst. Maar als er een tendens tot staken is, dan is het maar de vraag wie staken zal, of het de televisie is, de asman, de waterleiding of een metaalfabriek waarmee u niets te maken heeft. Dat moet u goed begrijpen. Maar als u weet dat het komt, dan houdt u er wat meer rekening mee, wanneer er tekenen zijn dat het op een voor u pijnlijk terrein kan gebeuren. Anders gezegd: een gewaarschuwd mens telt voor twee.

:-:-:

WERELD IN WORDING

DERDE BLOK.

A.

DE OORZAAK VAN OORLOG.

Er zijn de laatste tijd veel oorlogen op de wereld. Vele van die oorlogen worden althans op dit moment gevoerd door groepen die in feite zelf geen natie zijn, maar dit wel pretenderen. Ik wil u herinneren aan de Katangese gendarmes, aan al hetgeen er zich in en rond Namibië afspeelt. Eveneens wil ik u wijzen op de situatie in Erithrea en u herinneren aan al hetgeen de Palestijnen nog steeds met geweld nastreven. Het lijkt daarom, of oorlog in deze tijd een klein geschil is dat hoofdzakelijk kan worden opgelost door een soort burgeroorlog waarin de mensen als guerrilleros tegen elkaar optrekken. Dat het niet veel oplost, kunt u o.m. zien in Noord-Ierland.

Het zijn niet deze oorlogen die kentekenend zijn voor de komende jaren. Ze verschaffen enige mogelijkheden, dat is zeker waar. Ze geven enerzijds de kans aan de grote mogendheden om bepaalde wapens te beproeven - ook al gebeurt dat niet openlijk. Anderzijds geven ze aan vele groepen de mogelijkheid om zich in de ogen van buitenstaanders - in casu het buitenland of de rijke landen - te manifesteren als doelbewuste en sociaal strevende mensen.

Het is echter niet zo, dat deze kleine geschillen als plaatselijk kunnen worden beschouwd. Op de achtergrond ligt het geschil tussen drie grote mogendheden: de Ver. Staten, Rusland, China. Om te begrijpen hoe deze betrokken zijn bij een stille oorlog, die op dit ogenblik op de hele wereld wordt uitgevochten, zullen we moeten nagaan wat hen beweegt en hoe ze ook geestelijk gezien eigenlijk reageren op invloeden van buitenaf.

Allereerst zou ik dan Uncle Sam willen behandelen.

Amerika is in feite een smeltkroes van volken en rassen. Er zijn bepaalde sterke vooroordelen die zelfs per groep kunnen bestaan en die verschillen, maar toch is er het gevoel dat men de juiste manier van leven heeft. En ofschoon het in Nederland misschien wat fascistisch klinkt, iedereen wordt daar opgevoed met een groot respect voor de vlag. Iedereen wordt opgevoed met het denkbeeld dat zijn land het beste ter wereld is en dat er nergens een systeem, een leefwijze of een mogelijkheid kan bestaan die te vergelijken is met wat de Ver. Staten biedt.

Het is tegen deze achtergrond dat u de gehele problematiek van de U.S.A. moet zien. "Wij zijn het beste land. Wij hebben de grootste vrijheid." Zij denken ook dat zij, ofschoon ieder ander daar waarschijnlijk met enige twijfel naar zal kijken, het meest rechtvaardige sociale systeem hebben gevonden. Het resultaat is, dat de vlag van de U.S.A. niet alleen staat voor een volk, ze staat ook voor een bepaalde manier van zaken doen, voor een bepaalde manier van leven. En juist daardoor is het heel erg gemakkelijk om vanuit de U.S.A. te denken dat alles wat anders is minderwaardig is. Dat is niet juist.

"De mensen moeten voor zichzelf een weg naar boven weten te vechten," zo

roept men uit. Men vergeet daarbij dat de tijd van de pioniers allang voorbij is en dat zeker de mislukkelingen van de ~~van de~~ eerste staten met de wapens in de hand, soms zelfs als halve misdadigers, zich een weg hebben gevochten, dank zij de vernietiging van volken (het uitroeien van indianenstammen), tot ook zij konden beschikken over een groot territorium en de mogelijkheid hadden om een bepaalde vorm van welvaart te bereiken.

Men ziet het eigen land als onaantastbaar. Juist dat betekent, dat zelfs kritiek niet gericht zal zijn op iets buiten de U.S.A., maar altijd gericht zal zijn op wat men ziet als een wantoestand binnen de U.S.A. Elke aantasting van het gezag van de Ver. Staten in de buitenwereld is op zichzelf een aantasting van de Amerikaan, zelfs als hij de grenzen eigenlijk maar liever wil sluiten voor de buitenwereld om heerlijk in eigen welvaart gaar te koken.

Het is duidelijk, dat heel veel mensen in de Ver. Staten van kinds af aan zijn opgevoed met de groet aan de vlag en het gebed voor het vaderland vóór het begin van elke schoolperiode, maar nooit hebben geleerd wat het buitenland in feite is. O, er bestaan wat legenden over het cultuur-rijke Europa. Dat is begrijpelijk, want een groot gedeelte van de bewoners van de U.S.A. hebben voorvaderen die uit Europa kwamen, of dat nu Ieren waren, Letten, Litauers, Nederlanders of andere refugiés.

De mentaliteit die daardoor ontstaat is er een van: onze manier is goed en niets kan beter zijn. Het is duidelijk dat degenen die worden bewogen door het lijden van de buitenwereld met een zekere zendingsdrift optreden. Maar die zendingsdrift betekent niet, dat ze de ander zijn eigen waarde laten. Integendeel, ze willen hem amerikaniseren. Ze willen hem brengen in eenzelfde spel van grote economische machten, de kans om vooruit te komen, de maatschappij die verantwoordelijk is voor haar ondergeschikten, maar niet van: de gemeenschap die verantwoordelijk is voor alle leven in die gemeenschap. Het resultaat is vanuit het standpunt van de doorsnee-Nederlander menige misvatting. Maar het betekent gelijktijdig dat men probeert overal deze "vrije manier van leven", zoals men het noemt, te berestigen en in stand te houden. Dat men daarmee dingen doet die men t.a.v. het eigen land niet zou tolereren, vergeet men eenvoudig. Een voorbeeld:

De Ver. Staten geven voortdurend radio-uitzendingen gericht op de Oostbloklanden. Een deel daarvan is reële informatie. Daar zou niemand, ook in de Oostbloklanden zelf, bezwaar tegen kunnen maken. Maar een groot gedeelte van de voorlichting is daarbij een vertekening van de werkelijkheid. Het is een poging om in te spelen op de onlustgevoelens in de anderen landen. Het is dus eigenlijk een prediken van opstand, ook al gebeurt dat erg bedekt. Het is begrijpelijk dat men zich daartegen wel verzet.

Daarmee heb ik de situatie in de U.S.A. wel enigszins geschetst: goed bedoelend, eerlijk, voor een groot gedeelte zelfs rechtuit, maar toch met te weinig begrip voor de rest van de wereld. Een denken dat uitgaat van de verantwoordelijkheid van de grote bedrijven, de grote maatschappijen, de groot-machten en dat niet in staat is te begrijpen, dat kleine groepen soms belangrijker kunnen zijn dan alle grote maatschappijen en alle burgerlijke en bureaucratische instanties tezamen.

Dit is een standpunt, dat overal in de wereld een zekere weerstand oproept. Ook in uw land en in Europa zijn er veel mensen die het niet helemaal eens zijn met de Amerikanen. Amerikanen, die - ik neem maar weer een recent gebeuren - wel willen spreken met een Europa dat wordt vertegenwoordigd door Frankrijk, Engeland en eventueel nog West-Duitsland, maar dat kleinere landen als Nederland, België en Denemarken misschien, ofschoon het er nog niet helemaal bij schijnt te horen, eenvoudig maar terzijde schuiven dat zijn toch maar onbelangrijke kleine staten. Waarbij men vergeet, dat het momentum op het ogenblik in Europa niet voortkomt uit de grote staten, in feite uit de verandering die zich afspeelt in b.v. de Benelux, uit de sociale veranderingen die in Europa voor een deel zelfs mede worden bepaald door Scandinavië, de verandering van sociaal en politiek klimaat zoals die zich in Iberië (Spanje en Portugal) afspeelt. Dat zijn de factoren waarmee men re-

kening zal moeten houden, niet met de gevestigde machten. Maar de Ver. Staten kan dat niet anders zien. Als men spreekt, dan spreekt men met de grote heren en niet met de kleine jongens.

Deze situatie betekent ook dat het concurrentiepatroon dat in de U.S.A. een heel grote rol speelt tussen alle corporaties, daarnaast het fusiepatroon, dat vooral de Internationals beheerst, eigenlijk in die politiek doorklinken. Dat houdt in dat men wel wil spreken met de Sovjet-Unie, maar uit een concurrentiestandpunt; men wil eventueel de markt verdelen. Als de Russen begrip zouden hebben voor deze eigenaardige mentaliteit van 't Amerikaanse volk en daarop zouden inspelen, dan zou een oorlog tussen Rusland en de Ver. Staten praktisch onmogelijk zijn, zelfs indien Rusland zich zou vermeten om West-Europa te bezetten. Want, zo zouden veel Amerikanen redeneren, indien wij daarvoor de vrije beschikking krijgen over Zuid-Amerika, dan is er immers niets aan de hand.

De Russen hebben weer een heel andere mentaliteit. Hun mentaliteit moeten we eveneens terugzoeken in de historie. U moet zich realiseren, dat lang voordat de Doema tot stand kwam er sprake was van een sociale strijd in de Sovjet-Unie, Rusland heette het toen nog. Hier waren het de intellectuelen die eigenlijk de eerste stimulans gaven. Zij waren het die het bewustzijn van de arbeidende klasse en van de middenstand wakker riepen. Maar degenen, die feitelijk de moed hadden om verder door te zetten en het bestaande systeem aan te pakken, waren de Bolsjewieken. Dezen waren ook opstandelingen en zij waren het ten dele met de Mensjewieken eens. Ze hadden echter een wantrouwen tegen de intellectualistische benadering van het concept "democratie en nieuwe staat". Het gevolg is geweest een revolutie, die tot de bloedigste ter wereld gerekend kan worden, ook al wordt dat wel eens vergeten. Die revolutie heeft voortgeduurd tot praktisch 1923 waarbij Wit-Russische groepen nog steeds actief waren vaak betaald en gestimuleerd door het buitenland.

Ook de groepen onderling waren sterk verdeeld. Toen de revolutie eenmaal een feit was, had men inderdaad de leninisten. Maar zij waren niet de enigen; er waren ook andersdenkenden. Denk aan de trozisken, die een totaal andere en meer anarchistische opvatting hadden van wat communisme behoorde te zijn. Er waren groepen, die alleen maar grond en welvaart wilden. Er waren mensen, die eigenlijk alleen met rust gelaten wilden worden. Al die groepen waren in een onderlinge strijd gewikkeld die zo fel is geweest, dat zelfs nog in 1928 zeer grove en bloedigemaatregelen zijn genomen tegen boeren, die weigerden zich in communale bedrijven te laten opnemen.

De burgers, eens de basis eigenlijk van de revolutie, werden vervolgd. Gelijktijdig ontstond er een nieuw soort adel, opgebouwd voornamelijk uit bureaucraten en artisten. In die wereld was wantrouwen dus normaal. Men zou het Oostblok het blok van het wantrouwen kunnen noemen.

De mensen vertrouwen elkaar niet. Je durft niet te zeggen wat je wilt, want er zijn zoveel groepen ten elkaar werkzaam. Uiterlijk lijkt het of alles in het Kremlin koek en ei is, maar in de praktijk zijn er 3 à 4 fracties die voortdurend met elkaar worstelen om de macht, die elkaar bestrijden als het gaat om de benoeming van een generaal of van iemand op een hoge post. Het is niet alleen de Partij die de macht heeft.

De Partij bestaat uit verschillende groepen met verschillende doeleinden en inzichten. Dat er partijfilosofen zijn die dit alles binden in een sausje tot iets wat op een eenheid lijkt, neemt niet weg dat er op dit moment in de Opperste Sovjet en de grote bestuursorganen de volgende groepen een rol spelen:

- A. Degenen die het communisme als zuivere leer willen verbreiden. Ze zijn over het algemeen zeer vijandig tegenover China en proberen alles in het werk te stellen om de Chinezen, hetzij door ondergrondse actie, hetzij door gewelddadige actie terug te brengen in de moederschoot van het ware communisme.
- B. Degenen die vooral bang zijn voor het verlies van eigen situatie en positie. Zij zijn bereid elke buitenlandse invloed, zelfs een

~~technisch~~ gunstige inbreng uit het buitenland, te bestrijden alleen maar om hierdoor hun eigen systeem in stand te houden. Ze zijn de behoudzuchtigen en beheersen voor een zeer groot deel de bureaucratie en voor ongeveer 30 % het productie-apparaat.

- C. De z.g. Duiven. Een groepering, die bereid is om met iedereen (ook met China, ook met de Ver. Staten) samen te werken. Ze gaat uit van het standpunt dat volgens Marx de sociale revolutie zich als vanzelf zal voltrekken. Dezen echter worden gevreesd en gehaat, al is het maar omdat zij de grenzen wat meer zouden willen opengooien om daardoor allerlei invloeden van buiten in het land te kunnen introduceren. Men vreest dit, omdat men niet precies weet hoe het volk daarop zou reageren.

Het volk zelf is over het algemeen niet oorlogzuchtig. Zeker, men kent een bepaalde behoudzucht, een wantrouwen, een terughoudendheid, maar men leeft eigenlijk tamelijk gelukkig. U zou kunnen denken aan Nederland onder de bezetting in de jaren '40 - '41. Men heeft voldoende te eten, er is werk. Dat er nu een ander gezag is, dat is wel erg vervelend, maar het zijn ten slotte de eigen mensen.

Zeer gehecht is een groot gedeelte van het volk aan het land. De enige methode om van het Russische volk een werkelijk strijdvaardige eenheid te maken is het moederland aanvallen. In mindere mate klinkt dat door in alle satellietstaten, ofschoon hier de behoudzuchtige partij vaak het sterkst haar stempel heeft gedrukt op de ontwikkelingen en op het Rode Leger uit andere overwegingen: namelijk het behouden van absolute toegang tot alle gebieden die strategisch belangrijk zijn.

Wat zou de Sovjet-Unie kunnen bewegen tot oorlog?

Op grond van het voorgaande is het duidelijk dat de overwinning van de een of andere fractie in de Opperste Sovjet en het Kremlin een sterke verandering van houding naar buiten toe tot stand zou kunnen brengen. Maar dat betekent nog niet dat men daarmee het volk voldoende heeft gemotiveerd om werkelijk een oorlog te kunnen beginnen, laat staan een oorlog, die enorme vernietigingen met zich mee moet brengen. Dat zal elke oorlog wel doen. Alleen, indien men dingen doet waardoor de Sovjet-Unie zich feitelijk bedreigd voelt en waarbij die bedreiging zo direct kenbaar is dat ook het volk dit met enige voorlichting als zodanig zal ervaren, zal er een voldoende achtergrond worden geschapen voor de Sovjet-Unie om ten oorlog te trekken. Dat kan dan een z.g. preventieve oorlog zijn waardoor men aanvalt omdat men vreest aangevallen te worden.

De grootste vijanden in de ogen van de doorsnee-Rus zijn niet de Chinezen. De grootste vijanden wonen in Europa en de Ver. Staten. Wanneer er een oorlog komt, is het bijna zeker dat het een snelle, maar niet door atoomwapens gesteunde opmars is in Europa gepaard gaand met een onmiddellijk schoonvegen van de wereldzeeën en tenzij een wapenstilstand zeer snel wordt getekend, er een atoomoorlog zal volgen die vooral Noord-Amerika zal treffen.

De Chinezen zijn weer een beetje anders. In de gehele Chinese geschiedenis kennen we geen volk dat zozeer zijn eigen kwaliteiten behoudt, dat het zich in elke nieuwe sociale samenhang weet te voegen zonder daarbij zijn kwaliteiten prijs te geven. Dat betekent een enorme veerkracht, veel groter dan u zich kunt voorstellen. Voor de doorsnee-Chinees maakt het niet veel uit, of hij wordt gedomineerd door de Mantsjoes, de Peking-communisten of door anderen. Als hij leven kan, als hij maar tamelijk gelukkig kan zijn en als men zijn gebruiken niet teveel aantast, dan past hij zich aan, of hij nu een staart moet dragen of misschien in een Mao-pakje moet rondlopen, dat maakt voor hem weinig uit.

In China was de ambtenarij altijd de werkelijke machthebber, ook in de tijd van de keizers en de Mantsjoes. Zelfs de krijgslieden waren niet zo machtig als de bureaucraten. Hierdoor is er een zekere achterdocht ontstaan juist tegen bureaucratistische instellingen die tot nu toe nog in het hele volk

leeft. Een leger kan men eventueel nog vertrouwen of men kan het bevechten, maar de bureaucraten die alle wegen kennen zijn te sterk voor de eenvoudige burger. Hoe sterk dit heeft doorgewerkt, kunt u zien uit de culturele revolutie die Mao één/tot stand heeft gebracht, maar die hij eigenlijk kort voor zijn dood nog een keer tot stand had willen brengen, maar dat is afgeremd. Mao ging uit van het standpunt dat een voortdurende revolutie noodzakelijk was om te voorkomen dat gevestigde instellingen zich meester zouden maken van al hetgeen voor het volk belangrijk was. / keer Die instelling maakt in die tijd plaats voor een andere: het denkbeeld dat je eerst het volk een zekere welvaart moet geven. Maar er hoort nog iets anders bij: je moet het volk ook opvoeden.

Nu heeft het communistische bewind die opvoeding inderdaad verschaft. Het volk heeft zich altijd wel wat meerwaardig gevoeld tegen de omringende wilde stammen. Dit gevoel van waardigheid en zelfs van meerwaardigheid bestaat tot heden toe. Het is nooit verdwenen. Dit betekent dat Rood-China zeker niet zo achterdochtig en wantrouwend staat tegenover de buitenwereld als Rusland. Het betekent dat ditzelfde China innerlijk wordt verdeeld door allerlei groepen die misschien een bepaalde macht nastreven, maar gelijktijdig vooral de bestaande machtsinstanties teniet willen doen. In de huidige situatie echter waarin welvaart een rol speelt, zullen we ook andere gebruiken zien opleven, b.v. de denkbeelden van de Tong. De groep die samenwerkt, een soort vakbond of belangenvereniging. Het is duidelijk dat deze reeds bestaat vooral waar het gaat om de productie van goederen door kleine fabrieken. Ze komen onderling tot overeenstemming, ze verdelen in zekere mate de productie en de markt.

In mindere mate -- en dat eigenlijk alleen nog maar in de kustgebieden -- zien we iets dergelijk t.a.v. de landbouw. Ook hier komt men bijeen en besluit men hoeveel men zal produceren. Dit ongeacht de ambtelijke voorschriften die natuurlijk zeggen: je moet zoveel mogelijk produceren. Men gaat uit van het standpunt: we moeten zo produceren dat het voor onze gemeenschap het best is.

Ik geloof niet, dat dit China zonder meer bereid zal zijn te gaan strijden in het buitenland. Ook in dit land is het communisme of het maoïsme een soort godsdienst zonder God. Ook hier bestaat een zekere zendingsdrift. Ook hier wil men zijn eigen belangrijkheid en bereikingen manifesteren door elders werken tot stand te brengen of door anderen te onderwijzen. Maar dat is toch wel een wat andere vorm van optreden dan van de Russen en het bezit zeker niet de recht-door-zee-mentaliteit die we bij de Amerikanen aantreffen.

Als China echter meent miskend te worden, dan is het bereid zich te wreken. Het gevaarlijkste van alles in verband met Rood-China zou zijn, dat men de waarde en waardigheid daarvan ontkent. Dit zou een reden kunnen zijn om macht te demonstreren. Dat is in het verleden zo geweest en dat is nu nog.

Overigens moet men zich wel realiseren, dat China een zeer groot rijk is. Dat in dit rijk een groot aantal verschillende volkeren onder ^{de} naam "Chinezen" zijn samengebracht die qua taal, lichamelijke kenmerken zowel als culturele achtergrond zelfs kunnen verschillen, zodat men zeker niet kan denken aan één rijk zonder meer. In dit rijk waren tot voor kort nog zelfs kleine burgeroorlogen aan de gang (het waren opstandige generaals vooral in de buitenprovincies), die pas in de laatste tijd zijn opgehouden en wel door het wegvallen van een te grote nadruk op de leer en een te kleine nadruk op de mogelijkheid om ook nog eens gelukkig te leven.

China beschikt op het ogenblik over meer mogelijkheden dan het Westen veronderstelt. Het heeft aan onderzoek -- ook op het gebied van wapens, agressieve en verdedigingswapens -- zeer veel besteed. Het beschikt over zeer bekwame technici, ook al komt dat niet zo sterk tot uiting, omdat de verbruiksindustrie eigenlijk altijd maar tweede klas is geweest.

China beschikt ook over atoomwapens. Het zijn er dan misschien niet zoveel als Rusland heeft of als de U.S.A. heeft opgeslagen, maar het zijn er meer dan voldoende, zelfs als we rekening houden met de primitieve raketten om een groot deel van de Ver. Staten of een groot gedeelte van de Siberische

industriegebieden en een kleiner deel van Europees Rusland te vernietigen. Rekening houdend met dit alles moeten we zeggen: Ook China is een grootmacht en deze wordt door het besef van eigen waardigheid en inhoud gemotiveerd.

Hier hebben we dan het beeld van de wereld van vandaag. Alle andere landen zijn op de een of andere manier met het lot van Rusland, Amerika of China verbonden. We kunnen dat wel ontkennen, maar Nederland b.v. is met handen en voeten gebonden aan de Ver. Staten. Ditzelfde geldt in iets mindere mate voor Engeland en in zeer grote mate voor West-Duitsland. Frankrijk probeert een dubbel spel te spelen, maar heeft daardoor zonder het te weten zichzelf van twee tegenstanders afhankelijk gemaakt en daarmee zijn eigen sociale, politieke, economische opbouw veel moeilijkheden bezorgd.

Wanneer kan er oorlog uitbreken? Alleen, indien één van de drie partijen door de ander werkelijk wordt uitgedaagd op een wijze waardoor er een algemene verontwaardiging in het volk zelf zou ontstaan. Dat dit bewust zal gebeuren is onwaarschijnlijk. Ook al zijn het kleine groepen in alle landen die graag te vuur en te zwaard het eigen systeem dominant zouden willen maken over de gehele wereld, behoeft er niet gerekend te worden op voldoende steun van de bevolking om hun die mogelijkheid te verschaffen.

Uitdagingen kunnen echter ook onbewust en onwillekeurig geschieden. Een miskennen van de betekenis van China b.v. met zijn revolutie kan op den duur betekenen: grote conflicten waardoor China in geheel Azië naar de macht grijpt en dan niet alleen meer langs de weg van handel, besprekingen en verbond, maar met geweld. Dit zou onmiddellijk repercussies hebben in de Ver. Staten en een wereldoorlog zou onvermijdelijk zijn. Zolang Rood-China echter de kans krijgt om zich in eigen recht en grootheid in de gehele wereld te manifesteren, zal het zeker geen oorlog beginnen.

Wat Rusland en eigenlijk het gehele Oostblok betreft, ook hier is geen bereidheid om een oorlog te beginnen. Maar op het ogenblik, dat men vreest voor een verstoring van de interne machtsverhouding, zal men bereid zijn desnoods het gehele volk en de industrie op het spel te zetten om dit te voorkomen. Voor Rusland betekent aantasting van de huidige machtsstructuur van buitenaf op welke wijze dan ook een aanleiding tot oorlog.

Van de Ver. Staten kan worden gezegd: De Ver. Staten zullen een openlijke oorlog voeren op het ogenblik dat hun belangen (en mede de internationale belangen van vele grote firma's) zodanig worden verstoord, dat men geen mogelijkheid meer ziet om eigen beheersing van de wereldhandel en de wereldmarkt te handhaven. Dit is een korte analyse.

Wij zouden ons dan moeten afvragen, of we nu werkelijk in vrede leven op dit ogenblik. Uiterlijk wel. Er is geen sprake van een directe strijd tussen de genoemde grote mogendheden of door groepen van volkeren ten aanzien van elkaar. Maar is dit reëel gesteld?

Er is geen vrede, want er is een voortdurend wantrouwen en er zijn voortdurend - zij het bedekt - handelingen tegen de belangen van de andere groep. U heeft waarschijnlijk het meest gehoord van de CIA, maar er zijn nog andere groepen o.a. de KGB b.v. die eveneens in het buitenland intrigeren en manipuleren. En denkt u soms dat de Chinezen geen geheime dienst bezitten? Al die geheime diensten introduceren zaken waarvan ze aannemen dat ze eigen land en eigen meerwaardigheid zullen helpen manifesteren. Ook de Rood-Chinezen zijn betrokken bij de export van verdovende middelen. Dat mag misschien niet openlijk worden gezegd, maar het is een feit. Hun geheime diensten maken hiervoor gebruik van allerlei zaken die zich in de grensgebieden afspelen. Een deel van de papaverooft komt nog uit de vroegere gebieden waar de Engelsen in het ver verleden de opiumverbouw hebben bevorderd.

De Russen spelen een spelletje waarbij ze o.m. proberen vakbonden uit te spelen tegen handelsbelangen die hen niet aangenaam zijn, politieke druk trachten uit te oefenen en daarnaast de laatste tijd ook druk bezig zijn met de aankoop van grondstoffen en de manipulatie van grondstoffenvoorraden op de wereldmarkt.

De Amerikanen zijn steeds bezig om koste wat kost hun belangen in het buitenland te beschermen. Ze zijn helemaal niet bang om daarvoor desnoods een paar revoluties te ontketenen. Allende is ten slotte niet gevallen omdat het volk tegen hem was, maar omdat hij kopermijnen had ont-eigend waarin de Amerikanen te grote belangen hadden. Dat mag misschien ook niet gezegd worden, maar dat is niettemin ook een feit.

Vrede is er dus niet. Er is eigenlijk een soort openlijke wapenstilstand, gepaard gaand met ondermijningswerkzaamheden van alle betrokken geheime diensten en vaak zelfs ook diplomatiek geschermtsel waarmee men probeert ten opzichte van elkaar een goed figuur te slaan. Het houdt in, dat de strijd in andere landen niet zal worden bevorderd, omdat men alleen winst daarin ziet, maar heel vaak alleen maar omdat men denkt op die manier - en dat is heel eigenaardig - de tegenstander een invloedssfeer te ontnemen.

Veel van de strijd en de revoluties in Afrika is mede het resultaat van de geheime diensten van de drie genoemde grote staten. De Fransen spelen hierbij mede een rol, maar deze wordt, althans in Afrika, voor een deel gedictieerd vanuit Moskou.

Engeland is eveneens betrokken bij vele geschillen, vooral bij de situaties zoals die zich in Zuid-Azië afspelen. In dit geval kan worden gezegd, dat deze belangen mede worden gedictieerd door Amerikaanse groepen.

De Chinezen zijn ook overal bezig hun belangen te dienen. Het eigenaardige is, dat zij in bepaalde gevallen zuiver rechtse, om niet te zeggen fascistische groepen, hebben gesteund alleen maar om hierdoor een Russische invloed in een bepaald land teniet te doen.

Het optreden van Cuba is b.v. weer een indirecte poging van de Sovjet-Unie om in Afrika eigen belangen te verdedigen en eigen invloedsgebieden te vestigen. Van een directe oorlog zal er voorlopig dus geen sprake zijn, dat is duidelijk. Maar dat conflicten niet kunnen uitblijven is eveneens duidelijk.

Niemand zoekt oorlog. Maar oorlog wordt onvermijdelijker, indien een mens niet bereid is te erkennen dat een ander het recht moet hebben om te leven volgens zijn eigen norm. Op het ogenblik dat je denkt dat alleen een Pax Americana goed is of een communistische Sovjet-vrede of alleen een fascistisch verantwoorde klassenstrijd waarbij de grenzen wegvallen, ben je verloren; dan gaat de aarde in vlammen op. Volgens mij zal dit niet het geval zijn, omdat in elk van deze landen verdeeldheid bestaat. Ik zal nog trachten dat te verklaren en beëindig dan daarmee dit onderwerp.

In de Ver. Staten is er een voortdurende pressie van groepen, die tot nu toe in de minderheid zijn geweest en die sociaal gezien op de achtergrond stonden. Deze groepen nemen geen genoegen meer met de rol van tweede-, zelfs derde-rangs burger. Zij proberen zich te manifesteren. Dit veroorzaakt een enorme pressie in de U.S.A. welke onvermijdelijk, zij het langzaam, moet voeren tot sociale strijd en sociale verandering op een nieuwe manier, niet meer vanuit de organisatie, maar vanuit een situatie.

In het Sovjet-blok is de vrijheid van denken op het ogenblik bij de intellectuelen een belangrijke zaak geworden; de vrijheid om te zeggen wat men denkt bijvoorbeeld. Het is duidelijk, dat de bestaande machten alles zullen doen om dat te onderdrukken. Maar de gewone Sovjet-burger kan eigenlijk niet goed begrijpen waarom een bepaald schilderij, dat hij helemaal niet mooi vindt, gevaarlijk kan zijn voor de staat of waarom een bepaalde toespraak gevaarlijk kan zijn voor de staat. Hij gelooft niet, dat het communisme teniet kan worden gedaan door een communist alleen maar omdat hij kritiek heeft op bepaalde instanties. In het Sovjet-blok speelt

dit een zeer grote rol. Deze verdeeldheid zal ongetwijfeld ook in de komende jaren vele veranderingen afdwingen.

Dan hebben we Rood-China.

Hier bestaat een sterke verdeeldheid tussen degenen, die het messiaans maoïsme nastreven met verwaarlozing van alle materiële aspecten en degenen, die eigenlijk nog het meest voelen voor welvaart waarin het maoïsme ook meer stoffelijk beleefbaar wordt. Ook hier is een machtsstrijd gaande geweest. Denk maar aan de veroordeling van de vier van Peking en dergelijke dingen. Een strijd, die ook op dit ogenblik wel degelijk ondergronds bestaat. De voortdurende aanvallen op de bureaucraten die plaatsvinden via muurkranten, al hoort u daar niet veel van, bewijzen wel dat de bestaande machthebbers zeker niet het land en het volk volledig in de hand hebben en dat er andere groepen zijn die brutaal genoeg zijn om te spreken. En dit betekent ook in China de noodzaak om eerst een innerlijke eenheid te bereiken, omdat anders, wanneer er oorlog komt, men in ieder geval zijn macht zou verliezen.

Vrede is er op het ogenblik ondanks de conflicten, ondanks de situatie. De vrede van deze dagen is een schijnvrede, misschien voortgekomen uit de vrees van de machtigen hun invloed in de wereld te verliezen. Het werkelijke wezen van de vrede zou echter moeten zijn: de erkenning van ieders recht om te leven op zijn eigen wijze. De erkenning van de rechten voor een ieder om kennis te nemen van de leefwijze en denkwijze van een ander. Dit zal voorlopig nog niet worden bereikt.

Dit is een les die schijnbaar alleen politiek is. Het is niet politiek. Het is evengoed economisch en religieus. Het is eigenlijk een weergave van een situatie die de komende ontwikkelingen op de wereld - zeker in de eerste 15 jaar - bepaalt.

--:-

INWERKING UIT DE GEEEST.

De geest werkt natuurlijk ook in op de grote landen waarover we in het eerste gedeelte hebben gesproken. Het is heel duidelijk, dat elk daarvan op zijn eigen manier zal reageren. Er zijn een paar wonderlijke verschijnselen.

Als je een grote geestelijke invloed richt op de Ver. Staten, dan is er plotseling wel iemand die zich opwerpt als een soort messias. Over het algemeen worden in de Ver. Staten geestelijke invloeden ontvangen ofwel vertaald in zuiver kerkelijke termen, dan wel omgevormd tot een nieuw soort openbaringsgodsdienst en als het even kan met magische nevenbetekenissen.

Als je inwerkt op het Russische volk, dan zie je een heel ander verschijnsel. Daar valt namelijk de beïnvloeding uiteen in standen, zo gek als het moge klinken. Als je in Rusland een sterke geestelijke invloed richt op een bepaald gebied, dan valt op: arbeiders worden vroom en gaan weer kerkelijk denken, intellectuelen gaan zich plotseling bezighouden met parapsychologie en spiritisme, en degenen die aan het bewind zijn (de machthebbers) in zo'n gebied, worden plotseling erg onrustig en nemen doorgaans enkele maatregelen om de openbare orde te bevorderen, zoals b.v. het onderdrukken van dronkenschap.

In China blijkt dat het geheel van dergelijke invloeden wordt vertaald in een andere benadering van de medemens. Het wordt niet als een afzonderlijk godsdienstig denken naar voren gebracht en ook niet als een teruggrijpen naar het verleden zonder meer. Het is eerder een nieuwe mentaliteit waardoor binnen kleine groepen waar men onderling kritiek uitoefent er opeens een nieuwe toon klinkt, meestal van verdraagzaamheid of met een grotere nadruk op de verbondenheid in de groep en met het volk.

Als we ons afvragen wat de geest precies kan doen, dan moeten we dat eigenlijk van jaar tot jaar bekijken. Dat is niet een, twee, drie uit te maken. We weten uit de Wessak-bijeenkomst dat er een aantal mogelijkheden zijn. Eén van die mogelijkheden is wel het bevorderen van mystieke belevingen. Dit wordt aangeduid door een zeer sterke purperen golf. Dat betekent voor ons dat we de mensen kunnen helpen door hen tot een inderlijke beleving te brengen die ze eigenlijk niet helemaal begrijpen. De resultaten daarvan zullen ongetwijfeld heel eigenaardig zijn.

We denken hierbij aan schijnbare omwentelingen, aan mensen die in een klooster willen en dergelijke vreemde dingen. Het is in ieder geval zo, dat we aannemen dat met deze invloed, die bijzonder sterk is, een vernieuwing van denken tot stand kan worden gebracht. Een denken dat niet polariserend werkt. Dit zal waarschijnlijk bepaalde partijen in Nederland teleurstellen, maar polarisatie is er niet bij.

De nostalgie zal waarschijnlijk iets afnemen en andere vormen krijgen. Dat geldt voor Europa en voor elk ander gebied waarin die manifestatie van kracht mogelijk is.

Een andere factor die zeer opvallend was, was een negatief rood. Negatief rood is een geestelijke invloed waarvan je kunt aannemen dat de energie wegvalt. Het is een invloed die pulserend werkt, die voortdurend actief is. Ze toonde zich als een uitlopende spiraal. We moeten dus aannemen dat die kracht in de eerste paar maanden van groter belang zal zijn dan in het verdere deel van het jaar. Wat betekent dat nu?

Dat betekent b.v. een vastlopen van allerlei plannen in de Ver. Staten. Het betekent een terugvallen op oude bureacratistische maatregelen in de Sovjet-Unie. Het betekent in China het wegvallen van het momentum van ontwikkeling; de vernieuwing waarmee men daar bezig is, wordt afgeremd. In Nederland worden de meeste mensen onverschillig. In deze tijd is dat heel goed. Bij de verkiezingen is een zekere onverschilligheid misschien tevens een mogelijkheid om een beetje objectiever te denken. Voor de grote landen kan ik dat helaas niet zeggen.

Wij uit de geest moeten nu proberen met dergelijke invloeden te werken. Wat kun je er het best mee doen?

Als we te maken hebben met de Ver. Staten, dan moeten we goed uitkijken dat we niet teveel visioenen geven. Stel u eens voor, dat daar vijf of zes messiaanse bewegingen ontstaan die elk een radiostation voor zich weten te veroveren, dan is er binnenkort een binnenlandse oorlog tussen b.v. noord en zuid, en dat is niet de bedoeling. Neen, we moeten proberen om juist in de U.S.A. die afremming (de vermoedheid) te gebruiken. Daardoor kunnen namelijk ontwikkelingen, die op dit ogenblik tot conflicten dreigen uit te groeien even wat langzamer gaat stomen en dan blijft er tenminste iets positiefs van over.

In Rusland hebben we meer behoefte aan visionairen. Daar zouden een aantal innerlijke belevingen, ook van hoger geplaatsten, van groot belang kunnen zijn, zodat men dan een nieuwe visie krijgt van de wereld. Die verandering van visie is zeer belangrijk, omdat er een bureaucratistische omwenteling zal ontstaan in Rusland. De geest probeert dat nu te bevorderen. De traagheid hebben we daar niet zo hard nodig, zij het dan dat traagheid misschien kan worden toegepast in de z.g. wetenschapssteden, die voornamelijk in West Siberië liggen.

Gaan we naar China, dan moeten we ook weer erg voorzichtig zijn. We moeten daar de traagheid maar eens toepassen, vind ik. Visioenen moe-

ten we vooral geven aan de mensen in de buitenprovincies, want daar is het heel belangrijk dat de mensen weer gaan geloven dat ze iets kunnen bereiken (bij heel veel mensen is dat de laatste tijd weggevallen) en dat ze ook proberen terug te keren - ook erg belangrijk - naar de natuur. In bepaalde gebieden is men zozeer gaan trekken naar de industrie, dat daardoor niet alleen de voorzieningen met landbouwproducten in gevaar komt, maar ook het hele land mentaal gestoord raakt. Je kunt niet ongestraft van het ene levensritme naar het andere overstappen. Ik meen, dat we dat soort visioenen in die buitenprovincies nodig hebben en daarnaast de verträgende invloed zouden moeten gebruiken vooral rond de centrale bureaucratische organen. Op die manier kunnen we veel tot stand brengen.

U zult zich nu afvragen: wat is een visioen?

Een visioen kan van alles zijn. Maar als je daaraan een mystieke beleving vastknoopt, dan is het zeker dat dat een sterke emotionele omwenteling is. Je verliest even alle houvast in de werkelijkheid. Je zweeft ergens door het onbekende heen en ondertussen onderga je iets of je neemt iets waar. Dat waarnemen is altijd gevaarlijk. Als iemand visioenen gaat zien in die toestand, dan komt hij met allerlei zekerheden naar de werkelijkheid terug. Die zekerheden zijn dan afhankelijk van zijn eigen interpretatie daarvan, zoals iemand die een geestelijk contact heeft ook tot een eigen duiding ervan komt.

Ik heb eens meegemaakt, dat iemand die nog niet zo lang over was, geestelijk contact maakte met een dame en probeerde haar duidelijk te maken dat zij zich meer moest openstellen voor de wereld en minder egocentrisch moest zijn. Deze dame vertaalde dat in een persoonlijk bezoek van Jezus; wat ze bovendien weer vertaalde in een toch wel zeer persoonlijke manier van een-zijn met de kosmos, uitgedrukt in de mensen die binnen haar bereik waren. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Dat is gewoon gevaarlijk. Als je probeert de mensen die gevoelsbeleving te geven, dan moet je hun een vrede geven die ze in feite nog niet hebben gekend.

Vrede impliceert een mate van tevredenheid. Iemand, die vrede mystiek beleeft en terugkomt op de wereld, heeft het gevoel dat het er eigenlijk niet meer zo op aan komt wat er gebeurt. Innerlijk is hij zeker; en door die innerlijke zekerheid zal hij ook niet meer zo bang zijn voor alles wat buiten hem bestaat. Hij gaat er gewoon op af, als het nodig is. Hij kan de denkwijzen van anderen opeens aanhoren. Hij is niet meer bang gestoord te worden in zijn eigen formuleringen. En dat zou kunnen betekenen, dat wij met de mystieke belevingen dus het meest bereiken, indien het op emotioneel vlak blijft.

Daar waar visioenen nodig zijn, moeten het visioenen zijn die eigenlijk de disharmonieën duidelijk maken waarin de mensen leven. Als ze kunnen zien waaruit hun angst voortkomt of waardoor de conflictsituatie wordt wakker geroepen, dan zullen ze misschien ook geneigd zijn om er iets tegen te doen. Ik meen, dat je op die manier met visioenen heel wat tot stand kunt brengen.

Als u zelf ooit een visioen heeft gehad, zult u ontdekken hebben dat een visioen vaak in symbolen wordt uitgedrukt. Dit is iets wat gevaarlijk is. Als u namelijk een visioen in symbolen ziet, dan gaat u het zelf interpreteren. Die interpretatie kan dan juist of onjuist zijn, dat weet u niet, maar ze wordt zeer sterk beïnvloed door uw gevoelens t.a.v. de wereld. De een zal het zitten in de tram zien als iets prettigs, de ander als een verlies van rijkdom en belangrijkheid. Dus een visioen van zitten in de tram kan verschillend worden uitgelegd. Het zou in feite kunnen betekenen, dat u met anderen tezamen voertuiglijk bent voor een bepaalde ontwikkeling. Dat zou kunnen, maar niemand weet het. Daarom moeten dergelijke symbolische voorstellingen in mystieke visioenen zoveel mogelijk worden vermeden. We moeten dus proberen om fragmenten van feiten te laten zien.

De geest zal ongetwijfeld haar best doen om overal waar dit maar enigszins mogelijk is dergelijke visioenen te geven. Niet overal verwachten wij er

evenveel van. Een visioen aan Van Agt b.v. zal tot zending-sijver leiden. Een visioen aan Den Uyl betekent, dat hij zich bedreigd voelt en iets agressiever wordt, wat zijn vaderrol aanmerkelijk zou kunnen schaden. Geef je Wiegel een visioen, dan zegt hij: "Dit is natuurlijk wel waar, maar dan moeten we ook rekening houden met de democratische besluitvorming," en gaat hij toch zijn gang. Daar kun je dus niet veel mee bereiken.

Maar er zijn misschien mensen, die wel veranderd kunnen worden. Nu denk ik aan Mons. Gijzen. Mensen, die dus gevoelig zijn voor geesten, daar vaak mee verbonden zijn en die je met het tonen van wat er mogelijk is of wat er aan de hand is en een gelijktijdig beleven van een hogere harmonie ertoe kunt brengen hun eigen benadering van de mensheid wat te veranderen. Dat gaat natuurlijk beetje bij beetje. Het is niet een plotselinge bekering, maar daardoor zou in het klimaat van een bepaald bisdom in Nederland een wijziging kunnen komen. En als dat mogelijk is, dan moet dat ook mogelijk zijn bij heel veel mensen, die het heel goed bedoelen en die hooggeplaatst zijn al bekleden ze niet direct een ministerspost. Hierdoor de werkelijkheid dichterbij de mensen brengen is belangrijk. Dat is dan één van de mogelijkheden van dit jaar. Ook in andere jaren hebben we altijd gewerkt met de krachten die ons ter beschikking stonden.

Heel interessant kan het worden, als we bepaalde natuurverschijnselen kunnen voorzeggen. Dat is dan weer een andere manier van werken. In dit jaar zal ons dit alleen in bepaalde gebieden van het zuidelijk halfrond goed gelukken. Daar kunnen we wel directe waarschuwingen geven. Op het noordelijk halfrond gaat dat om bepaalde redenen niet zo goed, dat blijkt uit de kosmische invloeden van dit jaar.

Als je de mensen kunt zeggen: Dit gaat er gebeuren en het gebeurt, dan breng je hen plotseling in contact met een heel andere werkelijkheid. Ze gaan vertrouwen op hetgeen hun wordt doorgegeven. En als je de manier van doorgeven dan zo exceptioneel maakt dat ze niet hun eigen gedachten voor openbaringen kunnen houden, dan kun je ook daarmee heel veel bereiken. Ik vermoed dat daarmee o.a. in Afrika sterk gewerkt zal worden en ik geloof ook dat het invloed zal hebben op bepaalde veranderingen, die zullen plaatsvinden in Australië en Nieuw Zeeland.

Als we toch mystieke invloeden hebben, dan kunnen we er ook voor zorgen dat de mensen gaan dromen. Want de mystieke inwerking betekent een grotere gevoeligheid en gelijktijdig de mogelijkheid een groot aantal entiteiten onder een gemeenschappelijke noemer te brengen. Een voorbeeld: Als iedereen nu plotseling gaat dromen dat morgen lijn 23 niet rijdt en lijn 5 rijdt op de baan die normaal door lijn 7 wordt gereden, dan zal het feit dat dit gebeurt de mensen plotseling wakker schudden; dan gaan ze een beetje meer aandacht besteden aan hun onderbewustzijn. Ik meen, dat ze in de EEG daar ook wel behoefte aan zouden hebben.

Interessant kan het verder worden, als we de gevoelswaarden van de mensen ten dele kunnen veranderen. Die golf van traagheid waarover ik sprak (de spiraal), maakt het tot ongeveer oktober mogelijk om allerlei factoren, die verkeerd dreigen te lopen, uit te schakelen. Wij kunnen daardoor zorgen dat men pas op de plaats maakt op die punten waar ongunstige ontwikkelingen voor menselijk klimaat en voor geestelijke samenwerking optreden. Hiermee hopen we dus enorm veel te doen. Dat zal zeer waarschijnlijk voornamelijk worden gebruikt in bepaalde delen van West-Europa. We zullen daarnaast natuurlijk proberen om die invloed overal te gebruiken waar ze ons in staat stelt om ontwikkelingen af te remmen of de mensen tijd te geven zich eerst eens te bezinnen.

Een invloed die ook van belang is, maar volgens ons niet zo gunstig, is een sterke ontlading. Het was een naaldachtige straal van tamelijk giftig groen. Giftig groen heeft wel iets te maken met geloof en gemoedsleven. Maar als het zo giftig is, dan wijst het toch wel in de richting van verandering of vernietiging of geloofsstrijd. Op grond daarvan zou je kunnen aannemen dat mensen, die functies hebben als b.v. de Paus of die het

emotionele brandpunt zijn van een volk of een gemeenschap, wel eens uitgeschakeld kunnen worden. Je zoudt er verder uit moeten concluderen, dat er heel wat geestdrijverij een rol gaat spelen. Het zou mij niets verbazen, als de ondergang van de wereld in de tweede helft van die periode (waarschijnlijk van november af) heel duidelijk overal wordt verkondigd. Zoiets van: bereid u voor op het einde, want het licht staat al aan de hemel.

Als u verder rekening houdt met het feit, dat er ook stoffelijke kosmische stralen zijn waarvan de betekenis ons iets negatiever lijkt, dan kunt u misschien begrijpen dat we ons vooral moeten bezighouden met de grote landen en met wat zich daar afspeelt. Maar natuurlijk ook met een groot gedeelte van de mensheid om de negatieve effecten te neutraliseren.

Wat zijn die negatieve effecten die we uit de kosmos menen te moeten verwachten?

Een aantal stralingen die op 't zenuwstelsel van de mens inwerken. Overspannenheid, neiging tot hartklachten zullen daarvan de stoffelijke tekens zijn. Onsamenhangendheid van gedachtengang op mentaal gebied. Op geloofsgebied en geestelijke beleving een sterk wisselen tussen uitersten. Het ene ogenblik denk je: ik heb de duivel aan de lijn, het andere ogenblik denk je: het is de engel van God die tot mij spreekt. Toch is het een en dezelfde kracht en je beseft dat heel goed. Dit gepaard gaand met bepaalde lichamelijke bezwaren zou m.i. - en dat is gedurende 6 à 7 maanden zeker - leiden tot een vertraging van vele ontwikkelingen en gelijktijdig, als je dat op het juiste moment goed neutraliseert, tot ogenblikken van grote geestelijke helderheid. Zeer scherp inzicht in de situatie, in eigen mogelijkheden, in de ontwikkeling van eigen leven en in de contacten met de geest zijn mogelijk. Het resultaat daarvan kan indirect genezing zijn.

Wij kunnen ons voorstellen - en dat zal waarschijnlijk al in de komende 2 maanden zijn - dat zeer veel mensen die langdurige klachten hebben opeens, schijnbaar spontaan, genezen. Ze krijgen dan door de zenuwspanning soms wel last van iets anders, maar dit plotseling veranderen van een psychische toestand, die een fysieke weerspiegeling vindt, zou natuurlijk ook gebruikt kunnen worden, als het gaat om bepaalde hooggeplaatste personen. Daarom denken wij dat er een aantal hooggeplaatsten op het juiste moment even een beetje ziek kunnen worden, wat eveneens de tamelijk vredege ontwikkeling van het komende jaar bevordert.

Dat er nogal wat twist zal zijn, heb ik ook wel voorzien in deze uitstraling. Ik kan nu natuurlijk niet alle gegevens verstrekken en juist interpreteren. Wij hebben een paar golven gezien waarin wonderlijk genoeg een wisseling van goud en rood voorkomt. Het rood niet alleen in negatieve, maar ook in positieve waarde. Je zoudt moeten aannemen dat er met enorme kracht zal worden gewerkt aan het bereiken van compromissen, maar ook aan het vinden van een nieuwe innerlijke oriëntatie of gerichtheid voor zeer veel mensen waarbij echter altijd weer een negatief aspect even een rol gaat spelen. Voorbeeld:

De visserijkwestie. Onder deze invloed is het heel waarschijnlijk dat de visserijkwestie schijnbaar wordt geregeld waarbij de regeling echter wordt verstoord door het optreden van verschillende belanghebbenden, waarna plotseling enkele denkers nieuwe denkbeelden beginnen te lanceren die ten slotte zo algemeen worden aanvaard dat daardoor toch weer een meer positieve regeling kan worden bereikt. Dat is een stoffelijk aspect.

Geestelijk zou je het als volgt kunnen zien: Er is een geestelijk probleem. Dit probleem lost zich plotseling op. Je hebt het gevoel: nu heb ik de kosmos vlak bij. De geest zal alles voor mij doen. Dan komt er een ogenblik dat je moet proberen die kracht te gebruiken. Je moet dan kiezen. De keuze kun je moeilijk maken. Op het moment, dat je de keuze maakt, ben je in conflict met jezelf en daardoor zul je die kracht in eerste instantie meestal niet juist gebruiken. Je zult zelfs proberen om het dan maar

op een andere manier te doen. Dat lukt ook niet. Dan komt er een nieuwe golf die je doet beseffen, dat die strijdigheid in uiting helemaal niet noodzakelijk was, dat je die kracht zult kunnen gebruiken voor een doel waarin beide oorspronkelijke denkbeelden voldoende verenigd zijn, zodat je dus toch iets kunt doen. En dan krijg je wel resultaat.

Als we deze dingen zo overzien, dan trekken we daaruit de conclusie dat het een eigenaardig jaar wordt.

Wat de politiek betreft, verwachten we een paar vreemde bokkesprongen o.a. van Japan. Maar geestelijk gezien verwachten we vooral verwarringen die de mensen dichter bij elkaar brengen. U heeft het wel eens gezien: wanneer mensen in moeilijkheden zitten en ze erkennen dat van elkaar, dan gaan ze samenwerken. Ik meen, dat dat ook geestelijk van groot belang is.

Ik denk, dat we heel veel groepen zullen zien van geestelijke oorsprong, zoals theosofische, spiritistische groepen, Loges evenals bepaalde kerkelijke groepen, die plotseling beseffen: we hebben toch iets gemeenschappelijks; we kunnen tezamen iets van een geestelijke werkelijkheid manifesteren. Indien dat kan gebeuren, is het zelfs mogelijk dat hierdoor zelfs in landen als Italië heel grote veranderingen op zeer korte termijn zullen plaatsvinden en dat de mensen vooral anders gaan leven en denken.

Het is verder voor mij wel duidelijk dat in dit jaar heel veel extreme groepjes in moeilijkheden zullen komen. Juist degenen die extreem denken en al het andere plegen af te wijzen, zullen hierdoor allerlei verschijnselen ontmoeten waarmee ze geen raad weten. En dat betekent voor hen zelf een zeer grote belasting. Het zenuwstelsel wordt in bepaalde tijden van het jaar toch al onder druk gezet. Zij zullen daardoor dus vaak tot excessen overgaan en we hopen dat dat bij het merendeel het geval zal zijn in een tijdelijke daadloosheid terugvallen waarin ze hun houding en denkbeelden gaan herzien.

De eindconclusie, voor zover die op dit ogenblik te trekken valt, is wel dat we het komende jaar toch wel moeten rekenen op een vergroting van harmonische mogelijkheden tussen de mensen, ongeacht de schijnbare uiterlijke verscherping van tegenstellingen tussen de groepen. Samenwerking staat toch wel in het banier.

Wij hebben geprobeerd dat op de hele wereldsituatie te projecteren. Er zijn nu nog maar enkele conclusies bekend. Die geef ik u even:

1. Er zijn wel sterke wisselingen in de internationale verhoudingen, maar algemeen gezien wordt de verhouding in feite beter, omdat men op vele terreinen tot samenwerking komt. Dit zal ook betrekking hebben op natuurrampen, maar daarnaast ook op bepaalde handelsaspecten. Men zal elkaar vaak van het noodzakelijke gaan voorzien zonder daarbij het winstprincipe volledig te hanteren.
2. Een aantal belangrijke personen, vooral op geestelijk gebied en daarnaast enkele politieke leiders, worden op tijd uitgeschakeld of tijdelijk op non-actief gesteld. Hierdoor worden veel spanningen voorkomen; wat meer is, hierdoor wordt het mogelijk om op een nieuwe manier samen te werken of op een nieuwe manier eigen ontwikkeling te hergroeperen. Vooral de hergroepering in de maatschappij zal in vele gevallen hierdoor gediend zijn.
3. Voor de grote staten betekent dit zeer zeker dat men - zij het aarzelend - althans bepaalde delen van de bewapening gaat beperken en dat men daarbij zal proberen om eigen denkbeelden juist uit te dragen. Strijd zal er blijven bestaan, zij het ondergronds tussen alle grote mogendheden, dat is duidelijk. Er zal een voortdurende strijd zijn tussen de verschillende denkrichtingen ook in het komende jaar, dat is niet te vermijden. Maar men zal meer oog krijgen voor hetgeen men desondanks tezamen kan bereiken. Het zou kunnen betekenen, dat het einde van het jaar 1978 een aanmerkelijke verbetering te zien geeft voor zeer veel landen in zowel economisch als mentaal opzicht.
4. Men rekent erop dat een aantal nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen worden gedaan. Men neemt aan dat een aantal nu geldende en

schijnbaar door de wetenschap onderstreepte opvattingen hierdoor ontkracht zullen. Dat zou weer kunnen betekenen dat althans op bepaalde punten de wetenschap ook een nieuwe, meer met geestelijke waarden betrokken richting gaat inslaan.

Ik hoop, dat u met deze samenvatting, die een aardige aanvulling vormt voor hetgeen in Cursus I al is gezegd t.a.v. de Wessak genoeg zult nemen en dat u daaruit zelf de conclusies zult trekken dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen. Als u maar probeert om zelf harmonisch en rustig te blijven, u niet teveel laat hinderen door moedeloosheid of zenuwspanningen, dan zult u al die andere verschijnselen - inclusief vermoeidheid, bepaald sociale moeilijkheden - heel goed kunnen overwinnen. En als u dat kunt, dan kunt u ongetwijfeld ook de kracht opbrengen om anderen langs geestelijke weg een beetje te stimuleren, zodat ook zij rustiger worden en ook zij grotere krachten bereiken.

-:-

F E E S T.

Een feest is een dag waarop het ongewone heerst. Feest is een dag waarop je denken anders is dan anders. Feest is een dag waarop het leven er anders uitziet. Elke dag kan een feest zijn, als je innerlijk maar steeds openstaat voor alle krachten die er zijn, voor alles wat zich openbaart.

Je kunt een feest natuurlijk ook traag beleven, zoals Nederland vandaag heeft voortgezeurd met de herdenking van zijn bevrijding, die eigenlijk niet eens herdacht werd. Je kunt bezig zijn met het feestelijk herdenken van alles wat je had willen zijn en nooit bent geworden. Je kunt het feit vieren dat je weer een jaar ouder bent geworden zonder je af te vragen wat je met het jaar dat nu begint kunt doen. Dat zijn geen echte feesten.

Een echt feest is het ogenblik van ontruktheid. Feest is het ogenblik, dat de zon de wereld omtovert. Feest is het ogenblik dat de ziel ademhaalt in de oneindigheid en even vergeet dat er stoffelijke bezwaren bestaan. Werkelijk feest is het besef van de luister waarin je leeft, ondanks alle schijnbare eentonigheid en eenzijdigheid. Feest is iets wat je beleeft, als je de hogere werkelijkheid van je eigen wezen beseft. Dat de mensheid dat feest ooit moge vieren is mijn diepste wens.

Ik hoop, dat eens de mensen tezamen kunnen staan, kijkend naar het lichten van de hemel en tegen elkaar zeggend: "Wat is deze schoonheid overweldigend," en kunnen vergeten dat er strijd is.

Ik hoop, dat de mensen eens de dromen van eigen gelijk en meerwaardigheid zullen vergeten in het aanschouwen van het opgaan van de zon. En overspoeld door de prille kleuren die scherper en sterker beginnen te worden, ademhalend zeggen: "Alles vernieuwt zich, ook ons wezen. Laat ons onze geschillen vergeten." Dat zou feest zijn!

Misschien zal er eens een feest beleefbaar zijn voor de mens die zegt: "Ik heb in mijn leven gedaan wat ik kon. Ik ben geweest zo goed als ik kon zijn. Ik heb waargemaakt wat voor mij misschien onvermijdelijk was, maar dan toch wel zo eerlijk als het mij mogelijk was. En nu komt de schaduw waarin ik even rust."

Wat is het een feest te mogen rusten in de zekerheid, dat morgen een andere zon opgaat en een andere lichte en glorierijke wereld voor je openligt. En ook dat wens ik elke mens toe. Want leven is een feest, als de angst vergeten is, als het isolement is verbroken, als de vreugde die toch de kern is van alle bestaan, kan uitbreken in een voortdurend nieuwe erkenning van alles wat is.

Het werkelijke feest is altijd het vreugdige besef van het anders zijn vandaag; dat ben je morgen vergeten.

:--:

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN
mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

M A A N D B L A D.
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

JUNI 1977.

22e jaargang.
nummer 8.

KOSMOLOGIE.

De mens in de kosmos

CI blz. 99

Het wezen van kosmische krachten

CI " 106

DE WERELD IN WORDING

Openbaringen

CII " 91

Samenhangen

CII " 99

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

DERDE BLOK.

B.

DE MENS IN DE KOSMOS.

Er is altijd een relatie geweest tussen de mensheid en de kosmos. Reeds in het allereerste begin van menselijk bewustzijn op deze planeet zijn er verbindingen geweest zowel met geestelijke sferen als ook verschillende malen met de vergevorderde rassen uit de ruimte.

De mensheid heeft zich langzamerhand ontwikkeld. Er komen meer en meer openbaringen, er komen verhalen, er komen geloofssoorten en vooral beïnvloedingen van het menselijk denken. Als wij de invloed van de kosmos op de mens willen bezien, dan zullen we daar moeten beginnen.

Wanneer de mens normaal dierlijk en instinctief leeft, dan leeft hij in velerlei opzichten niet verschillend van het dier. Zijn capaciteit en handelingsbekwaamheid zijn iets groter, maar voor de rest wordt hij geleefd door zijn instincten.

Dan komen de eerste leraren, de eerste meesters en zij maken de mens duidelijk, dat hij kan afwijken van dit patroon. Het is mogelijk om zelfstandig te leven. Men hoeft zich niet zonder meer door de natuur en de ritmen daarvan te laten beheersen. Deze zelfstandigheid houdt ook in, dat men een zeker meesterschap gaat tonen t.a.v. de dieren die er dan zijn, dat men daarnaast ook meer georganiseerd gaat optreden.

Er is een taal, er is overleg. Dat is het eerste begin. Vanaf dat ogenblik is de mens een wezen dat in zich de mogelijkheid heeft zijn gehele wereld te overzien, ook als er veel onbekend blijft. Telkenmale treden er weer kosmische krachten op om openbaringen te geven; de mens te leren b.v. landbouw te bedrijven, hem duidelijk te maken hoe hij zich in de wereld moet gedragen, de menselijke relaties telkenmale weer scherper te stellen. Dan is er voor die mens toch hoofdzakelijk sprake van een verandering van inzicht in en overzicht van de wereld.

Een kosmische mens kan niet beperkt worden door wat men noemt menselijke wetten. Dat klinkt wat vreemd in uw wereld waar alles door wetten wordt geregeld, maar toch is het waar. Er bestaan namelijk geen regels, die dermate kosmisch zijn dat ze voortdurend van kracht blijven. Wat op het ene ogenblik goed is, kan op het volgende ogenblik kwaad zijn. Wat op dit ogenblik juist is, is op het volgende ogenblik onjuist. Daardoor krijgen we een vreemde tweeslachtigheid in de gedragingen, ook van de grote leermeesters, van degenen die godsdiensten hebben gesticht.

Altijd weer zie je tegenstellingen waarvan je je afvraagt waarom eigenlijk? Om een enkel voorbeeld te geven:

Jezus treedt nu niet bepaald zachtzinnig op in de tempel wanneer hij de handelaren en de wissellaars eruit zweept. Diezelfde Jezus is tot tranen toe ontroerd door de dood van Lazarus. Hij wekt hem inderdaad tot leven. Dus eigenlijk zijn die tranen verspild, zou je kunnen zeggen. Deze tegenstrijdigheid is, geloof ik, kenmerkend voor de mens die zich kosmisch bewust wordt. De toestand van het ogenblik is de toestand die je

leeft. Al datgene wat morgen komt, kan alleen volgens de maatstaven van morgen worden beoordeeld, nimmer aan de hand van hetgeen je nu op dit ogenblik overziet. Zo is ook gisteren niet meer te beoordelen aan de hand van hetgeen je vandaag weet. Gisteren is zichzelf genoeg en het enige wat je daarover moet weten is: heb ik volgens mijn beste weten juist gehandeld?

De mens kan ook dromen. De eerste dromen hebben voornamelijk betrekking op hooggeplaatsten, op belangrijke personen, voorouders die blijven voortbestaan en raad kunnen geven middels sjamanen en tovenaars. Later worden het vorsten en koningen, die een eeuwig bestaan hebben en uitverkoren. Nog later misschien degenen die in staat zijn geweest hun lichamen op de juiste wijze te laten balsemen, te laten verbranden of door dieren te laten consumeren, want dat verschilt nogal eens.

De eeuwigheid komt dichterbij. Als we te maken krijgen met Griekse filosofen, maar ook met Jezus van Nazareth, met de Prins Siddhartha Gautama Boeddha, dan worden we geconfronteerd met een soort eeuwigheid die er voor iedereen is. Wij leven in de eeuwigheid, ook wanneer we de tijd nog ervaren.

Het is een heel belangrijke verandering, want hierdoor wordt het leven zelf eigenlijk minder belangrijk. Wat er gebeurt, gaat voorbij. Je kunt niet zeggen: de wereld is verantwoordelijk voor mij. Je bent verantwoordelijk voor jezelf. Je kunt niet meer uitroepen: ik doe alleen datgene wat men mij zegt te doen, want het gezag is maar een voorbijgaande kwestie. Je eigen wezen is een blijvend geheel.

Op deze manier worden leerstellingen gegeven waarin mededogen, naastenliefde en rechtvaardigheid een grote rol spelen. Zo worden bepaalde kwaliteiten en eigenschappen aan de mens voorgelegd die hij niet geheel kan verwezenlijken. Het is het proces van openbaring, het kenbaar maken van bepaalde mogelijkheden en noodzaken waaruit de mens dan later zijn eigen conclusies moet gaan trekken. De verandering is tamelijk groot.

Als we zien hoe de wereld in de nu toch wel christelijke era denkt en handelt, dan is de mens niet meer te vergelijken met de mens van het jaar nul. En als we kijken naar de wijze waarop deze mensen zich hebben ontwikkeld tot een totaal nieuwe samenleving, dan blijkt ook dat er geen enkele vergelijking meer mogelijk is, zelfs met de samenleving van 1500 à 1600.

Het gedrag van de mens verandert. Toch blijven in hem zijn begeerten, zijn hartstochten, zijn angsten wel gelijk, want de mens is en blijft lichamenlijk dierlijk. Daar kan hij niet aan ontkomen. Omdat hij echter alles een nieuwe intentie, een nieuwe waarde geeft, mentaal daarvoor een totaal nieuwe wereld schept, bouwt hij eigenlijk voor zichzelf het onbestaanbare op.

Een wereld als de huidige zou een paar honderd jaar geleden nog onbestaanbaar zijn. Wanneer Malthus komt met zijn predictie over de overbevolking van de wereld, dan is dat een voorspelling die is gebaseerd op de middelen maar ook op de mentaliteit van de periode waarin hij leeft. Op dit ogenblik verandert dat alweer. Als we kijken naar de predicties van b.v. de Club van Rome, dan zien we dat die ergens wel waar zijn, indien wij blijven stilstaan en alleen bepaalde aspecten zich ontwikkelen. Maar in de totale ontwikkeling van de wereld verandert dat. Dit zijn zuiver stoffelijke zaken, daarvan ben ik mij bewust, maar ze hangen weer samen met de kosmische ontwikkeling

De mens moet leren om over de grens van het mogelijke heen te kijken. De mens moet zich verder ontwikkelen totdat hij het bovenzinnelijke en het bovenredelijke binnen het bereik brengt van zijn eigen kenvermogen en zijn vermogen om te werken. Deze ontwikkeling valt in de laatste periode in enkele fasen uiteen. Ik geef u de laatste 3 fasen en vervolg met de waarschijnlijke 4e fase, die verwezenlijkt gaat worden.

1e fase.

Allereerst hebben we te maken met de mens die zichzelf identificeert met bezit en positie. Hiervan zijn er nog velen over in deze dagen. Deze mensen denken niet aan hun medemens. Ze denken eigenlijk niet eens aan het leven als zodanig. Ze denken in de formules van hun eigen belangrijkheid. Hun gehele voelen en denken is gebaseerd op het waarmaken van dat-

gene wat zij goed en bewonderenswaard vinden. Het is typerend voor de ridderlegenden dat we daarin worden geconfronteerd met mensen die het goede doen, alles daaraan opofferen, uittrekken om goed te doen in de wereld en gelijktijdig slachtoffers maken bij de vleet.

In diezelfde periode vinden we mensen, die bezittingen bijeen garen in de naam van God of van een zakelijk belang, die grote handelscompagnieën stichten en gelijktijdig menen zo Gods wil te doen, ofschoon zij hun rijkdommen alleen kunnen vergaren ten koste van de armen.

2e fase.

De periode van de rede en de redelijkheid.

De mens maakt zichzelf tot maatstaf van het mogelijke. Datgene wat niet door de rede verklaard kan worden, dus aan de hand van bewijsbare gegevens, aan de hand van aantoonbaar juiste beredeneringen, bestaat niet. Er moet worden gezocht naar een nieuwe weg. In die weg (die leer) echter wordt het woord "naastenliefde" weliswaar vervangen door "solidariteit", maar het blijft bestaan. In de golven van wreedheid van de Franse Revolutie b.v. is ook kenmerkend de enorme samenhang tussen groepen mensen. Zij verdedigen elkaar ten koste van alles. Zij komen voor elkaar op, en wat meer is, ze zijn zelfs bereid hun vroegere tegenstanders in dit mededogen, dit medegevoel te betrekken.

In deze fase leert de mens denken. Het is niet alleen maar leren lezen. Het is wel degelijk ook beredeneren, overzien, in jezelf een beeld vormen van je wereld en alle verschijnselen toetsen aan het gekende. Deze periode van toetsing gaat al snel voorbij omdat men het geheel van de getoetste wereld nu a.h.w. wil veranderen volgens het beeld van eigen mogelijkheid.

3e fase.

We krijgen een periode waarin enorm veel uitvindingen worden gedaan en waarin bovenal -- en dat is het belangrijkste van alles -- uitvindingen worden omgewerkt totdat ze praktisch hanteerbaar zijn. De wereld stort zich in de techniek van het leven, de techniek van bewerking en beheersing van de materie. Ze zou dezelfde processen ook willen toepassen op een geestelijke ontwikkeling.

Deze fase is nu praktisch ten einde. De mens van vandaag wordt geconfronteerd met de noodzaak om zijn beeld van de wereld aan te passen aan het beeld van de wereld van andere mensen. Je kunt niet meer de mensheid zonder meer een ideaal opleggen, je kunt hun geen geloof meer verkonden zonder dat zij zich een eigen oordeel daarover gaan vormen, zonder dat zij op hun manier gaan reageren.

De beheersbaarheid van de massa is eveneens ten einde gekomen. Je kunt niet leuzen en geweld de massa niet meer onbepaald in bedwang houden. Je kunt de mensen niet meer wijsmaken dat het goed is te luisteren naar wijzaren. Ieder wil zijn eigen wijsheid en zijn eigen leven. En dat betekent dat er reeds heel veel banden in deze tijd sneuvelen. Ik wil hier wijzen op een andere benadering bij velen van de seksualiteit, een andere benadering van bezitsrecht, een andere benadering van medemenselijkheid. Als je deze zaken goed samenvat, dan kom je tot de conclusie dat de verdere ontwikkeling er een moet zijn waarin de mens volledig vrij is. De mens is niet meer bezit van een ander en hij bezit geen andere meer. Hij is geen meester van bepaalde eigendommen. De eigendommen zijn in feite alleen naar gebruikswaarde geworden. De mens, die zich zo verder ontwikkelt, moet grijpen naar diepere innerlijke bronnen en waarden, omdat hij kracht nodig heeft om het juiste te zien.

Het Nu is niet zo direct kenbaar, als je niet gevoelig bent. De gevoeligheden van de mens moeten dus groter worden, maar gelijktijdig moet hij daardoor zijn banden steeds minder sterk maken. Die banden zijn voor hem persoonlijk bestaande banden, geen banden meer die voor anderen kunnen gelden. Ik weet wel, dat dit sommige mensen een beetje vreemd in de oren

klinkt: Helemaal geen banden meer? Waar komen we dan terecht? Wat zal deze anarchie betekenen? Maar het is geen anarchie, omdat een ieder in zijn eigen vrijheid wel degelijk een relatie erkent met anderen en die relatie voor hem als een persoonlijke erkenning, ervaring en verplichting een rol speelt in zijn bestaan.

De kosmische mens zegt niet: de wereld moet zo zijn. Hij zegt: ik moet zo zijn.

De kosmisch bewuste mens zal ook niet meer spreken over begrippen als naastenliefde e.d., want deze zijn vanzelfsprekend. Ik kan niet leven, indien ik het leven niet liefheb. Het leven manifesteert zich in mijn naasten, in degenen met wie ik contact heb. Eerlijkheid en rechtvaardigheid spelen natuurlijk een rol, maar ze kunnen niet meer worden uitgedrukt in een juistheid van feiten zonder meer. Ze betekenen een benadering waarbij het eigen "ik" zichzelf oprecht kenbaar maakt aan anderen, zonder terughoudendheid, zonder achterdocht, zonder trots.

4e fase.

De kosmische mens van morgen is een mens die organisaties alleen erkent op een volkomen vrijwillige basis. Het is er een, die grenzen niet meer kan erkennen, omdat de grens kunstmatig is en niets te maken heeft met zijn eigen wezen of met de werkelijkheid van de wereld waarin hij leeft.

Dat deze ontplooiing wordt voorafgegaan door een Wereldleraar en een Wereldmeester, waarvan wij mijns inziens tot op heden eigenlijk te weinig merken in openbaringen, dus in kenbaar wordende geschriften, staat buiten twijfeld. Misschien is het wel de angst om weer een godsdienst te scheppen; weer een afzondering van de mensheid waardoor de leerlingen van deze Meesters worden gedreven in deze tijd. Wij moeten echter naar de verbondenheid op basis van absolute vrijheid. Op deze manier ontplooit zich langzaam maar zeker - ook in de mensen - het besef van mogelijkheden.

Zeker, het leven in de ruimte raakt wat verder van je af.

Als je hebt geconstateerd dat er enig leven is op Mars ook al wordt dat nu nog ontkend, als je hebt ontdekt dat er op Venus wel degelijk bepaalde celvormen bestaan en dat er zelfs ook in een kunstmatig milieu hoger georganiseerde wezens zijn, dan zegt dat niet veel. Je zoudt vele lichtjaren ver in de ruimte moeten gaan om bewoonde werelden te vinden en andere beschavingen. Maar de mens voelt aan dat ze er moeten zijn. Hij peilt de ruimte, hij doet vaak het bijna onmogelijke om een contact te krijgen met de oneindigheid (de ruimte waarin hij leeft) en gelijktijdig zoekt hij innerlijk naar een contact met de grotere wereld waarvan hij eveneens aanvoelt deel uit te maken.

Het is in deze tijd helemaal niet zo dwaas meer om contact te zoeken met geesten. Eens was dat anathema (vloek). De mens van heden gebruikt zijn wonderbaarlijke gaven zonder er misschien bij te denken. En dan denk ik niet in de eerste plaats aan een mens als Uri Geller en vele anderen die soortgelijke fenomenen kunnen tonen. Dan denk ik allereerst aan de doodgewone mensen, die zonder dat ze het weten hun omgeving en voorwerpen beïnvloeden. Er zijn zoveel van die voorbeelden.

Er zijn mensen die b.v. zoetjes gebruiken. Het wonderlijke is, dat als ze zo'n busje zoetstof hanteren er net zoveel tabletjes uitkomen als ze nodig hebben, elke keer weer. Ze hebben het altijd raak. Onbewust selecteren ze. Zo zijn er mensen in deze tijd die afwijkingen in een verkeerspatroon aanvoelen en automatisch, wanneer er zich een file vormt verder op de weg die ze nog niet kunnen zien en waarvoor geen waarschuwing is, zeggen: ik kies hier maar een bijweg. Ze weten misschien niet waarom, maar ze doen het. De mensen moeten wel gevoelig geworden zijn. Ze moeten rekening houden met allerlei waarden en factoren die niet meer verstandelijk uitdrukbaar zijn in zuiver stoffelijke termen.

De mens wordt zich bewust van de krachtstroom die zijn leven beheerst. En dat is niet alleen maar een kwestie van acupunctuur. Het is wel degelijk ook een besef van al die wonderlijke stralingen en uitstralingen die er zijn.

En zo de redelijke mens enige ondersteuning kan vinden in de Kirlian-fotografie, dan is het toch wel zeker alleen maar een aanduiding van datgene waarmee menigeeen al rekening houdt.

Het wekken van sfeer, het wekken van suggesties. De wereld wordt ermee overspoelt. De mens grijpt uit - nog niet volledig bewust van wat hij doet - naar een andere wereld, één waarin de gevoeligheden van de mens ook zijn verhouding tot zijn medemensen helpen bepalen op grond van hetgeen hij zelf voelt als verplichting tegenover de mensheid, tegenover de geest, tegenover God. Het is deze ontwikkeling van de kosmos in de mens waardoor zijn harmonie met de kosmos buiten hem langzaam zal kunnen groeien.

Het is op het ogenblik nog niet zo dat de mensen vrede kennen. Vrede is een illusie. Vrede is een leuze voor een ieder die haar buiten zich zoekt te verwezenlijken. Alleen wie in zich die innerlijke diepe rust vindt waardoor hij het leven kan aanvaarden, weet misschien enigszins wat vrede kan zijn.

Oorlogen dreigen nog steeds en zullen de wereld blijven bedreigen. Strijd tussen allerlei groepen is onvermijdelijk. Maar daar achter schuilt ook nu reeds een onrust: het niet meer kunnen en willen aanvaarden van hetgeen er op de wereld uiterlijk gebeurt.

Als ik spreek over de mens in de kosmos, dan spreek ik over de mens die in zichzelf de kosmos opbouwt. Misschien als een droomwereld, misschien als een vage hunkering. Hij bouwt in zich iets op wat hij nog niet kan overzien, maar overschrijdt steeds meer de beperkingen van zijn dierlijk stoffelijk bestaan; en dat is het belangrijkste.

Het kost mij weinig moeite om u hier een groot aantal Meesters uit het verleden en uit deze tijd voor ogen te stellen en u te vertellen hoe op het ogenblik zeven grote ingewijden op aarde actief zijn om allerlei kleinere ingewijden te leiden zodat er een nieuwe geestelijke ontplooiing van de mensheid mogelijk is. Maar wat heb je daaraan? Wat heb je aan dergelijke verhalen, als je niet begrijpt waar het om gaat?

Mens en kosmos zijn één. Maar eerst wanneer die eenheid wordt beseft en in de mens beleefd, zodat grenzen en beperkingen voor hem wegvallen en gelijktijdig zijn bewustzijn openstaat voor een totaliteit van geestelijke en stoffelijke waarden, kan de mensheid verdergaan.

Er is een tijd geweest dat lichaamskracht het belangrijkste was. Een sterke man was ontzettend veel waard. Tegenwoordig is het vooral de man die machines kan bedienen. En wie zegt ons, dat niet binnenkort de werkelijk belangrijke mens degene zal zijn die geestelijke energieën weet te gebruiken, die levensenergieën weet te leiden en te kanaliseren op de juiste manier, die vanuit zich krachten weet te projecteren op de juiste wijze? Het is een wereld waarin het niet-wetenschappelijke, het niet geheel redelijke een steeds grotere plaats inneemt.

Ik weet het, je kunt heel veel dingen terzijde schuiven en zeggen: ze zijn onbelangrijk. Nog steeds zegt de astronoom dat de astroloog gek is. Toch kun je aan de hemel wel degelijk aflezen welke invloeden er in de kosmos heersen. En invloeden betekenen voor de mens beïnvloeding, nog wel. Maar een mens, die weet dat die beïnvloeding bestaat en bewust deze ontvangt, kan zich aan een groot gedeelte daarvan onttrekken. Hij heeft een vrijere keuze, een vrijere mogelijkheid. Die mens moet er komen. De mens, die eindelijk in staat is zich van zijn dierlijke dwangneurosen te ontdoen. Niet verloochenend dat hij een stoffelijke mens is, maar innerlijk levend in een wereld die groter is dan de stoffelijk, zodat dit een begeleidend verschijnsel wordt dat je eventueel kunt richten en bedwingen zoals je noodzakelijk acht.

Elke mens leeft in het heden. Hij moet in het heden proberen om op de juiste wijze zijn bestaan vorm te geven. Het is niet wat je morgen doet, het is wat je nu moet doen. Wat je nu doet, bepaalt wat er morgen zal zijn. Niet wat je nu denkt dat er morgen gaat gebeuren, want dat verandert toch weer. Het is het heden en de reactie op de invloeden die op dit moment bestaan, het bewust hanteren van de mogelijkheden die op dit moment aanwezig

zijn waardoor je je mens-zijn waarlijk bewijst in meer kosmische zin.

Je kunt leven, natuurlijk. Je kunt je laten leven, maar je moet verder. In de kosmos bestaat alles in een wonderlijke goddelijke regemaat. De banen van zonnen en sterren zijn vastgesteld, maar ze vloeien voort uit hun wezen, hun massa, hun beweging, uit de omzettingsprocessen die zich in hen afspelen.

Planeten komen op en sterven. En ook deze bewegen zich volgens regels. Maar niet volgens regels welke voor die ene planeet, voor die ene zon zijn vastgelegd. Neen, het is een kosmisch geheel. Men spreekt wel daarover als: een melodie der sferen. Het is een harmoniëren van al het zijnde. Dat kun je zelfs in de kosmos constateren. Dit harmoniëren betekent dat elke verandering - waar die ook plaatsvindt - elders aanpassingen teweeg brengt zodat het geheel zijn eigen harmonie bewaart.

In de mens is eenzelfde relatie te scheppen of te zien tussen de verschillende factoren waaruit zijn wezen is opgebouwd. In hem is die lichtende kracht die het hoogste Ego is. In hem zijn de verschillende geestelijke voertuigen elk met hun eigen visie, hun eigen benadering van het bestaan. In hem zijn lagere voertuigen en ten slotte heeft hij ook dat stoffelijk dierlijke mentaliteitselement in zich. Al deze moeten functioneren zodat het geheel in harmonie blijft. Het beeld van de kosmos en de kosmische harmonie moet worden weerspiegeld in de werkelijkheid van het totale Ego dat zich nu op aarde Mens noemt.

Het zal nog lang duren voordat dit geheel verwezenlijkt is, dat is duidelijk. Maar het is eveneens duidelijk dat de fase, die op dit ogenblik reeds is aangebroken in die richting voert.

Vaak vinden wij in dit zoeken naar de nieuwe vrijheid, de nieuwe innerlijke eenheid, excessen. Wij zien mensen, die zich vastklampen aan droombeelden, die nooit geheel verwezenlijkt kunnen worden. Maar dit zijn begeleidingsverschijnselen. Het is een onevenwichtigheid waarbij men nog niet heeft begrepen dat alles moet samenlinken, alles een eenheid moet zijn.

De mens kan werkelijke vrede bereiken, indien hij in zich die volledige harmonie heeft, want dan kan hij al zijn krachten gebruiken, dan kan hij het geheel van zijn kenvermogen gebruiken om een harmonie tot stand te brengen met al datgene wat er buiten hem bestaat. Waar die harmonie niet mogelijk is, kan hij zich voor elk contact afsluiten. Die kant gaat het nu langzaam aan uit.

De mens gaat begrijpen dat de kosmos meer omvat dan alleen maar wat stoffelijke gaten in de ruimte die niet definieerbaar zijn. Integendeel, de ruimte is een kunstwerk; een concept waarin de perfecte harmonie door vreemde wetmatigheden in stand wordt gehouden. Hij zal gaan begrijpen dat zijn eigen "ik" op een gelijksoortige manier moet reageren. Hij zal moeten erkennen dat er dingen bestaan die niet kenbaar zijn. De zwarte gaten van de ruimte misschien; die vreemde punten waarin alle licht schijnt te verdwijnen. Hij heeft ze zelf in zich. Hij heeft in zich de ster, de stralende radioactieve wolken die signalen op radiofrequenties uitzenden over ongetelde lichtjaren. Hij heeft bepaalde punten, die voortdurend signaal geven en die je toch niet kunt definiëren, die je niet redelijk kunt vaststellen. Hij zal gaan begrijpen dat dit onbekende in zijn wezen erg belangrijk is, omdat hij bepaalde dingen absorbeert en projecteert naar het onbekende, maar gelijktijdig uit dit onbekende op een wonderlijke wijze boodschappen terugontvangt. Misschien zou je het zo moeten zeggen:

De kosmos leert de mens dat het niet voldoende is om je als punt te beleven en te bewegen volgens een bepaalde kringloop, maar dat het belangrijk is de kringloop te kennen en te beseffen hoezeer de verplaatsing van je bewustzijn langs die lijn in wezen alleen naar een aanduiding is van de belevingen, die tezamen toch het geheel vormen dat je bent. Het is het zoeken naar totaliteit.

Ik voorzie, dat juist dit alles in de komende tijd heel wat strijd en moeilijkheden zal brengen. Het is onvermijdelijk. Er zullen mensen worden uit-

gelachen, omdat ze meer zijn dan anderen. Er zullen mensen zijn die worden vervolgd, omdat ze wijzer zijn dan anderen. Er zijn werelddelen die met elkaar slaags zullen raken, omdat ze proberen op die manier de mensen die in die werelddelen wonen terug te houden van de ontdekking van hun eigen werkelijk "ik" en hun werkelijke kracht.

Waar we ook te maken krijgen met een grote leermeester, altijd weer zien we dat zijn volgelingen worden vervolgd. Altijd weer zien we dat er een soort oorlog ontstaat - of dat nu de heilige oorlog van de islâm is, de vervolging die de volgelingen van de Boeddha eveneens hebben moeten ervaren of het martelaarschap dat kenmerkend is voor de eerste eeuwen van het christendom, altijd weer worden degenen die voorgaan met de nieuwe waarheid naar de nieuwe ontwikkeling vervolgd. Want al wat er bestaat, wat bang is de totaliteit van eigen wezen te aanvaarden, zal zich verzetten.

Heel veel mensen zijn bang voor de duisternis die in hen leeft en voortdurend tot uiting komt. Zij kunnen die niet integreren in hun persoonlijkheid. Daarom zal er veel strijd zijn, want de kosmos heeft de mens geleerd dat het niet anders kan. Je zult ten slotte de eenheid en de samenhang moeten bereiken of ten onder gaan.

Elke mens zal zich volgens zijn bewustzijn, zijn eigenschappen, geestelijke en stoffelijke kwaliteiten moeten bewegen in die richting waarin hij het best harmonieert met anderen. En als er dan een verstoring van evenwicht is, dan zal hij zich moeten heroriënteren en op een andere wijze harmonisch samengaan met wat er overblijft. Er zijn geen andere kansen. Daarom zeg ik u, vrienden, dat wij in feite op weg zijn naar de kosmische mens, naar de ontwikkelingen die een verre toekomst ongetwijfeld als een normale menselijke werkelijkheid zal doen beleven.

Het is ook duidelijk, dat we daarvoor de stemmen uit de kosmos nodig hebben: de stemmen van de grote meesters, de ingewijden die uit onvoorstelbaar lichtende sferen tijdelijk een stoffelijk voertuig aannemen. Die vreemde krachten die inwerken op de mensheid. De ingewijden, die vermoed als mensen proberen om iets van het licht der oneindigheid kenbaar te maken. Ze zijn nodig; en ze zijn er. Maar ze zijn eigenlijk alleen maar een aanduiding van hetgeen er gaat gebeuren. Ze zijn de aanduiding van de mogelijkheden van de mensheid op een bepaald moment in de tijd.

U leeft. In hoeverre leeft u totaal? Bent u in staat de angst van uw dromen uit te bannen? Bent u in staat uw begeerten in evenwicht te brengen? Bent u in staat uw medemensen te zien als vrije eenheden waarmee u een harmonie moet zoeken? Bent u in staat los te komen van de beperkingen, die in een stelling van een geloof of van een leer liggen en u af te vragen: wat is voor mij op dit moment de juiste harmonische werking? Als u dat kunt, dan bent u op weg naar de kosmische mens.

Nu nog is de kosmos een kracht die u beheerst en beïnvloedt niet door de meesten niet eens vermoede stromingen en werkingen. Nu nog bent u de mens die wordt gestuwd, al is het niet meer alleen door zijn instincten. Maar de volgende ontwikkeling van de mensheid eist, dat zij zich daarvan bewust wordt, dat zij in zichzelf het beeld van de kosmos, zijn harmonische werkingen, zijn wonderlijke gelaagdheid van invloeden beseft en leert hantieren.

Eerst de mens, die zelf leeft volgens de wetten van de oneindigheid, zal als mens kunnen beantwoorden aan de eisen van de kosmos en in zich de krachten kennen van het geheel waarvan hij ten slotte deel uitmaakt.

Ik hoop, dat u zich de moeite wilt geven deze maal om ook de eerste lezing van Cursus II na te gaan waarin op een heel andere wijze en met een andere intentie het een en ander wordt gezegd omtrent de gezonden op aarde. Wanneer u dit samenvat, dan zult u misschien iets meer de progressie zien van de ontwikkeling en zult u ook gaan begrijpen dat daardoor de verdieping van het ego en de meer bewuste ongebonden uiting van het ego praktisch mogelijk wordt.

HET WEZEN VAN KOSMISCHE KRACHTEN.

Alles is energie. Alle energie uit zich voortdurend in verschillende vormen. Elke vorm van energie kan worden omgezet in elke andere vorm van energie. Dat zijn de drie regels waarmee men moet beginnen.

Als je spreekt over kosmische kracht, dan heb je het eigenlijk over een groot aantal verschillende krachten. We hebben de Heren van Wijsheid, de Heren van de Stralen en nog vele anderen. Iedere mens en elke bewustwording wordt daardoor beïnvloed. De grote fout die we maken is eigenlijk dat we ons daaraan altijd onderwerpen.

Wanneer we een invloed hebben, zoals we binnenkort krijgen: een mooi vierkant: Saturnus, maan, zon en Mercurius (de heerser van het jaar), dan kunnen er op aarde daardoor gekke dingen gebeuren. Maar de vraag is: moeten ze gebeuren? En dan blijkt dat iemand, die voldoende begrip heeft van de kosmische energieën, ook in staat is ze te veranderen, om te zetten. Hij kan van een kracht die destructief lijkt een scheppende kracht maken, een vormende kracht. Hij kan van een kracht die eigenlijk negatief is en dus uitputting schijnt te betekenen een kracht maken, die juist in het bijzonder stuwung in henzelf en zijn omgeving veroorzaakt, zodat er meer kracht is om te leven en om iets te doen. Dat is het punt waarop de meeste mensen falen. Zij denken: kosmische krachten zijn invloeden en wetten waaraan wij zonder meer zijn onderworpen.

Het wezen van de kosmische krachten is niets anders dan een bepaalde verschijningsvorm van die ene kracht die overal aanwezig is. Laten we een heel eenvoudig voorbeeld nemen:

U behoort b.v. tot de Heer van de rode Straal of van de blauwe Straal. Dan denkt u: ik zit daar mijn hele leven aan vast. Dat is inderdaad waar. Je kunt dus, omdat je daardoor bent gevormd moeilijk een andere kant uit tot dat je gaat begrijpen wat de kracht is die je ontvangt, wat datgene is wat je vormt en dan kies je zelf de straal uit die je wilt hebben, al is het de gouden Straal. En dan kun je de kracht die je ontvangt omvormen.

Op dezelfde manier gaat het met levenskracht. Er zijn perioden dat er veel levenskracht is en perioden dat er wat minder is. De afgelopen winter hebben een hoop mensen met een lang gezicht gelopen omdat ze geen fut hadden. Die mensen hebben te maken gehad met een invloed waardoor de levensenergie gering was. Ze dachten dan: in de lente knap ik wel weer op. Behalve de paar die afgeknapt zijn. En dan hoor je ze redeneren: Daar kun je niets tegen doen; daar moet je alleen maar het beste van maken. Dat komt omdat u niet weet wat er aan de hand is.

Kijk eens, elke vorm van kracht kan worden omgezet in elke andere vorm van kracht. Het enige dat daarvoor nodig is, is iets wat die transformatie mogelijk maakt. Die transformatie maak je zelf mogelijk door de manier waarop je zelf leeft, door de manier waarop je denkt en je beweegt. De manier waarop je b.v. een aangevoelde depressie omzet in werkkracht of in een gevoel van vrijheid: het kan mij niets meer schelen.

Het is zo wonderlijk, als je dat de mensen gewoon vertelt, dan zeggen ze: Zijn dat kosmische krachten? Is het u nooit overkomen dat u zozeer in de puree zat, zo weinig fut meer had en zei: Ach, wat kan het mij schelen! En net dat "wat kan het mij schelen", zei u: Nu doe ik maar waar ik zin in heb: ik ga er lekker bij zitten. En het wonderlijke was, dat u daardoor ineens weer boven Jan Kwan. U had weer energie. Zeker, de problemen waren niet verdwenen, maar u kon ze op een andere manier benaderen. U had er ineens een betere greep op. Dan heeft u dus onbewust de energieën die op u afkwamen getransformeerd tot iets anders.

Het komt ook heel vaak voor dat mensen heel krampachtig iets willen. Ze willen b.v. met alle geweld een prijs in de loterij. Of ze willen met alle geweld één bepaald contact tot stand brengen. En dat gaat niet, want het is te krampachtig. Op het ogenblik, dat ik mij bezighoud met de invloed die mij bereikt, erken ik haar in haar uitstraling en ik antwoord daarop in de soort. Maar er zijn ook mensen die zeggen: Wat kan het mij ook schelen, en ze beginnen aan wat anders. Het vreemde is dan, dat wat ze dachten dat onmogelijk was zichzelf mogelijk maakte. Het wezen van de kosmische krachten is dus eigenlijk gebaseerd op het alomvattende en het almogelijke. Niets is onmogelijk. Maar het is alleen mogelijk, indien wij de kracht die ons bereikt omzetten in datgene waarmee we waarnemen wat we verlangen. En dat is ook weer een moeilijkheid, want wie weet precies wat hij wil? Mijnheer Den Uyl wil minister-president worden. Als hij het eenmaal is, denkt hij: Mijn goede God, waar ben ik aan begonnen! Zelfs hij, en dat wil wat zeggen.

Er zijn ogenblikken dat je missers maakt, maar die komen uit je eigen besef. Die kosmische invloeden rond je kun je hanteren. Nu zijn er een paar eenvoudige regels, die ik in dit verband toch wel even zou willen aangeven: Astrologisch.

U behoort tot een bepaald sterrenbeeld. U heeft een geboortehoroscoop. In uw horoscoop moet u altijd rekening houden met het volgende: De planeet, die op de ascendent staat, is de grootste invloed die u ondergaat. Indien die negatief staat, dan voelt u zich negatief, ook al gaat alles in werkelijkheid goed. Ze beïnvloedt een groot gedeelte van uw ervaringsleven; niet van de feiten, maar van het ervaringsleven. Indien u de eigenschappen van die planeet kent, kun u zeggen: wanneer ze nu slecht staat voor mij, dan ontken ik niet dat ze er is, maar ik zeg: daarmee kan ik iets goeds tot stand brengen. De astrologische beïnvloeding wordt op deze manier door uw positief beleven en reageren ongezet in het schijnbare tegendeel en alle gunstige aspecten, die u verder heeft, zullen veel sterker tot uiting komen.

De kwestie van de verschillende Stralen, rode, blauwe, gele enz.

Als er een invloed van de rode Straal is, dan kunt u dat op twee manieren verwerken. U kunt zeggen: Ik laat alle problemen in mij scherper tot uiting komen. Ik ga er strijdlustiger tegen aan, maar dat helpt u meestal niet. U kunt ook zeggen: Dat stimuleert mij om mij uit te leven. Ook daarmee kunt u er meestal niet. U kunt echter ook zeggen: Ik heb extra levenskracht. Waarvoor wil ik haar gebruiken? En dan is het wonderlijke, dat u daarmee uw kwaliteiten en eigenschappen kunt veranderen.

Het rode licht kan wel degelijk voeren tot diepere bezinning, als u het maar op de juiste manier verwerkt.

U kunt ook te maken krijgen met het blauwe (redelijke) licht.

Dan denkt iedereen: nu moet ik wetenschappelijk gaan doen. U zegt: Neen, ik heb daar helemaal geen zin in. Ik wil deze keer juist die extra energie hebben die bij het gouden licht hoort. Dan zegt u tegen uzelf: al dit weten dat tot mij komt is in wezen kracht, en deze kracht zend ik uit. Dan heeft u, zonder dat u eigenlijk beseft hoe u het doet die kracht getransformeerd.

Het wezen van de kosmische kracht is gebaseerd op de gelijkheid van energie waaruit alles is opgebouwd. De trillingen zijn een beetje anders. Maar op het ogenblik dat u niet de trilling ontvangt maar de kracht zelf en deze kracht vervolgens voorziet van de trilling die volgens u de juiste is, kan niets u tegenhouden. Dan heeft u die kracht en zijn er uit de kosmos voortdurend invloeden en energieën die u bereiken. U hoeft niets anders te doen dan ze om te vormen.

Een paar punten die ik nog graag wil aanstippen.

Juist omdat alle kosmische kracht in feite niets anders is dan een fractionering van het Goddelijke, kunnen wij met alle krachten die ons bereiken het Goddelijke bereiken. Dat wil zeggen, dat wij uit dat deel dat wij ontvangen altijd het geheel kunnen reconstrueren. Dat is wel heel belangrijk.

Er zijn mensen die denken dat je werkelijk alle invloeden nodig hebt om God te kennen. Dat is niet waar. Elke invloed die ons bereikt, is een deel van het Goddelijke. En als wij die invloed geestelijk volgen tot het uiterste, worden wij geconfronteerd met het vibrerende rijk van de goddelijke werkelijkheid.

Nu zijn de meesten van ons er helemaal niet zo op gebrand om nu ineens met die goddelijke werkelijkheid te maken te krijgen. Per slot van rekening, we hebben al meer dan genoeg aan onze eigen onwerkelijkheid. Maar het houdt wel in, dat wij elk niveau van geestelijk kunnen of van geestelijke kracht kunnen bereiken op grond van de willekeurige invloed die ons bereikt. We behoeven dus niet te weten wat het is. We behoeven niet te weten of het rood, blauw of groen is. Het is alleen maar: we weten dat we beïnvloed worden.

Wij stellen ons wezen in om deze invloed te ervaren niet in haar uiting maar in haar oorsprong. Dat is gewoon een kwestie van je gevoelswereld. Dan komt er een soort mystieke beleving los. In die beleving kunnen we gelijktijdig ook weer zeggen op welke manier wij de kracht die we erkennen nu willen uiten. Het is een manier waarmee je op den duur zelfs leert wonderen te doen.

Onthoudt u echter één ding: Wonderen moet u alleen aan anderen doen, indien ze bereid zijn deze aan zichzelf te doen. Dus u kunt niet zeggen: ik ga iemand, die erg negatief is heel erg positief maken, als die negatieve persoonlijkheid innerlijk niet de behoefte heeft om positief te zijn. Dat is een van de bekende bestanddelen van de werkelijkheid: alleen datgene wat innerlijk aanvaardbaar is, kan worden gegeven. Maar op het ogenblik dat je geeft en het is innerlijk niet aanvaardbaar (iemand zoekt zelf zijn depressie), dan geef je positieve kracht die dan tot depressie wordt. Want elke mens vormt de krachten die hem bereiken voortdurend om.

Wanneer wij de hogere kosmische werkingen en krachten ervaren en daarmee werken, dan zullen we nog steeds moeten beseffen dat dit alleen geldt voor onszelf en voor al datgene wat niet denkt. Alles wat denkt en een gevoelsleven heeft, zal de kracht - ook als wij die zenden - toch weer veranderen en vervormen volgens zijn eigen inhoud en beeld. Hier heeft u een paar van de belangrijkste punten.

Onthoudt u nog dit: Je kunt nooit met een gedeelte van je wezen werken met een kosmische kracht. Je kunt het alleen met het geheel van je wezen doen. Je kunt dus niet zeggen: ik ga op een hooggeestelijk niveau met het gouden licht werken en stoffelijk laat ik 't ondertussen maar op een andere manier gebeuren. Dat gaat niet. Er is een eenheid nodig in je gehele wezen wil je de juiste transformatie tot stand brengen.

Ik meen, dat een ieder die het wezen van de kosmische krachten zo ver heeft doorgrond dat hij hun basiseenheid (het witte licht dat alle kleuren in zich bergt) begrijpt, in staat zal zijn om voor zich in het geheel van zijn wezen de juiste werkingen doen plaatsvinden, ongeacht de geaardheid van de kosmische invloeden die hen bereiken.

:--:

WERELD IN WORDING

DERDE BLOK.

B.

O P E N B A R I N G E N .

Als je terugdenkt aan de tijd toen de mensheid nog erg jong was, dan kun je begrijpen hoe die mensen leefden in een wereld vol van geheimen, van raadselen, van ongekende gevaren. Een van de methoden die men toepaste om daar bovenuit te komen was het benoemen van die gevaren; men gaf ze een naam. Ze werden aanspreekbaar en daarmee bekend.

De mensen, die nadachten en veel ervaring opdeden, beriepen zich op die onbekende krachten. Het is maar zelden dat iemand een openbaring brengt of een nieuwe School sticht en zich daarbij beroept op zichzelf. Altijd weer verwijst men naar het onbekende, naar de hogere autoriteit.

In het begin was het voor de mensen ongetwijfeld de vraag: hoe krijg je de vrouwen ertoe om bepaalde zaden te verzamelen en te planten, want de vrouwen deden dat toen. Degene die dat openbaarde, beriep zich op een god. Die god was de zon. Later is het Amon geworden. Ook de mannen moest hij wat leren, namelijk om in een vast verband samen te leven. Daarvoor beriep hij zich wederom op diezelfde god Amon. Maar hij had ook iemand nodig om anderen aan het werk te zetten. Dat werd Seboe, die later in Babylon Naboe zou worden genoemd. Maar degene die zelf de openbaring bracht (een ingewijde in zijn tijd mogen we wel zeggen) heette Esir. En Esir met zijn broeder Horem werden later Osiris en Horus, goden van een nieuwe godsdienst. Zo is het eigenlijk altijd gegaan in de wereld.

Als we denken aan goden en godennamen als Brahma, Brahman, dan komen we tot de conclusie dat Brahman oorspronkelijk alleen maar een aanduiding was van "oudere". Dat was in een tijd dat ze nog niet eens wisten hoe ze sanskrit moesten schrijven. En daarmee beriep hij zich eigenlijk op een voorvader. Het was de neiging om een combinatie te scheppen van het eigen "ik" en het hogere; een soort vader-zoon verhouding zoals we die zo vaak tegenkomen. Zo ontstond eigenlijk de secte van de wijzen: de brahmanen.

Elke keer als je zo'n openbaring bekijkt, zeg je: het is toch wel erg onwerkelijk wat daar wordt gezegd. Als Jezus vertelt dat je je naasten en zelfs je vijanden moet liefhebben, dan denk je: dat kan nooit lukken. Als je de Boeddha hoort vertellen, dat je een Pad moet gaan, dat je geen begerte moet hebben, dat je onthecht moet leven, dan kijk je naar de wereld en denk je: hoe wil hij dat nu voor elkaar brengen. Als Mohammed komt vertellen, dat ook vrouwen rechten hebben, hoe een mens precies moet leven en voor wie hij respect moet hebben, dan denk je ook:

daar komt niet veel van terecht. Dat zijn dan maar drie voorbeelden. Er zijn ontzettend veel van die openbaringen geweest op de wereld.

Er zijn leraren geweest die bij u allang vergeten zijn, die de leer van de Manitoes (de indianen) hebben gebracht. Er zijn leraren geweest, die de leer van de Weg uit de Grotten hebben gebracht, de bevrijding door de wil der goden en die goden ook nog beschreven, zoals we dat bij indianenstammen heden nog zien, zeker als ze Azteekse of Tolteekse afstamming kennen. Altijd weer is het een verhaal waarin het onbekende voorkomt. En naarmate de mens dichter bij de werkelijkheid komt, meer gaat begrijpen van de verschijnselen die hem omgeven, gaat hij ook een andere kwaliteit zoeken.

In het begin is het voldoende als er een god achter de donder schuilt. (Als er nu gedonder is, schuilt er een politicus achter of een terroristengroep.) Later wordt het wat moeilijker. De god moet degenen zijn die een bepaalde wet geeft. Maar als wetgever moet hij tevens zijn gezag handhaven; hij moet een wrekende god zijn. Als de mensen ook daaraan ontgroeien, wordt de god een vaagheid, maar hij moet blijven bestaan. Ergens is dat het onbekende waarop je je beroept om zo datgene wat in je wordt geboren achtergrond en gestalte te geven.

De mensheid maakt een bepaalde ontwikkeling door. Als je probeert te begrijpen wat er aan de hand is, moet je ook proberen te begrijpen wat de achtergrond is.

Religie op zichzelf is heel leuk, want religie is de goddelijke rechtvaardiging die de mensen zoeken om elkaar de das om te doen. En dan vragen we ons af: hoe zit het dan met al de openbaringen die er zijn geweest?

In de eerste plaats: waarom die openbaringen?

In de tweede plaats: waarom zijn ze vaak zo cryptisch, zo onbegrijpelijk?

In de derde plaats: waarop heeft men eigenlijk dit alles gebaseerd?

Waar komt het vandaan?

De eerste vraag is gemakkelijk te beantwoorden: Er zijn mensen, die noemen zich dominee; de een heet Paisley, de ander Metiari en meer van die namen. Zij zeggen: God rechtvaardigt onze strijd voor het recht. Terwijl het God geen cent kan schelen. Hij trekt zich er niets van aan. Men gaat dus proberen iets op een bepaalde manier te brengen. Er is niet alleen een achtergrond van geestelijke bewustwording en ontplooiing aan verbonden, maar wel degelijk ook nog iets anders. Er is aan verbonden: de rechtvaardiging van je eigen gezag.

Er is een betrekkelijk oude mysterieschool geweest: de mysterieschool van Isis. Isis treedt op in twee gestalten: als de wreekster en als de godin van het leven en de huiselijkheid. Zij is gelijktijdig de moeder en een wrekende Megaera. Deze inwijdingsschool is uiterlijk gezien een hoop humbug omgeven met heel veel rituelen: optochten met fakkels, priesteressen met rinkelbommen en nog zo wat van die dingen. De kern ervan was eigenlijk een sublimatie van de oude geheime rituelen die de sexen van elkaar onderscheidden. Die zijn er nu ook nog. Er zijn zelfs nu nog bepaalde stammen waar de mannen hun eigen goden en rituele plechtigheden hebben en de vrouwen eveneens. Op dat punt mogen ze niet bij elkaar komen. Op andere punten geen bezwaar, maar waar de goden komen daar is een scheiding. Het is ongeveer zoals een pastoor uit 1850 zich de hemel voorstelde.

In deze leer wordt geprobeerd iets duidelijk te maken. Er wordt gesteld:

In de eerste plaats (vergeet niet in welke tijd dat gebeurt) dat de vrouw in haar eigen recht de meerdere is van de man, maar in haar plaats vaak de mindere van de man.

In de tweede plaats: Tot de taken van de vrouw behoorde ook kennis.

Die kennis wordt ook onderwezen. Niet alleen magie, maar ook hoe je bepaalde geneesmiddelen en schoonheidsmiddelen vervaardigt, bepaalde geheimen leerde voor het vervaardigen van vaatwerk en zelfs - vreemd genoeg - voor het vervaardigen van het z.g. primitieve natuurglas.

Wat zegt men verder:

Wie in zich uitgaat (een esoterisch begrip: een uittrekking in jezelf of in een kosmische wereld) ontmoet de goden. Wie echter tot de goden spreekt als mindere, zal slaaf zijn. Hij, die spreekt tot de goden als gelijke, zal god zijn. Want boven de goden is de enige macht die leeft, dat is het onbekende.

Wij beroepen ons op kwaliteiten en eigenschappen. Die kwaliteiten en eigenschappen hebben hun tekenen. De maan: Isis. De zon: Re, Horus. Al die verschillende gestalten hebben een naam, maar daarboven is de werkelijkheid.

In deze geheimleer, die nu toch zeker 5½ à 6000 jaar oud is en mogelijk nog ouder, wordt reeds gesteld dat wij namen geven om de kracht van het onbekende te kunnen ervaren.

Wonderlijk genoeg heeft de Isis-inwijding ook een weg. Die weg bestaat uit een soort "ken jezelf", een zelferkenning, een zelfdiscipline, bepaalde meditatieve praktijken waardoor de god tot je kan spreken, daarnaast uit technieken om krachten, die met godennamen worden omschreven, te beheersen. Anders gezegd: de ingewijden van deze School beheersten feitelijk de goden. Dat is natuurlijk kolder, want een god kun je niet beheersen als je mens bent. Om een god te beheersen moet je een hogere god zijn. Daaruit blijkt alweer hoe men in die dagen reeds de geheimen van de schepping begon te doorgronden. Maar er is meer.

Er is een tijd geweest dat men uit de sterren las, dat men uit die sterren allerlei conclusies trok. Maar het wonderlijke is, dat men dat niet deed zoals men tegenwoordig astrologie bedrijft. Die sterren zijn geen bepaalde personen, ze zijn geen werelddollen. Neen, ze hebben namen, ze zijn eigenschappen van het onbekende of van de goden. Hieruit ontstaat een inwijdingsleer, die wonderlijk genoeg eveneens aan de maangod is opgedragen. De sexe van de goden hebben ze kennelijk nooit kunnen vinden; bij de een is de maan mannelijk, bij de ander vrouwelijk.

Wat is de kern van die leer: "De weerspiegeling van de werkelijkheid maakt het mogelijk de toekomst te lezen" (kristalkijkerij, kijken in water e.d. dingen die men nu nog doet), daar voegt men nog aan toe: "want een ieder draagt in zich de kennis der tijden."

Het was een heel selecte groep. De slechten daarvan werden later orakel. De goeden werden de woestijn ingestuurd; die zag je nooit terug, zoals dat meestal gaat.

Waarom die vreemde nadruk op wat je kunt doen? Omdat een openbaring niet bedoeld is om duidelijk te maken wat er ergens anders bestaat, maar om wat er nu moet gebeuren. In deze zin is het christendom in de eerste plaats een leefregel en niet de openbaring van een goddelijke genade, vergeving van zonden en de rest, ook al is het zo gemakkelijk omdat je je zo moeilijk aan de leer kunt houden. Zo zijn er nog een paar secundaire paden, die men in bepaalde boeddhistische tradities gebruikte, omdat de directe weg gaan zo ontzettend moeilijk is. Er is echter een omweggetje en dan kunnen wij ons beroepen op de steun van de Boeddha.

De profeet wordt een soort god. Hij heeft een nacht waardoor hij degenen die in hem geloven en hem volgen voorrechten kan verschaffen. Zoals er christenen zijn die zeggen dat alleen een christen van een bepaalde denominatie uitverkoren kan worden. Als je dan ziet wat voor mensen dat zijn die dergelijke stellingen aanhangen, dan zeg je: Als dat waar is, dan heeft God een ontzettend slechte smaak.

De situatie wordt duidelijker als we kijken bij andere Disciplinen. Denk b.v. aan de alchemie.

In de alchemie vinden we in het begin alleen het doen van de dingen: het experiment. Maar het wordt al heel vlug zo, dat ook de alchemist een parallel gaat trekken tussen datgene wat hij in zijn laboratorium ziet en wat hij innerlijk aan mogelijkheden bezit. Dit verklaart de dubbelzinnigheid van vele geschriften. Ook hier zijn bepaalde profeten. Ze noemen zich vaak met wonderlijke namen. Hermes-~~Thoth~~ b.v. is een van lievelingsnamen in de beginperiode

van de ontwikkeling van deze kennis. Men probeert de geheimen van de natuur te ontsluiten, maar pretendeert gelijktijdig dat men daardoor een macht bezit die boven het natuurlijk uit gaat. Ook hier scheidt men instrumenten waaraan men macht kan ontleen. Niet alleen de Steen der Wijzen, maar ook het vloeibaar goud en nog meer van die zaken. Ze zijn niet alleen leuke dingen voor de mensen, ze zijn ook machtsmiddelen, instrumenten.

Wie zich bezighoudt met openbaringen, moet zich realiseren dat elke openbaring - of u nu teruggaat naar de Aton-Leer of liever luistert naar Mary Eddy Baker (Christian Science) - niet in de eerste plaats betekent een nieuwe visie op de oneindigheid, maar dat het een instrument is waardoor het leven kan worden veranderd, waardoor men zelf kan veranderen. Het is ook, ofschoon het in de oudheid sterker tot uiting kwam dan in deze dagen, een middel om bepaalde krachten te verwerven. Wat de vraag: waar komt het vandaan? wel zeer urgent gaat maken.

Als ik terugga naar de eerste openbaringen, kom ik tot de ontdekking: dit zijn mensen die behoren tot wat men toen reeds noemde het Verborgene Priesterrijk, de Witte Broederschap of de Witte Magiërs. In deze gevallen hebben we te maken met mensen, die de kunst verstaan om in contact te treden met iets anders. Iet wel, iets; niet definieerbaar. Wij kunnen zeggen dat het met God is, maar dat weten we eigenlijk niet. Zeker is dat een mens, die een bepaalde instelling bereikt, hierdoor beschikt over mogelijkheden waar een ander aan voorbij gaat, maar gelijktijdig denkbeelden ontwikkelt waardoor hij een vernieuwing tot stand kan brengen of misschien een verandering voor een deel van de mensen mogelijk maakt.

Alweer heeft zo'n openbaring twee kanten. Er is altijd ook dreiging bij, dat is heel vreemd. Het is een belofte en een dreiging. Dreiging kan alleen komen uit het onbekende. Het bekende kan wel dreigen, maar daar kunnen we iets tegen doen. Moet er een dreiging zijn die niet te weerstaan is, dan moet die komen uit het voor ons onbekende, hetzij uit de wereld van de dood, de wereld van de goden hetzij uit een onderaards rijk. Het mag nooit iets zijn waarmee we direct worden geconfronteerd.

Waarom deze dingen? Het is alweer duidelijk. Iemand, die zo'n systeem onderwijst, kan niet door middel van de rede duidelijk maken waarom het goed is. Het is in de eerste plaats de bron, die voor hem of haar (er zijn ook vrouwelijke profeten en vernieuwsters geweest) over het algemeen niet duidelijk is. Je weet niet waar het vandaan komt. Je noemt het wel God of Vader, maar je weet het niet. Verstandelijk kun je het dus niet doen. Dan is er iets anders, a.h.w. het voortjagen van de ezel met het worteltje aan de zweep: zaligheid, geluk, Nirwana of de mohammedaanse hemel compleet met de schone hoeries diedrank komen brengen; of misschien een katholieke hemel of een protestantse hemel die iets soberder is uitgevoerd. Je hebt iets nodig wat aanspreekt. En bovendien de belofte, dat alles wat je hebt gedaan op de een of andere manier wordt beloond en dat anderen die verkeerd hebben gedaan natuurlijk ook worden gestraft, zodat je een dubbele bevrediging krijgt.

Als je verkeerd doet, moet je ook weten dat dat gevolgen heeft. Wat heb ik dus nodig? Een onderwereld, een hel. Onderwerelden van alle soorten vindt men in alle geloofsbelijdenissen. Het is duidelijk, deze elementen die in meer of mindere mate bij elke openbaring een rol spelen, zijn eerder bedoeld om de niet-wetenden alvast op het goede spoor te brengen dan een beschrijving van de feiten. Er zullen wel veel mensen boos worden en zeggen: Het staat toch in de Evangelieën en in de bijbel anders. Natuurlijk, maar vergeet niet dat dat geschriften zijn die een soortgelijke bedoeling hebben.

De openbaringen hebben nog een eigenschap. Niet alleen dat ze voortkomen uit de mens die de openbaring brengt, maar ze hangen ook direct samen met de situatie waarin hij verkeert. De leer van Jezus is alleen denkbaar in de omstandigheden waarin de mensheid leefde rond Jezus' tijd. Datzelfde geldt ook voor Esir. Esir, die te maken kreeg met de herders en de jagers die op een gegeven ogenblik in moeilijkheden kwamen (een soort

zout gebrek). Dan is het nodig om meer plantaardige voeding te vinden; dus een landbouw beschaving. Dan zijn er natuurlijk goden nodig, er zijn krachten nodig waardoor die mensen zich gedwongen voelen de goede weg te volgen, anders zouden ze zeggen: Graan zoeken, uitzaaien, zo gek zijn we niet. De hele situatie wijst er dus op dat, als je spreekt over die dingen, je dan niet alleen spreekt uit een goddelijke openbaring, maar dat je wel degelijk spreekt vanuit de situatie. Bij alle openbaringen, die ik heb kunnen nagaan - en dat zijn er nogal wat - word je geconfronteerd met een verandering van levenshouding die gelijktijdig ook de relatie tussen de mensen in de omgeving wijzigt.

Maar het christendom dan? Dat was niet alleen ideëel. Het was een poging een commune te stichten. Het leven van de apostelen en de andere leerlingen (de 72 b.v.) was eigenlijk een soort commune. Alles werd immers betaald uit één beurs. U kunt het zelf in de Evangelieën controleren. De liefde voor de medemens, zeker, maar ook het gevoel om anderen te moeten helpen. Het veranderen van de taak van de mens. Tegenwoordig zouden ze dat waarschijnlijk solidariteit noemen. Toen noemde men dat naastenliefde.

Wat Jezus brengt is niet in de eerste plaats de leer van de Vader die goedertieren is en van de zoon die als enige weg tot de verlossing voert. Wat Jezus brengt is de leer van een ander leven. En waarom brengt hij dat? Omdat er in zijn tijd een probleem bestaat dat even groot is als indertijd het probleem van de trekkende stammen.

Als er ooit imperialistische bewegingen zijn geweest, dan was dat wel in de tijd van Rome. Rome dat zich vet vrat met alles wat het stal uit zijn koloniën. Er waren slaven, er heerste onvrijheid, machteloosheid. Waar machteloosheid is, waar je verder niets kunt doen, daar is het samengaan, het respect voor elkaar, het grijpen naar alle mogelijkheden en krachten om elkaar te helpen het enige middel om die dominantie door grof geweld of door macht uit te bannen. Dat brengt Jezus. En dan kunt u wel zeggen dat dat niet in de bijbel staat, maar zo goed leest u die toch ook weer niet. De buitenste duisternis en het Koninkrijk der Hemelen zijn eigenlijk maar schetsmatige aanduidingen.

Datzelfde vinden we ook bij de Boeddha. De Boeddha zegt: Je blijft in de kringloop gebonden, maar je kunt daar uitbreken. En vertelt hoe. Daarbij gaat hij in tegen de kwaliteiten die in zijn tijd de hoofdrol spelen. Denk aan al die kleine rijkjes, al die intrigerende vorsten die elkaar vernietigen, van elkaar stelen waar ze konden, elkaar mishandelden, die absoluut geen respect hadden voor iemand die van een andere stand was, tenzij die hoger en machtiger was. Het was eigenlijk een onmenselijke samenleving. Een samenleving met ontzettend veel uitgestotenen. Het probleem was dus: hoe vind ik een methode om deze mensen tot elkaar te brengen?

In de eerste plaats moesten ze geen begeerte kennen. Ze mochten rustig van elkaar houden, daar was helemaal geen bezwaar tegen, maar ze moesten niet aan iets gebonden zijn, ze moesten zich niet vastklampen aan bezit.

In de tweede plaats moesten ze rechtvaardig zijn; niet met twee maten meten. Er waren toen vorsten die zelfs een stuk of twintig maten hadden. Als er recht werd gesproken, dan kwam het erop aan wat de aangeklaagde wilde betalen om zijn recht te krijgen of zijn positie en nog vele andere dingen; er waren veel graderingen. Eigenlijk was dat ook een leer die voortkwam uit de noodzaak.

Denk nu eens aan een leraar als Gandhi. O, het was een heel andere tijd en hij was misschien ook geen erkende profeet. Maar deze Mahatma Gandhi, deze handige, geslepen advocaat, deze grandioze komediant (want dat was hij ook) wist dat er maar één manier was om de maatschappij geweldloos te veranderen. En dat was door haar enerzijds te overtuigen en naderszijds te confronteren met iets waartegen moeilijk gevochten kon worden. Niet een geweld dat met geweld kon worden beantwoord, maar met onverbiddelijkheid. Met zijn hongerstakingen heeft deze man meer gewonnen dan menig veroveraar

met de wapens.

O, zeker, wat hij zei was weer niet geschikt voor de mensen. Het is een andere benadering. En of u het weet of niet, het is deze man geweest die een zeer hecht, duizenden jaren oud kastesysteem aan het wankelen heeft gebracht. Zo kunnen we doorgaan. Ik kan ze stuk voor stuk opnoemen. Het is de situatie waarin ze leven die bepaalt hoe ze reageren en ageren.

Wat is de kern van hun leer? Daarvoor moeten we de andere kant uitgaan. De mensheid was in het begin natuurlijk zuiver egoïstisch net als alle kinderen. Kinderen zijn egoïstisch. Langzaam maar zeker ga je begrijpen dat je niet gelukkig kunt zijn, als een ander ongelukkig is. Je zoudt kunnen zeggen, dat het vermogen tot empathie (het meevoelen met anderen) bij al die leermeesters veel groter is dan bij de doorsnee-mens van die tijd. Of ze nu in deze tijd de goede mensen heten, bijzondere mensen, de ware geboren zoon Gods e.d. dat maakt geen verschil uit. Kijk naar hun leven. Kijk naar wat hen beweegt. Het is een gevoel van verbondenheid waardoor ze niet in staat zijn slechts hun eigen leventje te leiden. Het is alsof ze juist de onrechtmatigheden in het bestaan sterker aanvoelen dan een ander. Denk maar aan de bron waar de engel neerdaalde.

Er ligt daar iemand al een paar jaar te wachten. En elke keer als het water in beweging komt, dan probeert hij het wel, maar hij kan niet. Het is zoals altijd: het zijn degenen die met een kiespijn of hoofdpijn erin springen en genezen naar huis gaan, maar de lammen blijven liggen. Dan komt Jezus. Hij ziet de man die niemand heeft om hem te helpen, die helemaal alleen staat en hem geneest Jezus. Dat is een medegevoel, een verbondenheid, een erkennen van een situatie.

Datzelfde vinden we ook terug in het boeddhisme. Boeddha wordt ook geconfronteerd met lijden, met dood en ouderdom. Hij begrijpt opeens dat het leven niet altijd zo is als het voor hem prettig is, dat het ook nog anders is. En dan voelt hij zich te zeer met de ander verbonden om te aanvaarden, dat hij ten koste van de ander zichzelf kan zijn. Het is niet alleen maar een bewustwordingsproces, dat van bovenaf wordt gegeven. Het is iets wat mede voortkomt uit de mensheid. Het is een bewustwording van de mensen.

Dan kunnen we zeggen: Dat zijn hooggeboren krachten die speciaal daartoe incarneren. Ongetwijfeld, dat is waar. Maar die openbaringen hebben dan toch niets wat buiten de natuur om gaat, want ze passen precies in alles wat er bestaat. Ze grijpen precies naar die ene snaar die vals klinkt in die periode. U zult zeggen: Dat zou toch onzin zijn, als God elke keer met zo'n boodschap komt. Dat is onbegrijpelijk.

Wat betekent dit nu voor de mensheid? Het betekent b.v. dat sommige mensen anders gaan leven en denken dan andere mensen. Maar dat betekent niet in de eerste plaats dat wat ze zijn tegenover anderen zich plotseling wijzigt. Een koning blijft een koning, maar wat hij doet, dat gaat hij op een andere manier rationaliseren. Hij gaat nu proberen te verklaren dat hij is wat hij is door de genade Gods. En dan haalt hij daar de christelijke overlevering bij of hij zegt: Ik ben weliswaar vorst, maar ik moet vrij zijn van begeerte en dus moet ik ook soms monnik zijn. Daardoor kan hij afstand nemen van zijn ambt.

Die openbaringen laten de mensen anders leven. De christelijke samenleving is allesbehalve wat Jezus heeft bedoeld; dat kunnen we wel met elkaar eens zijn. Wat dat betreft, vinden we ook in het boeddhisme een hoop zaken, die de Gautama zeker in grote verbazing zou hebben gebracht, als hij hoorde dat dat in zijn naam gebeurde. Maar de wereld verandert. De christelijke leerstellingen tellen niet alleen maar bij christenen in christelijke landen, ze domineren ook de wereld van de andersdenkenden tot de islamieten toe. Wie dit begrijpt, ziet ook hoe die beïnvloeding wederkerig is.

De instellingen van de islâm hebben - of men zich dat realiseert of niet - een grote invloed gehad op het christendom. Het is heel waarschijnlijk

dat de invloed van de islâm in Zuid-Europa het begin is geworden van een wijsgerige omwenteling die haar bekroning vindt inde reformatorische denkwijzen van bepaalde leraren - of je nu begint bij Luther of bij Zwingli, dat hangt samen. Er is een veranderingsproces.

Als ik dat proces probeer te omschrijven, zou ik het zo willen stellen: Door zijn plaats in het leven anders te zien verandert de mens niet zijn gewoonten maar wel zijn gevoelens t.a.v. zijn gewoonten. Elke openbaring betekent een emotionele verandering bij een aantal mensen op een zodanige wijze dat dit op den duur zich als een besmettelijke ziekte verspreidt. Daarmee verandert langzaam aan ook het gedrag van de mens, omdat de gewoonten meer en meer - althans uiterlijk - zal worden aangepast aan de emotionele toestand, die de openbaring tot stand heeft gebracht.

De mens leert daardoor ook zijn innerlijke wereld benoemen. Daarbij zijn de namen die hij aan de dingen geeft helemaal niet belangrijk.

Ik heb mensen meegemaakt, die contact hadden met een van de hogeren bij ons (Theodotus) en hoor nu hoe ze reageren.

De een zegt: Ik heb Jezus aanschouwd. Een ander werd door een engel bezocht. (Dat is Theodotus nooit geweest. Hij is een heel goede, wijze geest, maar om er een engel van te maken, vind ik overdreven).

Weer een ander zegt dat hij door de duivel was belaagd. En een dame beweert dat een overgegangene man zich als geleidegeest had gemanifesteerd.

Dat was de beschrijving van de gestalte en de invloed van een entiteit.

Maar het eigenaardige was: de boodschap, die bij allen overkwam, was ongeveer gelijk. Er was dus een contact ontstaan dat niet alleen aanvaardbaar was op een bepaalde manier, maar waardoor toch de grenzen konden worden uitgewist tussen leven en dood waardoor innerlijke waarden en geestelijke waarden van de mensen ook stoffelijk uitdrukbaar werden.

Het is helemaal niet nodig om die dingen te gebruiken, als je ver genoeg bent om innerlijk te beseffen en daaruit je kracht te putten.

En als je dat nu niet hebt, dan heb je geloof nodig. En als je geloof nodig hebt, dan moet er iemand zijn die dat geloof voor je ontwerpt, ook dat is duidelijk. Hij, die een openbaring brengt, brengt in feite een kader tot stand waarbinnen de eeuwige krachten voor de mens aanvaardbaar worden en in zekere mate handteerbaar.

Nu kan men zich afvragen, of al degenen die profetieën hebben gebracht allen van gelijke grootte waren. Dat is helemaal niet nodig. Er is een zekere mijnheer Jamin, die in snoepjes in 't groot doet en er is een klein zaakje (dat er nu niet meer zal zijn) waar je voor een cent drop kon kopen. Dan kun je zeggen: beide zijn het openbaringen, beide gaat het om snoepjes. Maar er zit toch wel verschil in.

Er zijn hoge geesten, die openbaringen brengen en er zijn lagere geesten die dit ook doen. Je kunt niet zeggen dat het duistere geesten zijn.

Duistere geesten brengen geen openbaringen; die zijn op zichzelf gericht. Maar een ieder, die zich richt op de ander, brengt zo het nieuwe kader tot stand waarbinnen de mens zich aanvaard kan voelen, zodat hij op grond daarvan ook zijn gedrag en zijn gewoonten enigszins wijzigt.

De bewustwording van de mens is een proces waarbij hij het totaal van zijn persoonlijkheid steeds sterker en bewuster tot uiting probeert te brengen in een stoffelijke wereld. Maar die uiting is stoffelijk alleen mogelijk, indien er referenties zijn waardoor hij uitdrukking kan geven aan hetgeen hem beweegt. In het begin was het voldoende om de dingen een naam te geven. Nu bestaan er stoffelijk zoveel begrippen dat je steeds meer afstand moet nemen, steeds verder weg moet gaan van de feiten om toch nog deze ongekende emotionele inhoud in nieuwe begrippen te kunnen uitdrukken.

De innerlijk mens verandert, want de mens is deel van een eeuwigheidsproces. Je kunt wel doodgaan, maar als je denkt dat je er dan vanaf bent, heb je het lelijk mis; dan gaat het voort in een andere vorm en dat kan zich oneindig blijven herhalen theoretisch. Het is daarom zo belangrijk, dat we weten wat een openbaring in feite beoogt: de mens meer mens te maken, maar ook die mens meer zichzelf te laten zijn.

Al die uitroepen als "ken uzelve" zijn ook nu nog bekend. Maar het is niet alleen maar ken uzelve in de zin van: kijk in de spiegel. Het is eerder: besef de totaliteit die je bent en beroep je op de totaliteit zelfs in de beperktheden van een stoffelijk bestaan.

Alle goden zijn deel van jezelf. Je speelt het spel, zo lees je in de oude mysteriespelen. Je bent eigenlijk al die personen. Je bent de verheerlijkte Jezus en de gekruisigde Jezus. Je bent de Vader en je bent de duivel die Jezus komt uitdagen. Je bent het allemaal tegelijk. Een mens omvat zoveel, dat hij er zelf geen weg mee weet. Naarmate hij zich meer bewust wordt van de krachten, die in zijn "ik" bestaan (of je die nu geest noemt of wat anders) zal hij ook termen zoeken waardoor hij zijn gevoelswereld duidelijker kan uitdrukken. Hij moet echter dit onthouden: de grootste vijand van verdere bewustwording is gelijkschakelen, of dat nu socialistisch, communistisch, religieus of anderszins gebeurt.

Elke mens moet zijn eigen dromen hebben, omdat hij uit zijn dromen de juiste aanpassing kan vinden, ook aan de stoffelijke werkelijkheid. Elke mens moet in staat zijn zich te gedragen volgens eigen wezen en normen, want alleen op die manier kan hij de innerlijke kracht puren uit het menselijk onbekende en zo tot stand brengen wat nodig is op grond van zijn gevoel van verbondenheid met het leven en de mensheid.

Het bewustwordingsproces van de mens zou kunnen worden omschreven door een deskundig maar ook onbevooroordeelde analyse van de werkelijke betekenis van alle openbaringen, die er in de loop der tijden zijn geweest en zijn vastgelegd; of dat nu was op kleitafelen, papyri, in oude boeken, op oude rollen of misschien met de modernste druktechniek. Al die openbaringen tezamen maken duidelijk waar de mens naartoe gaat. Want openbaring is het product van de mensheid en van het hogere, niet het hogere dat zich zich oplegt aan de mensheid.

Openbaringen zijn niet de goddelijke boodschap door een bijzondere vertegenwoordiger goedkoop aangeboden aan de mensheid die het heil zoekt. Ze zijn een beroep op datgene wat er reeds leeft in de mens en het scheppen van die termen waardoor hij eindelijk in staat is daaraan vorm en gestalte te geven.

Wie zich wil bezighouden met de ontwikkeling van de wereld, van de mensheid en van de kosmos, moet wel begrijpen dat de kosmische mens alleen kan voortkomen uit een toenemend besef dat in inhoud zo niet in omschrijving vergelijkbaar is in alle werelden waarin de mens als individu bestaat. Het heeft weinig zin, als een deel van u in het hoogste licht leeft en u bent op aarde alleen maar duisternis. Als u in het hoogste licht leeft, moet u dat licht zo vertalen dat het nog een rol kan spelen in de materie van welke wereld dan ook waarin u denkt te bestaan.

Het leven is een leven van illusies, omdat we alles steeds weer moeten benoemen om het kunnen hanteren. Elke benoeming op zichzelf betekent, dat de naam in de plaats treedt van een werkelijkheid. Maar laten we dit onthouden: het is de werkelijkheid waarin we leven, al het andere is middel. Naarmate de mens meer middelen vindt om vanuit zichzelf zijn grotere werkelijkheid te benaderen, zal de mens meer kosmisch worden; hij zal meer deel worden van de totaliteit. Maar hij zal ook veel meer grenzen kunnen overwinnen.

Wie zich realiseert dat Jezus het denkbeeld, dat de dood een slaap zou zijn tot het Laatste Oordeel, heeft veranderd in het besef van een voortleven dat onmiddellijk na de dood begint, hij begrijpt misschien hoe groot de stap is die toen werd genomen in de eerste christengemeenschappen. En wie zich realiseert wat er in deze dagen gebeurt, hoe de mens wordt geconfronteerd met een kosmos die eindig blijkt in haar oneindigheid, die vol is van analyseerbare krachten waarbij krachten, die stoffelijk niet eens kenbaar zijn, meetbaar worden en kunnen worden omgezet in een kracht die ook de mens hanteert, hij beseft hoezeer dit een stap verder is naar de eenheid van het "ik" en de gezamenlijke projectie van alle krachten.

Dan is het ook mogelijk de grens tussen sterren en werelden weg te vagen, als het zover komt en dat is nodig. Dan is het mogelijk de dood terug te zenden totdat je voelt dat het nu tijd is om in een andere vorm voort te bestaan.

Er is niets onmogelijk. Daar leeft de mensheid naartoe. En wanneer er een ogenblik komt, dat ze verstart en vastloopt in bepaalde denkwijzen en opvattingen, dan komt er weer zo'n vreemde openbaring, die zich beroept op gevoelens en niet op de rede. Een openbaring die nieuwe termen schept, nieuw besef van relatie en verhoudingen, nieuwe gevoelens wakker roept en daardoor de verstarring verbreekt zodat men kan verdergaan. Dat is de zin van openbaringen. Dat is de geboorte van de kosmische mens, ook op aarde.

--:-

S A M E N H A N G E N .

Het geheel van de wereld is gebaseerd op de wijze waarop de mensen elkaar beïnvloeden. Deze wederkerige beïnvloeding kan op tweeërlei wijzen, grof gezegd, geschieden. In de eerste plaats door druk, o.m. verwervingsdrang. In de tweede plaats door geweld, dus onderwerping. De hele economie is altijd daarop gebaseerd geweest.

Een groot gedeelte van hetgeen zich heeft afgespeeld in de vorige eeuw was gebaseerd op onderwerping. Een betrekkelijk klein gedeelte van de wereld had een groot deel van de wereld onderworpen en kon daardoor beschikken over de middelen van dit grotere deel van de wereld en dit voor zichzelf gebruiken.

Op het ogenblik wordt het wat anders, zoals u waarschijnlijk weet, maar daardoor zijn er weer andere situaties ontstaan. Er zijn nu internationale rijken gekomen. Deze Internationals, zoals men ze noemt, hebben eigenlijk de plaats ingenomen van de grote staten van vroeger, ook als dit niet zo wordt gerealiseerd. Een aardig voorbeeld in uw eigen land:

Een groot aantal gemeenten wordt in feite bestuurd door projectmaatschappijen en niet door de democratisch gekozen vertegenwoordigers. Dat kun je ontkennen, maar de praktijk wijst uit dat het anders is. En zo is het overal.

Wanneer men nu de samenhangen tracht te overzien, dan blijkt dat er in de hele wereld voortdurend dingen aan het veranderen zijn. Zeker, soms onder dwang van de situaties. De oliecrisis b.v. heeft ongetwijfeld een enorme stimulans betekend voor een aantal ontwikkelingen in de wereld, die o.m. ook de samenwerking van groepen en landen bevordert en daarbij misschien indirect ook de invloed van bepaalde Internationals wat afgezwakt. Maar alles wat er in de wereld gebeurt, wordt mede bepaald door datgene wat de mens denkt omtrent zichzelf.

Als men zuiver economisch redeneert, dan kan men uitgaan van abstracties. Dat klinkt allemaal heel aardig, daarom hebben ze zeer abstract uitgerekend dat Nederland in de komende tijd minder werklozen zou hebben. Nu hebben ze uitgerekend dat er in 1980 juist meer werklozen zullen zijn en zo gaat het verder. Want de econoom houdt geen rekening met de mens en met de mentaliteit van de mens. De mentaliteit van de mens wordt nu bepaald door de situatie waarin hij zich bevindt. Dat is iets waaraan je niet voorbij kunt gaan. Als je kijkt naar de krankzinnige politieke situatie die op het ogenblik in Nederland is ontstaan, dan ga je je wel re-

aliseren dat hier de illusie van weelde een grote rol speelt.

Er is een partij die aardig heeft gewonnen, maar eigenlijk nog niet genoeg. Deze partij, die aardig heeft gewonnen maar net niet genoeg, moet nu doen alsof ze sterker is dan ieder andere partij. Ze kan zich dit echter in feite niet permitteren, dus moet ze uiterlijk een groot aantal winstpunten boeken, terwijl ze eigenlijk zeer veel opgeeft van datgene wat ze zelf als begeerlijk heeft gepredikt. Dat is onvermijdelijk. Dat heet dan een politiek compromis; en het eind ervan is een Kabinet. Dat zal ongetwijfeld wel een volgend Kabinet worden en dan zullen er weer ontzettend veel Nederlanders op de kast gaan, als ze tot de conclusie komen dat het veel meer kost dan het oplevert.

De situatie die hierdoor is ontstaan, is er een van weelde. Het probleem van Nederland is grotendeels weelde. Als je rekening houdt met het feit, dat er een hele hoop mensen zijn die zouden kunnen werken, indien ze bereid waren om werk te aanvaarden dat niet in hun plaats van inwoning of op korte afstand daarvan is gelegen, dan zie je al wat er aan de hand is. Een typisch voorbeeld:

Er is een groot aantal bouwvakkers in Nederland werkloos, o.a. in de Achterhoek, in Limburg, in Groningen. Er is grote behoefte aan geschoolde bouwvakkers in Noord- en Zuid-Holland, in een deel van Utrecht en ook in Zeeland is een toenemende vraag. Nu moet men buitenlandse arbeiders importeren, die minder deskundig zijn en kostbaarder om de doodeenvoudige reden dat de mensen, die in Limburg, in de Achterhoek of in Groningen wonen geen zin hebben om te gaan werken in Noord- en Zuid-Holland of in Zeeland. Dat is weelde! Het is niet nodig, dus doen we het niet.

Dit is kentekenend voor een groot gedeelte van de wereld. Men heeft het idee: het is niet nodig, dus doen we het niet. Het is niet nodig om democratisch te zijn, dies kunnen wij onze dictatuur doorzetten. Ook deze mentaliteit is een weelde-mentaliteit. Ik kan het mij wel permitteren. En of dit nu werkelijk het geval is of niet, de mens reageert zo. Dat dit op het totaal van de economische belangen en samenwerking een zeer grote invloed heeft, zal iedereen moeten erkennen.

Denk aan de koffie! Als u weet, dat de verhoging van de koffieprijzen zeer grote winsten heeft opgeleverd aan de koffie-exporteurs en importeurs, dat een betrekkelijk klein gedeelte van de oplopende prijs ten goede is gekomen aan de directe producenten (de koffieverbouwers en de eerste verwerkers) en dat het grootste gedeelte van de kosten wordt betaald door de mensen die het zich eigenlijk niet kunnen permitteren, dan ziet u dat het belachelijk is. Maar iedereen denkt: ik kan toch mijn afzet wel blijven handhaven, dus waarom niet. Op deze manier zal men elk handelsrisico afwentelen op de schouders van de consument, terwijl men gelijktijdig elke winst neemt zonder daarvan iets aan de consument door te schuiven. Dit is een bekend verschijnsel. Deze verschijnselen nu moeten veranderen. En dan is het weer begrijpelijk, dat men overal hoort dat er een andere maatschappij moet komen.

Nu is het natuurlijk heel moeilijk te zeggen wat voor een soort maatschappij. Een maatschappij waarin niemand vrij is om anders te handelen dan door de overheid wordt voorgeschreven, zal ongetwijfeld de economen in staat stellen om kloppende berekeningen te maken, dat wel. Maar aan de andere kant betekent het gelijktijdig dat elke ontwikkeling in een dergelijk land stil te liggen. Het is een steriliseren van de menselijke samenleving. Dit is dus niet aanvaardbaar.

Wat hebben we dan voor een systeem nodig? Wat voor een verandering? In de eerste plaats zal elke mens vrijer moeten zijn in zijn manier van handelen.

In de tweede plaats zal niemand een beroep mogen doen op de gemeenschap om zijn eigen tekorten aan te vullen. Dat kan alleen geschieden op basis van vrijwilligheid, maar nooit op basis van dwang. Als je daarvan uitgaat, dan ben je al een heel eind verder.

Dan is het zo, dat de mensen wel moeten samenwerken voor hun eigen belang. Uit die samenwerking komt dan als vanzelf een gevoel van saamhorigheid voort. Die saamhorigheid zal hen in staat stellen, zoals het bij bepaalde vakbonden nu reeds het geval is, om zich tegen sterkere machten in door te zetten. En als het innerlijk daarbij ook een rol speelt, zal men ook leren meer te denken aan een ideaal, dus aan een innerlijk erkende betere toestand of mogelijkheid en minder aan het directe effect. Anders gezegd: het behoeft niet in het loonzakje te komen. Het kan ook zijn dat men alleen het gevoel van samenwerking of broederschap belangrijk vindt. Dat moet u natuurlijk niet tegen een vakbond zeggen op dit ogenblik, want dit geldt alleen voor de eigen leden en dan nog als ze datgene doen wat de Bond hun voorschrijft. In de praktijk is dat zo.

Wat is er dan zo belangrijk? Er is een enorme samenhang in alles. Je kunt op dit moment zien waar de wereld naartoe gaat. Wat gaat er gebeuren? Ik kan het u vertellen.

De Ver. Staten. Een toenemend conflict tussen ambtenarij, de grote belangengemeenschappen en de huidige regering inclusief de President. Dat is niet te vermijden. De President kan nu wel maatregelen nemen die erg prettig zijn, maar of het allemaal lukt, dat is een andere vraag. Als hij zegt: Wij moeten openstaan voor de handel met de wereld, dan zijn er een hoop mensen die denken: maar dan wordt mijn product teveel beconcurrereerd door zaken die uit Japan komen of zelfs uit Europa. Dus dat mag niet. Als hij zegt: Er moeten meer mensen uit Mexico aanvaard worden, ook al zijn ze zonder geldige papieren binnengekomen, dan zijn er vele bonden die zeggen: Hé, wacht eens even. Onze leden zijn werkloos en jij laat die lui binnen! Waarbij men er geen rekening mee houdt dat de werklozen niet bereid zijn het werk te doen dat deze transmigranten wel doen. Op deze manier komt er dus een toenemend conflict, dat zowel sociaal zal zijn als ook politiek. Dit interne conflict in de U.S.A. betekent een grote verandering die indirect zowel de productiemethoden, de stadssamenlevingen zal aantasten als ook de relaties met het buitenland.

Rusland.

Het is ook interessant als we zien wat daar gebeurt. U zult zich waarschijnlijk afvragen waarom zo'n groot rijk met zo'n enorm machtsapparaat zich zo druk maakt over een paar dissidenten? Heel eenvoudig, deze dissidenten zeggen dingen, die heel veel mensen denken. En als dat lang genoeg wordt gezegd door een paar enkelingen, dan gaan meer mensen het zeggen. En als meer mensen het gaan zeggen, dan zal men meer moeten doen wat de gemeenschap in feite wenst. Dit betekent, dat de feitelijke macht van een betrekkelijk kleine groepering kleiner wordt. Het is niet voor niets, dat men een wat oudere man, die wat wil toegeven aan het volk, heeft uitgeschakeld (Podgorny). Dergelijke situaties zal men overal zien.

Polen. Binnenkort komt ook daar een verandering, die o.m. voor de Kerk van Rome niet erg prettig zal zijn.

Hongarije. Daar zien we bepaalde verschuivingen, die voor de gewone burger niet zo erg zijn, maar die ongetwijfeld wel de relatie tussen productie-apparaat en Partij zullen veranderen. Dat kan niet worden voorkomen. Zoals je ook niet kunt voorkomen dat in West-Duitsland op het ogenblik de sterk nationalistische denkwijze weer toeneemt. Dit zal gepaard gaan met de jezuitische opmerking dat alleen het doel telt en niet de middelen; iets wat ook in Nederland - zij het in een bepaalde groep - een grote rol schijnt te spelen.

Frankrijk. Daar zie je dat de illusie van macht en van grandeur belangrijker is dan welvaart. Maar er zijn steeds meer groepen die om die welvaart roepen. Er zijn steeds meer groepen die vragen: Wat kunnen wij nu eigenlijk beginnen? Deze groepen zijn bereid om desnoods een groot gedeelte van de macht van het land uit te leveren hetzij aan Rusland, hetzij aan de Ver. Staten. Uitholling van de macht in Frankrijk met als gevolg een aantal politieke omwentelingen en grote terreurdaden is onvermijdelijk. Dat zijn de veranderingen, die zich op dit moment aankondigen.

Wat er achter zit is in feite de onvrede van de mens met de huidige situatie. Die onvrede zal vooral in het Westen sterk worden gestimuleerd en ook in de Oostbloklanden door de illusie dat men recht heeft op meer dingen dan men op het ogenblik kan krijgen.

Datzelfde zal ook gelden in de z.g. Derde Wereldlanden. Ook die hebben het gevoel dat zij meer moeten hebben. En dit méér kan niet worden uitgedrukt in materiële waarden. Dat is hetgeen waar men aan voorbij gaat. Men kan het niet uitdrukken in koelkasten, wasmachines, transistorradios, auto's, fietsen en dergelijke dingen. De hele wereld is gewoon niet in staat om een dergelijke welvaart in stand te houden. Wat men dus zal moeten hebben is een ander gevoel. Een gevoel van persoonlijke waardigheid, van persoonlijke verbondenheid. De economen van deze tijd zouden veel beter rekening kunnen houden met de menselijke behoefte aan verbondenheid, aan gemeenschapsgevoel. Dan zouden ze ongetwijfeld een veel juistere becijfering kunnen maken. Naar, helaas, dergelijke dingen heeft men nog niet geleerd in cijfers uit te drukken.

Houden we ons bezig met de planning, dan zien we eveneens krankzinnige zaken. Neem nu de situatie in China.

Rood-China heeft zich voorgenomen om weer een grote sprong vooruit te maken, maar nu toch wel in de richting van consumptie en buitenlandse handel. De mogelijkheid daarvoor is tamelijk gering. Men heeft het te wijten aan het feit dat het Rode Leger t.a.v. de huidige regering neutraal is. Dat zal het ook wel blijven zolang het leger de kans krijgt om zich militair meer te specialiseren en dus te distanciëren van de directe verbondenheid met het volk dat een leger van werksoldaten heeft. Deze situatie is niet houdbaar.

Er zijn op het ogenblik tenminste 3 provincies waarin voortdurend opstanden zijn tegen het huidige gouvernement. Er is een toenemende onrust bij mensen, die zich toch nog te zeer geperst voelen in een keurslijf van bepaalde regels, terwijl aan de andere kant er mensen zijn die alle zekerheden dreigen te verliezen en die dus als een soort St. Michielslegioen van Mao willen optrekken om de oude permanente revolutie weer in het leven te roepen. Het is duidelijk, in dit land zullen er grote moeilijkheden komen en die kunnen -- althans voorlopig -- het best worden opgelost door een vergroting van de import uit het buitenland en de export naar het buitenland, zodat men de mensen wat kan overdonderen met hetgeen er plotseling beschikbaar komt. Maar ook dit is maar in beperkte mate voldoende.

Na ongeveer 6 à 7 jaar van een dergelijke tactiek zal men worden geconfronteerd met het denken van de massa en de gevoelswaarden die daar achter liggen. En dan kan de hele economische berekening (die precies en wiskundig juist is opgezet) niet verder worden doorgevoerd. Misschien zal men dan proberen er Internationals bij te halen. Maar die kunnen het ook niet aan. Want een China dat wordt overgeleverd aan buitenlands kapitaal, weet dat het zijn karakter helemaal zal verliezen, dat het gekoloniseerd zal worden en dat zal het zeker niet toelaten.

Als je kijkt naar de landen in Afrika, dan zie je weer precies hetzelfde. Deze mensen denken dat uiterlijkheden bepalend zijn. Ze bouwen een hoofdstad met een schitterende universiteit, grote bibliotheken, een groot paleis, grote ministeries, mooie wegen, een aantal mooie winkels en dan denken ze dat ze welvaart hebben. Maar de bevolking die dat ziet, vraagt zich af wat zij eigenlijk krijgen. Anders gezegd: men heeft feitelijk jaloezie en onrust bevorderd en daardoor verdeeldheid. Is het een wonder, dat er voortdurend moordpartijen zijn? Deze mensen zoeken op dit moment naar een materiële stabiliteit, omdat men tevens uit economische overwegingen de stamgebondenheid, de economische stabiliteit heeft aangetast. Dat ze dan daarvoor een oplossing zoeken in kleine legers van opstandelingen, heeft u niet te verbazen.

Ik zou u zo de hele wereld kunnen voorgoochelen. Maar wat is er dan in feite aan de hand? Waar zitten we nu eigenlijk mee opgescheept?

Kijkt u nu eens in uw eigen land. De gijzeling. Deze gijzeling heeft eigenlijk maar weinig te maken met de feiten. Ze is gebaseerd op ideeën; en wat meer is, ze is gebaseerd op ideeën die materieel niet verwezenlijkt kunnen worden.

Men zal zeggen: Die extremisten zijn dwazen. Dat zijn ze zeker niet. Degenen die op de achtergrond zitten, hebben inderdaad voldoende scholing gehad. Ze hebben een terreurscholing gehad bij de Palestijnen. Die mensen zijn geen dwazen, want ze hebben geleerd dat iedereen bang is voor geweld. Ze gaan uit van de gedachte dat je elk idee kunt verwezenlijken, indien je over macht beschikt. En daarbij maken ze dezelfde stomme fout, die bepaalde gouvernementen in het Oostblok maken en ook bepaalde groeperingen in andere landen, zelfs in Nederland. Zij denken: als wij maar levens kunnen gijzelen, als wij de welvaart en de gezondheid van een heel volk kunnen gijzelen, dan krijgen wij onze zin. Maar er komt een ogenblik, dat het niet meer gaat. En dan is er een compromis met de werkelijkheid nodig. Dat compromis kan alleen worden gevonden, indien die mensen ook persoonlijk gaan denken, indien ze zelfstandig gaan reageren en leven. Met andere woorden: indien ze zich losmaken van de scholing.

Wat is er gebeurd met de kapers? Die mensen zitten daar in een groep bijeen. Ze hebben alle idealen aangepraat gekregen. Ze horen hetzelfde verhaal duizend keer en er gebeurt niets. Dus, zeggen ze, dan zullen we het maar zelf doen. En dan is het voor hen erg belangrijk, dat zij zich tezamen een eenheid voelen, dat ze zich gesteund voelen door anderen, bewonderd weten door anderen, want dan zijn ze tenminste iemand. Dit blijkt dan belangrijker te zijn dan alle rationele overwegingen van wat mogelijk en haalbaar is. En als dat zo is, moeten wij die mensen de mogelijkheid geven los te komen uit hun beslotenheid.

Economie moet dan niet meer gebaseerd worden op "ik heb en jij kunt kopen", maar op de vraag "wat heb ik over en wat heb jij nodig". Dat is iets heel anders. Dan moet de vraag van productie niet meer gebaseerd zijn op "hoeveel uur wil je werken voor een bepaald loon", maar moet de vraag zijn "wat is nodig voor de ander en wat ben ik bereid daarvoor op te brengen". Dat is iets wat ondenkbaar is. Maar het is de werkelijkheid en daar gaat het naartoe. Dat de heersende machten zich ertegen gaan verzetten, dat weten we natuurlijk ook wel.

Er zullen nog wel een paar oorlogjes komen in bepaalde landen waar men dan door militair machtsvertoon probeert de ander te intimideren. Er worden ook nog een paar revoluties op touw gezet door belangen uit het buitenland, zoals dat in een bananenrepubliek al eeuwenlang gebruikelijk is geweest. Een wereldoorlog zal misschien op een gegeven ogenblik ook dreigen. Ze zal waarschijnlijk niet waar worden. Dat zit er nu niet in. Niemand kan er beter van worden. Maar als het gaat om een gevoel van zelfrespect, om een gevoel van eindelijk weer een verbondenheid bereiken, eindelijk weer iemand te zijn temidden van anderen, de eenzaamheid te doorbreken, als u het zo wilt uitdrukken, dan gaat niemand zich meer afvragen: overleef ik dit wel of niet? Dan vraagt men zich alleen nog maar af: kan ik door op deze wijze te handelen meer worden? Meer worden dat wil zeggen in contact met anderen, in de ogen van anderen en ook in de ogen van mijzelf.

Dit alles kun je economisch niet berekenen. Maar je kunt wel begrijpen dat de huidige economische structuren niet houdbaar zijn, want ze hebben de neiging om de mens steeds meer te isoleren, steeds meer te wijzen in de richting van bezit en van schoolgeleerdheid. En daar heb je niets aan. Wat je nodig hebt, is een gevoel van betekenis, dat is het gevoel van de gemeenschap waarin je thuishoort. En dan behoef je niet alle mensen aardig te vinden, maar je moet wel weten dat je erbij hoort, dat je ergens een plaats hebt in het geheel, dat je iets doet voor een ander wat die ander ook waardeert, iets waarin waardering heus niet kan worden uitgedrukt in betaling.

Kijk, dat is het grote probleem van deze tijd waarmee men wordt geconfronteerd. Het is een proces dat - zoals de eerste spreker u heeft duidelijk gemaakt - zich op ander gebied al heel veel malen heeft getoond. Ik zou zeker evenals hij kunnen teruggaan tot de tijden van vroeg-Egypte, de tijd dat de Blauwe Kroon erbij kwam.

Ik zou kunnen spreken over Rome, over Troye als handelsgemeenschap, over de situatie t.a.v. de gevestigde gemeenschap als Athene, de ondergang van de Phoeniciërs. Al die dingen bij elkaar zijn eigenlijk precies hetzelfde wat ik u nu vertel.

Ik zou het ook kunnen gooien op godsdiensten, maar in feite gaat het over mensen. Economie is niet iets wat los te denken is van mensen. Politiek is iets wat niet is los te denken van verbondenheid tussen mensen. Een Partij, die alleen maar een zeker aantal leden heeft en dan tien keer zoveel stemmen krijgt, is in feite een Partij, die toevallig geluk heeft gehad. Dat ziet men nog wel eens over het hoofd. Het gaat om de mensen die in een bepaald systeem, in een bepaald denken, in een bepaalde manier van leven voor zichzelf betekenis vinden. Het is niet wat anderen ervan zeggen, het is wat je er zelf van voelt. Dat is de politieke betekenis ervan.

Politici, die denken dat ze dit kunnen oplossen door hun persoonlijkheid zijn eigenlijk dwazen, want die persoonlijkheid wordt door een ieder anders gezien. Het ligt er maar aan wie er kijkt. Wat men vergeet is dat die visie bij degenen, die voelen er eigenlijk niet bij te horen, gedurig verandert. Zo goed als economisch de situatie verandert. Men kan nu wel zeggen: de arbeider heeft rechten, maar op het ogenblik dat de arbeider werkelijk brood op de plank nodig heeft en hij die op een andere manier niet kan krijgen, wordt hij misschien geen stakingsbreker omdat hij zijn leven liefheeft, maar dan gaat hij gewoon ergens anders werken; dan wordt hij b.v. kelner of beunhaas.

Wat men zich misschien niet realiseert is, dat tijdens stakingen de arbeiders vaak staken omdat ze niet anders kunnen en gelijktijdig proberen elders bijverdiensten te krijgen. Wat erg prettig is voor mensen die nieuwe kraanleertjes nodig hebben of die een plafond gewit moeten hebben. Er zijn veel mensen die dat dan goedkoop willen doen. En daar kun je dan weer de gevolgen van zien bij de gevestigde bedrijven.

Die gevestigde bedrijven derven hun winst. Zij hebben minder arbeiders nodig en zo gaat het verder. De kleine ondernemer komt terug. Waarom? Om de doodeenvoudige reden dat de grote ondernemer kennelijk niet in staat is te beantwoorden aan de eisen van zijn werknemers. En dan gaat de werknemer in de tijd, die hij niet nodig heeft om te protesteren tegen zijn werkgevers, beunhazen en wordt daardoor in feite een kleine ondernemer. Dat zijn de eenvoudige feiten en daaraan kun je niet voorbijgaan.

Je kunt politiek of economisch niet zeggen: Dit is de theorie en die zullen we waarmaken. Je kunt alleen maar zeggen: Dit zijn de mensen en we zullen proberen aan die mensen te beantwoorden.

Als ik de ontwikkelingen in de nabije toekomst zo bekijk, dan zal er nog wel wat geweld losbreken. Geweld bij bedrijven die gesloten moeten worden. Geweld, omdat men het met hetgeen er bij de gijzeling is gebeurd niet eens is. Geweld, omdat men zich toch wel weer wil verzetten tegen bepaalde bouwplannen van gemeentelijke en andere instanties. Er komt nogal wat geweld in Nederland en daarbuiten.

Voor de rest zie ik prijzen, die op een gegeven ogenblik niet te betalen zijn. Als de nieuwe haring te duur wordt, eten de mensen er één en denken: ik wacht wel tot ze goedkoper wordt, en ze eten geen nieuwe haring. Dan komt er een ogenblik dat de haringman zegt: Ik kan het niet meer afzetten. En dan kan de reder zijn haring niet meer kwijt, ook al is er nog zo weinig. Dan moet hij het exporteren. Maar als hij ook daar niet krijgt wat hij hebben wil, wat dan? En zo gaat dat op elk terrein.

Dat gaat ook zo met de gemeentelijke diensten. Als de politie zeer bereid is u een bon te geven, als u zonder licht rijdt, maar niet in staat

is u veiligheid op 't straat te garanderen, dan komt er een ogenblik dat u zegt: Laat de politie maar opdonderen.

Al deze dingen betekenen: er moet iets veranderen. Die verandering kan niet liggen op het economische of politieke vlak. Ze kan zelfs niet door een moreel réveil tot stand worden gebracht. Dat kan alleen geschieden door een praktische aanpassing van het eigen gevoel, een duidelijker groepsbewustzijn en persoonsbewust/van elk individu afzonderlijk. Niet: dit zijn mijn rechten, dit zijn mijn plichten, maar: dit is mijn betekenis en dat is de betekenis van de ander voor mij./-zijn

Het zoeken van betekenissen is de basis van een nieuwe economische ontwikkeling, van een nieuwe maatschappij, van een werkelijke vernieuwing waarbij het niet meer een kwestie wordt van belangen tegen elkaar afwegen, maar van een gezamenlijk erkennen wat gemeenschappelijk bereikbaar is en gelijktijdig het eigen "ik" in zijn volle recht manifesteren. Dit is een situatie waarmee u zich nog lange tijd kunt bezighouden.

Ik zou willen afsluiten met enkele opmerkingen over de dwaasheden die politiek op het ogenblik in Nederland worden begaan.

De eerste politieke dwaasheid.

Er wordt op het ogenblik een politiek Kabinet in elkaar gesleuteld dat er komen móét. Dientengevolge zal geen enkele Partij ook maar iets van haar werkelijke beloften aan de kiezers kunnen waarmaken. Dit betekent, dat er in elke Partij een steeds groter oproer ontstaat. Het betekent ook dat het komende Kabinet in toenemende mate ook door zijn eigen Partij of delen van haar fractie zal worden aangevallen. Dat betekent weer dat dit Kabinet in grote moeilijkheden komt. Men zal dit kunnen voorkomen door uit te gaan van een zaken-Kabinet. Maar de figuren, die daarvoor geschikt zijn, zijn weer niet attractief in de ogen van de Partijen, die op het ogenblik hun eigen belang nog zo groot achten, dat ze daaraan de werkelijke ontwikkeling in Nederland graag opofferen.

Een tweede politieke dwaasheid die wordt begaan is de gedachte, dat je met iedereen rekening houdend gelijktijdig toch een juiste samenleving kunt vormen. Je kunt namelijk als gouvernement alleen rekening houden met regels. Als je dat niet doet, blijft er niets over. Misschien zouden we het zo kunnen zeggen:

Een rechter heeft rekening te houden met de wet, niet met een psychiatrisch rapport.

Een politie-agent heeft geen rekening te houden met zijn persoonlijke gevoelens in een bepaalde situatie, maar alleen met de reglementen krachtens welke hij opereert.

Een leger heeft geen recht eisen te stellen vanuit zichzelf. Het heeft slechts het recht als leger juist te functioneren; al het andere moet eraan ondergeschikt worden gemaakt.

Een economie is niet belangrijk op grond van de winsten die enkelen maken, maar op grond van de wisselwerking productie - koop - verkoop welke mogelijk is binnen een bepaalde gemeenschap en vanuit een bepaalde gemeenschap. Wanneer men dit gaat beseffen, komt men verder. De meeste mensen denken op het ogenblik teveel aan groepsbelangen. Ze denken te zeer aan bepaalde Partijen die het toch zo moeilijk hebben en vergeten daardoor datgene wat werkelijk belangrijk is. Dat is nog een grote politieke blunder die wordt gemaakt.

De derde is misschien nog groter. Men denkt openheid te betrachten t.z.v. de inkomens en neveninkomens van ministers, parlementsleden, burgemeesters, wethouder e.d. Het is natuurlijk heel aardig, wanneer men dit doet, maar die openheid zal wel ten gevolge hebben dat iedereen zich gaat afvragen, hoe je je in godsnaam zo rijk kunt stelen in zo'n korte tijd; en dit terwijl de mensen in kwestie toch menen dat ze er eerlijk voor werken. Anders gezegd: de afgunst wordt aangewakkerd.

Openheid is voor de overheid alleen dan haalbaar, indien gelijktijdig begrip kan worden gewekt voor al hetgeen wordt gedaan. Daar men dit begrip niet kan wekken, is openheid een groot gevaar voor elke verdere ontwikkeling in

politiek en andere opzichten.

Dan is het ook een grote dwaasheid dat men meent via mooie woorden en compromissen organisaties, die zelf naar macht streven, in de hand te kunnen houden. Het gaat hier niet alleen over werknemers, maar ook over de werkgeversorganisaties. In beide gevallen is men namelijk op het ogenblik wel degelijk van plan om zichzelf te redden van het zinkende schip van Staat. En wanneer men daar probeert een compromis te treffen, zal men zichzelf niet kunnen handhaven. Kiest men voor een van de beide partijen, dan kan men erop rekenen dat de andere partij zoveel onheil probeert te stichten, dat ook hierdoor het politieke evenwicht aan het wankelen wordt gebracht. Anders gezegd: de politiek als kunst van het haalbare is vervangen door de politiek als schijnvoorstelling van hetgeen men zegt te willen bereiken, terwijl het in wezen steeds onbereikbaar wordt. Het is het verwezenlijken van zakelijke belangen in naam van de idealen en het verwezenlijken van idealen in naam van zakelijke noodzaken. Dit is niet houdbaar.

Als u verder nog iets wilt zien, neem onze vriend Aantjes, die zich inderdaad en terecht op grond van verkiezingsuitslagen tot aankomend fractieleider probeert te ontwikkelen in een CDA waar dat een crisis door achterdocht schijnt te betekenen. Men heeft echter één ding vergeten: de grootste intrigang heet geen Aantjes al begint zijn naam ook met een A (maar zonder "van"). Deze zal ongetwijfeld de macht, die hij lange tijd heeft bezeten niet uit handen willen laten glippen. Daarom is hij nu reeds bezig een aantal mensen aan te sporen om zeer hoge eisen te stellen voor een samenwerking met de Partij van de Arbeid.

Het is duidelijk, dat daaruit allerlei moeilijkheden en geschillen zullen voortkomen en dat daaruit nu reeds is af te lezen dat de huidige formatie wel zal slagen maar désastreuze gevolgen zal hebben, Dit kunnen ook de politici weten, maar niemand wil dat accepteren. De weigering om de feiten onder ogen te zien, om de werkelijkheid ook voor te leggen aan de kiezers en aan het volk, betekent voor Nederland in de komende vier jaar enorm veel economische moeilijkheden en politieke ellende.

Dit zijn politieke dwaasheden. En als u dit voor Nederland hoort, kunt u een soortgelijk lijstje opstellen voor elk ander land. Realiseer u dit en besef, dat u zelf en op basis van menselijke begrippen - niet op grond van beloften of eisen - zult moeten trachten in die samenleving houvast te vinden.

Mensen, die elkaar steunen zonder daaraan eisen te verbinden tegenover de buitenwereld, zullen in de komende tijd sterk staan; ze zullen zich kunnen handhaven. Degenen, die alleen maar bezig zijn om van anderen te eisen, zullen niets bereiken; zij zullen vaak ten onder gaan. Zij zullen hun illusies verliezen en in vele gevallen hun auto moeten afschaffen, hun karavan moeten verkopen en zelfs hun met zwart geld gekochte boot voor een koopje moeten veilen.

Als u het zo bekijkt, zult u het met mij eens zijn dat de economie van deze tijd - door geen rekening te houden met de psychologische achtergronden en behoeften in de hele mensheid en van bepaalde volkeren in het bijzonder - zal moeten falen zowel in haar planning als in haar prognoses. Dit zal voor u dan een verklaring zijn voor de ontwikkelingen, die vooral in de komende twee jaar manifest worden ook in uw eigen land. U zult daarvoor uw houding zo weten te bepalen, dat u zich ondanks alles kunt handhaven en redden.

--:-

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

M A A N D B L A D.
(10 nrs per jaar)

I N H O U D.

JULI 1977.

22e jaargang.
nummer 9.

KOSMOLOGIE.

De kosmische mens	CI blz. 109
Pas op voor vergissingen!	CI " 116
Saamhorigheid	CI " 120

DE WERELD IN WORDING.

Eén wereld?	GII " 107
Ontwikkelingen	GII " 115
Voornemens	GII " 120

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”

K O S M O L O G I E

DERDE BLOK.

C.

DE KOSMISCHE MENS.

Elke mens is deel van de kosmos en is op zichzelf een mikro-kosmos. Alle krachten die buiten ons bestaan, bestaan ook in ons. Indien wij de krachten, die buiten ons aanwezig zijn juist kennen, zijn wij in staat de krachten in ons beter te ontleden. Dan begrijpen wij ook beter waar wij aan toe zijn.

Ons bewustzijn kan heel veel werelden en sferen omvatten. Er zijn mogelijkheden dat het "ik" terugreist naar het begin aller tijden. Er zijn mogelijkheden dat het "ik" vooruit gaat in de tijd en daar een aantal waarnemingen doet. We zijn dus in onze persoonlijkheid niet gebonden aan de tijd, wel in de uiterlijke vorm.

Wij zijn in staat om alle krachten in ons op de juiste wijze te reguleren, indien wij weten welke evenwichten daarbij een rol spelen. Wij kunnen die krachten projecteren. Wij kunnen elk verschijnsel tot stand brengen dat wij in de kosmos buiten ons kunnen constateren. Kortom, wij kunnen elke kracht beleven die behoort tot dat wat voor het geestelijk "ik" kenbaar is.

Wie probeert de bewustwording, de ontwikkeling van de mens na te gaan, die wordt geconfronteerd met zeer veel onwaarschijnlijkheden. Als men zich realiseert hoe wonderlijk het is dat op een gegeven ogenblik de lichamelijke zwakkere soort (homo sapiens) in staat is zich te handhaven en door te zetten, terwijl andere stammen die veel sterker zijn en veel meer aangepast aan de omstandigheden dat niet kunnen, dan lijkt het of er een wonder is geschied. Dergelijke wonderlijke verschijnselen ziet men meer.

Hoe kan worden verklaard, dat op een gegeven ogenblik - bijna gelijktijdig over de gehele wereld - bepaalde vormen van veehouderij ontstaan? Hoe kan men verklaren dat op de verschillende continenten - en weer bijna gelijktijdig - de landbouw zich plotseling ontwikkelt, dat men de eerste graansoorten gaat selecteren? De hele geschiedenis van de mensheid is vol wonderlijke verschijnselen en die kunnen wij het best verklaren, als wij kijken naar de kosmische mens.

Hoe vreemd het u ook moge lijken, u bent zelf een kosmos. In een kosmos is de kracht die de evenwichten reguleert de baas. Als het "ik" is afgestemd op instandhouding van het eigen stoffelijke wezen - en dat is bij de meeste mensen het geval - dan is het heel duidelijk, dat op het ogenblik dat de omstandigheden daartoe niet de mogelijkheid geven het "ik" in zich zoekt naar nieuwe factoren waardoor het evenwicht kan worden behouden en waardoor kan worden voorkomen dat het geheel wordt uitgedoofd. En dan zal het altijd precies die punten aanroeren welke voor dat "ik" op dat moment noodzakelijk zijn.

Er zijn mensen die denken: alles gaat altijd wel door. Dat is niet waar. U verandert zelf ook. U maakt ook perioden door waarin plotselinge gebeurtenissen uw leven regeren. Een ogenblik later vallen ze ineens weg en dan zegt u misschien: ik vind dat niet rechtvaardig, ik kan het niet begrijpen. Maar dat is zo. En dan ziet u opeens dat er in datzelfde leven andere invloeden optreden. Soms lijkt je alleen te zweven in de donkere ruimte. Het volgend ogenblik ben je omringd door zonnen. En dan is het een lentefeest waaraan de hele wereld schijnt deel te nemen. Als je begrijpt dat dit voortkomt uit je innerlijk wezen dat zich voortdurend probeert af te stemmen op het geheel waarvan het deel uitmaakt, dan wordt dit alles beter verklaarbaar. Dan kun je ook begrijpen waarom je stemmingen soms zo sterk worden bepaald door zaken waarmee je eigenlijk niets te maken hebt en waar je stoffelijk gezien niets van afweet. Op deze manier kun je langzaam maar zeker bouwen aan het beeld van de kosmische mens.

Het is niet alleen maar een wezen dat in zichzelf hoog uitwiest naar onbekende verten, God omhelst en dan zegt: Och, wat een ellende dat ik nog op aarde moet leven! Neen, het is wel degelijk zo, dat de kosmische mens een wezen is dat zijn eigen evenwichten steeds weer herstelt. Maar de bewuste kosmische mens is degene die begrijpt wat er gebeurt. Dat is het grote verschil tussen mensen die bewust en mensen die niet bewust zijn.

De bewuste mens begint uit de aard der zaak met het aanvaarden van de situatie waarin hij zich bevindt. Maar hij doet meer: hij gaat begrijpen wat de situatie betekent. Het is niet alleen het over je laten komen van alle gebeuren. Het is daarnaast een bewust kiezen, een bewust weten waarom deze omstandigheden er zijn en een reageren op mogelijkheden, die juist uit die omstandigheden naar voren treden. Het is een wat wonderlijke zaak, dat geeft ik graag toe.

Wij hebben ons nu beziggehouden met het geheel van alle bewustzijnsprocessen en wat daarbij hoort. We hebben ons ook beziggehouden met de kosmos, met de wereld, met de geest. Als je zo'n reeks onderwerpen wilt afsluiten, dan kom je toch weer terecht bij het "ik", het wezen van de mens. Je probeert dat kort in punten samen te vatten. Laten we de wetten van de kosmos, zoals ze in de mystiek en voor een deel zelfs in de natuurwetenschappen erkend zijn, trachten over te zetten in hun betekenis die ze hebben voor de kosmische mens.

De wet van evenwicht.

De neiging om een bestaand evenwicht in stand te houden, ongeacht of dit als juist of als niet juist wordt ervaren. Dit bestaat in de mens ook. Elke mens heeft de neiging de bestaande situatie voor zijn besef te continueren. Hij is bereid om alles af te wijzen wat daarmee in strijd is. Hij is bereid om alles te aanvaarden en een bijzondere nadruk te leggen op wat daarmee overeenstemt. Dit wordt echter van buitenaf beïnvloed.

De wet van de gelijkblijvende velden of de wet van compensatie.

Wanneer op één punt iets verloren gaat, moet er elders iets ontstaan, want het geheel blijft zichzelf gelijk. De mens, zijnde een tijdloos wezen, kan wel op verschillende manieren in verschijning treden, maar hij kan aan zijn wezen niets werkelijk toevoegen en niets werkelijk wegnemen. Dientengevolge verschuift de nadruk. Als je in een negatieve fase van je bestaan komt, dan is het belangrijk dat je probeert na te gaan wat daar tegenover staat. Wat is de gevoeligheid, de emotie, het innerlijk aanvoelen dat nu op de voorgrond komt? Door de bestudering van de nu plotseling optredende verschijnselen ben je vaak in staat om wederom positief gericht en bewust te leven. De werkelijk bewuste kosmische mens doet dit.

De wet van oorzaak-en-gevolg.

Oorzaak en gevolg spelen overal een rol. Wanneer een ster nova wordt, zal ze niet alleen een enorme straling in de ruimte werpen, maar ze zal daarnaast vaak satellieten (planeten) absorberen, ze zal evenwichten veranderen in de omgeving. Er gaat eenvoudig een soort lichtstorm van zo' ster uit en in haar omgeving kan dat heel veel betekenen.

Als wij te maken hebben met oorzaak en gevolg, dan is het bij ons vaak zo, dat een bepaald facet van ons wezen zich plotseling explosief ontwikkelt; het domineert alles. Dat betekent dan dat één verandering in ons, die werkelijk belangrijk is, over de gehele scala van het kenbare voor ons veranderingen tot stand zal brengen. Dat geldt voor geestelijke waarden, voor stoffelijke waarden, voor stoffelijke mogelijkheden, alles wat u maar wilt. Zo zijn er dus heel veel parallellen te trekken. Dan vraagt men zich af: welke wetten zullen de kosmische mens dan regeren?

De kosmische mens heeft een oervorm. Die oervorm van het "ik" bevat het totaal van alle mogelijkheden die het "ik" hoe en waar dan ook ooit tot uiting zal kunnen brengen. Het besef van al die mogelijkheden is gelijktijdig het besef van de betekenis van elke uiting van één der mogelijkheden. Door je besef voortdurend te herleiden tot het kosmische "ik" kun je de betekenis van hetgeen je doormaakt begrijpen. Maar dat houdt tevens in dat je juist en vollediger doormaakt en aanvaardt. Er zijn heel veel dingen bij waarvan je zegt: voor mij hoeft dat niet. Maar dat "voor mij hoeft dat niet" is altijd iets wat behoort bij een bepaalde vorm. Het denkbeeld op zichzelf maakt duidelijk, dat het deel is van de oerpersoonlijkheid, het werkelijke Ik. Daarom stellen wij:

De verwezenlijking kan afhankelijk zijn van de vorm en van de wereld waarin wij optreden. Maar elk concept dat in ons bestaat, is op zichzelf deel van onze werkelijkheid en geeft als zodanig weer wat er in ons bestaat. Het is niet alleen onze relatie met de wereld of met bepaald geestelijke werelden. Het is a.h.w. onze relatie met het Goddelijke, met de Totaliteit.

Zoek je als mens een wisselwerking met de mensheid of met de geest, dan moet je onthouden dat ook hier kosmische wetten gelden. Elke ster kan alleen responderen op een andere ster in haar eigen frequentie. Een blauwe ster b.v. kan praktisch niet communiceren met een rode reus om de doodeenvoudige reden dat ze een verschil hebben in uitstraling, in massaverdeling, in kwaliteit. Wel kan de rode reus met een andere rode reus communiceren en misschien nog met een B-type ster (zie noot). De blauwe ster kan dat met alle kleine blauwe sterren, met alle grote gele sterren met grote activiteit en misschien ook met een B-type ster. Onze communicatie is dus sterk afhankelijk van ons wezen. Maar ons wezen wordt in de uiting voortdurend bepaald door ons besef van onszelf. Niet alleen wat je weet te zijn, maar ook wat je denkt te zijn bepaalt je relatie met de buitenwereld.

De kosmisch bewuste mens weet, dat alles slechts verschijnsel is en als zodanig onbelangrijk. Hij zoekt dus achter de verschijnselen de werkelijke beweegredenen en vindt die in zijn wezen en uit zijn wezen ongetwijfeld in het geheel waartoe hij meer en meer beseft te behoren.

Noot.

Een B-type ster is over het algemeen een ster met een betrekkelijk kleine stralingssterkte. Ze is fluctuerend in haar uitstraling. Ze heeft een bepaald ritme van uitstraling. Een B-type ster komt heel dicht bij de zon. De zon is een instabiele ster van het geel-rode B.-type.

Gaan we zoeken naar oplossingen voor problemen, dan geldt weer precies hetzelfde. Een probleem is altijd een onevenwichtigheid. Een onevenwichtigheid kan zelden worden opgeheven door haar ter plaatse te vernietigen. Je kunt altijd een evenwicht herwinnen door elders een evenwichtsverstoring te creëren. Hier komt de wet van compensatie weer om de hoek kijken.

Wanneer ik een kracht ontdek in een medemens die niet aanvaardbaar is, dan kan ik daar een kracht tegenoverstellen en proberen de zaak in evenwicht te brengen. Maar dat zal in 9 van de 10 gevallen niet gaan. Ik kan natuurlijk ook ontdekken waarom die kracht voor mij disharmonisch is en proberen in de omgeving een neutraliserende kracht (een kracht die daaraan tegenovergesteld is) te stellen. Wanneer ik dat doe, dan valt het verschijnsel als zodanig weg en is het evenwicht hersteld, ook voor mij. En dan kan er in mijn bewustzijn elke factor (ook die welke eens tegen mij scheen te zijn) worden aanvaard, terwijl aan de andere kant door de verstoring in de omgeving nieuwe contrasten kenbaar worden en een nieuwe ervaringsmogelijkheid zich zal openbaren.

Probeer nooit iets ongedaan te maken. Het helpt niet en berouw is een overbodige luxe. Probeer altijd, als je erkent dat iets niet juist is een werking tot stand te brengen die de onjuistheid voor je besef voor zover mogelijk opheft. Het resultaat daarvan is een evenwichtigheid waardoor beide daden of acties of denkbeelden of krachten aanvaardbaar worden. De aanvaardbaarheid van het bestaan is voor de kosmische mens een eerste vereiste, want hij kan niet bewust en kosmisch leven, indien hij niet in staat is het geheel van het bestaan altijd te accepteren zoals het in verschijning treedt. Op het ogenblik, dat dat niet kan, moet hij dus zelf actief worden. Wat mij voert tot de zeer eenvoudige stelregel:

De kosmisch bewuste mens is een wezen dat in staat is zichzelf en zijn omgeving zodanig te manipuleren dat altijd een optimale harmonie kan worden bereikt en behouden, ongeacht de veranderingen die de uiterlijkheden ondergaan.

Als we ons de mens kosmisch proberen voorstellen, dan gaan wij onwillekeurig alles op die mens projecteren. In de middeleeuwen had men de astrologie tamelijk ver ontwikkeld en tekende men de banen van de planeten zodanig dat ze elkaar in het menselijk lichaam sneden. En waar die lijnen samenkwamen stond ook het symbool. Men ging zeggen: De zon beheerst dit orgaan, de maan dat orgaan. Elke planeet kreeg dus a.h.w. een functie. Dit alles is wat simplistisch bedacht. Aan de andere kant: als wij in de astrologie allerlei waarden aantreffen, dan moeten wij niet aannemen dat die alleen van buitenaf komen. Als je een horoscoop van het bekende deel van de ruimte zoudt kunnen maken, dan moet je die ook kunnen maken van bekende eigenschappen in jezelf. En zoals er voor de planeten omloopbanen zijn rond de zon en daardoor een voortdurend verschuivend patroon kenbaar wordt, zo moet ook in het "ik" een voortdurend verschuiven van kwaliteiten en eigenschappen plaatsvinden waardoor je a.h.w. steeds weer nieuwe driehoeken, vierkanten, opposities, sextielen e.d. krijgt. (Dat kunt u aantreffen in elke astrologische verhandeling.) Het gaat er mij om duidelijk te maken dat al wat wij buiten ons zien een vergelijkbare betekenis kan hebben in ons.

Ieder die de ritmen kent waarin hij leeft, weet ook: ik heb dagen dat ik buitengewoon vaardig ben. Ik voel mij prettig en gezond, ik kan alles, ik zie alles, alles loopt mij mee. Er zijn ook dagen dat ik niet uit de voeten kan, dat alles mij pijn doet, dat ik juist wat ik nodig heb voorbij zie, dat alles mij tegenloopt. In feite zijn dat perioden van positieve en negatieve oriëntatie ten aanzien van de wereld waarin je leeft. Het heeft niets te maken met het "ik" of het lichaam. Het heeft wel te maken met de persoonlijke relatie met de kosmos en met het werkelijke Ik. Wie dergelijke ritmen kent en bovendien een beetje thuis is in de gedachten van een 3-jaars, een 7-jaars ritme enz., die zal al gauw zeggen: Dus ik mag een vergelijking maken met de astrologie.

Planeten kunnen retrograde worden. Dat kan ook voor u. Er zijn werkingen in uw persoonlijkheid die op een bepaald punt stilstaan en dan negatief teruggaan. Als u ze wilt opvangen, dan zult u daar positieve waarden tegenover moeten zetten, terwijl u vroeger eigenlijk overdonderd werd door de uitstraling, en haar negatieve waarden voor een deel krachteloos maken. Ik weet, dat het niet gemakkelijk is zo'n horoscoop van jezelf te trekken en ik geloof ook niet dat het veel zin heeft, als je nog niet zover bent dat je zo'n cursus probeert te volgen.

Laten we goed begrijpen, alles fluctueert in het "ik": levenskracht, besefsvermogen, wilskracht, attractie tot andere mensen, isolement, een tot jezelf proberen terug te keren, de neiging om zeer kritisch te zijn tegenover de wereld en de neiging om alles voor zoete koek op te eten. Al die dingen fluctueren. Ze zijn aanwezig in u maar nimmer even sterk.

Als u naar het zonnestelsel kijkt, dan kunt u zien dat de omloopbanen van de verschillende planeten inderdaad mede de eigenschappen van de zon bepalen. Het is niet zo dat de zonnevlekken alleen worden bepaald door de werkingen van de zon. Neen, het is wel degelijk iets wat samenhangt met de relatie zon - omloopbaan - massa van de verschillende planeten. Het lijkt onbelangrijk, maar zo is het.

Zo heeft u in uzelf een hoofdeigenschap. Laten we die bewustzijn of licht noemen. Wanneer dit licht fluctueert, dan is dat het gevolg van eigenschappen die veranderen. Elke verandering van eigenschap kan worden opgeheven. De kosmisch bewuste mens kan niet het voortdurend proces van wisselingen in zich stopzetten, maar in het besef daarvan kan hij wel steeds zijn bewustzijn en zijn wil richten op die kwaliteiten en eigenschappen die op dat moment voor hem belangrijk zijn.

De kosmisch bewuste mens wordt eigenlijk zelf een soort zon voor de verschillende factoren die in hem een rol spelen. De stralingen, die van zo groot belang zijn in het zonnestelsel zou je misschien kunnen vergelijken met de interne secreties en de invloed die bepaalde geestelijke factoren daarop kunnen hebben. Deze situatie erkennen, betekent leren hoe haar te beheersen.

Beheersing is een van de factoren die voor de kosmisch bewuste mens erg belangrijk wordt. Want zonder beheersing, dus zonder meesterschap allereerst over jezelf maar op den duur ook over de omstandigheden, zul je nimmer in staat zijn je eigen harmonie steeds zo juist mogelijk uit te drukken en je eigen problemen op te lossen.

Een probleem kan altijd opgelost worden, indien wij beseffen dat in de stelling van het probleem het antwoord erop ligt opgesloten. Je kunt geen vraag stellen die in zich niet de waarde van het antwoord bevat. Want om de vraag te stellen is een bepaald denkproces nodig. Daarbij ontstaan er een groot aantal associaties. Als die associaties op een andere wijze zouden plaatshebben, zou de vraag meteen beantwoord zijn. Dit is iets waartegen sommige mensen zullen protesteren. Zij zeggen: Dat gaat niet met een wetenschappelijk vraagstuk; dan moet je dat bewijzen. Dat geef ik toe, maar in algemene zin gaat het toch wel op.

Besef, dat elk probleem te vergelijken is met een verstoring van evenwicht. Aangezien ik deze niet kan opheffen, kan ik haar compenseren. Op het ogenblik dat ik tegenover mijn probleem een tweede werking stel (dat kan een ander probleem zijn, een actie, een geloofsdaad) die voor mij evenwicht brengt, ontstaat als vanzelf de beantwoording of oplossing. Het probleem verandert voor mij van betekenis. Het is niet meer een vraag, een noodzaak tot oplossen, het is een antwoord geworden, een aanduiding. Een probleem is, zoals men wel zegt, een negatieve fase van het positief beseffen.

Wij hebben krachten. Die krachten zijn niet altijd dezelfde. Vandaag kun je iemand het leven geven, morgen kun je hem alleen maar troost geven bij wijze van spreken. Het is duidelijk dat we met de krachten moeten werken op het ogenblik dat ze er zijn. Realiseer u dat de kosmische mens voortdurend

reageert in overeenstemming met de omstandigheden. Dat is heel belangrijk! Ook wat uw denken, uw geloven, uw innerlijk beleven betreft. Op het ogenblik dat u honger heeft, zult u moeten eten en niet gaan mediteren. Dit is misschien een heel dwaze vergelijking, maar ze is juist. Want een goede meditatie kan alleen plaatshebben daar waar het lichaam geen storende factor meer is voor de bewustzijnsprocessen die zich in het "ik" afspelen. Maar als u dit voorbeeld wel wilt accepteren, waarom zoudt u het dan niet accepteren met betrekking tot uw dagelijks leven?

Er zijn ogenblikken dat u iemand kracht zoudt willen geven en dan kunt u hem die niet geven. Dat is helemaal niet belangrijk. Maar wat is er dan wel? Wat heb ik wel? Dat moet ik dan gebruiken. Ik moet ook niet wachten tot het volgens de horoscoop het juiste moment is voor het magisch gebeuren. Daar heb je niets aan. De kosmisch bewuste mens is een wezen dat altijd werkt uit zijn erkenningen en daarbij put uit zijn totaliteit, zoals hij op dat ogenblik toegankelijk is voor de vorm waarin het "ik" zich manifesteert. En dat houdt in, dat men a.h.w. automatisch die krachten en die denkbeelden gebruikt die uitstralingen produceert welke op dat ogenblik volgens het "ik" nodig zijn. Het is een bijna instinctieve reactie als je een bewuste mens bent met een kosmisch besef.

Daar elke mens in wezen een kosmische mens is, zal voor een ieder dit alles in meer of mindere mate gelden. Maar als je de zaken niet kent en niet beheerst, ontstaat er een splitsing. De mens kan in zichzelf verdeeld zijn. Hij kan aan de ene kant mens blijven met alle menselijke emoties en gevoelens en aan de andere kant als een hoog-bewust geestelijk wezen ageren zonder dat te beseffen. Of hij kan als een hoog-bewust geestelijk wezen optreden, maar daarbij zijn menselijkheid verliezen. Het is juist de noodzaak om dat evenwicht te vinden en om de oorzaak-en-gevolg-werking ook binnen de harmonie mogelijk te maken, dat wij tot erkenning moeten komen.

Als u ontdekt dat een bepaalde kracht niet aanwezig is, dan moet u niet zeggen: Hoe kom ik aan die kracht? Dan moet u uw hele wezen a.h.w. tot rust laten komen (openstellen). De eerste impulsen die dan opkomen geven de aard van de kracht aan, die op dat ogenblik het best bruikbaar is. Besef daarbij wel, dat die kracht vaak wordt uitgebeeld in stoffelijke symbolen die niet noodzakelijkerwijs de vervulling ervan betekenen. Die kracht wordt uitgedrukt in bepaalde stoffelijke beelden, maar die zijn niet identiek met de kracht; ze zijn alleen uw omschrijving ervan. Maar is die omschrijving eenmaal gegeven, besef dan dat ze ook het geheel van het "ik" betreft.

Straal die kracht uit. Wek die kracht in uzelf op. Absorbeer haar desnoods uit het onbekende en zeg niet: ik zit met dat probleem. Neen, u heeft deze kracht. U zult zien dat het evenwicht zich voortdurend herstelt en dat u daardoor in een toenemende mate van vrede en met een zekere mate van tevredenheid kunt blijven leven zonder dat u gelijktijdig uw ontwikkeling ziet stagneren. Dit geldt voor elke mens. De kosmische mens kunnen wij overal op aarde opzoeken. Er zijn enorm veel problemen aan verbonden.

Er zijn mensen met bijzondere geestelijke kwaliteiten. Als je dat nagaat, dan blijkt dat dat vaak hele geslachten lang aanwezig is. Om u een voorbeeld te geven:

Er is op het ogenblik een zeer bekende helderziende in de U.S.A., die o.m. de overwinning van Jimmy Carter en daarna ook zijn moeilijkheden in het laatste kwartaal van dit jaar heeft aangekondigd. Dat is op zichzelf niet belangrijk. Maar gaat men dat nu terugzoeken, dan blijkt dat zij afstamt van mensen die bij de heksenvervolging van Salem zijn geweest. Gaat u nog verder terug, dan ontdekt u dat verre voorouders oorspronkelijk uit Frankrijk kwamen (Auvergne) waar ze eveneens behoorden tot een natuurscultus. Volg die nu verder terug en u ziet dat ze behoorden bij de z.g. Koptisch-magische School. Een school die hoofdzakelijk Syrische godinnen aanbad, maar die ook bepaalde opvattingen had. Als er in een gezin kinderen komen, dan blijkt b.v. dat er vier normaal zijn. De vijfde kan misschien begaafd zijn. Sommigen zijn eenzijdig,

anderen veelzijdig begaafd. (In het geval waarover ik sprak is sprake van een eenzijdige begaafdheid.) Nu blijkt dat die genetische begaafdheid altijd weer optreedt. Lichamen hebben dus bepaalde capaciteiten waardoor de geestelijke gevoeligheden gemakkelijker beseft en gehanteerd kunnen worden. Als meer van die factoren samenkomen - dat gebeurt zo 1 op de 10.000, dat komt dus in een geslacht niet zo vaak voor - dan is zo iemand veelzijdig begaafd. Dat kan b.v. iemand zijn die goed kan voorspellen, die een goed telepaat, een goed genezer is enz. Alle kwaliteiten die u paranormaal noemt zijn dan wel aanwezig. Ze worden echter niet geheel gebruikt.

Wat blijkt nu verder: Wanneer die mensen die gaven hebben en ze gebruiken ze niet, dan zijn ze erg onevenwichtig. Maar als ze die gaven wel gebruiken zonder precies te weten wat ze ermee doen, dan zijn ze ook onevenwichtig; ze verwerpen een deel van zichzelf. Dat zijn natuurlijk geen kosmische mensen, maar ze hebben wel voertuigen waarin een kosmische ontwikkeling gemakkelijker mogelijk is dan voor ieder ander. Hoe zit dat?

Wel, in de eerste plaats moet de geest aanvaarden dat de capaciteiten van het gekozen lichaam voldoende zijn om zijn totale "ik" op een juiste wijze tot uiting te brengen.

In de tweede plaats moet de mens zichzelf met zijn eigenschappen en gaven aanvaarden. Ik denk, dat dat voor heel veel mensen moeilijkheden met zich meebrengt.

Kosmisch bewustzijn wil ook zeggen: jezelf aanvaarden niet alleen met je goede kanten, maar ook met je kwade kanten. Dat wil zeggen: accepteren dat de wereld is zoals ze is, ook al heb je een voorkeur in een bepaalde richting. Je moet ook het andere kunnen aanvaarden. Waar eenheid beseft wordt, waar geen scheidingen worden gemaakt, daar wordt de kosmos een beleefbare werkelijkheid en dan zullen alle krachten uit de kosmos - volgens voornoemde wetmatigheden gericht - gebruikt kunnen worden om het "ik" dit kosmisch bewustzijn in zich te behouden en buiten zich uit te drukken.

Dit zijn eigenlijk recepten, want je wilt zo'n cursus niet besluiten zonder een aantal praktische gevolgtrekkingen te maken. Daarnaast wil je proberen de mensen een bepaalde stimulans te geven. Wat ik voor u heb, is in feite zo simpel dat een tafel van vermenigvuldiging daarbij vergeleken zeer ingewikkeld is.

1. Verwijt uzelf niets en prijs uzelf niet voor iets. Aanvaard uzelf zoals u bent en probeer ook uw beeld van de buitenwereld in harmonie met uzelf te houden.
2. Denk niet dat een gave, mogelijkheid of capaciteit die u bezit altijd zal blijven bestaan; ze verandert. Indien u bereid bent om elke kracht, die zich in u schijnt aan te dienen als volwaardig aan te nemen zonder terug te zoeken naar een kracht of besef dat u gehad meende te hebben, dan zult u daardoor de evenwichtigheid van uw wezen steeds doen toenemen. U zult daarmee tevens uw levenskracht doen toenemen en ook uw innerlijke harmonie vergroten.
3. Besef, dat een innerlijke harmonie waarmee het werkelijke Ik (het (oer-Ik) relatie heeft met zijn uitingen (het voertuig) dit voertuig deze harmonie zal blijven weerspiegelen. Er ontstaat een grotere mate van veerkracht. Misschien niet van absolute gezondheid, maar wel van het vermogen om kwalen te verwerken. Er ontstaat misschien geen geniaal verstand, maar wel het vermogen om door aanvoelen de feiten op een juiste wijze met elkaar te verbinden, zelfs als er redelijk niet voldoende argumenten aanwezig zijn. U kunt uzelf aanmerkelijk verbeteren.
4. De vreemdste raad die in dit kader gegeven kan worden is de volgende: Elke mens heeft de neiging om bepaalde zaken als symbool te hanteren: het symbool van de eigen betekenis, het symbool van kosmisch werken, het symbool van geestelijk beleven en noemt u ze maar op. Besef, dat dergelijke symbolen voor u nodig of belangrijk kunnen zijn, maar dat zij niet identiek zijn met hetgeen ze voor u aangeven. U kunt

afstand doen van die symbolen zonder dat de werkelijke waarden te-
loor gaan. Maar dan moet u ook niet proberen het symbool in de
plaats te stellen van de kracht. Dat betekent voor heel veel mensen
dat ze veel meer kunnen doen, veel kunnen bereiken en veel meer kun-
nen beleven, als ze maar bereid zijn af te zien van het symbool, van
de precies omschreven feiten, impedimenta enz.

5. Leef niet volgens ritueel. Leef uzelf, maar wel zo dat u steeds
meer aanvaarding kunt opbrengen voor de wereld en minder in strijd bent
met uzelf. Dat maakt u steeds meer tot een kosmisch bewust mens.
De kosmische mens - ik heb het al gezegd - weerspiegelt in zich alle
ritmen van de kenbare (stoffelijke) kosmos plus een aantal ritmen van
de geestelijke kosmos. Deze ritmen verbinden u met alle krachten welke
buiten u in de kosmos bestaan. Die verbinding behoeft niet eens be-
seft te worden; ze is een feit. Gelijkheid van fluctuatie betekent ge-
lijkheid van werking en daardoor gelijkheid van macht, kracht en al wat
u maar wilt. Laat ze dan in u doorwerken. Laat ze vanuit u doorwer-
ken en probeer alstublieft niet om op één bepaald terrein meer te zijn.
Probeer alleen op elk terrein, dat op een bepaald ogenblik voor u be-
langrijk is, harmonisch te reageren.

Met dit alles heb ik een praktische visie toegevoegd aan alle vooraf-
gaande lezingen. Ik hoop, dat u bereid bent deze les wat nader onder de
loep te nemen en zelf na te denken in hoeverre het op uw leven betrekking
heeft. Indien u uw levensritme kent, reken er dan op dat die ritmen zich
herhalen, anders zou het geen ritme zijn. Reken er echter niet op dat de
verschijnselen zich herhalen. De verschijnselen zijn in aard gelijk, doch niet
in uiterlijke vorm of kwaliteit.

Leer uzelf kennen. Wie zichzelf leert kennen, kan meer beantwoorden
aan zijn innerlijke kracht. Wie aan zijn innerlijke kracht beantwoordt, vindt
een grotere harmonie met de werkelijkheid. Wie met de werkelijkheid steeds
meer leert leven, wordt een kosmisch bewuste mens bij wie de verschijnselen
misschien geen zin of betekenis meer hebben, behalve in de uitbeelding van
de werkelijkheid zoals die in het "ik" bestaat. Ik hoop, dat u het allemaal
zover zult brengen, is het niet in dit leven dan in een volgend.

Als u dit blok stelt tegenover het eerste en het tweede blok, dan zult
u tot de conclusie komen dat hier de betekenis van al die blokken nog eens
in het bijzonder is onderstreept. Ik hoop, dat het voor u toch de moeite
waard is geweest.

Je moet de dingen misschien langzaam opbouwen, maar op een gegeven
ogenblik moet je ze formuleren. Als ze geformuleerd zijn, dan kan niemand
daar meer iets aan doen behalve uzelf. Hopelijk bent u zover.

- 8 -

PAS OP VOOR VERGISSINGEN!

Mensen hebben de neiging om nogal erg concreet te denken. Als ze dro-
men dat ze beter zullen worden door een haring te eten, dan breken ze hun
spaarpot open - dat is in deze tijd zo - en gaan onmiddellijk een vat haring
kopen; en als ze het niet kunnen kopen, dan jatten ze het wel. Dat is na-
tuurlijk dwaas, want de haring wijst in een heel andere richting.

1. De haring kan wijzen op iets wat naar je toekomt. Je moet iets uit de
buitenwereld naar je toehalen.

2. Haring is rauwe vis. Met andere woorden het is geen gezelschapsspelletje; het zijn gewoon feiten die een rol spelen.
3. Daardoor word je beter. Anders gezegd: je verandert. Op die manier heb je dan de droom beter uitgelegd.

De situatie waarin een mens zich bevindt, brengt altijd met zich mee dat hij probeert de dingen precies te zien. Er zijn mensen die denken: als ik nu met een hink-stap-sprong over de stoep ga, dan kan mij vandaag verder niets gebeuren. Dat is kolder. Maar de hink-stap-sprong is wel een onregelmatige manier van voortbewegen. Anders gezegd: elke beweging wordt afzonderlijk overdacht. Het betekent dus eenvoudig: als je zoiets in je voelt opkomen, je elke handeling afzonderlijk moet trachten te overzien en van tevoren berekenen. Op die manier kun je allerlei misverstanden gemakkelijk uit de weg ruimen.

Er zijn mensen die dromen dat ze een oplossing krijgen voor het een of ander probleem; wat mij betreft een algebraïsche vergelijking of een vergelijking met 6 onbekenden. Daar kom je nooit uit. Ze krijgen een antwoord. Maar dan blijkt dat antwoord niet te passen bij de vergelijking. Wat wordt er dan eigenlijk bedoeld?

In uw leven treden op dit ogenblik een aantal invloeden op. U kunt die invloeden niet overzien. Het antwoord waarnaar u moet streven is het antwoord dat wordt gegeven. Anders gezegd: u moet de vergelijking zo veranderen dat het antwoord dat voor u harmonisch is het juiste is. Dat betekent, dat u elke keer dat er onverwachte en onbekende dingen optreden u moet proberen die zo te schuiven dat het toch blijft passen bij hetgeen u als antwoord heeft gekregen. Op die manier kunt u heel vaak in uzelf allerlei gegevens vinden.

Maar er zijn ook totaal andere situaties denkbaar.

Een mens houdt van symbolen. Er zijn mensen die zeggen: een medemens die onrustig is ga ik genezen. Die zet ik in het groene licht. Ze zijn dan in staat te kijken, of zo iemand al een beetje groen uitgeslagen is. Dat is natuurlijk kolder. Groen licht wil helemaal niets zeggen. Lichtwerking = straling, openbaring. Groen = natuur, vrede, harmonie. Dat zijn de waarden die je uitstraalt. Met het groene licht vat je dat alles samen.

Anderen zeggen weer: Ik werk magisch. Ik maak een poppetje van mijnheer Jansen met een stukje van zijn haar of een nagelknipsel erin en als ik daar met een speld in prik, zal mijnheer Jansen opwippen. Er zijn mensen die daarin geloven en dat tot stand brengen. De enige vraag is: Is dat poppetje daarbij zo belangrijk? En dan blijkt dat het helemaal niet belangrijk is. Het gaat namelijk helemaal niet om het poppetje, maar om het beeld van mijnheer Jansen. Het gaat ook niet om de speld of de spijker die je gebruikt. Het gaat om het feit dat je je eigen energie richt op mijnheer Jansen op een zeer speciale manier. Dat heb je dan met een gebaar uitgebeeld. Maar dat wil ook zeggen, dat je mijnheer Jansen ook kunt laten springen, als je geen poppetje van hem hebt gemaakt.

Nu wil ik u dat niet aanraden. Het zou zo vreemd zijn, als de zomermaanden werden bevolkt door allerlei huppelende mensen, die door u geestelijk werden gestimuleerd om bokkesprongen te maken, die ze anders op een heel andere manier maken. Ik probeer echter duidelijk te maken dat u zich niet moet vergissen.

Mensen hebben vaak de neiging om een symbool in de plaats te stellen van de werkelijkheid. En dat kan niet. Een symbool is een aanduiding van de werkelijkheid. Pas als u het symbool ontleedt en het in zijn werkelijke samenhang en betekenis ziet, weet u wat het eigenlijk wil zeggen. Laat mij u een eenvoudig voorbeeld geven.

Een paar mensen kennen elkaar. Ze wonen op grote afstand van elkaar. Opeens heeft de een het gevoel: ik moet die ander kussen. Dat zou je natuurlijk kunnen proberen, maar het is zo'n gek gezicht. Maar daar gaat het helemaal niet om. Wat is het eigenlijk? Het is de uitdrukking van vereen-

zelve met een ander. Het is a.h.w. een intimiteit. Het betekent dus in feite dat er tussen die twee personen op dat ogenblik een zeer grote overeenstemming bestaat en de erkenning daarvan geeft mogelijkheden. Niet het feit, dat het droombeeld wordt verwerkelijkt. De wereld is vol dergelijke gekke denkbeelden.

Neem nu het feit, dat ministers druk bezig zijn over b.v. de grondpolitiek en andere dingen. Tegen de tijd dat ze ermee klaar zijn, is er kans dat de meeste mensen toch geen geld meer hebben om grond te kopen en dan hebben ze het weer voor niets gedaan. Het gaat helemaal niet om die grond, het gaat om wat men noemt sociale rechtvaardigheid. Maar sociale rechtvaardigheid kun je niet alleen in een grondbank uitdrukken. Die moet je uitdrukken in de manier waarop je de mens benadert en zolang ze dat niet beseffen, maken ze alleen maar brokken. Maar op het ogenblik, dat ze beseffen dat het om de mens gaat, zullen ze ongetwijfeld hun hele streven en bemoeiingen afstemmen op de mens zelf. Wanneer ze dat doen en zich niet alleen maar op een fictieve persoon met een fictief inkomen baseren, zullen ze grote resultaten boeken.

Dit zijn zaken waar de mensen altijd weer een beetje vreemd tegenover staan. Ze vragen zich af, of het werkelijk zo belangrijk is dat een katholieke mis op de een of andere manier wordt gelezen. Ik zou zeggen: helemaal niet. Of de mensen nu door Gregoriaanse of door gewone gezangen heen slapen, dat maakt geen verschil uit. In feite gaat het om iets heel anders. Het gaat om de vraag, of het een persoonlijke actie is of een magische werking die men ondergaat. En als je zover komt dat je dat begrijpt, dan begrijp je ook de samenhangen die er overal zijn. De vergissing is dat je alleen de uiterlijkheden beziet, dat je de conflicten probeert uit te drukken in termen waarin ze worden gesteld. Op het ogenblik, dat je gaat begrijpen wat de achtergronden zijn, ga je ook beter beseffen waarom, hoe? En je weet ook beter hoe je je daar tegenover kunt opstellen.

De wereld is vol mogelijkheden, maar niet elke mogelijkheid is op elk ogenblik voor elke mens geschikt, dat weet u ook. Waarom zouden we dan niet proberen die achtergronden te erkennen, opdat we weten welke mogelijkheid op welk ogenblik de meest juiste is. Want dat is een belangrijk punt. Daarmee kun je iets bereiken, kun je iets doen.

Vergissingen worden ook vaak gemaakt, als men met ons werk in aanraking komt. Er zijn mensen die zeggen: Als de geest het heeft gezegd, dan is het zo. Was dat maar waar! De geest geeft haar inzicht, haar wijsheid. Maar u leeft in uw wereld met uw eigen persoonlijkheid, uw eigen problemen, wensen en voorstellingen. De geest kan u stimuleren om ze op een bepaalde manier te beschouwen, maar dan moet u nog altijd zien, of dat bij u past. Anders gezegd: het is een grote vergissing aan te nemen dat er onveranderlijke en vaststaande waarden zijn die u kunnen bepalen. Dat kunt u alleen zelf doen.

Een mens, die denkt dat een ander hem kan verlossen, heeft het mis. Een ander kan u niet verlossen, tenzij u uzelf wilt bevrijden; en zelfs dan gaat het niet alleen om de wil maar ook om de bijkomende actie.

U moet begrijpen dat een mens die op aarde leeft alles moet uitdrukken in een innerlijk aanvoelen, in een denkbeeld, in een daad of handeling. U kunt dus niet zeggen: ik doe het alleen op één niveau. U moet het altijd zo doen dat het in het geheel van uw persoonlijk bestaan tot uiting komt; voelen, denken doen. Als één van die factoren ontbreekt, dan ontbreekt een band waardoor hogere krachten werkelijk door u kunnen werken. Dan ontbreekt er misschien ook een besef waardoor u juist kunt reageren. Wat u nodig heeft is een relatie met de hele kosmos, met uw gehele ego. Je kunt dat niet eventjes onderbreken. Maar je moet ook begrijpen dat alles zijn tijd heeft. Het is misschien goed om dat hier nog even in het kort te zeggen.

Het kan zijn dat u op grond van gevoelens, denkbeelden, erkenningen zegt: nu moet ik dat gaan doen. U wilt b.v. de straat oversteken en net op dat moment komt er een optocht aan. Nou, ga dan maar naar het park om

te wandelen. Het is dan niet de tijd om het plan uit te voeren. De omstandigheden buiten u bepalen dus vaak wanneer u met aanvoelen, met denken, met doen iets bereikt. Alle factoren moeten samenvallen. Bij u is het dus zo dat u een bereidheid moet kennen. U moet klaar staan om te handelen, wanneer het zover is. Maar u handelt op het ogenblik, dat alles inderdaad samenloopt op de juiste manier. U kunt uw lot nu wel proberen te beheersen, maar welke mens zal dat gelukken? U kunt niet zeggen wat er vandaag moet gebeuren en wat er morgen moet gebeuren. U kunt alleen zeggen wat u vandaag voelt dat noodzakelijk is en wat u morgen voelt dat noodzakelijk is. U kunt dat in gedachten doen. En wanneer de omstandigheden dan samenvallen en u kunt overgaan tot de daad, dan is daarmee aangegeven dat die daad op dat ogenblik juist is. Maar dan is het ook een uiting van de totale persoonlijkheid geworden.

Probeer u echter tegen de omstandigheden in een daad te stellen of tegen de omstandigheden in alle waarden die rond u zijn toch tot een plan te ontwikkelen, dan zult u merken dat het u alleen maar moeilijkheden bezorgt. U maakt een vergissing als u denkt: ik heb nu een bepaalde kracht of een bepaalde zending en wat er ook gebeurt, nu moet het gaan. Neen, het is zo: Ik erken in mij een bepaalde kracht. Ik omschrijf die als een bepaalde zending en wanneer de omstandigheden dat mogelijk maken, zal ik die uitvoeren. En dan niet zeggen: tot alle omstandigheden goed zijn. Maar toch wel de meeste. Er moet een mogelijkheid zijn.

Een mens moet niet bang zijn voor conflicten, zegt men wel eens. Dat is tot op zekere hoogte waar, omdat vele conflicten eerder in het denken van de mensen bestaan dan in de feiten, in de werkelijkheid. U moet dus niet bang zijn voor conflicten. Maar aan de andere kant moet u geen conflicten uitlokken of veroorzaken waar u ze kunt vermijden. Ook dat is een belangrijk punt.

Een conflict op zichzelf is nu eenmaal altijd een tegenstelling tussen u en de wereld. U moet die tegenstellingen niet oproepen, tenzij het onvermijdelijk is. Denk niet, dat de tegenstellingen wegvallen, als je het zo doet. Maar als ze dan ontstaan, krijgen ze voor jezelf en voor de wereld een positieve betekenis. Als je ze de wereld probeert op te dringen zonder rekening te houden met alles wat er om je heen is, dan krijgt het een negatieve betekenis en vernietigt het veel.

De mens moet leren om op de juiste manier te manoeuvreren en met de omstandigheden mee te leven. Dat steekt veel mensen. Zij denken: je moet ten koste van alles je houden aan: de regels, de boodschap die ik heb gekregen enz. enz. De feiten scheppen echter de mogelijkheden. Wanneer de mogelijkheden er zijn en uw innerlijk bevestigt die, dan betekent het ook dat ze op dat ogenblik voor u en voor anderen positief uitwerken. Forceert u, dan werkt het òn voor u òn voor de anderen negatief uit. Daar wij nu eenmaal een positieve soort zijn (de mens en de geest die tot de mensheid behoort zoekt nu eenmaal altijd naar uitbreiding van bewustzijn en verhoging van geluk) moeten we proberen om onnodige conflicten te vermijden. We moeten niet proberen even onze wil aan de wereld op te leggen. We moeten gebruik maken van de wereld om onze wil zo juist mogelijk te verwezenlijken.

Nu zijn er ook mensen die zeggen: dat leidt allemaal tot chaos. Besef, wat u werkelijk wilt. Als u een idee of een gevoel heeft, vraag u af wat het werkelijk betekent. De mens, die weet wat hij werkelijk wil, kan dat meestal waarmaken, omdat hij op het ogenblik, dat er gunstige omstandigheden zijn, meteen kan toehappen. Iemand, die zich alleen met de uiterlijkheden bezighoudt, met zaken die er eigenlijk niet bijhoren, zal over het algemeen te complex zijn. Hij maakt het te ingewikkeld en daardoor zal op het ogenblik dat hij begint te ageren die gunstige omstandigheid alweer lang voorbij zijn. Denk niet, dat u die kunt bepalen of dat het uw schuld is, als ze niet optreden, want er zijn zoveel fac-

toren. Laten we een eenvoudig voorbeeld nemen.

U heeft u voorgenomen om een bepaalde mens te ontmoeten en hem een vraag te stellen. Daarvoor is het nodig dat u die mens even onder vier ogen kunt spreken. U had uitgerekend dat het om zo laat zou gebeuren. Maar toevallig zit hij vast in een file of hij mist de tram, zijn trein heeft vertraging of hij krijgt opeens visite en de mogelijkheid voor de ontmoeting valt weg. Dan kunt u zeggen: nu zit dat fout. Neen. De omstandigheden waren niet gunstig. U kunt het nooit aan een ander wijten en het ook niet uzelf verwijten. U moet gewoon kijken: wanneer het het juiste ogenblik is dat hetgeen ik beseft als de werkelijke waarde in mij zich moet openbaren en wanneer moet ik gewoon pas op de plaats maken. Elke mens zal in zijn leven veel meer pas op de plaats moeten maken dan hij aanvaardbaar vindt, omdat hij denkt dat beweging op zichzelf het doel is.

Laat mij u dan nog erop wijzen dat werkelijke vooruitgang alleen daar wordt geboekt, waar men een stap voorwaarts doet op het ogenblik dat men dit inderdaad kan doen zonder gelijktijdig twee stappen terug te moeten doen. Als ik mensen zie op weg naar de vooruitgang, doet mij dat altijd denken aan een soort springprocessie. Ze komen er wel, maar erg langzaam omdat ze vooruit gaand ook weer teruggaan; en dat is niet de bedoeling.

Vergis u niet. Het is soms goed te wachten. Beter te wachten dan maar iets te doen. Want er komt een ogenblik dat je een stap vooruit kunt doen. En als je die op het juiste moment zet, heb je iets gewonnen wat niet meer teloor kan gaan.

Als u dit allemaal als een praktisch commentaar wilt beschouwen bij hetgeen de eerste spreker heeft gezegd, zult u misschien veel van zijn uitspraken ook gemakkelijker kunnen hanteren. Ik vlei mij althans enigszins met de dachte dat ik daartoe enigszins kan hebben bijgedragen.

-:-

SAAMHORIGHEID.

Ik ben. Maar wie ben ik? Ik ben dat wat ik ben met anderen, want zonder anderen ben ik niets. Dan ben ik niet, dan ken ik niet, dan leef ik niet. Ik hoor met anderen samen. Ik kan niet op mijzelf bestaan. De illusie, dat ik boven anderen of minder dan anderen leef, die waan richt je zo te gronde.

De grootste zonde is wel het verwerpen van wat je bent: een mens met mensen, een kracht met krachten, een geest met geesten. Want leven is bestaan en bestaan doe je alleen door anderen. Het is wat anderen voor je zijn, wat jij voor anderen bent dat uitmaakt wie je bent en wat je bent.

Wie erkent: alleen kan ik niet zo bestaan, die richt zich op saamhorigheid. Wie breekt de grenzen af, die slecht de muren die er tussen mensen staan, opdat men samen zijnde tezamen kan leven en kan streven en in 't erkennen van elkaar, van elkanders streven en het werken dat allen samen doen, beseffen mag wat de totaliteit is waaruit het "ik" is geboren en zo levend kan komen tot een vervulling van zijn eigen zijn en het werkelijke bestaan van dat wat zonder grenzen is.

Ik wens u allen een heel prettige ontspannen tijd toe waarin u misschien in de geest contact met ons opneemt, ook als de uiterlijke en meer duidelijke contacten zoals dit tijdelijk buiten beschouwing blijven.

:-:-:

WERELD IN WORDING

DERDE BLOK.

C.

E E N W E R E L D ?

De situatie in de wereld op het ogenblik is zo, dat je je begint af te vragen wat er aan de hand is. Geweld neemt overal toe. Optreden op de meest wonderlijke wijze kun je in elk land aantreffen, of het nu de kwestie is van de Engelsen en de haring, van de Hollanders en de Ambonnezen, van de Duitsers en de kerncentrales, overal is er geweld. Kapingen bij de vleet. Het lijkt wel of men overal in de wereld het gezag aan het aantasten is. Zelfs in landen waar men het eigenlijk niet verwacht, zoals Rusland, Rood-China, komt men tot de conclusie dat er zich steeds meer groepen vormen, die zich tegen het centrale bewind afzetten en die vaak - op een zeer onlogische wijze overigens - ageren tegen bestaande toestanden. Als ik een voorbeeld mag geven uit uw eigen kringen:

Denk eens aan de manier waarop de heer Groeneveld reageert op de economische situatie. Op deze toer kun je natuurlijk nooit te maken krijgen met een werkelijke opleving van de economie. Je kunt niet komen tot een politieke eenheid. Je kunt eigenlijk helemaal niets. Je kunt alleen maar hopen dat het nog enige tijd duurt voordat de wereld in puin valt.

Dat is nu juist de kwestie waarmee we al die tijd te maken hebben. Want als we de wereld op het ogenblik bezien, dan blijkt dat de gewone mensen de politieke leuzen nemen als evangelie, als waarheid. Dat kan niet, want de politieke leuze is, zoals u weet een leugen, bestemd om een compromis mogelijk te maken.

Het is duidelijk, dat er hierdoor spanningen ontstaan waardoor verschillende bevolkingsgroepen tegen elkaar worden opgezet. Dat speelt zich af in alle landen, of je nu gaat kijken bij mijnheer Amin, bij de heer Forster of bij de moeilijkheden in de U.S.A., het is overal hetzelfde.

Ik wil proberen duidelijk te maken wat er daarnaast aan de hand is, want dit zijn uiterlijke verschijnselen. Ze geven aan, dat de mensen overmatig geprikkeld zijn, dat ze uitermate eenzijdig reageren. Maar kan zo iets op korte termijn in zo'n grote mate optreden, indien er geen sprake is van beïnvloedingen van buitenaf? Wie zich daarmee bezighoudt in deze dagen, zal tot een aardige conclusie kunnen komen.

De maan maakt in de komende 6 dagen (tot 14 juli) achter elkaar vierkanten met planeten. Het is nu (7 juli) een vierkant met de zon. Dan komt er nog een heel stel bij o.a. met Mars en Jupiter. Wat astrologisch verklaarbaar is, is niet verklaarbaar, als men rekening houdt met de tendens die er achter schuilt. Die tendens kan astrologisch niet zonder meer worden verklaard. Er is kennelijk iets aan de hand wat het bewustzijn van een groot gedeelte van de aardbewoners stimuleert. Als ik boven mijn onderwerp als titel zet: Eén wereld?, dan doel ik daarmee juist op het feit dat de mensen worden geconfronteerd met onveranderlijke feiten;

dat ze steeds meer zien dat hun illusies niet te handhaven zijn; dat men ook steeds meer gaat begrijpen in hoeverre men bij de neus wordt genomen.

In het begin zal dat ongetwijfeld overal een grote belangenstrijd doen uitbreken. Maar als die belangenstrijd ook geen resultaten geeft, dan is er een grote kans dat de mensen zich gaan afvragen: wat kunnen wij met andere mensen tezamen doen? Dat samen doen kan weer worden beïnvloed door wat men noemt een kosmische tendens of een kosmisch licht.

De situatie zoals ze er nu uitziet, houdt ongeveer het volgende in:

Alle normale verwachtingen zijn op korte termijn verbroken. Deze verbreking was zeer scherp. Ze betekent een totale situatie-verandering in tenminst 20 staten. In al die staten viel deze situatie-verandering in een periode van 2 weken. In alle gevallen bleek bovendien dat de mensen met bepaalde verwachtingen hebben gereageerd; verwachtingen die tevoren te voorzien waren te worden beschaamd.

De keuze die ze maakten was voor een ideaal - of dat nu een religieus of een ander ideaal was. Ze hebben allen daarbij een zekere bereidheid getoond om zelf ook offers te brengen, indien het nodig was. Alleen, ze wilden die offers brengen voor hun eigen doel, niet voor iets anders.

Het is duidelijk dat deze invloed, die op dit moment nog loopt en waarschijnlijk haar werking nog zal behouden tot bijna eind augustus, wordt gevolgd door een periode van bezinning. Dat is onvermijdelijk, dat gebeurt overal. We moeten dus aannemen dat de gewelddadigheden, gezien vanuit menselijk vlak, gaan afnemen in september. Zeer waarschijnlijk is er tot december ook een aanmerkelijke teruggang van zaken. Er worden nog wel plannen uitgevoerd welke voor die tijd zijn gemaakt, maar dat plotseling opvlammen van temperament, het plotseling veranderen van zienswijze is er dan niet meer bij.

Nu weten we dat er rond de kerstdagen altijd een periode is van wit licht. Het is denkbaar dat in die periode de mensen weer iets gaan beseffen. Maar wat zal dat zijn?

Gezien de tendensen en gezien hetgeen reeds is besproken in de Raad van de Witte Broederschap moeten we aannemen dat het voor veel mensen eigenlijk een verlichting is. Met andere woorden: ze zien plotseling dingen waaraan ze tot nu toe altijd voorbij zijn gegaan. Er wordt aangenomen, dat het hier onder meer ook gaat om paranormale gaven en om bepaalde sociale normen. Ook wordt aangenomen dat grenzen voor de mensen minder belangrijk gaan worden. De vlag van het patriotisme wappert op het ogenblik overal nog fraai en hoog, maar het ziet er naar uit dat ze binnen een aantal maanden zal worden gestreken.

Steeds minder mensen zullen er behoefte aan hebben zich te laten voorstaan op de groep waartoe ze behoren. Steeds meer mensen zullen de behoefte hebben om een samenwerking met anderen te vinden. Die samenwerking zal op velerlei gebieden mogelijk zijn. Dit is een ontwikkeling die wijst op een eenwording. Het zal in verschillende nu bestaande groeperingen, zoals de EEG, natuurlijk niet zo gemakkelijk zijn. Je kunt in de EEG niet opeens de grenzen laten wegvallen, één en dezelfde valuta gebruiken, alle hinderpalen uit de weg ruimen. Dat is gewoon niet denkbaar omdat dat te kostbare apparaten zijn die dat allemaal in stand willen houden, anders zijn ze zelf non-valeurs geworden, waardeloos. U moet dus niet aannemen dat dat binnen enkele jaren gebeurt. Die tendens zal echter zo sterk zijn dat we in een periode van ongeveer 4 à 5 jaar te maken krijgen met een versmelting van grenzen op velerlei terreinen.

Het ziet er naar uit dat de zaak - voorlopig althans - uitkristalliseert per continent. Maar we kunnen niet zeggen dat daardoor de continenten verder van elkaar af komen te liggen. Ik geloof eerder dat er sprake is van het zoeken naar nieuwe vormen van samenwerking waarbij men elkaar wil gaan aanvullen. Dit heeft voor handel en industrie een nogal sombere betekenis. Maar aan de andere kant kun je ook zeggen: het heeft geestelijk grote voordelen.

Mensen, die hun innerlijke vrijheid zullen gewinnen, zullen in staat zijn rampen te voorkomen of de gevolgen van rampen, die verwacht moeten worden in de jaren '80, '81, '82 tot '84 toe, snel te herstellen. Het is niet uitgesloten dat we te maken krijgen met echte aardbevingsrampen waarbij niet alleen maar een paar dorpen, maar werkelijk een paar miljoenen-steden worden verwoest. Dus in die tijd een andere reactie, anders denken.

Proberen we verder na te gaan wat dit betekent voor de eenling, dan blijkt dat die eenling nog steeds geconcentreerd blijft op zichzelf. Het is niet aan te nemen dat het persoonlijk egoïsme, dat een heel grote rol speelt bij elke groepsvorming, in de eerste honderd jaar zal verdwijnen. Wel is aan te nemen dat men - ziende dat alleen tezamen iets kan worden bereikt - grotere, hechtere groepen gaat vormen. En wat meer is, dat die groepen zelfstandiger gaan optreden. Een voorbeeld:

Een actiegroep protesteert en verzamelt handtekeningen. Wat is de volgende fase? Een groep probeert om b.v. een bouwproject onmogelijk te doen uitvoeren. Een groep bezet een industrie die zal worden opgeheven. Maar weer een stap verder is: je trekt je van de wetten niets meer aan en je doet eerst wat goed is. Pas op het ogenblik, dat je het doel hebt bereikt, dat het niet meer is terug te draaien, ben je weer bereid over wetten te gaan praten. Wetteloosheid! Maar een **groepswetteloosheid** die ongetwijfeld internationaal zal zijn. Want de groepen die gaan ageren zijn niet alleen de middenstanders van Nederland. Neen, het zijn in alle landen een aantal mensen met gelijke belangen. Neem als voorbeeld de EEG.

De mensen in Nederland zijn tot nu toe altijd erg bereid geweest om precies te vertellen wat er fout gaat in een ander land. Maar nu is het zo, dat anderen gaan vertellen wat er in Nederland fout is en dat ze tezamen maatregelen gaan treffen om daar wat aan te doen. Dat zal zeker niet een kwestie zijn van het stichten van politieke partijen, maar wel van een enorme verandering van werking, van invloed. Eerst in de dichte bevolkingscentra (de steden) en veel later ook op het platteland.

Dat ik een zekere eenwording van de wereld, een soort volkerenbroederschap veronderstel is te danken aan het voorgaande. Dat ik hierbij geestelijke invloeden (invloeden van buitenaf) heb aangevoerd, zal mij door velen verweten worden. Want, zullen zij zeggen, veel van hetgeen u postuleert is niet geheel logisch.

Maar als je nu kunt constateren dat in een bepaald milieu, in een bepaalde tijd de toename van misdaden tegen het menselijk leven meer dan 150 % bedraagt en dat als die periode is afgelopen dat aantal terugvalt tot de norm, dan moet zo'n piek toch iets betekenen. Dit is te constateren aan de hand van de curve van misdaden bedreven tegen het menselijk leven in de grote steden. Ja, ook in Moskou, ook in Leningrad. Heus niet alleen in de steden die u zo goed kent.

Ik meen, dat men daaruit kan afleiden dat het inderdaad een invloed van buitenaf is. Als die invloed dan verklaard moet worden, blijkt dat deze astrologisch niet geheel te verklaren is. Dus moet er nog een andere beïnvloeding worden verondersteld. Die andere beïnvloeding zal ongeveer moeten liggen in de sfeer van een gemeenschappelijk bewustzijn. Het gemeenschappelijk bewustzijn van de mensen kan echter dergelijke plotselinge veranderingen niet tot stand brengen, omdat het eigenlijk altijd het gemiddelde bevordert en dus niet tot excessen voert. Ik denk, dat we daarom moeten aannemen dat het geestelijke inwerkingen zijn.

Als we dit op de actualiteiten trachten te projecteren en dat zou ik graag willen doen, dan kom ik tot de volgende conclusies.

De komende periode van ongeveer anderhalf tot twee maanden (juli - augustus '77) wordt gekenmerkt door een sterke toename van geweld en vele uitingen van terrorisme. Dit zal voornamelijk zijn tegen staten en organisaties; in mindere mate tegen particulieren. We moeten aannemen, dat mensen zich zullen organiseren om op te treden - zij het als spontane groep,

zij het als georganiseerde groep - tegen terreur, maar ook tegen menselijke zeer vaststaande opvattingen.

Een voorbeeld van hetgeen mogelijk is heeft u gezien in het optreden van particulieren tegen Ku Klux Klan in de ver. Staten. Als dat namelijk één geval is, kun je zeggen dat het een alleenstaand geval betreft. Maar zoals waarschijnlijk reeds bekend is of binnenkort bekend zal worden, zijn reeds 6 bijeenkomsten van de Klan op vergelijkbare wijze gewelddadig verstoord. Dat wijst niet op een actie van particulieren zonder meer. Ik neem dus aan dat u ook in Nederland nog wel het een en ander te horen krijgt over vreemde gewelddaden; dat kan niet uitblijven. Maar dat zullen dan wel gewelddaden zijn die plaatselijk gebeuren. Het is dus niet zo, dat je zegt: mensen, vreest voor je leven. Het is eerder dat je kunt zeggen: als je een aantal spelden op een landkaart prikt, dan heb je in Nederland misschien 20 verschillende plaatsen waarop geweld, terrorisme enz. kunnen optreden. Wat daarbij verder gebeurt, is eigenlijk onbelangrijk en het heeft ook veel minder invloed op uw leven.

Kijk je verder, dan zeg je: Een geestelijke invloed, die dat tot stand brengt, is die wel goed? Daar kan ik ook een antwoord op geven. Als je iets afbreekt omdat het niet meer te handhaven is, dan is dat een vernieling maar het is gelijktijdig onvermijdelijk en in die zin is het goed. Ik meen dat een invloed, die het extreme in hoge mate bevordert en daardoor het extremisme tot extra uitingen aanzet, op zichzelf niet verwerpelijk of slecht kan worden geacht. Zij brengt eenvoudig bepaalde situaties naar voren en dwingt de mens af te breken wat niet juist is of te bouwen daar waar het noodzakelijk is. Ik zie dat als een zeer gunstig element.

De periode van bezinning en rust waarover ik heb spraken blijkt door twee krachten in het bijzonder te worden beheerst. Astrologisch uitgedrukt: Mercurius en Neptunus in de zin van mystiek, van vreemde gebeurtenissen. Ik meen, dat in die maanden de nadruk vooral zal liggen op geestelijk terrein. De uiting ervan zal waarschijnlijk zijn een verhevigde actie voor en tegen bepaalde kerkelijke groepen en organisaties, occulte groepen en organisaties en wat u verder maar wilt noemen. Al wat zich met geestelijk werk - van welke graad en orde dan ook - bezighoudt, zal bloot staan aan aanval in die dagen. En het is zeer wel mogelijk, dat reeds in de periode van extremisme de eerste pieken daarvan kenbaar worden (d.w.z. dus in de nu lopende periode). Het werkelijk overlegd scheppen van tegenstellingen van denkbeelden in die rustperiode voert tot allerlei publicaties, vergaderingen, bijeenkomsten en dat soort dingen.

In die tijd zullen mensen zich ook gaan afvragen: Wat heb ik daaraan? Dat is heel vreemd, want tot nu toe heeft men zich vaak afgevraagd: hoe hoort het? De vraag "wat heb ik eraan" betekent dat iedereen nu voor zichzelf de vraag "wat betekenen deze op zich ideële kwesties voor mij?" gaat beantwoorden. Dit houdt in dat men innerlijk verandert. In vele gevallen lijkt het alsof er b.v. remmingen wegvallen. In andere gevallen ziet het ernaar uit dat men opeens door een zeer progressieve of orthodoxe geest wordt bezeten en plotseling aan de gang gaat om de wereld te hervormen. Maar in alle gevallen: vooral innerlijke verandering, verandering van benadering van het eigen bestaan en van de maatschappij waarin men leeft. De uiting daarvan zal pas in het tweede gedeelte van de winter of in het volgend voorjaar kenbaar zijn.

Je kunt nu niet verwachten dat al die dingen opeens en zonneklaar tot uiting komen. Deze processen moeten doordringen totdat voldoende mensen tegelijk in beweging komen. En dat impliceert, dat eigenlijk nadat de werking is afgelopen het momentum pas kenbaar wordt van wat de mensen hebben opgedaan. Dat ze daarbij plotseling blijk geven van een geheel nieuw inzicht in de situatie zal voor heel veel mensen een erg onaangename ervaring zijn.

Wanneer er dan een toename van levenskracht komt (te verwachten waarschijnlijk in februari '78) en daarna bovendien een toename van conflicten (rood licht), dan moeten we aannemen dat rond mei, juni '78 de

situatie helemaal krankzinnig is geworden. Een voorbeeld:

Het is mogelijk, dat het Kabinet dat dan in Nederland regeert ten val komt en op grond van een extra verkiezing onmiddellijk weer gelijkluidend wordt geformeerd. Ik geef nu maar een voorbeeld van de gekke dingen die er kunnen gebeuren.

Een andere zaak, die al even vreemd is: Men komt tot de conclusie dat op een gegeven ogenblik de politie zelf als dealer in drugs aan het optreden is in een bepaalde plaats. Die situatie zit er wel degelijk in.

Het is duidelijk dat de mensen dan nogal strijdlustig te keer zullen gaan. Ik zou zeggen: het wordt een periode van liefde en geweld. En wanneer dat dan uitkristalliseert in een erkenning dat de crisis steeds verder gaat, dan denk ik dat augustus, september '78 ons hele volksbewegingen te zien zullen geven. De mensen nemen het eenvoudig niet meer. Mensen, die verkeersoverlast menen te ervaren, barricaderen hun straat. Woedende automobilisten slopen elke auto die in de straat staat. Het behoeft allemaal niet letterlijk zo te gebeuren, maar de kans daarvoor is heel groot. Het zal waarschijnlijk in Rotterdam of Amsterdam (de Kinkerbuurt) gebeuren, maar dat weet ik niet zeker.

Als we al die situaties nagaan, dan zeggen we: nu moet er een ogenblik van bezinning komen. Dat ogenblik verwacht ik dan eind oktober '78. Dan zit iedereen ineens te kijken en zegt: Mijn God, wat hebben we er een puinhoop van gemaakt. Wat nu? En op dat ogenblik ontstaat er een spontane samenwerking waarbij mensen buiten de autoriteiten om, zelfs buiten deskundigen om, zelf beginnen bepaalde plannen te realiseren. Dit kan in Nederland voeren tot politie-optreden, maar dat zal weinig succes hebben. Het kan in andere landen, zoals Engeland, een standenconflict doen uitbreken dat zich vooral in de Midlands nogal gewelddadig zal manifesteren. Ik meen, dat dat in de buurt van Glasgow, Edinburg het geval zal zijn.

In de Ver. Staten zal de situatie in New York zo kritiek worden dat men de hele stad tot noodgebied zal verklaren. Dat zal dan veel burgers de moed geven zelf in te grijpen. Opvallende veranderingen verwacht ik vooral in de wijken Manhattan, Harlem.

Ik meen, dat we zo vooruit kijkend (ik doe dat nu maar heel oppervlakkig) moeten verwachten dat de eigen initiatieven van de mensen een veel grotere rol gaan spelen. Die initiatieven worden wel gedreven door egoïsme natuurlijk. Zo goed als het visserijgeschil een kwestie is van egoïsme. Per slot van rekening, de Engelsen hebben toch al binnen wat ze normaal vangen. Nu kunnen de anderen wel wachten; die behoeven niet meer te vangen. Dan is de concurrentie van de baan. Maar als die mensen nu plotseling ontdekken dat ze iets gemeenschappelijks hebben in een bepaald belang, dan zullen zij zich gaan verzetten tegen dergelijke situaties en op een manier, die niet zo gemakkelijk te bestrijden is. Ik meen, dat dat onder meer in de Noordzee het geval is, maar dat zullen we elders ook zien.

Ik verwacht, dat er in de Arabische wereld zeer eigenaardige omwentelingen zullen plaatsvinden. De mensen gaan anders denken, ze gaan anders leven en wat meer is - en dat kan ik niet genoeg met nadruk vermelden - die mensen hebben opeens een vlaag van helderheid. Op een bijna mystieke manier doorzien ze de situatie en besluiten er zelf wat aan te doen.

Revolutie, natuurlijk. Oorlogsdreiging, onvermijdelijk. Want oorlog is vaak het redmiddel van mensen die vrezen dat ze anders hun gezag zullen verliezen. Maar zelfs een oorlog kun je niet bepaald met succes voeren, indien de soldaten geen zin hebben om hun hachje te riskeren voor zoiets krankzinnigs. Dus zelfs daar moeilijkheden.

O, er zijn bepaalde gebieden waar de emoties erg hoog zijn opgezweept en waar men wel kan verwachten dat er nog een paar klappen zullen vallen o. a. in Afrika en Zuid-Azië. Maar alles bij elkaarde mensen zien en reageren anders dan ze hebben gedaan.

Steeds meer hebben de mensen ook last van een innerlijke stem, die dan geen geweten is maar hen wel bepaalde inzichten bijbrengt. Het is of het normale denken van de mens door een innerlijke stem zo nu en dan wordt bij-

gesteld en gecorrigeerd. Zeker, dat is een kwestie van kosmische invloeden. Maar het gebeurt. Daarom verwacht ik dat steeds meer groepen internationaal gaan reageren. Niet alleen de politici zoals tot nu toe, maar ook de gewone mensen volgen bepaalde bestrevingen zonder dat ze zich door grenzen laten weerhouden, zonder dat verschil van nationaliteit daarbij nog een belemmering vormt.

Dat wij bijdit alles natuurlijk niet direct in een duizend-jarig rijk terecht komen of in een El Dorado, zal iedereen duidelijk zijn. Maar de wereld zal op die manier toch een andere vorm krijgen in economisch en politiek opzicht. Er zal meer eenheid komen. En de enige mogelijkheid voor degenen die nu aan de macht zijn is dan meegaan met de tendensen van de massa en dan desnoods meer grenzen openstellen en meer bepaalde vrijheden toelaten en ten slotte de eigen bestedingen veranderen. Het kan niet anders. Daarvan zullen we binnen een jaar reeds voldoende blijken te zien krijgen. Het is een proces dat jaren loopt. Je kunt niet zeggen dat het een, twee, drie afgelopen zal zijn. Op het ogenblik is het een factor waarmee overal rekening wordt gehouden.

Men hoopt nu de werkelijke consequenties te kunnen vermijden. Dit zal echter onmogelijk blijken. Over een maand of acht zal men zeker weten dat het zo niet meer gaat en dan zal men er feitelijk iets aan moeten doen. Ik meen, dat dit op zichzelf al een blijde boodschap is. Nu heet ik wel geen Gabriël en ik verkondig u geen blijde boodschap, maar dat heeft dan ook het voordeel dat u niet maandenlang hoeft te zitten denken: wat zal er nu precies gebeuren. Ik maak u alleen duidelijk wat er aan de hand is.

Kijk ik naar de zaken zoals ze nu staan, dan denk ik: het is toch eigenlijk reuze leuk te zien hoe al die mensen tegen elkaar aan het opboksen zijn. Wetenschapsmensen verklaren dat andere wetenschapsmensen gek zijn. Daar hebben ze ongetwijfeld gelijk in, maar ze moeten ook eens in de spiegel kijken. Vormen van vrijzinnigheid, verschillende vormen van orthodoxie brengen de kerken ertoe een steeds grotere verdeeldheid te manifesteren. Dat is natuurlijk voor de prelaten niet erg prettig. Waarschijnlijk wel voor de gelovigen omdat men dan eindelijk tot de conclusie zal komen dat een geloofsbeleving niet van bovenaf kan worden opgelegd. Ik geloof, dat dat een heel belangrijk punt is.

De staatkundige invloed van de kerken neemt ook steeds af. Als u wist hoe de mensen in Brazilië maar ook in Argentinië en niet te vergeten in Italië, Spanje en Griekenland op het ogenblik de kerk bekijken en hoe ze steeds meer hun geestelijke leiders laten voelen dat ze niet onfeilbaar zijn, dan zie je dat ook daar iets aan het veranderen is. Want de geestelijke mogelijkheden van een mens bestaan.

Een mens kan altijd kiezen tussen twee kanten. Een keuze, die ook in de komende tijd heel duidelijk zal worden. Je kunt kiezen tussen het negatieve en het positieve. Je kunt kiezen tussen de duivel en God, ofschoon beiden een doekje voor het bloeden zijn. De keus die je maakt, bepaalt ook je eigen lot. Dat wil zeggen, dat er heel wat mensen zullen zijn die in enorme moeilijkheden gaan komen omdat ze verkeerd hebben gekozen. Want je kunt niet het huis van buurman afbreken zonder je eigen huis mede af te breken, als er maar een heel dun muurtje tussen staat; en dat is meestal wel het geval.

Heel wat mensen denken dat ze anderen aantasten en komen dan tot de ontdekking dat ze eigenlijk voortdurend bezig zijn zichzelf te vernietigen. Aan de andere kant zijn er mensen, die op dit ogenblik langzaam maar zeker het idee krijgen: we moeten meer voor een ander gaan doen. Juist deze mensen zullen beter af zijn.

Een typische invloed, die op het ogenblik ook een rol speelt, is een sterke toename van de meer erotische gevoeligheden van de mens. Het denken wordt er meer door beheerst. Het droomleven wordt er meer door verzadigd, een ieder probeert op zijn manier te bedenken hoe het eigenlijk zou moeten en zou kunnen. Dat is een tendens die van buitenaf

komt. Het is uw schuld niet en u wilt het misschien zelf niet eens zo, maar het is er nu eenmaal. Het motiveert u op het ogenblik. Als u een dergelijke motivering kunt omzetten in iets wat voor u positief, opbouwend is, dan zult u daaruit kracht putten. Als u zoiets alleen voor een zelfzuchtige vervulling probeert op te lossen, zult u er waarschijnlijk heel wat verlies uit kunnen aantekenen. Een tendens overigens die nog ongeveer 2 weken duurt (tot eind juli) en die nu ongeveer al drie weken lopende is.

De situatie voor iemand, die nu leeft met een droombeeld en dat alleen nastreeft, is eveneens onaangenaam geworden. Droombeelden worden voortdurend vernietigd door de feiten. Omstandigheden schijnen alles onmogelijk te maken al had je het nog zo goed voorbereid. Anderen grijpen in je leven in op het moment dat je er niet op rekent en als je dan niet reageert op de feiten, dan ben je het haasje.

Als men al die dingen zo overweegt, is het eigenlijk een krankzinnige situatie. Het feit, dat invloeden van buiten de mens zo enorm opjagen, moet wel op de een of andere manier de mens ook helpen om weer tot een reëel besef te komen van wat voor hen wel belangrijk is en wat maar bijkomstig is. Het is een kwestie van keuze maken. En als je dan de beheersing niet vindt om volgens jou de juiste keuze te doen, dan komen daar ongelukken van.

Het is bijna zeker, dat tegen het einde van deze maand het aantal verkeersongelukken enorme pieken gaat vertonen. Hoe dat komt? In de eerste plaats zijn er een aantal werkingen van de zon (zonnevlekken, ze zijn niet groot maar net voldoende) die invloed hebben op de mens; hij wordt wat onbeheerst.

In de tweede plaats is er een tendens die het extreme wel erg aanmoedigt. Een extreem gedrag in het wegverkeer betekent ongelukken. De piek moet ongeveer liggen rond 25 tot 27 juli. Dat kun je gewoon voorzien. Maar je kunt ook begrijpen wat het veroorzaakt en wat meer is, je kunt begrijpen dat je er zelf voor een groot gedeelte iets aan kunt veranderen. Je kunt wel degelijk op je eigen manier je problemen regelen. Dat besef moet doordringen. Dat het helaas wel enige maanden zal duren voordat de meeste mensen meer en meer daarvan doordrongen raken, is een andere zaak. Reeds nu is dat eigenlijk noodzakelijk.

De eenheid van de wereld komt voort uit het besef van noodzaken, niet uit idealisme. Het is niet "arbeiders aller landen verenigt u", want als die een vereniging gaan stichten, is er binnenkomt geen bier meer over en een hoop ruzie. Het is ook niet "werkgevers van alle landen komt tezamen", want als die samenkomen, proberen ze elkaar eventjes uit te kopen of op een andere wijze tot faillissement te brengen. Daarvan moeten wij het niet hebben. Het is gewoon het besef: We hebben hetzelfde belang. Indien we elkaar niet helpen, gaan we er zelf aan. Indien we ons op dit punt nu niet kunnen beheersen, ontstaat er een onleefbare situatie. En dan gaan de mensen zichzelf beheersen en gaan vanzelf samenwerken.

Eenheid in de wereld wordt geboren uit een erkende noodzaak, niet uit een ideaal. Het is geen kwestie van: nu gaan wij een marxisme brengen of een maoïsme of desnoods een christendom. Dergelijke dingen zijn alleen maar leuzen. Het is gewoon een kwestie van: wij moeten wel. Als wij nu niet samengaan, dan gaan we eronder door. Dat besef wordt bij steeds meer mensen wakker. En als je dat hebt begrepen, dan vecht je voor jezelf. En als je voor jezelf vecht, dan vecht je hard. Dat is de enige kans van de wereld om eenheid te bereiken; de kans van de mensheid om eindelijk kleine geschillen opzij te zetten en daarvoor in de plaats tot een samenwerking te komen. De komende periode begint dat. We kunnen dan gaan nadenken over al die economische situaties en ons afvragen, of er nog meer werklozen komen. Dat is eenvoudig te beantwoorden.

Als je alleen maar alle overbodige ambtenaren zoudt ontslaan, dan zou het aantal werklozen bijna verdubbelen. Dat zit er ruimschoots in. Als je kijkt naar de eisen die heel veel mensen stellen, dan is het overduidelijk

dat wie onredelijke eisen stelt op een gegeven ogenblik op non-actief komt te staan. Dat kan even goed gelden voor een medisch specialist als voor een bankwerker. De mensen zullen moeten begrijpen dat ook in de economie geldt: voor wat hoort wat. Maar bovenal: ik kan niet nemen wat ik wil hebben, maar slechts wat een ander mij wil geven, ook als dat minder is dan waarop ik meen recht te hebben. Als je van dat standpunt uitgaat en verder denkt, dan zeg je: zelfs de economie dwingt de mensen tot samenwerking. Ze moeten wel of ze willen of niet.

Kijk je naar de oude situaties in het verleden, dan zie je ook krankzinnige gebeurtenissen. Een heel bekend verschijnsel is b.v. de stadstaat Rome. Op een gegeven ogenblik ontstaat er een conflict tussen het gewone volk en de bovenlaag: de beschermers. Het resultaat is het optreden van zwervende groepen jongeren zowel van de edele stand als van de andere stand. Ze worden ten onrecht vaak gladiatoren gencend. Dat zijn ze niet, ofschoon onder hen misschien een enkele gladiator heeft gescholen. Die groepen gaan het donkere Rome beheersen. Zij zijn het die gaan uitmaken wat er wel en niet gebeurt. Ze halen in tuinen beelden omver. Ze hangen de gekste schotschriften op het Forum op. Zelfs een paar Triomfbogen worden beschadigd en voorzien van allerlei eigenaardige versierselen. De hele wereld een beetje in puin. Wat is het resultaat? Dat Rome op dat ogenblik verandert en dat de poging om het Romeinse Imperium te laten voortbestaan voert tot het terugtrekken van troepen die geen Romeinen zijn, zodat op een gegeven ogenblik Rome in feite wordt beheerst door de Barbaren waaruit het zijn grootheid heeft opgebouwd. En dat betekent weer, dat de Barbaren niet altijd bereid zijn om tegen Barbaren te vechten. Als het er dan op aankomt, staan de Romeinen met hun pretenties alleen. Een moeilijke situatie, ongetwijfeld. We kunnen dat trouwens ook overal in de symboliek terugvinden, zelfs in uw eigen stad.

Het wapen van Den Haag: de ooievaar, een paling in zijn bek. Een ooievaar is een symbool van vruchtbaarheid. Men nam aan, dat de vruchtbaarheid van de Nederlandse Staat als zodanig vanuit Den Haag werd bepaald. Maar die ooievaar begint ook al wat ouder te worden. En wat de paling betreft, het goede werd uit de provincies gepikt. Nu is die uitleg wel wat belachelijk. Er zijn andere veel aardiger uitleggingen. Een van de meest vertelde is: Het is het portret van een Hagenaar: lange tenen, weinig veren, grote bek. Dat zijn dingen waarmee u zich toch eens moet bezighouden.

Wat is er aan het veranderen in de symboliek? De onaantastbaarheid valt weg. Kunt u zich voorstellen dat ze Colijn Ome Henk zouden hebben genoemd? Maar nu is het wel Ome Joop. Vroeger sprak men over minister zo en zo en niet over b.v. Kuifje Van Agt. Dit maakt duidelijk: de symbolen zijn aan het veranderen. Gaat u dat eens in uw eigen omgeving na. Wie zou vroeger tegen een agent hebben gezegd: Rotjongen. Als je een goede treft kun je het tegenwoordig ook nog doen. Wie heeft er vroeger ooit aan gedacht dat een soldaat als voornaamste uitrustingsstuk een haarnetje zou ontvangen? De situatie is aan het veranderen. Dat betekent eigenlijk dat de waardering aan het veranderen is.

De goden van eens zijn op het ogenblik de potsenmakers geworden voor hetzelfde publiek. En wie dat begrijpt, weet ook waarom de verandering onvermijdelijk is en waarom veel wat men toch o, zo waardevol heeft geacht te gronde moet gaan. Zoals eens Rome te gronde moest gaan. Zoals eens Griekenland in feite te gronde is gegaan aan zijn behoefte om de handelsbelangen uit te breiden en zoals zoveel andere rijken verloren zijn gegaan.

Dat te gronde gaan is echter voor de gewone man helemaal geen verandering. Het betekent alleen verandering voor de regerende kaste. Het is de bovenlaag die altijd in moeilijkheden komt. Het gewone volk redt zich als voorheen. Wie dat begrijpt, zal ook begrijpen dat die verandering van betekenissen, van benaderingen, van symbolen eigenlijk neerkomt op een totale verandering van mentaliteit. Een mentaliteit die voor de bovenlaag gevaarlijk is, maar die geen feitelijke verandering kan brengen voor de onderlaag.

Zo bezien zitten we in een tijd, die op z'n minst genomen voor u interessant is. We zitten in een tijd waarin u ongekende mogelijkheden weer aan de horizon zult kunnen zien opdoemen. Het is een tijd, waarin u eigenlijk uw problemen nolens volens zult moeten overwinnen door u innerlijk te ontspannen. Dat is de enige manier waarop u tegenwoordig nog wat kracht kunt verkrijgen. Het is een tijd waarin de mens zijn gedrag, zijn benadering van de natuur zo goed als van de medemensen moet wijzigen. Het is een tijd waarin alle zeden van het verleden langzaam maar zeker op de vuilnisbelt terecht komen. Niet omdat ze waardeloos zijn, maar omdat de consequenties die eruit werden getrokken hun betekenis verliezen.

Een wereld in verandering. Een wereld die - of ze wil of niet - een zekere mate van eenheid tegemoet gaat. Een wereld waarin veel van hetgeen eens heilig was belachelijk dreigt te worden, maar ook een wereld die in zichzelf die betekenis gaat terugwinnen.

Er is nog één punt waarover ik hier nog iets willen zeggen:

In een tijd, dat de mens het moeilijk heeft, moet hij leren lachen. Als we denken aan de joodse humor die Nederland een lange tijd zo dierbaar is geweest, dan moeten we ons realiseren dat die niet is ontstaan in een welvaartstaat, maar in een bijna ghetto van een armoedige wijk. Wil je tegen de problemen op kunnen waarmee je wordt geconfronteerd, zowel je eigen problemen als die van anderen, dan zul je moeten leren lachen. Je zult de spot moeten leren die het enige wapen is waarmee je je kunt verdedigen tegen een wereld, die niet helemaal meer aanvaardbaar is. Ik meen, dat ook dat een rol gaat spelen.

Er zal binnenkort weer een golf van satire en humor worden uitgestort over de volkeren. Zelfs Nederland en Duitsland zullen weer leren lachen. Ze zullen leren zichzelf niet meer zo au sérieux te nemen. Niet omdat ze menen minder waard te zijn, maar omdat lachen de enige manier is om het leven dragelijk te maken. En als je leert lachen, dan geloof ik dat je ook de veerkracht vindt, de kans om je innerlijk te ontspannen, om je af te reageren waardoor je in staat bent een werkelijke eenheid met anderen na te streven waardoor je zorgend voor jezelf leert meteen voor anderen te zorgen.

Het is een wijze van leven waarmee je - naar mijn bescheiden mening, het is niet helemaal door de Raad van de Broederschap onderschreven - grenzen doet vallen niet alleen tussen landen, maar zelfs tussen mensen. En wanneer dat gebeurt, dan wordt de wereld, geloof ik, toch weer beter.

-:-

O N T W I K K E L I N G E N .

Als we de afgelopen tijd beschouwen, dan valt het volgende op:

In de eerste plaats: verandering, ongedurigheid. Een toenemende hardnekkigheid en koppigheid beheersen de mensen, daarbij een niet altijd juist reageren. Er zijn in het nabije verleden een groot aantal geestelijke contacten tot stand gekomen. Tot op dit ogenblik hebben ze echter in de praktijk weinig of geen resultaten opgeleverd.

In de tweede plaats: Kijken we naar de periode waarin we nu zitten. Praktisch alle mensen worden op het ogenblik gekweld door onrust. De normale gang van zaken wordt regelmatig onderbroken. Men weet niet precies waar men aan toe is en waaraan het ligt. In vele gevallen kan men er zelf

geen oorzaak voor aangeven. Men staat enigszins onder spanning. Deze spanningen zullen overigens binnenkort weer wegebben.

In de derde plaats: Kijken we naar de nabije toekomst: zeer veel mensen zullen worden geconfronteerd met de vraag, of en in hoeverre zij zelf handelend moeten optreden en in hoeverre zij moeten terugtreden en zich op de achtergrond houden. Voor de meesten geldt:

Een ieder, die wordt geconfronteerd met nieuwe problemen, moet grote terughoudendheid betrachten. Een ieder, die met oude problemen wordt geconfronteerd, moet zoeken naar een zo snelle en daadkrachtig mogelijke oplossing daarvan. Dit geldt voor de eerstkomende 30 dagen (tot half aug. '77).

Een ieder, die in deze periode te maken heeft met contracten, het ondertekenen van verschillende documenten, moet er rekening mee houden dat hij voorzichtig moet zijn en vooral ook de kleine lettertjes moet lezen. Er zijn heel veel moeilijkheden, juist op dit gebied. Een aantal juridische problemen zal zich ongetwijfeld opstapelen in de komende 90 dagen (tot eind okt. '77). Wie echter juist hier beheerst en rustig te werk gaat, ongeacht de drang van de buitenwereld, zal ontdekken dat hij er meestal het best afkomt.

Degenen onder u die de neiging hebben om telepatisch contact met anderen op te nemen ofwel hetzij door droom of uittredingen contact met de geest hebben, moeten er rekening mee houden dat deze in essentie juist zijn. De essentie van de zaak is dus juist, maar de interpretatie die u ervan geeft is uw eigene. Vraag u af, wat de essentie is en probeer daarop te reageren. U zult merken dat u onverwachte resultaten heeft. Dit geldt zeker voor degenen die dergelijke contacten hebben in de eerste 6 à 7 maanden, daarna neemt de betrouwbaarheid aanmerkelijk en zeer snel af.

Een ieder, die werkt met geestelijke krachten, die b.v. aan genezing doet e.d., zal in de afgelopen periode hebben ontdekt dat er problemen zijn. In vele gevallen zal men - hetzij door de eigen toestand, hetzij door de omstandigheden - het gebruikelijke werk niet geheel kunnen verrichten. Maar u daarover geen zorgen. U zult juist door een beperking van uw activiteiten - voor zover dit nodig en zelfs maar enigszins aanvaardbaar is - tot betere resultaten kunnen komen. U zult dan na enkele maanden merken dat uw krachten een verandering hebben ondergaan.

Zij, die op dit moment - hoe dan ook - werken met gedachtenkracht, magnetiseren (krachten uitstralen) of op een andere manier proberen medemens te helpen, zullen zeer waarschijnlijk in de komende 2 à 4 weken moeilijkheden ervaren; de verwachtingen worden beschaamd. Echter zullen meevalers of gebeurtenissen buiten uw controle om in vele gevallen ingrijpen en daardoor toch weer voor u aanvaardbare of in ieder geval gunstige resultaten opleveren. Het onverwachte speelt hierin een heel grote rol.

Probeer niets te forceren. Probeer niet met alle geweld te blijven richten en beheersen volgens uw inzichten.

Aanvaard, zeker de eerste maand en als het kan de eerste twee maanden, alle beperkingen die er zullen zijn zonder meer. Beperk uw eigen activiteit en vertrouw maar op dat toeval, dan zullen de natuurlijke, beste oplossingen steeds gekozen worden en u zult daardoor uzelf zo instellen, dat u een meer direct aanboren van krachtbronnen mogelijk maakt.

Deze situatie hangt natuurlijk met de wereld niet in het bijzonder samen. Maar ook voor hen die zich bezighouden met economische zaken (al is het maar met huishoudgeld) zijn er wel enkele richtlijnen te geven.

U moet er rekening mee houden dat de tendens om duurder te worden voor de meeste artikelen (niet voor alle) blijft bestaan tot mei van het volgende jaar. Dit houdt in, dat op de meeste gebieden voorraadvorming niet uit den boze is. U zult echter in vele gevallen geneigd zijn om nutteloze zaken te kopen. Deze neiging tot kopen van wat men eigenlijk niet nodig heeft, zal de eerstkomende 3 maanden het sterkst zijn en zal waarschijnlijk tegen de kerstdagen afnemen (niet gunstig voor degenen die veel

kerstcadeautjes krijgen of ze moeten al in deze tijd gekocht zijn). Voor u betekent dit gewoon: rekening houden met het feit dat alles duurder wordt, ook al zijn er enkele artikelen die goedkoper worden. Als u denkt aan goedkopere producten, dan moet u denken aan bijzonder snel gestegen prijzen op het gebied van levens- en genotmiddelen. Daar kan inderdaad een mildering tot stand komen. Alles wat in de EEG wordt verbouwd of geproduceerd wordt duurder. Houdt u daar ook rekening mee.

De situatie is grotendeels een kwestie van u aanpassen. Kleine veranderingen in uw levens- en eetgewoonten kunnen voor u het leven goedkoper maken. Maar als u erop staat om door te gaan zoals u nu doet, zult u ontdekken dat het op den duur niet meer te doen is. Pas als de lente alwéer ver gevorderd is in 1978 ontstaan er kleine gunstige veranderingen in prijsniveaus en zult u ook wat betreft de loon- en inkomenskwesaties weer wat meer vrijheid krijgen. Tot die tijd ziet het er voor de meeste mensen benard uit.

De werkgelegenheid blijft sterk dalen; en wel tenminste de eerste 12 maanden met uitzondering van een tijdelijke en schijnbare opleving van enkele maanden: november, december. Werkloosheid op zichzelf is geen euvel. Maar degene die werkloos is, moet wel proberen zich toch nuttig te maken voor anderen.

Dan wil ik nog enige opmerkingen maken over de internationale politiek, ofschoon dat een erg vervelend terrein is.

Vele geruchtmakende publicaties op politiek gebied moet u terzijde leggen. De verklaringen van staatslieden zijn in deze periode dermate misleidend dat zij, die er enigszins op vertrouwen, altijd teleurgesteld zullen worden.

Alle maatregelen die worden aangekondigd in deze periode moet u beschouwen als plannen die maar ten dele worden uitgevoerd.

Overal waar u te maken krijgt met oorlogsdreiging, moet u er rekening mee houden dat de interne strijd in die landen van groter belang is dan de oorlog zelf. Oorlogen, voor zover ze voorkomen (enkele zullen waarschijnlijk uitbreken) zullen een beperkte omvang hebben, ofschoon de gevolgen daarvan soms désastreus zijn voor groepen die zich daarmee bezighouden.

Ik meen verder te mogen opmerken, dat de oplossing van het kleur-lingenprobleem binnen zeer korte tijd zal moeten geschieden, omdat binnen enkele maanden de kans bestaat op een steeds verder georganiseerd verzet. En dan hebben we de mogelijkheid dat er een strijd uitbreekt tussen het Oostblok en het Westblok. Deze strijd zal dan altijd worden uitgevochten in gebieden, die ver van beider eigen gebied verwijderd zijn en ze zullen indirect worden uitgevochten.

Dat is wel voldoende over politiek, want je kunt er eeuwig over blijven doorgaan en dan doe je hetzelfde als menig politicus.

Interessanter lijkt mij voor u dat ook de wetenschap op het ogenblik met een aantal schokken te maken krijgt. Een aantal tot nu toe onfeilbaar geachte stellingen worden aangevochten. Bepaalde gebruiken, die langzaam maar zeker in academische kringen zijn binnengedrongen, blijken niet meer houdbaar. In zeer vele gevallen zal men moeten ontdekken dat het gezag van de wetenschapsmens in de ogen van anderen is gedaald en dat hij daardoor wordt beschouwd als een vakman, maar niet meer als een expert die buiten het begrip en de controle van de normale mens staat. Dit zal een aantal geschillen en eventueel een aantal stakingen ten gevolge hebben.

Ondertussen staat men met ontdekkingen zeker niet stil. Ik verwacht de ontwikkeling van een aantal nieuwe geneeswijzen o.m. ten aanzien van nierkwalen. Ik vermoed een vereenvoudiging en verbetering van het dialyseproces. Daarnaast zal er zeer waarschijnlijk een nieuwe benadering van hartkwalen zijn, tevens een nieuwe benadering van diëetvoeding; de laatste mede in verband met kanker.

Ik meen, dat manuele therapieën meer in de aandacht komen te staan dan voorheen. Ik denk, dat waarschijnlijk aan het einde van 1978 (de laatste

maand van 1978) zelfs t.a.v. deze manuele therapieën geheel nieuwe opvattingen bekend worden en dat men daardoor ook tot andere regelingen komt.

Interessant is verder hierbij op te merken dat er in de chemische industrie een aantal ongevallen zullen gebeuren die indirect, helaas, de aanleiding worden tot de benadering op een andere basis van o.a. de kunststofproductie. Deze zal minder gevaarlijk zijn en ook voor de natuur minder schadelijk.

Van belang is verder een nieuwe ontdekking t.a.v. het gebruik van landbouwgronden. Op dit terrein moeten we rekenen met een totaal nieuwe benadering van zowel de bestrijdingssystemen als ook van bemesting. Ik neem aan dat de eerste publicaties hierover bekend worden aan het einde van dit jaar en dat proefprojecten van grotere omvang nog in het volgende jaar zullen worden opgezet.

Dan is er ook nog een aardig nieuwtje betreffende de visvangst. Gezien de huidige situatie - en ik denk dat de mogelijkheid om haring te vangen daar misschien toe bijdraagt - is men op het ogenblik in bespreking om zeevis te kweken. Die mogelijkheid bestaat wel degelijk. Het project dat door een paar Canadese geleerden is ontworpen en een project dat in de Sovjet-Unie is ontwikkeld komen beide ter discussie. Er is kans dat op dit terrein - vermoedelijk eerst in 1979 of 1980 - grote proefprojecten zullen aanvangen. Deze kunnen zeer gunstige resultaten opleveren.

Voor degenen die zich bezighouden met astrononomie is het aardig op te merken, dat er een aantal nieuwe ontdekkingen zullen worden gedaan, vooral op het gebied van de radio-astronomie. Men zal zelfs weer spreken (het zal wel weer de kop worden ingedrukt) over signalen uit de ruimte, die door de regelmatige tussenpozen de indruk geven dat ze worden uitgezonden door bewuste wezens.

Dan heb ik nog een paar punten betreffende de huidige situatie en de toekomst die voor de Vliegende Schotel-fans van belang kunnen zijn.

Het is zeer waarschijnlijk, dat in de maand augustus een groot aantal "sightings" (waarneming van Vliegende Schotels) zullen worden gemeld. De kans is zeer groot dat in de daarop volgende maanden (ik vermoed dat dit rond november zal zijn, het kan iets eerder) ook dermate tastbare bewijzen van het bestaan van Vliegende Schotels worden gevonden dat plotseling een geheimhouding over dit onderwerp weer zal worden afgekondigd en dat elk persbericht daarover zal worden onderdrukt.

Dan zijn er een paar mededelingen t.a.v. geestelijk werk.

Op het ogenblik zijn er hier en daar - ook voor ons - kleine moeilijkheden. Deze zullen we hopelijk wel kunnen overwinnen, ofschoon het volledig overwinnen daarvan wel wat tijd vergt. We nemen aan, dat een aantal geestelijke groepen een vernieuwing en verbetering van contacten tot stand kan brengen. Dit kan mogelijkerwijs zelf leiden tot een aantal opzienbare uitspraken via mediums en geïnspireerden welke grote opschudding zullen verwekken en daardoor zeer waarschijnlijk ook grote tegenstand bij de z.g. nuchterdenkende mensen zullen oproepen. De feiten zullen echter, vermoedelijk tegen het einde van 1978, een aantal van deze uitspraken dermate dwingend bevestigen, dat men zijn visie t.a.v. dergelijke uitspraken toch zal moeten herzien. Dat zou dan kunnen bijdragen tot een verbeterde relatie tussen het occultisme en de erkende wetenschappen, althans op enkele gebieden.

Ik heb u hier een kort en tamelijk bondig overzicht gegeven van de dingen die mogelijk zijn. De verwachtingen, die ik heb uitgesproken zijn voor ongeveer 80 tot 95 % voor mij betrouwbaar. De kans dat dit allemaal gebeurt is dus tamelijk groot. De tendensen die eraan ten grondslag liggen ken ik en de uitwerking daarvan is de grootste waarschijnlijkheid. U zult voor uzelf moeten concluderen wat dit alles voor u kan betekenen. Elke mens, die zichzelf weet aan te passen, zal daarvan ook de nodige

vruchten kunnen plukken.

Als ik nu nog enkele persoonlijke raadgevingen zeer in het algemeen mag geven, zou ik op het volgende willen wijzen:

Zeer velen van u hebben de neiging tot verandering. Houdt u vooral in het oog, dat ver gaande veranderingen zeer grote moeilijkheden met zich kunnen brengen. Als u wilt veranderen, doet u dat langzaam en beheerst. Dit geldt voor alle zaken, dus ook voor verandering van werkring, van huisvesting, van relaties, wat u maar wilt.

Als u in deze periode en in de komende 5 à 6 maanden uw leven onder de loep neemt, zult u waarschijnlijk op vele punten ontevreden zijn. Het is verstandiger te kijken naar die punten welke in uw leven gunstig zijn geweest. Maak daarvan gebruik.

Houdt u er rekening mee dat in de komende periode zeer veel mensen erg gevoelig zullen zijn voor kritiek. Reacties daarop zullen u verbazen. Ze schijnen eigenlijk buiten alle normen te vallen. Als u kritiek wilt uiten op anderen, doe het beperkt en vooral reageer op de ander. Als blijkt, dat hij niet wil inzien wat er gaande is, zet niet door. Als ik daarvan een voorbeeld mag geven: Wanneer echtgenoten elkaar vermoorden in deze tijd, dan zal dat zeker zijn omdat een van beide partijen voortdurend blijft doorzagen over het ongelijk van de ander. Waarop de andere partij misschien de zaag ter hand neemt om de zaak uit de wereld te helpen. Ik wil u erop wijzen, dat u voorzichtig aan moet doen met uw kritiek.

Elke mens heeft bepaalde dingen waarvan hij weet dat hij er goed in is. Probeer u in de komende 8 à 9 maanden daarmee in het bijzonder bezig te houden en zo mogelijk juist die aspecten van uw persoonlijkheid verder te ontwikkelen. U zult merken dat u daardoor een bepaalde leiding zult ontvangen. Al datgene wat u doet, wordt bevorderd. U bereikt dan betrekkelijk veel en omdat het iets is wat u persoonlijk ligt, draagt het bij tot uw veerkracht en levensvreugde.

Ten laatste wil ik erop wijzen dat in de komende periode van 4 maanden alle pessimisme en alle lusteloosheid zichzelf bestraffen. Pessimisme leidt tot verlies. Als u bang bent voor bepaalde dingen, trekt u ze meer aan dan normaal. U heeft dus, indien u werkelijk bang bent voor iets een grotere kans dat het gebeurt.

Probeer u vooral in de komende maanden te beheersen. Het is niet zo erg moeilijk, als u uw aandacht maar voortdurend probeert te richten op iets anders. Als u dat goed doet, zult u ontdekken dat waar geen angst is, maar integendeel een wat optimistische benadering van het leven de feiten vaak toch aan het optimisme beantwoorden.

Ik hoop dat ik u hiermee een paar regels heb gegeven die u ook in uw bestaan gemakkelijk kunt toepassen en die u kunnen helpen de vacantie redelijk door te komen en uw leven voor de komende periode gemakkelijker te maken. Het is voor vele mensen op aarde een moeilijke tijd. Maar de meeste mensen maken het zichzelf moeilijker dan nodig is omdat ze pessimistischer zijn dan redelijk is.

VOORNEMENS.

Voornemens zijn dromen. Wij nemen ons voor iets te doen, maar hebben wij het reeds gedaan? Neen. Weten wij of wij het kunnen doen? Neen. Kortom, wij hebben een beeld in ons gefixeerd. Maar of dat ooit uit die fixatie tot een feit zal worden, weten wij niet. Juist daarom moeten wij begrijpen:

Voornemens zijn alleen maar de richtingaanwijzers die wij vinden op onze levensweg. Indien wij ze op de juiste wijze interpreteren, dan blijkt vaak dat wij 5 à 6 verschillende wegen kunnen volgen; enkele wegen zijn voor ons misschien beter begaanbaar dan de andere. Wij moeten de begaanbaarste weg zoeken.

Onze voornemens geven aan in welke richting wij moeten gaan. Maar onze voornemens geven vaak ook aan dat wij langs verschillende wegen ons doel kunnen bereiken en dan moeten wij kiezen voor de weg die voor ons de meest juiste is.

Wie dit beseft, heeft een grote waarheid in zichzelf gevonden. Want wij kunnen ons voornemen tot God te gaan, maar pas als wij in staat zijn God te verdragen in zijn openbaring, kunnen wij God waarlijk erkennen en ondergaan.

Wij kunnen ons voornemen de wereld te verbeteren, maar als wij niet eens in staat zijn ons eigen wezen te veranderen en te verbeteren, hoe zouden wij de wereld aankunnen?

Voornemens maken is mooi en goed, als wij begrijpen dat ze voor ons het streven aangeeft, niet de bereiking zonder meer.

Voornemens zijn goed, als wij beseffen dat ze ons in een bepaalde richting sturen, niet als wij denken dat ze een ijzeren wet zijn waaraan wij gebonden zijn. Want de vrijheid van willen en van leven, die ook de mens zo goed als de geest in zekere mate wordt gegeven, berust juist op het feit dat voornemens kunnen worden gemaakt, maar dat ze alleen harmonisch kunnen worden waargemaakt op het ogenblik, dat men de juiste weg volgt.

Neem je voor wat je wilt. Doe wat je wilt, als je kunt wat je wilt. Want hij, die zich voorneemt wat hij niet kan, doet niet wat mogelijk is. Hij, die streeft, als er geen mogelijkheid is, mislukt waar hij zou kunnen bereiken. Slechts hij, die bereid is om alles steeds weer waar te maken, wanneer de mogelijkheden er zijn en daarbij zijn voornemens als een leid-snoer gebruikt, bereikt op den duur de harmonie waarin licht, werkelijkheid en de vrijheid van het eeuwige bestaan samenvloeien tot een beleving, die wij bij gebrek aan beter dan maar geluk noemen.

:--*--:

SLEUTELS

COSMISCHE LERINGEN

mediamiek ontvangen en uitgegeven
door de „Orde der Verdraagzamen”
te 's-Gravenhage

MAANBLAD.
(10 nrs. per jaar)

I N H O U D.

OKTOBER 1976.

22e jaargang.
Nummer 1.

KOSMOLOGIE

De schepping	CI blz. 1.
Commentaar	CI " 8.
Scheppen	CI " 16.

WERELD IN WORDING

Economische ontwikkelingen	CII " 1.
Commentaren	CII " 9
Reclame	CII " 13.
Het heilige moeten	CII " 14.

Overname uit „SLEUTELS” slechts toegestaan na
schriftelijke toestemming van het bestuur der „O.D.V.”